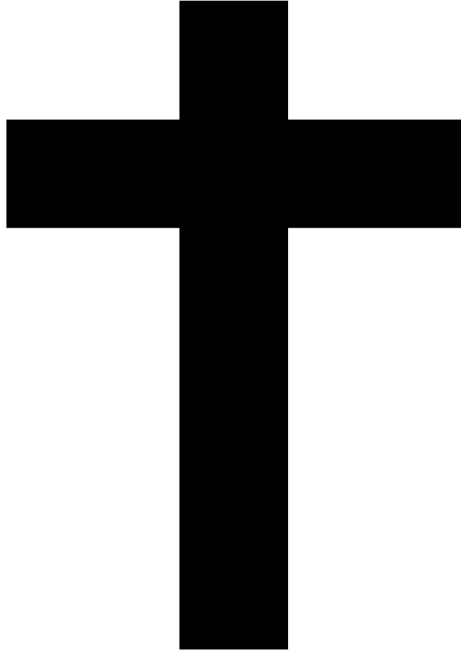

Kitabu ka Kanu

Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of
Guinea

Kitabu ka Kanu
Portions of the Holy Bible in the Baga Sitemu language of Guinea
Des portions de la Sainte Bible dans la langue Baga Sitemu de Guinée

copyright © 2015 Pioneer Bible Translators

Language: Baga Sitemu

Translation by: Traducteurs Pionniers de la Bible

Contributor: Pioneer Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents.

For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-06-21

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
e5320012-5c6f-534d-9205-97d787f9a95c

Contents

Dəkəcop	1
Yosuwe	50
Rut	75
Luk	79
Yəbəc	118
Sak	154

Dəkəcop da Doru Tawureta Musa, Buk I: Dəkəcop

1-11

Kə Kanu kəlompəs doru kə afum

¹ Dəkəcop, kə Kanu kəwure kəm k'antəf.
² Tem tatako antəf nənayo fə teyi, kubump kənayi kəba kəron. Mba Derkifin da Kanu denayi sə domun kəron doc-bum yi. ³ Kə Kanu kəloku: «Pəwanjəra peyi!» Kə pəwanjəra peyi. ⁴ Kə Kanu kənənk fə pəwanjəra pentese. Kə Kanu kəngbey pəwanjəra kə kubump. ⁵ Kə Kanu kəwe pəwanjəra «dəsək», kə kəwe kubump «pibi.» Kə dəfəy deyi, kə bət-bət beyi, kə təyəne dəsək dəcəkə-cəkə.

⁶ Kə Kanu kəloku sə: «Pəkuyme peyi, nte tənşəne domun deyersene mə!» ⁷ Kə Kanu kəyo kə pəkuyme peyi kə pəngbey domun d'antəf kə dakəron, kə teyi tatako. ⁸ Kə Kanu kəwe pəkuyme mpe «kəm.» Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyəne dəsək da mərən.

⁹ Kə Kanu kəloku: «Domun ndə deyi kəm tantəf mə, dolonkanə tofo tin, pəwosu peyi, pəwur, pəyi takəron!» Kə teyi tatako. ¹⁰ Kə Kanu kəwe tofo towosu «antəf,» kə kəwe mofə mme mela domun mə «cəba.» Kə Kanu kənənk fə tentese tatako. ¹¹ Kə Kanu kəloku sə: «Antəf nəron pubuk, yika nə defet, kə tək yokom nyə yende yoc-kom antəf kəron taciņa mə! Yəyo sə defet dakayi!» Kə teyi tatako. ¹² K'antəf nəron pəbuk, kə yika yəyo defet, kə tək yokom yəyo defet dakayi. Kə Kanu kənənk sə fə tentese. ¹³ Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyəne tataka ta maas.

¹⁴ Kə Kanu kəloku sə: «Yomotər-motər yeyi dəpəkuyme, nte tənşəne dəsək dəgbeyene kə pibi mə! Kə təyəne megbekəre ma tem, dəsək kə meren. ¹⁵ Yəyəne yomotər-motər ya pəkuyme nyə yende yoc-səntəf antəf pəwanjəra mə!» Kə teyi tatako. ¹⁶ Kə Kanu kəwure yomotər-motər mərən kə kəndet yi. Pomot pəpəntəf pətasərne dəsək, kə pomot pəfəntəf pətasərne pibi. Kə Kanu kəwure cəs

kə kəndet. ¹⁷ Kə Kanu kəndet yomotər-motər nyə dəkəm yoc-səntəf antəf pəwanjəra. ¹⁸ Pomot pəpəntəf pətasərne dəsək, pomot pəfəntəf kə cəs yətasərne pibi, tənşəne pəwanjəra pəgbeyene kə kubump. Kə Kanu kənənk fə tentese. ¹⁹ Kə dəfəy deyi, kə bət-bət beyi, kə təyəne tataka ta manjələ.

²⁰ Kə Kanu kəloku sə: «Yənesəm ya dəkəba yec-səp dəromun. Bəmp yec-fələr-fələr kəm tantəf!» ²¹ Kə Kanu kəwure səm yəpəntəf ya dəromun dokom dokom, kə yənerəntəf yəntəf ya dəromun, kə domun donjəntəf kəsəp. Kə Kanu kəwure sə bəmp dokom dokom. Kə Kanu kənənk fə tentese. ²² Kə Kanu kəmpocə yi pətət*, kə kəloku: «Nəyəne akombəra, nəla, nəlas domun da dəkəba, kə bəmp, yela antəf kəron!» ²³ Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyəne tataka ta kəcamət.

²⁴ Kə Kanu kəloku sə: «Antəf nəyo yənesəm dokom dokom, səm yəcəl, yelinqə-linqə, kə səm ya dəkulum, fəp fa yi kə dokom da yi!» Kə teyi tatako. ²⁵ Kə Kanu kəwure səm ya dəkulum dokom dokom, yəcəl dokom dokom kə yelinqə-linqə fəp dokom dokom. Kə Kanu kənənk fə tentese. ²⁶ Kə Kanu kəloku: «Awa, palompəs fum teyi tosu, wəwurene kosu, nwe endetasərne lop ya dəkəba, bəmp ya darenj, yəcəl kə yelinqə-linqə ya dəntəf fəp mə!»

²⁷ Kə Kanu kəlompəs fum

pəwurene kə nkən Kanu,

kə kəlompəs nə nəwurene kə nkən Kanu,

wərkun kə wəran.

²⁸ Kə Kanu kəmpocə nə pətət, kə kəloku: «Nəyəne akombəra, nəla, nəlas antəf, nəboc antəf təfan tonu! Nətasərne lop ya dəkəba, bəmp nyə yəntəf darenj mə, səm kə yelinqə-linqə ya dəntəf fəp.» ²⁹ Kə Kanu kəloku: «İsəntəf nu yika nyə yəyo defet dakayi mə, kə yokom ya tək. Yəyəne nu yeri. ³⁰ Səm ya dəntəf, bəmp ya darenj, yəfələr-fələr ya darenj, kə yelinqə-linqə ya dəntəf, ca fəp nyə yənesəm mə, isəntəf yi dəmnə yika yobuk yəyəne yi yeri.» Kə teyi sə tatako. ³¹ Kə Kanu kənənk fə mes məkə enayo mə fəp, mətət dəm mənayi. Kə dəfəy deyi kə bət-bət beyi, kə təyəne tataka ta camət-tin.

* 1:22 «kəpocə pətət» = «kəsəntəf yi baraka».

2

¹ Dəsək da camət-tin dadəkə, di d' analəpəs kəm, antəf kə ca yeləpəs nyε.
² Tataka ta camət-mērəŋ, kə yolompəs ya Kanu fəp yelip, k'əsak, k'eŋesəm tataka ta camət-mērəŋ ta yebəc yən. ³ Kə Kanu kəsəŋ tataka ta camət-mērəŋ pələli. K'eleləs pi, bawo dəsək dadəkə də Kanu kəsak yebəc ya kəlompəs yəkə enayi mə. ⁴ Dəkəyεfε da kəm k'antəf də dadəkə, nte awurε yi mə.

Dalε da Eden

Nte Mariki Kanu* owurε antəf kə kəm mə, ⁵ ali tətək pa dalε pin pənayi fε antəf kəron, ali ayika ŋa dalε ŋin ŋenapən fε tēm tətəkə. Bawo Mariki Kanu enatorε fε wəcafən dantəf, fum enayi fε sə, nwe embəc antəf mə. ⁶ Mba kifir kəŋc-pε dantəf, nke kəŋc-dəməs antəf fəp mə.

⁷ Kə Kanu Kəpən kəsεlε fum kəbof ka dantəf. Kə Kanu kəfurup kə dololəm kifir ka kəyine doru, kə fum əyənε paka peŋesəm. ⁸ Kə Kanu Kəpən kəmbəf tək yokom nde dalε da Eden, kəca nke dec dəmpε mə, k'emberse di fum nwe enasel mə. ⁹ Kə Kanu Kəpən kəsəŋε kə tək yokom yəbət kədi yomponəs-pənəs fəp, kələkεnε kətək ka kəyine wəyən katina nke kənacəme nde dalε dacə mə, kə kətək ka kəcərənε pətət kə pələc.

¹⁰ Kə kəŋgbəkə kəwur Eden, nke kəŋc-dəməs dalε mə. Kə kəŋgbəkə kəŋkə kəyərənε dalε disrε waca maŋkələ. ¹¹ Kəca kəcəkə-cəkə k'aŋc-we «Pisən», ki kənəŋkər atəf ŋa Hawila fəp, nde kəma kəyi mə. ¹² (Nde ambəp kəma kəsoku pεs mə, ŋcəmcm yobotu ambəŋc,† kə masar momotər-motər ‡.) ¹³ Kəca ka mērəŋ k'aŋwe «Kihən», ki kənəŋkər atəf ŋa Kus. § ¹⁴ K'aŋwe kəŋgbəkə ka maas «Tikər»*, ki kəcəpər kəca nke dec dəmpε dare da Asur mə. Kəŋgbəkə ka maŋkələ kəyənε «Efərat.»

¹⁵ Kə Kanu Kəpən kələk fum, kə kəmberse kə dalε da Eden disrε, a pəbəfət ca, pəbumenε sə di. ¹⁶ Kə Kanu Kəpən kətiŋtiŋ fum: «Məntam kədi yeri ya dalε dandε fəp. ¹⁷ Mba ta mədi pokom pa kətək ka kəcərənε pətət kə pələc de! Bawo dəsək nde mändedi pokom pa ki mə, məŋfi!»

* **2:4** Tewe ta Kanu «YHWH» təyənε, «Iyənε» kə pəyənε fε ti-ε, «Indeyənε.» † **2:12** Labundε docuca kənəŋk, di d' aŋwe «bədəliyəm.» ‡ **2:12** Masar mətət mme aŋwe «ənəkəs» mə. § **2:13** Dif' aŋwe məkə Ecopi kə Sudan. * **2:14** «Hidekəl»

¹⁸ Kə Kanu Kəpən kəloku: «Pəmar fε wərkun pəyi sona! Indelompəs wəmarəs kən, nte tənəŋε ŋayi mērəŋ mə.» ¹⁹ Kə Kanu Kəpən kəŋkεrε fum sēm ya dalε kə bəmp ya dərəŋc nyε kənawurε dantəf mə, kədəməmən nte ende pəcwe yi mə. Nte tənəŋε yowurε yən fəp yəyə mewe mme fum ende pəcwe yi mə. ²⁰ Kə fum əsən sēm yəcəl fəp mewe, kə bəmp ya dərəŋc kə fum əsən sə sēm ya dəkulum fəp mewe. Mba ta fum taŋ, əsətə fε nwe endetam kəcmar kə mə. ²¹ Kə Kanu Kəpən kəsəŋ wərkun mere məpən, k'endire. Kə Kanu kəwurε wərkun kəbent kəkəsək ka dəkəkεc. Kə kəluksərne sə, kə kəntaməs dənda. ²² Kə Kanu Kəpən kəlompəsε wəran kəbent kəkəsək nke enawurε wərkun mə, k'eŋkεnε wərkun wəran nwe. ²³ Kə wərkun oŋkule: «Apayol!»

«Wəkawε taŋ,
 kəbent ka bent yem,
 tεsēm ta sēm yem.»

Wəkawε andewe «wəran» wənəŋcənε ka wərkun,
 bawo nno dis dem d' awurε kə.

²⁴ Ti tə wərkun eŋyεfεnε kas kə kεrε kəsək pəkə pəyi taciŋa kə wəran kən. Ŋakafələ ŋayənε tεsēm tin tayi.

²⁵ Wərkun kə wəran kən fəp faŋan kəsəkər kə ŋanayi, ta ŋaŋlapərənε-ε.

*Kiciya kəcəkə-cəkə: Wərkun kə wəran
 kəbələs kəŋan nde dalε da Eden
 3:1-24*

3

Wərkun kə wəran: Kəbələs kəŋan nde dalε da Eden

¹ Abok ŋenacərə mes ŋetas sēm ya dalε fəp nyε Kanu Kəpən kənawurε mə. K'abok ŋeyif wəran: «Kanu kəloku nu yati: «A ta nədi yokom ya tək ya dalε dandε?»» ² Kə wəran oloku abok: «Səndi yokom ya tək ya dalε dandε yati. ³ Mba kətək nke kəyi dalε dacə mə, Kanu kəloku: «Ta nədi yokom ya ki, ta nəgbuŋenε ŋaŋ ki! Kə nəyə ti-ε, nəŋfi.» ⁴ K'abok ŋoloku wəran: «Nəfəfi! ⁵ Bawo Kanu kəŋcərə, a dəsək nde nəndi yi mə, fəp

yonu yenməre, nəyi pəmə Kanu nke kəncərə pətət kə pələc mə.»

⁶ Kə wəran ənəjk a pokom pa kətək pəmbət kədi, pəmbət kəməmən, pentam kəsəñ kəcərə pətət kə pələc. Kə wəran oñgbotu pokom k'endi. K'əsəñ wos wəkə njanasol mə, kə wəkəkə sə endi. ⁷ Kə njamere fər, kə njançərəne a kəsəkər kə njawur. Kə njançbotu bəpər ya kətək ka cəpəp*, kə njasət mañkara kə namberne mi.

⁸ Dec dərəfəy, nte tefef towur mə, wərkun kə wəran nane dim da Kanu Kəpəñ, nke kəñçkətəs mə. wərkun kə wəran kə njançə njançəpne njançəle Kanu fər kirin, tək ya dale dadəkə dacə. ⁹ Kə Kanu Kəpəñ kəwe wərkun kə kəyif kə: «Deke məyi-ε?» ¹⁰ Kə wərkun oloku Kanu: «Dim d' in' am dale disre, k'inesə, bawo iwur kəsəkər, ti t' inçəpne.» ¹¹ Kə Kanu Kəpəñ kəyif kə sə: «Anə 'mentər əm a kəsəkər kə məwur-ε? Cəpə məndi pokom pa kətək kəñkə inamən' am mə ba?» ¹² Kə wərkun oloku: «Wəran nwe məsəñ im mə, nkən əsəñ im pi k'ina sə indi.»

¹³ Kə Kanu kəyif wəran: «Ta ake tə məyənə tantə-ε?»

Kə wəran oloku Kanu: «Abok njetinçər im, k'indi pokom pampə.»

¹⁴ Kə Kanu Kəpəñ kəloku abok:

«Bawo məsəñe wəran kəciya,
kəsəñ əm kənder pələc səm yəcəl,
kə səm ya dop fəp dacə.
Kor kə mənde məcliñe,
məcdi kəbof mataka ma kiya kam doru
fəp.

¹⁵ Kəbers əm k'inder dacə kə wəran,
kəyefe nəna hañ awut a wəran
kəbər awut a məna, Abok!
Wəran ende pəc-putək əm domp,
məna, Abok, məc-nəñ kə dəmnə atek.»

¹⁶ Kə Kanu kəloku wəran:

«Indeyə kəbekəs kam kəc-cu'm.
Pəcuca pə mənde məc-kom.
Məfan mam məndəkə nda wos əm.
Mba endetasərn' am.»

¹⁷ Kə Kanu kəloku wərkun:

«Bawo, məñçəñkəl dim da wəran kam,
kə məndi pokom pa kətək nke inamən' am
kədi mə,

Indesəñ antəf pələc tetam:

Pəcuca pə mənde məcsətər ni yeri yam
dəsək o dəsək kiya kam doru fəp.

¹⁸ Yika ya dəkulum yə mənde məc-di.

Mba antəf nēnde nəc-kom am
beñk kə nçəñkələ.

¹⁹ Kawonə ka tobu tam
kəndesəñ' am kəc-səm kəcom
hañ təm nte məndelukus dəntəf
nde məyefe mə.

Bawo kəbof kə məyənə,
dəkəbof məndesə-lukus.»

²⁰ Kə wərkun əsəñ wəran kən tewe ta
«Hawa»†, bawo nkən Hawa əyənə iya wəkə
afum a doru fəp.

²¹ Kə Kanu Kəpəñ kəlompse Adama kə
wəran kən, Hawa, yamos ya akata, k'ember
nə yi.

²² Kə Kanu Kəpəñ kəloku: «Ah! Nte fum
ende pəyi oñ pəmə səna mə, pəcərə pələc
kə pətət, səkəmbərne ta pətəñç kəca pələk sə
pokom pa kətək kəyine wəyən, pədeyi oñ
doru katina.» ²³ Kə Kanu Kəpəñ kəwurene
kə dale da Eden disre, pəkəbəc antəf nyə
kənasele kə mə. ²⁴ Nte Kanu kəwurene fum
dale da Eden mə, kə kəñçəmbər meleke ‡
ntende dec dəmpə dale da Eden, kə dakma
nde deñçikələ dəc-cəsəñe neñç, nte tənşəñe ta
abətərne kətək ka kəyine wəyən mə.

4

Kayin kə Abel

4:1-26

¹ K'Adama njançəpne kə wəran kən
Hawa, kə Hawa embəkəs, k'oñkom Kayin.
Kə Hawa oloku: «Isətə wan wərkun kəmar
ka Kanu disre.» * ² Kə Hawa oñkom sə wəfet
ka Kayin nwe anawe Abel mə.

K'Abel ende pəyənə wəkək ka cir kə
nçesiya. Kə Kayin əyənə wəbifti. ³ Kə təm
tələma tendə təbər mə, kə Kayin elək yokom
ya dəntəf, k'əñkərə yi Kanu kədeləñe.
⁴ K'Abel nkən sə, əñkərə yokom yəcəkə-cəkə
ya yəcəl yən kə moro ma yi. Kə Kanu Kəpəñ

* **3:7** bəpər ya f. «figuier», kətək kə nke kəmpon nde Yisrayel mə. † **3:20** «Iya», nwe əsəñ kəyi wəyən ‡ **3:24** Serubəñ-mələke mə, mme mombum dəbe da Kanu mə. Serubəñ səyə dobomp da fum, dis da kusununçku, kə səyə sə
bañca yefələre * **4:1** «Kayin» = H. «kəmar»

kamomane Abel ko kalonje kon for yotot.
⁵ Mba Kanu kamomane fe Kayin ko kalonje kon for yotot. Ko pantele Kayin, k'enyey kero.
⁶ Ko Kanu kayif Kayin: «Ta ake to pantelen' am-e, ta ake to maneyey kero-e? ⁷ Ko manjot bel-bel-e, mandesel. Ko ko manjot palec-e, kiciya kay' am dakusunka ko mefan ma ki mey' am. Mba masep matasarne ki.»

⁸ Ko Kayin ojcopar wenj Abel. Mba nte nanayi dale ma, ko Kayin eyefar wenj Abel kasutene, k'endif ko.

⁹ Ko Kanu kayif Kayin: «Deke wenj am Abel eyi-e?» Ko Kayin oloku fo: «Injare fe. Cepo wakedas kon iyone ba?» ¹⁰ Ko Kanu kaloku Kayin: «Cake co mayo wenj am-e? Dim da mecir ma wenj am deyi kakule-kule kayefe dantof han nno iyi ma. ¹¹ Ndekak on, katolan' am k'antof njender palec, nje njewani kusu ko masone ni kameras mecir ma wenj am ma. ¹² Ko mande macbac antof-e, njofade njosone am pabotu pa ni. Ti to pande pactelen' am mac-cepe-cepe dakabac.»

¹³ Ko Kayin oloku Kanu: «Palel pa kiciya kem pembek kasare. ¹⁴ Mambelas im mako nno antof nam nebi neyi ma. Panamar im kagbapan' am, ko kacepe-cepe dantof, ko fum embap im danda-e, padif im.» ¹⁵ Mba, ko Kanu Kapanj kaloku ko: «Ko fum endif Kayin-e, anjukse ayek jon camat-meran.» Ko Kanu kengbesi Kayin nte tonsone ane jambap ko ma, ta nasut ko nadif. ¹⁶ Ko Kayin owur for ya Kanu kirinj dale da Eden, k'anjko payi atof na Nodu nde dec dempe dale da Eden ma.

Awut ko Awut-so a Kayin

¹⁷ Ko Kayin jambapene ko wanan kon. Ko wakako embekas k'onkom Henok. Ko Kayin owure dare k'osone di tewe ta wan kon Henok. ¹⁸ Ko Henok onkom Iradu, k'Iradu onkom Mehuyayel, ko Mehuyayel onkom Metusayel, ko Metusayel onkom Lemek.

¹⁹ Ko Lemek elek aran meran, pacwe wakin «Ada,» ko waka meran «Cila.» ²⁰ K'Ada onkom Yabal, nkon oyone watem ka akex yocol acepe-cepe. ²¹ Tewe ta wenj tenayone Yubal: Nkon oyone watem k'afar conkalo k'afula luk. ²² Ko Cila nkon so damne onkom Tubal-Kayin, nwe enjgbec ca fap ya kopar ko ya fec ma. Wakire kon anjewe Nahama. ²³ Ko Lemek oloku aran on:
 «Ada ko Sila nacanjkal dim dem!

Aran a Lemek nasu lanas nacanjkal moloku mem.

K'asut im-e, indif fum.

K'ambopar im-e, indif wanfet.

²⁴ Ko payone fo padif afum camat-meran kalukse ayek na Kayin-e, andedif afum 77, a paclukse ayek na Lemek.»

²⁵ Adama ko Hawa nasoto so wan. Ko Hawa ewe ko «Set», ti to tatoko «Kanu kasone im so woloma kadeyan' em Abel wako Kayin endif ma.»

²⁶ Ko Set ende pakom wan pac-we ko Enos. Tem tatoko t' anacop kakor-koru tewe ta Kanu Kapanj.

5

Kayefe Adama han Nuha

¹ Buk ba dokombara da Adama bo bambe. Dosok nde Kanu kasel Adama ma, k'esel ko, pawurene ko nkon Kanu. ² warkun ko wanan k'esel na, k'ompoce na patot, k'ewe na tewe ta «fum,» tem nte enj-sel na ma.

³ Adama endesoto meren 130, k'osoto wan wawurene ko nkon, pamo toko eyi ma, k'osone ko tewe ta Set. ⁴ Nte Adama onkom Set ma, k'eyi so doru meren 800, mme enasoto so awut arkun k'awut aran ma. ⁵ Kawon ka Adama doru kanasoto meren 930, a k'endefi.

⁶ Set enasoto meren 105, a k'endekom Enos. ⁷ Nte Set onkom Enos ma, k'eyi so doru meren 807, mme enakom so awut arkun k'awut aran aloma ma. ⁸ Kawon ka Set doru kanasoto meren 912, k'efi.

⁹ Enos enasoto meren 90 a padekom Kenan. ¹⁰ Nte Enos onkom Kenan ma, k'eyi so doru meren 815, mme enakom so awut arkun k'awut aran aloma ma. ¹¹ Kawon ka Enos doru fap kanasoto meren 905, k'efi.

¹² Ko Kenan osoto meren 70 a k'endekom Mahalalel. ¹³ Nte onkom Mahalalel ma, ko Kenan eyi so doru meren 840, mme enakom so awut arkun k'awut aran aloma ma. ¹⁴ Kawon ka Kenan doru fap kanasoto meren 910, k'efi. ¹⁵ Mahalalel enasoto meren 65 a k'endekom Yeredu. ¹⁶ Nte Mahalalel onkom Yeredu ma, k'eyi so doru meren 830, mme enakom so awut arkun k'awut aran aloma ma. ¹⁷ Kawon ka Mahalalel doru fap, kanasoto meren 895, k'efi. ¹⁸ Yeredu enasoto meren 162 a k'endekom Henok. ¹⁹ Nte Yeredu onkom Henok ma,

k'eyi sɔ doru meren 800, mme enakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ. ²⁰ Kəwon ka Yereɗuu doru fəp kənasɔto meren 962, k'efi.

²¹ Henok enasɔto meren 65 a k'endekom Metusela. ²² Nte Henok onkom Metusela mɔ, k'ɔsɔto sɔ meren 300 ɲasol kɔ Kanu. K'onkom sɔ awut arkun k'aran alɔma. ²³ Kəwon ka Henok doru fəp kənasɔto meren 365. ²⁴ Kɔ Henok enɔcəme dɔpɔ da Kanu darəŋ, kɔ tende telip, bawo Kanu kənalək kɔ pəyi wəyeŋ.

²⁵ Metusela enasɔto meren 187 a k'endekom Lemək. ²⁶ Nte Metusela onkom Lemək mɔ, k'ɔsɔto sɔ meren 782, mme enakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ. ²⁷ Kəwon ka Metusela doru kənasɔto meren 969, k'efi.

²⁸ Lemək enasɔto meren 182 a k'endekom wan wərkun. ²⁹ Kɔ Lemək ewe wan wəkakɔ «Nuha.»* K'oloku: «Wəkawε ende pəcyaməsε-yaməsε su, kəcem-cemne ka pucuy mpe yebac yocuca nyε waca womboc antɔf nyε, Kanu Kəpəŋ kənasəŋ pələc te tosu mɔ.» ³⁰ Nte Lemək onkom Nuha mɔ, k'eyi sɔ doru meren 595. K'onkom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma. ³¹ Kəwon ka Lemək doru fəp kənasɔto meren 777, k'efi.

³² Nuha enasɔto meren 500 a k'endekom Semy, Ham, kɔ Yafet.

6

Kanu kəŋcem-cemne kən kənim ka afum doru

¹ Nte afum ɲaŋcop kəla antɔf kəroŋ mɔ, k'aŋkoməs ayecəra. ² Kɔ mələke ɲanəŋk fɔ ayecəra aka afum ɲantese. Kɔ ɲayek-yek aran aŋan ayecəra akakɔ dacɔ. ³ Kɔ Kanu kəloku: «Ifaŋ fε kəsak afum ɲayine kifir kəyine doru nke inasəŋ ɲa mɔ, bawo fum sem dəm yɔ. Kəyi kən doru kəfɔde kəc-cepər sɔ meren 120.» ⁴ Tem tatəkɔ tɔ afum aŋeci ɲanayi doru, nte mələke* ɲantefərne ayecəra aka afum, a kɔ ɲasəŋ ɲa awut mɔ. Awut akakɔ ɲanayəne abε akur a tem tatəkɔ.

⁵ Kɔ Kanu Kəpəŋ kənəŋk fɔ deyeŋki bəkac da afum dɛla doru, dəsək o dəsək məcem-cemne mələc gbəcərəm mɔ afum ɲayine. ⁶ Kɔ Kanu Kəpəŋ kəŋaŋne telər kəsəl kən fum,

k'abəkac ɲeŋkafəle kɔ. ⁷ Kɔ Kanu kəloku: «Kənim k'inder afum aŋε inasel mɔ, kəyefε afum, kəbəp sem, kəkɔ ka yeliŋε-liŋε haŋ bemp ya dareŋc, bawo inəŋne telər kəsəl kəŋan.» ⁸ Mba kɔ Nuha ɔsɔto kəŋanene ka Kanu Kəpəŋ, bawo Kanu kənanəŋk dolompu dən.

Kanu kəyac Nuha

⁹ Tecəpərene ta Nuha k'awut-sɔ ɔn tente: Nuha, fum wətət enayi pələmp, ɲasol kɔ Kanu. ¹⁰ Nuha, awut maas ɲɔ enakom: Semy, Ham kɔ Yafet.

¹¹ Mba nɔ fɔr ya Kanu kirin, afum ɲanatesε fε bəkac. Mes mələc gbəcərəm menayi doru. ¹² Kanu kənanəŋk a doru dəsəkpe, bawo afum fəp ɲanagbayme-gbayme dɔpɔ dətət. ¹³ Ti t' enasəŋε Kanu kəloku Nuha: «Incem-cemne kəmələk yeŋesəm ya doru fəp, bawo tes taŋan təsəŋε kɔ doru dɛla kədəkətεrene, kənim ɲa k'inder doru. ¹⁴ Məcaŋε abil ɲəpəŋ cəbam ca kawε, məwure ɲi sədəkələ səlarəm, məsop ɲi kərtal tedisre kɔ todoru. ¹⁵ Nte tɔ mändecaŋ ɲi: Njɔbəl cururu 300 (mɛtər 137), ɲəwəkəl cururu 50 (mɛtər 23), ɲotukme cururu 30 (mɛtər 14). ¹⁶ Məgbəpər ɲi tadareŋc, məsak kururu katin (mɛtər dacɔ) kəyefε nde kəroŋ haŋ nde dəkəpom, məwure ɲi kumba kəsək, mədeŋər ɲi dək maas. ¹⁷ Bawo ina, domun dɛlarəm † d' indesak nde dendemələk ca fəp mɔ. Mpe o mpe peŋesəm doru mɔ, pendefi. ¹⁸ Kɔ mənə, indecaŋəs danapa dosu, məde məberε debil kɔ wəran kam, awut am k'aran aŋan! ¹⁹ Məde məbersene sɔ ɲi disre sem ya doru fəp mɛrəŋ mɛrəŋ, workun kɔ wəran, nte təŋsəŋε nəde nəyi doru kɔ yi mɔ. ²⁰ Sem yeŋesəm ya doru fəp, yorkun kɔ yeran, yefet kɔ yəpəŋ, yede yəltərn' am nte təŋsəŋε yi sɔ yede yeyi doru mɔ. ²¹ Awa, məten yeri fəp, məmɛŋkərne yi nte təŋsəŋε nəde nəc-sɔto yedi nənə kɔ yi mɔ.»

²² Ti tɔ Nuha enayɔ, enayɔ mes fəp mme Kanu Kəpəŋ kənaloku kɔ mɔ.

7

Nuha kəberε kən debil

* **5:29** Nuha = H. «kəyaməs-yaməs» * **6:4** «awut a canu», «afum apəŋ», kɔ pəyone fε ti-ε, «afum aŋε ɲanayɔ mewe mɔpəŋ mɔ.» † **6:17** «wəcafən indetore pəkəl doru fəp.»

¹ Kɔ Kanu kəloku Nuha: «Məberε abil disrε, mənə k'afum am fəp, bawo injkəkce a mənə sona gboŋ (mən' olomp) mən' εcεps' em darəŋ anapa am fəp dacɔ. ² Mələkεnε sɛm yətət camət-mɛrəŋ camət-mɛrəŋ, yorkun kɔ yɛran, mba sɛm yɛlɛc, mələk yi mɛrəŋ mɛrəŋ: Workun kɔ wɛran gbəcərəm. ³ Kɔ bɛmp, mələkεnε yi fəp dacɔ, yorkun camət-mɛrəŋ kɔ yɛran camət-mɛrəŋ. Ti t' endesəŋε yi sɔ yeyi doru. ⁴ Pəŋcəmε mata camət-mɛrəŋ, itorε wəcafəŋ mata 40 kɔ pibi 40 camcam. Tɛm tatəkɔ indefəŋ nnɔ doru afum aŋε inasɛl mɔ fəp.» ⁵ Nuha ɛnayɔ mɔyɔ fəp, mme Kanu Kəpəŋ kənaloku kɔ mɔ.

Kətup kəpəŋ

⁶ Nuha ɛnasətɔ meren 600 a kɔ domun dendekal antəf. ⁷ K'embɛrε debil kɔ wəran kən, awut ɔn k'aran aŋan, nte təŋsəŋε ŋayacənε domun ndε dənabaŋ antəf mɔ. ⁸ Sɛm yətət kɔ yɛlɛc, bɛmp kɔ sɛm yɛfɛt-yɛfɛt nyε yɛŋliŋε-liŋε mɔ fəp, ⁹ kɔ Kanu kəmbɛrε yi abil disrε nde Nuha eyi mɔ, mɛrəŋ mɛrəŋ yorkun kɔ yɛran, pəmɔ təkɔ Kanu kənaloku ti mɔ. ¹⁰ Nte tataka ta camət-mɛrəŋ tɛŋcɛpər mɔ, kɔ domun dɛmbaŋ antəf. ¹¹ Kərən nke Nuha ɔsətɔ meren 600, tataka ta wəco kɔ camət-mɛrəŋ, ŋof ŋa mɛrəŋ disrε, kɔ domun dombuŋcε dəcəŋgbəkɔ fəp, kɔ kəm kəŋgbite pəpəŋ. ¹² Kɔ wəcafəŋ oŋcop kətuf mata 40 kɔ pibi 40. ¹³ Dəsək dayi dɔ Nuha ɛnabɛrε debil kɔ wəran kən k'awut ɔn, Semy, Ham, kɔ Yafɛt, k'aran aŋan maas, ¹⁴ kɔ sɛm ya dop kɔ ya dare yin-yin kɔ sɛm yɛfɛt-yɛfɛt, bɛmp kɔ matakata. ¹⁵ Kɔ yɛŋsəm (sɛm) yorkun kɔ yɛran mɛrəŋ mɛrəŋ nyε yɛnayi doru mɔ, kɔ yender nde abil ŋa Nuha ŋeyi mɔ. ¹⁶ Kɔ yorkun kɔ yɛran sɛm dokom fəp kɔ yɛmbɛrε abil disrε pəmɔ təkɔ Kanu kənaloku ti Nuha mɔ, kɔ Kanu kəŋgbətər ŋa kumba.

¹⁷ Kɔ domun dɛmbaŋ antəf mata 40, nte domun dɛmpɛ mɔ, k'abil ŋofoy. ¹⁸ Nte domun dɛŋc-pɛ mɔ, ti tɔ abil ŋoŋc-foy. ¹⁹ Kɔ domun dɛmbɛrɛnε kəpɛ haŋ kɔ mərəŋ mɛŋci fəp mɛŋkalɛ. ²⁰ (Tɛlɛpəs oŋ kɔ domun dɛmpɛ haŋ kɔ dɛŋcɛpər cururu wəco kɔ kəcəmət mərəŋ kəroŋ). Kɔ domun dɛmpɛ kɔ dɛŋkal mərəŋ mɛŋci haŋ cururu wəco kɔ kəcəmət

(mɛtər camət-mɛrəŋ). ²¹ Ca nyε yɛnayi antəf kəroŋ, a yɛŋsəm mɔ fəp, kɔ yɛfi: Bɛmp, sɛm yɔcɔl, sɛm ya dop kɔ yɛliŋε-liŋε fəp kəbəp afum. ²² Kəyɛfɛ paka mpɛ pɛnayi antəf kəroŋ a pɛc-ŋɛsəm mɔ, kɔ pɛfi. ²³ Kɔ Kanu kəfɛŋ dəntəf paka mpɛ pɛŋc-ŋɛsəm mɔ, kəyɛfɛ fum haŋ kəbəp sɛm yəpəŋ, yɛfɛt-yɛfɛt kɔ bɛmp, k'enim yi doru fəp. Mɛnε Nuha gbəcərəm, aka kəlɔ kən disrε kɔ sɛm nyε yɛnayi debil mɔ, ŋanafis.

²⁴ Domun dɛnabaŋ antəf haŋ mataka 150.

8

Domun kəwosər

¹ Kɔ Kanu kəŋcɛm-cɛmne Nuha, sɛm ya dop kɔ yɔcɔl ya dare, nyε yɛnayi kɔ Nuha abil disrε mɔ. Kɔ Kanu kəwurε afɛf doru, kɔ domun doŋcop kətor. ² Kəba ka dəntəf kɔ dərɛŋc cəmɛpɛnε, kɔ wəcafəŋ ɛsak kətuf. ³ Kɔ domun dɛmbɛlɛ antəf kəroŋ tɛpic-tɛpic. Mata 150 disrε, kɔ domun dɛŋcɛsɛ dəntəf. ⁴ Tataka ta wəco kɔ camət-mɛrəŋ (17), ŋof ŋa camət-mɛrəŋ, k'abil ŋɛndɛ tərɔ tin ta Ararat kəroŋ. ⁵ Kɔ domun dɛŋcɛsɛ haŋ ŋof ŋa wəco. Tataka tɔcəkɔ-cəkɔ ta ŋof ŋaŋkɔ, kɔ mərəŋ mɛŋci moŋcop kəwurε səbomp.

⁶ Tataka ta 40, kɔ Nuha ɛŋgbite wunder nwe ɛnabɛr abil mɔ. ⁷ K'ɛsak abɛmp ŋa ser * ŋin kɔ ŋəŋkɔ. Pəwon fɛ kɔ ŋoluksərne, pənamar Nuha pəkər domun delip kəwosər dəntəf. ⁸ Kɔ Nuha ɛsak sɔ antantoriya kəkɔ-məmən kɔ pəyɔnε fɔ domun d'ontor-ε. ⁹ Mba ŋɛnasətɔ fɛ kəfo nke ŋɛntam kəndɛ mɔ, bawo domun dɛnasərəbaŋ antəf fəp, kɔ ŋoluksərne nde debil. Kɔ Nuha ɛntɛŋc kəca k'osumpər ŋi, k'embɛrε debil. ¹⁰ K'ɛŋkar sɔ mata camət-mɛrəŋ, k'ɛsak sɔ ŋi. ¹¹ K'antantoriya ŋoluksərne dec dərəfɔy ŋɛgbəm təbɔpər tɛcaŋk ta kətək nke aŋwe «olif» mɔ. † Kɔ Nuha ɛŋcərə katina a domun dɛŋcɛsɛ. ¹² K'ɛŋkarɛnε sɔ haŋ tataka ta camət-mɛrəŋ, k'ɛsak sɔ antantoriya. Mba nte ŋi ŋəŋkɔ mɔ, ŋɛnalukus fɛ sɔ nnɔ eyi mɔ.

¹³ Tataka tɔcəkɔ-cəkɔ ta ŋof ŋəcəkɔ-cəkɔ nyε Nuha ɔsətɔ meren 601, ti tɔ domun

* **8:7** «abɛmp ŋa Mənar,» kɔ pəyɔnε fɛ ti-ε «kəwan ka aser.»

† **8:11** Kətək kɔ nke aŋwure moro mme antam kidi,

pamotɛnε ki dələmp, kɔ pəyɔnε fɛ ti-ε pasəm pokom pa ki.

denasak antof. Ko Nuha engbipi abil, k'omamən doru. K'enənk fə domun fəp dowosər. ¹⁴ Tataka ta 27, ηof ηocək-cəkə ηayi, antof fəp ηenawos fər.

¹⁵ Ko Kanu kəloku Nuha: ¹⁶ «Məwur abil disre, mənə kə wəran kam, awut am k'aran aηan. ¹⁷ Məwurene sə sem yeləpəs nyē yeyi abil disre kə mənə mə. Kə bəmp dokom fəp, sem yefet kə yəpəη, yesam doru yokom.» ¹⁸ Ko Nuha owur debil nkən kə wəran kən k'awut ən k'aran aηan. ¹⁹ Kə sem, bəmp kə yeliηe-liηe yowur fəp dokom dokom.

²⁰ Ko Nuha olompəs dəkəloηne, nde entam kəc-loηne Kanu Kəpəη mə. Sem kə bəmp yətət dacə k'elek yin-yin, k'endif yi, k'əηcof yi nde dəkəloηne kəroη. ²¹ Ko Kanu Kəpəη kəmbəη ambəηc ηobotu ηa kəloηne, kə kəlokunə dəbəkək, «Ifəsəsəη antof pələc teta fum. Kaηce kə, bawo afum məcəm-cəmne mələc meyi ηa dəbəkək kəyefe dowut daηan, mba ifəsələsər ca nyē yeηesəm doru pəmə nte intep ti kəcyə mə.»

²² «Kəwon ka antof doru fəp, kəbəf kə kətəl, pəwonu kə pəcaηki, kətən kə dərəη, dəsək kə pibi, yəfədelip.»

9

Kanu kəderəme kən Nuha

¹ Ko Kanu kəmpocē Nuha pətət k'awut ən, kə kəloku ηa: «Nəyənə akombəra, nəkom pəlarəm, nəlas antof. ² Kəyefe məkə, sem ya doru fəp, kəbəp bəmp, sem yefet kə lop, yende yec-nesē nu. Nəndetam kəc-səm yi. ³ Paka o paka mpē peyi wəyēη pəc-kət mə, pəyənə nu peri pəmə nte inasəη nu yokom ya yika yecaηk kə ya tək mə. Isəη nu oη ndəkəl yayəkə fəp. ⁴ Mba pəmar fē nədə nəc-səm wəsem nwe wəsəryə mecir mayi mə. * ⁵ Indeyif nu teta mecir monu, mme məyənə kəyi doru konu mə. Indeyif sə ti sem fəp nyē yendedif fum mə. Pəmə nte indeyif ti fum nwe endedif wəηc mə.»

⁶ «Nwe endif fum mə, pəmar padif sə (məna wəkayi), bawo Kanu kəlompəs fum pəwurene kə nkən sərka.

⁷ Ko nənə, nəyənə akombəra, nəkom pəlarəm, nəsaməsər doru.»

⁸ Ko Kanu kəloku sə Nuha k'awut ən: ⁹ «K'ina, isəη nu temer kəsək ka danapa kə nənə, kəbəp k'awut-sə anu kə nənə nəηcepər-ε ¹⁰ kə ca fəp nyē yənəηkər nu mə: Bəmp, sem ya dare kə ya dop, nyē yowur debil mə, kə nyē andekom nnə doru mə. ¹¹ Isəη nu temer, nte t' indeyə: Dommun dəfədesədi antof, wəcafən əfədesəyi nwe endeləsər antof mə.» ¹² Ko Kanu kəndəηər: «Paka pa danapa dosu pəmpē mpē pendeyi su dacə kə nənə, kəbəp ka ca yeηesəm doru o doru mə. ¹³ Isəkən ambəηcəran (asiηki) ηem nde dəkəm. In' ende kəc-cəm-cəməs im temer nte isəη antof mə. ¹⁴ Tem o tem nte wəcafən ende pəc-biyē, a asiηki ηowur mə, ¹⁵ inçem-cəmne temer təkə inasəη' un kə ca nyē yeηesəm doru mə, wəcafən əfədesətuf nwe endesələsər ca ya doru fəp mə. ¹⁶ K'Inç-kəna-nəηk asiηki-ε, inçem-cəmne temer ta doru o doru nte inasəη' un, kə ca fəp nyē yeηesəm doru mə.» ¹⁷ Ko Kanu kəηgbəkərene sə moloku mame Nuha: «Asiηki ηementər temer nte isəη nu kə ca ya doru nyē yeηesəm mə.»

Nuha k'awut-ən maas: Doru dofu, kə ki-ciya kəfu sə

¹⁸ Awut a Nuha aηe ηanawur debil mə ηanayənə: Semy, Ham, kə Yafet. Ham əyənə papa wəka Kanahan. ¹⁹ Awut a Nuha akanə maas ηagbəkəre sə kəlas antof.

²⁰ Ko Nuha əyənə wəbifti antof k'əmbəf len yokom. † ²¹ Ko Nuha omun member k'ēηcis. K'əηkə pəwur kəsəkər nde abal ηən disre. ²² Nte Ham papa wəka Kanahan enəηk kas Nuha pəyi kəsəkər mə, k'əηkə pəloku ti awēηc aηa mēreη, aηe ηanayi nde doru mə. ²³ Semy kə Yafet ηələk kəloto. Mēreη maηan fəp, kə ηaηkumpənə kəloto kaηkə dəcəro. Kə ηaηkə tokəmuntəra kə ηaηkə ηabəp papa kəηan pəyi kəsəkər. Kə ηaηkump kə kəsəkər kəηkə enafəntərə mə. Mba nte ηanakafəli cəro cəηan a kə ηaηkə kas kəηan tokəmuntəra mə, ηananəηk fē kas kəηan kəsəkər. ²⁴ Nte pəηcērye Nuha kəcis kaηkə disre mə, k'aloku kə təkə pənayi kə nte

* **9:4** Wəsem nwe antəfay amera mə. † **9:20** Len yayəkə yə aηwe «win» iy'ambəf Yisrayel nyē yokom yayi yəηsəη member mə.

enacis mə, kə təkə wan kən wələpəs enayə kə mə. ²⁵ Kə Nuha oloku:

«Intolanə Kanahan pələc!

Kanahan pəyəne wəcar ka acar a awəncə aña!» ²⁶ Kə Nuha oloku sə:

«Intola Kanu Kəpəñ, Kanu ka Semy, Kanahan pəyəne wəcar kəñan!

²⁷ Kanu kəyac Yafət!

Yafət pəyi abal nə Semy disrə, Kanahan nkən pəyəne wəcar kəñan!»

²⁸ Kə Nuha eyi sə doru meren 350, nte domun delarəm deñcepər mə. ²⁹ Kəwon ka Nuha doru fəp, kənasətə meren 950, a k'endefi.

10

Dokombəra da awut a Nuha dəndə

Təla ta afum doru

¹ Dokombəra da awut a Nuha: Semy, Ham, kə Yafət dəndə. Awut a Nuha nənakom awut, nte domun delarəm deñcepər mə.

² Awut a Yafət nənayəne: Komər, Makək, Maday, Yawañ, Tubal, Məsək, kə Tiras.

³ Awut a Komər: Askenas, Rifat, kə Tokarma. ⁴ Awut a Yawañ: Elisa, Tarsis, Kitim, kə Dodanim. ⁵ Awut akakə nənakom afum añe nəyersəne kəndə cəba kəsək mə, kə təf yañan, kə cusu cəñan, kə cusuñka cəñan nde təf yañan.

⁶ Awut a Ham nənayəne: Kus, Misira, Put, kə Kanahan. ⁷ Awut a Kus: Seba, Hawila, Sabta, Rahəma, kə Sabətəka. Awut a Rahəma: Saba kə Dedan. ⁸ Kus ənəkom sə Nimrod, nkən onuñkəne kəyəne korgba doru dandə. ⁹ Nimrodu enayəne wəpən korgba nde fər ya Kanu Kəpəñ kirin. Ti tə alokəne: «Pəmə Nimrod, korgba kəpən nde fər ya Kanu Kəpəñ kirin.» ¹⁰ K'ənkekəre dəbe kərəsna Babel, Erek, Akad, kə Kalne nde atəf nə Sinhar. ¹¹ Dəndo atəf nəñəkə nə Asur ənawur, k'ənçəmbər Niniwe, dare da Rehobot, Kalah, ¹² kə Rəsən, dare dəpəñ dəkə dənayi Niniwe kə Kalah daco mə.

¹³ Kə Misira enayəne wətem k'afum añe: Aka Lud, aHanam, aLehab, aNaftu, ¹⁴ aPəterus, aKasəlu (añe aPələset * nəwur daco mə) k'aKaftor.

¹⁵ Kə Kanahan oñkom Cidon, coco cən, kə Het. ¹⁶ Kanahan enayəne wətem ka cusuñka

cəlarəm: Aka Yebus, 'Amər, aKirkas, ¹⁷ aHewi, aHarki, aSini, ¹⁸ 'Arwad, aCemar, aHamat. Ti disrə kə cusuñka ca Kanahan cəndə cəsəməsər. ¹⁹ Cələñçər ca aKanahan cənəkə kəyəfə Cidon, Kerar kəsək, hañ Kasa, kə kəca ka Sodom, kəca ka Komora, kəca ka Adma kə kəca ka Ceboyim, hañ Lasah. ²⁰ Awut a Ham nə akakə, dəcusuñka cusuñka, dəcusu cusu, dətəf təf.

²¹ Kə Semy wəbe ka Yafət, əsətə sə awut. Semy əyəne wətem ka Heber k'afum ən fəp. ²² Awut a Semy nənayəne: Helam, Asur, Arpaksadu, Ludo, k'Aram. ²³ Awut a Aram nənayəne: Huc, Hul, Kəter kə Mas. ²⁴ Arpaksadu ənəkom Səlah. Kə Səlah oñkom Heber. ²⁵ Kə Heber oñkom awut arkun mərəñ. Tewe ta wəkin tənayəne Pələk,† bawo təm tən tə antəf nənayerəne. Kə tewe ta wənc tənayəne Yoktan. ²⁶ Kə Yoktan oñkom Almodad, Sələf, Hatsarmawət, Yerah, ²⁷ Hadoram, Husal, Diklah, ²⁸ Hobal, Abimayəl, Saba, ²⁹ Ofir, Hawila, kə Yobab. Akañe fəp awut a Yoktan nənayi. ³⁰ Kə nəndə kəyəfə ka Mesa, Səfar kəsək, hañ nde mərə ma nde dec dəmpə mə. ³¹ Awut a Semy nə akakə, dəcusuñka cusuñka, dəcusu cusu, dətəf təf.

³² Cusuñka ca awut a Nuha cə cacəkə, kə təkə añkom nə mə. Afum akañe nə afum nəwur dəris a kə nəndeyersəne dəntəf, doru fəp nte domun delarəm deñcepər mə.

11

Kələ kəñeci ka Babel

¹ Təm tatəkə doru fəp kusu kin k'añçəp, pac-loku, moloku min mayi. ² K'afum nəndə nəkə kəca nke dec dəmpə mə, kə nənəñk mərə atəf nə Sinhar, kə nəndə mi daco. ³ Kə nəlokəne: «Pasut birik, pacəf bi!» Kə birik bəcəf babəkə bəyəne nə masar, kə kərtal kəyəne nə dos. ⁴ Kə nəloku sə: «Pañkən, pacəmbər dare kə kələ nke domp da ki dende kə hañ dəsə kəm mə. Nte təñsəñe pasətə tewe mə, təsəñe su sə kətəsəməsər doru.»

⁵ Kə Kanu Kəpəñ kəntor kədəməmən dare kə kələ nke afum nəñçəmbər mə. ⁶ Kə Kanu kələku, «Nəməmən afum añe! Fəp fañan kusu kin kə nəñçəp. Nəməmən sə nte nəñçəp kəyə mə. Tələm o tələm teyi

* **10:14** = aka Filistiya, Filistiya = Pələset. † **10:25** Pələk = H. «kəyerəne»

fə nte tənəmənə ɲa kəyɔ ka tɛfan taŋan mɔ. ⁷ Panjən, pator, panənəkəl-nənəkəl kusu kəŋan nte tənənənə ta ɲanenənə sɔ mɔ.» ⁸ Kɔ Kanu kəsaməsər ɲa doru, kɔ ɲasak kəcəmbər dare. ⁹ Ti t' awenɛ di Babel, bawo difɔ Kanu Kəpən kənanənəkəl cusu, kɔ kəsaməsər afum doru.

Tecepərənɛ ta Semy kɔ awut ən, kəbər ka Abram

¹⁰ Tecepərənɛ ta Semy tɛntɛ: Semy ɛnasɔtɔ meren 100, a pədəkom Arpaksadu, teren ta mɛrən nte domun dɛnasak antɔf mɔ. ¹¹ Kəkom ka Arpaksadu kɔ Semy eyi sɔ doru meren 500, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹² Arpaksadu ɛnasɔtɔ meren 35, a pədəkom Sɛlah. ¹³ Kəkom ka Sɛlah, Arpaksadu ɛnasɔtɔ sɔ meren 403, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁴ Sɛlah ɛnasɔtɔ meren 30, a pədəkom Heber. ¹⁵ Kəkom ka Heber, Sɛlah ɛnasɔtɔ sɔ meren 403, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁶ Kɔ Heber ɔsɔtɔ meren 34, a pədəkom Pɛlɛk. ¹⁷ Kəkom ka Pɛlɛk, Heber ɛnasɔtɔ sɔ meren 430, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

¹⁸ Pɛlɛk ɛnasɔtɔ meren 30, a pədəkom Rehu. ¹⁹ Kəkom ka Rehu, Pɛlɛk ɛnasɔtɔ sɔ meren 209, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁰ Rehu ɛnasɔtɔ meren 32, a pədəkom Seruk. ²¹ Kəkom ka Seruk, Rehu ɛnasɔtɔ sɔ meren 207, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²² Seruk ɛnasɔtɔ meren 30, a pədəkom Nahor. ²³ Kəkom ka Nahor, Seruk ɛnasɔtɔ sɔ meren 200, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁴ Nahor ɛnasɔtɔ meren 29 a pədəkom Terah. ²⁵ Kəkom ka Terah, Nahor ɛnasɔtɔ sɔ meren 119, mɛ ɛnakom sɔ awut arkun k'awut aran alɔma mɔ.

²⁶ Terah ɛnasɔtɔ meren 70, a pədəkom Abram, Nahor kɔ Haran.

Tecepərənɛ ta Terah kɔ Abram

²⁷ Tecepərənɛ ta Terah tɛntɛ: Terah okom Abram, Nahor kɔ Haran. Haran okom Lɔt. ²⁸ Haran, fər ya kas kirin y' ɛnafi, atɔf nɲɛ anakom kɔ mɔ, nde dare da Ur nde atɔf ɲa

Kaldi. ²⁹ Abram kɔ Nahor ɲanenɲɛ. Wəran ka Abram anj-c-we Saray kɔ wəran ka Nahor, Milka. Milka, wan ka Haran ɛnayi, ɲapanɲɛ kas kin kɔ Yiska. ³⁰ Saray ɛnakom fɛ, ɛnasɔtɔ fɛ wan.

³¹ Kɔ Terah ɛlɛk wan kən Abram, kɔ wan-sɔ kən Lɔt, wan ka Haran, k'ɛlɛkɛnɛ sɔ Saray wəran ka Abram, kɔ ɲasol fəp faŋan kəwur ka nde dare da Ur nde atɔf ɲa Kaldi kəkɔ ka atɔf ɲa Kanahan. Kɔ ɲambər atɔf ɲa Haran kɔ ɲandɛ di. ³² Terah ɛnawon doru meren 205, a k'endefi dəndo atɔf ɲa Haran.

Tecepərənɛ ta Abraham

12

12:1-25:18

Kanu kəlɔku ka Abram kəwur ka atɔf ɲən

¹ Kɔ Kanu Kəpən kəlɔku Abram: «Məwur atɔf ɲam, dənkom dam, kəlɔ ka papa kam, məkɔ atɔf nɲɛ indementər əm mɔ.

² Indesən' am kəyənɛ ka kas k'afum alarəm, indesən əm pətət, indesənɲɛ tewe tam tɛbɛk. Məndetolanɛ afum alɔma pətət. ³ Indesən pətət anɲɛ ɲandetolan' am pətət mɔ. Indesən pələc anɲɛ ɲandetolan' am pələc mɔ. Tetam tɔ indesənɲɛnɛ cusunja ca doru fəp pətət.»

⁴ K' Abram owur Haran pəmɔ təkɔ Kanu Kəpən kənalokɔ kɔ ti mɔ, kɔ Lɔt ɛɲɛpɛsɛ kɔ darən. Tɛnatənɲɛ Abraham pəsɔtɔ meren 75. ⁵ K' Abram ɛlɛk Saray, wəran kən, kɔ wan ka wəbɛk' ən wərkun, Lɔt, kɔ ca yəkɔ ɲanayɔ di mɔ, k'afum * akɔ ɛnasɔtɔ Haran mɔ. Kɔ ɲawur kəkɔ atɔf ɲa Kanahan.

Abram nde atɔf ɲa Kanahan, kɔ kəndɛ kən Misira

Kɔ ɲambɛrɛ atɔf ɲa Kanahan. ⁶ K' Abram ɛɲɛcali atɔf han kəfo nke anj-c-we Səkɛm, han nde tofo nte Ankiri-ɲa-More ɲɛɲɛcəmə mɔ. Aka Kanahan ɲanayi atɔf ɲanəkɔ tɛm tatəkɔ.

⁷ Kɔ Kanu Kəpən kəwurər Abram kɔ kəlɔku kɔ: «Indesən atɔf ɲanɲɛ yuruya yam.» K' Abram olompəs dəkəlɔɲɛ da Kanu Kəpən nke kənwurər kɔ dəndo mɔ.

⁸ K'eyɛkti sɔ di sanja, nde ɛɲɛyɛfɛ pəkɔ dəmərɔ mɔ, kəca nke dec dɛmpɛ Betel † mɔ. K'ɛɲɛcəmbər abal di, Betel beyi kɔ nde dec dənkalɛ mɔ, dare da Hay deyɛ kɔ nde dec dɛmpɛ mɔ. K'əlɔ di dəkəlɔɲɛ da Kanu,

* **12:5** ti təyənɛ «yɛɲɛsəm, ca yeyi wəyɛɲ.» † **12:8** Betel = «kəlɔ ka Kanu.»

k'ontola tewe ta Kanu Kəpəŋ. † 9 K'Abram eyefe kəcal-cali kəkə ka kəca ka Nəkəf.

10 Dər dənayı dətəf, k'Abram ontor Misira kəkə-cepərenə tēm, bawo dor deŋc-bək kəbək dəm. 11 Ntə ɔlətərnə kəbərə Misira mə, k'oloku wəran kən Saray: «Məcəŋkəl im, iŋcərə fə wəran wətət teyi məyənə. 12 K'aka Misira ŋaŋdekə-nəŋk əm-ε, ŋandekə-loku: «Wəran kən ɔfə!» Tēm tatəkə ŋandekə-dif im, ŋasak məna. 13 Mədekə məloku ŋa a wəkire kem məyənə. Ntə təŋsəŋe ŋasumpər im bel-bel tetam mə, tetam tendekə-səŋe, ta ifi-ε.»

14 Ntə Abram əmbərə Misira mə, k'aka Misira ŋanəŋk wəran nwe entese pəcepərər. 15 K'akəsək a Firawona § ŋanəŋk kə, kə ŋayekyekəs kə nda Firawona. Ntə tə k'aŋkərə wəran nwe nde kələ ka Firawona. 16 Kə Firawona osumpər Abram bel-bel teta Saray, k'əsətə kəyefe sēm yefət haŋ yəpəŋ, sofale, amarəs arkun k'aran kə yəkəmε. 17 Mba kə Kanu Kəpəŋ kəsəŋ Firawona k'afum ən ruŋc yəpəŋ teta Saray, wəran ka Abram. 18 Kə Firawona ewe Abram, k'eyif kə: «Cəke cə məyə em ntə? Ake'səŋe ntə məntələk' im a wəran kam ɔfə mə? 19 T'ake tə məloke a wəkire kam ɔfə-ε? Məsəŋ' em kələk kə pəyənə wəran kem. Ndekəl oŋ, wəran kam ewe. Mələk kə! Məkə!»

20 Kə Firawona oloku afum ən, «Nəsak kə pəkə nkən, kə wəran kən kə ca nyə yəyənə yən mə.»

13

1 K'Abram əmpərənə Misira kəkə ka kəca ka Nəkəf, nkən, wəran kən kə ca yəkə ənayə mə fəp. Lət ŋanasol ti.

Kəgbeyənə ka Abram kə Lət

2 Abram ənasətə daka dəlarəm, ənala yəcəl, pəsam kə kema. 3 K'eyefe kəcal-cali kəyefe ka Nəkəf haŋ Betel da ənadəf abal təcəkə-cəkə mə, Betel kə Hay daco. 4 Kəca nke ənanuŋkənə kələmpəs aŋgbip ŋa Kanu dənda, k'Abram oŋkorne tewe ta Kanu Kəpəŋ. *

5 Lət nwe ŋanasol mə, nkən sə ənayə cir, ŋkesiya, cəna kəbəp cəbal. 6 Atəf ŋənafətər ŋa kiyi kəŋan tofo tin, bawo yəcəl yaŋan

‡ 12:8 Tewe tətət ta Kanu, ti təyənə «Yahweh.»

§ 12:15 Bafə tewe ta fum tə, mba tewe ta abe a Misira teŋc-yi.

* 13:4 Məməməŋ Sora sa 12:8. † 13:18 (Yhwh), məməməŋ Sora sa 4:26 * 14:1 Siŋhar = Mesopotami † 14:2 Bera ti tə tatəkə «pələc» ‡ 14:2 ti tə tatəkə «abəkəc ŋələc»

yənala. 7 Kə kəcəp kənde kəyi akək a yəcəl ya Abram k'akək a yəcəl ya Lət daco. Atəf ŋaŋəkə sə, aKənahən k'aPəriŋi ŋanandə ŋi tēm tatəkə. 8 K'Abram oloku Lət: «Pəmar fə akək a yəcəl yam ŋacəp k'akək a yəcəl yem. Səna sə pəmar fə su ti, bawo dəwəŋca də səyənənə. 9 Antəf fəp ŋə ŋaŋe ŋey' əm fər kirin mə. Kə məŋkə kəca kətət-ε, iŋkə kəmeriya. Kə məŋkə kəmeriya, iŋkə kətət, mba məwosə səgbeyənə.»

10 Kə Lət eyekti fər k'ənəŋk aranta ŋa Yurdən təkə ŋəndəm mə (tēm tatəkə ta Kanu kəntaləsər Sodom kə Komora-ε), pəŋckə haŋ Cohar pəmə aranta (məre) ŋa Kanu Kəpəŋ, pəmə atəf ŋa Misira. 11 Kə Lət ələk dale da Yurdən fəp, k'əŋkə kəca nke dec dəmpə mə, tatəkə tə ŋanəgbeyənə kə Abram. 12 K'Abram ənde atəf ŋa Kənahən, kə Lət ənde sədare sa aranta ŋa Yurdən k'əndəf cəbal cən kəca ka Sodom. 13 Afum a Sodom ŋanatesə fə bəkəc, ŋaŋc-ciya Kanu Kəpəŋ.

14 Kə Kanu Kəpəŋ kələku Abram, ntə ŋasakənə oŋ kə Lət mə: «Məyekti fər kəyefe dənda məyi mə, məməməŋ kəca kətət, kəmeriya nde dec dəmpə kə nde dəŋkələ mə. 15 Bawo atəf ŋaŋe məŋnəŋk mə fəp indəsəŋ əm ŋi kə yuruya yam. 16 Indəsəŋe yuruya yam yela haŋ ta antam kələm ŋa-ε, pəmə təkə antətəm kələm kəbof antəf kəron mə. 17 Məyefe məkət atəf ŋaŋe dobolu kə dowokəlu da ŋi, bawo indəsəŋ əm ŋi.»

18 Kə Abram eŋcepe cəbal cən, k'ənde pədəf ci nde tofo ntə ŋkiri-ŋa-Mamre yəŋcəmə mə kəsək, ta əmbələ Həbərəŋ-ε, k'olompəs di dəkələŋne tewe ta Kanu Kəpəŋ. †

14

Abram, abe kə Melkisedek

1 Tēm tatakə tə abe a təf məŋkələ ŋaŋc-yəfərənə kə abe a sədare kəcamət: Amrafel wəbe wəka Siŋhar,* Aryok wəbe wəka Elasar, Kədər-Lahomer wəbe wəka Helam, kə Tidəhal wəbe wəka Koyim, 2 tenatəŋne abe akəkə ŋacyəfərənə kə abe a sədare kəcamət: Bera † wəbe wəka Sodom, Birəsa ‡ wəbe wəka Komora, Sinab wəbe wəka

Adma, Semeber wəbe wəka Ceboyim kə wəbe wəka Bela mbə bəyənə Cohar mə. ³ Abə akanə kəcamət fəp aranta ɲa Sidim daco ɲanandə, nde pəyənə məkə Kəba Kədokət mə. ⁴ Meren wəco kə merəɲ ɲayi kətam ka Kədər-Lahomər dəntəf, mba teren ta wəco kə maas kə ɲayəɲkər kə səbomp. ⁵ Teren ta wəco kə maɲkələ, Kədər-Lahomər k'abə akə ɲanaberənə mə, ɲasut aRefay nde dare da Asterot-Karnayim, kə ɲasut aSus nde Ham, kə ɲasut afum a Em nde Aranta ɲa Kiriyatayim. ⁶ K'abə maɲkələ ɲasut aHor ndaraɲan, nde mərə ma Sehir.Š Kə ɲambeləs aHor haɲ nde tofo nte Aɲkiri-ɲa-Paran ɲeɲcəmə mə, nde tegberə kəsək. ⁷ K'abə akanə maɲkələ ɲaluksərne Eyən-Mispe * (ɲɲe ɲəyənə Kades mə), kə ɲasut aHamalek atəf ɲaɲan fəp kə 'Amər aɲe ɲanandə Hacacon-Tamar mə. ⁸ Kə abə a sədare kəcamət (Sodom, Komora, Adma, Ceboyim kə Bela, ti tə tatəkə Cohar) ɲamberənə kəsutənə nde aranta ɲa Sidim. ⁹ Akə sə ɲayi: Kədər-Lahomər wəbe wəka Helam, Tidəhal wəbe wəka Koyim, Amrafel wəbe wəka Siɲhar, kə Aryok wəbe wəka Elasar. Abə maɲkələ ɲayefərənə kə abə kəcamət. ¹⁰ Nte Aranta ɲa Sidim ɲenala cələmp ca kərtal mə, k'abə aɲe kəcamət daco, wəbe wəka Sodom kə wəka Komora ɲayəkse kə ɲantəmpənə ci disrə. K'aləpəs aɲe maas k'asədar aɲan ɲayəkse kə ɲantəfərne kəca ka dətərə. ¹¹ K'atam a asədar a abə kəcamət ɲawetəs ca ya aka Sodom kə Komora kə yeri yaɲan fəp, kə ɲaɲkə. ¹² Kə ɲasumpər sə Lət kə daka dən, nkən Lət wan ka wəbeki ka Abram enayi, (kəyefərənə kanke kənaɲəp Lət nwe pəyi Sodom).

¹³ Kə wəmulpə dəkəwan wəkin ende pələku ti Abram wəHebərū, nwe enandə nde kəfo nke Aɲkiri-ɲa-Mamre wəka 'Amər ɲeɲcəmə mə. Mamre nwe pəyənə wəɲc ka Eskol kə Haner, aɲe ɲanacaɲəs kətəɲne kə Abram mə. ¹⁴ Nte Abram ene kusumpər ka wan ka wəbek' ən mə, k'olonka asol ən afum 318 aɲe ɲanabaɲse, akomənə ən daco mə. K'eɲcepse abə asumpər a wan ka wəbek' ən darəɲ haɲ dare da Dan. ¹⁵ K'Abraham eyerəs kənaɲ (kəgba) kən, kə ɲawəkərne ɲa

kəyefərənə ka pibi, nkən Abram k'amar ən, kə ɲasut asumpər a wan ka wəbek' ən, kə ɲambeləs ɲa haɲ Hoba, ɲɲe ɲeyi Damas kəca kəmeriya mə. ¹⁶ K'olukse ca fəp, k'olukse sə Lət, wan ka wəbek' ən k'aran k'afum aləpəs aɲe.

¹⁷ Nte Abram osut Kədər-Lahomər k'amarənə ən mə, kə wəbe wəka Sodom owur kədəfaynə kə nde aranta ɲa Sawe, nde pəyənə «Aranta ɲa Wəbe» mə.

¹⁸ Melkisedek, wəbe wəka Salem,† eɲkərə kəcom kə member: Melkisedek, wəlonə wəka Kanu Kəpəɲ, nke kəyi afum aka doru fəp kəron mə, enayi. ¹⁹ Kə Melkisedek ontolanə Abram, k'oloku: «Məna Abram, Kanu nke kəyi fəp kəron mə, Wəbe wəka dəntəf kə dareɲc, kəpoc' am pətət. ²⁰ Ileləs Kanu nke kəyi fəp kəron mə, nke kələk ayefərənə am kə kəmbər əm dəwaca mə!» Kə Abram əsəɲ kə farile fa ca yəkə ɲanasətə dəkəwan mə fəp.

²¹ Kə wəbe wəka Sodom oloku Abram: «Məsəɲ im afum, mələk ca yayə fəp yam.»

²² Kə Abram olukse wəbe wəka Sodom məcəp: «Indot kəca nno Kanu Kəpəɲ nke kəyi afum fəp kəron mə, nke kəyənə wəbe wəka dareɲc kə dəntəf mə. ²³ Ifələk ali paka pin ca yam daco. Ali debeɲa kə pəyi fə ti-ε pəpətərə pa kəfta kam. Ti tə məntətam kələku: «In' əsəɲ Abram kəyə daka.» ²⁴ Ifələk daka o daka, mənə yeri nyə afum em ɲandi mə, kə kəyer nke atemp em Esekol, Haner, kə Mamre ɲasətə mə, bawo pəmar ɲasətə kəyer.»

15

Kanu Kəpəɲ kəɲcaɲəs kiyi kəɲan tes tin kə Abram

¹ Nte mes maməkə meɲcepər mə, kə Kanu Kəpəɲ kəwurər Abram dəmere kə kələku kə nte: «Ta mənesə, Abram! Ina yati indeyən' am aca. Indeluks' am kəway pəpəɲ.» ² Kə Abram eyif Kanu: «Kanu Wəbe Wəpəɲ, ake mändesəɲ im-ε? Intas ta iyə wan-ε, wədəlek kə kem əyənə Eliheser wəka Damas.» ³ Kə Abram ənəcər: «Məsəɲ f' em awut,* nwe aɲkom nde kələ kem disrə mə, nkən endelek kə kem.» ⁴ Kə Kanu Kəpəɲ kələku kə, «Ala, bafə nkən endeyənə wələk

Š 14:6 ti tə tatəkə Edəm, ndena Esay kə afum ən * 14:7 Eyən-Mispe ti tə tatəkə «abat ɲa kiti» † 14:18 «Yerusalem», ti tə tatəkə Darsalam * 15:3 yuruya

ka kə kam, mba wan kam wəkom nwe endewur əm dəris mə yati.» ⁵ Kə Kanu kəwurene Abram abal nən disre, kə kəloku kə: «Məgbətne kəm. Mələm cəs cacəkə, kə məntam-ε.» Kə kənəcər: «Pəmə cəs cacəkə, yuruya yam afəde pactam kələm nja fəp.» ⁶ Kə Abram eləŋ Kanu Kəpən. Ti tə Kanu kənaləme kə fum wələmpu. ⁷ Kə Kanu kəloku kə: «In' əyənə Kanu Kəpən nke kənwur' am Ur nja aKaldi kədesən əm atəf njanə, məde məlek ni kε.» ⁸ Kə Abram eyif Kanu, «Kanu Wəbe Wəpən, cəke cə indetam kəcərə a indesətə atəf njanə kε-ε?» ⁹ Kə Kanu kəloku kə: «Məkər' em wana weyecərə win, wir wəran win, kə ankesiya norkun nin fəp fayi ya meren maas maas, təpay tin kə topokpoka tin.» ¹⁰ Kə Abram enkerə sem yayəkə k'engber-gberi yi daco daco k'ombocəs yegber-gberi yayəkə merən merən yetefərene, kə bəmp, məlməl m' enaboc yi ta angeri yi-ε. ¹¹ Kə yəfən yontorər sem yegber-gberi yayəkə, mba k'Abram embeləs yi.

¹² Dec dendekale, k'Abram endirərne, k'ayekyek nəpən nengbəpərne kə k'enesə dəmere. ¹³ Kə Kanu kəloku Abram: «Məcərə a yuruya yam yendeyənə acikəra atəf nəcuru nne nəntəyənə njan mə. Nəndekə-yənə di acar, andekə-tərəs nja di haŋ meren 400. ¹⁴ Mba Indetərəs afum ane nandecəmbər nja dacar mə, nandewur atəf njanəkə kə ca yelarəm. ¹⁵ Kə mənə Abram, məndekə-bəp atem am pəforu disre, † pawup əm detem dobotu disre. ‡ ¹⁶ Yuruya yam yendeluksərne nnə mənə tem ta danapa da maŋkələ, bawo 'Amər nantacepərər fε kiciya kəŋan a idebeləs nja.»

¹⁷ Nte dec deŋkale mə, k'asum nəmət (dimi dontər) kə teken pənəcəsənə, nənç kə kinime yeŋcepər yoboc ya sem yeyer yayəkə daco. ¹⁸ Dəsək dadəkə də Kanu Kəpən kəŋcaŋəs kiya kəŋan tes tin kə Abram. Kə Kanu kəloku Abram: «Isən yuruya yam kəyefe ka kəŋgbəkə ka Misira haŋ Efərat, kəŋgbəkə kəpən: ¹⁹ Indesən yuruya yam atəf nja aKeni, aKenisi, aKadmon, ²⁰ nja aHewy, aPerisi, aRefay, ²¹ nja 'Amər, aKananan, aKirkas, kə aYebus.»

16

Kəkom ka Səmayila

¹ Saray wəran k'Abram enakome fε kə wan. Mba enayə wəcar wəran wəMisira, pacwe kə Hakar. ² Kə Saray oloku Abram: «Mənənç, Kanu Kəpən kəyaməsər im kəsətə ka wan. Məfəntərə kə wəcar kem, tələma intam kəsətər kə wan wərkun.» Kə Abram ençənçəl dim da Saray. ³ Awa, kə Saray wəran ka Abram elək wəcar kən wəMisira, Hakar, k'əsən kə wos Abram pəyə kə wəran. Tenatənne kənde ka Abram atəf nja Kananan kəsətə meren wəco. ⁴ Kə Abram nambəpene kə Hakar, kə Hakar embekəs. Nte ençərə a embekəs mə, əməməne fε sə Saray fər yətət. ⁵ Kə Saray oloku Abram: «Mən' endesərə pəcuy pa mələməs mme ələməs im mə! Ina yati, in' elək wəcar kem k'imber əm kə dəwaca, mba nte enənçne on pəbekəs mə, k'eyefe kəfəfərəs im. Mba Kanu Kəpən kəmboc su kiti daco (kəyi su daco), ina kə mənə!» ⁶ Kə Abram olukse Saray moloku: «Wəcar kam ey' əm dəwaca. Məyə kə təkə tentes' am mə.» Awa, kə Saray əntərəs Hakar haŋ kə Hakar eyeksər kə, k'ənçə pəbələ. ⁷ Kə meleke ma Kanu Kəpən mənçə məbər kə nde dətegbere kələmp kələma kəsək ta əmbələ kəŋgbəkə * nke kəyi dəpə da Sur mə. ⁸ Kə meleke mme meyif: «Hakar, wəcar ka Saray, deke məyefe-ε? Deke mənçə-ε?» Kə Hakar olukse mi moloku: «Wəbera kem Saray, iyeksər.» ⁹ Kə meleke ma Kanu Kəpən moloku, «Məluksərne ndena wəbera kam, məkə məfəntərə kə dəntəf.» ¹⁰ Kə meleke ma Kanu Kəpən moloku kə: «Indesənə yuruya yam yela haŋ ta antam kələm nja-ε.» ¹¹ Kə meleke ma Kanu Kəpən moloku kə: «Məmbekəs tantə, wan wərkun məndekom, wan nwe məndesən tewe ta Səmayila † mə, bawo Kanu kəne kəkule-kule ka pəcuy pam. ¹² Wan kam endeyi pəmə səfale sa dop. Ende pəc-caŋ afum fəp kəyefərene, fəp fəc-yefərene kə nkən. Sona s' endende pəbələnə afum aləpəs ane.»

¹³ Kə Hakar əsən tewe a Kanu Kəpən nke kənalok-lokər kə mə, «Ata-El-Roy,» ti tə tatəkə: «Inənç nnə Kanu nke kənənç im

† 15:15 Ti tə tatəkə «Məndefi pəforu disre.» ‡ 15:15 Ti tə tatəkə «Pəbotu pa detem dam.»

* 16:7 Tofo tənayi,

nde domun dətət doŋcwur dəntəf mə. † 16:11 Səmayila = «Ençənçəl»

mə.» ¹⁴ Ti t' awenε kələmp kanjko, kələmp ka Lahay-Roy. Kələmp kanjko kəyi Kadεs kə Beredu dacə. ¹⁵ Kə Hakar oŋkomε Abram wan wərkun, kə Abram ewe wan wəkakə Hakar εnakomε kə mə tewe ta Səmayila. ¹⁶ Abram εnasətə meren 86 tēm ntε Hakar oŋc-komε kə Səmayila mə.

17

Kanu kəsəkpər tewe ta Abram kə təyənε «Abraham»

¹ Ntε Abram əsətə meren 99 mə, kə Kanu Kəpəŋ kəwurər kə, kəc-loku kə: «In' əyənε Kanu nkε kəntam mes ma doru fəp mə, məkət fər yem kirin, məcəmə pələmpu darəŋ. ² Indecəŋəs danapa dosu, ina kə mənə dacə, isəŋ əm yuruya yelarəm.» ³ Kə Abram εŋcəp tobu dəntəf kə Kanu kələku kə ntε: ⁴ «Ta ina, danapa dem dende kə mənə dacə: Məndeyənε kas ka afum a təf yelarəm. ⁵ Afəsəw' am tewe ta Abram, mba Abraham,* bawo indesəŋ' am kəyənε ka kas ka afum a təf yelarəm. ⁶ Indesəŋ əm dokombəra dəpəŋ, indesəŋ' am kəkom ka afum alarəm, abε yati ηandeyi ηa dacə. ⁷ Indecəŋəs danapa dem kə mənə dacə kəbəp ka yuruya yam kə mənə məfi-ε, indecəmə danapa dadəkə darəŋ kə yuruya yam doru o doru. Tēm tatəkə Kanu kam k'indeyənε kə ka yuruya yam kə mənə məndecəpər-ε. ⁸ Indesəŋ əm kə yuruya yam atəf ηa Kanahan ηəŋε məntəp kəc-bere mə fəp, ηendeyənε ηəŋan doru o doru, iyənε Kanu kəŋan.» ⁹ Kə Kanu kələku Abraham: «Mənə kə yuruya yam, dətəmp dətəmp nələləs danapa nde səŋcəŋəs mə. ¹⁰ Ntε tə nəndetəmpərərne danapa dem nde inçəŋəs kə mənə kə yuruya yam kə məndecəpər-ε. Nwε o nwε əŋyənε wərkun yuruya yam dacə mə, pakəŋc kə. ¹¹ Kəkəŋc konu kəndementər kəcəmə konu danapa dem darəŋ. ¹² Kəyεfε dətəmp kə dətəmp awut anu arkun fəp packəŋc ηa tataka ta camət-maas, pəyənε wəkom wəka kələ kam, kə pəyənε fε ti-ε fum nwε əsətənε pəsam nno wəcikəra eyi mə, ta əyənε wəka yuruya yam mə. ¹³ Pəmar pade packəŋc nwε andekom nde kələ kam kə nwε andesətənε pəsam mə, ti tendeyənε kəfat ka danapa dem da doru

o doru nde dis donu. ¹⁴ Wərkun nwε o nwε antəkəŋc mə, aŋwure wəkayı afum ən dacə, tēm tatəkə danapa dem delip nno nkən eyi mə.» ¹⁵ Kə Kanu kələku sə Abraham: «Ntε təyənε ta wəran kam Saray mə, ta məwe kə sə Saray, kəyεfε məkə Sara s' ande pac-we kə. ¹⁶ Kəpocε kə k'inder, ipocε sə mənə wan nwε endekom' am mə. Indepocε kə pətət, nkən endeyənε kεε ka təf yelarəm. Abε a təf yelarəm ηandewur kə dərıs.» ¹⁷ Kə Abraham εŋcəp kəro dəntəf kəsəl, k'olokunε dεbəkəc: «Wərkun wəka meren 100 εntam kəkom ba? Kə Sara əsətə meren 90 endekom ba?» ¹⁸ Kə Abraham oloku Kanu: «Məgbətənε Səmayila doru!» ¹⁹ Kə Kanu kələku: «Ala! Wəran kam Sara endekom' am wan nwε məndewe Isiyaka † mə. Indecəmə danapa dosu darəŋ kə nkən, iyεfε sə icəmə di darəŋ kə yuruya yən kə nkən εŋcəpər-ε danapa da doru o doru də. ²⁰ Ntε tendəŋərnε ti mə, ine wəran kam pəc-tolanε Səmayila: Indepocε kə pətət, indesəŋ kə dokombəra dəpəŋ indesəŋε yuruya yən yela endeyənε kas ka abε wəco kə mərəŋ kə wətem ka afum alarəm. ²¹ Mba ntε təyənε ta danapa dem mə, Sara oŋkom' am tēm tantε dok.» ²² Ntε Kanu kəlıp kələk-lokər Abraham mə, kə Kanu kəmpε dareŋc. ²³ K'Abraham εlek wan kən Səmayila kə afum aŋε anakom kələ kən disre mə fəp, kəbəp ka aŋε εnawayε pəsam pən mə, ti tə tatəkə arkun a kələ kən disre fəp. K'εŋkəŋc ηa dəsək din dadəkə, pəmə təkə Kanu kənaloku kə ti mə. ²⁴ Abraham εnasətə meren 99 a k'andekəŋc kə. ²⁵ Wan kən Səmayila, εnasətə meren wəco kə maas a k'andekəŋc kə. ²⁶ Dəsək dadəkə d' aŋkəŋc Abraham kə wan kən, Səmayila. ²⁷ K'aŋkəŋc arkun aka kələ kən disre fəp, kəyεfε acar aŋε anakom di mə haŋ akə εnawayε pəsam pən nno acikəra ηayı mə. K'aŋkəŋc ηa fəp kə nkən Abraham.

18

Kanu kəndəŋk a Sara endesətə wan wərkun

¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəwurər Abraham nde tofo ntε ηkiri ya Mamre yεŋcəmə mə, tətəŋne Abraham pəndε nde kusunja ka abal ηən dan, tēm ntε pəŋwoŋε mə. ² Kə

* 17:5 Abram = «Papa ka afum alarəm,» Abraham = «papa ka təf yelarəm.» † 17:19 Isiyaka = «kəsəl»

Abraham eyekti fəp, k'ənəjk arkun maas ηacəme ta ηambəle kə-ε. Nte ənəjk ηa mə, k'ewirne kəkə-bəpene kə ηa, k'ontontnene ηa haη dəntəf. ³ Kə Abraham oloku wəkin ηa dacə: «Wəbe, iletsen' am intam kəsətər əm kəwosen' em kəcəme ka nnəna wacar kam? ⁴ Pakere nu oη domun depic nəbikene wecək, nəhesəm nnə kətək nke dəntəf. ⁵ Indesəη nu sə peri, nte təηsəηe nu kəsətə sə fənəntər mə, a nədekə tēm tatəkə nəfədecepər nnə nderem kifəli, iyi kiyi konu.» Kə acikəra ηaloku: «Tentesə! Məyə təkə məloku mə.»

⁶ Kə Abraham əjkə katəna-katəna abal ηən disre nde Sara eyi mə, k'oloku kə: «Məkufe məlek farin fədəsdes tafala kəmaas məgbente akanje cəcom.» ⁷ K'eyekse sə kəkə ka nde yəcəl yeyi mə, k'osumpər tana pətət dis nde yəcəl yən dacə, k'əsəη pi wəcar kən wətemp wəkin kə wəkəkə olompəs pi katəna-katəna.

⁸ Kə Abraham elek fulaya kə mēse ma wana kə sēm ya tana tatəkə analompəs mə, k'əjkə pəcəmbərər yi acikəra ən. Kə nkən Abraham əηcəme ηa kəsək kətək dəntəf, acikəra ηac-di yeri. ⁹ Nte ηalip kədi yeri mə, kə ηayif Abraham: «Deke wəran kam Sara eyi-ε?» Kə Abraham oloku ηa, «Eyi nde abal disre.» ¹⁰ Kə wəcikəra wəkin oloku: «Inder nnə ndaram dok tēm tantə wəran kam Sara endekom wan wərkun.» Sara enacəme dəkusəηka Abraham tadarəη pəc-çəηkəl.

¹¹ Abraham kə Sara ηanasikər, ηabək, Sara enawurene fe sə wətam kəsətə awut. ¹² Kə Sara eselərne pəc-loku: «Ndekəl nte isikər oη mə, pəbotu pendey' im sə ba? Wos im sə, esikər.» ¹³ Kə Kanu Kəpəη kəyif Abraham «Ta ake tə Sara eselə-ε a pəc-loku: «Mba kanje kə, indetam kəsətə wan nnə isikər mə ba?» ¹⁴ Tes teyi nte tentəmbər Kanu Kəpəη mə ba? Dok tēm tantə imboηçər əm mə, nder nnə ndaram, Sara endesətə wan wərkun.» ¹⁵ Kə Sara eyeme, k'ombupəre «Isel fe,» bawo enanesε. Kə Kanu Kəpəη kəηgbəkəre: «Ala, məsell!»

¹⁶ K'afum aηe ηayefe kəkə, kə ηaməmən kəca ka Sodom. Kə Abraham əηçəmbər ηa kəkə-ləmbərne ηa. ¹⁷ Kə Kanu Kəpəη kəyifne: «Iməηkər Abraham nte ifaη kəyə mə ba? ¹⁸ Abraham endeyəne kas ka afum a atəf ηəpəη, ηa fənəntər. Afum a

doru fəp tetən tə ηandesətəne kəpocə pətət. ¹⁹ Bawo inasom kə pəloku awut ən kə afum ən, a ηacəme dəpə da ina, Kanu Kəpəη darəη, ηacəme pəlompu darəη kə sariye nte təηsəηe ina Kanu ilase Abraham dim nde enasəη tetən mə.» ²⁰ Kə Kanu Kəpəη kəloku Abraham: «Mes mme amboηçə Sodom kə Komora mə, məmbək kə kiciya kayi kəyə wey-wey. ²¹ Kətor k'inder dəntəf ideməmən kə pəyəne fə nte aηloku tanəη mə kanje kə-ε, kə pəntəyəne ti-ε, ina sə icəre ti.»

²² Kə acikəra aηe ηayefe tofo tatəkə kə ηantəfərne kəca ka Sodom. Kanu Kəpəη kəsərəyi kə Abraham. ²³ Kə Abraham ələtərne k'eyif Kanu: «Məndekə-tərsene sə fum wəlompu pəmə wələc ba? ²⁴ Tələma afum atət 50 ηayi afum aka dare dadəkə dacə, məndekə-ləsər sə dare dadəkə ba? Məfətam kəηaηnene ηa teta afum alompu akanje 50 aηe ηayi ηa dacə mə?» ²⁵ «Təbəl' am mənə kəyə ka tantə! Məfədedifene fum wəlompu kə wətəlomp, tēm tatəkə wətədəkət pəsətə pəcuy pin payi kə wədəkət. Təbəl' am mənə nwe məyəne wəboc kiti ka doru fəp mə, məfədeyi ta mələləs sariye!»

²⁶ Kə Kanu Kəpəη kəloku: «K'imbəp nde dare da Sodom disre afum alompu 50-ε, iηaηnene aləpəs akə te tanəη.»

²⁷ Kə Abraham əηgbəkəre k'oloku: «Nəməmən nte iyeηk abəkəc kəlok-lokər Kanu Wəbe mə, ina nwe iyəne kəbof ka dəntəf kə ka dənəηç dəm mə. ²⁸ Tələma afum alompu akanje 50 ηandekə-but afum kəcəmət pələsər oη dare fəp ba?» Kə Kanu kəloku: «İfələsər di k'imbəp di afum alompu 40 kə kəcəmət-ε.»

²⁹ Kə Abraham əηçəme kə darəη kəloku kə toloku nte: «Tələma alompu 40 η' andekə-bəp di?» Kə Kanu kəloku: «İfələsər, k'imbəp di alompu 40-ε.»

³⁰ Kə Abraham oloku: «İləktərn' am, Kanu Wəbe! Ta pətəl' am k'ilok-loku sə-ε! Tələma alompu 30 η' andekə-bəp di?» Kə Kanu kəloku Abraham: «İfələsər di k'imbəp dətəf afum alompu 30-ε.»

³¹ Kə Abraham oloku: «Kanu Wəbe, məηaηnene məçəp mem. Tələma alompu wəco mərəη η' andekə-bəp di?» Kə Kanu kəloku Abraham: «İfələsər di teta afum akəkə wəco mərəη.»

³² Kə Abraham oloku: «İletsen' am, Wəbe kem! Ta pətəl' am, teləpəs t' indelok-lokər əm. Tələma alompu wəco nəyi di.» Kə Kanu kələku sə Abraham, «İfələsər di teta afum akakə wəco.»

³³ Nte nəlip kələk-loku mə, kə Kanu Kəpən kənəkə, kə Abraham olukus nde ndərən.

19

Lət kəyəcne kən kələsər ka Sodom

¹ Dec dərəfəy kə mələke mme mərəş mender Sodom. Lət pəndə dəkəberə da dare. Nte ənək mi mə, k'eyəfə kəkə-bəpənə kə mi, k'ontontnənə mi dəntəf. ² Kə Lət oloku nə: «İletsənə nu, nəna abe em, nəder nno kələ ka wəcar konu. Nəcepərəne də pibi, nəbikənə wəcək, nədena nəyefə bət-bətana suy, nəsumpər sə dəpə donu, nəkə.» Kə mələke nəloku kə: «Ala, nno tofo tantə tə səndecəpərəne pibi!» ³ Mba kə Lət ençəmənə nə ti darəş han kə nəde nələpsər kəkə nde ndərən. K'olompse nə yeri yətət, k'empəce nə cəcom, kə nəndi yi.

⁴ Ta nəntafəntərə-ε, k'afum a dare da Sodom nəşkel kələ, kəyefə awut han abeki fəp fanən nənayı di, ali fum anasak fə. ⁵ Kə nəwe Lət kə nəyif kə: «Deke afum akə nəyi-ε, anə nəmberə nno ndaram nno pibi pampə mə? Məwurenə nə nno səyi mə, nte tənşənə səfəntərəş nə mə.»

⁶ Kə Lət owur dəkusunka nno nəyi mə, k'ənğbət kumba tadarəş tən. ⁷ K'oloku nə: «Ala, Anapa, İletsənə nu ta nəyə pələc pampə!» ⁸ İletsənə nu! İyə ayecərə mərəş atəcərə arkun, İletsənə nu İkerə nu nə nno dabanka, nəyə nə məfan monu. Mba ta nəyə acikərə em nte o nte, bawo kiyi kem kə nəyinə də!» ⁹ K'afum a Sodom nəloku kə: «Məbəle day! Məna wəcikərə məfan kəbocər səna dəpə nde səndəkət mə, kə məntəwurenə nə-ε, təkə səndedenər məna mə tendecəpər tanən!» Kə nəwen Lət pəpən kə nələtərne kumba kəkə-ləsər ki. ¹⁰ Kə mələke mme mərəş mosumpər Lət, kə məmberse kə, kə mənğbət kumba. ¹¹ Afum akə nənayı dəkusunka mə, kə mələke məsən nə kətənək, kəyefə wan fət han wəbeki, kə təyamse nə kənək sə kumba.

¹² Kə mələke nəyif Lət: «An' ə məyə sə nno fum-ε? Arkun anə məsən aran mə, awut am arkun kə aran, kə afum am fəp, akə məyə dəre dandə mə fəp, məwurenə nə nno dare dandə. ¹³ Kələsər kə sənder tofo tantə, bawo Kanu Kəpən fər kirin, nte ənloke afum a dare dandə mə, təmbək. Kanu Kəpən kəsom su kədələsər dare dandə.» ¹⁴ Kə Lət ənəkə pəbəp arkun anə nənanənçə awut ən mə, k'oloku nə: «Nəkufə nəyefə də! Bawo Kanu Kəpən kənderer kələsər dare dandə.» Mba, kə arkun akanə nə nəşcem-cəmənə a kəwoləs kə Lət endə.

¹⁵ Pəndeyi dəsəka dələpəs kə mələke nəloku Lət: «Mərokne məyefə də, mələk wəran kam, kə awut am ayecərə anə nəyi nno mə, ta pələc pedesətə nə kə dare dandə deşciya mə.» ¹⁶ Mba Lət pəcwon, kə mələke nəsumpər nə waca, nəkən kə wəran kən kə awut ən ayecərə mərəş, kə mələke nəwurenə nə dare disre, bawo Kanu Kəpən kənafən kəyəc kə.

¹⁷ Nte mələke nəwurenə nə dare disre mə, kə mələke min moloku Lət: «Məyekse nte tənşənə ta məfi mə! Ta məməməş tadarəş, ta məcəmbərəş tofo o tofo nno aranta nəşə! Məkə məndə məyəcne nde dətərə, ta mədəfi.» ¹⁸ Kə Lət oloku nə: «Ala, wəbe kem! Təfətam kəyi. ¹⁹ İletsən' am! Wəcar kam əsətər əm kənənçə nte məlas layidi dam nno İyi mə, nte məsak İm kəyi doru mə, mba İfətam kəyekse İbəp tərə tətəkə a məctərə pələc, kə pəyi fə ti-ε İna sə, İnfı. ²⁰ İletsən' am məşənək dare dəkə, dələtər'n' em k'iyekse İberə di kə dəfətə sə. Məc' em İkə İndə İyəcne di, dəfətə fə ba? İntam di kəberə, təsən' em kəyi doru!» ²¹ Kə mələke moloku kə: «Awa, kətola kam kənkə disre, İfələsər dare dəkəkə məşle mə. ²² Awa, mərokne məkə, bawo İfətam kəyə tələm o tələm ta məntəberə di-ε.» Ti t' əsənə nte awenə dare dəkəkə Cohar * mə.

²³ Dec deşçpə, a kə Lət əmberə Cohar. ²⁴ Kə Kanu Kəpən kəntufər aka Sodom kə Komora kəyefə dərəşç, pərbələ kə nəşç, nyə Kanu Kəpən kənçsak mə. ²⁵ Kə Kanu kələsər sədare fəp, kə aranta, kə afum kəbəp ka yopən dəntəf fəp. ²⁶ Kə wəran ka Lət əməməş tadarəş, k'əntənçkə kəyənə tərənka ta məş.

* 19:22 Cohar = «pəfet»

²⁷ Kɔ Abraham eyefe bɛt-bɛt suy, k'ɔŋkɔ nde tofo tɔkɔ ŋanacɛme kɔ Kanu Kɛpɔŋ mɔ.

²⁸ Kɔ Abraham ɔmɔmɔn kɛca ka Sodom kɔ Komora, k'ɔmɔmɔn sɛdare sa aranta fɛp, k'enɔŋk kinime kɛc-pe pɛmɔ nte kinime kɛpɔŋ kɛnde kɛc-pe daranta mɔ.

²⁹ Nte Kanu kɛŋclɛsɛr sɛdare sa aranta ŋaŋɔkɔ mɔ, kɔ Kanu kɛŋcem-cɛmne Abraham, kɔ kɛyac Lɔt pɛlɛc nte kɛŋclɛsɛr sɛdare nse Lɔt enandɛ pɛyacne mɔ.

Lɔt kɔ awut ɔn aran

³⁰ Kɔ Lɔt eyefe Cohar k'awut ɔn aran mɛrɔŋ kɛpɛ kɛkɔ-ndɛ dɛtɔrɔ, bawo enanese kɛnde ka Cohar. K'ɔŋkɔ pɛyi kumbunƙum † ka tɔrɔ kɛlɔma disre. ³¹ Kɔ wan wɛran wɛcɔkɔ-cɔkɔ wɛka Lɔt oloku wɛlɔpɛs: «Papa kosu ɔyɔne wɛtem, fum eyi fɛ dɛtɔf nwe endeder su mɔ, pɛmɔ nte mes mosu mokur moloku ti mɔ. ³² Mɛder sɛsɔŋɛ kɔ kɛmun member nte tɔŋsɔŋɛ pɛfɛntɛrɛr su, tɔŋsɔŋɛ sɛsɔtɔne kɔ yuruya mɔ.»

³³ Kɔ ŋasɔŋɛ kɔ kɛmun member pibi papɔkɔ. Kɔ wan kɔn wɛran wɛcɔkɔ-cɔkɔ ɔŋkɔ pɛfɛntɛrɛ kɔ kas. Mba Lɔt enacɛrene fɛ kɛberɛ kɔn kɔ kɛwur kɔn. ³⁴ Dɔckɔsɔk k'oloku wɛfɛtɛra kɔn: «lfɛntɛrɛna nno pibi kɔ papa. Pasɔŋɛ kɔ sɔ kɛmun member nno pibi, nte tɔŋsɔŋɛ mɛna sɔ nɛkɔ nɛfɛntɛrɛ kɔ nkɔn mɔ tɔsɔŋɛ pasɔtɔne kɔ yuruya mɔ.» ³⁵ Pɛndesɔbiye kɔ awut ɔn aran ŋasɔŋ kɔ sɔ member. Pibi papɔkɔ kɔ wan kɔn wɛran wɛfɛt wɛkɔ ɔŋkɔ pɛberɛr papa kɛŋan Lɔt, kɔ ŋafɛntɛrɛ. Kas kɛŋan enacɛrene fɛ kɛberɛ kɔ kɛwur ka wɛkakɔ sɔ.

³⁶ Kɔ awut aran a Lɔt aŋɛ mɛrɔŋ fɛp ŋambɛkse Lɔt kas kɛŋan. ³⁷ Kɔ wan wɛran wɛka Lɔt wɛcɔkɔ-cɔkɔ ɔŋkom wan wɛrkun, k'ewe kɔ Mohabu.‡ Nkɔn ɔyɔne papa ka aMohabu, ŋayi doru haŋ mɔkɔ. ³⁸ Kɔ wan ka Lɔt wɛran wɛfɛt ɔŋkom wan wɛrkun, k'ewe kɔ «Ben-Ammi.»§ Nkɔn ɔyɔne papa ka 'Amɔŋ ŋayi doru haŋ mɔkɔ.

20

Abraham kɔ Abimɛlek

¹ Kɔ Abraham eyefe di kɛkɔ ka atɔf ŋa Nɛkɛf. K'endɛ Kadɛs kɔ Sur dacɔ, k'eyefe sɔ

k'enɛpɛrɛne tɛm Kerar. ² Abraham ɔŋc-loku afum aka di teta wɛran kɔn Sara: «Wɛkire kem ɔfɔ.» Kɔ Abimɛlek, wɛbɛ wɛka Kerar, emban Sara. ³ Awa, kɔ Kanu kɛnder Abimɛlek dɛmɛrɛ ma pibi kɔ kɛloku kɔ: «Kɛfi kɔ mɛnder teta wɛran wɛkɔ mɛsumpɛr mɔ, bawo wɛran wɛlɔ ɔfɔ!»

⁴ Abimɛlek nwe enatɔgbunɛne wɛran nwe mɔ, k'eyif: «Kanu cɛke cɔ pɛyi-ɛ, kɛdif kɔ mɛnder atɔf ŋin ali ŋayɔne afum alompu?»

⁵ Nkɔn Abraham yati olok' im: «Wɛkire kem ɔfɔ,» kɔ wɛran yati nkɔn sɔ oloku: «Wɛŋc im wɛrkun ɔfɔ?» Abɛkɛc ŋosoku ŋ' inayɔ, ali pɛlɛc iyɔ fɛ.» ⁶ Kɔ Kanu kɛloku kɔ dɛmɛrɛ: «ŋcɛrɛ bel-bel ina sɔ, a abɛkɛc ŋosoku ŋɔ mɛnayɔ nte mɛcyɔ tantɛ mɔ. Ina yati in' eyamɛs am kɛdɛktɛr im, ti t' inatɔwos' am a mɛgbunɛne kɔ. ⁷ Nɛkɛl, mɛlukɛ wɛran wɛkawɛ wos. Bawo wɛdɛŋk wɛka Kanu ɔ ɔyɔne, endetolan' am mɛyi doru. Kɔ mɛntɔlukɛ kɔ-ɛ, mɛcɛrɛ a kɛfi kɔ mɛnder kɔ ca yɔkɔ mɛyɔ mɔ fɛp.»

⁸ Kɔ Abimɛlek eyefe bɛt-bɛt suy, k'ewe acar ɔn fɛp. K'ɔlɔmɛr ŋa mere mamɔkɔ fɛp. Kɔ kɛnesɛ kɛpɔŋ kɛsumpɛr afum akakɔ. ⁹ Kɔ Abimɛlek ewe Abraham k'eyif kɔ: «Cɛke cɔ mɛyɔ su tantɛ-ɛ? Kɔ kiciya kɛrɛ k'inɛiy' am-ɛ, nte mɛsɔŋɛ su, ina k'atɔf ŋɛm kɛciya pɛpɔŋ mɔ? Mɛyɔ em mɛyɔ mɛmɛ pɛntɔmar mɛyɔ em mɔ.» ¹⁰ Kɔ Abimɛlek eyif Abraham: «Cɛke cɔ mɛnafan nte mɛyɔ tantɛ mɔ?» ¹¹ Kɔ Abraham oloku: «Inacɛm-cɛmne a kɛnesɛ Kanu kɛyi fɛ nno, a andedif im teta wɛran kem. ¹² Nte tendɛŋɛrɛ ti mɔ, kanɛ kɔ, a wɛkire kem ɔfɔ. Kas kin kɔ sɛmpɛrɛne, sɛyerɛne cɛrɛ. K'ender sɔ k'ɔyɔne wɛran kem. ¹³ Nte Kanu kɛsɔŋ' em kɛyefe kɛlɔ ka papa wɛkem mɔ, ti t' inaloku Sara: «Mɛlek' em layidi kɛca nke o nke sɛŋkɔ mɔ, mɛdekɔ mɛcloku a wɛŋc ɛm wɛrkun iyɔne.»»

¹⁴ Kɔ Abimɛlek ɛlek cir, ŋkesiya, cɛna kɔ acar arkun kɔ aran k'ɔsɔŋ Abraham k'olukɛ kɔ wɛran kɔn Sara. ¹⁵ Kɔ Abimɛlek oloku: «Atɔf ŋɛm ŋɔ ŋaŋɛ nno fɔr yam kirin, mɛnde nno pɛndɛbɔt ɛm mɔ.» ¹⁶ K'oloku Sara: «Isɔŋ wɛŋc ɛm wɛrkun mɛŋcɛmbɛl ma gbeti wul win, bɔyɔn' am aca nno afum ŋayi mɔ, kɛmentɛr fɔ mɛŋcɛrɛ fɛ tɔlɔm o tɔlɔm tes tantɛ disre.» ¹⁷ Kɔ Abraham ontola Kanu,

† 19:30 Abi nde tɔrɔ kɛrɔŋ nte tɔŋsɔŋɛ ŋatam kɛgbɔpne mɔ. = «wan ka afum em»

‡ 19:37 Mohabu = «wɛka papa» § 19:38 Ben-Ammi

kɔ Kanu kəntaməs Abimɛlɛk, wəran kən kɔ acar ɔn, kɔ ɲantam kəkɔm, ¹⁸ bawo Kanu Kəpən kənasumpər aka kəlɔ ka Abimɛlɛk fəp dokombəra teta wəran ka Abraham, Sara.

21

Kəkɔm ka Isiyaka

¹ Kɔ Kanu Kəpən kəmbən Sara pəmɔ təkɔ kənaloku ti mɔ, kɔ Kanu kəlase kɔ dim dəkɔ kənasən kɔ mɔ. ² Kɔ Sara embəkəs, k'ɔŋkɔmɛ Abraham wan wərkun detem dən disrɛ, tɛm tatəkɔ Kanu kənabɔŋcər kɔ mɔ. ³ Kɔ Abraham ewe wan wərkun nwe Sara ɔŋkɔmɛ kɔ mɔ «Isiyaka.» ⁴ Kɔ Abraham ɛŋkəŋc Isiyaka wan kən wərkun nwe tataka ta camət-maas tən, pəmɔ təkɔ Kanu kənasom kɔ ti mɔ. ⁵ Abraham ɛnasɔtɔ meren 100, nte aŋc-kom wan kən Isiyaka mɔ. ⁶ Kɔ Sara oloku: «Kanu kəsən' em kəselsər. Nwɛ o nwɛ ene kəkɔm kem Isiyaka mɔ, tənɔ kɔ mesel.» ⁷ K'endenjər: «An' ɛnatam kəsənɛ Abraham kəlan a Sara endemɛsər awut-ɛ? Mba ɲŋkɔmɛ kɔ wan wərkun detem dən disrɛ.»

Abraham kəbɛləs kən Hakar kɔ Səmayila

⁸ Kɔ wan embək k'awurɛ kɔ mɛsɛ. Kɔ Abraham omboc kəsata kəpən dəsək ndɛ awurɛ Isiyaka mɛsɛ mɔ. ⁹ Kɔ Sara ɛnəŋk wan wərkun, nwɛ wəran wəMisira Hakar ɛnakɔmɛ Abraham mɔ, pəc-sel. ¹⁰ Kɔ Sara oloku Abraham: «Məbɛləs wan wəran wəcar nwɛ kɔ wan kən wərkun. Bawo wan ka wəcar wəkawɛ ɲafɔdɛpənɛ kɛ kɔ wan kem.» ¹¹ Kɔ toloku tatəkɔ tɛntɛlɛ Abraham bel-bel teta wan kən. ¹² Mba kɔ Kanu kəlɔku Abraham: «Ta tɛtɛl' am teta wan kam wərkun kɔ kɛrɛ, wəcar kam. Məwosɛnɛ Sara nte o nte ɛŋfanjər əm mɔ. Bawo nɔ Isiyaka eyi mɔ, məndɛsɔtɔ yuruya nyɛ yendɛtəmpər tewe tam mɔ. ¹³ Indɛyɔnɛ sɔ wan ka wəcar kam atɔf. Bawo nkən sɔ yuruya yam y' ɔyɔnɛ.»

¹⁴ Kɔ Abraham ɛyɛfɛ bət-bət suy, k'ɛlɛk kəcom, k'ɛlas apampɛ domun k'ɔsɔŋ Hakar, k'ɛndənɔsər kɔ wan, k'ɛmbɛləs ɲa. Kɔ Hakar ɔŋkɔ pəyi Tɛgbɛrɛ ta Bɛrsebɛ. ¹⁵ Nte apampɛ ɲɛlip domun mɔ, kɔ Hakar ɛsak wan tətək dɛntɔf. ¹⁶ K'ɛŋkafəlɛr k'ɔŋkɔ pəndɛ kəsək pəc-cɔpəsɛnɛ: «ɲfan fɛ kəgbətənɛ wan kem

pəc-fi.» K'ɔŋkɔ pəndɛ pəbɔlɛnɛ kɔ dobolu da kəlɛm ka ambəŋcəran katin pətɛfərɛnɛ kɔ, pəc-bok. ¹⁷ Kɔ Kanu kənɛ wan dim, kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu mewe Hakar darenɔc kɔ meyif kɔ: «Ak' ɔyɔ əm-ɛ Hakar? Ta mənɛsɛ! Bawo Kanu kənɛ wan kam dim ndɛ eyi mɔ. ¹⁸ Məyɛfɛ mɛlɛk wan, məsumpər kɔ waca mɛrənɛ, bawo afum alarəm ɲ' indɛsɔŋ kɔ.» ¹⁹ Kɔ Kanu kəmɛpi Hakar fər k'ɛnəŋk kəlɛmp. K'ɔŋkɔ pəlas apampɛ domun, k'ɔsɔŋ wan k'omun. ²⁰ Kɔ Kanu kəmbum wan nwɛ ɛŋc-bɛk, pəyi dətɛgbɛrɛ mɔ, k'ɛndɛ pəyɔnɛ wəpɛnɛ mbəŋcəran. ²¹ Kɔ Səmayila embək dəndɔ tɛgbɛrɛ ta Paran, kɔ kɛrɛ ɛntɛnɛ kɔ wəran wəMisira.

Abraham kəsɛk kən danapa kɔ Abimɛlɛk

²² Tɛm tatəkɔ, Abimɛlɛk ɲasol kɔ Pikɔl, wəbɛ wəka asɔdar ɔn, k'ɛndɛ pəlɔku Abraham: «Kanu kəsɔl am mɛs mɛmɛ mənɔyɔ mɔ fəp. ²³ Mədɛrəm' em ɔŋ ma nɔ, məkɔrnɛ Kanu a məfɔdɛtɲkər im, məfɔdɛsɔtɲkər awut em, məfɔtɲkər awut-sɔ em, kɔ məndɛtəmpər em kɔ atɔf ɲɛ məyi mɔ abəkɛc ɲosoku, pəmɔ layidi ndɛ intəmpər' am mɔ.» ²⁴ Kɔ Abraham oloku: «ɲndɛrəm am ti.» ²⁵ Mba kɔ Abraham ɛnal Abimɛlɛk teta kəlɛmp nke acar a Abimɛlɛk ɲanabanɛ fənɔntər mɔ. ²⁶ Kɔ Abimɛlɛk oloku: «ɲŋcərə fɛ nwɛ ɛnayɔ tɔyɔ tatəkɔ mɔ: Mənasənɛ f' em ti kəcərə, məkɔ məndɛsɔŋ' em ɔŋ ti kəcərə.» ²⁷ Kɔ Abraham ɛlɛk ɲkɛsiya, cir kɔ cənɔ, k'ɔsɔŋ yi Abimɛlɛk. Kɔ ɲaluksərnɛ kɔ ɲasɛk danapa mɛrənɛ maŋan. ²⁸ Kɔ Abraham ɛŋcəmbər kəsək cir cəyɛcərə camət-mɛrənɛ ca yɔcɔl yɔn. ²⁹ Kɔ Abimɛlɛk eyif Abraham: «Cir camət-mɛrənɛ ca ake cɔ mənɔcəmbər kəsək-ɛ?» ³⁰ K'Abraham oloku Abimɛlɛk: «Məwosɛ kəbanɛ cir canɛ tɔyɔnɛ kəmentər a in' ɛnakay kəlɛmp kanɛ.» ³¹ Ti tɔ awɛnɛ tofo tatəkɔ «Bɛrsebɛ», bawo dəndɔ kəfo kanɛ kɔ ɲanadɛrəmɛnɛ. ³² Kɔ ɲantənɛ kəsɛk danapa dəndɔ Bɛrsebɛ. Kɔ tɛyɛfɛ dəndɔ, Abimɛlɛk kɔ Pikɔl wəbɛ ka asɔdar ɔn ɲayɛfɛ, kɔ ɲalukus atɔf ɲa aPɛlɛsɛt. ³³ Kɔ Abraham ɔmbɔf abɛt * Bɛrsebɛ, k'ɔŋkɔrnɛ Kanu Kəpən nke kəntəlɛp doru o doru mɔ. ³⁴ K'Abraham ɛŋcɛpərənɛ tɛm tobolu atɔf ɲa aPɛlɛsɛt.

* **21:33** kətək nke kəwurɛnɛ «tumbunyi» mɔ.

22

Abraham owose kəlonne Kanu wan kən Isiyaka

¹ Nte mes mme mençepər mə, kə Kanu kəmbocər Abraham dərə, kə kəwe kə: «Abraham!» K'owosene ki: «In' ewe!» ² Kə Kanu kəloku: «Mələk oŋ wan kam sona Isiyaka, wəkəkə məmbətər mə. Məkə atəf ɲa Moriya dəndo, məkə məlonnen' em kə kəlonne ka kəcəf nde tərə mpe indekəmentər əm mə.»

³ Kə Abraham eyefe bət-bət suy k'engbək səfale sən kəbənda, k'elekene acar ən atemp merəŋ kə wan kən Isiyaka. Kə Abraham engbes tək nyə enakəcəfe polonne mə, k'entas nde kəfo kəŋkə Kanu kənamentər kə mə. ⁴ Tataka ta maas, kə Abraham eyekti kəro k'ənəŋk kəfo kəŋkə pəbəle. ⁵ K'oloku atemp ən: «Nəyi nnə kə səfale. Isiyaka k'ina, kəpe kə sənder nde kəron kəkə-lonne Kanu. Kə səlip-ε, səndebəp nu nnə.»

⁶ Kə Abraham elek tək nyə anakəcəfe polonne mə, k'esarəsər yi wan kən Isiyaka, kə nkən elek neŋc kə faka. Kə ɲasol merəŋ maŋan kəkə. ⁷ Kə Isiyaka ewe kas Abraham k'eyif kə: «Papa!» Kə wəkəkə owose: «In' ewe, wan kem!» Kə Isiyaka oloku: «Neŋc də dandε kə tək, mba deke teŋkesiya təkə aŋkəlonne Kanu pacəf mə peyi-ε?» ⁸ Kə Abraham oloku: «Wan kem, Kanu ki sərka kəŋkə-səto teŋkesiya nte aŋkə-lonne pacəf mə.»

Kə ɲasol merəŋ maŋan sə kəkə. ⁹ Nte ɲambəp kəfo nke Kanu kənamentər kə mə, kə Abraham ələ dəkəlonne Kanu, k'omboc tək. K'əŋkot wan kən Isiyaka, k'edenər kə tək ya dəkəlonne kəron. ¹⁰ Kə Abraham entəŋc kəca k'elek faka kəkə-fay wan kən amera. ¹¹ Kə melekε ma Kanu Kəpəŋ mewe kə dareŋc. Kə moloku: «Abraham! Abraham!» K'owose: «In' ewe!» ¹² Kə melekε moloku: «Ta mədenər wan kam kəca, ta məyə kə tes o tes, bawo iŋcəre oŋ ndəkəl a məŋnese Kanu, nte məntəfaten' em wan kam mə, wan kam sona.»

¹³ Kə Abraham eyekti fər k'ənəŋkne tadarəŋ aŋkesiya ɲorkun len ya ɲi yepətsərne derəntəm. Kə Abraham əŋkə pələk aŋkesiya ɲɲe k'esəkpəre ɲi wan kən, k'olonne ɲi Kanu k'əŋcəf, k'esak wan kən. ¹⁴ Kə Abraham əsəŋ

tofo tatəkə tewe ta «Kanu Kəpəŋ Yire*.» Ti tə aŋloke məkə: «Nde tərə ta Kanu Kəpəŋ kəron, endekə-səto pəmarsene.»

¹⁵ Kə melekε ma Kanu Kəpəŋ məŋgbəkəre sə kəwe Abraham dareŋc, ¹⁶ kə moloku: «Toloku ta Kanu Kəpəŋ inderəm' am ti, ina sərka! «Bawo məyə tantε, məfatene f' em wan kam sona Isiyaka, ¹⁷ indelas əm kəpocε pətət, indesəŋe afum am ɲala pəmə cəs ca dareŋc kə asəŋc ɲa kəba kəsək. Yuruya yam † yendetasərne aterene aŋan. ¹⁸ Afum a doru fəp ɲandesəto kəpocε pətət teta yuruya yam, bawo məŋcəŋkəl dim dem.» ¹⁹ Kə Abraham oluksərne nde atemp ən ɲəŋc-kar kə mə, kə ɲayefe kə ɲasol fəp faŋan kəkə Berseba, bawo Abraham Berseba enandε.

²⁰ Nte mes maməkə mençepər mə, k'ande paloku Abraham nte: Milka oŋkome sə weŋc Nahor awut arkun: ²¹ Huc wan kən wəcəkə-cəkə, Bus weŋc wərkun, Kemuhəl papa ka Aram, ²² Kesed, Haso, Pildas, Yid-laf kə Betuhəl. ²³ Kə Betuhəl oŋkom Rebeka. Awut arkun akanε camət-maas ɲə Milka enakome Nahor, weŋc ka Abraham. ²⁴ Kə wəlak' ən Rehuma, nkən sə enakome kə awut: Tebah, Kaham, Tahas, kə Mahaka.

23

Abraham kəwayε kən Sara kufu

¹ Kəwon ka Sara doru kənasəto meren 127, meren maməkə mə Sara enasəto doru.

² Sara enafi nde dare da Kiriyat-Harba, ti tə tatəkə Hebərəŋ atəf ɲa Kanahan. Kə Abraham ender kətəŋne kəwup ka Sara, pəbok kə. ³ Kə Abraham eyefe pəsak wəran kən wəfi, k'oloku aHewy moloku mme: ⁴ «Wəcikəra iyəne, wəcepərēne tēm nnə ndoronu, nəpoc em tofo towupene nnə ndoronu, intam kəwup wəran kem, ibəlen' em kə.» ⁵ Kə aHewy ɲaloku Abraham: ⁶ «Məcəŋkəl su, Wəbe! Fum wəpəŋ wəka Kanu məyəne su daco. Məməmən kəfo nke kəmbət əm mə, məwup wəran kam dəkəwupene dosu daco. Ali fum əfədefatene dəkəwupene dən kəwup ka wəran kam.»

⁷ Kə Abraham eyefe k'ontontnēne afum a dətəf, aHewy fər kirin. ⁸ Kə Abraham oloku ɲa nte: «Kə nəwose a iwup wəran kem nnə

* 22:14 Kanu Kəpəŋ-Yire = «Wəbe Kanu əsəŋ pəmarsene.»

† 22:17 Yuruya yam = pəlay pa kəbənda ka dokom dam

ibalen' em kə-ε, nəcəŋkəl im, nəlukse tefan tem Hefəron, wan ka Sohar. ⁹ A pəsak em kumbun̄kum * ka Makpela nke kəyən̄e kən mə, nde dale dəkusu. Pəwayər im di gbeti mbε bentam kəsətə di mə, nte tən̄sən̄ε pəyən̄e di dəkəwupən̄ε dem nən̄a daco mə.»

¹⁰ Hefəron enandε aHewy daco. Kə Hefəron wəHewy oloku Abraham aHewy fər kirin̄ kə aŋε ŋaŋc-bere dare dan̄an dəkusun̄ka mə: ¹¹ «Ala, wəbe kem. Məcəŋkəl im! Isən̄ əm dale, k'isən̄ əm sə kumbun̄kum kəŋkə kəyi di mə. Isən̄ əm ki, fər ya awut a atəf ŋem kirin̄. Məwup di wəran kam.» ¹² Kə Abraham ontontn̄n̄ε afum aka dətəf. ¹³ K'oloku nte Hefəron, fər ya afum a dətəf kirin̄: «Məna sə məkafəle məcəŋkəl im! In̄sən̄ kəway ka dale! Məwosen' em ti, a idewup di wəran kem.» ¹⁴ Kə Hefəron oloku Abraham: ¹⁵ «Wəbe kem, məcəŋkəl im! Antəf ŋa gbeti mən̄cəmbəl 400, ake babəkə bəyən̄e ina kə məna daco-ε? Məwup di wəran kam!»

¹⁶ Nte Abraham ene moloku ma Hefəron mə, k'əsən̄ kə gbeti mbε enabən̄c mə, gbeti mən̄cəmbəl 400, fər ya aHewy kirin̄. Gbeti mən̄cəmbəl 400 babəkə, benayən̄e hake ŋa kəway ka antəf ŋaŋəkə tem tatəkə n̄n̄o acaməs ŋayi mə. ¹⁷ Kə təyən̄e ŋ dale da Hefəron nde deyī Makpela, pətəfəren̄ε di kə Mamre mə, kəyεfε dale kəkə kumbun̄kum han̄ tək nyε yən̄acəmə dəkələn̄cər mə fəp, ¹⁸ kə yəyən̄e ŋ ya Abraham fər ya aHewy kirin̄ kə akə ŋaŋc-bere dare dadəkə dəkusun̄ka mə. ¹⁹ Nte ten̄cepər mə, kə Abraham owup wəran kən Sara nde kumbun̄kum ka dale da Makpela, nde pəntəfəren̄ε kə Mamre mə, ti tə tatəkə Ebərən̄ atəf ŋa Kanahan. ²⁰ Dale kə kumbun̄kum nke kən̄ayi di mə, kə pəyən̄e di ŋ dəkəwupən̄ε da Abraham nde enaway fər ya aHewy kirin̄ mə.

24

Kən̄εŋcən̄ε ka Isiyaka kə Rebeka

¹ Abraham enasikər, meren mən̄ menabəle kətən̄c, Kanu Kəpən̄ kən̄apocε kə pətət fəp. ² Kə Abraham oloku wəcar kən̄ nwe enan̄an̄kanε kəwon n̄n̄o ndərən̄ mə, nwe ŋclompəsε kə ca yən̄ mə: «Məder

kəca kam alən̄k ŋem tantəf, ³ Indesən̄' am kəderəm Kanu Kəpən̄, Kanu nke kəyi dareŋc kə dantəf mə, ta mələke wan kem wəran wəKanahan, afum akan̄ε indε daco mə. ⁴ Mba məde məkə atəf ŋem nde dən̄kom dem, mələke di wan kem Isiyaka wəran.» ⁵ Kə wəcar kən̄ oloku kə: «Təlōma ta wəran ŋkə-wosε kəcεps' em darən̄ kəder ka n̄n̄o-ε, tem tatəkə ilukse wan kam atəf ŋε məyεfε mə ba?» ⁶ Kə Abraham oloku: «Ta məlukse wan kem dəndo de! ⁷ Kanu Kəpən̄ nke kəyi dareŋc mə, nke kəsən̄' em kəsak afum em kə dən̄kom dem mə, nke kəlōk-lōkər im a kəderəm' em kəsən̄ ka atəf ŋaŋε afum em mə, n̄kən̄ sərka endesom mələke məcəm' am fər kirin̄, dəndo mən̄dekə-lεke wan kem wəran mə. ⁸ Kə wəran ŋntəkəwosε kəcəm' am darən̄-ε, in̄aŋn̄en' am kəderəm nke isən̄' am kəderəm mə. Mba ta məlukse wan kem dəndo de!» ⁹ Kə wəcar enden̄ kəca wəbe kən̄ Abraham alən̄k tantəf, k'enderəmə kə teta moloku maməkə. ¹⁰ Kə wəcar elεk yəkəmə wəco yəkəmə ya wəbe kən̄ daco, k'ən̄kə. Tenatən̄ne pətəmpər mes ma daka da wəbe kən̄. ¹¹ Nte emberε Mesopotami nde dare da Nahor mə, k'ən̄cəp yəkəmə suwu dare kəsək ta əmbəle kələmp ka domun-ε, dec dərəfəy tem təkə aran ŋaŋwur kəkə-kət domun mə. ¹² K'ontola: «Məna Kanu Kəpən̄, Kanu ka wəbe kem Abraham, məmar im kən̄ən̄k ka paka mpe inten̄ mə, iletsen' am. Kə məyə ti-ε, məlasε wəbe kem Abraham layidi dəkə mən̄asən̄ kə mə. ¹³ In' ewε in̄cəmə n̄n̄o kələmp kəsək mə, k'ayecəra a afum a dare ŋawur kədəket domun-ε. ¹⁴ Pəyən̄ε fə wəyecəra nwe indeloku fə: «Iletsen' am məti təbəl tam imun,» a wəkayi pəlōk' im: «Məmun, isən̄ sə yəkəmə yam yomun,» pəyən̄ε a wəkəkə məm̄pocε wəcar kam Isiyaka! Tem tatəkə indecəre a məlasε wəbe kem Abraham layidi dəkə mən̄asən̄ kə mə.» ¹⁵ Enalip fε moloku, kə Rebeka wan ka Betuhel, wan-sə ka Milka kə Nahor wən̄c ka Abraham ŋwur pəgbaŋne təbəl tən̄. ¹⁶ Wəyecəra wətət teyi enayi, ta entacəre wərkun-ε, ali wərkun wəkin enacəre fε kə dərən̄. K'ontor dəkələmp k'elas təbəl tən̄ k'empe. ¹⁷ Kə wəcar eyεkse kəkə-faynε kə, k'oloku kə: «Məpoc em domun depic da təbəl tam, iletsen' am.» ¹⁸ Kə Rebeka oloku:

* **23:9** Bi yəkə yeyi nde mərə dantəf, nde ŋaŋcwupən̄ε cəkə-cəkə mə.

«Məmun, wəbe kem!» K'embelkər kətine kə təbəl tən, k'əsəñ kə domun, k'omun. ¹⁹Nte elip kəsəñ wəcar ka Abraham k'omun mə, k'oloku kə sə: «Indeketə yəkəmə yam domun yi sə yomun hañ pətəñne yi.» ²⁰K'embelkər kənenkəli domun deləpəs dəkəsəmp, k'eyəkse sə kəkə-kət domun dələma dəkələmp, k'ənketə yəkəmə fəp domun. ²¹Kə wəcar ka Abraham eyifne teta wəyecəra nwe dəbəkəc, kə pəyənə fə Kanu Kəpəñ kəyi kələmpse kə pəkət pən-ε.

²²Nte yəkəmə yelip kəmun mə, kə wərkun nwe elək kurundə ka kəma ka tənçəmbəl dəcə,* kə cəsora ca dəkəca mərəñ ca kəma ka mənçəmbəl wəco,† kəsora kin o kin k'əsəñ Rebeka. ²³Kə wərkun nwe eyif Rebeka: «An' okom əm-ε wəyecəra? Mələk' im ti iletsen' am. Səntam kəsətə kəfo dəkəcepərəne pibi, nde kələ ka papa kam?» ²⁴Kə Rebeka oloku: «Wan ka Betuhəl iyənə, nwe Milka ənəkəmə Nahor mə.» ²⁵K'endenər: «Məmpələ kə yika yelərəm yeyi nənə ndorosu kə tofo tecepərəne pibi teyi sə di.» ²⁶Kə wərkun nwe ontontnənə Kanu Kəpəñ nke, ²⁷pəcloku: «İnkorkor əm mənə Kanu Kəpəñ nke, Kanu ka wəbe kem Abraham. Mənə nwe məntəsək kələs layidi nde mənəsəñ kə mə, məcyənə wəbe kem məfan mən fəp mə! Kanu Kəpəñ məsol' em kə mənker' em hañ nənə kələ ka awənç a wəbe kem Abraham.» ²⁸Kə wəyecəra eyəkse k'ənəkə pələmər mes maməkə fəp kərə nde ndərən. ²⁹Rebeka ənayə wənç wərkun pacwe kə Labañ. Kə wəkəkə eyəkse kəkə-məmən wərkun nwe, nde dəkələmp. ³⁰Labañ ənənəñke Rebeka kurundə kə cəsora dəwaca, k'ənənənə kə pəcloku: «Ti tə wərkun wəkəkə olək-ləkər əm.» Kə wənç wərkun wəkə Rebeka ender nda wərkun nwe, ənayə kələmp kəsək kə yəkəmə yən mə. ³¹Kə Labañ oloku: «Məder mənə nwe Kanu kəmpocə mə! Ta ake tə məndeyinə dabança-ε? İfəñ dəkələ k'ilompse yəkəmə yam tofo.» ³²Kə wərkun nwe emberə dəkələ. Kə Labañ ontore yəsare ya yəkəmə, k'əsəñ yi yika kə məmpələ. K'əsəñ wərkun nwe kə afum ənə ənasələ mə domun debikənə wəcək. ³³Kə tēyefə dənda k'ənçəmbərə kə

yeri. Mba k'oloku: «İfədi kərəsna paka, mənə iloku toloku nte inder kələku mə.» Kə Labañ oloku kə: «Mələku!»

³⁴K'oloku: «Awa. Wəcar ka Abraham iyənə. ³⁵Bel-bel bə Kanu kəmpocə wəbe kem pətət nwe əyənə fum wələl mə. Kanu kəmpocə kə yəcəl yəpəñ kə yefət, gbeti kə kəma, acar arkun kə aran, yəkəmə kə səfale. ³⁶Sara wəran ka wəbe kem ende pəkəmə kə wan wərkun detembərə dən disre. Wan wərkun wəkəkə, nənə wəbe kem əsəñ daka dən fəp. ³⁷Wəbe kem Abraham əsəñ' em kədərəm, kəc-loku: «Məfədetənə wan kem wəran ayecəra a Kanahan dəcə atəf nne iyi mə, ³⁸mba məde məkə nde iyefə mə, kor kosu disre, mətənə di wan kem wəran.» ³⁹K'iloku wəbe kem: «Tələm ta wəran əñkə-wosə kəcəps' em darəñ kəder nənə-ε.» ⁴⁰Kə wəbe kem olək' im: «Kanu Kəpəñ nke inçət fər kirin mə, kəndesom mələkə mən məbañ əm pəkət pam. Mələkə wan kem wəran nde kusunça kosu, pəyənə sə wəkə kor kosu.» ⁴¹Kə Abraham olək' im: «İndewur' am kədərəm kançə imbers' am fə məderəm mə, kə pəyi fə mənçə nde kor kosu a ta awos' am, kəsəñ ka wan wəran-ε inçənən' am kədərəm kançə.» ⁴²Nte imbəpna məkə nde dəkələmp mə, k'iloku: «Kanu Kəpəñ, Kanu ka wəbe kem Abraham, kə mənçəwəse kələmpəs em pəkət-ε, ⁴³in' əfə nwe iyi kələmp ka domun kəsək mə.» Wəyecəra nwe endewur kədəket domun mə, nwe indeloku: «Məpoc em domun depic da təbəl tam imun,» ⁴⁴a wəkəyi pələk' im: «Məbañ məmun mənə sərka, indəsəkətə yəkəmə yam!» Wəyecəra wəkəkə pəyənə nwe Kanu Kəpəñ kənçəmbərə wan ka wəbe kem Abraham mə! ⁴⁵İlipna fə ti kələkunə dəbəkəc, kə Rebeka oñwur pəğbañne təbəl dəkəbañça. K'ontor dəkələmp k'ənket domun. K'iloku kə: «İletsen' am məpoc' em imun.» ⁴⁶K'embelkər kətin' em təbəl tən təkə ənçbañnəna mə, k'olok' im: «Məmun, indepocə sə yəkəmə yam yomun.» K'imun, k'ompocə sə yəkəmə yem kə yomun. ⁴⁷K'iyif kə: «An' okom əm-ε wəyecəra?» K'olok' im: «Wan ka Betuhəl iyənə, wan-sə ka Nahor kə Milka.» K'imber kə kurundə dolələm kə cəsora dəwaca. ⁴⁸K'intontnənə

* **24:22** Delel da kurundə ka kəma kançə dənayənə «grammes» camət-tin. † **24:22** Delel da kəsora kin dənayənə «grammes» tasar tin kə tələma.

Kanu Kəpəŋ, k'iyekyekəs ki, Kanu ka wəbe kem Abraham, nkə kəsol' em kədəlek wan ka wəŋc idesəŋ kə Isiyaka wan ka nkən Abraham mə. ⁴⁹ Ndekəl oŋ kə pəyənə fə məwosə kələsə wəbe kem Abraham pəsoku disrə, layidi nde mənəsəŋ kə mə, məsəŋ' em ti kəcərə, kə pəyənə fə ti-ε, ikə kəca kəmeriya, kə pəyi fə ti-ε, kətət.»

⁵⁰ Labaŋ kə Betuhəl ŋaloku: «Tes tantə nda Kanu Kəpəŋ tēyefə, səfətam kəloku ti tələm o tələm. ⁵¹ Rebeka əfə wəkawə fər yam kirin, məlek kə nəkə. Pəkə pəyənə wəran ka wan ka wəbe kam pəmə təkə Kanu Kəpəŋ kəloku ti mə.»

⁵² Ntə wəcar ka Abraham ene moloku maməkə mə, k'ontontnənə Kanu Kəpəŋ dəntəf. ⁵³ Kə wəcar k'Abraham owurə ca ya gbeti, ca ya kəma, kə yamos k'əsəŋ yi Rebeka, k'ompocə sə Labaŋ wəŋc wərkun wəka Rebeka kə kərə kəŋan pəlarəm. ⁵⁴ Ntə mes maməkə melip mə, wərkun nwe kə asol ən, kə ŋandi yeri kə ŋamun, kə ŋaŋceperənə pibi. Dec dendesək, ntə ŋayefə mə, kə wəcar nwe oloku: «Nəsak im iluksərənə nda wəbe kem.» ⁵⁵ Kə Labaŋ ŋaloku kə kərə: «Wan wəran pəyi nno kərəsna mata wəco kə sənə. Kə teŋceper-ε, məntam kəkə.» ⁵⁶ Kə wərkun nwe oloku ŋa: «Ta nəsəŋ' em kəwon ka nno, bawo Kanu Kəpəŋ kəlompəs em pəkət. Nəsak im ilukus ndena wəbe kem.» ⁵⁷ Kə Labaŋ ŋaloku kə kərə: «Səwe wan wəran, səyif kə təkə efaŋ mə.» ⁵⁸ Kə ŋawe Rebeka kə ŋayif kə: «Məfaŋ kəkə kə wərkun nwe ba?» Kə Rebeka owosə: «Ey.»

⁵⁹ Labaŋ kə kərə ŋasak Rebeka kə wəran nwe enabaŋ kə mə, wəcar ka Abraham kə asol ən kə ŋaŋkə. ⁶⁰ Kə ŋantolanə Rebeka kə ŋaloku kə:

«Məna wəkire kosu, məyənə wəka afum alarəm!

Məyənə fum nwe awut-sə ən ŋandətam aterənə am mə!»

⁶¹ Kə Rebeka eyefə kə acar ən ayecərə k'empəsə yəkəmə kəron, k'əŋcəmə wərkun nwe darəŋ. Kə wəcar ka Abraham elək Rebeka kə ŋaŋkə.

⁶² Tətəŋnə Isiyaka pəluku kəyefə ka kələmp ka Lahay-Roy, pəndə nde atəf ŋa Nəkəf. ⁶³ Dəfəy dələma kə Isiyaka əŋkə dəŋkətəs dəkulum, endeyekti fər k'ənəŋk yəkəmə yec-der. ⁶⁴ Rebeka endeyekti sə

fər k'ənəŋk Isiyaka, k'ontor yəkəmə kəron. ⁶⁵ K'eyif wəcar ka Abraham: «Wərkun wərə əfə wəkawə nno dəkulum nwe ender kəfaynə su mə?» ⁶⁶ Kə wəcar oloku kə: «Wəbe kem əfə.» K'elək kəloto kən k'əŋgbalərənə. Kə wəcar ka Abraham əlmər Isiyaka mes məkə enaceperənə mə fəp. ⁶⁷ Kə Isiyaka eŋkekərə Rebeka abal ŋa kərə Sara disrə. K'elək Rebeka k'əyənə wəran kən, k'əmbətər kə. Ti t' enəsəŋə Isiyaka pəwak kəpəl-pələs defi da kərə.

25

Defi da Abraham: Mewe ma yuruya yən nyə wəran kən Ketura enakomə kə mə

¹ Kə Abraham elək sə wəran wələma, pacwe kə Ketura. ² Kə Ketura oŋkomə kə awut arkun: Simraŋ, Yəksaŋ, Mediyaŋ, Madiyaŋ, Yisbak, kə Suwah. ³ Kə Yəksaŋ oŋkom Saba kə Dedəŋ. Awut arkun a Dedəŋ ŋanayənə afum a təf maas: 'Asuri, aLetusi kə aLeyumi. ⁴ Awut a Madiyaŋ ŋanayənə Hefah, Hefər, Henək, Abidah, kə Eldaha. Akaŋə ŋanayənə awut a Ketura.

⁵ Abraham enəsəŋ daka dən fəp Isiyaka. ⁶ Awut a alak' ən, k'ompocə ŋa, pəsəyiyi doru, k'əŋkekərə ŋa poŋ pəbələnə ŋa wan kən Isiyaka, atəf nŋə ŋeyi ntende kəca nkə dec dəmpə mə. ⁷ Kəwon ka Abraham doru kənasətə meren 175. ⁸ Kə Abraham ontərə kifir, k'efi ntə eŋceperənə detem dobotu mə, pəbək, pənembərə mataka ma doru, k'ənoŋkəl atem ən aŋə ŋanafi mə. ⁹ Isiyaka kə Səmayila awut a Abraham, ŋawup kə nde dəkəwupənə da Makpela, nde dalə da Hefəron wan ka Sohar wəHewy, pətəfərənə di kə Mamre. ¹⁰ Dalə dənayı nde Abraham enaway nno aHewy ŋayi mə. Difə anawup Abraham kə wəran kən Sara. ¹¹ Ntə defi da Abraham deŋceper mə, kə Kanu kəmpocə wan kən Isiyaka nwe enandə nde kələmp ka Lahay-Roy kəsək mə.

¹² Awut a Səmayila ŋə akaŋə, Səmayila wan k'Abraham, nwe wan wəran wəMisira Akar wəcar ka Sara enakomə Abraham mə. ¹³ Mewe ma awut a Səmayila məmə, təkə ŋanabəkənə mə: Nebayət (coco ca Səmayila), Kedar, Adbəl, Mibsam, ¹⁴ Misma, Dumah, Masa, ¹⁵ Hadad, Tema, Yetur, Nafis, kə Kedma. Awut a Səmayila ŋə akəkə. ¹⁶ Mewe maŋan mə maməkə təndə taŋan

cagbo cagbo. Abe waco ko meran nanyi na kirin delay danan. ¹⁷ Kayi ka Samayila doru kanawon meren 137. K'ontore kifir, k'efi, k'ononkal atem on ako nanafi ma. ¹⁸ Afum a Samayila nanyi kayefe ka Hawila han Sur nse santefarne Misira ma, kaka ka kaca ka Asiri. Yuruya ya Samayila nanande natefarne awenja ana fap.

Tecepārenε ta Yakuba

25:19-36:43

Esay ko Yakuba

¹⁹ Afum a Isiyaka η' ane, wan ka Abraham. Abraham okom Isiyaka. ²⁰ Isiyaka enasoto meren 40 a k'endenenje Rebeke, wan waran waka Betuhel waka Aram waka Padañ-Aram, wakire ka Laban waka Aram. ²¹ Ko Isiyaka ontola Kanu Kapan teta waran kon, bawo enakom fe wan. Ko Kanu Kapan kane katola kon. Ko waran kon Rebeke embekas. ²² Ko awut nayefarene ko kor disre, ko Rebeke eyifne: «Ak' ender im tantε-ε?» K'onko pakorne Kanu Kapan. ²³ Ko Kanu kaloku ko: «Afum a taf meran nay' am dakor, afum meran akako nandegbeyene kawur am dakor. Afum a wakin nwe nandetasarne aka waka meran. Wabeki endeyi wafet wako dantaf.» ²⁴ Danjom don k'anank fo cāberi cāyi ko dakor. ²⁵ Danjom don, ko wacoko-coko wader ela cāfon ceyim dāris pāmo wesem, k'awe ko Esay. ²⁶ Ko tencepār, ko waka meran ender pāsumpār atek ηa wacoko-coko. K'awe wakako Yakuba. Isiyaka pasoto tem tatoko on meren 60 a k'andekome ko awut akanje. ²⁷ Ko awut arkun anje nambek. Ko Esay ende pāyone wāpen wātāt, wābātār kayekse-yekse dākulum katen ka sem yepen, ko Yakuba nkān ayone wāyi waka dare, wātāsimse dis pābātār kande d'abal. ²⁸ Isiyaka enabātār Esay bawo enabātār sem nyε Esay enj-pen ma. Rebeke nkān pābātār Yakuba. ²⁹ Dāsok dālōma ko Yakuba ononjār menj, ko Esay ender pāyefe dākulum dis dālāl ko. ³⁰ Ko Esay oloku Yakuba: «Māpoc' em, ilētsen' am idi pāyim pam papoko bawo dis dālāl im.» Ti to asōne Esay tewe ta «Edām*». ³¹ Ko Yakuba oloku Esay: «Māwayār im mako dākacāme da debeki dam.» ³² Ko Esay

oloku ko: «In' ewe ic-fi, ake dākacāme da debeki dadoko dende yo em-ε?» ³³ Ko Yakuba oloku: «Māderām' em karesna.» Ko Esay enderāme Yakuba k'ewayār ko dākacāme da debeki don. ³⁴ Ko Yakuba ompocε Esay kacom, ko menj mamoko. Ko Esay endi yeri yayoko, k'omun, k'eyefe k'onko. Tatako to Esay enagbal dākacāme da debeki don.

26

Isiyaka ko Abimelek

¹ Ko dor dende deyi dātāf, nde denaciyanε ko dor dācoko-coko doko denayi di tem ta Abraham ma. Ko Isiyaka onko nda Abimelek, wābe ka aPēleset nde Kerar. ² Ko Kanu Kapan kawurār Isiyaka, ko kaloku ko: «Ta mātor Misira, māyi atāf nje indebonjār am ma. ³ Mānde atāf naje. Isol' am, indepoc' am pātāt, bawo māna ko yuruya yam * η' indesōn antāf naje fap. Inlas tem tatoko dim nde inasōn papa kam Abraham ma. ⁴ Indeyo yuruya yam yela pāmo cās ca darenj. Indesōn yuruya yam tāf yayε fap. Afum a doru fap nade kātēn katola nno yuruya yam yeyi ma. ⁵ Abraham enacankal dim dem, pācāme dāpō dem dārān, pāsumpār moloku mem, pālelās mēfan mem ko sariyε sem.»

⁶ Ko Isiyaka endε Kerar. ⁷ Nte afum a tofo tatoko nānciyāf teta wāran kon ma, pāc- loku ηa: «Wākire kem ofo.» Pāc-nesε kaloku fo wāran kon ofo, ta afum a tofo tatoko nadif ko, bawo Rebeke enatesε. ⁸ Nte kiyi kon kōnj-won di ma, ko tosurene Abimelek wābe ka aPēleset pāwure karo dāwunder pāc-māmān, k'enank Isiyaka pāc-cēcēne ko wāran kon Rebeke. ⁹ Ko Abimelek ewe Isiyaka k'eyif ko: «Wāran kam ayone wāran nwe! Ake 'sōne nte māloku su a wākire kam ofo ma?» Ko Isiyaka oloku ko: «Iloku ti kanesε disre ta idefine teton.» ¹⁰ Ko Abimelek oloku ko: «Cāke māyo su tantε? Pāpic pēcāme wālōma su dācō nāfāntāre ko wāran kam, ko mān' asōne su ti kaciya.» ¹¹ Ko Abimelek asōn dim dadoko afum on fap, nte: «Māna nwe māngbuñene wārkun nwe ko wāran kon ma, andenjār am sariyε sa defi.»

* 25:30 «Edām» ti to tatoko «pāyim» * 26:3 delay dam

¹² Kɔ Isiyaka ɔmbɔf kɛren kanjɔ dɔtɔf k'entɛl 100 ta tɔkɔ ɛnabɔf mɔ, bawo Kanu Kɛpɔŋ kɛnapocɛ kɔ pɛtɔt. ¹³ Kɔ wɛrkun nwe ɔsɔtɔ daka, k'ɛmberɛnɛ kɛsɔtɔ daka hanj k'ɛnanjkanɛ kɛyɔnɛ wɛka daka wɛpɔŋ. ¹⁴ Isiyaka ɛnayɔ yɔcɔl yɛlarɛm: Cɛna, cir, njɛsiya, kɔ acar alarɛm, tɔsɔŋɛ aPɛlɛsɛt njayɔnɛ kɔ kɛraca.

Isiyaka kɛcaŋ kɛn danapa kɔ Abimɛlɛk

¹⁵ Cɛlɛmp nɛɛ acar a kas Abraham njanakay kiyi kɛn dɔru mɔ, kɔ aPɛlɛsɛt njamɛntɛn ci, kɔ njalas ci kɛbof. ¹⁶ Kɔ Abimɛlɛk oloku Isiyaka: «Mɛyɛfɛ ndorosu mɛkɔ bawo mɛmbɛk su fɛnɔntɛr.» ¹⁷ Kɔ Isiyaka ɛyɛfɛ di, k'ɔnjɔ pɛyi nde mɔrɔ dacɔ nde Kerar, nde ɛnandɛ cɔkɔ-cɔkɔ mɔ. ¹⁸ Kɔ Isiyaka ɔngbɔkɛrɛ sɔ kɛkay cɛlɛmp nɛɛ anakay tɛm ta kas Abraham, a kɔ aPɛlɛsɛt njamɛntɛn ci kɛcɛpɛr ka defɛ da Abraham mɔ. K'ewɛ sɔ ci mɛwɛ mɛkɔ kas ɛnawɛ ci mɔ. ¹⁹ Kɔ acar a Isiyaka njanjay sɔ kɛlɛmp kɛlɔma, dɛndo mɔrɔ dacɔ, kɔ njambɛp ki disrɛ domun dɔtɔt. ²⁰ Akɛk a yɔcɔl ya dare da Kerar njanjan akɛk a yɔcɔl ya Isiyaka kɛcɔp, njac-simɛ kɛlɛmp, kɔ njaloku: «Kɛlɛmp kanjɛ kosu kɔ.» Kɔ Isiyaka ewɛ kɛlɛmp kanjɔ Esɛk, bawo afum njanagbɛkɛlɛnɛ ta ki kɔ nkɛn. ²¹ Kɔ acar a Isiyaka njaluksɛrɛnɛ sɔ kɛkay kɛlɛmp kɛlɔma nɛɛ anagbɛkɛlɛnɛ sɔ taka ki mɔ, k'ewɛ ki Sitna. ²² K'ɛlinj sanjka sɔn dɛndo, k'ɔnjɔ pɛkay sɔ kɛlɛmp kɛlɔma nɛɛ anatɔgbɛkɛlɛnɛ ta ki mɔ, k'ewɛ ki Rehobɔt, bawo, ɔnjɔloku: Kanu Kɛpɔŋ kɛyac su, kɛsikɛli su, kɛdɛsɔtɔ fɛnɔntɛr atɔf njanɛ. ²³ Kɔ Isiyaka ɛmpɛrɛnɛ Bɛrsebɛ. ²⁴ Kɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛwɛrɛr kɔ pibi papɔkɔ, kɔ kɛloku kɔ: «In' ɔyɔnɛ Kanu ka papa kam Abraham. Ta mɛnɛsɛ, bawo isol' am, indɛpoc' am pɛtɔt, indɛyɔ sɔ yuruya yam njala, tɛta wɛcar kem Abraham.» ²⁵ Kɔ Isiyaka ɛnjɛmbɛr di dɛkɛlɔŋnɛ k'ɔkɔrnɛ tɛwɛ ta Kanu Kɛpɔŋ. K'ɛnjɛmbɛr sɔ di abal, kɔ acar ɔn njanjay sɔ di kɛlɛmp.

²⁶ Kɔ Abimɛlɛk ɛyɛfɛ Kerar kɛkɔ-nɛnjɔ nkɛn Isiyaka njasol kɔ Ahusat wanapa kɛn, kɔ Pikɔl wɛbɛ wɛka asɔdar ɔn. ²⁷ Kɔ Isiyaka ɛyif njɛ: «Ta ake tɔ nɛnderɛnɛ nnɔ nderɛmɛ, bawo nɛntɛr im, kɔ nɛmbɛlɛs im nde ndoronu?» ²⁸ Kɔ njaloku kɔ: «Sɛnɛnjɔ bel-bel fɔ Kanu Kɛpɔŋ kɛsol am. Ti tɔ sɛloke:

Fɔ padɛrɛmɛnɛ, ti tɔ tatɔkɔ mɛna kɔ sɛna, patɔŋnɛ pacɛnjɔs danapa. ²⁹ Ntɛ tendɛsɔŋɛ ta mɛyɔ su ali pɛlɛc pin, pɛmɔ tɔkɔ sɛnatɔyɔ ɛm pɛlɛc, kɔ sɛyɔ ɛm pɛtɔt hanj kɔ sɛsak ɛm kɔ mɛnjɔ pɛforu disrɛ mɔ. Nɛkɛl ɔnj Kanu Kɛpɔŋ kɛmpoc' am.» ³⁰ Kɔ Isiyaka ɔmboɛɛ njɛ kɛsata, kɔ njandi yɛri kɔ njamun. ³¹ Kɔ njayɛfɛ bɛt-bɛt suy kɔ njanderɛmɛnɛ. Kɔ Isiyaka ɛsak njɛ kɔ njalokus kɔ njasak Isak pɛforu disrɛ.

³² Dɔsɔk din dadɔkɔ dɔ acar a Isiyaka njander njaloku kɔ tɛta kɛlɛmp kanjɔ njanakay mɔ, kɔ njaloku kɔ: «Sɛsɔtɔ domun.» ³³ Kɔ Isiyaka ewɛ kɛlɛmp kanjɔ Sibɛya. Ti tɔsɔŋɛ ntɛ anjwɛnɛ dare dadɔkɔ Bɛrsebɛ hanj mɔkɔ mɔ.

Esay kɛnɛncɛ kɛn

³⁴ Esay kɛsɔtɔ kɛn merɛn 40, k'ɛlɛk aran aHewy, pac-wɛ njɛ Sudit wan ka Beri kɔ Basmat wan ka Elɔn. ³⁵ Kɔ aran aHitara akanjɛ mɛrɛnj njawonɔs Isiyaka kɔ Rebɛka dis.

27

Yakuba kɛsɔtɔ kɛn kɛtolanɛ nɛɛ pɛnamar Esay kɛsɔtɔ mɔ

¹ Isiyaka ɔnjɛ-yɔnɛ wɛtɛm, fɔr yɔc-lɔl kɔ hanj kɔ tɛlɛpsɛr kɔ kɛtɔnɛnjɔ. K'ewɛ wan kɛn wɛcɔkɔ-cɔkɔ Esay, k'oloku kɔ: «Wan kem!» Kɔ Esay owosɛ: «In' ɛwɛ!» ² Kɔ Isiyaka ɔngbɔkɛrɛ: «Iyɔnɛ wɛtɛm, injɛrɛ fɛ dɔsɔk dem defɛ. ³ Mɛlɛk ɔnj yɛpɛnɛ yam, abom njam kɔ ambɛnjɛrɛn, mɛkɔ dɛkulum mɛkɔ mɛpɛn' em wɛsɛm. ⁴ Mɛlɔmpɛs' em peri pɛmɔ tɔkɔ imbɔtɛr ti mɔ. Mɛkɛr' em pi, idi, ntɛ tɔnjɔŋɛ ina yati itolan' am pɛtɔt a ic-fi mɔ.» ⁵ Rebɛka pɛc-cɛnjɔkɛl tɔkɔ Isiyaka ɔnjɛ-loku wan kɛn Esay mɔ. Kɔ Esay ɔnjɔ dɛkulum kɛkɔ-pɛn wɛsɛm, pɛkɛrɛ.

⁶ Kɔ Rebɛka oloku wan kɛn Yakuba: «Ntɛ t' ine. Papa kam pɛcloku wɛnjɛ ɛm Esay: ⁷ «Mɛkɛr' em wɛsɛm. Mɛlɔmpɛs' em peri mpɛ indedi, itolan' am pɛtɔt nde Kanu Kɛpɔŋ kɛyi mɔ, a ic-fi.» ⁸ Nɛkɛl ɔnj wan kem mɛcɛnjɔkɛl dim dem, mɛyɔ tɔkɔ indɛlɔk ɛm mɔ. ⁹ Mɛkɔ mɛlɛk' em nde yɔcɔl dacɔ, mir mɔtɔt mɛrɛnj. Ilompɛ papa kam peri pɛtɔt pɛmɔ tɔkɔ ɔmbɔtɛr pi mɔ. ¹⁰ Mɛndɛkɛnɛ papa kam peri papɔkɔ, ntɛ tɔnjɔŋɛ pɛtolan' am pɛtɔt a pɛc-fi mɔ.» ¹¹ Kɔ Yakuba oloku

kerε Rebeka: «Ey, mba wεηc im Esay elα cæfon dæris, k'ina iyō fε ci. ¹² Tålōma papa wækem pækō-wakæs im dis, endecær' em kætōlomp tāsōη' em kæsōtō pælec ta isōtō pætōt-ε.» ¹³ Kō kerε oloku kō: «Tōyōne fō pælec papākō peder im! Mæcəηkəl gbæcəram dim dem. Mækō mækēr' em mir.» ¹⁴ Kō Yakuba əηkō pælek mir, k'əηkerε iya kən. Kō iya kən olompæs peri, pəmō tākō papa kən enabōtər pi mō. ¹⁵ Kō Rebeka elék yamos ya Esay wan kən wæcākō-cākō, yamos yōtōt yōkō enatam kæsōtō dēker mō, k'ōsōη yi wan kən wæləpæs Yakuba k'embērne. ¹⁶ K'ōηkump Yakuba akata ηa mir mækō ηanadif mō dəwaca kō dækilim, kəbəp ka mofō mækō menatōyō cæfon mō. ¹⁷ Kō Rebeka əsōη wan kən Yakuba peri pākō enalompæs mō, kō kəcom. ¹⁸ Kō Yakuba əηkō nde papa kən eyi mō, k'oloku: «Papa wækem!» Kō Isiyaka owosε: «In' εwε. Mən' an' əfō-ε, Wan kem?» ¹⁹ Kō Yakuba oloku kas: «In' əfō Esay wan kam wæcākō-cākō. Iyō tākō mælōkun' em mō. Məyεfε ilətsen' am, mənde məsōm wεsəm wem, nte təηsōηe mənα yati mətolan' em pētōt mō.» ²⁰ Kō Isiyaka oloku wan kən: «Mba məyēηk kəsōtō wεsəm wan kem!» Kō Yakuba oloku: «Kanu Kəpōη kam kəkēr' em wi.» ²¹ Kō Isiyaka oloku Yakuba: «Məcəηne oη wan kem, iwakæs əm, icəre kō pəyōne fō wan kem Esay əfō-ε.» ²² Kō Yakuba əlōtərne kas Isiyaka, k'εwakæs kō k'oloku: «Dim dandε da Yakuba dō, mba waca wawε wa Esay wō.» ²³ Isiyaka enanepəl fε kō. Bawo waca wōn wənala cæfon pəmō waca wa wεηc Esay, k'ontolanε kō pētōt. ²⁴ K'oloku: «Mən' əfō mənα wan kem Esay?» Kō Yakuba owosεne kō fō: «Ey.» ²⁵ Kō Isiyaka oloku: «Məber' em isōm wεsəm wa wan kem, nte təηsōηe, ina yati itolan' am pētōt mō.» Kō Yakuba embere Isiyaka yeri k'endi, k'əηkerε kō sō member k'omun. ²⁶ Kō kas Isiyaka oloku sō: «Məcəηne məcup im wan kem.» ²⁷ Kō Yakuba əηcəηne, k'ōηcup kō. Kō Isiyaka ene ambəηc ηa yamos ya Esay. K'ontolanε kō nte: «Ey, ambəηc ηa wan kem ηeyi pəmō ambəηc ηa dale ndε Kanu Kəpōη kəmpocε pētōt mō. ²⁸ Kanu kəsōη əm pəcəηki pa darenj kō daka da dəntəf: Malō kō member pəlarəm!

* 27:37 f. «blé»

²⁹ Kanu Kəpōη kəsōηe, afum ηay' əm dəntəf, Kanu kəsōηe afum ηatontnən' am! Kanu kəsōηe məyi awεηc əm aηa kəronj, Kanu kəsōηe awut a iya kam ηatontnən' am dəntəf! Kanu kəsōη pælec, wækō εηfan' am pælec mō, Kanu kəsōη pētōt wækō εηfan' am pētōt mō.»

³⁰ Isiyaka enadelip kətolanε Yakuba, Yakuba endeyεfε kas dəntəf, kō wεηc Esay embere pəyεfε dəkəpen. ³¹ Kō Esay olompæs sō peri k'əηkenε kas Isiyaka. K'oloku kas: «Papa məyεfε məsōm wεsəm wa wan kam, nte təηsōηe mətolan' em pētōt mənα yati mō.» ³² Kō kas Isiyaka oloku kō: «Mən' an' əfō-ε?» Kō Esay oloku kō: «In' əfō wan kam wæcākō-cākō Esay.» ³³ Kō pəyi Isiyaka yama-yama, yama-yama yōpōη k'oloku: «An' əkō pəpen wεsəm k'əηker' em-ε? Isōm yi a kō məndeder, intolanε kō pētōt. Kətola pētōt kəlip kəsumpər kō.» ³⁴ Nte Esay ene moloku ma kas mō, k'embēr kəbebe, k'ōηkule-kule pəpōη, k'oloku kas: «Ina sō mətolan' em pētōt Papa.» ³⁵ Kō Isiyaka oloku kō: «Wεηc əm enderεne cəkōtα k'elék kətolanε pētōt kam.» ³⁶ Kō Esay oloku: «Cepō nte asōη kō tewe ta Yakuba mō, ti t' εηnempæs' em hanj kəmerəη? Enabanjər im tākō dəcəme da debeki dem. Kō pəndesōyi tantε k'əηlekər im sō kətolanε pētōt kem.» Kō Esay endenjər: «Papa, məmənjkərne fε sō kətolanε pētōt kəlōma, məsōη im ki?» ³⁷ Kō Isiyaka oloku Esay: «Isōη kō kiyi kam kəronj, k'isōη kō awεηc aηa fəp kiyi kō dəntəf, k'isōη kō bəle* kō member. Cəke cō indeyōne mənα-ε, wan kem?» ³⁸ Kō Esay eyif kas: «Kətola pētōt kin kanj kō gbonj kō məyō ba, Papa? Ina sō mətolan' em pētōt, Papa!» Kō Esay eyεfε kəbok. ³⁹ Kō kas Isiyaka oloku kō: «Mənəηk! Dəkənde dam dōfōdeyō daka da dəntəf Kō pəcəηki mpe pəηyεfε darenj mō.

⁴⁰ Dakma dam dendedəsəm doru, Məndeyi wεηc əm dəntəf. Məndeyi tam taciηa Fənōntər fam fəndesōηe, məc-cer kō mεfanj mōn.»

Kəkō ka Yakuba

⁴¹ Kō Esay εmεηkε Yakuba metεle, teta kətolanε pētōt nkε kas enatolanε Yakuba

mə. Esay pəc-cəpəsne dəbəkəc, «Mataka ma defi da papa wəkem məmbələ fe sə. Indedif wənç im Yakuba.» ⁴² K'anjə payemsene Esay nno iya kən Rebeka eyi mə. Kə Rebeka ewe wan kən Yakuba, k'oloku kə: «Məne nte wənç əm Esay efan kəluks' am ayek mə, a pədif əm. ⁴³ Awa wan kem, məcənkəl im! Məyefe, məkə məgbəpnə ndena wənç im wərkun Laban nde Haran. ⁴⁴ Məkə məyi di mataka, han metele ma wənç əm melip. ⁴⁵ Kə metele ma wənç əm mendelip-ε, pəpələrne pəcuy pəkə məyə kə mə, indew' am məder. Ta ake tə indubute nu mərən monu dəsək din-ε?»

Kəyeksə ka Yakuba Pəkə Mesopotami

⁴⁶ Kə Rebeka oloku Isiyaka: «Doru deŋgbəf im teta awut aran aHewy. Kə Yakuba enənçə wəHewy, wan wəran wəka dətəf pəmə akanç, ake indesəyə oŋ doru-ε?»

28

¹ Kə Isiyaka ewe Yakuba, k'ontolanε kə pətət, k'osom kə nte: «Ta mənənçə wəran wəka Kanahan. ² Məyefe. Məkə Padaŋ-Aram, ndena papa ka iya kam. Mələk di wəran awut aran a ηçək' am Laban dəc. ³ Kanu Kəpən nke kəntam mes fəp doru mə kəpoc' am pətət, kəsən əm dokombəra, kəsən' am məla nte tənşənçə məyənçə afum alarəm mə! ⁴ Pəsən əm kətolanε pətət ka Abraham, məna kə yuruya yam nte tənşənçə atəf ηançə məyi decikəra mə, ηey' əm dəwaca pəmə təkə Kanu Kəpən kənasən ηi Abraham mə.» ⁵ Kə Isiyaka esak Yakuba k'ənçə Padaŋ-Aram, ndena Laban wan ka Betuhəl, wəAram, wənç wərkun wəka Rebeka, iya wəka Yakuba kə Esay. ⁶ Kə Esay enənçə fə Isiyaka ontolanε Yakuba pətət, k'oloku kə kəkə sə Padaŋ-Aram pəkətən wəran, mba nte Isiyaka oŋç-tolanε kə mə, enasom kə nte: «Ta mənənçə wəran wəka Kanahan de.» ⁷ Yakuba enane moloku ma kas kə kere, k'ənçə Padaŋ-Aram. ⁸ Kə Esay enənçə fə mes ma awut aran aka Kanahan mənabət fe papa kən Isiyaka. ⁹ Kə Esay əŋkə ndena Səmayila, k'elek di wəran pac-we kə Mahalat, wan wəran wəka Səmayila wan k'Abraham, wəkire ka Nebayət, kəberene ka aran aHewy akə enayə mə.

Kəwərəp ka Yakuba

¹⁰ Kə Yakuba eyefe Berseba k'ənçə Haran. ¹¹ K'embəp tofo tələma k'endire di, bawo dec denaləpε kə. K'elek tasar tin ta kəfo kançə, k'efakene pi, k'efəntərə kəfo kançə. ¹² K'ewərəp. K'enənçə same səcəmə dətəf domp da si doc-ğbuŋene kəm məleke a Kanu məc-fərəŋk si, məc-pε, moc-tor. ¹³ Kə Kanu Kəpən kəcəmə same sasəkə dareŋç. Kə kəloku: «In' əyənç Kanu Kəpən, Kanu k'Abraham papa kam, kə Kanu ka Isiyaka. Antəf ηançə məfəntərə mə, indesən əm ηi məna kə yuruya yam. ¹⁴ Yuruya yam ηendela pəmə kəbof ka dətəf. Məndewəkələs dəkəndε dam kəca kətət kə kəmeriya, nde dec dəmpε mə kə nde deŋkale mə. Afum a doru fəp ηande ηactenər əm kətolanε pətət kə yuruya yam. ¹⁵ Ina yati in' osol' am, inde ic-bum əm kəca nke o nke məŋkə mə, indeker' am atəf ηanç, bawo ifəsak əm ta intalas tantε inçlok' əm mə.» ¹⁶ Kə Yakuba entime dəmere, k'oloku: «Tələma Kanu Kəpən kəyi nno tofo tantε, kə intənacərə ti!» ¹⁷ K'enesε k'oloku: «Mba tofo təyə wəy-wəy! Pənçiyane fe de kə kələ ka Kanu, kusunçka ka dareŋç kə!» ¹⁸ Kə Yakuba eyefe bət-bət suy, k'elek tasar təkə enafakene domp mə, k'ənçəmbər pi, k'olonçər pi moro. ¹⁹ Kə Yakuba ewe tofo tatəkə Betel, mba dare dadəkə denanunçene dəyə tewe ta Lus. ²⁰ Kə Yakuba ontola pəc-loku: «Kə pəyənç fə Kanu kəsəl' em kəc-bum im dəpə nde inçət mə, kə pəyənç fə kənşənç im kəcom kem kəsəm, kəsənç im sə yamos ibərne-ε, ²¹ K'ilukus pəforu disre nde kələ ka papa wəkem-ε, awa Kanu Kəpən kəndeyənç Kanu kem. ²² Tasar tantε inçəmbər mə, pəndeyənç kələ ka Kanu. Indesən əm farile fa mpe o mpe məndekə-sənç im mə.»

29

Yakuba kəbərəne kə Rasel

¹ Kə Yakuba eyefe kəkət kəkə ka atəf ηa awut a nde dec dəmpε mə. ² Kə Yakuba enənçə kələmp dəndo dəkulum, kə yəcəl yefet-yefet yolonçane mofə maas yəcəmə kələmp kançə kəsək, bawo kələmp kançə kə yəcəl yonç-mun. Tasar mpe pənayi kələmp dəkusu mə pənabek. ³ Difə yəcəl fəp yənçəpənε. Pəbiŋkəli tasar pəpəkə anaboc kələmp dəkusu mə, cir kə ηkesiya

yomun. Kə yelip-ε paluksε tasar papəkə sə kələmp dəkusu. ⁴ Kə Yakuba eyif akək yəcəl: «Awənc im anə, aka deke nə nəyənε-ε?» Kə akakə nəloku kə: «Aka Haran nə səyənε.» ⁵ Kə Yakuba eyif nə: «Nənçərə Laban, wan ka Nahor?» Kə nəwosε: «Ey, sənçərə kə.» ⁶ K'eyif nə: «Cəke cə pəyi kə-ε?» Kə akakə nəloku kə: «Daka o daka! Wan kən wəran Rasel ender wəkə kə yəcəl yefet-yefet.» ⁷ Kə Yakuba oloku nə: «Dec dəsərək kərəsna. Təm tolonka yəcəl tentabəp fε. Nəsən yəcəl domun, kə nəlip-ε nəkekərə yi kərəsna yəkə səmət.» ⁸ Kə nəloku kə: «Səfətam ti, kə yəcəl fəp yəntolonkanε-ε, bawo ti tə səmbinçəli tasar nte anşunçε kələmp mə, a yəcəl yefet-yefet yomun.» ⁹ Yakuba eyi kəlok-lokər akək, kə Rasel embərə kə yəcəl yefet-yefet ya kas, bawo Rasel wəkək enayi. ¹⁰ Nte Yakuba ənənç Rasel, wan wəran wəka Laban, kə yəcəl yefet-yefet ya Laban mə, k'ənçənε, k'embinçəli tasar tatəkə anç-sunçε kələmp mə, kə yəcəl yefet-yefet ya Laban yomun. ¹¹ Kə Yakuba oñcup Rasel, k'eyefε kəfək. ¹² Kə Yakuba oloku Rasel: «Fum ka papa kam iyənε, wan ka Rebeka iyənε.» Kə Rasel eyekse kəkə-loku ti kas Laban. ¹³ Nte Laban ene kəder ka Yakuba wan ka wəkire kən mə, k'eyekse k'ende pəsapnε Yakuba, k'emakərənε kə. Kə Laban ənçəkərə kə nde kələ kən, kə Yakuba ələmə kə mes məkə mənasətə kə mə fəp. ¹⁴ Kə Laban oloku kə: «Kance kəsoku pəs kə: Mecir min mə səmpənε!» Kə Yakuba eyi ndena Laban nif nın.

Kənçε ka Yakuba kəmerən

¹⁵ Kə Laban ende pələku Yakuba: «Bawo fum kem məyənε, məfədebəc' em kifəli? Məbonçər im daka ndε məfan da kəway kam mə.» ¹⁶ Laban enayə ayecərə mərən: Tewe ta Bəmbə bən tənayənε Leya, kə Cayi cən Rasel. ¹⁷ Leya enatesε fər dəkəro, mba Rasel ənənçkanε kətesε. ¹⁸ Rasel ənabət Yakuba mes. Kə Yakuba oloku Laban: «İndebəcəm meren camət-mərən, teta wan kam wəran Cayi: Rasel.» ¹⁹ Kə Laban oloku kə: «Kəsən əm kə kənçepər im təkə inçə-sən kə wərkun wəcuru mə. Məyi nno nderem!» ²⁰ Kə Yakuba embəcə Laban meren camət-mərən teta Rasel. Kə meren camət-mərən maməkə meyi, Yakuba dəfər

pəmə mataka, bawo Rasel ənabət kə mes. ²¹ Kə Yakuba ende pələku Laban: «Məsən im wəran wəkem bawo tēm tēm ta yəbəc telip, ifan kənçε kə.» ²² Kə Laban ewe aka tofo tatəkə fəp, kə nambərənε k'omboc kəsata. ²³ Pəndeyi dəfəy, k'elek wan kən wəran Leya k'ənçənε Yakuba, kə Yakuba ənçε kə. ²⁴ Kə Laban əsən wan kən wəran Leya wəcər wəran nwe ançwe Silpa mə. ²⁵ Dec dendesək, kə Yakuba ənənç fə Leya asən kə. K'oloku Laban: «Cəke cə məyə em nte? Bafə teta Rasel t' imbəc' am? Ta ake tə məntinçər' em-ε?» ²⁶ Kə Laban oloku: «Afəsən səna ndorosu Cayi, ta antasən Bəmbə-ε. ²⁷ Mələpəs tataka tolukşər kə Bəmbə, a sədesən əm sə Cayi kə məndewosε sə kəbəc' em tetən meren camət-mərən-ε.» ²⁸ Kə Yakuba əyə tatəkə, k'ələpəs tataka tolukşər kə Leya, kə Laban əsən kə sə wan kən wəran Rasel. ²⁹ Kə Laban elek wəcər kən Bilha k'əsən kə Rasel. ³⁰ Kə Yakuba ənçε sə Rasel nwe ənabət kə mes, pətəs Leya mə. K'embəcə sə Laban meren camət-mərən.

Awut a Yakuba

³¹ Kə Kanu Kəpən kənənç fə ambətər fε Leya pəmə Rasel, kə kəsən Leya dokombəra. Kə kəsumpər Rasel dokombəra. ³² Kə Leya embəkəs. K'ənçəm wan wərkun, k'ewe wan kakə Ruben. Ti tə tatəkə nno eyi mə, «Kanu Kəpən kənənç kələpəs kem. Ndekəl oñ, wos im endebətər im.» ³³ K'ənçəkərə sə kəmbəkəs, k'ənçəm sə wan wərkun. Kə Leya oloku fə: «Kanu Kəpən kəne a ambətər f' em, kə kəsən im sə wəkawε.» Kə Leya əsən wəkəkə tewe ta Simən. ³⁴ Kə Leya olukşərne k'embəkəs, k'ənçəm wan wərkun sə. K'oloku: «Tantε tan, wos im endegbəkər' em, bawo inçome kə awut arkun maas. It' anasənε wan wəkəkə tewe ta Levi.» ³⁵ K'embəkəs sə k'ənçəm wan wərkun sə. K'oloku: «Tantε tan indekorkoru Kanu Kəpən.» It' enawenε wan wəkəkə tewe ta Yuda. Kə Leya esak oñ, kəkom.

30

¹ Nte Rasel ənənç fə eyi fε kəkome Yakuba mə, k'əyənε wənç wəran Leya kəraca. Kə Rasel oloku Yakuba: «Məsən im awut kə pəyi fε ti-ε, inçi!» ² Kə pəntelε Yakuba nno

Rasel eyi mā, k'oloku: «Incamē dakacame da Kanu, nke kəntəsəŋ əm dokombəra mā?»³ Kō Rasel oloku: «Wəcar kem wəran Bilha ewe, məfəntərə kō nkən nte tənşəŋe pəsətō wan mā. Nnō suwu sem s' endekom wan wəkakō, pəsəŋ' em kəyō wan.»⁴ Kō Rasel əsəŋ Yakuba wəcar kən wəran Bilha. Kō Yakuba ŋkō kō,⁵ Kō Bilha embekəs, k'ŋkome Yakuba wan wərkun.⁶ Kō Rasel oloku: «Kanu Kəpəŋ kəmboc' em kiti, kō kənesə dim dem, kəmpoc' em wan wərkun.» It' enasəŋe wan wəkakō tewe ta Dan.⁷ Kō Bilha wəcar ka Rasel, ŋgbəkərə sō kəbekəs, k'ŋkome Yakuba wan wərkun ta mərəŋ.⁸ Kō Rasel oloku: «Kanu kəmar im kəsīməs kō wəŋc im wəran Leya, k'intam kō.» Kō Rasel əsəŋ wan wəkakō tewe ta Naftali.⁹ Nte Leya enəŋk fō esak kəkom mā, k'elek wəcar kən Silpa k'əsəŋ kō Yakuba pənənçə.¹⁰ Kō Silpa wəcar ka Leya ŋkome Yakuba wan wərkun.¹¹ Kō Leya oloku fō: «Pəbotu pender!» Kō Leya əsəŋ wan wəkakō tewe ta Kadu.¹² Silpa wəcar ka Leya ŋgbəkərə sō kəkomē Yakuba wan wərkun ta mərəŋ.¹³ Kō Leya oloku: «Mba pəmbət im! Ey, aran ŋande ŋac-kul' em ŋ fō pəmbət əm.» K'əsəŋ wan kakō tewe ta Aser.

¹⁴ Dəsək dələma katela kənayi, kō Ruben ŋkō dale. K'ŋkō pəsətō di yeri yokom yələma*, k'ənkerē yi iya kən Leya. Kō Rasel oloku Leya: «İletsən' am, məpoc' em yokom yələma nyē wan kam enker' am mā.»¹⁵ Kō Leya oloku Rasel: «Pəntəŋne f' am nte məmbəŋər im wos im mā, mənē məsətō sō yeri ya wan kem?» Kō Rasel oloku Leya: «Awa! Ndaram ende məkō fəntərə, kəway ka yeri ya wan kam.»¹⁶ Dəfəy dende bəp, nte Yakuba eyefe dale mā, kō Leya ŋkō pəfayne kō, k'oloku Yakuba: «Nnō nderem mənē məkō fəntərə, bawo kəsətō kam pibi pəməkō, mənē nte isəkpərə pi yeri yələma ya dale nyē wan kem enkerena mā.» Kō Yakuba ŋfəntərə pibi papəkō kō Leya.¹⁷ Kō Kanu kəmbəŋ Leya, k'embekəs. K'ŋkome Yakuba wan wərkun wəka kəcamət.¹⁸ Kō Leya oloku: «Kanu kəsəŋ im kəway kem. Ina nwe ilək wəcar kem wəran k'isəŋ kō wos im mā.» Kō Leya ewe wan wəkakō Isakar.¹⁹ Kō Leya endesə pəbekəs, k'ŋkome Yakuba sō

wan wərkun wəka camət-tin.²⁰ Kō Leya oloku: «Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em! Tante taŋ, wos im endeyi tofo tin k'ina, bawo inkomē kō awut arkun camət-tin.» Kō Leya ewe wan wəkakō Sabulon.²¹ Kō Leya embekəs, k'ŋkom wan wəran nwe enasəŋ tewe ta Dina mā.²² Kō Kanu kənde kəcem-cəmnē Rasel, kō kəmbəŋ kō kō kəsəŋ kō dokombəra.²³ Kō Rasel ende pəbekəs, k'ŋkom wan wərkun. K'oloku: «Kanu Kəpəŋ kilin im malap.»²⁴ Kō Rasel ewe wan kən wəkakō Isifu, k'oloku: «Kanu Kəpəŋ kəberən' em sō wan wərkun wələma!»

Yakuba kəsətō kən daka

²⁵ Nte Rasel ŋkom Isifu mā, kō Yakuba oloku Labaŋ: «Məsak im ilukus nnō nderem, ikō nde atəf ŋem.²⁶ Məsəŋ im aran em k'awut em aŋe imbəc' am taŋan mā, ŋaŋə səndekō, bawo mənə yati mənçərə yebəc nyē imbəc' am mā.»²⁷ Kō Labaŋ oloku Yakuba: «İfan fō məbənçər im kəway nke indesəŋ əm mā. Canu cem cəmentər im a Kanu Kəpəŋ kəmpoc' em tetam.²⁸ Məbənçər im kəway kam inşəŋ əm ki.»²⁹ Kō Yakuba oloku Labaŋ: «Mənə yati, mənçərə kō təkō imbəc' am mā, kō təkō isəŋe kō yəcəl yam yeyi mā.³⁰ Bawo yəcəl yepic yəkō inabəp' am mā, yela ŋ ndekəl. Kō Kanu Kəpəŋ kəmpoc' am kələk dəsək nde imberē kələ kam mā, haŋ məkō. Ndekəl ŋ ake tēm tō indebəcə afum em-ε?»³¹ Kō Labaŋ eyif kō: «Ak'indesəŋ əm-ε?» Kō Yakuba oloku: «Məfədesəŋ im daka o daka. Kō məwosē kəyō təkō indelok əm mā, indesəkək yəcəl yam yefet-yefet, ibum' am sō yi.³² Məkō indecepər yəcəl yam yefet-yefet fəp daco, mədekō-cəmbər ŋkesiya yetemsər kō yecəmcəmər fəp kəsək yəyənē yəpəŋ, yəyənē yefet, ŋkesiya nyē yəyō lom yecapsər mā, kō cir nce cəŋcəmcəmər, nce cəntəmsər mā. Yayəkō yendeyənē kəway kem.³³ Dolompu dem deŋmentər əm ti alna, kō məndekō-məmən kəway kem-ε. Mpe o mpe pō mənəŋk di alna cir daco ta pəntəmsər, ta pəŋcəmcəmər kō ŋkesiya daco ta pəŋcapsər alom mā, məçərə fō inkiyər əm pi.»³⁴ Kō Labaŋ oloku Yakuba: «Awa! Iwosē toloku tam.»³⁵ Awa, dəsək dadəkō dō, Labaŋ ençəmbər mbiyofō ya cəgber,

* **30:14** yokom nyē yəyənē acəl ŋa dokombəra mā

yecemcemar, cir cätemsar kə cäcemcemar cir nce cänayə pəfer mə fəp, ŋkesiya yəkə yenayə alom ŋecapsər mə. Kə Laban̄ elek yi fəp, k'ember awut ən dəwaca. ³⁶ K'awut ən ŋambələne yəcəl yayəkə, kəkət ka mata maas kə Yakuba daco nwe eŋc-kək sə yəcəl ya Laban̄ mə. ³⁷ Kə Yakuba elek wara wəcan̄k wa tək maas yeciyanē, k'enaci wi pol nte tən̄səŋe pəfer pa kətək powur mə. ³⁸ Kə Yakuba əndəfət wara wawəkə enanaci mə nde yəcəl yon̄cmun mə, nte tən̄səŋe yecnəŋk wara wawəkə mə, təsəŋe yorkun yec-cəc yeran kə yender dəkəmun-ε. ³⁹ Kə yəcəl yēŋcəcənē wara wawəkə kəsək, ti tenasəŋe yəcəl yockoməs mowut ma cəgber, mētemsar kə mēcemcemar. ⁴⁰ Nte Yakuba eŋgbey meŋkesiya mə, kēŋcəmbər yi fər ya yəcəl ya Laban̄ kirin̄ nyē yenayə cəgber kə alom ŋecapsər mə, k'əsətə yəcəl nyē enacəmbər taciŋa ta owosē yənəŋkələne kə ya Laban̄ mə. ⁴¹ Kəcəc nke o nke yəcəl yetifi yorkun yecfan̄ kəcəc yeran mə, Yakuba eŋcək wara wən wenaci pəcəmbər wi yəcəl fər kirin̄ dəndo yon̄cmun mə, nte tən̄səŋe yetam kəcəcənē, yecnəŋk wara wawəkə mə. ⁴² Kə Yakuba enəŋk fə, pəcəl pelen̄ki pefan̄ kəcəc-ε, əfədəf fē pi kərə kən kənaci. Kə tende teləpəsər oŋ Yakuba kəyə yəcəl yetəfi kə Laban̄ əyə yelen̄ki.

Yakuba kəyeksē pəkə ndena Laban̄

⁴³ Kə Yakuba ende pəyənē wəka daka wəpən̄. K'əyə yəcəl yefet-yefet yelərəm, acar arkun, acar aran, yəkəme kə sofale-e.

31

¹ Kə Yakuba ene mēcem-cəmne ma awut a Laban̄, ŋac-loku: «Yakuba elek daka da papa wəkosu fəp, di dəsəŋe kə kəyənē ka wəka daka dandē fəp.» ² Kə Yakuba eŋgbekərə fə kəro ka Laban̄ kəyi fē sə nnə eyi mə, pəmə təkə pənayi cəkə-cəkə mə. ³ Kə Kanu Kəpən̄ kələku Yakuba: «Məlukus atəf ŋa awisi aŋa, dən̄kom dam. Isol' am.» ⁴ Kə Yakuba ewe Rasel kə Leya aŋe ŋanayi dale ŋackək yəcəl yən cir kə ŋkesiya mə. ⁵ K'oloku ŋa: «ŋgbekərə fə, kəro ka papa konu kəyi fē sə nnə iyi mə, pəmə təkə pənayi cəkə-cəkə mə. Mba Kanu ka papa kem kəsəl' em. ⁶ Nəŋcərə nənā yati a imbəcə papa konu kə fənəntər fem fəp. ⁷ Mba papa

konu eŋkafəli-kafəli, k'eŋcəpə-cəpə kəway kem han̄ wəco. Mba Kanu kəwosē fē kə kəyə em pələc. ⁸ Pənaloku fə yetemsər yəyənē kəway kam-ε, kə yəcəl fəp yənader yockoməs awut atemsər. Pənaloku sə fə ya cəgber yəyənē kəway kam-ε, yəcəl fəp kə awut a cəgber yə yənader yockoməs. ⁹ Kanu kəmban̄ yəcəl yən nnə papa konu eyi mə, kə kəsəŋ im. ¹⁰ Tem nte yəcəl yēŋcfan̄ kəcəcənē mə, k'iyekti fər dareŋc, k'iwerəp a yəcəl yorkun nyē yēŋc-cəc yeran mə, yenayə cəgber, yetemsər, yecemcemar. ¹¹ Kə mələkē ma Kanu molok' im dāmere: «Yakuba!» K'iwose: «In' ewe!» ¹² Kə mələkē molok' im: «Məyekti fər məməmən. Yəcəl yorkun fəp nyē yeyi kəcəc yeran mə, yəyə cəgber kə yentemsər kə yecemcemar. Bawo inəŋk məyə məkə Laban̄ əyə əm mə fəp. ¹³ In' əyənē Kanu ka Betel, nde mənacəmbər tasar, kə məlon̄ər pi moro mə, nde mənasəŋ im temer mə. Ndekəl oŋ, məyefē atəf ŋaŋe, məlukus dən̄kom dam.» ¹⁴ Rasel kə Leya ŋaloku kə: «Mba səyə sə kē nnə kələ ka papa kosu? ¹⁵ Mba ələm fē su oŋ pəmə acikərə ba, bawo eŋcaməs su, k'endi pəsam posu. ¹⁶ Daka nde Kanu kəmban̄ər papa kosu mə fəp, dendeyənē oŋ dosu k'awut asu. Məyə təkə Kanu kələk əm mə fəp.» ¹⁷ Kə Yakuba eyefē, k'endəs awut ən yəkəme kəron̄ kə aran ən. ¹⁸ Kə Yakuba osolē yəcəl yən kəkək, kə daka dən̄ fəp nde enasətə mə, yəcəl nyē enasətə Pədan̄-Aram mə, k'əŋkə ndena papa kən Isiyaka, atəf ŋa Kanahan. ¹⁹ Kə Laban̄ ende pəkə kəgbət-gbət ŋkesiya yən. Kə Rasel eŋkiye mērən̄ka ma papa kən Laban̄. ²⁰ Kə Yakuba nkən entin̄kər Laban̄ wəAram kəkə kən, ta elembərne kə-ε. ²¹ Kə Yakuba eyeksē kə daka dəkə enayə mə fəp, k'eyefē k'empimne kəŋgbəkə, k'entefərne mərə ma Kalahadu.

²² Tataka ta maas, k'aloku Laban̄ a Yakuba eyeksē. ²³ Kə Laban̄ elek awēŋc aŋa kə ŋaŋcəmə Yakuba darəŋ kəkət ka mata camət-mērən̄, kə ŋambəp kə nde mərə ma Kalahadu. ²⁴ Kə Kanu kənder Laban̄ wəAram dāmere ma pibi, kə Kanu kələku kə: «Məkəmbərne kələk-lokər Yakuba.» ²⁵ Kə Laban̄ embəp Yakuba pəcəmbər abal ŋən tərə kəron̄. Kə nkən sə dəmne eŋcəmbər abal ŋən kə awēŋc aŋa tərə ta Kalahadu kəron̄. ²⁶ Kə Laban̄ eyif Yakuba: «Cəke cə

məyɔ tantε-ε? Ta ake tɔ məntinjkar' em-ε, məkekəre awut em aran pəmɔ afum aɲε aɲsumpər dəkəwan mə-ε? ²⁷ Ta ake tɔ mənɟbərne kɔ məyeksε-ε? Məntinjkar' f' em ba, məyeksər f' em ba? K'inasak əm məkɔ pəbotu disre, pac-leɲəs, pac-fula pac-fer. ²⁸ Məwose f' em kəcup awut-sɔ em arkun kɔ awut em aran! Tante taɲ məmbut amera. ²⁹ Intam kəyɔ əm pələc, mba Kanu ka papa kam kələkus' em nendisna: «Məkəmbərne kələku ka Yakuba pələc!» ³⁰ Bawo pəɲwon əm kəkɔ ndena papa kam, ta ake tɔ mənkiyene canu cem-ε?» ³¹ Kɔ Yakuba oloku Labaɲ: «Indenanesər-nesər ti kəcem-cəmne fɔ, məndebəɲər im awut am aran. ³² Mba məməmən nwε o nwε məɲnəɲke canu cam afum em dacɔ mə, wəkakɔ eɲfi! Awεɲc asu aɲa fər kirin məməmən məlek mpe o mpe pəyɔne pam mə məkekəre.» Mba Yakuba εnacəre fε a Rasel eɲkiyər Labaɲ canu ca kusɲka kəɲan. ³³ Kɔ Labaɲ embere abal ɲa Yakuba, k'owur k'embeɲe ɲa Leya, k'owur k'embeɲe abal ɲa acar aran aɲe mərəɲ, εnəɲk fε daka o daka. Kɔ Labaɲ embere abal ɲa Rasel disre. ³⁴ Rasel pələk mərəɲka pəboc mi dəntəf, k'elek dəcəm nde aɲnəne yəkəme kəron mə k'endenər, k'eyefε k'ende di kəron. Kɔ Labaɲ efen-feni abal disre fəp εnəɲk fε mərəɲka mme. ³⁵ Kɔ Rasel oloku papa kən: «Papa, ta pətəl' am, nte intəyefen' am mə, tentəɲne iyɔ təkɔ tenyi aran tēm o tēm mə.» Kɔ Labaɲ εnten mərəɲka mme haɲ, εnəɲk fε. ³⁶ Kɔ abəkəc ɲempε Yakuba, k'εɲcaɲ Labaɲ kəcəp. Kɔ Yakuba elek moloku, k'oloku: «Deke iləsər-ε, deke iɲciya-ε tante mənəcəm' em darəɲ mə? ³⁷ Nte məfen-feni ca yem fəp mə, ake mənəɲk-ε ca yam ya dəkələ-ε? Məmentər im yi fər ya awεɲc im aɲa kɔ awεɲc əm aɲa ɲabere su dacɔ ina kɔ mənə. ³⁸ Meren wəco mərəɲ mə iyi nnə ndaram. Mba aɲkesiya ɲam ɲin, wir wan win wεlece fε kor, isəme f' am aɲkesiya yəcəl yam dacɔ. ³⁹ Iɲkere f' am pəcəl pefi, in' εnacəre teta yi. Mənəc-wer im kəsəɲ ka kəway kɔ nyε aɲc-kiyər im pəwanərə kɔ pibi mə. ⁴⁰ Inayi nnə nne yəc-cəf im pəwanərə, kəfe kəc-sut im pibi, mere məbələn' em. ⁴¹ Təsətɔ meren wəco mərəɲ nte iyi nnə ndaram mə.

Icbəc' am teta awut am aran meren wəco kɔ maɲkələ, kɔ meren mme camət-tin, ta yəcəl yam yefet-yefet. Mba mənacəpe-cepe kəway kem haɲ wəco. ⁴² Pəyɔne fε Kanu ka papa kem Abraham, Kanu Kəwεy-wεy ka Isiyaka kəsəl' em-ε, kɔ tante tɔ məsak im ilukus waca wəsəkər. Kanu kənəɲk malap mem, kɔ kələləs nke inalələs waca mə, ti tɔ kəmbocesa su nendisna kiti.» ⁴³ Kɔ Labaɲ oloku Yakuba: «Awut arkun akanε, awut aran akanε kəbər yəcəl yayε fəp yemi yɔ. Cəke c' intam məkɔ kəyɔne awut em aran kɔ awut aɲε ɲaɲkom mə-ε? ⁴⁴ Ndekəl məder səsek danapa fər ya fum wələma kirin ina kɔ mənə.» ⁴⁵ Kɔ Yakuba elek tasar tin, k'εɲcəmbər pi cos. ⁴⁶ Kɔ Yakuba oloku awεɲc aɲa: «Nəwətəs masar!» K'awεɲc aɲa ɲawətəs masar kɔ ɲamboc tɛpɛsa. Kɔ ɲande tɛpɛsa papəkɔ kəron kɔ ɲandi yeri. ⁴⁷ Kɔ Labaɲ ewe tɛpɛsa papəkɔ «Yekar Sahaduta,» * kɔ Yakuba nkən ewe pi «Kaledu.» † ⁴⁸ Kɔ Labaɲ oloku: «Tɛpɛsa pampε peyi su məkɔ dacɔ.» Ti tɔ asəɲe pi tewe ta Kaledu. ⁴⁹ Tɛpɛsa papəkɔ p'aɲwe sɔ Mispe, bawo Labaɲ εnaloku: «Kanu kəɟbekəre su ina kɔ mənə kɔ səndesələrene. ⁵⁰ Kɔ məntərəs awut em aran-ε, kɔ məlek sɔ aran aləma-ε, məcəre fɔ bafɔ fum eyi su dacɔ, mba Kanu yati.» ⁵¹ Kɔ Labaɲ oloku: «Tɛpɛsa pampε, kɔ tasar pəkɔ iɲcəmbər ina kɔ mənə dacɔ mə. ⁵² Tɛpɛsa pampε kɔ tasar pampε peyi su dacɔ, kəcəre fɔ ifəsəcepər tɛpɛsa pampε kəkɔ-caɲərn' am kəyɔ ka pələc, mənə sɔ ta məcepər tɛpɛsa pampε kɔ tasar pampε kəkɔ-caɲərn' em kəkɔ-yɔ pələc.» ⁵³ Kɔ Labaɲ oloku: «Kanu ka Abraham kɔ Nahor, kɔ Kanu ka kas kəɲan kəyi su dacɔ.» Kɔ Yakuba endərəme Kanu Kəwεy-wεy ka papa kən Isiyaka. ⁵⁴ Kɔ Yakuba oloɲne tərɔ tatəkɔ kəron, k'ewe awεɲc aɲa kədədi yeri yayəkɔ. Kɔ ɲandi yeri yayəkɔ kɔ ɲandire tərɔ papəkɔ kəron.

32

¹ Kɔ Labaɲ eyefε bət-bət suy, k'ɔɲcup awut-sɔ ən arkun k'aran, k'ontolanε ɲa, k'osumpər dəpɔ kələkus ka nde ndərən.

Yakuba kələmpəsne kən kəbərəne kə Esay

* 31:47 Itə tatəkɔ cəAram cɔ «tɛpɛsa pa sede» † 31:47 kaled = H. «tɛpɛsa pa sede»

² Kɔ Yakuba sɔ ɛɲcɛmɛ dɔpɔ dɔn darɛɲ, kɔ mɛlɛkɛ a Kanu ɲaɲcɛpsɛ kɔ darɛɲ. ³ Yakuba endenɛɲk mi, k'oloku: «Afan ɲa Kanu ɲɔ!» K'ɔsɔɲ tofo tatɔkɔ tewe ta Mahanayim*.

⁴ Yakuba pɛyi tadarɛɲ k'osom nda wɛɲc Esay nwe ɛnayi kulum ka Edom mɔ, atɔf ɲa Sehir. ⁵ Kɔ Yakuba osom ɲa nte: «Nte tɔ nɛɲkɔ-loku wɛɲc im Esay: «A wɛcar kam Yakuba-ɛ, a ɲɲkɔ iwɔn nda Laban han, ⁶ Iyɔ cɛna, sɔfale, ɲkesiya, cir, acar arkun kɔ aran. Ti t' isom' am nnɔ wɛɲc im eyi mɔ, pɛctam kɛwɔsɛ ibɛɛ.»

⁷ K'asom ɲaluksɛrɛ nnɔ Yakuba eyi mɔ, kɔ ɲaloku kɔ: «Sɛɲkɔ nda wɛɲc ɛm Esay, nkɔn sɔ kɛlɔmpɛsɛ k'ɛndɛ kɛdebɔp ɛm, kɔ afum 400.» ⁸ K'abɛkɛc ɲɔtɔfɛntɛrɛ Yakuba, kɔ kɛnɛsɛ kɛsumpɛr kɔ. K'eyer afum ako ɲanasol mɔ cɛɲba mɛrɛɲ, kɛbɔp ɲkesiya, cir, cɛna han yɔkɛmɛ. ⁹ Kɔ Yakuba oloku: «Kɔ Esay ɛntam afum a kɛɲba kin-ɛ, a kɔ ɲaɲyɛksɛ.»

¹⁰ Kɔ Yakuba oloku: «Kanu ka papa kem Abraham, Kanu ka papa kem Isiyaka, Kanu Kɔpɔɲ nke kɛlok' im: «Mɛlukus atɔf ɲam nde aɲkom ɛm mɔ, indeyɔn' am pɛtɔt!» ¹¹ Ifɛtɛr layidi kɔ pɛtɔt mɛpɛ mɛɲkɛr' em mɔ, ina wɛcar kam. Bawo nte ɲɲc-cɛpɛr Yurdɛn yayɛ mɔ, togbo tem gbɛcɛrɛm t' inatɔmpɛr, ndɛkɛl ɔɲ iyer afum em cɛɲba mɛrɛɲ. ¹² ɪlɛtsɛn' am mɛbɔɲ im, wɛɲc im Esay dɛwaca! Bawo ɲɲnɛsɛ ta pɛdɛsut im, kɔ iya ka awut em. ¹³ Kɔ mɛna Kanu mɛnalok' im: «Indeyɔ ɛm pɛtɔt, indeyɔ afum am ɲala pɛmɔ asɛɲc ɲa dɛkɛba, ɲɲɛ antɔtam kɛlɔm mɔ.»»

¹⁴ Difɔ Yakuba ɛnɛcɛpɛrɛnɛ pibi. K'ɛyɛkyɛk daka dɔn dɔkɔ ɛnakɛrɛ mɔ dacɔ, kɛkɔ-pocɛ wɛɲc Esay: ¹⁵ Cir 200, mbiyɔfo wɛcɔ mɛrɛɲ, ɲkesiya yɛran 200 kɔ yorkun wɛcɔ mɛrɛɲ, ¹⁶ kɔ yɔkɛmɛ yɛran 30 kɔ awut ayi akɔ yɛɲcmɛsɛr mɔ, cɛna cɛran 40, mura wɛcɔ, sɔfale sɛran wɛcɔ mɛrɛɲ kɔ sɛrkun wɛcɔ. ¹⁷ Kɔ Yakuba ɔsɔɲ yɔcɔl yayɔkɔ fɛp fa yi kɔ dokom da yi acar ɔn, k'oloku ɲa: «Nɛy' im kirin, nɛsolɛ yɔcɔl yayɛ dokom dokom, nɛbɔlɛnɛ yi kɔ yɔkɔ.» ¹⁸ K'osom wɛcɔkɔ-cɔkɔ: «Kɔ nɛɲkɔ-bɛpɛnɛ kɔ wɛɲc im Esay a pɛyif ɛm: «An' ɔ mɛyɔnɛ? Deke mɛɲkɔ-ɛ? An' ɔyɔ yɔcɔl yayɛ mɛsolɛ mɔ-ɛ?» ¹⁹ Mɛloku kɔ: «Ya

wɛbɛ kam Yakuba yɔ, kɛpocɛ kɔ nkɛ ɔsɔɲ im a ikɛnɛ wɛbɛ kem Esay mɔ. Mba nkɔn ɔfɔ wɛkɔ ender im tadarɛɲ mɔ.»»

²⁰ K'osom sɔ kɛsom kin kanɲkɔ, asolɛ yɔcɔl aka mɛrɛɲ, aka maas kɛbɔp ka alɛpɛs akɔ ɲanayi tadarɛɲ ɲasolɛ yɔcɔl mɔ: «Tatɔkɔ tɔ nɛɲkɔ-loku wɛɲc im Esay, kɔ nɛɲkɔ-bɛpɛnɛ-ɛ. ²¹ Nɛloku kɔ: «Wɛɲc ɛm Yakuba ender su wɛkɔ tadarɛɲ.» Bawo Yakuba ɛnaloku fɔ: «Kɛpocɛ kanɲkɛ kɛy' im kirin mɔ, ik' ɲɲkɔ-tɔr-tɔrɛnɛ kɔ abɛkɛc. A sɛdenɛɲkɛnɛ fɛr disrɛ. Tɔlɔma endɛkɔ-sɛlɛn' em bel-bel.» ²² Kɔ yopocɛ yayɔkɔ yeyi kɔ kirin, k'ɛɲcɛpɛrɛnɛ pibi papɔkɔ dɛndo dɛkulum.

Yakuba kɛsimɛs kɛn kɔ Kanu

²³ Kɔ Yakuba ɛyɛfɛ pibi papɔkɔ, k'ɛlɛk aran ɔn mɛrɛɲ, amarɛs aran ɔn mɛrɛɲ k'awut ɔn wɛcɔ kɔ pin, k'ɛɲcalɛnɛ ɲa dɛɲgbɛl da Yabɔk. ²⁴ Nte Yakuba ɛlɛk aran ɔn, k'ɛɲcalɛnɛ ɲa dɛɲgbɛl kɔ daka dɔkɔ ɛnɛyɔ mɔ fɛp. ²⁵ Kɔ Yakuba eyi di sona. Pɛndɛbiyɛ, kɔ fum wɛlɔma ɛyɛfɛ kɛsimɛs kɔ Yakuba han dɔsɔka. ²⁶ Nte wɛsimɛsɛnɛ kɛn ɛnɛɲk, eyi fɛ kɛtam kɔ mɔ, k'osut kɔ nnɔ dɛtɔkɔc. Kɔ tɔkɔc ta Yakuba towur pɛcsimɛs kɔ fum wɛkakɔ. ²⁷ Kɔ fum wɛkakɔ oloku: «Mɛsak im ikɔ, bawo pɛyi kɛyɔ panpan.» Kɔ Yakuba oloku kɔ: «ɪfɔsak ɛm mɛkɔ ta mɛntolan' em-ɛ.» ²⁸ Kɔ fum wɛkakɔ eyif Yakuba: «Cɛkɛ c' aɲw' am-ɛ?» Kɔ Yakuba oloku: «Yakuba y' aɲw' em.» ²⁹ Kɔ fum wɛkakɔ oloku kɔ sɔ: «Yakuba yɔfɔsɔyɔnɛ tewe tam, Yisrayel† ɲ' andɛ pac-w' am, bawo mɛsimɛs kɔ Kanu kɔ afum, kɔ mɛntam ɲa.»

³⁰ Kɔ Yakuba eyif fum wɛkakɔ: «ɪlɛtsɛn' am mɛbɔɲcɛr im tewe tam.» Kɔ fum nwe eyif kɔ: «Ta ake tɔ mɛfanɛ kɛcɛrɛnɛ tewe tem-ɛ?» Kɔ fum nwe ontolanɛ Yakuba dɛndo. ³¹ Kɔ Yakuba ɔsɔɲ tofo tatɔkɔ tewe ta Peniyel‡, bawo nkɔn olokunɛ: «ɪnɛɲk Kanu sɛgbɛtnɛnɛ, k'ɪntɔfi.» ³² Dec dɛɲcɛpɛ a pɛc-cɛpɛr Peniyel. Yakuba pɛctorɛr tɔkɔc tɔn. ³³ Ti tɔsɔɲɛ nte awut a Yisrayel ɲantɔsɔm abɛnta ɲa dɛtɔkɔc mɔ, bawo abɛnta ɲa dɛtɔkɔc ɲɔ Kanu kɛnasut Yakuba, ndɛ kɛbɛnt ka dɛkɛcɛk kɔ kɛbɛnt ka dɛkumunt yɛmbɛpɛnɛ mɔ.

* **32:3** = H. «fan mɛrɛɲ» † **32:29** Yisrayel = H. «kɛsimɛs kɔ Kanu» ‡ **32:31** Peniyel = H. «kɛro ka Kanu»

33

Yakuba kəbərəne kəjan kə Esay

¹ Kə Yakuba eyekti kəro k'ənənk Esay pəc-der pəsələ afum 100. Kə Yakuba eyer awut Leya, Rasel, kə acar aņe mərəņ dacə. ² Kə Yakuba eņcəmbər aran ən acar kirin, k'awut aņan ņançəņc ņa, kə Leya eņçək k'awut ən ņayi kə darəņ, kə Rasel eņcəme kə wan kən Isifu eyi kə darəņ. ³ Kə nkən yati eņçepər ņa fər kirin, k'ontontnəne Esay dəntəf camət-mərəņ, haņ k'ələtərne kə. ⁴ Kə Esay eyəkse kəkə-bərəne kə Yakuba wəņc, k'esapne kə, k'ənepsərne kə dəkilim, k'əņcup kə, kə ņayefe fəp faņan kəbok. ⁵ Kə Esay eyekti kəro, k'ənənk aran kə awut, k'eyif: «Are ņə akaņe?» Kə Yakuba oloku kə: «Awut akaņe ņə Kanu kənamar im kəsətə nənəfər dən disre, ina wəcar kam.» ⁶ Kə aran ən acar ņələtərne Esay, kə awut aņan, kə ņantontnəne kə. ⁷ Kə Leya ələtərne kə sə kə awut ən, kə ņa sə ņantontnəne kə, kə Isifu kə Rasel ņələtərne kə kə ņantontnəne kə. ⁸ Kə Esay eyif kə: «Ake məndeyəne yəcəl yaye səņçepər-çepər mə?» Kə Yakuba oloku kə: «Kətəņne kam k'inafaņ. Ti tə inacem-çemne kəsəņ əm yi.» ⁹ Kə Esay oloku Yakuba: «Yelar im ina wəņc im, məmənkarne yaye yəyəne yam.» ¹⁰ Kə Yakuba oloku Esay: «Ala. İletsən' am, kə pəyəne fə isətər əm kətəņne, məwose məbaņ kəpocə kem. Ti t' iməməne kəro kam pəmə təkə aņməmən kəro ka Kanu mə, kə məselən' em bel-bel. ¹¹ Məbaņ kəpocə kem nkə isəņ əm mə, bawo Kanu kəmar im k'isətə daka dəkə ifaņ mə fəp.» Kə Yakuba eņçəmənə ti Esay darəņ haņ kə wəkəkə owose kəbaņ ka kəpocə kaņkə. ¹² Kə Esay oloku: «Paņkən, pasolne dəpə, in' endey' əm kirin.» ¹³ Kə Yakuba oloku: «Wəbe kem, məņçərə a awut ņançuca kəkətəne, k'isole sə mir mowut kə mana məməse. K'ayə yi yəkət pəpəņ dəsək din-e yəcəl yowut fəp yenfi. ¹⁴ Wəbe kem məy' im kirin, indey' əm tadarəņ, pəpic-pəpic isurəne yəcəl k'awut pəkət, haņ ibere ndena wəņc im nde atəf ņa Sehir.» ¹⁵ Kə Esay oloku: «İsakər' am afum em aləma akə isole mə.» Kə Yakuba eyif Esay: «Ak' indeyəne ņa-e? Təfaņ ta ina, isətə kəņaņne nənə məyi mə.»

¹⁶ Dəsək dadəkə də Esay əlek dəpə kəlucus ka Sehir.

Yakuba kəndə kən Səkem kəsək

¹⁷ Kə Yakuba əņkə dare da Sukət. K'ələ kələ kən k'ələne yəcəl yən ņgbaņcan. Ti t' asəņe tofo tatəkə tewe ta «Sukət*». ¹⁸ Kə Yakuba əmbərə kətəməne disre dare da Səkem, atəf ņa Kanahan. K'əņkə pəcəmbərəs dare kəsək kəberə kən kəyefe ka Padaņ-Aram. ¹⁹ K'eway awut a Hamər arkun dəwaca, papa ka Səkem, tofokəl ta antəf nde ənacəmbər abal mə. Ənaway di məņçəmbəl† 100. ²⁰ Kə Yakuba eņçəmbər di dəkələņne da Kanu, k'ewe tofo tatəkə «El-Elohe-Yisrayel‡».

34

Siməņ kə Lewy kəlucse ayek ņa wəkire kəjan Dina nwe analapəs mə

¹ Dina, wan wəran nwe Leya ənakome Yakuba mə, eyefe kəkə-nəņk awut aran a dətəf. ² Səkem, wan ka Hamər wəHewy wəbe wəka dətəf, eņəņk kə, k'embaņ kə, k'ombocərne kə, k'elapəs kə. ³ Kə Səkem esektərne teta Dina wan wəran ka Yakuba, haņ dəmoloku mən k'esep kəsətə ka kəbətər ka Dina. ⁴ Kə Səkem oloku papa kən Hamər: «Məsəņ im wəyəcərə wəkawə pəyəne wəran kem wəneņçə.» ⁵ Kə Yakuba ende pəcərə a Səkem eņçərə wan kən Dina dərən. Mba nte awut a Yakuba arkun ņanayi dale kə yəcəl yən mə, kə Yakuba eņçəņke ti haņ kə ņander kəyefe dale. ⁶ Kə Hamər papa ka Səkem əņkə pələk-lokər Yakuba. ⁷ Kə awut a Yakuba ņander kəyefe dale. Nte ņane moloku maməkə mə, kə mosumpər ņa. Kə pəntele ņa, bawo Səkem ənayə təyə nte pənətəmar paņaņne kə Yisrayel mə: Kəkiye kəcərə Dina wan ka Yakuba dərən, ta ņayəne akin ayi-ε. ⁸ Kə Hamər oloku ņa nte: «Wan kem Səkem efaņ kəfaņ dəm wəkire konu Dina kəneņçə, nəsəņ kə kə pəneņçə, iletsəne nu. ⁹ Antam kəkətərəne pəc-neņçəne. Nəde nəc-səņ su awut anu aran, nəc-lək awut asu aran. ¹⁰ Nəndende kə səna, atəf ņendeyi nu dəwaca pəmə səna, nəyi də, nəc-caməs, nəten sə də ntəf.» ¹¹ Kə Səkem oloku papa kə awəņç a Dina:

* 33:17 H. «ņgbaņcan» † 33:19 H. «kesita» = kəway ka teņkesiya kənayi təm tatəkə ‡ 33:20 «El, Kanu ka Yisrayel»

«K'isətar nu kəwose-ε, inşəŋ nu mpe o mpe nəŋwer im mə. ¹² Nəwer im kəfac kəpəŋ kə yopoce yeləram. Inşəŋ nu yi. Mba nəşəŋ wəyecəra wəkawε Səkem pənənçe.» ¹³ Kə awut a Yakuba arkun ŋantŋkər Səkem kə kas bawo Səkem enakiye kəcəre ka wəkire kəŋan dərən. ¹⁴ Kə awut a Yakuba ŋaloku Səkem kə kas: «Pəŋcuca su kəsəŋ wəkire kosu, fum nwe antəkəŋc mə, bawo tendeyəne kəlapəs kosu. ¹⁵ Kə səndewose tefəŋ tonu-ε, mənε nənə sə nəwose kəyi pəmə səna, ti tə tatəkə arkun aŋε ŋayi nu dacə mə fəp pakəŋc ŋa. ¹⁶ Təm tatəkə səŋwose kəc-lek awut anu aran sənənçe, nənə sə dəmnε nəc-lek akosu nəc-nənçe. Sənde nnə kə nənə payəne sə afum akin ayi. ¹⁷ Mba kə nəntətəm kəne təkə səloku fə pakəŋc nu mə, səŋlek wan kosu Dina, səkə.» ¹⁸ Hamər kə wan kən Səkem ŋawose moloku maməkə, kəcəre fə aŋkəŋc ŋa. ¹⁹ Kə wan wərkun nwe oŋcop təyə tatəkə, bawo enabətər Dina haŋ pəcəpərər. Nkən Səkem sə, anabətər kə nde ndaranjan patas aka di fəp. ²⁰ Hamər kə Səkem ŋaŋkə nde dəkəberε da dare daŋan, kə ŋaloku afum a dare: ²¹ «Afum akanε ŋasəkε su bəkəc. ŋawose kənde atəf ŋaŋε ŋac-caməs, atəf ŋaŋε ŋəwəkəl ŋa. Ande paclekərene aran kə ŋa. ²² Mba afum akanε kəwose kəŋan kənde kə səna, payəne akin ayi, mənε pawose arkun aŋε ŋayi su dacə mə fəp, pakəŋc ŋa pəmə ŋa. ²³ Yəcəl yaŋan kə ca yaŋan fəp yəfədeyəne yosu ba? Pawose tefəŋ taŋan gbəcərəm, ŋayi su de.» ²⁴ Akə ŋanakə dəkəberε da dare daŋan mə fəp, kə ŋaŋcəŋkəl Hamər kə wan kən Səkem. Arkun akə ŋanader dəkəberε da dare daŋan dəkəcəŋkəl mə fəp, k'aŋkəŋc ŋa. ²⁵ Tataka ta maas ta kəkəŋc kəŋan, akəŋc ŋayi kəcunεne, kə awut a Yakuba mērəŋ, Siməŋ kə Lewy awəŋc arkun a Dina, ŋaləkəs sakma səŋan kə ŋander ŋacop dəkəberε da dare daŋan kədifət, haŋ kə ŋalip kədifət arkun aka dətəf fəp. ²⁶ Kə ŋandifεne sə Hamər kə Səkem sakma səŋan, kə ŋalək wəkire kəŋan Dina ndena Səkem kə ŋaŋkə. ²⁷ K'awut a Yakuba ŋawəkərne sə afi, kə ŋaŋkiyər aka dare bawo metεle mənayi ŋa kəlapəs ka wəkire kəŋan Dina. ²⁸ Kə ŋalək ŋkesiya, cir, cəna, səfale, yəcəl yəkə yənayi dare disre kə dəkulum mə fəp. ²⁹ Kə awut a

Yakuba ŋawetəs ca ya afi, awut aŋan, aran aŋan, kə ca yəkə ŋanabəp nda Səkem kə Hamər mə fəp kə ŋaŋkəkərε. ³⁰ Kə Yakuba oloku Siməŋ kə Lewy: «Nəyə em pələc te tonu tendesəŋε aka Kanahan kə Perisi ŋadeter im, nəŋcəre a səmpicε, kəberεne kə ŋander kədəsutεne kə ina, təm tatəkə ŋandesut im ŋaləsər afum em.» ³¹ Kə awut a Yakuba ŋaloku kas kəŋan: «Səndewose Səkem pəyə wəkire kosu pəmə wəran wəyi yama-yama ba?»

35

Yakuba kəyεfε Səkem pəkə Betel

¹ Kə Kanu kəloku Yakuba: «Məyεfε məpε məkə mənde Betel, məlompəs di dəkəlōŋne da Kanu nke kənwurər əm, nte mənayeksər wəŋc əm Esay mə.» ² Kə Yakuba oloku afum ən, kə akə ŋanayi kə nkən mə: «Nəwurε nu dacə canu cəcikəra. Nəsəkəsne, nətubi, nəsəkpər yeberne. ³ Kəyεfε k'ander, papərne Betel. Dəndo inko-cəmbər dəkəlōŋne da Kanu nke kənalok-lokər im dəsək ndε inayi pəcuca disre, a kə kəsol' em təm nte inayi dəpə ic-kə decikəra mə.» ⁴ Kə ŋasəŋ Yakuba canu cəcikəra nce cənayi ŋa dəwaca mə fəp, kəbəp ya dələŋəs yaŋan. Kə Yakuba emət yi nde kətək kəpəŋ kəŋkə kəyi Səkem kəsək mə. ⁵ Kə ŋaŋkə. Kə ayekyek ŋa Kanu ŋeŋgbəpərne aka sədare səkəsək fəp, kə ŋantətəm kəcəme awut a Yakuba darəŋ.

⁶ Kə Yakuba ŋambere kə akə ŋanacəme kə darəŋ mə fəp, kəkə ka Lus, ti tə tatəkə dare da Betel, atəf ŋa Kanahan. ⁷ K'εŋcəmbər di dəkəlōŋne da Kanu, k'ewe tofo tatəkə «El-Betel», bawo difə Kanu kənwurər kə təm nte enayeksər wəŋc mə. ⁸ Kə Debora, wəran nwe enadusum Rebeka mə, efi. K'awup kə Betel tantəf, nde aŋkiri dəntəf nŋε awe tewe ta «Kətək ka Mεŋcər» mə.

⁹ Kə Kanu kəwurər sə Yakuba, nte emberε Padaŋ-Aram mə, kə kəmपोce kə pətət. ¹⁰ Kə Kanu kəloku kə: «Mən' aŋwe Yakuba, mba afəsəw' am tewe ta Yakuba tatəkə. «Yis-rayel» ŋ' ande pac-w' am oŋ.» Kə Kanu kəsəŋ kə oŋ tewe ta Yisrayel. ¹¹ Kə Kanu kəloku kə: «In' əyənε Kanu nke kəntəm mes fəp mə. Məyənε wəkombəra, məla. Afum a təf yeləram ŋə məndekom, abε ŋandewur

əm dāris. ¹² Atəf nɲe isəŋ Abraham kə Isiyaka mə, indesəŋ əm ɲi kə yuruya yam kə məndecəpər-ε. Indesəŋ ɲa atəf ɲaɲε.» ¹³ Kə Kanu kəmbəle kə day, nde kənalok-lokər kə mə. ¹⁴ Kə Yakuba eɲcəmbər tasar da tofo təkə Kanu kənalok-lokər kə mə. K'ompus pi, k'olonjər pi moro. ¹⁵ Kə Yakuba əsəŋ tofo tatəkə tewe ta Betel, nde Kanu kənalok-lokər kə mə.

Kəkom ka Benyamin, defi da Rasel

¹⁶ Yakuba eyefe Betel kə afum ən. Njanawak kəbəle sə kəberε ka Efarata, kə Rasel oɲkom, kəkom kəcuy. ¹⁷ Eyi pəcuy pa kəkom kaɲkə, kə wəbaɲ kən wan oloku: «Ta mənese, bawo məsətə sə wan wəkun!» ¹⁸ Nte Rasel eɲc-fi mə, k'ewe wan wəkakə Bən-Oni*. Mba kə kas ewe kə Benyamin†. ¹⁹ Kə Rasel efi. K'awup kə nde dəpə da Efrata, nde Betlehem. ²⁰ Kə Yakuba eɲcəmbər tasar nde kufu ka Rasel, tasar papəkə enacəmbər kufu ka Rasel mə, pəsəryi di haɲ məkə. ²¹ Kə Yakuba əɲkə, pəcəmbər abal nde Mikədal-Edər takəronj. ²² Nte Yakuba eyi atəf ɲaɲəkə mə, kə Ruben əɲkə pəfəntərər Bilha wələkə ka papa kən, kə Yakuba eɲcəre ti.

Yakuba enasətə awut arkun wəco kə merəŋ: ²³ Awut a Leya: Ruben coco ca Yakuba, Siməŋ, Lewy, Yuda, Isakar, kə Sabulon. ²⁴ Awut a Rasel: Isifu kə Benyamin. ²⁵ Awut a Bilha, wəmarəs ka Rasel: Dan kə Naftali. ²⁶ Awut a Silpa, wəmarəs ka Leya: Kadu kə Aser. Awut a Yakuba ɲanayi akakə, aɲε enakom Padaɲ-Aram mə.

²⁷ Kə Yakuba ender kas Isiyaka kəsək, nde Mamre, nde Kiriyat Harba, nde pəyənε Həbərəŋ mə, a kə Abraham kə Isiyaka ɲanayi decikəra mə. ²⁸ Kəwon ka Isiyaka doru kənasətə meren 180. ²⁹ K'eɲgbiɲ kifir. K'efi, k'əɲəɲkəl atem ən akə ɲanafi mə, Isiyaka enasikər, doru detəɲne kə. K'awut ən Esay kə Yakuba ɲawup kə.

36

Esay kənde kən nde atəf ɲa Edəm

¹ Dokombəra da Esay də dandε, nwe aɲwe sə Edəm mə. ² Kə Esay elek aran ən, aran a Kanahan dacə: Ada, wan wəran ka Elon wəHewy, Oholibama wan wəran

ka Ana, wan wəran ka Cibehəŋ wəHewi, ³ Basmət wan wəran ka Səmayila, wəkire ka Nebayət. ⁴ Kə Ada oɲkome Esay Elifas, kə Basmət oɲkom Rehuwəl. ⁵ Kə Oholibama oɲkom Yehus, Yahelam, kə Korah. Awut a Esay ɲə akakə aɲε anakome kə Kanahan mə. ⁶ Kə Esay elek aran ən, awut ən arkun kə aran, afum ən aka kəb kən, yəcəl yən kə ca yəkə enasətə atəf ɲa Kanahan mə fəp, k'əɲkə atəf ɲəbəma. K'əmbəle wəɲc Yakuba, ⁷ bawo yəcəl yənalar ɲa, ta ɲantam kəyi tofo tin-ε. Atəf nɲe ɲanayi mə ɲenafətər ɲa teta yəcəl yaɲan yelərəm. ⁸ Kə Esay endε nde tərə ta Sehir. Esay, nkən aɲc-we sə Edəm.

Yuruya ya Esay

⁹ Dokombəra da Esay, də dandε wətem ka yuruya nyε aɲwe Edəm mə, nde tərə ta Sehir kəronj. ¹⁰ Mewe ma awut a Esay mə mame: Elifas wan ka Ada wəran ka Esay, Rehuwəl wan ka Basmət wəran ka Esay. ¹¹ Awut a Elifas ɲanayənε: Teman, Omar, Sefo, Kahetam, kə Kenas. ¹² Timna wələkə ka Elifas enayi wan ka Esay. K'oɲkome Elifas Amalek. Awut a Ada ɲə akakə wəran ka Esay. ¹³ Mewe ma awut a Rehuwəl mə mame: Nahat, Serah, Sama, kə Misa. Awut a Basmət ɲə akakə wəran ka Esay. ¹⁴ Mewe ma awut a Oholibama wan wəran ka Ana, wan-sə ka Cibehəŋ, wəran ka Esay: K'oɲkome Esay Yehus, Yahelam, kə Korah. ¹⁵ Mewe ma abε a yuruya ya Esay mεmε: Awut abε a Elifas, coco ca Esay: Wəbε Teman, wəbε Omar, wəbε Sefo, wəbε Kenas, ¹⁶ wəbε Korah, wəbε Kahetam, kə wəbε Amalek. Abε a Elifas ɲə akakə, atəf ɲa Edəm. Awut a Ada ɲə akakə. ¹⁷ Awut a Rehuwəl, wan ka Esay ɲə akanε: Wəbε Nahat, wəbε Serah, wəbε Sama, kə wəbε Misa. Abε a Rehuwəl ɲə akakə atəf ɲa Edəm. Awut a Basmət ɲə akakə, wəran ka Esay. ¹⁸ Awut a Oholibama ɲə akanε, wəran ka Esay: Wəbε Yehus, wəbε Yahelam, kə wəbε Korah. Abε a Oholibama ɲə akanε wan wəran ka Ana, wəran ka Esay. ¹⁹ Awut a Esay ɲə akakə, kə abε aɲan. Esay nwe aɲc-we sə «Edəm» mə.

²⁰ Awut a Sehir wəHori ɲə akanε: Lotəŋ, Sobal, Cibehəŋ, Ana, ²¹ Disəŋ, Eser, kə Disəŋ. Abε aHori ɲə akakə, awut a Sehir nde atəf ɲa Edəm. ²² Awut a Lotəŋ ɲanayənε Hori kə

* **35:18** H. = «wan wəka pucuy» † **35:18** H. = «wan wəka kəca kətət»

Hemam. Wəkire ka Lotan enayəne Timna. ²³ Awut a Sobal nayanəne Alwan, Manahat, Ebal, Sefo, kə Onam. ²⁴ Awut a Cibehən nayanəne Awa kə Ana. Ana wəkakə enafir kələmp nde dətəgberə, pəkə dənkek səfale sa papa kən Cibehən. ²⁵ Awut a Ana nayanəne Disən kə Oholibama, wan ka Ana wəran. ²⁶ Awut a Disən nayanəne: Hemdan, Esban, Yitran, kə Keran. ²⁷ Awut a Etsər nayanəne: Bilan, Sawan, kə Akan. ²⁸ Awut a Disən nayanəne Huc kə Aran. ²⁹ Abə a Hori nə akanə: Wəbe Lotan, wəbe Sobal, wəbe Cibehən, wəbe Ana, ³⁰ wəbe Disən, wəbe Ecer, wəbe Disən. Abə a Hori nə akakə, abə anan atəf nə Sehir. ³¹ Tem tatəkə abə nənətəmpər fə kərəsna dəbe nde atəf nə Yisrayel. Mewe ma abə anə nənəcəpər atəf nə Edəm mə, mə mamə: ³² Bela, wan ka Behor, enayəne wəbe Edəm, tewe ta dare dən tenayəne Dinaba. ³³ Kə Bela efi. Kə Yobabu wan ka Serah wəka Bəcəra elek dəbe dən. ³⁴ Kə Yobabu efi. Kə Hucam wəka atəf nə Temani elek dəbe dən. ³⁵ Kə Hucam efi. Kə Hadadu wan ka Bedadu elek dəbe dən. Nkən enacəmbər Madiyan nde kulum ka Mohabu. Tewe ta dare dən tenayəne Awit. ³⁶ Kə Hadadu efi. Kə Samla wəka Masreka elek dəbe dən. ³⁷ Kə Samla efi. Kə Sawul wəka dare da Rehəbət Dəngbəkə elek dəbe dən. ³⁸ Kə Sawul efi. Kə Bahal-Hanan, wan ka Akbər, elek dəbe dən. ³⁹ Kə Bahal-Hanan wan ka Akbər efi. Kə Hadar elek dəbe dən. Tewe ta dare dən tenayəne Pawu, kə tewe ta wəran kən tenayəne Mehetabel, wan ka Matredu wəran, wan ka Mesahabu wəran. ⁴⁰ Mewe ma abə a Esay mə maməkə, dəcor dəcor, dətəf təf. Pəmə tatəkə mewe mañan moloku ti mə: Wəbe Timna, wəbe Alwa, wəbe Yetet, ⁴¹ wəbe Oholibama, wəbe Ela, wəbe Pinən, ⁴² wəbe Kenas, wəbe Teman, wəbe Mibcar, ⁴³ wəbe Makdiyel, wəbe Iram. Akanə nayanəne abə a Edəm, kə dəkənde danan atəf nəkə nayanəne abə mə. Esay enayəne wətem ka aka Edəm.

Tecepərənə ta Isifu

37

37-50

Taruku ta Yakuba k'afum ən

Mewerəp ma Isifu

¹ Kə Yakuba endə atəf nə Kanahan nde kas enandə mə. ² Dokombəra da Yakuba dəndə: Kəsətə ka Isifu meren wəco kə camət-mərən, kə Isifu eyefe pəc-cəpse awənç anə darən nəkək nkesiya kə cir. Pəyənə wan wəfet, pəc-cəmə awut arkun a Bilha kə Silpa darən, aran a kas. Mba Isifu ençder pəcsənə papa kəñan kəcərə məcəmcəmənə mələc məkə meñç-cəpər di mə fəp. ³ Yakuba* enabətər Isifu pətas awut ən aləpəs anə fəp, bawo detem disre d' enasətə kə. Kə Yakuba əsət bərumus bənənəkəsəl lom k'əsən bi Isifu. ⁴ Kə awənç a Isifu nandə nənənç, a kas kəñan əmbətər Isifu pətas nə fəp. Kə nənənç Isifu metele maməkə. Kə nənənç ta nənçlok-lokər Isifu bel-bel-ə. ⁵ Kə Isifu ewerəp, k'ənçə pəloku mere maməkə awənç anə, kə akakə nənənçkanə sə kətər kə. ⁶ Kə Isifu oloku nə: «Awənç im anə, nəcənçəl mere mme iwerəpna mə! ⁷ Dəkulum ayina pacsek mēmpələ. Pəwon fə kə kilim kem ka mēmpələ kəyefe kə kənçəmə sot! Kə cilim ca mēmpələ ma nənə cənder cənənçkər kemi, kə cəntontnənə ki.» ⁸ Kə awənç anə nəloku kə: «Mba mənə mənçəm-cəmnə kəyənə ka wəbe ka sənə ba? Məyi su kəronç?» Kə nənənçənə sə kətər kə teta moloku mən maməkə. ⁹ Kə Isifu endəsə pəwerəp, k'oloku sə ti awənç anə. K'oloku: «Iwerəpna sə: Dec, nof kə cəs wəco kə pin yontontnən' em.» ¹⁰ Kə Isifu oloku mere maməkə papa kən kə awənç anə. Kə papa kən onçkul-kulər kə, k'eyif kə: «Cəke cə mere mamə məwerəp mə moloku-ə? Mənçəm-cəmnə a səndeder, iya kam, awənç əm anə, kə ina sədetontnən' am dəntəf?» ¹¹ Kə awənç a Isifu nayanəne kə kəraca. Mba kə kas kəñan emənçkərənə kəwerəp kançə.

Awənç a Isifu nənçaməs kə

¹² Kə awənç a Isifu nandə nəwur, kəkə-kək nkesiya kə cir ya kas kəñan nde Səkem. ¹³ Kə Yakuba oloku Isifu: «Awənç əm anə nənənç Səkem nəwurenə yəcəl kəkəsə-mət. Məder, ifanç kəsom əm nde nənənç mə.» Kə Isifu owosə: «In' ewe!» ¹⁴ Kə Yakuba oloku kə: «Məkə məməməmə em kə pəyi fə daka o

* **37:3** H. «Yisrayel» = tewe tantə tə Kanu ki sərka kənasən Yakuba. Məməməmə

daka deyi fe awenɔ am aɲa ko yɔcɔl yefet-yefet-ε. Mader mɔlok' im ti.» K'osom ko kɔyefe ka aranta ɲa Hebərɔɲ, ko Isifu ɔɲko Səkem. ¹⁵ Ko wərəkun wəlɔma ɔɲko pəbəp ko pəc-kafəle-kafəle dəkulum. Ko wərəkun nwe eyif ko: «Ake məntən-ε?» ¹⁶ Ko Isifu oloku ko: «Awenɔ im aɲa ɲ' intən, iletsen' am məmentər im nde ɲayi kəkəkəs yɔcɔl mɔ.» ¹⁷ Ko wərəkun nwe oloku ko: «ɲayefe de, inenena ɲa ɲac-loku: «Pəɲkən kəca ka Dotan.»» Ko Isifu enɔcəme ni yaɲan darəɲ, ko yɔcɔl haɲ k'ɔɲko pəbəp ɲa Dotan.

¹⁸ K'awenɔ aɲa ɲanəɲk ko pəbɔle, ta entabəp ɲa-ε, ko ɲaseke ko kədif. ¹⁹ Ko ɲalokene: «Wəbe ka kəwərəp ender wəkɔ. ²⁰ Nader ɔɲ padif ko, pagbal ko nde dəkələmp. Pako paloku fɔ wəsəm wəsəm ko. Paməmən ɔɲ daka nde kəwərəp kən kəndeyɔne mɔ.» ²¹ Ko Ruben ene ti, k'embaɲ ko akakɔ dəwaca. K'oloku: «Ta pasəɲe ko kəfi.» ²² Ko Ruben oloku sɔ: «Ta nəwure mecir! Nəgbal ko kələmp kanke kəyi nno dətegbere mɔ. Ta nədenjər ko kəca!» Enaloku ɲa moloku mamε, nte tɔɲsɔɲe pətam kəyac Isifu defi, pəkene ko kas mɔ. ²³ Nte Isifu embəp awenɔ aɲa mɔ, ko akakɔ ɲawure ko bərɔmɔ bənəɲkəsəl lom bəkɔ enabərne mɔ. ²⁴ Ko ɲasumpər ko, ko ɲantore ko dəkələmp. Kələmp kanke kənawosər, ali domun kənayɔ fe. ²⁵ Ko ɲande ɲacdi yeri, ɲandeyekti fər, ko ɲanəɲk afum a Səmayila ɲayefe atɔf ɲa Kalahadu. Yəkəme yaɲan yesare gbɔɲgbo, simi, ko cigbili nyε ɲaɲckəkəre Misira mɔ. ²⁶ Ko Yuda oloku awenɔ aɲa: «Ta ake tɔ andedife wenɔ kosu paməɲk mecir mən-ε? ²⁷ Nader pacamsər ko afum a Səmayila. Ta padenjər ko kəca. Bawo wenɔ kosu ɔfɔ, mecir min mayi mɔ ampaɲne.» K'awenɔ aɲa ɲanene ko moloku maməkɔ. ²⁸ Ko acaməs aMadiyaɲ aɲe ɲaɲc-cəpər mɔ, ɲampene Isifu dəkələmp. Ko awenɔ a Isifu ɲaɲcəmsər ko aMadiyaɲ gbeti ɲcəmbəl wəco mɛrəɲ, k'aMadiyaɲ ɲaɲckəkəre Isifu Misira. ²⁹ Nte Ruben oluksərne kədəməmən kələmp disre mɔ, embəp fe sɔ Isifu kələmp disre. K'ewal-wali yebərne yɔn. ³⁰ K'enɲkafəle nno awenɔ aɲa ɲayi mɔ, k'oloku: «Wan nwe eyi fe sɔ nno dəkələmp! Cəke indeyɔ ɔɲ-ε?» ³¹ Ko ɲalək bərɔmɔ ba Isifu, ko ɲafay ambiyofɔ am-

era, ko ɲasopət bərɔmɔ babəkɔ mecir. ³² Ko ɲaɲkene kas kəɲan bərɔmɔ bənəɲkəsəl lom ba Isifu babəkɔ, ko ɲaɲko ɲac-loku kas kəɲan: «Yamos yayε yɔ səɲko sənəɲk. Məna sɔ məməmən ma ko pəyi fɔ bərɔmɔ ba wan kam bɔ-ε.» ³³ Ko Yakuba enepəl bi, k'oloku: «Bərɔmɔ ba wan kem bɔ! Wəsəm wəlɔma welec wəsəm ko! Wəsəm wəwatəri-watəri ko!» ³⁴ Ko Yakuba ewal-wali yamos yɔn, k'esekəne abek defi. K'ombok wan kən Isifu mataka mɛlarəm. ³⁵ Ko awut ɔn arkun ko aran fəp ɲayefe kətore-tore ko abəkək. Mba k'ombupəre kələtsene fəp. K'oloku: «Indebok wan kem haɲ dəsək nde indekəbəp ko dabiya mɔ!» K'enɲcəme kəbok ka wan kən darəɲ.

³⁶ Ko aMadiyaɲ ɲaɲcaməs Isifu Misira. Ko Potifar wətupε ka Firawona yeri nwe enayɔne wəbe ka abum a dəsəɲka sa Firawona mɔ, εway ko.

38

Yuda ko Tamar

¹ Təm tatəkɔ, Yuda pəbɔlene awenɔ aɲa, ko ɔɲko pəyi ko wərəkun wəlɔma nwe aɲcwe Hira mɔ, wəka Adulam enayi. ² Dəndo, ko Yuda enəɲk wəyecəra wəKanahan wəlɔma pac-we ko Suwa. K'elək ko k'enɲcε k'ombocərne ko. ³ Ko Suwa embəkəs, k'ɔɲkome Yuda wan wərəkun k'ewe ko Er. ⁴ K'embəkəs sɔ k'ɔɲkom wan wərəkun k'ɔsɔɲ ko tewe ta Onaɲ. ⁵ K'ɔɲgbəkəre sɔ kəkɔm wan wərəkun nwe enawe Selah mɔ. Dare da Kisibu Yuda enayi təm nte Suwa ɔɲc-kom Selah mɔ. ⁶ Ko Yuda εface coco cən wəyecəra nwe aɲcwe Tamar mɔ. ⁷ Mba Er, nwe enayɔne coco ca Yuda mɔ, enatese fe fər ya Kanu Kəpəɲ kirin. Ko Kanu Kəpəɲ kəsəɲe ko kəfi. ⁸ Ko Yuda oloku tɔɲɔ tən Onaɲ: «Məbocərne wəran ka wəbek' am. Məsəɲe wəran kən pəsətəne ko yuruya.» ⁹ Nte Onaɲ enacəre a wan nwe endesəɲ wəran ka wəbek' ɔn mɔ, ɔfɔdeyɔne wəkən. Ko ɲaɲc-kəna-fəntəre ko wəran ka wenɔ-ε, pəc-lɔɲ domun dən dəntɔf, nte tɔɲsɔɲe ta ɔsəɲe wəran nwe kəbekəs mɔ. ¹⁰ Mɔyɔ mən maməkɔ məɲc-bət fe Kanu Kəpəɲ. Ko kəsəɲe sɔ nkən Onaɲ kəfi. ¹¹ Ko Yuda oloku Tamar wəran ka wan kən: «Məndε kəbal ka wos əm ndena papa kam haɲ wan kem

warkun Selah pæc-bek.» Bawo Yuda onc-
lokunε: «Wækawε sɔ kæfi k'ender pæmɔ abek'
ɔn.» Kɔ Tamar ɔɲkɔ pæyi nde kælɔ ka papa
kɔn.

¹² Kɔ mataka mɛlarəm mɛɲɟɛpɛr, kɔ wan
wəran ka Suwa, wəran ka Yuda, efi. Nte
abəkæc ɲɛnator Yuda mɔ, k'empɛrɛnɛ kæca
ka Timna kɔ wanapa kɔn Hira wəka Adu-
lam, nde akɔ ɲaɲɟfon ɲkesiya yɔn ɲanayi
mɔ. ¹³ K'anɲkɔ paloku Tamar: Konɟi kam
ɛntas Timna kəkɔ-fon ɲkesiya yɔn yɛfɛt.
¹⁴ Kɔ Tamar owurɛ yamos yɔn ya kəbal,
k'ɛɲɟbalərɛnɛ kəloto, k'ɛnɛpəsərɛnɛ ki, k'ɔɲkɔ
pəndɛ dəkəbɛrɛ da Enayim nde dɔpɔ da
Timna. Bawo ɛnanəɲk a Selah ɛmbɛk,
k'antɔlɛk kɔ pasɔɲ Selah pəyɔnɛ wəran kɔn.
¹⁵ Kɔ Yuda ɛnəɲk Tamar, kɔ pəyi kɔ pæmɔ
wəran wəyama-yama, bawo ɛnakumpɛrɛnɛ
kəro. ¹⁶ Kɔ Yuda ɛɲcaɲ Tamar moloku
dɔpɔ: «Taɲkɔn, səkɔ sɛfəntərə.» Bawo Yuda
ɛnacərə fɛ a wəran ka wan kɔn warkun
ɔfɔ. Kɔ Tamar eyif kɔ: «Ake mändekɔ-
sɔɲ im, kɔ məmbocərn' em-ɛ?» ¹⁷ K'oloku:
«ɲɲkɔ-kɛr' am wir wowut yɔcɔl yem dacɔ.»
Kɔ Tamar oloku: «Mɛnɛ məsɔɲ im paka
pəlɔm itəmpɛr haɲ mæc-kɛrɛ wir wowut
wawəkɔ.» ¹⁸ Kɔ Yuda eyif kɔ: «Ake indesɔɲ
əm haɲ ic-kɛrɛ wir wowut nwe?» Kɔ Tamar
oloku kɔ: «Məsɔɲ im tamp tam, kəbənda
kɔ kəɟbo kanɲkɔ məntəmpɛr mɔ.» Kɔ Yuda
ɔsɔɲ kɔ yi. Kɔ Yuda ɛfəntərə kɔ Tamar, kɔ
Tamar ɛmbɛkəsɛ Yuda. ¹⁹ Kɔ Tamar ɛyɛfɛ
k'ɔɲkɔ, k'owurɛ kəloto kanɲkɔ ɛnagbalərɛnɛ
mɔ, k'ɛmbɛrɛnɛ sɔ yamos yɔn ya kəbal.

²⁰ Kɔ Yuda osom wanapa kɔn wəAdulam,
a pəkɛnɛ Tamar wir wowut, pəkɛrɛnɛ ca
yɔkɔ ɛnacəmbər di sɛkɛ mɔ. Mba ɛnanəɲk
fɛ kɔ. ²¹ Kɔ wəkakɔ ɔɲkɔ pæc-yifət afum akɔ
ɛnabəp di mɔ: «Deke wəran wətɛn arkun,
nwe ɛɲcəmɛna nnɔ dɔpɔ da Enayim mɔ,
eyi-ɛ?» Kɔ akakɔ ɲaloku kɔ: «Wəran wətɛn
arkun ɔfɔcəmɛ nnɔ.» ²² Kɔ warkun nwe
olukus k'ɔɲkɔ pæc-loku Yuda: «ɲnəɲk fɛ kɔ.
Ali afum a tofo tatəkɔ ɲaloku: «A wəran
wətɛn arkun eyi fɛ nnɔ.»» ²³ Kɔ Yuda oloku:
«Pəmɛɲkərɛnɛ ca yem yɔkɔ ɔntəmpɛr mɔ! Ta
patɛnərɛnɛ malap. Bawo isom pakɛnɛ kɔ wir
wowut kɔ məntənəɲk kɔ.» ²⁴ Nte yof maas
yɛɲɟɛpɛr mɔ, k'andɛ paloku Yuda: «Wəran

ka wan kam ɔɲkɔt yama-yama, kɔ tɔsɔɲɛ kɔ
kəbɛkəs.» Kɔ Yuda oloku: «Nəwurɛnɛ kɔ.
Pacɔf kɔ!» ²⁵ Nte asolɛ kɔ kəwurɛnɛ doru mɔ,
k'osom nda konɟi kɔn: «Wəbɛkəsəs kem ɔyɔ
ca nyɛ. Məsɛp məcərə nwe ɔyɔ tamp pampɛ,
kəbənda kanɲkɛ, kɔ kəɟbo kanɲkɛ mɔ.» ²⁶ Kɔ
Yuda ɛnɛpəl yi. K'oloku: «Tamar olomp
pətas im, bawo iwosɛ fɛ kəsɔɲ kɔ wan kem
Selah.» Difɔ tɛnalip ɛɲcərə fɛ kɔ sɔ dɛran.

²⁷ Nte Tamar ɛyɛfɛ kəkɔm mɔ, k'anəɲk
fɔ cəbɛri cəyi kɔ dəkɔr. ²⁸ Tamar eyi
kəkɔm. Kɔ wan wəcəkɔ-cəkɔ owurɛ kəca.
Kɔ wəran wəbaɲ wan osumpɛr kənaka
nɛ kəca k'ɔɲkɔt kɔ debɛɲa deyim dəkəca,
pəcɔlu: «Wækawε andɛnuɲkɛnɛ kəkɔm.»
²⁹ Mba kɔ kənaka nɛ kəliɲ kəca kɔ wɛɲc
onunɲkɛnɛ kəwur. Kɔ wəbaɲ wan eyifɛnɛ:
«Kəpəc kərə kɔ məwurɛ kanɲkɛ-ɛ?» Kɔ Tamar
ɛwɛ wan wəkakɔ Pɛrɛc. * ³⁰ Kɔ wan wəka
mɛrəɲ owur, nwe anakot debɛɲa dəkəca
mɔ, kɔ Tamar ɛwɛ wəkakɔ tɛwɛ ta Serah. †

39

Isifu kiyi kən Misira ndena Potifar

¹ K'anɲkɛrɛ Isifu Misira. Kɔ Potifar
wəMisira, wəbɛ wəpɔɲ wəka firawona, nwe
ɛnayɔnɛ wəkiriɲ ka abum ɔn mɔ, ɛway kɔ
afum a Səmayila dəwaca akɔ ɲanakɛrɛ kɔ
Misira mɔ. ² Kanu Kəpɔɲ kənasolɛ Isifu,
pəcucca fəp pɔ Kanu Kəpɔɲ kəɲcaɲ kɔ. Kəlɔ
ka wəbɛ kɔn wəMisira k'ɛnayi. ³ Kɔ wəbɛ
kɔn ɛnəɲk fɔ Kanu Kəpɔɲ kəsolɛ Isifu. Mo-
sumpɛr mən fəp, Kanu Kəpɔɲ kəɲcmar kɔ
mectesɛ kɔ dəwaca. ⁴ Kɔ Isifu ɛndɛ pəsɔtɔ
kəlanɲ ka wəbɛ kɔn nwe ɛɲc-bəcɛ mɔ. Kɔ
wəkakɔ ɛlɛk kɔ, k'ɔsɔɲ kɔ debɛ da kəcəmbər-
cəmbər mes ma kəlɔ kɔn disrɛ. K'ɛlɛk daka
dɔn fəp k'ɛmbɛr di Isifu dəwaca pæc-lompɛ-
lompɛ kɔ di kəcəmbər-cəmbər. ⁵ Nte Potifar
ɛlanɲ Isifu, a k'ɔsɔɲ kɔ kəcəmbər-cəmbər ka
mes ma kəlɔ kɔn disrɛ fəp mɔ, kɔ Kanu
Kəpɔɲ kəmpocɛ kəlɔ ka wəMisira nwe, teta
Isifu. Kɔ kəpocɛ ka Kanu Kəpɔɲ kəsumpɛr
daka da Potifar fəp, kəyɛfɛ dɛkɛr haɲ nde
dalɛ. ⁶ K'ɛsakərə teta daka dɔn fəp Isifu,
nɲkɔn ɛnasumpɛr fɛ sɔ nte o nte mɛnɛ yeri
nyɛ ɛɲc-di mɔ.

Isifu kə wəran ka Potifar

* 38:29 Pɛrɛc = «kəpəc» † 38:30 Serah = «Kəpɛ ka dec»

Mba Isifu fum wətət teyi enayi. ⁷ Nte mes maməkə meŋcepər mə, kə wəran ka wəbe kən ende pəceŋcər Isifu fər, k'oloku kə: «Məfəntərə kə ina!» ⁸ Kə Isifu efati. K'oloku wəran ka wəbe kən: «Mənəŋk nte wəbe kem elek mes mən fəp k'ember im dəwaca mə, təsəŋe əfəsəyə nte o nte deker k'elek sə daka dən fəp k'əsəŋ im kəcəmbər-cəmbər. ⁹ Fum nwe o nwe eyi fe nnə kələ kaŋke nwe elele pəcepər im mə. Ɔmənene f' em nte o nte ta kələ kaŋke mēne mənə, bawo wəran kən məyənē. Ak' endesəŋ' em oŋ kəyə pələc pəpəŋ, iciyanē sə Kanu-ε?» ¹⁰ Kə wəran nwe eŋcəmēne Isifu moloku maməkə darəŋ haŋ mataka mēlarəm. Mba Isifu enawose fe məcem-cəmne mən, kəcərə fə ŋafəntərə kə nkən. ¹¹ Dəsək dələma, kə Isifu emberē dəkələ dəkəlompəs yebəc yən. Mba dəsək dadəkə afum a kələ kaŋkə ali wəkin enayi fe deker. ¹² Kə wəran nwe osumpər pəberne pa Isifu k'oloku kə: «Məfəntərə kə ina!» Kə Isifu esakərə kə pəberne pən, k'eyekse k'owur doru. ¹³ Nte wəran nwe enəŋk fə Isifu esakərə kə pəberne pən dəwaca, k'eyekse k'owur doru mə. ¹⁴ K'ewe afum a kələ kəŋan k'oloku ŋa nte: «Nənəŋk, wəHebərū nwe wos im* eŋkerē pədefani su mə. Isifu ender im a pədefəntərə kə ina. Ti tə iŋkul-kulene pəpəŋ. ¹⁵ Nte endecərə fə kəpenē k'inde dim mə, k'eyekse. K'esakər' em pəberne pən kə nkən owur nde doru.» ¹⁶ Kə wəran nwe ombocərne pəberne pa Isifu kəsək, haŋ wəbe ka Isifu pəc-berē deker. ¹⁷ Kə wəran nwe oloku wos tin tayi, k'oloku kə: «Wəcar wəHebərū nwe mənkerē su mə, ender im a pədefan' im. ¹⁸ Mba nte iŋkule-kule pəpəŋ mə, k'esak pəberne pən nnə iyi mə. Kə nkən eyekse k'owur nde doru.» ¹⁹ Nte wəbe ka Isifu ene moloku ma wəran kən, nwe oŋc-loku kə: «Nte tə wəcar kam əyə em!» ²⁰ Kə metele məpəŋ mosumpər wəbe ka Isifu. Kə wəkakə ember Isifu dəbili kəca nke wəbe eŋc-ber afum ən dəbili mə. Kə Isifu eyi dəndo dəbili.

Kəyi ka Isifu dəbili

²¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəsələ Isifu, kə kələs layidi da amera ŋobotu ŋəkə kənasəŋ kə mə. Kə kəsəŋe wəbe wəka dəbili emar kə. ²² Kə wəbe wəka dəbili elek aka dəbili fəp

k'ember ŋa Isifu dəwaca, nte o nte teŋcepər oŋ di mə, Isifu ə teŋcepər dəwaca kəresna. ²³ Wəbe wəka dəbili əŋcməmən fe sə nte o nte Isifu enatəmpər dəwaca mə, bawo Kanu Kəpəŋ kənasələ kə, kəclompəsə kə mosumpər mən fəp.

40

¹ Nte mes maməkə meŋcepər mə, kə amarəs mērəŋ a Firawona, wəbe ka Misira, wətupē kə wəcəfē kən cəcom, ŋande ŋacyanē kə. ² Kə pəntelē Firawona nnə amarəs ən mērəŋ ŋayi mə. ³ Kə Firawona osom k'asumpər ŋa, k'aŋkə pacaŋər ŋa nde bili bəkə anacaŋər Isifu mə. ⁴ Kə wəbe ka aka dəbili oloku Isifu kəgbəkərə ŋa pəmə nte enayi ŋa kəsək mə. Kə ŋayi dəbili tēm telarəm.

Isifu kəloku tedisrē ta mere ma amarəs a Firawona, aŋe enacaŋəs dəbili mə

⁵ Pibi pin disrē, kə amarəs a Firawona aŋe mērəŋ ŋawerəp. Nwe o nwe, tēwerəp tən taciŋa teciyanē kə ta wəkə. ⁶ Dec den-desək, kə Isifu enəŋk ŋa ŋaməŋcne. ⁷ Kə Isifu eyif amarəs a Firawona aŋe mērəŋ aŋe ŋanayi dəbili kə nkən mə, k'eyif ŋa: «Ta ake tə nəŋeyē cəro məkə-ε?» ⁸ Kə ŋaloku Isifu: «Səwerəpna nnə pibi, mba fum eyi fe nnə nwe endetam kəloku su tedisrē ta mere maməkə mə.» Kə Isifu eyif ŋa: «Bafə Kanu kətəmpər kəcərə ka tedisrē ta mes ba? Nəlök' im ma mere monu-a.»

⁹ Kə wətupē ka Firawona yomunəs əlmər Isifu mere maməkə enawerəp mə. K'oloku: «Mere mme iwerəpna mə: Anŋbəŋkələ ŋa wiŋ ŋeyin' em fər kirin. ¹⁰ Nəyə wara maas. Nte anŋbəŋkələ nŋe ŋəŋgbuc mə kə yokom yembək, kə yokom yayəkə yələl. ¹¹ Tetəŋne itəmpər apət nŋe iŋc-tupe wəbe kem Firawona mə. K'ilek yokom yələma k'ifəcəs yi nnə apət nŋe iŋc-tupe Firawona mə disrē, k'isəŋ Firawona mənəcəŋcə ma pokom papəkə inafəcəsē kə dəpət mə.» ¹² Kə Isifu oloku kə: «Tedisrē tayi tēntē: Wara wawəkə maas, mata maas mə. ¹³ Kə mata maas meŋcepər-ε, Firawona endesəluku kəyekt' əm domp, pəluks' am yebəc yam. Məndesə məctupē kə yomunəs pəmə təkə mənəcbəc ti mə, məcber kə yeri yəkə mənde

* 39:14 Potifar

kəctupe kə mə dəkəca. ¹⁴ K'andesak əm-ε, ta mədekə-pələrn' em, ilətsen' am məlek' em layidi a məndekə-mar im nnə wəbe eyi mə. Nte tənşəne pəwuren' em nnə kələ kanke disre mə. ¹⁵ Bawo atəf ɲa Hebəru ɲalək im k'anke Misira. Kə nnə, ali tes iyə fe nte andeber' em dəbili mə.»

¹⁶ Nte wəcəfe ka Firawona cəcom enəjk fə moloku mmε Isifu oloku ma mere mə, məmbət kəne, k'oloku Isifu: «Ina mere mem, mafala maas ma kəcom kəgbent m' isarena. ¹⁷ Kəfala kanke kəɲecna ci daco mə fəp, yeri yəkə wəcəf cəcom ontup a pəcsən yi Firawona mə fəp yeyina dənda. Bəmp yəcsəm yeri yayəkə isarena kəfala disre mə.» ¹⁸ Kə Isifu oloku kə: «Tedisre tayi tēte: Cəfala cacəkə maas, mata maas mə. ¹⁹ Kə mata maas mənçepər-ε, Firawona endepən' am dareɲc, pəber əm kəbənda dəkəlim pəgbək əm, bəmp yəcsəm əm.» ²⁰ Tataka ta maas, dəsək doluksər da kəkom ka Firawona. K'ombocε amarəs ən kəsata kəpən. K'əsən wəcəfe kən cəcom dəbe dəpən, amarəs ən fəp fər kirin. ²¹ K'olukse sə wəka mərəɲ wəkə yəbəc yəkə enayi cəkə-cəkə mə: Kə wəkəkə oɲcop sə kəctup pəber Firawona apət dəkəca. ²² Kə Firawona osumpər wəcəf cəcom wəpən pəmə təkə Isifu enaloku ti mə. ²³ Wəctupe ka Firawona yomunəs ençem-cəmne fe sə Isifu, k'empələrne kə.

41

Kəwərəp ka Firawona

¹ Kə teren tin tənçepər, teren ta mərəɲ, kə Firawona ewərəp: Pəcəme kəngbəkə nke anwe Nil mə kəsək. ² Kə cəna cəran cətifi camət-mərəɲ cənçafe dəkəngbəkə. Kə cəyefe kəsəmət dale. ³ Kə cəna cəran camət-mərəɲ cəloma cələɲki cənçafe sə cəkə tadarən dəkəngbəkə. Kə ci cənçəsə cəcəme cəcəkə-cəkə kəsək dəkəngbəkə. ⁴ Kə cəna cələɲki nce cəyefe kəsəm cəna cətifi cəkə. Kə Firawona entəme. ⁵ Kə Firawona əngbəkəre sə kədire, k'ewərəp sə tamerən. ⁶ Səbomp sa malə camət-mərəɲ səpən səwurəs atoka ɲin ɲətət ɲayi. Kə səbomp sa malə səfət səwurəs səcəkə-cəkə tantəf. ⁷ Kə səbomp sa malə səfət nse səndi səbomp sa malə səpən səlare səkə. Kə Firawona entəme sə. Mere mayi mə maməkə.

⁸ Dec dendesək, kə amera ɲələcε-lεcε Firawona. K'ewe acərə mes k'abeki a Misira fəp. Kə Firawona ələməɲ ɲa mere mən. Mba ali fum enayi fe nwe ençtam kələku kə tedisre ta mere mən mə. ⁹ Kə wəctupe kən yomunəs əlek moloku, k'oloku Firawona: «Inçem-cəmne məkə tɛpələrne tem. ¹⁰ Pənatele Firawona nnə amarəs ən ɲayi mə, k'osom k'asumpər im kə wəcəfe kən cəcom, k'ember su dəbili nde kələ ka wəbe ka abum ən. ¹¹ Kə səwərəp ina kə wəka mərəɲ kem pibi pin. Nwe o nwe mere mən taciɲa mmε antam kələku tedisre ta mi mə. ¹² Tətəɲne səyi bili bin kə wətemp wəcar wəHebəru wəka wəbe ka abum a Firawona wələma. Kə səloku kə nwe o nwe mere mən k'oloku su tedisre ta mi. ¹³ Kə tosurene kə teyi pəmə təkə enaloku nwe o nwe mə. Kə Firawona oluks' em yəbəc yem yəcəkə-cəkə. K'ençgbək wəka mərəɲ kem.»

Isifu kələku kən mes ma mere ma Firawona tedisre mə

¹⁴ Kə Firawona osom a pawene kə Isifu. K'awurene kə katəna-katəna dəbili. K'ofonəne, k'esəkpər yamos, k'ənçəkə nde Firawona enawe kə mə. ¹⁵ Kə Firawona oloku Isifu: «Iwərəp, mba ali fum isətə fe nwe oɲlok' im tedisre ta mere mem mə. Mba alok' im a məntam kələku tedisre ta mere mmε ançok' əm mə.» ¹⁶ Kə Isifu oloku Firawona: «Bafə in' əfə! Kanu kəndeloku Firawona tedisre ta mere mən.» ¹⁷ Kə Firawona oloku Isifu: «Mere mem-ε, kəngbəkə kəsək inçəmənə. ¹⁸ Kə cəna camət-mərəɲ cətət cətifi cənçafe dəkəngbəkə, kə cəyefe kəsəmət dale. ¹⁹ Kə cəna camət-mərəɲ cəloma cələɲki cələc, ci cənçafe sə cəkə tadarən dəkəngbəkə. Mba intanəjk fe Misira cəna cələc cələɲki nce cəyefe kəsəm cəcəkə-cəkə camət-mərəɲ cətifi cətət cəkə. ²¹ Cəna cətifi nce cəcbere cələɲki dəputuk, ta ançərə kə pəyənə fə yati cəmbere ci dəputuk-ε. Kə cəna cələc nce cənançane sə kələcε, pətəs təkə cənaləcε mə. K'intəme. ²² K'iwərəp sə nte: Səbomp camət-mərəɲ sa malə sətət səlare səwurəs atoka ɲin ɲayi. ²³ Kə səbomp camət-mərəɲ sa malə sələma səfət səwurəs səcəkə-cəkə səkə tantəf. ²⁴ Kə səbomp sa malə səfət nse səndi səbomp sa malə səpən səkə. Iloku mere mamε acərə mes. Mba ali fum isətə fe nwe oɲlok' im tedisre ta mi mə.» ²⁵ Kə Isifu

oloku Firawona: «Mere ma Firawona fəp, toloku tin tō moloku. Kanu kəyi kəmentər Firawona nte kəndeyō mə. ²⁶ Cəna cətət nce camət-mərən, meren camət-mərən mə. Kə səbomp sa malō sətət nse camət-mərən, meren camət-mərən mə, mere min mə. ²⁷ Cəna cələc cələnki nce cəmpəna cəkō tadarən mə, meren camət-mərən mə, kə səbomp sa malō səfət nse, dor da meren camət-mərən də. ²⁸ Pəmə təkō intep ti kəc-loku Firawona mə, Kanu kəmentər Firawona təkō kəndeyō mə. ²⁹ Meren camət-mərən ma kənəmbərə mender mame atəf ɲa Misira fəp. ³⁰ Kə meren camət-mərən ma kənəmbərə meɲcepər-ε meren camət-mərən ma dor mendecəmə mi darən; Dor dadəkō dendeluxe Misira darən. ³¹ Kə dor dadəkō deɲcepər-ε, afədetam kəcərə yati kə pəyi fə kənəmbərə kənayi de təlma-ε. Debeki da dor dadəkō dendesəɲe ti. ³² Kə mənəɲk Firawona pəgbəkərə kəwərəp mere min maməkō kəmərən-ε, Kanu kəyi kəsəɲe kə kəcərə: A mes melip nno kəyi mə, kəbelkər kə kənder oɲ kəbəc yəbəc yaki. ³³ Nte Firawona eɲcərə oɲ a Isifu əyō amera, k'eɲcərə sə mes mə, kə Firawona əsəɲ kə dəbe atəf ɲa Misira disrε. ³⁴ Firawona pəyefe oɲ, pəboɲcəs akō ɲandeyəne abe aɲe ɲandekō-tεne atəf ɲa Misira mə, nte təɲsəɲe ɲabanəs katin ka kəcəmət ka kəsətō yetel yaɲan, atəf ɲa Misira meren camət-mərən ma kənəmbərə mme disrε mə. ³⁵ ɲaləɲka yeri ya meren mobotu mme mender mə, ɲayō ti dim da Firawona dəntəf. Firawona pəsom paməɲk yeri sədare fəp. ³⁶ Yeri yayəkō yə andeməɲke atəf, kədəm ka meren camət-mərən ma dor mme Isifu oloku kədəyi mə, nte təɲsəɲe ta dor dadəkō dedetam atəf ɲa Misira mə.»

Isifu əyənε wəmarəs wəcəkə-cəkō wəka Firawona

³⁷ Kə moloku maməkō məmbət Firawona kə amarəs ən. ³⁸ Kə Firawona eyif ɲa: «An-detam kəsətō fum pəmə Isifu ba, pəyō amera ɲa Kanu?» ³⁹ Kə Firawona oloku Isifu: «Nte Kanu kəsəɲ əm kəcərə ka mes mame fəp mə, fum o fum eyi fε nwe əsək domp, pəcərə mes pəmə mənə mə. ⁴⁰ Mənə Isifu, mən' endeyəne wəkiriɲ ka kəlō kem, afum

a atəf ɲem fəp. Mən' ə ɲandeyi darən, dəbe da ina Firawona gbəcərəm dendecepər dam.» ⁴¹ Kə Firawona oloku Isifu: «Misira mə mame isəɲ əm dəbe da atəf ɲaɲe fəp.»

⁴² Kə Firawona owurε kurundε kən dəkəca, k'embər ki Isifu dəkəca. K'embər Isifu yamos yətət. K'eɲgbək kə kəma dəkilim.

⁴³ Kə Firawona embək Isifu abil ɲa kəwan ɲəkō wənacəɲc wən mə, kə ɲaɲcek kəkō. Kə afum ɲayefe kəkul-kulene ɲa: «Abərək!»

* Tatəkō tō Firawona enasəɲ Isifu dəbe, atəf ɲa Misira. ⁴⁴ Kə Firawona oloku sə Isifu: «In' əyənε Firawona! Kə məntəwosε-ε atəf ɲa Misira, ali fum əfəyektı de kəca, k'əɲkō yektı kəcək kən atəf ɲa Misira.»

⁴⁵ Kə Firawona ewe Isifu tewe ta Misira «Cafənət Paheneyah.» K'əsəɲ kə wəran pacwe kə Asnat, wan wəran ka Potifera, Sali Almamy sa dare da Hon. Kə Isifu owur kəkō-cərə Misira mme enasətō kəkətene dəbe ta eɲcərə mi mə. ⁴⁶ Isifu enasətō meren 30 a Firawona pədecərə kə. Nte aɲcəmbər kə dəbe mə, fər ya Firawona kiriɲ yə Isifu enawur kəkō-cərə atəf ɲa Misira fəp.

⁴⁷ Meren camət-mərən ma kənəmbərə maməkō disrε, kə afum a Misira ɲamberene kəbəc. ⁴⁸ Kə Isifu oləɲka yeri yayəkō fəp Misira meren mme camət-mərən. K'oləɲka yeri ya sədare səfət səkō sənəɲkər sədare səpəɲ mə. ⁴⁹ Isifu enaləɲka kur ka yeri pəmə kəsəɲc ka dəkəba, kur kənabək haɲ pac-cəm-cəmne a dor dəfəsətam kəsumpər aka Misira.

⁵⁰ Teren təcəkə-cəkō ta dor, kə Isifu oɲkom awut arkun mərən aɲe Asnat wan wəran ka Potifera Sali Almamy sa dare da Hon enakome kə mə. ⁵¹ Kə Isifu ewe coco cən Manase, ti tatəkō Kanu kəsəɲe kə kəpələr ka pəcuy fəp kə kəsakene kə aka kəlō ka kas.

⁵² K'ewe wan kən təɲə Efrayim, ti tō tatəkō Kanu kəsəɲ kə dokombərə atəf ɲe analapəs kə mə. ⁵³ Kə meren camət-mərən ma kənəmbərə melip. ⁵⁴ Kə meren camət-mərən ma dor moɲcop pəmə təkō Isifu enaloku ti mə. Dor dənəyi təf ya Misira fəp. Mba yeri yeməɲkərne yenayi sə atəf ɲa Misira fəp.

⁵⁵ Nte dor dosumpər aka Misira mə, kə ɲambəkər Firawona kəsətō ka cəcom. Kə Firawona oloku aka Misira: «Nəkō nənəɲk Isifu, nte oɲloku nu mə, nəyō tatəkō!»

⁵⁶ Nte dor dəmbək Misira mə, kə Isifu oɲcop

* 41:43 «Nəkene kəl!»

kacamsər aka Misira malə. Mba dor deŋc-bək kəbək dəm atəf ŋa Misira. ⁵⁷ Afum ŋac-yefe mofə fəp ma Misira kədeway malə nno Isifu eyi mə, bawo dor denanaŋkanə kəbək Misira.

42

Yakuba kəsom kən awut ən Misira

¹ Kə Yakuba ene a malə* beyi Misira. Kə Yakuba oloku awut ən: «Ta ake tə nəndeyinə nno nəc-məmənənə fər disre-ε?» ² Kə Yakuba oloku: «Ine a malə meyi Misira. Nətor nəkə nəwaye su dəndo malə, ta padefine dor.» ³ Kə awenɔc a Isifu wəco ŋantor kəkə-way malə Misira. ⁴ Mba Yakuba enasak fe Beŋyamin wəkə enapaŋne kere kə Isifu mə pəcepse awenɔc aŋa darəŋ, bawo Yakuba enaloku: «Beŋyamin əfəkə ta tes telec təloma təkəətə kə.» ⁵ Kə awut a Yakuba ŋaŋkə Misira kəkə-way malə pəmə təkə afum alarəm ŋaŋckə Misira dəkəway malə mə, bawo dor denayi atəf ŋa Kanahan fəp.

Isifu eyerəkəs abəkac ŋən nno awenɔc ŋayi mə

⁶ Təm tatəkə Isifu pəyənə wəbe atəf ŋa Misira. Nkən eŋcwayər afum a Misira fəp malə. Kə awenɔc a Isifu ŋander ŋatontnənə Isifu fər yən kirin, ŋacəp mobu dəntəf. ⁷ Kə Isifu enəŋk awenɔc aŋa. K'ənepəl ŋa. Mba owurər fe ŋa kəcərəne. K'olok-lokərə ŋa dim deyenki, k'eyif ŋa: «Deke nəyefe-ε?» Kə awenɔc aŋa ŋaloku kə: «Atəf ŋa Kanahan ŋə səyefe, kə sənder kəway nno yeri.» ⁸ Kə Isifu enepəl awenɔc aŋa. Mba awenɔc aŋa ŋananepəl fe kə. ⁹ Kə Isifu eŋcem-cəmne mere məkə enawerəp te taŋan mə. K'oloku ŋa: «Atən mes ŋə nəyənə! Mes ma atəf ŋaŋe mə nənder kəten, nəkə nəloku mi aka atəf ŋonu.» ¹⁰ Kə ŋaloku Isifu: «Ala, wəbe, dəkəway yeri sənder bafə atən mes ŋə acar am ŋayənə. ¹¹ Dəwenɔca də səyə fəp fosu, wərkun wəkin okom su. Səsəkene bəkac! Səclək' əm a dəkəten yeri gbəcərəm sənder.» ¹² Kə Isifu oloku ŋa: «Kəbupərə ti kə nənde, metambər ma atəf ŋaŋe mə nənder kəten nəkəloku mi ndoronu.» ¹³ Kə awenɔc aŋa ŋaloku Isifu: «Wəco kə mərəŋ wə sənayi kas kosu kəkom nde Kanahan. Mba wəkə efete su dacə mə eyi məkə dekər

kə papa kosu, kə wəkin enafi.» ¹⁴ Kə Isifu oloku ŋa: «Təkə iloku nu mə, ti təyənə kaŋce: Atən mes ŋə nəyənə! ¹⁵ Awa, yebəc nyə y' indecəmbər nu: Inderəmə nu tewe ta Firawona, nəfəwur nno ta wəfet konu wələpəs wəkəkə nəsak dekər mə ender-ε. ¹⁶ Nəsom wenɔc konu wəkin pəkəkere wenɔc konu wəkəkə nəsak dekər mə. Kə nənə aŋe endesak nno mə, dəbili andeber nu. Andeməmən moloku monu, pacərə kə pəyənə kaŋce kə nəloku-ε. Kə pəyənə fe ti-ε, inderəmə nu tewe ta Firawona atən mes ŋə nəyənə!»

¹⁷ Kə Isifu ember ŋa dəbili mata maas. ¹⁸ Tataka ta maas, kə Isifu oloku ŋa: «Nəyənə nte, təsəŋe nu kəyi doru. Innesə Kanu! ¹⁹ Kə pəyənə fə nəsəkene bəkəc-ε, nəsak wenɔc konu wəkin dəbili. Nənə aləpəs aŋe nəkene afum anu yeri kərəs bawo dor deyi. ²⁰ Nəkərən' em wəfet konu wəkə nəsak dəndo mə nte təŋsəŋe pəməmən moloku monu kə pəyənə fə kaŋce kə-ε, ta nədefi.» ²¹ Ti tə ŋanayə, ŋaclokene: «Ey. Sən' enayə ti wenɔc kosu. Bawo anəŋk ayek ŋən, təm nte oŋcoku su a paŋaŋnənə kə mə, ta aŋcəŋkələ kə-ε. Ti tə ayek ŋən ŋeyi kəsute su tantə.» ²² Kə Ruben elek moloku, k'oloku ŋa: «In-aloku fe nu ti ba, fə ta nəyənə wan nwe pələc? Mba nənacəŋkəl f' em. Ndekəl oŋ awer su mecir mən.» ²³ Awenɔc a Isifu ŋanacərə fe a Isifu eŋne kusu kəŋan bawo wəcərənənə moloku enayi kə dacə kə awenɔc aŋa. ²⁴ Kə Isifu əmbəle awenɔc aŋa, k'əŋkə pəbok.

Awut a Yakuba kəlukuŋ kəŋan Kanahan

Nte elip mə, k'oluksərne kədəlok-lokər ŋa. K'elek Siməŋ awenɔc aŋa dacə, k'ember kə dəbili fər ya awenɔc aŋa kirin. ²⁵ Kə Isifu osom a palase ŋa yeri dələba, palukse nwe o nwe pəsam pən nde aləba ŋən, pasarəsər ŋa yeri yayəkə. Ti tə anayənə ŋa. ²⁶ Kə awenɔc ən ŋasarəsər səfale səŋan yeri. Kə ŋasumpər dəpə kə ŋaŋkə. ²⁷ Kə wenɔc ka Isifu wəkin ende pəsikəli aləba ŋən nde dəkərwanse pəfaŋ kəwure səfale sən yika yəsəm, kə wəkəkə enəŋk pəsam pən aləba ŋən disre. ²⁸ K'oloku awenɔc aŋa: «Aluks' em pəsam pem. Ipəmpə nno aləba ŋem.» Kə mera yeyi ŋa yama-yama kəcərə fə a ŋaŋkə dəkəway

* 42:1 bəle = f. «blé» megbən mme aŋcə pəsətə farin mə

palukse ɲa sɔ pəsam paɲan. Kɔ ɲayifne: «Cəke cɔ Kanu kəyɔ su tantɛ-ɛ?»²⁹ Kɔ ɲambere ndena papa kəɲan Yakuba nde atɔf ɲa Kanahan. Kɔ ɲalɔmər kas kəɲan mes məkɔ mənəsɔtɔ ɲa mɔ fəp.³⁰ Kɔ ɲaloku kas kəɲan: «Fum wəkɔ ɔyɔnɛ wəbɛ wəka Misira mɔ, olɔk-ɔkərə su dim deyeɲki, k'endenɛ su kəyɔnɛ atɛn mes ma Misira mme sændeloku aka nnɔ mɔ.³¹ Kɔ səlɔku kɔ fɔ səsəkɛnɛ bəkəc, bafɔ atɛn mes ɲɔ səyɔnɛ.³² Kɔ Səlɔku kɔ sɔ fɔ wəcɔ kɔ mɛrəɲ wɔ sənayi kas kosu kəkɔm, mba wəfɛt kosu eyi dɛkɛr, kɔ wəkin ɛnafɪ su dacɔ.³³ Kɔ wəbɛ wəka Misira oloku su: «Ntɛ tɔ nəndeyɔ a itam kəcərə a nəsəkɛnɛ bəkəc. Nəsak wɛɲɔ konu wəkin nnɔ, nəkenɛ afum anu yeri kərəsna bawo dor deyi.³⁴ Nəkɔ, nəkɛr' em wəfɛt konu. Tɛm tatəkɔ, indecərə a bafɔ atɛn mes ɲɔ nəyɔnɛ, kɔ nəsəkɛnɛ bəkəc. Indelukse nu wɛɲɔ konu, tɛm tatəkɔ nəcəmɛ sɔ kəcəmɛs konu darəɲ dɔtɔf.»

³⁵ Ntɛ ɲambere ndaranan akɔ ɲayuk malɔ məkɔ ɲanakere mɔ, kɔ fəp faɲan ɲanəɲkəs-nəɲkəs pəsam paɲan nde lɔba yaɲan disrɛ. ɲa kɔ kas kəɲan ntɛ ɲanəɲkəs pəsam nde lɔba yaɲan disrɛ mɔ, kɔ kənesɛ kənder ɲa.³⁶ Kɔ kas kəɲan Yakuba oloku ɲa: «Awut em ɲɔ nəfaɲ kəbaɲsər im! Isifu eyi fɛ sɔ doru, Simɔɲ eyi fɛ sɔ doru, kɔ nəfaɲ sɔ kələkər im Benyamin-ɛ! In' ɔ maməkɔ fəp mendetərəs.»³⁷ Kɔ Ruben oloku papa kən: «Mədə məyɔ padif awut em mɛrəɲ k'intəkɛr' am Bensamɛɲ. Məber im kɔ dəwaca, indekɛr' am kɔ.»³⁸ Kɔ Yakuba oloku: «Wan kem ɔfɔtɔr kɔ nana, bawo wəbek' ɔn Isifu efi. Sona s' eyi ɔɲ. Kɔ tɛlɛc təsɔtɔ kɔ dɔpɔ-ɛ, cəke cɔ nəndeyɔ-ɛ, tɛm tatəkɔ nəɲsəɲ' em kətorɛ cəfon cem cəfer dabiya kɔ abəkəc ɲocuy nde afɪ ɲayi mɔ.»

43

Yakuba kəwosɛ kən Benyamin kəkɔ kɔ awɛɲɔ aɲa

¹ Dor dɛɲɔ-bɛk kəbɛk dəm dɔtɔf. ² Ntɛ ɲalip kədi malɔ məkɔ ɲanakere kəyɛfɛ Misira mɔ, kɔ Yakuba oloku awut ɔn: «Nəlɔksərɛnɛ, nəkɔ nəwayɛ su yeri yepic.» ³ Kɔ Yuda oloku kɔ: «Wəbɛ ka Misira ɛnabɛɲɛ su: «Ta inəɲk nu sɔ cəro, kɔ nəntəkɛr' em wɛɲɔ

konu wəlɔpəs-ɛ.»⁴ Kɔ mənɔwosɛ kəsak wəfɛt kosu səkɔ-ɛ, səntɔr Misira kəkɔ-way' am yeri. ⁵ Kɔ mənɔwosɛ kəsak kɔ səkɔ-ɛ, səfɔtam kətor Misira kəkɔ-way' am yeri, bawo wərkun kakɔ ɛnaloku: «Ta inəɲk nu sɔ cəro kɔ nəntəkɛr' em wəfɛt konu-ɛ.»⁶ Kɔ Yakuba oloku: «Ta ake tɔ nənayɔn' em pələc tantɛ, kəcɔlu kərkun wəkakɔ a nəyɔ wəfɛt-ɛ?»⁷ Kɔ awut ɔn ɲaloku: «Wərkun wəkakɔ ɛnayifɛt su pələrəm te tosu kɔ tokomɛnɛ tosu, pəcyif su: «Papa konu ɔsərəyi doru? Nəyɔ wɛɲɔ wəlɔma sɔ?» Kɔ səlɔkse kɔ moloku maməkɔ. Sənatam kəcərə ba, a endeloku su: «Nəkɔ nəkɛr' em wəfɛt konu!»⁸ Kɔ Yuda oloku papa kəɲan Yakuba: «Məsak wəfɛt səkɔ kɔ ina. Səndeyɛfɛ səkɔ, təsəɲɛ su kədəyi doru ta səfi-ɛ, mənə papa, awut asu kɔ sənə. ⁹ In' ɔsəɲ əm temer, teta wəfɛt: In' ɔ məndewer kɔ, kɔ intəkɛr' am kɔ-ɛ, ta ilukse kɔ ider iber əm kɔ dəwaca-ɛ, tɛm tatəkɔ in' endesəɲ' am kətənəɲk sɔ wan kam. ¹⁰ Patəbɔlsɛnɛ moloku-ɛ, kɔ səntam ntɛ kəkɔ kəmerəɲ səlɔkus.»¹¹ Kɔ papa kəɲan Yakuba oloku ɲa: «Bawo teyi tantɛ, nəkɔ nəyɔ ntɛ. Nələk ca ya atɔf ɲaɲɛ yɔlɔma nətəmpərənɛ wərkun wəkakɔ, pəmɔ: Dəni, mɛsɛ ma cəme mɛpic, cigbili, yamaku kɔ mɛgbɛn ma yalake kɔ cola.* ¹² Nələk pəsam pəkɔ nənakekərə tɔcəkɔ-cəkɔ mɔ kəmerəɲ. Nəlukse pəsam pəkɔ anabere nu dəlɔba mɔ, təlɔma ɲanaciya kəciya dəm. ¹³ Nələk wəfɛt konu nəkɔ ndena wərkun wəkawe. ¹⁴ Intola Kanu Kəpəɲ nkɛ kəntam mes ma doru fəp mɔ, kəsəɲɛ wərkun wəkakɔ pəkɔ pəyɔnɛ nu nənəfər pəsak wɛɲɔ konu wəkɔ osumpər mɔ nəder, nəkɛrɛnɛ sɔ Benyamin! Kɔ ina kɔ pəyi fɔ awut em ɲandewur im dəwaca-ɛ, awa ɲawur im dəwaca!»

Isifu kəbaɲɛ kəmerəɲ kɔ awɛɲɔ ɔn

¹⁵ Kɔ awut a Yakuba ɲalɛk yətəmpərənɛ kɔ pəsam pəkɔ ɲanakekərə tɔcəkɔ-cəkɔ mɔ kəmerəɲ, kɔ Benyamin. Kɔ ɲayɛfɛ, kɔ ɲantɔr Misira. Kɔ ɲaɲkɔ ɲamentərɛ Isifu. ¹⁶ Ntɛ Isifu ɛnəɲk Benyamin kɔ awɛɲɔ aɲa mɔ, k'oloku wəcamɛ kən: «Məberɛ afum akanɛ dɛkɛr, mədif pəcɔl, məcɔɲ, bawo afum akanɛ ɲɔ sən' endenadi məkɔ yeri tofo tin daɲana.»¹⁷ Kɔ fum wəkakɔ ɔyɔ təkɔ Isifu

* 43:11 Ti tɔ tatəkɔ mɛgbɛn mɛyɛɲk kəway

enaloku kə mə, k'emberse afum ane deker ndena Isifu. ¹⁸ Kə awenɔ a Isifu nanes nte anaberse na ndena Isifu mə, kə naloku: «Teta pəsam pəkə anasak ləba yosu disre mə ti t' ankerere su nnə. Ankerere su nnə, ɲadewəkərne su ɲacəmbər su dacar kə səfale sosu.» ¹⁹ Kə ɲalətərne wəcamse ka Isifu, kə naloku kə moloku mme dəkusunka: ²⁰ «Nəɲaɲne Wəbe! Sənader təkəkə-cəkə kədeway yeri. ²¹ Nte səɲɔ-lukus mə, kə səɲkə sikəli ləba yosu karwanse, kə sənəɲk nwe o nwe pəsam pən nde aləba ɲən. Mba səɲkerene sə pi. ²² Səɲkerene sə pəsam pələma kədeway yeri. Səɲcəre fe nwe enaber pəsam papəkə nde ləba yosu disre mə.» ²³ Kə wərkun nwe oloku ɲa: «Ta nənesə bəkək yəfər nu! Kanu konu kə, Kanu ka papa konu kənasəɲ nu pəsam nde ləba yonu. Pəsam ponu pənader im.»

Kə wəcamse ka Isifu owurene Siməɲ nnə awenɔ aɲa ɲayi mə. ²⁴ Kə fum wəkawe emberse ɲa nde kələ ka Isifu disre. K'əsəɲ ɲa domun, kə ɲambikene wəkək. K'əsəɲ sə səfale səɲan yika. ²⁵ K'olompse ɲa yeri haɲ tɛm nte Isifu enakə der daɲ mə, bawo enanene Isifu pək-loku: «Sən' endedi yeri daɲ dəməkə kə ɲa.» ²⁶ Nte Isifu ender deker daɲ mə, kə awut a Yakuba ɲasəɲ Isifu ca yəkə ɲanatəmpərəne kə mə, kə ɲantontnəne kə dəntəf. ²⁷ Kə Isifu eyifət ɲa teta dis daɲan, k'eyif ɲa: «Papa konu wətem wəkə nəɲle mə, entamne? Ɔsəreyi doru?» ²⁸ Kə awenɔ aɲa ɲaloku: «Wəcar kam, papa kosu entamne, əsəreyi doru.» Kə ɲantontnəne Isifu. ²⁹ Kə Isifu eyekti fər. Nte enəɲk Benyamin wəpaɲne kən kere mə, k'eyif ɲa: «Wəkawe əyənə wəfet konu wələpəs, wəkə nənalok' im tetən mə?» K'ənəcər: «Kanu kəmar əm wan kem!» ³⁰ Kə Isifu oɲcopər moloku, bawo eɲtəyē-təyē pəbotu pa kənəɲk ka wenɔ, enafəɲ kəbok. Kə Isifu emberə dəkulə dən, k'ombok di haɲ. ³¹ Kə Isifu esak kəbok, k'ombufərne kəro, k'owur. K'əsəp kətəbok sə fər ya awenɔ aɲa kirin. K'oloku: «Nəwurene su yeri.» ³² K'ambere Isifu yeri taciɲa, awenɔ aɲa taciɲa, kə aMisira ɲa ɲayi sə taciɲa. Bawo aMisira ɲaɲcwose fe kəpaɲne dap da yeri kə aHebər. ³³ Kə awenɔ a Isifu ɲandə fər yən kirin. Kəyefe ka coco ca papa kəɲan

haɲ wəfet kəɲan nwe o nwe kə dəkəndə dən. Kə ɲayefe kələkene kəciyanə nke kəyi ɲa nte Isifu osumpər ɲa mə. ³⁴ Kə Isifu emberene ɲa yeri yən nyə nkən eɲɔ-di mə. Mba pəberene mpe enasəɲ Benyamin mə pənala kəkəmət, petas pa akə. Kə ɲamun haɲ kə pəntəɲne ɲa kə nkən Isifu.

44

Isifu əntərəs awenɔ ən nte tənəɲe pətam kəcərə bəkək yaɲan mə

¹ Kə Isifu oloku wəcamse kən: «Mələse afum akanə malə dələba pəmə təkə ləba yaɲan yəntam kələk malə mə. Məber pəsam paɲan nde ləba yaɲan disre. ² Məber sə apət ɲem ɲomune ɲa gbeti ɲəkə, nde aləba ɲa wəfet wəkə kə pəsam pəkə eɲkere kədewaye malə mə.» Kə wəcamse ka Isifu əyə təkə Isifu enaloku kə mə. ³ Dec dendesək, k'asak afum ane kəluku nde ndaraɲan kə səfale səɲan. ⁴ Ʋawur dare disre ta ɲantəbələ-ɛ, kə Isifu oloku wəcamse kən: «Məyefe məcəmə afum ane darəɲ haɲ məbər ɲa. Məyif ɲa: «Ta ake tə nəsəɲe pətət kəway pələc-ɛ? ⁵ Bafə apət ɲaɲe ɲə wəbe kem oɲmune, ɲi ɲəɲsəɲe kə kəcərə təkə tender mə? Nəɲciya kəyə tante nəyə mə.» ⁶ Kə wəcamse ka Isifu embelər ɲa k'embər ɲa. K'əɲgbəkərne ɲa moloku məkə Isifu enasom kə mə. ⁷ Kə ɲaloku wəcamse ka Isifu: «Ta ake tə wəbe oɲlok-lokəre su tante-ɛ? Səna amarəs am səfətam kəyə tatəkə. ⁸ Sənuɲkene kərəsna kə səɲkere nu pəsam pəkə sənənəɲk nde ləba yosu mə, kəyefe Kanahan. Ta ake tə səndekijene pəsam kə pəyi fe ti kema nde kələ ka wəbe kam-ɛ? ⁹ Nwe o nwe anəɲke ca yayəkə mə, padif kə, kə səna fəp səyənə acar a wəbe kem!» ¹⁰ Kə wəcamse ka Isifu oloku ɲa: «Awa. Ine nu sim! Nwe o nwe aɲnəɲke paka mə, əɲyənə wəcar kem. Nəna aləpəs ane nəɲkə.» ¹¹ Kə ɲambelkər-belkər kətore-tore ləba yaɲan dəntəf kə ɲasikəli-sikəli yi. ¹² Kə wəcamse ka Isifu oɲcop kəfen-feni kəyefe aləba ɲa wəbəkə, k'eləpsər aləba ɲa wəfet. Kə wəcamse ka Isifu əɲkə pənəɲk apət ɲe nde aləba ɲa Benyamin. ¹³ Kə awenɔ a Isifu ɲawal-wali yamos yaɲan, kə ɲandəndəsər sə səfale səɲan ləba yaɲan. Kə ɲaluksərne sə dare disre.

Yuda kəcərə Benyamin

14 Yuda kə awenç aña nander sə nda Isifu wəkə enasəryi kəfo kanjə njanasak kə mə. Kə nantəmpənə dətəf Isifu fər kirin. 15 Kə Isifu eyif nja: «Cəke cə nəyə tantə-ε? Nənçərə fə a intam kəcərə təkə tənjbəpnə mə, təkə tender mə?» 16 Kə Yuda oloku: «Cəke c' indeloku wəbə kem-ε? Cəke c' indeloku mətam kəlanj su-ε? Kanu kəmbəp amarəs am nəcya. Səyənə oñ acar a wəbə, kəyefe səna hañ wəkə anəñk apət aləba nən disre mə.» 17 Kə Isifu oloku: «Ifədebəc ti tatəkə! Fum nwe anəñkə apət mə, endeyənə wəcar kem. Kə nəna, nəpərne nəkə ndena papa konu bəkəc yoforu disre.»

18 Kə Yuda ələtərne Isifu k'oloku kə: «İləktərn' am wəbə məwoşə wəmarəs kam pələk-lokər əm ta abəkəc nēp' am nno eyi mə! Bawo məyi pəmə Firawona. 19 Wəbə kem eyifət amarəs ən pəc-loku: «Nəyə kas kə pəyife ti-ε wəfət?» 20 Kə səwosənə kə: «Səyə kas kətem, kə wəfət wan nwe oñkom detem dən disre mə. Wəpañne kən kərə enafi. Kərə kən kəkom, sona s'eyi oñ, kə kas əmbətər kə.» 21 Kə məloku amarəs am: «Nəkə nəkərə wəfət konu inəñk kə fər yem.» 22 Kə səloku wəbə kem: «Wəfət kosu əfətam kəyefe papa kosu kəsək. K'eyefe kə kəsək-ε, papa kosu enfi.» 23 Kə məloku amarəs am: «Kə nəntəkərə wəfət konu-ε, ta inəñk nu sə dε.» 24 Nte səluksərne ndena papa kosu wəmarəs kam mə, kə səlukşə kə moloku mam mənə wəbə kem. 25 Kə papa kosu oloku: «Nəkəsə nəwayə su yeri yepic.» 26 Kə səloku kə: «Səfətam kəkə. Mba kə səñsole wəfət kosu-ε, səñkə, bawo wərkun kəkə əfəwoşə kənəñk su cəro ta səñkene kə wəfət kosu pənəñk-ε.» 27 Kə papa kosu wəmarəs kam oloku su: «Nənçərə fə wəran kem awut mərəñ n'ənəkom' em. 28 Kə wəkin ende pəsək im. İlanj ti fə wəkəkə, anawatəri-watəri kə, bawo intanəñk fə kə hañ məkə. 29 Kə nəmbağər im sə ndəkəl wəkawə-ε, tes tedəkə sətə kə-ε, pəcuy disre pə nəndəsən' em kətərə cəfon cem cəfer dabiya nde afi njayi mə.» 30 Ndekəl oñ k'ilukus nde wəmarəs kam, papa kem eyi mə, ta injkenə kə wəfət kosu nwe abəkəc nən nəsumpər mə, 31 enfi katina kə əntənəñkə su wəfət kosu-ε. Təm tatəkə amarəs am nandesənə wəmarəs kam papa kosu kətərəne cəfon cən cəfer dabiya pəcuy disre. 32 Bawo ina wəmarəs kam isəñ

kə temer kəlukşə kə sə wan kən, icloku papa kosu: «K'intəluks' am wəfət kosu-ε, in' endəsən' am kətərə cəfon cem cəfer dabiya!» 33 Ndekəl ilətsən' am: İna wəmarəs kam iyi nno. İyən' am wəcar. Wəfət kosu pələkus kə awenç im aña nde papa kosu eyi mə. 34 Cəke c' intam kələkus, ta ilukşə wəfət kosu nno papa kosu eyi mə-ε? Ha! İntola fə kənəñk pələc pəkə pənçəkə sətə papa kosu mə, k'intəluksə kə wəfət kosu-ε!»

45

Isifu əsənə awenç aña kənəpəl kə

1 Isifu enatam fə sə kəməñk mənçər nno afum akə njanayi kə kəsək mə dacə, k'onkulə: «Nəwurene afum fəp!» Ali wəkin enayi fə sə Isifu kəsək nte ençmentərne awenç aña mə. 2 K'eyefe kəbok, a Misira kə aka kələ ka Firawona nane kə dim kəbok. 3 Kə Isifu oloku awenç aña: «İn' əfə Isifu! papa kem əsəryi doru ba?» Mba awenç aña njanatam fə kələkşə kə moloku nte pənçiyənə nja kənəñk kə sə mə. 4 Kə Isifu oloku awenç aña: «İlətsənə nu, nələtərn' em.» Kə nələtərne kə. K'oloku nja sə: «İn' əfə Isifu wənç konu nwe nənacaməs a kə añkərə kə Misira mə. 5 Ndekəl oñ, ta nəwəkəsne. Ta pətəle nu kəcəməs kem pakər' em nno, bawo kəbum konu, nəyi doru kə Kanu kənəbəlçər' em kəkərə nno, iyi nu kirin. 6 Teren ta mərəñ ta dor tə tantə dətəf. Pənçəmə meren kəcəmət afəde pac-bifti, afəde pac-təl. 7 Kanu kəkər' em iyi nu kirin, nte tənşənə nu kəsətə ka nno atəf nənə yuruya mə, imar nu ta nəfi, icbum nu pəyənki pampə ayi kəcəpərəne mə. 8 Ndekəl oñ, bafə nən' ekər' em nno, mba Kanu kə. Kanu kənçəmbər im iyənə papa ka Firawona, wəbə wəka kələ kən disre, wəkirinj ka atəf nja Misira fəp. 9 Nərokne nəpə nde papa kem eyi mə. Nəkə nəloku kə: «Nte tə wan kam Isifu olokuna su: Kanu kənçəmbər im wəkirinj ka atəf nja Misira fəp. Ta məwon kəder nno iyi mə! 10 Nde atəf nja Kosən nə mənçə-yi, məfədebəl' em, kəyefe mənə papa kəbər awut am, awut-sə am, yəcəl yam yəpən kə yefət hañ ca nyə məyə mə fəp. 11 Nno tanj indetam kəcənə əm ca fəp bawo pəsərəcəmə meren kəcəmət a dor declip. Ti disre dor dəfədesumpər yəkə məyə mə.»

12 «Fəto nəngbətne ti fər yonu, kə wəfət kem Benyamin engbətən' em fər yən yati a in' oŋlok-lokər nu. 13 Nəkə nəloku papa kem kə pələl mpe isəto Misira mə. Nələmər kə nte nənəŋk de mə fəp. Nərokne nətorene papa kem nno iyi mə.» 14 Kə Isifu enapsərne sə wəfət kən Benyamin dəkilim, kə ŋayefe kəbok. 15 Kə Isifu oŋcupəs awenç anja fəp. Kə ŋandeləpsər kənde tofo tin kə ŋalok-loku.

Firawona kəwe ka Yakuba Misira

16 Kə moloku maməkə məsam kələ ka Firawona fəp disre, a awenç a Isifu ŋanderna məkə. Kə toloku tatakə təmbət Firawona kə amarəs ən. 17 Kə Firawona oloku Isifu: «Məloku awenç əm anja: «Nəyo nte: Nələk yəcəl yonu, nəkə atəf ŋa Kanahan. 18 Nələk papa konu kə afum ən, nəder nno iyi mə. Indeyənə nu nte o nte tentese atəf ŋa Misira mə. Nənde nəc-di yeri yətət ya Misira.» 19 Iwos' am kəloku awenç əm anja: «Nəyo nte: Nələk cibil atəf ŋa Misira, nəkə nələk awut kə aran anu kə papa konu nəder.» 20 Ta nəŋaŋne mələr teta ca yonu yəkə nəndekə-sak di mə, bawo mpe o mpe peyi atəf ŋa Misira pəyənə pətət mə, pendeyənə ponu.»

21 Kə awut a Yakuba ŋayə tatakə. Kə Isifu əsəŋ awenç anja cibil pəmə təkə Firawona enasom kə ti mə. K'əsəŋ ŋa sə yeri yəkə ŋanakə kəcđi dəpə mə. 22 Kə Isifu ompoce awenç anja fəp yamos yesəkpəre k'əsəŋ Benyamin gbeti məŋcəmbəl 300 kə yamos kəcamət yesəkpəre. 23 Ca nyə yə Isifu enasəŋ pakenə kas kəŋan: Səfale surkun wəco səsarə ca yətət ya Misira, kə səfale səran wəco səsarə malə, cəcom kə yeri ta nte əŋkə-sumpər dəpə kəder Misira mə. 24 Kə Isifu esak awenç anja kə ŋalokus. K'oloku ŋa: «Ta nəkə cəp dəpə de!» 25 Kə awenç a Isifu ŋayefe Misira kə ŋampe Kanahan ndena papa kəŋan Yakuba. 26 Kə awenç a Isifu ŋaloku kas kəŋan teta Isifu kiyi kən doru sə. Kə ŋaloku kas kəŋan a Isifu əyənə wəbe wəka atəf ŋa Misira fəp. Mba abəkəc ŋenapə fe Yakuba bawo enalaŋ fe ŋa. 27 Kə ŋələmər kə moloku məkə Isifu enasom ŋa mə fəp. Nte Yakuba enanəŋk cibil cəkə Isifu enasak kədəlek kə mə, it' enasəŋe kə oŋ abəkəc kəpə. 28 Kə Yakuba oloku: «İlan ti oŋ! Wan kem Isifu əsərəyi doru! İndekə nəŋk kə a ic-fi.»

46

Yakuba kəkə kən Misira

1 Kə Yakuba əŋkə kə ca yəkə enayə mə. Nte emberə Berseba mə, k'oloŋne di Kanu ka papa kən Isiyaka. 2 Kə Kanu kələk-lokər Yakuba kənəŋk ka pibi disre. Kə Kanu kəwe kə: «Yakuba! Yakuba!» K'owose: «In' ewe!» 3 Kə Kanu kəloku kə: «In' əfə ina Kanu, Kanu ka papa kam. Ta mənesə kətor ka Misira. Bawo difə iŋkə-səŋ' am kəyənə ka kas ka afum alarəm. 4 Sən' endesol kətor ka Misira. In' endesəŋ' am sə kəpə. Isifu yati endeməp' əm fər waca wən.» 5 Kə Yakuba eyefe Berseba. Kə awut a Yakuba ŋaŋkekəre kas kəŋan, aran anjan, kə awut anjan cibil ca dəntəf disre nce Firawona enasəŋ pakə kere ŋa mə. 6 Kə ŋələk sə yəcəl yaŋan kə ca yəkə ŋanasətə atəf ŋa Kanahan mə. Kə Yakuba əŋkə Misira kə afum ən fəp. 7 K'enkenenə atəf ŋa Misira awut ən arkun kə awut-sə ən arkun, awut ən aran kə awut-sə ən aran.

Yakuba delay dən

8 Mewe ma awut a Yakuba məmə, anje ŋanakə Misira mə. Yakuba kə awut ən:

Coco ca Yakuba, Ruben. 9 Awut a Ruben: Henok, Palu, Hecərəŋ, kə Karmi.

10 Awut a Siməŋ: Yemuyəl, Yamin, Ohad, Yakin, kə Sohar, kə Sawul wan wərkun wəka wəKanahanara.

11 Awut a Lewy: Kerson, Kehat, kə Merari.

12 Awut a Yuda: Her, Onan, Selah, Perəc, kə Serah, mba Her kə Onan ŋanafi nde atəf ŋa Kanahan. Awut a Perəc ŋanayənə Hecərəŋ kə Hamul.

13 Awut a Isakar: Tola, Puwa, Yəb, kə Simrəŋ.

14 Awut a Sebuləŋ: Seređ, Eləŋ, kə Yahaləl.

15 Awut akanə ŋə Leya enakome Yakuba nde Padaŋ-Aram, mba wan kən wəran Dina eyi fe ti. Kələk awut ən aran haŋ arkun, ŋanakə afum 33.

16 Awut a Kadu: Cifyən, Haki, Suni, Ecbəŋ, Eri, Arođi, kə Areli.

17 Awut a Aser: Yima, Yisuwa, Yisuwi, kə Beriya, kə Sera wəkire kəŋan. Wan ka Beriya: Heber kə Malkiyəl.

18 Awut a Silpa wəmarəs nwə Labaŋ enasəŋ wan kən wəran Leya mə, ŋə akakə anje enakome Yakuba mə. ŋanayi afum wəco kə camət-tin.

19 Awut a Rasel, wəran ka Yakuba: Isifu kɔ Benjyamin. 20 Kɔ Isifu nkən oŋkom Misira awut mɛrəŋ: Manase kɔ Efrayim, aŋe Asnat wan wəran ka Potifera Sali Almamy sa dare da Hon, ɛnakomɛ Isifu mɔ.

21 Awut a Benjyamin: Bela, Bekɛr, Asubɛl, Kera, Naman, Ehi, Rɔs, Mupim, Hupim, kɔ Ardu.

22 Yuruya yayɛ yɔ Rasel ɛnasɔtɔnɛ nkən Yakuba, ŋanayi afum wəco kɔ maŋkɛlɛ.

23 Wan ka Dan: Husim.

24 Mewe ma awut a Naftali mɛmɛ: Yahcel, Kumi, Yetser, kɔ Silem.

25 Awut a Bilha ŋɔ akakɔ, Bilha nwe Laban ɛnasɔŋ wan kən wəran Rasel mɔ pəyɔkɔ wəcar k'oŋkomɛ ŋa Yakuba. ŋanayi afum camət-mɛrəŋ.

26 Afum aŋe ŋanacɛpse Yakuba kəkɔ ka Misira mɔ, ŋanayi afum 66 aŋe ŋanayɔnɛ akom ɔn mɔ, alɔm fɛ aran a awut ɔn arkun de. 27 Awut a Isifu aŋe ɛnakom Misira mɔ: ŋanayi awut mɛrəŋ. Afum a Yakuba aŋe ŋanacɛpse kɔ darəŋ kəkɔ ka Misira mɔ, ŋanayi fəp faŋan afum 70.

Yakuba kəndɛ kən nde Misira

28 Kɔ Yakuba osom Yuda pəyi kɔ kirin kəkɔ ka Kosɛŋ ndena Isifu. Kɔ Yuda ɛmbɛrɛ atɔf ŋa Kosɛŋ. 29 Kɔ Isifu ɛlɛk abil ŋən k'ɛmpɛ Kosɛŋ kəkɔ-bəpɛnɛ kɔ papa kən Yakuba. Isifu ŋaŋkɔ-wurɛrɛnɛ kɔ papa kən, k'ɛnapsərɛnɛ kɔ dəkilim kɔ k'ɛyɛfɛ kəbok. K'ombok haŋ. 30 Kɔ Yakuba oloku Isifu: «Intam oŋ kəfi bawo inəŋk əm kəro, k'ɛŋcərə oŋ fɔ məyi doru!» 31 Kɔ Isifu oloku awɛŋc aŋa kɔ afum a papa kən: «Ilukus ikɔ ilukse Firawona kəbɛrɛ konu. Ikɔ iloku kɔ fɔ: «Awɛŋc im aŋa kɔ afum a papa kem aŋe ŋanayi atɔf ŋa Kanahan mɔ, ŋander nnɔ iyi mɔ. 32 Afum akɛk a ŋkesiya, cir, kɔ cəna ŋɔ ŋayɔnɛ, bawo akɛk a acɔl ŋɔ. ŋaŋkɛrɛ yɔcɔl yaŋan fəp kɔ ca yaŋan.» 33 Kɔ tɛm tendebəp nte Firawona endewe nu pəcyif nu: «Ake 'yɔnɛ yɛbɔc yonu-ɛ?» 34 Nəcloku kɔ: «Sən' acar am, akɛk ŋɔ səyɔnɛ, kəyɛfɛ dɛtɛmp dosu haŋ məkɔ, yɛbɔc yayɔkɔ yɔ səmbəpɛ akombərə asu.» Ti disrɛ, nəyi Kosɛŋ, bawo aMisira ŋambɔtər fɛ akɛk a ŋkesiya kɔ cir.»

47

1 Kɔ Isifu əŋkɔ pəlukse ti Firawona. K'oloku kɔ: «Awɛŋc im aŋa kɔ papa kem

ŋander kəyɛfɛ ka atɔf ŋa Kanahan kɔ yɔcɔl yaŋan ŋkesiya, cir kɔ cəna kəbəp ka ca yaŋan fəp. ŋayi tante atɔf ŋa Kosɛŋ.» 2 Kɔ Isifu ɛlɛk awɛŋc aŋa kəcamət k'ɛmentər ŋa Firawona.

3 Kɔ Firawona eyif awɛŋc a Isifu: «Ake 'yɔnɛ yɛbɔc yonu-ɛ?» Kɔ awɛŋc a Isifu ŋaloku Firawona: «Sən' acar am, akɛk a ŋkesiya, cir kɔ cəna ŋɔ səyɔnɛ pəmɔ papa kosu aŋa.»

4 Kɔ ŋaloku sɔ Firawona: «Sənder kədendɛ atɔf ŋaŋɛ, bawo dəkɔcɔl deyi fɛ sɔ nde acar am ŋayɛfɛ mɔ, kɔ dor dɛmbɛk kəbɛk dəm atɔf ŋa Kanahan. Məwosɛ oŋ acar am kəndɛ atɔf ŋa Kosɛŋ.» 5 Kɔ Firawona oloku Isifu:

«Papa kam kɔ awɛŋc əm aŋa ŋander nnɔ məyi mɔ. 6 Atɔf ŋa Misira ŋey' əm dəwaca, mədəs papa kam kɔ awɛŋc əm aŋa nnɔ pəntesɛ ŋa Kosɛŋ mɔ, kɔ məŋcərə sɔ awɛŋc əm aŋa daco afum alompu-ɛ, məcəmbər ŋa ŋackɛks' em yɔcɔl.» 7 Kɔ Isifu ɛŋkɛrɛ papa kən Yakuba kədementər kɔ Firawona. Kɔ Yakuba ontolanɛ Firawona. 8 Kɔ Firawona eyif Yakuba: «Meren cəke mɔ məyi doru-ɛ?» 9 Kɔ Yakuba oloku kɔ: «Meren mɛmɛ isɔtɔ kəcɛpɛ-cɛpɛ disrɛ mɔ, məsɔtɔ meren 130, kiyi kem doru kəŋcɛpər katəna-katəna. Inɛpərənɛ meren meyeŋki kiyi kem doru. Intasɔtɔ fɛ meren mɛmɛ akombərə em ŋanasɔtɔ mɔ, mba tecepərənɛ doru tin tayi tɔ səŋcɛpərənɛ doru.» 10 Kɔ Yakuba ontolanɛ sɔ Firawona. K'ɛyɛfɛ, k'ɛsak kɔ.

11 Kɔ Isifu ɛndəs papa kən kɔ awɛŋc aŋa atɔf ŋa Misira. K'ɔsɔŋ ŋa antɔf Misira, nde atɔf ŋa Ramsɛs, pəmɔ təkɔ Firawona ɛnaloku kɔ ti mɔ. 12 Kɔ Isifu ɛntam oŋ kəgbəkərə papa kən, awɛŋc aŋa, kɔ afum a papa kən fəp pəmɔ təkɔ ŋanalanɛnɛ mɔ.

13 Yeri yənayi fɛ sɔ atɔf ŋa Misira fəp, bawo dor dɛnasɔtɔ fənəntər. Atɔf ŋa Misira kɔ atɔf ŋa Kanahan dor dɛŋclɛŋkəs oŋ kəlɛŋkəs dəm afum a tɔf yayɔkɔ. 14 Kɔ Isifu ɛwɛtəs gbɛti fəp mɛbɛ bənayi atɔf ŋa Misira kɔ atɔf ŋa Kanahan mɔ. Pəcsəkpərə gbɛti babəkɔ malɔ, kɔ Isifu ɛmbɛrɛ gbɛti babəkɔ nde kəlɔ ka Firawona. 15 Nte gbɛti ba Misira kɔ Kanahan belip mɔ, kɔ aMisira fəp ŋander nnɔ Isifu eyi mɔ. Kɔ ŋaloku: «Məsɔŋ su yeri! Cɛpɔ səndɛfi fər yam kirin bawo gbɛti beyi fɛ sɔ?» 16 Kɔ Isifu oloku: «Nəsɔŋ yɔcɔl yonu. Inɛŋ nu kəcom kəsəkpɛ ka yɔcɔl

Isifu kəkɔtɛnɛ mes ma Misira

13 Yeri yənayi fɛ sɔ atɔf ŋa Misira fəp, bawo dor dɛnasɔtɔ fənəntər. Atɔf ŋa Misira kɔ atɔf ŋa Kanahan dor dɛŋclɛŋkəs oŋ kəlɛŋkəs dəm afum a tɔf yayɔkɔ. 14 Kɔ Isifu ɛwɛtəs gbɛti fəp mɛbɛ bənayi atɔf ŋa Misira kɔ atɔf ŋa Kanahan mɔ. Pəcsəkpərə gbɛti babəkɔ malɔ, kɔ Isifu ɛmbɛrɛ gbɛti babəkɔ nde kəlɔ ka Firawona. 15 Nte gbɛti ba Misira kɔ Kanahan belip mɔ, kɔ aMisira fəp ŋander nnɔ Isifu eyi mɔ. Kɔ ŋaloku: «Məsɔŋ su yeri! Cɛpɔ səndɛfi fər yam kirin bawo gbɛti beyi fɛ sɔ?» 16 Kɔ Isifu oloku: «Nəsɔŋ yɔcɔl yonu. Inɛŋ nu kəcom kəsəkpɛ ka yɔcɔl

yonu, bawo gbeti beyi fe sə.» ¹⁷ Kə njankeɾe Isifu yəcəl yaŋan. Kə Isifu ɔŋsəŋ ɲa yeri kəsəkpe ka yəcəl yaŋan: Fələs, yəcəl yefet kə yəpəŋ, səfale. Kə Isifu əsəŋ ɲa yeri ya teren tatəkə kəsəkpe ka yəcəl yaŋan fəp. ¹⁸ Nte teren tatəkə teŋcepər mə, kə aka Misira ɲander sə nnə Isifu eyi mə teren təc-kəsək. Kə ɲaloku kə: «Səfətəm kəmeŋkər əm a gbeti bosu belip, kə yəcəl yosu yelip. Daka o daka deŋcəmɛ fe su sə, mənɛ dis dosu kə ntəf yosu. ¹⁹ Səndefi oŋ fər yam kirin ba, kə ntəf yosu? Məway su kə ntəf yosu kəsəkpe ka yeri. Təm tatəkə səyənɛ acar a Firawona, səna kə ntəf yosu. Məsəŋ su defet səbəc ta sədefi, ntəf yosu yedefəntərə gbəlməs.»

²⁰ Kə Isifu ɛwayɛ Firawona ntəf ya Misira fəp, aka Misira fəp ɲanacaməs ntəf yaŋan, bawo dor dənabəkər ɲa. Kə atəf ɲəyənɛ oŋ ɲa Firawona. ²¹ Kə Firawona ɛlek afum aŋe ɲanayi dəcələŋcər ca Misira mə, k'ɛŋkɛɾe ɲa sədare səpəŋ. ²² Mba Isifu ɛnaway fe ntəf ya Sali Almamyɛ, bawo Firawona ɛnamənɛ kəway ka ntəf yaŋan. Sali Almamyɛ ɲayi kəkəkəs ka Firawona disrɛ, ti tə Sali Almamyɛ ɲanatəcaməsɛ ntəf yaŋan.

²³ Kə Isifu oloku afum a Misira: «Iway nu məkə kə ntəf yonu, nəyənɛ məkə aka Firawona. Defet dɛndɛ: Nəntam kəbəf dəntəf. ²⁴ Kə nəndetel-ɛ, nəsəŋ poboc pin pa kətəl konu kə nəyer ki kəcamət-ɛ Firawona. Nəna nəlek yoboc maŋkələ nyɛ, yendeyənɛ nu yeri ya dəkɛr kə awut, yəyənɛ nu sə defet da teren təcəŋc.» ²⁵ Kə ɲaloku Firawona: «Məlukse su kəyi doru! Səsətə kəŋaŋnɛnɛ ka wəbɛ kosu, səndeyənɛ wəcar ka Firawona.» ²⁶ Kə Isifu ɛŋcəmbər ti kə təyənɛ məkə təyə ta Misira: Poboc pa kəcamət fəp pa Firawona pə. Mənɛ ntəf ya Sali Almamyɛ gbəcərəm yətəyənɛ ya Firawona.

Məfan ma Yakuba mɛləpəs

²⁷ Kə Yakuba ɛndɛ atəf ɲa Misira, atəf ɲa Kosəŋ. Kə pəyənɛ di ndaraŋan k'əyənɛ kas ka afum alarəm. ²⁸ Kə Yakuba eyi doru meren wəco kə camət-mɛrəŋ atəf ɲa Misira. Kəwon ka Yakuba doru fəp kənasətə meren 147. ²⁹ Mataka ma Yakuba kələtəs kəlɪp, k'ewe wan kən Isifu k'oloku kə: «Kə məfan kəmar im-ɛ, məboc kəca kam aləŋk ɲem tantəf, mələk' em layidi pəsoku

disrɛ ndɛ məndetəmpər' em mə: ɪlətsɛn' am ta məwup im Misira! ³⁰ K'indɛfəntərə kə papa kem aŋa-ɛ, məwuren' em Misira. Məkə məwup im ndɛ kufu kəŋan kəyi mə.» Kə Isifu oloku kə: «Indeyə təkə məlok' im mə.» ³¹ Kə Yakuba oloku: «Mədəɾəm' em ti.» Kə Isifu ɛndɛrəmɛ kə ti. Kə Yakuba ontontnɛ ndɛ kəfəŋc kən dəromp.

48

Yakuba kətolanɛ kən awut arkun a Isifu

¹ Nte mes maməkə meŋcepər mə, k'əŋkə paloku Isifu a Papa kən ɛntamɛ fe. Kə Isifu ɛləkɛnɛ awut ən mɛrəŋ Manase kə Əfrayim. ² K'asəŋɛ ti Yakuba kəcərə, k'aloku kə: «Wan kam Isifu eyi kəder nnə məyi mə.» Kə Yakuba olonka fənəntər fən k'eyɛfɛ, k'ɛndɛ kəfəŋc kən kəron. ³ Kə Yakuba oloku Isifu: «Kanu Kəpəŋ nke kəntam mes fəp ma doru mə kənawurər im dare da Lus ndɛ atəf ɲa Kanahan kə kəsəŋ im temer kədəpoc' em pətət. ⁴ Kə kələk' im: ɪndəsəŋ əm dokombərə, indəsəŋ' am kələ, indəsəŋ' am kəyənɛ wətem ka afum alarəm. ɪndəsəŋ atəf ɲaŋɛ afum am kə məŋcepər-ɛ, atəf ɲaŋɛ ɲendeyənɛ ɲaŋan doru o doru.» ⁵ «Ndəkəl oŋ, awut mɛrəŋ aŋɛ məŋkom atəf ɲa Misira a k'indɛdɛr nnə məyi mə, ɲandeyənɛ akemi. Əfrayim kə Manase ɲayənɛ akemi, pəmə təkə iyə Ruben kə Siməŋ mə. ⁶ Mba awut aŋɛ məndekom oŋ aŋɛ mɛrəŋ tadarəŋ mə, akam ɲandeyi akakə, awɛŋc aŋa ɲə ɲandesətər kɛ. ⁷ Kəder kem Padan, kə Rasel ɛfir im dəpə da Kanahan, ta pəmbələ su kəbərə Əfrata-ɛ. Difə inawup kə katina dəndo dəpə da Əfrata, ndɛ pəyənɛ Betləhem mə.» ⁸ Kə Yakuba əməmən awut a Isifu k'eyif: «Are ɲə akanɛ-ɛ?» ⁹ Kə Isifu oloku papa kən: «Awut em ɲə, aŋɛ Kanu kəsəŋ im nnə mə.» Kə Yakuba oloku: «ɪlətsɛn' am məyə ɲa ɲacəŋnɛ nnə itolanɛ ɲa.» ¹⁰ Detem dənalələs Yakuba fər. Əŋc-tam fe sə kənəŋk. Kə Isifu əŋcəŋ awut ən ndɛ Yakuba eyi mə, kə Yakuba oŋcup ɲa, k'ɛmakərɛnɛ ɲa. ¹¹ Kə Yakuba oloku Isifu: «ɪnacəm-cəmənɛ fe sə kədenəŋk əm. Mba Kanu kəsəŋ' em k'inəŋk əm haŋ awut am!» ¹² Kə Isifu elin awut kas dələŋk, k'ɛŋcəp kəro dəntəf. ¹³ Kə Isifu osumpər mɛrəŋ

manjan fəp waca, pəsumpərə Efrayim kəca kətət mba pəyi kəca kəmeriya ka Yakuba, k'osumpərə Manase kəca kəmeriya mba pəyi Yakuba kəca kətət, k'əncəne ne ja sɔ nde wətem kəjan eyi mə. ¹⁴ Kɔ Yakuba entənc kəca kən kətət, k'endenj ki Efrayim dərɔmp nwe enafete mə, k'endenjər Manase kəca kən kəmeriya dərɔmp. Enacərə bel-bel təkɔ əncɔ waca wən mə, ali nte Manase enayone wan wəkəkɔ-cəkɔ mə. ¹⁵ Motolanə mme mə Yakuba enatolanə Isifu:

«Kanu Kəpən nke kənənk papa kem aña Abraham kɔ Isiyaka tecepərəne tanjan mə,

Kanu Kəpən nke kənkekəs im kəyefe nte iyi doru hañ məkɔ mə,

¹⁶ Mələke mme menjyac im pələc mə, məsəne awut añe!

Pawe ja tewe tem

kɔ mewe ma papa kem aña, Abraham kɔ Isiyaka.

Kanu kəsəne ja kəkom pəlarəm nde atəf nənəkɔ dacɔ.»

¹⁷ Nte Isifu enənk kas pəc-dejər Efrayim kəca kən kətət mə, kɔ təntəbət kɔ. Kɔ Isifu osumpər kəca ka kas, k'əncəntende domp da Manase ta pədenjər ki Efrayim. ¹⁸ Kɔ Isifu oloku papa kən: «Ta məyɔ tantɛ, fɔtɔ Manase ebək. Nkən ɔ pəmar mədenjər kəca kam kətət.» ¹⁹ Kɔ papa kən efati, k'oloku: «Inçərə ti, wan kem. Inçərə ti! Nkən sɔ endeyone wətem ka afum alarəm, endebək. Mba wənc Təjɔ endebək kɔ, awut ən nandelas tɔf fəp.» ²⁰ Kɔ Yakuba ontolanə ja dəsək dadəkɔ, k'oloku: «Mən' endesəne Yakuba pəc-tolanə a pəc-kule fɔ: «Kanu kəsəne' am kəyi pəmɔ Efrayim, pəmɔ Manase!» Tatəkɔ tɔ Yakuba enacəmbər Efrayim Manase kirin. ²¹ Kɔ Yakuba oloku Isifu: «Kəfi k'inder! Mba Kanu kəndesole nu. Kəndelukse nu atəf ja atem anu. ²² Imberən' am pəkɔ awənc əm aña nantədesətɔ mə*, ip' əyone mpe inabanjərə aka Amər dakma dem kɔ ambəncəran nəm mə.»

49

Kətolanə ka Yakuba awut ən wəco kɔ mɛrəñ

¹ Kɔ Yakuba ewe awut ən, k'oloku:

«Nəlɔnkənə iloku nu təkɔ tendeder nu kirin mə.

² Nəlɔnkənə, nəcənkəl im Awut a Yakuba!

Nəcənkəl Yisrayel* papa konu!

³ Ruben, mənə coco cem, mənə nwe inakom tɛm nte inayɔ fənəntər mə:

Məncəpər awənc əm aña tokom, kɔ fənəntər.

⁴ Məyənjk pəmɔ domun nde deñyekse dəkəngbəkɔ mə,

mba məfədesəyone wəkirin,

Bawo mənəpəse dəkəfəntərə da papa kam,

Mənəyikyikəs kəfənc kem kəpəse ka ki, kɔ wəran kem wəkin.

⁵ Siməñ kɔ Lewy dəwəncə dɔ nayo:

Ja nantəne, nasek kəkɔ-yɔ pələc.

⁶ Ta amera nəm nɔsol kəmənəkəs kəjan pələc, Ta məcem-cəmnə mem metəne nde nantəne kəbərəne mə.

Bawo metele manjan disre, nandif fum.

Kəcuca kəjan disre, kɔ nənçopu-copu mura bənta.

⁷ Intolanə metele manjan pələc, bawo məmbək pələsər.

Intolanə pələc deyenki bəkək danjan, bawo dəfəyone nənəfər.

Indeyerəs ja atəf ja Yakuba,

Indesaməsər ja atəf ja Yisrayel.

⁸ Yuda, mənə, awənc əm aña nandeyekəkəs əm.

Məndesumpər atərene am cərəbɔ.

Kɔ awənc əm aña nandecəp am səbomp fər yam kirin.

⁹ Yuda, kusunujku kəwut kɔ məyone.

Dəkəwatəri-watəri wəsem wam məyefe, wan kem!

Nkən oñnut wəkək, pəfəntərə pəmɔ kusunujku.

Pəmɔ kusunujku kəran: An' entam ki kəyekti ta kəfan-ɛ?

¹⁰ Kəgbo ka dəbe kəfəde kəc-bəle Yuda, kəgbo ka dəbe kəndeyi yuruya yən dəwaca, hañ tɛm nte wəka kəgbo kənkɔ yati endeder mə,

wəkɔ afum fəp nandeyi dəntəf mə.

¹¹ Nkən (Yuda) ende pəc-kot səfale sən dəwiñ,

* 48:22 Paka papəkɔ pəyone dare da Səkem.

* 49:2 Məməmən 32:29; 35:10

49:4 35:22

49:6 34:25

pəkot wan ka si nde kətək ka wiŋ,
 Ende pəc-yak yamos yon dämember,
 kə bərumus bən, dämənçəŋcə ma rəsəŋ.
 12 Member mendesəŋe kə fər kəyimbəre,
 Mese ma wana mendefertər əm sek.

13 Kə mənə Sabulon, kəba kəsək mändende,
 nde cibil cəndeyə kətənta mə.
 Cələnçər ca atəf ŋəŋkə cəndewəkəl haŋ
 Sidon.

14 Isakar, mənə səfale səpəŋ sə məyənə,
 nse səŋfəntərə gbərə mərəŋ dacə mə.

15 Pənəŋk fə kəfo kaŋkə eyi kəŋesəm mə
 kəntese,
 k'atəf ŋəmbət.
 Pətirmi kumunt padəndəsər kə pəsare,
 Yebəc ya dacar y' endeyi.

16 Dan, endeyənə afum ən wəbe.
 Pəmə kusunja kələma cusunja cələpəs ca
 Yisrayel cəkə.

17 Dan, endeyi pəmə abok nŋe ŋeyi dəpə mə,
 aŋkisin nŋe ŋeyi dəpə kəsək mə.
 Abok nŋe ŋeŋaŋ bənta ya afələs,
 a təsəŋe wəyeksənə ka ŋi kətempənə mə.

18 Ingbəkər əm amera Kanu Kəpəŋ, a
 mändeyac im!

19 Kadu, kənay† kəndepaŋnə kə
 pəyefe pəcəmə ŋa darəŋ kəbeləs.

20 Ndena Aser, yeri yobonju yendela di.
 Antəf ŋam ŋende ŋəc-səŋ yeri nyə pəmar
 yəyənə yeri y' abe mə.

21 Naftali, were w' əyənə nwe weyi kiyi ka
 wi, ta tes o tes tonkotərne wi mə.
 Ende pəc-koməs awut atət‡.

22 Isifu, popon pa kətək kəkom pəyənə,
 Popon pa kətək kəkom nke kəcəmə kəŋgbəkə
 kəsək mə,
 wara waki wetilsərne damba.

23 Nandəkətər kə, kə ŋampən.
 Arəne mbəŋçəran ŋanayənə ayefərəne am.
 24 Mba ambəŋçəran ŋon ŋende ŋetəŋnənə kə
 nkən sərka.

Anacaŋəs waca wən
 kətam ka Kanu ka fənəntər ka Yakuba
 dəntəf.

Əyənə wəkək kə togbu pa aka Yisrayel§.

25 Tewe ta Kanu ka papa kam, nke kəyənə
 wəmar kam mə,
 tewe ta Kanu nke kəntam mes fəp ma doru
 mə, nke kəndepoc' am mə:

Kəpocə pətət nke kəndeyefe dareŋc mə,
 kəpocə pətət nke kəŋyefe dəntəf mə,
 kəpocə pətət ka awut alarəm kə yəcəl
 yələrəm.

26 Kətolanə nke papa kam ontolan' am mə,
 kəŋçepər kətolanə pətət ka aŋe ŋəŋkom im
 mə,
 haŋ dəkələpsər da mərə ma doru o doru.
 Kətolanə pətət kaŋkə kəyi Isifu dəromp,
 dəndo domp dacə da Isifu
 nwe əyənə wəbe ka awəŋc aŋa mə!

27 Benyamin, kalma k'əyənə nke kəŋwatəri-
 watəri mə.
 Bət-bət kəwatəri-watəri wəsəm wa ki,
 dəfəy, pəyerəs yəsətə ya ki.»

28 Awut akaŋe ŋayənə cusunja wəco kə
 mərəŋ ca Yisrayel. Moloku mamə mə kas
 kəŋan enaloku ŋa, nte oŋctolanə ŋa mə.
 Yakuba enatolanə ŋa nwe o nwe kə kətolanə
 kən taciŋa.

Defi da Yakuba

29 Nte Yakuba elip kətolanə awut ən mə,
 k'osom ŋa: «Intas kəbəp atem em aŋe ŋafi
 mə. Nəwup im kə papa kem aŋa, nde kufu
 kəŋkə kəyi nde dale da Hefəron wəHewy
 mə, 30 nde kufu nke kəyi dale da Makpela,
 Mamre kəsək, nde atəf ŋa Kanahan. Dale
 dadəkə də Abraham enaway nno Hefəron
 eyi mə, pəyənə di dəkəwupənə da afum
 ən. 31 Difə anawup Abraham kə wəran
 kən Sara, difə anawup Isiyaka kə wəran
 kən Rebeka, difə inawup sə Leya wəran
 kem. 32 Dale kə kufu nke kəyi di mə, Abra-
 ham enaway di aHewy dəwaca.» 33 Nte
 Yakuba elip kəsom awut ən mə, k'efəntərə
 dəkəfəŋc. K'əŋgbin kifir k'əŋkələne atem
 ən aŋe ŋanafi mə.

50

Kəbal ka Yakuba

1 Kə Isifu entempənə papa kən kəron,
 k'ombok kə kəron, k'əŋcup kə. 2 Kə Isifu
 osom acar ən akə ŋanayənə atən cəl mə,
 a ŋasop kas acəl nŋe ŋəsəŋe ta wəfi ente

† 49:19 kənarə ‡ 49:21 pəc-loku moloku mətət § 49:24 H. = «tasar pa aka Yisrayel»

katəna mə. Kə atən cəl ɲasop Yakuba acəl ɲaɲəkə. ³ Kə təɲkə mata 40. Təm tatəkə mataka maməkə m' aɲc-sop afi acəl ɲa kətətə ɲaɲəkə, kə aMisira ɲambok kə mata 70.

⁴ Nte mataka ma kəbal kən mənçepər mə, kə Isifu oloku afum akə ɲanayi nde saɲka sa Firawona mə, k'oloku ɲa: «K'intam kəsətər nu layidi-ε, nəloku nte Firawona ilətsene nu: ⁵ Papa kem ənasəɲ' em kəderəm, pəc-loku: «Kəfi k'inder! Məkə məwup im nde kufu kəɲkə ɲkay nde atəf ɲa Kanahan mə.» Difə ifaɲ kəpə ikə wup papa kem. K'ilip-ε, inder.» ⁶ Kə Firawona oloku kə: «Məpə məkəwup papa kam pəmə təkə əsəɲ' am kəderəm mə.» ⁷ Kə Isifu empe kəkəwup papa kən. Kə ɲampə kə abeki aka saɲka sa Firawona fəp kəbəp abeki a atəf ɲa Misira. ⁸ Kə afum a Isifu fəp, kələk awenç aɲa kəbəp ka afum a papa kən, mənə awut, yəcəl yaɲan yəpəɲ kə yefət ɲ' anasak atəf ɲa Kosəɲ. ⁹ Isifu kə cibil ca dəntəf k'ayeksene fələs ɲampə kə nkən, kə təsəɲə akə a Kanahan kəla. ¹⁰ ɲandebəp pəferere pa Atad, ɲɲə ɲeyi Yurdən takəron mə, kə ɲawup Yakuba dəndo kəyəkəkəs disre. Kə Isifu ombok kas mata camət-mərəɲ. ¹¹ Kə ande a atəf ɲaɲəkə, aka Kanahan, ɲayi kəbal ka Yakuba dəndo pəferere pa Atad. Kə ɲaloku: «Defi dəpəɲ də dandə aMisira dacə!» Ti t' asəɲə tofo tatəkə tewe ta «Abel Misira» nde Yurdən takəron. ¹² Kə awut a Yakuba ɲayə təkə papa kəɲan ənaloku ɲa mə. ¹³ Kə awut ən ɲaɲkekəre kə atəf ɲa Kanahan. Kə ɲawup kə nde kufu ka dale da Makpela, dale nde Abraham ənaway Həfəron wəHiti dəwaca mə, pəyə di dəkəwupene da afum ən, nde Mamre kəsək. ¹⁴ Nte Isifu elip kəwup papa kən mə, k'oluksərne Misira kə awenç aɲa kə akə ɲanacəmbər kə, kəkə-wup papa kən mə.

Mes maməkə mə mencepər nte defi da Yakuba delip mə

¹⁵ Nte awenç a Isifu ɲanəɲk fə papa kəɲan efi mə, kə ɲaloku: «Kə Isifu eɲkafəle pəyənə wəterene kosu, kəlukse ka ayek ɲa pələc mpe sənayə kə mə!» ¹⁶ Kə ɲasom a paloku Isifu: «Papa kam ənasom nte a pəc-fi: ¹⁷ «Nte tə nəɲkə-loku Isifu: Oh! İletsen' am məɲaɲnəne awenç əm aɲa pələc kə kiciya kəɲan, bawo ɲanayə əm pələc! İletsen'

am məɲaɲne oɲ kiciya ka acar a Kanu ka papa kam!» Kə Isifu ombok nte analoku kə moloku maməkə mə. ¹⁸ Kə awenç aɲa ɲander ɲa sərka ɲatempene Isifu dəntəf kə ɲaloku: «Sən' əfə akanɲə acar am.» ¹⁹ Kə Isifu oloku ɲa: «Ta nənese. Cəpə Kanu k'iyənə? ²⁰ Nənasek' em kəyə ka pələc. Mba Kanu kənəkafəli ti pətət, kəlompse ka nte teyi məkə mə, kə kəyəc ka defi da afum alarəm. ²¹ Ndekəl oɲ, ta nənese! İndetame nu məfaɲ monu fəp kə ma awut anu.» Kə Isifu ontore torə ɲa bəkəc, k'olok' lokəre ɲa dim d' antəf. ²² Kə Isifu endə Misira nkən kə afum ən. K'eyi doru meren 110. ²³ Kə Isifu ənəɲk awut a Əfrayim haɲ dətemp maas. Kə Makir, wan ka Manase, oɲkom awut ən ləɲk ya Isifu kəron. ²⁴ Kə Isifu oloku awenç aɲa: «Kəfi k'inder. Mba Kanu kəndemar nu ilaɲ ti. Kanu kəndepene nu nde atəf ɲəkə kənələkə Abraham, İsiyaka kə Yakuba layidi kəsəɲ ɲa mə.» ²⁵ Kə Isifu əsəɲə awut a Yakuba kəderəm, pəc-loku: «Kanu kəndemar nu ilaɲ ti. Nəde nəpene bent yem, nəbələnə yi nnə.» ²⁶ Kə Isifu efi pəsətə meren 110. K'asop kə acəl ɲɲə ɲəɲsəɲə wəfi kətətə katəna mə. Kə ɲamber kə kaɲkəra ka tasar pəpat dəndo atəf ɲa Misira.

Yosuwe

Kəberε: Toloku ntε Kanu kənaloku Aḡnabi Yosuwe mɔ

Moloku melarəm teta kətabu kanke, aḡcicəs taruku ta aka Yisrayel dəcətabu cəlarəm disre. DəTawureta Musa aḡcop. Afum apəḡ a Yisrayel, Aḡnabi Abraham, Aḡnabi Siyaka, Aḡnabi Yakuba, kə awut ən wəco kə merəḡ (12) fəp faḡan dəkətabu kəcəkə-cəkə ka Tawureta Musa aḡnəḡk pi, mpe aḡwe «Dəkəcop» mɔ. Dəkələpsər da kətabu kanke dementər su təkə aka Yisrayel ḡanabəp atəf ḡa Misira mɔ.

Kətabu ka merəḡ ka Tawureta Musa nke aḡwe «Kəwur» mɔ, taruku ta Aḡnabi Musa ɔ toḡcop. Kə Kanu kəsəḡe k'aḡkom kə atəf ḡa Misira, nte təḡsəḡe pəwure afum a Yisrayel dacar mɔ.

Nte aka Yisrayel ḡaḡcali Kəba ka Cəḡkəlma kəmar ka mes məwey-wey mme Kanu kənamentər mɔ, kə ḡambere dətəḡbere. Atəf ḡa Kanahan ḡə Kanu kənafəḡ kəkəkəre ḡa, nde kənaderme aYisrayel kəsəḡ ḡa mɔ. Kətabu ka maas ka Tawureta Musa «Buk ba Aloḡne», ka maḡkəle «Kələm», kə ka kəcəmət «Sariye sa Merəḡ», cətabu caḡce fəp cəloku teta marənt ma aka Yisrayel nte Kanu Kəpəḡ kənawure ḡa dacar nde Misira mɔ. Kəwon ka afum aka Yisrayel dətəḡbere kənasəto meren wəco maḡkəle a ḡadəbəp atəf ḡa Kanahan. Kətəlan ḡəḡan kənasəḡe ḡa kəwon di.

Nte ḡanayefe kəcəli kəḡḡbəkə ka Yurden, ḡabere atəf ḡa Kanahan mɔ, kə Kanu kəloku aka Yisrayel a Yosuwe pəyəne ḡa wəkiriḡ dəkəcəme da Aḡnabi Musa. Kə Aḡnabi Yosuwe eḡcalene ḡa kəḡḡbəkə ka Yurden kəmar ka mes məwey-wey ma Kanu, pəmɔ təkə Musa enacalene ḡa Kəba ka Cəḡkəlma mɔ.

Nte tatəkə teḡcepər mɔ, kə Aḡnabi Yosuwe entefərneḡe ḡa atəf ḡa Kanahan, ḡako ḡasutene nte təḡsəḡe ḡasəto təf yayəkə mɔ. Kanu kənafəḡ kəsəḡ ḡa təf yayəkə teta danapa danəḡ kə kədərəm kəḡkə enaderəme ḡa kəsəḡ ḡa yi mɔ. Ti disre kə Kanu kəmar ḡa kəwan kanke disre ḡaḡ kə aKanahan fəp

ḡanese ḡa. Kə cusuḡka nce wəco kə merəḡ ca Yisrayel fəp cəsəto sədare. Kə Kanu kəsəḡ ḡa təf yayəkə yəyəne ḡa ke.

Taruku tante fəp acic pi kətabu kanke disre, kəyefe tem nte aka Yisrayel ḡanacali kəḡḡbəkə ka Yurden mɔ, ḡaḡ tem nte ḡanatanam sədare sa Kanahan fəp mɔ. Ti disre aḡnəḡk fənəntər fa Kanu belbel. Kanu kəmbətər afum ən. Kədərəm nke o nke kənderme ḡa mɔ, kəḡlas ki fənəntər kə teta danapa danəḡ. Tatəkə təḡyəne su totubucne tətət. Kə səna səyəne sə afum a Kanu-ε, kəḡmare su fənəntər fən tecepərəne tosu doru, pəmɔ təkə kənaderme su mɔ. Kanu kəmar su, nte təḡsəḡe pane moloku mame, paləḡ sə mi mɔ.

Amina

*Kanu kəloku Yosuwe a pəberε antəf ḡa ke
nde Kanahan*

¹ Nte defi da Aḡnabi Musa wəcar wəka Kanu Kəpəḡ deḡcepər mɔ, kə Kanu kəloku Yosuwe wan ka Nun wəmarəs wəka Musa: ² «Wəcar kem Musa efi. Ndekəl oḡ məyefe, məcali kəḡḡbəkə ka Yurden kanke, mənə kə afum akanε. Nəkətene afum aḡe nde atəf nḡe indesəḡ aka Yisrayel mɔ. ³ Nnə o nnə mənəcəmbər kəcək mɔ, isəḡ un di pəmɔ təkə inaloku ti Musa mɔ. ⁴ Cələḡcər conu cəndeyefe nde dətəḡbere ḡaḡ Libəḡ, kəkə ka kəḡḡbəkə kəpəḡ ka Efərat, kəbəp antəf məlməl ḡa aka Hit, ḡaḡ nde Kəba Kəpəḡ ntende dec deḡkəle mɔ. ⁵ Ali fum əfəcəm' am fər kiriḡ kiyi kam doru fəp. Isol' am pəmɔ təkə inasole Musa mɔ. Ifədesak əm, ifəc' am. ⁶ Məyənḡ dis, məbaḡse! Bawo mən' endekətene afum a Yisrayel kəbaḡ atəf ḡa ke nḡe inadərəm kəsəḡ atem aḡan mɔ. ⁷ Məyənḡ dis ḡbaḡ, məbaḡse! Məḡbətne məkət dəpə nde Musa wəcar kem omboc' am mɔ: Ta məkə kəca kətət, ta məkə kəca kəmeriya, nte təḡsəḡ' am kətam mes fəp nnə o nnə mənḡkə mɔ. ⁸ Ta buk ba sariye mbe bəbəl' am dəkusu! Məc-nəm-nəmne dan pibi məḡbətne, məkət təkə buk bambε boloku mɔ, itə mənḡsolne dəpə dətət, it' əḡsəḡe mətam mes fəp. ⁹ Indəm f' am fə məyənḡ dis, məbaḡse ba? Awa, ta mənese, ta nəyikce, bawo Kanu Kəpəḡ Kanu kam kəsəl' am nnə o nnə mənḡkə mɔ.»

Yosuwe kəlompəs kən kəcəli ka Yurden

10 Kɔ Yosuwe osom ti akirin: 11 «Nəkɔtɛnɛ sanʒa fəp, nəlɔku afum ntɛ: «Nədəmnɛ yeri, bawo mata maas mɛnɔmɛ kɛcali ka Yurɔn yaye, nəkɔ-baŋ atɔf nɛ Kanu Kɛpɔŋ Kanu konu kəmpɔc' on mɔ.»» 12 Kɔ Yosuwe oloku aRuben, aKadu kɔ aka kusunʒa daco ka Manase: 13 Nətɔmpɛr təkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔŋ ɛnalok' un: «Kanu Kɛpɔŋ, Kanu konu kəsɔŋ' un kəŋesəm, kəsɔŋ un atɔf nɛ.» 14 Aran anu, awut anu, kɔ yɔcɔl yonu yendeyi antɔf nɛ Kanu Musa ɔsɔŋ un nde Yurɔn kəsək ntende dec dɛmpɛ mɔ. Mba nana arkun aŋɛ nənɔyɛfɛrɛnɛ nətɔmpɛr yosutnɛnɛ yonu mɔ, nən' endekɔ-nunʒkɛnɛ kɛcali kəŋgbəkɔ. Nɛmar awɛŋc un aŋa, 15 haŋ Kanu Kɛpɔŋ kəsɔŋ awɛŋc un aŋa kəŋesəm pəmɔ nana, ɛ sɔ nəsɔtɔ antɔf nɛ Kanu Kɛpɔŋ kəsɔŋ ɛ mɔ. Kɔ telipɛ, nəlɔksɛrɛnɛ nader nələk antɔf ɛ ke nɛ nɛ nɔyɔnɛ nɔnu mɔ. Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔŋ ɔsɔŋ un nɛ Yurɔn kɛca kəŋkɔ ntende dec dɛmpɛ mɔ.»

16 Kɔ nɔlɔku Yosuwe: «Təkɔ mɔlɔku su mɔ fəp, sɛndeyɔ ti, sɛndesɔ-kɔ nɔnɔ o nɔnɔ mɛndekɛkɛrɛ su mɔ. 17 Sɛndecəŋkəl' am pəmɔ təkɔ sənacəŋkələ Musa mɔ. Tes tin gbɛcɛrɛm tɛbas su: A Kanu Kɛpɔŋ Kanu kam kəŋsol' am pəmɔ təkɔ kənasolɛ Musa mɔ! 18 Nwɛ o nwɛ endetanɔr' ɛm aləŋəs, pəyɛŋkər dim dam dobomp mɔ, andif kɔ. Məyɛŋk dis gban, məbanʒɛ!

2

Yosuwe kəsom kən afum mɛrəŋ Yeriko

1 Kɔ Yosuwe wan ka Nun osom afum mɛrəŋ dim dantɔf kəyɛfɛ ka Sitim, pɛc-ɔlɔku ɛ: «Nəkɔ, nəkɔkɛ antɔf nɛ Kanu kɔ dare da Yeriko! Kɔ afum akakɔ nɛ Kanu nɛ abɛrɛ nde kɔ ka wɛran wətɔtam kɔlɔto kən mɔ, pɛc-wɛ kɔ Rahabu, kɔ nɛnɔcɛpɛrɛnɛ pibi nde ndɔrɔn. 2 K'ɔlɔku wɛbɛ ka Yeriko: «Awa, nəgbətɛnɛ ntɛ arkun aka Yisrayel nɛndɛrna nɔnɔ pibi kɛdɛfen-feni atɔf nɛ nɔsu mɔ!» 3 Kɔ wɛbɛ wəka Yeriko osom pakɔ-ɔlɔku Rahabu: «Məwɛrɛnɛ afum akɔ nɛyɛ nɔnɔ ndaram mɔ, aŋɛ nɛmbɛrɛ nde kɔ kam mɔ, bawo kəfen-feni ka atɔf fəp kɔ nɛndɛrɛnɛ.» 4 Kɔ wɛran nwɛ ɛŋkɛkɛrɛ arkun aŋɛ mɛrəŋ k'ɔŋkɔ pəmɛŋk, k'ɔlɔku asom a wɛbɛ: «Kəŋcɛ kɔ, arkun aŋɛ mɛrəŋ

nɛndɛrsa nɔnɔ kɔlɔ kem, mba nɛnɔcɛrɛsa fɛ aka nɔnɔ nɛyɔnɛ mɔ. 5 Nɛndisna tɛm ntɛ dec dɛnʒkɛlɛsa pɛc-kɔ kəgbət kumba ka dare dəkusu mɔ, kɔ arkun aŋɛ nɛwɛr nɔnɔ, mba nɛnɔcɛrɛ fɛ nde nɛnʒkɔsa mɔ. Nəbɛlkɛr nɛcɛmɛ nɛ darəŋ, nənʒkɔbɔp nɛ!» 6 Ntɛ tɛnɛyɛ mɔ, ɛnɛpɛnɛ nɛ nde kɔlɔ dɛrɛŋc, k'ɛmɛŋk nɛ nde sek ya cəŋkɔlma daco, nɛcɛ ɛnadɛt nde kɔlɔ dɛrɛŋc mɔ. 7 Kɔ afum nɛsɔmpɛr dɔpɔ da Yurɔn kəbɛlɛr nɛ haŋ nde dəkɔtɛnta. K'əŋgbət kumba ka dare dəkusu ntɛ afum abɛlɛr aŋɛ nɛnɔwɛr mɔ.

8 Ta acikɛra atɛn mɛs nɛntadire-ɛ, kɔ Rahabu ɛmpɛ kəkɔ-bɔp nɛ nde kɔlɔ dɛrɛŋc. 9 Kɔ wɛran nwɛ oloku arkun aŋɛ: «Nɛnɔcɛrɛ a Kanu Kɛpɔŋ kəsɔŋ un atɔf nɛ nɛ. Pɛlɛc pəkɔ nɛfanɛ su mɔ pɛsɔtɔ su, ayek-yek nɛnɛgbɔpɛrɛnɛ afum fəp, nɛyɛ kɛnɛs' on. 10 Bawo sɛnɛ a Kanu Kɛpɔŋ kənasɔsɛr' on domun da Kɛba ka Cəŋkɔlma ntɛ nɛnɔc-wɛr Misira mɔ. Sɛnɛ sɔ təkɔ nɛnadif abɛ a Amɔr mɛrəŋ aŋɛ nɛnɛyɛ kəŋgbəkɔ ka Yurɔn kəsək ntende dec dɛmpɛ mɔ: Sihəŋ kɔ Oku. 11 Sɛnɛ ti, itɔ mim mowurɛ su, kɔ nwɛ o nwɛ ɛŋgbɛŋ kifir nɔnɔ nɛyɛ mɔ, bawo Kanu Kɛpɔŋ, Kanu konu, kəyɔnɛ Kanu ka dɛrɛŋc, kɔ dɛntɔf. 12 Nɛdɛkəl ɔŋ, nɛdɛrm' ɛm nɔnɔ Kanu Kɛpɔŋ kəyɛ mɔ, a mɛndɛlasɛ afum a kɔlɔ kem layidi pəmɔ dəkɔ iyɔn' on mɔ. Mɛdɛrm' ɛm 13 a nɛndɛsak iya kem, papa kem, awɛŋc im aŋa arkun, aran, kɔ afum alpɛs aŋɛ nɛyɔnɛ akəŋan mɔ fəp. Nəsak su sɛmɔlpɛr dɛfi, nɛfɔdɛdɛf su.» 14 Kɔ arkun aŋɛ nɛlɔku wɛran nwɛ: «Səwɔsɛ kəfinɛ tetam, mba ta mɛdɛlɔku afum təkɔtɛnɛ tosu dɛ! Kɔ Kanu Kɛpɔŋ kəndɛsɔŋ su atɔf-ɛ, sɛndɛbət mɛra sɛlasɛnɛ sɔ layidi nɔnɔ məyɛ mɔ.» 15 K'ɔsɔŋ nɛ kəbɛnda kɔ nɛntɔrɛnɛ ki nde dɛwɛndɛr, bawo kɔlɔ kən kənɛyɛ disɛ kəgbɛcɛnɛ kɔ damba da sanʒa sa dare. 16 Kɔ wɛran nwɛ oloku ɛ: «Nəkɔ ta dɛmɔrɔ kɔ pəyɛ fɛ ti-ɛ, nɛmbɔpɛnɛ kɔ abɛlɛr anu. Nəgbɔpɛrɛnɛ dɛndo haŋ mata maas, tɛntəŋnɛ abɛlɛr anu nɛlɔkus, a nana nɛdɛsɔmpɛr dɔpɔ donu kəkɔ!» 17 Kɔ arkun aŋɛ nɛlɔku kɔ: «Ntɛ tɛndɛsɔŋɛ su kɛlas kɛdɛrɛm nɛkɛ mɛsɔŋɛ su kɛdɛrm' am mɔ: 18 Awa, məcəŋkəl im! Tɛm ntɛ sɛndɛbɛrɛ dare mɔ, mɛnɛ məkɔtɛr tafɛc pɛyim nde wɛndɛr wəkɔ mɛnɛntɔrɛnɛ su mɔ. Məcəmbɔrɛrɛnɛ iya

wəkam, papa wəkam, awenɔ'əm aɲa arkun aran, afum am fəp nde kələ kam. ¹⁹ Nwε o nwε enɔcali kusunɔka kanɔka a pəwur mɔ, εsare teta mecir mən ndena Kanu Kəpəɲ, mba kanɔka pagbuɲenε wəkin nu dacɔ-ε, səsare teta mecir ma wəkayi! ²⁰ Kɔ mələku afum təkətεnε tosu-ε, tɛm tatəkɔ sənɔsikili tetəɲne tosu kɔ mənna.» ²¹ Kɔ wəran nwε oloku: «Kanu Kəpəɲ kəsəɲe teyi pəmɔ təkɔ nələku ti mɔ!» Kɔ wəran nwε εsak arkun aɲe kɔ ɲanɔka. Kɔ wəran nwε oɲkot tafəc pəyim nde wunder wən.

²² Kɔ arkun aɲe ɲanɔka ta dəmərə, kɔ ɲanɔgbəpne di mata maas, haɲ kɔ abeləs aɲan ɲalukus. Abelər aɲan ɲac-tɛn ɲa dəpɔ, mba ɲananənɔk fε ɲa. ²³ Kɔ afum aɲe mɛrəɲ ɲande ɲator dəmərə, kɔ ɲanɔcali Yurdɛn. Kɔ ɲanɔka ɲabəp Yosuwe wan ka Nun, kɔ ɲaləmər kɔ təkɔ ɲanasətɔ nde anasom ɲa mɔ. ²⁴ Kɔ ɲaloku Yosuwe: «Pəwurene pəmɔ Kanu Kəpəɲ kəsəɲ su atəf ɲanɔkɔ fəp. Ayek-yek ɲenɔgbəpərne afum fəp, ɲayi kənesε su.»

3

Kəcali ka Yurdɛn

¹ Yosuwe εyεfε bət-bət suy, nkən kɔ aka Yisrayel fəp, kɔ ɲayεfε Sitim kɔ ɲanɔka haɲ kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn. Dəndo ɲayekti saɲka, kɔ ɲandire di, ɲantacali fε kərəsna. ² Nte mata maas mənɔpər mɔ, kɔ akirin ɲanɔkətene saɲka fəp. ³ Kɔ ɲaloku afum nte: «Kɔ nəndenənɔk kanɔkərə ka danapa da Kanu Kəpəɲ kɔ sənna-ε, kɔ alonɲe aLewy aɲe ɲagbaɲne ki mɔ, nəyεfε nde nəyi mɔ, nəcəme ki darəɲ. ⁴ Mba nəbəlεnε ki abara masar kəcamət, ta nələtərne ki de! Tɛm tatəkɔ, nəɲcərə dəpɔ dəkɔ pəmar a nəkɔ mɔ, bawo nəntacəpər fε dəpɔ dandε təcəkɔ-cəkɔ.»

⁵ Kɔ Yosuwe oloku afum: «Nəsəkəsne, bawo Kanu Kəpəɲ kəɲyɔ alna mes məpəɲ nnɔ nəyi mɔ.» ⁶ Kɔ Yosuwe oloku alonɲe: «Nələk kanɔkərə kəsələɲ ka danapa da Kanu nke nəgbaɲne mɔ, nəcəpər afum fər kirin.» Kɔ alonɲe ɲalɛk kanɔkərə, kɔ ɲanɔcəpər afum fər kirin.

⁷ Kɔ Kanu Kəpəɲ kələku Yosuwe: «Inɔp kələləs'əm məkɔ nnɔ afum aka Yisrayel ɲayi mɔ, nte tənɔsəɲe ɲacərə a in' osol am, pəmɔ təkɔ inasolε Musa mɔ. ⁸ Kɔ mənna, məsom alonɲe aɲe ɲanɔgbaɲne kanɔkərə ka danapa

mɔ nte: Kɔ nənɔkɔ bəp kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn-ε, nəcəmbərəs domun disrε.» ⁹ Kɔ Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Nəcəɲne nnɔ, nəcənɔkəl moloku ma Kanu Kəpəɲ, Kanu konu!» ¹⁰ Kɔ Yosuwe oloku: «Nte tɔ nəndecərə a Kanu Kəpəɲ kəy' un dacɔ, ki kənɔkəbeləs nu fər kirin aka Kanahan, aHit, aHiwy, aPerisi, aKirkasa, aka Amər, kɔ aYebus. ¹¹ Awa nəgbətne nte: Kanɔkərə ka danapa da Mariki ma doru fəp kəndecali kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn fər yonu kirin mɔ. ¹² Nələk afum wəco kɔ mɛrəɲ cusunɔka ca Yisrayel disrε, fum wəkin kusunɔka o kusunɔka. ¹³ Nte alonɲe aɲe ɲagbaɲne kanɔkərə ka danapa da Kanu Kəpəɲ Mariki ma doru fəp ɲanadegbət wɛcək domun da Yurdɛn, kɔ domun da Yurdɛn dənɔgbintər, kɔ səbo səsak kətore domun, kɔ donɔlonkanε tofo tin.»

¹⁴ Nte afum ɲanawur dəcəbal kəkɔ-cali kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn mɔ, alonɲe agbaɲne kanɔkərə kəsələɲ ka danapa da Kanu Kəpəɲ mɔ ɲanɔcəpər afum fər kirin. ¹⁵ Katela kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn kənɔc-larε domun. Nte agbaɲne kanɔkərə ɲanɔkɔ-torε wɛcək dərɔmun mɔ, ¹⁶ kɔ domun nde dənɔyεfε dəsəbo mɔ dənɔcəme, kɔ dolonkanε kəfo kin pəbolu pəmɔ abonən ntende dare da Adama nde deyi Cartan kəsək, kɔ dəkɔ don-tor kəca ka kəba ka Araba, kəba Kədokət, kɔ səbo sasəkɔ fəp sənɔpər domun. Kɔ afum ɲanɔcali kənɔgbəkɔ ɲatεfərne dare da Yeriko. ¹⁷ Alonɲe aɲe ɲanagbaɲne kanɔkərə ka danapa da Kanu Kəpəɲ mɔ ɲacəme antəf ɲowosu fər kəron kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn dacɔ. Kɔ afum a Yisrayel fəp ɲalip kəcali kənɔgbəkɔ antəf ɲowosu kəron.

4

Aka Yisrayel ɲanɔcəmbər masar pəyənε tənɔpələ tanan ta kəcali ka Yurdɛn

¹ Nte afum a Yisrayel fəp ɲalip kəcali Yurdɛn mɔ, kɔ Kanu Kəpəɲ kələku Yosuwe: ² «Məyεk-yek atemp wəco kɔ mɛrəɲ afum dacɔ, kusunɔka o kusunɔka fum wəkin. ³ Mələku ɲa: «Nəkɔ nələk masar wəco kɔ mɛrəɲ nde antəf ɲowosu fər kənɔgbəkɔ ka Yurdɛn dacɔ, kəfo nke alonɲe ɲanɔcəme mɔ. Nələk mi nəkərə nəkɔ nəboc mi nde kəfo nke nəndena-cəpərəne pibi mɔ.» ⁴ Kɔ Yosuwe ewe afum aɲe wəco kɔ mɛrəɲ aɲe

anayek-yek aka Yisrayel daco ma, kusunjka o kusunjka fum wakin. ⁵ Ko Yosuwe oloku na: «Naceper kanjera ka danapa da Kanu Keroj Kanu konu for kirin, nasolne car kaka ka Yurden daco, nwe o nwe pagbanne tasar tin, kalam ka cusunka ca Yisrayel, ⁶ nte tansone toyone tenepale tonu ma. Ko awut anu nandeyif un dasak daloma-e: «Ake masar mame mefan kaloku su-e?» ⁷ naloku na fo domun da Yurden denacoper for ya kanjera ka danapa da Kanu Keroj kirin nte kanc-cali Yurden ma, ko kengboko ka Yurden kancopre domun. Masar mame mende kac-cem-cemas aka Yisrayel doru o doru.»

⁸ K'aka Yisrayel najo toko Yosuwe enaloku na ma. Ko najko nalek masar waco ko meraj nde kengboko ka Yurden daco pamo toko Kanu Keroj kanaloku ti Yosuwe ma, kalam ka cusunka ca aYisrayel. Ko nalek masar mamoko ko najcalene nde nanacambor cabal karesna ma, ko jamboc. ⁹ Ko Yosuwe omboc so masar waco ko meraj kengboko ka Yurden daco, kifo nke alonje agbanne a kanjera ka danapa da Kanu Keroj nanacambor wacak ma. Masar mamoko masoroyi di han mako.

¹⁰ Alonje anje nanagbanne kanjera kaseleja ma, nanacepe fe dakacame danan kengboko ka Yurden disre han ko aka Yisrayel nalip kayo ka toko Kanu Keroj kanasom Yosuwe a paloku na ma, ko Yosuwe oyo mes fep pamo toko Musa enasom ko ti ma. Ko aka Yisrayel jambelkar kacali. ¹¹ Nte afum fep nalip kacali ma, kanjera ka Kanu Keroj ko alonje ako nanagbanne ki ma najcali so, ko najceper so afum kirin. ¹² Ko aka Yisrayel aloma aka cusunka ca Ruben, Kadu ko kusunjka daco ka Manase najceper aka Yisrayel kirin pamo toko Musa enaloku na ti ma. ¹³ Antam kaloku fo dasak dadako asodar mecop waco mankale, atampor yosutnene najceper Kanu Keroj kirin, nalip kalompasne kakasutene, nde aranta na Yurden. ¹⁴ Dasak dadako, ko Kanu Keroj kambekas Yosuwe aka Yisrayel fep daco, ko nalelas ko pamo toko nanalelas Musa kiyi kon doru fep ma.

¹⁵ Ko Kanu Keroj kaloku Yosuwe: ¹⁶ «Maloku alonje anje nagbanne kanjera nke kayo sariye nse sadermene danapa dosu ma, japene ki Yurden.» ¹⁷ Ko Yosuwe

oloku alonje: «Nape Yurden!» ¹⁸ Nte alonje agbanne a kanjera ka danapa da Kanu Keroj nanacepe kengboko ka Yurden ko nandaj wacak dapawosu ma, ko domun da kengboko ka Yurden doncop so kakot sabo sayi pamo toko meraj ma fransuwa menyefe ma. ¹⁹ Ko afum najcali Yurden tataka ta waco ta naf njocoko-coko, ko najko najekti sanja nde Kilkal, ntende dec dempe Yeriko ma.

²⁰ Masar waco ko meraj mme nanalek kengboko ka Yurden disre ma, ko Yosuwe enjambor mi Kilkal.

²¹ Ko Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Alna ko awut anu nandeyif un: «Masar ma ake ma mame-e?» ²² nac-loku na fo: «Aka Yisrayel nanacali kengboko ka Yurden kawosar domun.» ²³ Kanu Keroj Kanu konu kanawosare nu domun da kengboko ka Yurden han ko aka Yisrayel nalip kacali pamo toko Kanu Keroj kanayone su ti Kaba ka Cankalma han ko sanjali ki ma. ²⁴ Ti tendesone afum a doru fep kacere a kaca ka Kanu kayo fanantar. Tason' on so kanese Kanu Keroj kiyi konu doru fep.»

5

¹ Nte abe a Amor fep anje naji ntende dec denkale Yurden ma, ko abe aKananan anje naji agber na Kaba Keroj ma, jane a Kanu Keroj kanawosare aka Yisrayel kengboko ka Yurden han ko najcali ki, bakac yofor fe na so, ko nanese aka Yisrayel paporj.

² Tem tatoko ko Kanu Keroj kaloku Yosuwe: «Mapat safaka sa masar, ko teyefe danda-e, makanc aka Yisrayel.» ³ Ko Yosuwe empatene safaka sa masar, k'enkanc aka Yisrayel nde Toro ta Carot. ⁴ Nte tenasone Yosuwe pakance na: Nte afum a Yisrayel najc-wur Misira ma, arkun abeki fep, anje najc-tam kasutene ma anakanc na, mba afum akako fep nanafi nde dategbere, nte najc-kot ma. Awut arkun anje anakom on telpas ma, nanatokanc, ito Yosuwe enakance na. ⁵ Arkun anje nanayefe Misira ma fep anakanc na, mba awut arkun anje anakom dategbere dapo nte nanawur Misira najc-kot ma, anakanc fe akako ali wakin. ⁶ Aka Yisrayel nanakot meren waco mankale dategbere, han afum ako nanatam kasutene nte najc-yefe Misira ma nalip kafi dapo,

bawo ñanacəŋkəl fe dim da Kanu Kəpəŋ. Kanu Kəpəŋ kənadərəm kətə-səŋe ña kənəŋk antəf ñe ñeŋgbələr mēse ma wana kə mēse ma cəme haŋ moc-ton, ñəkə nkən Kanu Kəpəŋ kənadərəm kəsəŋ ka atem anjan mə. ⁷ Awut anjan ñanabek oŋ kə ñaŋkə ñande dəkənde danjan. Kə Yosuwe eŋkəŋc ña, bawo anakəŋc fe ña dəpə. ⁸ Nte alip kəkəŋc ka afum fəp mə, kə ñande dəndo dəsəŋka haŋ kə ñantamne.

⁹ Kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: «Məkə, imbiŋkəli malap monu ma Misira k'imbələn' on.» Itə asərwene kəfo kaŋkə Kilkal* haŋ məkə.

Kəsata ka Pak pəcəkə-cəkə nde Kanahan

¹⁰ Kə aka Yisrayel ñande Kilkal kə ñamboc di kəsata ka Pak tataka ta wəco kə maŋkəle ta ñof, dec dərəfəy, nde aranta ña Yeriko. ¹¹ Dəckəsək da Pak kə ñandi yeri ya dətəf, cəcom nce antəŋkəl lebin mə, kə megben mekakəl. ¹² Kə cəcom nce aŋc-we «man» mə cəsək kəwur dəckəsək nde ñanadi yeri ya dətəf mə. Kəren kaŋkə aka Yisrayel ñasək kədi man, mba ñac-di oŋ yeri ya atəf ña Kanahan.

Yosuwe kəbəpəne kən kə wəkiriŋ wəka asədar a Kanu Kəpəŋ

¹³ Dəsək dələma Yosuwe pələtərne Yeriko, k'empene fər dareŋc, k'əməmən, kə fum owur k'eŋcəme kə fər kiriŋ, pəwure dakma dən dobom pətəmpər. Kə Yosuwe ələtərne kə, k'eyif kə: «Səna ñə məyine ba, ka aterene asu ñə məyine-ε?» ¹⁴ Kə fum wəkəkə oloku: «Ala, fətə inəyənə wəkiriŋ ka asədar a Kanu Kəpəŋ, intep kəc-der.» Kə Yosuwe ontontnəne kə, k'eŋcəpe kə tobu dətəf, k'eyif kə: «Cəke cə Mariki endeloku wəcar kən-ε?» ¹⁵ Kə wəbe ka asədar a Kanu Kəpəŋ oloku Yosuwe: «Məwure cəfta cam dəwecək, bawo kəfo kaŋkə məŋcəme mə, kəsək.» Kə Yosuwe owure cəfta.

6

Kəbaŋ ka Yeriko

¹ Anakəŋkəla dəkəberə da Yeriko, pabəŋkər-bəŋkər di teta aka Yisrayel. Fum o fum oŋc-wur fe, fum eŋc-bere fe. ² Kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: «İlek Yeriko,

wəbe kəjan kə asədar anjan ayenki dis, k'imber' əm dəwaca. ³ Awa asədar fəp ñanəŋkər dare. Ñanəŋkər dare katin dəsək o dəsək haŋ mata camət-tin. ⁴ Aləŋne camət-merəŋ ñatəmpər len ya ñkesiya camət-merəŋ dəwaca, ñayi kaŋkəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ kiriŋ. Mba tataka ta camət-merəŋ, nənəŋkər dare camət-merəŋ, tem nte aləŋne ñac-fula len. ⁵ Kə ñandena-fula kəlen ka aŋkesiya-ε, nəc-kəna-ne kəlen dim, afum fəp ñakule-kule sim sa kəwan. Kə damba da dare dentempene di sərka-ε, asədar am ñabere oŋ tem tatəkə, nwe o nwe nde entefərne mə.»

⁶ Kə Yosuwe wan ka Nun ewe aləŋne, k'oloku ña: «Nələk kaŋkəra ka danapa kəselen, aləŋne camət-merəŋ ñantəmpər len ya ñkesiya camət-merəŋ ñayi aləŋne atəmpər a kaŋkəra kəselen ka danapa da Kanu Kəpəŋ kiriŋ.» ⁷ K'oloku asədar: «Nəkə nənəŋkər dare, akə ñantəmpər yosutnəne mə ñayi kaŋkəra ka Kanu Kəpəŋ kiriŋ.» ⁸ Kə afum ñayə təkə Yosuwe ənaloku ña mə. Aləŋne camət-merəŋ aŋe ñanatəmpər len camət-merəŋ ya ñkesiya mə ñayi kaŋkəra ka Kanu Kəpəŋ kiriŋ, ñaŋcepər kə ñafula len. Kə kaŋkəra ka danapa da Kanu Kəpəŋ kəcəme ña darəŋ. ⁹ Asədar atəmpər yosutnəne ñayi aləŋne afula len tekiriŋ, aləŋne agbaŋne kaŋkəra kəselen mə ñacəŋc afula len, asədar ələma ñayi kaŋkəra tadarəŋ, ñac-kət ñac-surene kəlen dim. ¹⁰ Mba Yosuwe ənaloku afum: «Ta nəkə-kule-kule de! Ta nəkə-yə pane nu sim de! Ta nwe o nwe pəkə-loku toloku haŋ dəsək nde indeloku nu a nəkule-kule mə! Tem tatəkə nəkule-kule sim sa kəwan .» ¹¹ Kə kaŋkəra ka Kanu Kəpəŋ kənəŋkər dare katin, kə ñabere dəsəŋka, kə ñaŋcepərne pibi.

¹² Kə Yosuwe eyefe bət-bət suy, kə aləŋne ñalək sə kaŋkəra kəselen ka Kanu Kəpəŋ. ¹³ Asədar atəmpər yosutəne ñanayi kiriŋ, aləŋne camət-merəŋ atəmpər len ya ñkesiya ñac-fula ñacəŋc ña, aləŋne atəmpər kaŋkəra ka danapa da Kanu ñayi afula len tadarəŋ, kə asədar alpəs ñayi kaŋkəra tadarəŋ. ¹⁴ Kə ñanəŋkər dare katin tataka ta merəŋ, kə ñalukus nde dəsəŋka. Kə ñayə ti mata camət-tin. ¹⁵ Tataka ta camət-merəŋ kə

* 5:9 «Kilkal» It' əyənə cəHebərū «kəbiŋkəli.»

ɲayefe pəpanpan kɔ ɲanɔŋkər dare camət-merəŋ. Mba dəsək din dadəkɔ gbəcərəm dɔ ɲananɔŋkər dare camət-merəŋ. ¹⁶ Kənɔŋkər ka camət-merəŋ kɔ aloŋne ɲafula len, kɔ Yosuwe oloku afum: «Nəkule-kule sim sa kəwan, bawo Kanu Kəpəŋ kəsəŋ un dare dandɛ! ¹⁷ Kələsər k'ander dare dandɛ kɔ ca cəkɔ cəyi dɛ mɔ fəp. Rahabu wəran wəyama-yama sona gboŋ kɔ afum ɔn aŋe ɲayi nde kələ kən disrɛ mɔ ɲɔ andesak, bawo enawosɛ kəmɛŋkɛ su afum akɔ sənasm yək-yək kədɛtənəs mes ma atɔf ɲaŋɛ mɔ. ¹⁸ Mba nəkembərne kələk paka pin mɛ Kanu kənaməne mɔ, bawo daka fəp nde nəŋsɔtɔ dəkəwan mɔ, mɛne nəmberɛne di daka da Kanu. Kɔ nəmɛŋkərne paka pin, nəndesəŋ pələc saŋka sa Yisrayel. ¹⁹ Kəyefe gbeti, kɛma, ca ca kəpər fəp fayi, Kanu Kəpəŋ kəyɔ yəsɔtɔ ya dəkəwan fəp. Pəmar padɛberɛne yi daka da Kanu Kəpəŋ.»

²⁰ K'afula len ya ɲkesiya, nte afum ɲane len dim mɔ, kɔ ɲa sɔ ɲawurɛ sim sa kəwan pəpəŋ, kɔ damba da saŋka sa dare dɛntɛmpɛne di sərka, kɔ afum ɲambɛrɛ dare disrɛ. Nwɛ o nwɛ pəsolnɛ nde ɛntɛfərne mɔ, kɔ ɲambaŋ dare. ²¹ Kɔ ɲandifətɛ afum kɔ yɔcɔl yəkɔ yɛnayi dare disrɛ mɔ fəp sakma səŋan, kəyefe wərkun, wəran, wanfɛt, wəbeki, wana, aŋkesiya, sɔfale.

²² Yosuwe ɛnaloku afum akɔ mɛrəŋ aŋe ɲanakɔ kətɛnəs yək-yək mes ma atɔf ɲaŋɔkɔ mɔ: «Nəkɔ ndena wəran wəyama-yama wəkakɔ, nəkɔ nəwurɛne kɔ, kɔ afum ɔn fəp, pəmɔ təkɔ nənadɛrme kɔ mɔ.» ²³ Kɔ atɛmp mɛrəŋ aŋe ɲanakɔ ɲatɛn mes yək-yək nde atɔf ɲaŋɔkɔ mɔ, ɲaŋkɔ ɲawurɛne Rahabu, papa wəkən, iya wəkən, awɛŋc aŋa, kɔ afum ɔn fəp. Kɔ ɲawurɛne afum ɔn fəp aŋe ɲanabəp nde kələ kən mɔ, kɔ ɲaŋkɔ ɲadəs ɲa tofo tɔtɔt saŋka sa Yisrayel tadarəŋ. ²⁴ Kɔ ɲaŋcɔf dare kɔ ca cəkɔ yɛnayi di mɔ fəp, mɛne gbeti, kɛma, kɔ ca ca kəpər kɔ fɛc, nyɛ ɲanabɛrɛne daka da kələ ka Kanu Kəpəŋ mɔ. ²⁵ Yosuwe ɛnadif fɛ Rahabu wəran wəyama-yama kɔ afum a kələ kən fəp. K'ɛndɛ aka Yisrayel dacɔ haŋ məkɔ, bawo nkən ɛnawosɛ kəmɛŋkɔ ka atɛn mes yək-yək, aŋe Yosuwe ɛnasom kəkɔ-tɛnəs mes ma Yeriko mɔ.

²⁶ Tɛm tatəkɔ kɔ Yosuwe ɛndɛrəm:

* **7:5** Sabarim = «Kəfo nkɛ aŋkay masar mɔ»

«Intolanɛ fum pələc
nwɛ endeyɛfɛ a dare da Yeriko donlompəs
mɔ.
Wəkayi pəc-kəna-kay kədɔf ka togbu
pəcəkɔ-cəkɔ,
təyɔnɛ kəway ka wan kən coco.
K'ɔŋc-kəna-bɛr kumba ka dare-ɛ,
təyɔnɛ kɔ kəway ka wan kən wəlpəs.»
²⁷ Kanu Kəpəŋ kənasolɛ Yosuwe, kɔ tewe
tən tɛmbɛk tɔf fəp.

7

Fum wəkin kəyɔ kən pələc kəsəŋ aka Yisrayel fəp pələc

¹ Kɔ aka Yisrayel ɲaŋlukɛ kəcəme Kanu Kəpəŋ darəŋ nte kənaməne ɲa kələk ka daka da dare mɔ. Kɔ Akan wan ka Karmi, wan ka Sabidi, wan ka Sera, wəka kusunka ka Yuda, ɛŋkiyɛ ca cəlɔma daka da dare dacɔ, kɔ pəntɛlɛ Kanu Kəpəŋ nnɔ aka Yisrayel ɲayi mɔ.

² Kɔ Yosuwe osom afum kəyɛfɛ Yeriko kəkɔ dare da Hay nde pələtərəne Bet-Awɛn ntɛndɛ dec dɛmpɛ Betel mɔ. K'oloku ɲa: «Nəpɛ nəkɔ nətɛn mes yək-yək dɔtɔf.» Kɔ afum akakɔ ɲampɛ kəkɔ-tɛn mes yək-yək Hay. ³ Kɔ ɲaluksərne nnɔ Yosuwe eyi mɔ, kɔ ɲaloku kɔ: «Ta afum fəp ɲapɛ de! Afum mɛcəp mɛrəŋ, kɔ pəyi fɛ ti-ɛ, afum mɛcəp maas ɲapɛ, ɲa ɲantam kəsut Hay! Ta nəlɔlɔs afum dis, bawo akɔ pəmar a payɛfərəne mɔ, ɲala fɛ.» ⁴ Kɔ afum mɛcəp maas ɲampɛ kəkɔ-sutɛnɛ kɔ aka Hay, mba ɲanatam fɛ, kɔ afum akakɔ ɲaŋkɔ ɲayɛksər aka Hay. ⁵ Kɔ afum aka Hay ɲandifər ɲa afum wəcɔ maas kɔ camət-tin. Kɔ ɲayɛfɛ kəbɛləs ɲa kəyɛfɛ dare dəkusu haŋ Sabarim*, kɔ ɲasut ɲa pətəmbəlɛr pa tɔrɔ. Kɔ afum ɲanɛsɛ kəsutɛnɛ kɔ dis dɛŋdɛŋcɛ ɲa.

⁶ Kɔ Yosuwe ɛwal-wali yamos yən, k'ɛfəntərə k'ɛŋcəpɛ kaŋkərə ka Kanu Kəpəŋ tobu dɛntɔf haŋ dɔfɔy. Kɔ abeki a Yisrayel ɲaloŋərne sɔ kəbof dəsəbomp. ⁷ Kɔ Yosuwe oloku: «Mariki Kanu Kəpəŋ, ta ake tɔ məŋcəŋsɛ afum kəcali ka kəŋgbəkɔ ka Yurdɛn-ɛ kədəlɛk su məbɛr aka Amər dəwaca, kəmələk su kɔ məfaŋ? Kəyi kosu Yurdɛn ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ kəŋcəpər su kədɛr ka nnɔ! ⁸ Məŋaŋɛnɛn' em Mariki!

Cəke c' ideloku oŋ-ε?: «Yisrayel ŋayeksər aterene anan.»⁹ Kəyefe aka Kanahan haŋ afum alpəs aŋe fəp ŋayi dətəf mə, kə ŋandene ti-ε, ŋandebereŋe, ŋapaŋne su ŋasut, ŋamələk su doru. Cəke cə məndementər oŋ debeki dam-ε?»

¹⁰ Kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: «Məyefe, ta ake tə məŋcəpəne tobu dətəf-ε? ¹¹ Aka Yisrayel ŋaŋciya! Ŋaləsər temer pəkə inasəŋ ŋa mə. Ey, ŋaləkərne ca cəloma nyε inaloku ŋa kəberene yi daka dem mə. Ŋaŋkiye ŋa yati, kə ŋameŋk ca cəloma dəyesare yaŋan. ¹² Ti disre, aka Yisrayel ŋafətam kəsutene kə aterene anan. Mene ŋayeksər ŋa, bawo ŋa ŋə pəmar oŋ pamələk. Ifətam kəyi tes tin kə nəna kə nəntəwurene nu daco ca nce inaməne nu kələk mə de! ¹³ Məyefe, məkə, məloŋka afum. Məloku ŋa: «Nəsəkəsne alna. Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Yisrayel kəsom im ti kədelok' un: Ca nce inaməŋ' on mə, yey' un dəwaca.» Aka Yisrayel nəfətam kəyefərene kə aterene anu kə nəntəwure ca cacəkə nu daco-ε. ¹⁴ Alna bət-bət, nəder nno fər ya Kanu kirin, nəmentərne Ki cusuŋka cusuŋka. Kusuŋka nke Kanu kəŋcəkər mə kəcəŋne dəcor cor. Kor nke kəndecəkər mə kəcəŋne wəlo wəlo. Kələ nke Kanu kəndecəkər mə afum aŋe ŋadecəŋne akin akin. ¹⁵ Nwe o nwe andebəŋc kətəmpər ka ca nce Kanu kəməne mə, amber kə dənəŋc, nkən kə afum a kələ kən fəp. Nkən epətəs danapa da Kanu Kəpəŋ bawo nkən əyə tes nte təntətesə mə nte təsəŋe aka Yisrayel kəlapərne mə.

¹⁶ Kə Yosuwe eyefe bət-bət suy, k'əŋcəŋene aka Yisrayel cusuŋka cusuŋka. Kə Kanu Kəpəŋ kəŋcəkər aka kusuŋka ka Yuda. ¹⁷ Kə Yosuwe əŋcəŋene Yuda cor cor, k'əŋcəkər kor ka Sera. K'əŋcəŋene kor ka Sera wəlo wəlo, k'əŋcəkər kələ ka Sabidi. ¹⁸ K'əŋcəŋene kələ ka Sabidi akin akin, k'əŋcəkər Akan, wan ka Karmi, wan ka Sabidi, wan ka Sera wəka kusuŋka ka Yuda. ¹⁹ Kə Yosuwe oloku Akan: «Wan kem mələləs Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Yisrayel, məyek-yekəs ki! Mələk' im ma təkə məyə mə, ta məmeŋkər' im ti de!» ²⁰ Kə Akan oloku Yosuwe: «Ey, kaŋce kə, in'eciya Kanu Kəpəŋ, Kanu ka Yisrayel. İləmər' əm nte iyə mə: ²¹ Yəsətə yosu disre, inanəŋk duma da Mesopotami, duma dadəkə dentesə decepərər, kə gbeti

masar mərəŋ, kə aŋcəmbəl ŋa kəma ŋi sona gboŋ ŋelele kilo daco. Kə ca cacəkə yembas' im, itə inaləke yi. Mba inamət yi dətəf, iməŋk yi nde abal ŋem disre gbeti beyi tantəf.» ²² Kə Yosuwe osom afum, kə ŋayekse kəkə-məməŋ abal ŋa Akan disre, kə ŋaŋkə ŋabəp ca yayəkə fəp gbeti bəfəntəre yi tantəf. ²³ Kə ŋalək yi fəp, kə ŋaŋkene Yosuwe kə aka Yisrayel fəp, kə ŋaŋkə ŋaboc yi fər ya Kanu Kəpəŋ kirin.

²⁴ Kə Yosuwe elək Akan wan ka Sera, kə gbeti, duma, aŋcəmbəl ŋa kəma, awut əŋ arkun kə aran, cəna cən, səfale sən, yəcəl yən yefet yefet, abal ŋən kə ca cəkə yənyəne yən mə fəp. Kə aka Yisrayel fəp ŋasol kə Yosuwe, kə ŋampene Akan nde mərə daco, nde aŋwe «Aranta ŋa Pələc mə». ²⁵ Kə Yosuwe oloku: «Ta ake tə məyəne su pələc pampε-ε? Məna sə kəyə 'm kə Kanu Kəpəŋ kənder pələc məkə.» Kə aka Yisrayel fəp ŋaŋcacas kə masar haŋ k'efi. Kə ŋaŋcacas afum əŋ fəp masar, kə ŋaŋcəf ŋa fəp dənəŋc. ²⁶ K'amboc ŋa kəroŋ tərpesa pəpəŋ pa masar, mpε pəsəryi haŋ məkə mə, kə abəkəc ŋedətor Kanu Kəpəŋ. Itə awene kəfo kaŋkə tewe ta «Aranta ŋa Pələc» haŋ məkə.

8

Aka Yisrayel kətam kəŋan aka Hay

¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: «Ta mənesε, ta məyikce! Mələk asədar am fəp, məyefe məkə-sutene kə aka Hay. Məŋəŋk, isəŋ əm wəbe ka Hay, k'imber' əm kə dəwaca, nkən kə afum əŋ, kə dare dən, kə atəf ŋən. ² Məŋkəyə wəbe ka Hay pəmə təkə məŋayə wəbe ka Yeriko kə dare dən mə. Mba dəndo taŋ, nəntam kələk yəcəl kə ca cəlpəs fəp nce nəŋkəsətə dəndo mə. Nəgbəpne dare tadarəŋ, nəwəkərne ŋa.»

³ Kə Yosuwe eyefe kə asədar əŋ fəp kəpe ka Hay. Kə Yosuwe eyek-yek asədar ayenki dis məcəp wəco maas, k'oloku ŋa kəkə Hay pibi. ⁴ K'oloku ŋa: «Nəkəmbərne, nəgbəpne dare darəŋ haŋ tēm nte andenaloku a nəwəkərne ŋa mə. Ta nəbələ dare pələrəm de! Nəlompəsne kəsutene! ⁵ Ina kə afum aŋe isole mə fəp, səna səŋkəlotərne dare. Tēm nte aka Hay ŋandenawur kəkə-setər su pəmə təcəkə-cəkə mə, səŋkəbaŋene kəyeksər

ɲa. ⁶Tem tatɔkɔ ɲandecɔmɛ su darɛɲ kɛbɛlɛs, sɛɲkɛkɛrɛ ɲa haɲ sɛwurene ɲa dare, bawo ɲande kɛc-loku: «Kɛyɛksɛr su kɔ ɲande sɔ pɛmɔ tɔcɔkɔ-cɔkɔ.» Tɔyɔne fɔ sɛna sɛyi kɛyɛksɛr sɛc-der nnɔ nɔyi mɔ, ⁷ nɛwɔrɛr ɲa, nɛbaɲ katina dare. Kanu Kɛpɔɲ, Kanu konu, kɛɲkɔ-bɛr un dare dadɔkɔ dɛwaca. ⁸ Nɛc-kɔna-sumpɛr dare, nɛbɛr di nɛɲc. Nɔyɔ mes pɛmɔ tɔkɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛloku mɔ. Nɛkɛmbɛrɛnɛ tatɔkɔ ilok' un mɔ.» ⁹ Kɔ ɛɲkɛkɛrɛ ɲa, dɛkɛliɲɛ dare da Hay. Kɔ ɲaɲkɔ ɲagbɔpɛnɛ Betel kɔ Hay dacɔ, kɛca nke dec dɛɲkɛle Hay mɔ. Kɔ Yosuwe ɛɲcɛpɛrɛnɛ pibi kɛfo kɛɲkɔ kɔ asɔdar ɔn.

¹⁰ Dɔcɔsɔk kɔ Yosuwe ɛyɛfɛ bɛt-bɛt suy, k'olonka asɔdar ɔn, nkɔn kɔ abeki aka Yisrayel, kɔ ɲaɲcɛpɛr asɔdar kirin ɲa kɛkɔ ka Hay. ¹¹ Asɔdar akɔ ɛnasole mɔ fɛp kɔ ɲampɛ, kɔ ɲalɔtɛrɛnɛ nte ɲanadetɛfɛrɛnɛ dare mɔ, kɔ ɲaɲcɛmbɛr sɛɲka nde dec dɛɲkɛle mɔ kɛca kɛtɔt. Aranta ɲɛnɔyi Hay kɔ asɔdar dacɔ. ¹² Kɔ Yosuwe ɛlek asɔdar afum mɛcɛp kɛcamɛt, k'ɛɲcɛmbɛr ɲa Betel kɔ Hay dacɔ, ɲac-liɲɛ ntende dec dɛɲkɛle mɔ. ¹³ Nte asɔdar ɲalip kɛcɛmbɛr sɛɲka fɛp ntende kɛca kɛmeriya ka nde dec dɛmpɛ dare da Hay mɔ, kɔ Yosuwe ɛɲcɛpɛr pibi papɔkɔ nde d'aranta.

¹⁴ Nte wɛbɛ ka Hay endecɛrɛ ti mɔ, kɔ ɲambɛlkɛr kɛyɛfɛ kɔ asɔdar ɔn kɔ afum a dare ɲawur, kɛkɔ-bɛpɛnɛ kɔ aka Yisrayel kɛsutɛnɛ nde pɛtɛmbɛlɛr pɔkɔ pɛtɛfɛrɛnɛ kɔ Araba mɔ, mba wɛbɛ ka Hay ɛnacɛrɛ fɛ a kɛliɲɛ ɲa kɔ aka Yisrayel ɲande ntende dare tadarɛɲ. ¹⁵ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɛp ɲayɛl waca Hay fɔr kirin, kɔ ɲayɛfɛ kɛyɛksɛr aka Hay, ɲasolɛnɛ dɔpɔ da nde dɛtɛgbɛrɛ. ¹⁶ K'aloku aka Hay a ɲabelɛs ɲa. Kɔ ɲambɛlɛs Yosuwe kɔ afum ɔn haɲ kɔ ɲambɛlɛnɛ dare da Hay. ¹⁷ Ali fum anasak fɛ Hay kɔ Betel nwe ɛnatɔ-wur kɛkɔ-bɛlɛs aka Yisrayel mɔ. Kɛbɛlkɛr kɛbɛlɛs aka Yisrayel kɛnasɔɲɛ ta aɲgbɛt cumba ca dare-ɛ. ¹⁸ Kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛloku Yosuwe: «Mɛtukɛr dakma dam dadɔkɔ mɛntɔmpɛr mɔ kɛca ka Hay, bawo ilek Hay, k'imber' ɛm dɛwaca.» Kɔ Yosuwe ontukɛr kɛɲgbasar kɛɲkɔ ɛnatɔmpɛr mɔ Hay. ¹⁹ Kɔ aliɲɛ ɲawur katɔna-katɔna nde ɲanagbɔpɛsɛnɛ mɔ, kɔ ɲayɛkɛ kɛkɔ dare, kɔ ɲambɛrɛ, kɔ ɲasumpɛr dare kɔ ɲaɲcɔf di

katɔna-katɔna.

²⁰ Aka Hay ɲandeluksɛrɛnɛ, kɔ ɲaɲgbɛtɛnɛ nte: Kinimɛ ka dare kɛc-pɛ haɲ kɛsumpɛr dareɲc. ɲasɔtɔ fɛ sɔ tɛyɛkɛ ɲakɔ kɛca kɛtɔt, kɔ pɔyi fɛ ti-ɛ, kɛca kɛmeriya. Asɔdar aka Yisrayel akɔ ɲanabaɲɛnɛ kɛyɛksɛr aka Hay mɔ, ɲaɲkafɛle kɛkɔ-sutɛnɛ kɔ ɲa. ²¹ Nte Yosuwe kɔ asol ɔn aka Yisrayel fɛp ɲanɛɲk fɔ aɲɛ ɲac-liɲɛ dare mɔ ɲasumpɛr di, kɔ kinimɛ kɔyi kɛpɛ dare, kɔ ɲaɲkafɛlɛrɛnɛ aka Hay kɛsutɛnɛ, kɔ ɲasut ɲa. ²² Akɔ ɲanabaɲ dare ɲaɲcɛpɛr aka Hay darɛɲ, kɔ tɔyɔne fɔ aɲkuc-kucɛnɛ aka Hay, ali wɛkin ɛnatam fɛ kɛmulpɛr aka Yisrayel. ²³ Kɔ ɲasumpɛr wɛbɛ ka Hay pɔyi wɔyɛɲ, kɔ ɲaɲkɛnɛ kɔ Yosuwe. ²⁴ Nte aka Yisrayel ɲalip kɛdif aka Hay nde dɛtɛgbɛrɛ mɔ, akakɔ ɲanacɛmɛ aka Yisrayel darɛɲ kɛbɛlɛs mɔ, k'andifɛ ɲa fɛp sakma. Kɔ aka Yisrayel fɛp ɲander Hay kɔ ɲande ɲadif ɲa fɛp. ²⁵ Dɔsɔk dadɔkɔ anadif afum mɛcɛp wɛcɔ kɔ mɛrɛɲ (12.000), kɛyɛfɛ arkun haɲ aran, fɛp fɔɲan aka Hay. ²⁶ Yosuwe ontɔrɛ fɛ dakma dadɔkɔ ɛnatukɛr Hay mɔ haɲ kɔ aka Yisrayel ɲalip kɛdifɛt ɲa. ²⁷ Kɔ aka Yisrayel ɲalɛk yɔcɔl yɛfɛt yɛfɛt, kɔ ca cɛlɔma ya dare pɛmɔ tɔkɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛnasom ti Yosuwe mɔ. ²⁸ Kɔ Yosuwe ɔɲcɔf Hay, kɔ tɔyɔne fɔ haɲ mɔkɔ tofo tetɛyɛ tɔ, tɔyɔne nde dɛtɛgbɛrɛ. ²⁹ Kɔ Yosuwe ɛɲgbɛk wɛbɛ wɛka Hay dɛkɛtɔk haɲ dɔfɔy. Dec dɛndekafɛle, kɔ Yosuwe oloku a patorɛ wɛfi. K'aɲkɔ pagbal kɔ nde dare dɛkusɔ, k'andɛɲɛsɛr kɔ masar mɔpɔɲ kɛrɔɲ mɛmɛ mɔsɔrɔyi di haɲ mɔkɔ mɔ.

³⁰ Kɔ Yosuwe ɛɲcɛmbɛrɛ Kanu Kɛpɔɲ Kanu ka Yisrayel aɲgbip nde tɔrɔ ta Ebal. ³¹ Kɔ Yosuwe ɔyɔ ti pɛmɔ tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɛnaloku ti aka Yisrayel mɔ, pɛmɔ tɔkɔ aɲcic ti nde buk ba sariyɛ sa Musa mɔ: «Aɲgbip ɲa masar mɔtɔpat.» Kɔ ɲalɔɲɛnɛ kɛlɔɲɛnɛ ka kɛcɔf, kɔ kɛlɔɲɛnɛ ka pɛforu. ³² Dɛndo aka Yisrayel fɛp fɔr kirin Yosuwe ɔɲgbɔkɛrɛ sɔ kɛcicɛs masar mamɔkɔ kɛrɔɲ sariyɛ nɛsɛ Musa ɛnacicɛs mɔ. ³³ Aka Yisrayel fɛp, abeki aɲan, akirin aɲan, aboc aɲan kiti, acikɛra kɔ aYisrayel ɲaɲcɛmɛ kɛɲkɛra kɛca kɛtɔt kɔ kɛmeriya. ɲatɛfɛrɛnɛ kɔ alɔɲɛnɛ aLewy aɲɛ ɲanagbɔɲɛnɛ kɛɲkɛra kɛsɛlɛɲ ka danapa da Kanu Kɛpɔɲ kɔ aka Yisrayel mɔ. Afum dacɔ ɲanɔyi kɛca

ka tɔrɔ ta Karisim, kɔ dacɔ ɲanayi kɛca ka tɔrɔ ta Ebal, pɛmɔ tɔkɔ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɛnasom ti, a patolanɛ aka Yisrayel tɔcɔkɔ-cɔkɔ mɔ. ³⁴ Kɔ Yosuwe oloku moloku ma sariyɛ fɛp, kɛtolanɛ pɛtɔt kɔ pɛlɛc, pɛmɔ tɔkɔ anacic ti dɛbuk ba sariyɛ mɔ. ³⁵ Ali toloku ta Musa tin Yosuwe ɛnasak fɛ nte ɛnatɔ-loku aka Yisrayel fɛp fɔr kirin mɔ, kɛbɛp aran, awut, haɲ acikɛra aɲɛ ɲanande ɲa dacɔ mɔ.

9

Kɛsek danapa kɔ aka Kabayɔɲ

¹ Nte toloku ta kɛder ka asɔdar aYisrayel tɛmbɛp abɛ aɲɛ ɲanande Yurden kɛsɛk ntende dec dɛɲkalɛ dɛmɔrɔ kɔ nde pɛtilsɛrne tɔf ya tantɔf mɔ, abɛ aɲɛ ɲanades-ndɛs kɛba kɛsɛk mɔ fɛp, haɲ atɔf ɲa Liban kɛsɛk: Aka Hit, aka Amɔr, aKananan, aPerisi, aHiwy, kɔ aYebus, ² kɔ ɲamberɛnɛ kɛkɔ-sutɛnɛ kɔ Yosuwe kɔ aka Yisrayel.

³ Kɔ aka Kabayɔɲ ɲane sɔ nte Yosuwe ɛnayɔ aka Yeriko kɔ Hay mɔ. ⁴ Kɔ ɲa sɔ ɲaɲkɔ kɛkɔ-yɔ aka Yisrayel kɔ Yosuwe cɛmpɛn-pɛn. Kɔ ɲalɛk lɔba yɛlɛc, kɔ ɲandenɲɔr sɔfale sɔɲan kɔ cɛbuntɛlɛ ca member cɛlɛc cɛfute-fute. ⁵ Kɔ ɲaɲbɛrɛsnɛ cɔfta cɛlɛc cɛlɛc cɛwale-walɛ, pasɔtɛs ci, ɲaberɛsnɛ suma sɛwale-walɛ. Cɛcom nɛɛ ɲanameɲkɛrne kɛkɔsɔm mɔ fɛp cɛnawos, cɛputkɛ. ⁶ Kɔ ɲaɲkɔ ɲabɛp Yosuwe nde sanɲa sa Kilkal kɔ ɲaloku kɔ kɔ afum aka Yisrayel: «Atɔf ɲɔbɔlɛ ɲɔ sɛyɛfɛ. Sɛfan fɔ sɛsek danapa kɔ nɛna.» ⁷ Mba kɔ afum aka Yisrayel ɲaloku ɲa: «Anɔ 'cɛrɛ-ɛ? Tɔlɔma sɛna ɲɔ nɛndɛ dacɔ. Cɛke cɔ antam kɛsek danapa kɔ nɛna-ɛ?» ⁸ Kɔ ɲaloku Yosuwe: «Acar anu ɲɔ sɛyɔnɛ.» Kɔ Yosuwe eyif ɲa: «Are ɲɔ nɛyɔnɛ-ɛ? Deke nɛyɛfɛ-ɛ?» ⁹ Kɔ ɲaloku Yosuwe: «Atɔf ɲɔbol-bolu ɲɔ acar am ɲayɛfɛ, bawo tewe ta Kanu Kɛpɔɲ tɔ sɛne, Kanu kam, bawo sɛne kɔ tewe kɔ tɔkɔ ɛnayɔ Misira mɔ fɛp, ¹⁰ kɔ tɔkɔ ɛnayɔ abɛ a Amɔr mɛrɔɲ nde Yurden kɛsɛk ntende dec dɛmpɛ mɔ: Sihɔɲ wɛbɛ wɛka Hesbon, kɔ Oku wɛbɛ wɛka Basan nwe ɛnayɔ Astarot mɔ.

¹¹ Abeki asu kɔ afum asu fɛp aka dɔtɔf ɲaloku su: «Nɛlɛk yeri yonu ya dɔpɔ, nɛkɔ nɛfaynɛ ɲa. Nɛkɔ nɛlɔku ɲa: «Acar anu ɲɔ sɛyɔnɛ! Nɛkɛl ɔɲ nɛsek danapa kɔ sɛna!

¹² Cɛcom cosu caɲcɛ cɛnawonɛ tɛm nte

sɛndenalɛk ci dɛkɛr kɛder tɔmpɛrne dɔpɔ mɔ, kɛyɛfɛ dɔsɛk ndɛ sɛyɛfɛ nnɔ ndorosu kɛder nnɔ nɛyi mɔ. Awa nɛgbɛtnɛ nte: Icɔ caɲcɛ cɛwosɛrɛnɛ kɔ cɛmputkɛ mɔ. ¹³ Kɔ cɛbuntɛlɛ caɲcɛ sɛnalɛk ci cɛfu, nɛgbɛtnɛ nte icɔ caɲcɛ cɛmpɔrɛ-pɔrɛ mɔ! Nɛnɛɲk yamos yosu kɔ cɔfta cosu, dɔpɔ dobolu dɔsɔɲɛ yi kɛlɛcɛ.» ¹⁴ Kɔ afum a Yosuwe ɲamɔmɔn ca ya acikɛra ta ɲayif ti Kanu Kɛpɔɲ-ɛ. ¹⁵ Kɔ Yosuwe ɛɲcaɲɔs kɛtɔɲnɛ kɔ afum aɲɛ, kɔ ɲantɔɲnɛ pɛforu, kɔ ɲasɔɲ ɲa temer ta kɛsɛk ɲa ɲayi doru, kɔ akirin a kɛlonkɛnɛ ka Yisrayel ɲanderme ɲa moloku mamɔkɔ ɲanatɔɲnɛ mɔ.

¹⁶ Mata maas disrɛ nte ɲalip kɛcaɲɔs ka danapa kɔ ɲa mɔ, kɔ aka Yisrayel ɲande ɲane a andɛ aɲan ɲɔ, afum aɲɛ ɲanɔɲkɛlɛnɛ kɛndɛ. ¹⁷ Kɔ aka Yisrayel ɲaɲkɔ nde dare danɲan, tataka ta maas kɔ ɲamberɛ di. Sɛdare sasɔkɔ sɛnatɔɲnɛ Kabayɔɲ, Kefira, Beyerot, kɔ Kiriyat-Yeyarim. ¹⁸ Aka Yisrayel ɲanadif fɛ ɲa teta kɛdɛrɛm kɛɲkɔ akirin a kɛlonkɛnɛ ɲanadɛrme ɲa tewe ta Kanu Kɛpɔɲ Kanu ka Yisrayel mɔ. Kɔ afum a Yisrayel fɛp ɲayɛfɛ kɛbupɛrɛ moloku ma akirin aɲan. ¹⁹ Mba kɔ akirin ɲaloku kɛlonkɛnɛ ka aYisrayel fɛp: «Sɛnadɛrme ɲa Kanu Kɛpɔɲ Kanu ka Yisrayel. Afɔsɔ-tam kɛgbuɲɛnɛ ɲa. ²⁰ Nte tɔ andeyɔ ɲa: Andɛcɛ ɲa ɲayi doru, ta padewernɛ mɛtɛlɛ ma Kanu Kɛpɔɲ teta kɛdɛrɛm nɛkɛ anadɛrme ɲa mɔ. ²¹ ɲayi doru, tɔyɔ fɛ tes! Mba aɲkɔcɛmbɛr ɲa kɛkɛtɛs ka domun, kɔ kɛgbɛs ka tɔk ya kɛlonkɛnɛ ka Yisrayel.» Itɔ akirin a Yisrayel ɲanaloku afum aɲan. ²² Kɔ Yosuwe ewe aka Kabayɔɲ, k'oloku ɲa: «Ta ake tɔ nɛyɛmbɛrɛ su nɛc-loku a nɛmbɔlɛnɛ kɔ sɛna-ɛ, a kɔ pɛyɔnɛ fɔ sɛnɔɲkɛlɛnɛ kɛndɛ kɔ nɛna-ɛ? ²³ Nɛkɛl ɔɲ, pɛlɛc pɛɲcɛm' on darɔɲ! Ali wɛkin ɔfɔsɔ-wur dacar. Nɛna andɛ kɛc-kɛtɛs domun, nɛc-gbɛs tɔk ya kɛlɔ ka Kanu kem.» ²⁴ Kɔ aka Kabayɔɲ ɲaloku Yosuwe: «Alɔmɛr acar am teta aka Yisrayel tin tin tin a Kanu Kɛpɔɲ Kanu kam kɛnasom wɛcar kɛn Musa a kɛsɔɲ un antɔf ɲaɲɛ fɛp, a nɛlɛsɛr andɛ a ɲi fɛp fɔr yonu kirin. Awa kɛder konu kɛsɔɲɛ su kɛnɛsɛnɛ sɛbomp sosu, itɔ sɛyɔnɛ tantɛ. ²⁵ Nɛkɛl ɔɲ, sɛyi 'm dɛwaca. Mɛyɔ su tɔkɔ tentes' am mɔ, mɛyɔ su ti pɛlɔmpu disrɛ.» ²⁶ Itɔ Yosuwe ɛnayɔ ɲa, k'ɛmbaɲɔr ɲa

aka Yisrayel anje njanatɔsɔ-dif ɲa mɔ. ²⁷ Kɔ Yosuwe ɛɲcɔmbɛr ɲa kɔyɛfɛ dɔsɔk dadɔkɔ kɛgbɛs tɔk, kɔ kɛkɛtɔs domun nde aɲgbip ɲa Kanu Kɛpɔɲ, nde kɛfo kanɲkɔ nkɔn Kanu Kɛpɔɲ kɛndɛmentɛr mɔ. Haɲ mɔkɔ, awut sɔ aɲan ɲasɔrɔbɛc yɛbɛc yayɔkɔ nde atɔf ɲa Yisrayel.

10

Yosuwe kɔ aYisrayel kɔtam kɔɲan abɛ Amɔr

¹ Kɔ Adoni-Cɛdɛk wɔbɛ wɔka Yerusalem ɛne a Yosuwe ɛmbaɲ Hay, k'endif afum aka di fɛp, k'ɔyɔ aka Hay kɔ wɔbɛ kɔɲan pɛmɔ tɔkɔ ɛnayeɔ Yeriko kɔ wɔbɛ kɔɲan mɔ. K'ɛne sɔ aka Kabayɔɲ ɲa ɲasek danapa kɔ aka Yisrayel, kɔ ɲayi kɛfo kin. ² Kɔ kɛnesɛ kɛpɔɲ kɛnder ɲa, bawo Kabayɔɲ dare dɔpɔɲ dɛnayeɔ, pɛmɔ dare da abɛ. Dɛnabɛk dɛtas Hay, afum a di ɲayɛɲk dis. ³ Kɔ Adoni-Cɛdɛk wɔbɛ wɔka Yerusalem osom pakɔ-loku Ho-ham wɔbɛ wɔka Hebɛrɔɲ, Piram wɔbɛ wɔka Yarmut, Yafiya wɔbɛ wɔka Lakis, kɔ Debir wɔbɛ wɔka Ekilɔɲ; ⁴ «Nɔder nɔmar' im nte tɔɲsɔɲɛ itam kɛsut Kabayɔɲ, bawo ɲantɔɲɲɛ kɛsek danapa kɔ Yosuwe kɔ aka Yisrayel.»

⁵ Kɔ ɲambɛrɛnɛ abɛ kɛcamɛt nde atɔf ɲa Amɔr: Wɔbɛ wɔka Yerusalem, wɔbɛ wɔka Hebɛrɔɲ, wɔbɛ wɔka Yarmut, wɔbɛ wɔka Lakis, kɔ wɔbɛ wɔka Ekilɔɲ. Kɔ ɲampe fɛp faɲan kɔ asɔdar aɲan, kɔ ɲaɲkɔ ɲacɔmbɛr saɲka sɔɲan Kabayɔɲ kirin kɔ ɲawɛkɛrɛnɛ ɲa.

⁶ Kɔ aka Kabayɔɲ ɲasom pakɔ-loku Yosuwe nde saɲka sa Kilkal: «Ta mɛsak acar am, mɛpɛrɛnɛ nnɔ sɔyi mɔ katɔna! Ta mɛbaɲɔr acar am kɛmar kam, bawo abɛ Amɔr fɛp, anje ɲanandɛ nde dɛmɔrɔ mɔ, ɲambɛrɛnɛ kɛdɛyɛfɛrɛnɛ kɔ sɛna. ⁷ Kɔ Yosuwe ɛmpɛ Kilkal kɔ asɔdar ɔn fɛp kɔ afum ɔn ayeɲki dis fɛp.

⁸ Kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛlɔku Yosuwe: «Ta mɛnesɛ ɲa, bawo ilɛk ɲa k'imber' ɔm dɛwaca. Ali fum kɔɲan wɛkin ɔfɔtam kɛcam' am fɔr kirin.» ⁹ Kɔ Yosuwe ɔɲkɔt pibi papɔkɔ fɛp kɔyɛfɛ ka Kilkal, k'ɔɲkɔ pɛbɛrɛr ɲa. ¹⁰ Kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɛsɔɲɛ ɲa kɔyɛksɛr aka Yisrayel. Kɔ ɲasut ɲa pɛpɔɲ Kabayɔɲ, kɔ ɲaɲcɔmɛ kɛbɛlɛs ɲa dɔpɔ nde dɛmpɛ Bɛt-Horon mɔ, kɔ ɲandifɛt aka Amɔr haɲ sɛdare sa Aseka kɔ Makeda. ¹¹ Kɔyɛksɛr kɔɲan

Yisrayel, nte aka Amɔr ɲanabɛp pɛtɛmbɛlɛr pa Bɛt-Horon mɔ, kɔ Kanu Kɛpɔɲ kɔyɛfɛ kɛtɔrɛr ɲa cul ya letɛr yɔpɔɲ haɲ Aseka, kɔ ɲafi. Anje cul ya letɛr yɛnadif mɔ ɲanala ɲatas akɔ aka Yisrayel ɲanadifɛ sakma sɔɲan mɔ.

¹² Kɔ Yosuwe oloku Kanu Kɛpɔɲ dɔsɔk ndɛ kɛnalɛk aka Amɔr kɛbɛr aka Yisrayel dɛwaca mɔ, k'oloku aka Yisrayel fɔr kirin: «Mɛna Dec, mɛcɔmbɛrɛs Kabayɔɲ!

Kɔ mɛna Nɔf, mɛcɔmbɛrɛs nde aranta ɲa Ayalon!»

¹³ Kɔ dec dɛɲcɔmɛ tofo tin kɔm daco kɔ dɛfati kɛkɔt kɛlɔtɔs ka dɔsɔk din cam-cam, kɔ ɲof ɲi sɔ ɲɛcɔmɛ haɲ tɛm nte aka atɔf ɲa Yisrayel ɲanalip kɛlukɛ ɛtɛrɛnɛ aɲan ayɛk mɔ. Anje cɛ ti nde Buk ba Wɛlɔmpu ba? ¹⁴ Dɔsɔk dɛntayi fɛ pɛmɔ dɔsɔk dadɔkɔ, tɔcɔkɔ-cɔkɔ tɛlpɛs tɛnayeɔ. Kanu Kɛpɔɲ kɛnacɛɲkɛl dim da fum, bawo Kanu Kɛpɔɲ Yisrayel ɲɔ kɛɲc-sutɲɛnɛ dɔsɔk dadɔkɔ.

¹⁵ Yosuwe kɔ aka Yisrayel fɛp ɲalukus dɔsɔk dadɔkɔ nde saɲka sa Kilkal.

Yosuwe kɛdifɛt kɔn abɛ kɛcamɛt

¹⁶ Kɔ abɛ anje kɛcamɛt ɲayɛksɛ kɔ ɲaɲkɔ ɲagbɔpɲɛ dɔtɔgbɔkɛnɛ nde Makeda.

¹⁷ K'ɔɲkɔ paloku ti Yosuwe: «Abɛ akɔ kɛcamɛt ɲaɲkɔ ɲagbɔpɲɛ nde tɔgbɔkɛnɛ ta Makeda.» ¹⁸ Kɔ Yosuwe oloku: «Nɛbɛɲkɛli masar mɔpɔɲ, nɛkɔ nɛsɔɲcɛ mi kusɔɲka ka tɔgbɔkɛnɛ tatɔkɔ, nɛcɔmbɛr di afum ɲac-bum. ¹⁹ Ta nɛsak kɛcɔmɛ ɛtɛrɛnɛ anu darɔɲ, nɛgbintɛrɛnɛ ɲa dɔpɔ, ta nɛsak ɲa ɲabɛrɛ dare daɲan de! Kanu Kɛpɔɲ kɛlɛk ɲa kɔ kɛmber un dɛwaca!» ²⁰ Nte Yosuwe kɔ awut aka Yisrayel ɲalip kɛsut ɲa, mba ɲabut kɛmɛlɛk ɲa fɛp mɔ, mɛnɛ afum akin akin akɔ ɲanayɛksɛ-yɛksɛ ɲakɔ sɛdare sa saɲka sɛkɔ sɛnalɔtɛrɛnɛ ɲa mɔ. ²¹ Kɔ afum fɛp ɲalukus bɛkɛc yoforu disɛ nde saɲka sa Makeda, nde Yosuwe ɛnayeɔ mɔ. Ali fum ɛnayeɲk fɛ abɛkɛc kɛlɔkɛ ka aka Yisrayel tes tɔlɔma.

²² Kɔ Yosuwe oloku: «Nɛfɛni dɛkɛbɛrɛ da tɔgbɔkɛnɛ ta tɔrɔ tante, nɛwɛrɛnɛ abɛ akaɲɛ kɛcamɛt nɛkɛr'em ma!» ²³ Kɔ awurɛ kɔ abɛ akaɲɛ kɛcamɛt dɛndo dɔtɔgbɔkɛnɛ, k'ɔɲkɛnɛ kɔ: Wɔbɛ wɔka Yerusalem, wɔbɛ wɔka Hebɛrɔɲ, wɔbɛ wɔka Yarmut, wɔbɛ wɔka Lakis, kɔ wɔbɛ wɔka Ekilɔɲ. ²⁴ Nte awurɛnɛ abɛ anje k'ɔɲkɛnɛ Yosuwe mɔ, kɔ Yosuwe

ewe afum aka Yisrayel fəp, k'oloku abe ən aka dəkəwan anje njan-c-kə dəkəsutene mə: «Nəcəne nənə nəgbəce abe akanje kəcamət mera wəcək wonu.» Kə afum anje njalətərne kə njanəbəcə abe anje kəcamət mera, wəcək wañan. ²⁵ Kə Yosuwe oloku: «Ta nənese, ta nəyikce! Nəyenjk dis, nəbanse, bawo tante tə Kanu Kəpəñ kəndekə-yə aterene anu fəp anje nəyi kəsutene mə.» ²⁶ Nte tenjepər mə, kə Yosuwe osut nja, k'endif. K'engbek nja tək kəcamət darenc, kə nandətse tək yayəkə darenc han dəfəy. ²⁷ Dec dərəfəy, kə Yosuwe oloku a padeti nja dətək dəndo anagbek nja mə. K'anjkə pagbal nja dəndo njanəbəpne mə, k'asunce kusunja ka təgbəkene tatəkə masar məpəñ. Tatəkə tə pəsəryi dənda han məkə.

Yosuwe katam kən afum a sadare sələma

²⁸ Kə Yosuwe emban sə dare da Makeda dəsək din dadəkə, k'osut nja k'endife nja dakma dən, kələkene wəbe kəñan. Kə Yosuwe endif aka Makeda fəp, kə yəcəl yañan yəkə yenayi di mə, ali fum enamulpər fe nja. K'əyə wəbe ka Makeda təkə enayə wəbe ka Yeriko mə.

²⁹ Yosuwe kə aka Yisrayel fəp njanjepər Makeda kə njanjkə Libana, kə nawekərne aka Libana. ³⁰ Kə Kanu Kəpəñ kələk sə Libana kə wəbe kəñan kə kəmber nja aka Yisrayel dəwaca. Kə aka Yisrayel nandifəte nja sakma səñan, kə afum akə njanayi di mə fəp. Ali fum enamulpər fe nja, kə nja yə sə wəbe wəka Libana pəmə təkə njanayə wəbe wəka Yeriko mə.

³¹ Yosuwe kə aka Yisrayel fəp nja yefe Libana kə njanjkə Lakis. Kə njanjkə njanəmbər di sanja səñan fər yañan kirin, kə nawekərne nja. ³² Kə Kanu Kəpəñ kələk Lakis kə kəmber aka Yisrayel dəwaca tataka ta mərəñ nte, kə aka Yisrayel nandifəte nja sakma səñan, kə afum akə njanayi di mə fəp, pəmə təkə njanayə aka Libana mə. ³³ Kə Horam wəbe wəka Keser empe kəkə-mar aka Lakis. Kə Yosuwe osut kə kə afum ən, ali wəkin enasak fe.

³⁴ Yosuwe kə afum ən njanjepər Lakis, kə njanjkə Ekiləñ. Kə njanəmbər di sanja səñan fər yañan kirin, kə nawekərne nja. ³⁵ Kə Kanu Kəpəñ kələk aka Ekiləñ kə kəmber aka Yisrayel dəwaca dəsək din dadəkə. Kə nandifəte nja sakma səñan, kə afum akə njanayi di mə

fəp. Kə Yosuwe endif nja fəp dəsək din dadəkə, pəmə təkə enayə aka Lakis mə.

³⁶ Yosuwe kə aka Yisrayel fəp nja yefe Ekiləñ kə njanjkə Hebərəñ, kə nawekərne nja. ³⁷ Kə Kanu Kəpəñ kələk aka Hebərəñ kə kəmber nja dəwaca. Kə nandifəte nja sakma səñan kəbər ka wəbe kəñan kə afum akə njanayi di mə fəp, pəmə təkə njanayə Ekiləñ mə. Ali fum enamulpər fe Yosuwe, k'endif nja kələkene afum akə njanayi di mə fəp.

³⁸ Yosuwe kə aka Yisrayel njanəfəte nja sakma aka Debir, kə nawekərne nja. ³⁹ Kə Kanu Kəpəñ kələk Debir kə wəbe kəñan kə kəmber aka Yisrayel dəwaca. Kə nandifəte nja sakma səñan, kə nandif afum akə njanayi di mə fəp. Ali fum enamulpər fe nja. Kə Yosuwe əyə aka Debir kə wəbe kəñan pəmə təkə enayə Hebərəñ, Libana kə abe anjan mə.

⁴⁰ Kə Yosuwe osut aka mərə kəpəñ akakə fəp, atəf nja Nəkəf nde kəca kətət ka nde dec dəmpə mə, pətilsərne di atəf nja tantəf, kə atəf nje njei mərə kə aranta dacə mə, kələkene ka abe anjan fəp. Ali fum enasak fe. K'endif ca nyə yen-c-nesəm mə fəp, pəmə təkə Kanu Kəpəñ, Kanu ka Yisrayel, kənasom kə ti mə. ⁴¹ Kə Yosuwe entam afum kəyefe ka Kadəs-Barneya han Kasa, kə kəyefe antəf nja Kosəñ fəp han Kabayəñ. ⁴² Kə Yosuwe emban təf yayəkə fəp, kə abe a təf yayəkə, bawo Kanu Kəpəñ, Kanu aka Yisrayel, kəñc-sutne nje Yisrayel. ⁴³ Yosuwe kə aka Yisrayel fəp njalukus nde sanja səñan nde Kilkal.

11

Yisrayel kəsutene kəñan nde Merəm

¹ Nte toloku tembəp Yabin wəbe wəka Hacər mə, k'osom afum nda abe aləma: Yobab wəbe wəka Madəñ, wəbe ka Simrəñ, wəbe ka Aksaf, ² abe a kəca kəmeriya ka nde dec dəmpə dəməwə mə, nde Araba, kəca kətət ka ntende dec dəmpə Kinarot mə, nde pətilsərne pa təf ya tantəf, antəf nja dəməwə nja Dər nde dec dəñkale mə, ³ aka Kanahan kəyefe nde dec dəmpə mə kə aka nde dec dəñkale mə, aka Amər, aHit, aPerisi, aYebus nde dəməwə, kə aHiwy nde tərə ta Hərməñ tantəf nde antəf nja Mispe. ⁴ Kə nawur fəp kə asədar anjan, kə nja yəne afum akin ayi, njanala pəmə asənc nje njei nde kəba kəsək

mə. Fələs kə cibil ca kəwan yənala. ⁵ Kə abe akanje fəp ɲalonkanɛ, kə ɲander ɲacəmbər saɲka səɲan nde domun da Merəm kəsək, ɲadesutɛnɛ kə aka Yisrayel.

⁶ Kə Kanu Kəpəɲ kəloku Yosuwe: «Ta mənɛsɛ ɲa, bawo dec dandɛ alna indəsəɲɛ ɲa kəfi fəp fər ya aka Yisrayel kirin. Məcopu bənta ya fələs yaɲan, məcəf cibil cəɲan.»

⁷ Yosuwe kə asədar ɔn ɲantorər ɲa katina dəndo domun da Merəm, kə ɲawəkərɛ ɲa. ⁸ Kə Kanu Kəpəɲ kələk ɲa kə kəmbər aka Yisrayel dəwaca. Kə ɲasut ɲa kə ɲambələs ɲa haɲ nde Sidəɲ Səpəɲ, haɲ Misrefət-Mayim, haɲ nde aranta ɲa Mispɛ nde mərə daco ntende dec dəmpɛ mə. Kə ɲandifət ɲa, ali fum ɛnamulpər fɛ ɲa. ⁹ Kə Yosuwe ɔyɔ ɲa pəmɔ təkə Kanu Kəpəɲ kənasom kə mə: K'ɔɲcopu bənta ya fələs yaɲan, k'ɔɲcəfɛ cibil cəɲan ca dəkəwan nɛɲc.

Kəbaɲ ka dare dəpəɲ da Hacər

¹⁰ Tɛm tatəkə, nte ɲayi kəlüksərɛ mə, kə Yosuwe ɛmbaɲ Hacər, k'endifɛ wəbɛ kəɲan dakma. Cəkə-cəkə Hacər ɲɛnayɔnɛ dare dəpəɲ da sədare nɛ fəp. ¹¹ Kə ɲandifətɛ ɲa sakma, kə ɲandif afum akə ɲanayi di mə fəp. Ali paka pɛɲɛsəm pin ɲanasak fɛ, kə ɲaɲcəf Hacər. ¹² Kə Yosuwe ɛmbaɲ sə sədare sa abe akanje fəp, k'osumpər sə abe aɲan, k'endifɛ ɲa dakma dən. K'endif ɲa fəp, pəmɔ təkə Musa wəcar ka Kanu Kəpəɲ ɛnasom kə ti mə. ¹³ Mba aka Yisrayel ɲanacəfɛ fɛ ali dare din nde deyɛ nde mərə kəron ɲa, mənɛ dare da Hacər gbəcərəm nde Yosuwe ɛnacəf mə. ¹⁴ Kə aka Yisrayel ɲalɛk daka nde ɲanabəp di mə fəp kə yəcəl, mba kə ɲandifətɛ afum fəp sakma səɲan haɲ kə ɲamələk ɲa. Ali paka ɲanasak fɛ mpɛ pɛɲɛsəm mə. ¹⁵ Tosom nte Kanu Kəpəɲ kənasom wəcar kən Musa mə, Musa ɛnaluksɛ kəsom kaɲkə Yosuwe, kə Yosuwe ɔɲkətɛnɛ kəsom kaɲkə. Ali tes tin ɛnadɛɲcəs fɛ nte Kanu Kəpəɲ kənasom Musa mə.

Yosuwe kəbaɲ kən ka təf

¹⁶ Kə Yosuwe ɛmbaɲ ntəf yayəkə fəp, kəyɛfɛ dəmərə, antəf ɲa Nəkɛf fəp, antəf ɲa Kosɛɲ, pətɛlsərɛ pa ntəf ya tantəf, Araba, antəf nde mərə ma Yisrayel kə pətɛlsərɛ pa antəf ɲa tantəf ntende dec dɛɲkale mə. ¹⁷ Kəyɛfɛ ka tərɔ mpɛ pəntɔyɔ tək peyi kəca

ka Seyir mə, haɲ Bahal-Kad, nde mərə daco ma Libaɲ nde tərɔ ta Herməɲ tantəf, k'osumpərənɛ abe aɲan fəp, k'endifət ɲa. ¹⁸ Yosuwe ɲanawon kəsutɛnɛ kə abe akanje. ¹⁹ Ali dare dɛnayɛ fɛ nde dɛɲsɛk kətəɲnɛ kə aka Yisrayel mə, mənɛ Kabayəɲ nke aHiwy ɲanandɛ mə. Kə ɲambaɲ sədare səlpəs nɛ fəp kəsutɛnɛ disrɛ. ²⁰ Bawo deyeɲki bəkək dəɲan nde Kanu Kəpəɲ kə tɛɲc-yɛfɛ, nte təɲsəɲɛ ɲabɛrɛ aka Yisrayel dɛbəkək kəsutɛnɛ mə, akakə ɲadifət ɲa, ta ɲaɲaɲnɛnɛ ɲa mə, ɲamələk ɲa pəmɔ təkə Kanu Kəpəɲ kənasom ti Musa mə.

²¹ Kə Yosuwe ɔɲkə sə pəwəkərɛnɛ aka Anak aɲɛ ɲanayi nde mərə ma Hebərəɲ, Debir, Anaba, nde mərə ma Yuda fəp, kə mərə ma Yisrayel mə. Kə Yosuwe endif afum aka di fəp kələkɛnɛ sədare səɲan. ²² Ali wəka Anak wəkin anasak fɛ sə nde antəf ɲa aYisrayel, mənɛ ɲayi sə nde Kasa, nde Kat, kə nde Asdodi. ²³ Kə Yosuwe ɛmbaɲ antəf məlməl pəmɔ təkə Kanu Kəpəɲ kənasom ti Musa mə. Kə Yosuwe ɔsəɲ ntəf ya kɛ yayəkə aka Yisrayel k'eyer yi cusuɲka nɛ wəco kə mɛrəɲ. Kə antəf ɲəfər ɔɲ, kə kəwan kəsakɛ.

12

Abɛ aɲɛ ɲə aka Yisrayel ɲanatom

¹ Abɛ aɲɛ ɲə aka Yisrayel ɲanatom, ɲabaɲər ɲa ntəf yaɲan nde Yurdɛn kəsək ntende dec dəmpɛ mə, kəyɛfɛ ka nde kəɲgbəkə ka Arnəɲ haɲ nde tərɔ ta Herməɲ, kə Araba fəp nde dec dəmpɛ mə: ² Sihəɲ wəbɛ ka aka Amər, nwe ɛnandɛ Hesbon mə, wəkakə ɛnayɔnɛ wəbɛ wəka antəf kəyɛfɛ ka Arower nɲɛ ɲeyɛ kəca ka nde kəɲgbəkə ka Arnəɲ mə, kəyɛfɛ ka nde kəɲgbəkə daco, kələkɛnɛ dare da Kaladu daco, haɲ kəɲgbəkə ka Yabək, nde ɲayɔ kəlɛɲcər kə aka Aməɲ mə. ³ Dɛbɛ dən dɛlɛkɛnɛ antəf ɲa Araba, haɲ nde kəba ka Kinarot nde dec dəmpɛ mə, kəkə ka nde kəba ka Araba, Kəba Kədokət, kəca nke dec dəmpɛ Bɛt-Yesimət mə, kə kəca kətət ka pətəmbələr pa Piska ntende dec dəmpɛ mə.

⁴ Antəf ɲa Oku wəbɛ wəka Basan, wəRefay wəlpəs wəlɔma ɛnayɛ wəkakə, nwe ɛnandɛ Astarot kə Edereyi mə. ⁵ Wəkakə ɛnayɔnɛ wəbɛ kəyɛfɛ ka tərɔ ta Herməɲ kəkə ka Salka, kəbəp ka Basan fəp, haɲ nde

kələnçər ka aka Kesur kə aka Mahaka, kə kəyefe antəf ɲa Kaladu dacə hanj kələnçər ka antəf ɲa Sihən wəbe wəka Hesbon. ⁶ Musa wəcar ka Kanu Kəpən kə aka Yisrayel ɲasut ɲa. Kə Musa wəcar ka Kanu Kəpən əsən cusunja cacəkə Ruben, Kadu, kə kusunja dacə ka Manase ntəf yayəkə.

⁷ Abə aɲe ɲə Yosuwe kə aka Yisrayel ɲanatam nde antəf ɲa Yurdən ntende dec deɲkale mə, kəyefe ka Bahal-Kad nde aranta ɲa Liban nde mərə dacə ntende kəca kəmeriya nke dec dempe, hanj tərə mpe pəntəyə tək peyi kəca ka Seyir mə. Kə Yosuwe əsən ntəf yayəkə aka Yisrayel, k'eyer yi cusunja cusunja nte, ⁸ nde dəmərə, nde pətilsərne pa ntəf ya tantəf, nde Araba, nde pətəmbələr mpe pəyi mərə kə aranta dacə, nde dətəgbere kə Nəkəf. Nyə yenayəne ntəf ya aHit, aka Amər, aKananan, aPerisi, aHiwy kə aYebus. ⁹ Abə aɲe aka Yisrayel ɲanatam mə, ɲanayəne aka sədare nse:

Yeriko, Hay nde Betel kəsək,

¹⁰ Yerusalem, Hebərən,

¹¹ Yarmut, Lakis, ¹² Ekilən, Keser,

¹³ Debir, Keder, ¹⁴ Horma, Arad,

¹⁵ Libana, Adulam, ¹⁶ Makeda, Betel,

¹⁷ Tapuwa, Hefer, ¹⁸ Afek, Sarən,

¹⁹ Madən, Hacər, ²⁰ Simrən-Merən, Ak-saf,

²¹ Tahanak, Mekido ²² Kedes, Yokonam nde Karmel

²³ Dər nde dəbtərne Nafat Dər mə, kə Koyim nde Kilkal kəsək ²⁴ kə Tirsə.

It' enakə abe wəco maas kə tin.

13

Ntəf nyə yeɲcəme kəbanj mə

¹ Yosuwe enasikər, pəyənə wətem. Kə Kanu Kəpən kəloku kə: «Məsikər, məyənə onj wətem, kə ntəf nyə pəmar a məbanj mə yeɲa. ² Ntəf nyə yeɲcəme kəbanj: Ntəf ya aFilisti fəp, kə ɲa aka Kesur fəp, ³ kəyefe ka kəngbəkə ka Sihər nke kənyekse domun Misira tekirinj mə, hanj nde kələnçər ka Ekəron kəca kəmeriya ka nde dec dempe mə, nke kəmar kəyənə ka aka Kananan akə abe aFilisti aɲe kəcamət ɲayi ɲa kəronj mə: Wəbe wəka Kasa, wəbe wəka Asdodi, wəbe wəka Askalən, wəbe wəka Kat, kə wəbe wəka Ekəron, kələkenə antəf ɲa aka Awi.

⁴ Kəca kətət ka nde dec dempe mə, antəf məlməl ɲa aka Kananan, Meyara, mme məyənə ma aSidən mə, hanj Afek, hanj nde kələnçər ka aka Amər. ⁵ Ntəf yəkə yeɲcəme kəbanj mə yəyənə antəf ɲa Keɲal, kə Libanj məlməl ntende dec dempe mə, kəyefe Bahal-Kad nde tərə ta Hərmən tantəf hanj kəberə ka Hamat. ⁶ Ntəf ya afum aka dəmərə fəp kəyefe Libanj hanj Misrefət-Mayim yeɲcəme kəbanj, aka Sidən ɲə ɲayənə. Təkə aka Yisrayel ɲande kəc-cəɲəsne mə, itə indekə ic-liɲ ɲa fər yaɲan kirinj. Mədə məsən antəf ɲanəkə fəp aka Yisrayel, məc-yer ɲa ɲi kusunja o kusunja kə da endetəɲne mə təyənə ke kəɲan pəmə təkə ilok' əm ti mə. ⁷ Məyer antəf ɲɲe cusunja nce camət-maɲkələ kə kusunja dacə ka Manase.»

Kəyerene ka antəf ɲɲe ɲeyi Yurdən kəsək ntende dec dempe mə

⁸ Kusunja dacə ka Manase, kə cusunja ca Ruben kə Kadu ɲanasətə ntəf ya ke yaɲan Yurdən kəsək ntende dec dempe mə, pəmə təkə Musa wəcar ka Kanu Kəpən enasən ɲa di mə. ⁹ Anasən ɲa antəf kəyefe ka Arower nde kəngbəkə ka Arnən kəbəp ka dare dəkə deyi aranta nde mərə dacə mə, kə pəgbantəkəla pa Medeba, hanj Dibən, ¹⁰ kəbəp ka sədare sa Sihən wəbe wəka aka Amər, nwe enayənə wəbe wəka Hesbon mə, hanj nde kələnçər ka aka Amən. ¹¹ Kə ɲasətə sə antəf ɲa Kaladu, ntəf ya aka Kesur kə aka Mahaka, tərə ta Hərmən, kə Basan, hanj Salka, ¹² kələkenə dəbe da Oku fəp nde Basan, nwe enayənə wəbe wəka Astarot kə Edereyi mə, nkən sə pəyənə fum wəlpəs wələma wəka aRefay. Kə Musa osut abe akakə, k'embanjər ɲa ntəf yaɲan. ¹³ Mba aka Yisrayel ɲanabanjər fe aka Kesur kə aka Mahaka ntəf yaɲan, bawo hanj məkə aka Kesur kə aka Mahaka ɲande aka Yisrayel dacə.

¹⁴ Kusunja ka Lewy gbəcərəm k'anatə-sən antəf ɲa ke. Daka nde anasake ɲa mə dənayənə kələnçə Kanu Kəpən Kanu ka Yisrayel pəmə təkə nkən Kanu Kəpən kənaloku ɲa ti mə.

¹⁵ Kə Musa əsən aka kusunja ka Ruben antəf ɲɲe dəcor dəcor. ¹⁶ ɲa ɲanasətə antəf kəyefe Arower nde kəngbəkə ka Arnən kə dare nde deyi mərə dacə, pəgbantəkəla pa

nde Medeba, ¹⁷ kələkəne Hesbon kə sədare fəp nse səyi nde pəgbantəkəla pa Dibən, Bamət-Bahal, Bət-Bahal-Meyən, ¹⁸ Yahas, Kedemot, Mefahat, ¹⁹ Kiriyaatayim, Sibma, Səret-Sahar nde tərə teñeci mpe pənayi aranta dacə mə, ²⁰ Bət-Peyər, pətəmbələr pa Piska, kə Bət-Yesimət, ²¹ kə sədare sa pəgbantəkəla, kə dəbe da Sihən wəbe wəka Amər, nwe enayi aka Hesbon kəronj mə. Musa enasut na, na kə akirinj aka Madiyan: Efy, Rekem, Cur, Hur, kə Reba, nde dəbe da Sihən anje njanandə dətəf mə. ²² Aka Yisrayel njanadife afum aləma sakma sənjan. Wəgbal kəsənc Balam wan ka Beyər enayi na dacə. ²³ Kələncər ka antəf na aka Ruben ntende dec dənkalə mə kənanayəne kəngbəkə ka Yurdən. Kə ka aka Ruben kənayi kənkə dəcōr cor: Sədare səpən kə sədare səfət sa si.

²⁴ Musa enasən antəf aka kusunja ka Kadu dəcōr cor. ²⁵ Na njanasətə dare da Yaser, sədare sa Kaladu, kə antəf na aka Amən dacə hanj dare da Arower nde dentefərne dare da Raba mə, ²⁶ kə kəyefe ka Hesbon hanj dare da Ramat-Mispe, kə Betonim, kəbər ka dare da Mahanayim hanj nde kələncər ka antəf na Debir. ²⁷ Kə kənjan kələkəne sədare sa Bət-Haram nde daranta, Bət-Nimra, Sukət kə Cafən, kə pelpəs pa dəbe da Sihən wəbe wəka Hesbon, kələkəne antəf na Yurdən kəsək ntende dec dēmpə mə hanj dəkələpsər da kəba ka Kinarot.* ²⁸ Kə ka aka Kadu kənayi kənkə dəcōr cor: Sədare səpən kə sədare səfət sa si.

²⁹ Musa enasən kusunja dacə ka aka Manase ntəf dəcōr dəcōr. ³⁰ Na njanasətə ntəf nyə yenayəne kəyefe Mahanayim, Basan məlməl, dəbe da Oku wəbe wəka Basan fəp kələkəne ka sədare wəco camət-tin sa cəbal ca antəf na Yahir nde Basan, ³¹ antəf dacə na Kaladu, dare da Astarot, kə dare da Edereyi, sədare sa Oku wəbe wəka Basan. Anasən afum dacə a Makir wan ka Manase antəf njanəkə dəcōr cor.

³² Ntəf yayəkə yə Musa enasənəs nde aranta na Mohab, Yurdən kəsək ntende dec dēmpə mə, pəntefərēne kə Yeriko. ³³ Musa enasən fə kusunja ka Lewy antəf na kə: Kanu Kəpən, Kanu ka Yisrayel kənayəne

daka danjan, pəmō təkə Kanu kənaloku na mə.

14

Kəyerēne ka antəf na Kanahan

¹ Ntəf yayəkə yə anasənəs aka Yisrayel nde antəf na Kanahan. Wələnne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kə abe akirinj a cusunja njanasən aka Yisrayel ntəf ya kə. ² K'anjot yampun-pun kəyer ka ntəf ya kə pəmō təkə Kanu Kəpən kənasom Musa kəyer yi, cusunja nce camət-manjkalə kə kusunja dacə ka Manase mə. ³ Bawo Musa enasən antəf na kə cusunja canje mērən kələkəne ka kusunja dacə ka Manase nde Yurdən kəsək ntende dec dēmpə mə, mba enasən fə kusunja ka Lewy ntəf ya kə aka Yisrayel dacə. ⁴ Afum a awut mērən a Isifu njanayi cusunja mērən: Manase kə Efrayim. Ali kəfo anasən fə aka kusunja ka Lewy, mēne sədare sənə kə cəsək ca si, teta yəcəl nyə njanasətə mə. ⁵ Kə aka Yisrayel njanayə pəmō təkə Kanu Kəpən kənasom Musa a pəyer antəf mə.

⁶ Kə aka Yuda njanatərne Yosuwe nde Kilkal. Kə Kalebi wan ka Yefune wəka Kenisi eyif kə: «Məna məncərə təkə Kanu Kəpən kəlōku Musa fum wəka Kanu te tosu mə, ina kə məna, nde Kadēs-Barneya. ⁷ Meren wəco manjkalə m'inayə, tēm nte Musa wəcar ka Kanu Kəpən oñc-som' im kəyefe ka Kadēs-Barneya kəkə-ten mes yək-yək dətəf, k'inj kə iləmər kə mes mme intənne mə abəkək oñsoku pēs. ⁸ Awēnc'im anja anje sənape mə, njanasənne afum kətor bəkək, mba ina inacəme dim da Kanu Kəpən, Kanu kem darən. ⁹ Dəsək dadəkə də Musa enderəm nte: «Ilanj ti fə ntəf yayə mənakətēne mə, mēne antəf njan njei yi dacə, antəf njanəkə njanayən' am kə, məna kə awut am doru o doru, bawo manjənkal dim da Kanu Kəpən, Kanu kem.» ¹⁰ Awa məgbətne nte: Ndekəl Kanu Kəpən kəsən em kiyi ka doru, pəmō təkə kənaloku ti mə. Tēnasətə meren wəco manjkalə kə kəcāmət nte Kanu Kəpən kənclōku Musa nte mə, nte aka Yisrayel njanəkət dətēgbere mə. Ndekəl oñ, inewe isətə məkə meren wəco camət-maas kə kəcāmət. ¹¹ Isərətamne pəmō dəsək nde Musa oñc-som' im mə. Isərəyə fənəntər fa kəwan,

* 13:27 «Kəba ka Kinarot» andənər sō tewe ta «Kəba ka Kalile»

kàbèrè kò kàwùr pàmò tèm tatàkò. ¹² Məsəñ' im oñ antəf nde dəmərò nñe Kanu Kəpəñ kənaloku ta ñi dəsək dadəkò mò. Mənanè dəsək dadəkò a aka Anak ñandè di sədare səpəñ. Kò ñalompəs si nte təsəñe ta aterèné añan ñantam kəbèrè. Kò Kanu Kəpəñ kəsol em-ε, indebanəñ ña sədare sanjan pəmò təkò nkən Kanu Kəpəñ kənalok' im ti mò.

¹³ Kò Yosuwe ontola Kanu teta Kalebi wan ka Yefune, k'əsəñ kò dare da Hebərəñ. ¹⁴ It' enasəñe Kalebi wan ka Yefune wəka Kenisi pəsətò dəsək dadəkò kè ka Hebərəñ, nkè kəsərəyi hañ məkò bawo Kalebi enacəmè dim da Kanu Kəpəñ Kanu ka Yisrayel darəñ. ¹⁵ Tewe ta Hebərəñ təcəkò-cəkò tenayəñe Kiriyat-Arba. Arba fum wəpəñ enayi aka Anak dacò.

Kəyèfè tèm tatàkò kò antəf ñəfər, kəwan kəyi fè sò.

15

Antəf ña kusunja ka Yuda

¹ Antəf nñe kusunja ka Yuda ñasətò dəcòr dəcòr mò ñenayəñe kəyèfè ka kələnçər ka Edòm nde tégbèrè ta Cin nde Nəkèf pəñ dəndo kəca kətət ka nde dec dèmpè mò. ² Kələnçər kəñan kəyèfè kəsər ka Kəba Kədokət nde kəca kətət, kəbəp dobo da kəba dəkò dèntefərənè kò Nəkèf mò. ³ Ipəkò pəbəp nde kəca kətət ka Dəkəpè da Mekələñçər, kəcepər ka Cin, kəpèrnè ta Kadès Barneya, kəcepər hañ Həcəron, kəpèrnè ta Adar, kò kəkafələr Karka. ⁴ Ki kəcepər sò ta Asməñ, kəkò sò kənarne kəñgbəkò ka Misira, kələnçər kayi kəfutər nde dəkəba. Kələnçər konu kəndeyi kəñkò nde kəca kətət ka nde dec dèmpè mò.

⁵ Ntende dec dèmpè mò, kələnçər kənayəñe Kəba Kədokət hañ nde dobo da kəñgbəkò ka Yurdən. Kəca kəmeriya ka nde dec dèmpè mò, kələnçər kəñç-cop kəyèfè ka nde temer ta kəba, mpe peyi nde dobo da Yurdən mò. ⁶ Kələnçər kəñan kəpèrnè kəca ka Bèt-Hokəla, kəcepər ntende kəca kəmeriya hañ Bèt-Araba mò, kò kəpèrnè hañ nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ⁷ Kəyèfè di kələnçər kəñkò Debir kəcepər ta mərò dacò nde aranta ña Akər, kəkafələr kəca kəmeriya ntende Kilkal, nde pəntefərənè kò Kəpè ka Adumim kəca

kətət ka kəñgbəkò. Kəc-cepər domun da En-Semès kəsək, kəkò kəfutər nde En-Rokəl. ⁸ Kələnçər kənapèrnè kəyèfè ka nde aranta ña Bèn-Hinòm hañ pətəmbələr pa aka Yebus kəca kətət, nde pəyəñe Yerusalem mò, kəpèrnè hañ nde telempən pa tərò mpe peyi aranta ña Hinòm kəca nkè dec dèñkalè mò, kò dəkələpsər da aranta ña aka Refay nde mərò dacò ntende kəca kəmeriya. ⁹ Kəyèfè ka nde dətèlempən, kò kələnçər kənder kəkafələr nde domun dèñç-pe mò nde Nəftowa, kò kəsolnè sədare sa tərò ta Efrəñ, kò kəñkafələr sò Bala nde pəyəñe Kiriyat-Yeyarim mò. ¹⁰ Nte kəñkafələr Bala ntende dec dèñkalè mò, kəca ka nde tərò ta Seyir, kò kəñcepər pətəmbələr pa Tərò ta Yeyarim ntende kəca kəmeriya, it' əyəñe Kəsələn, kətor Bèt-Semès, kò kəcepərənè Timna. ¹¹ Kənarne pətəmbələr pa Ekəron kəca kəmeriya, kəkafələr ntende dec dèñkalè mò nde Sikəron, kəcepərənè nde Tərò ta Bala, kəkò kənarne Yabanel, kò kəcəñe kəfutər nde dəkəba.

¹² Cələnçər ca ntende dec dèñkalè mò cənayəñe Kəba Kəpəñ kò agbèp ña ki. Tante tò aka kusunja ka Yuda ñanayò cələnçər ca antəf ñanjan dəcòr cor.

¹³ K'əsəñ Kalebi wan ka Yefune dare da Kiriyat Arba aka kusunja ka Yuda dacò, pəmò təkò Kanu Kəpəñ kənaloku ti Yosuwe mò. Kiriyat-Arba kəyəñe Hebərəñ. Arba enayəñe papa wəka aka Anak. ¹⁴ Kò Kalebi embanəñ atəf ña aka Anak añe maas dəndo: Sesay, Ahiman, kò Talmay, ña ñanayəñe afum a Anak. ¹⁵ Kəyèfè dəndo kò Kalebi empèrnè kəkò-wəkərnè afum a dare da Debir. Debir dò añç-we cəkò-cəkò Kiriyat-Sefer. ¹⁶ Kò Kalebi oloku: «Məna nwe mənşut aka Kiriyat-Sefer məbanəñ ña di mò, isəñ' əm Aksa wan kem wəran mənəñçè.» ¹⁷ Otniyel wan ka Kenas wəñç ka Kalebi embanəñ ña di. Kò Kalebi əsəñ kò wan kən wəran Aksa kənəñçè. ¹⁸ Nte Aksa ender mò, k'empèrnè wos abəkəc kəkò-wer ka kas Kalebi abəf. Aksa əñkətor səfale kəron, kò kas Kalebi eyif kò: «Ake məfan-ε?» ¹⁹ Kò wan wəran nwe oloku kas fò: «Mətolan' em, bawo məsəñ' im antəf nde kəca kətət, məpoc' em sò antəf nde domun dèñç-pe mò. Kò Kalebi əsəñ kò antəf ñətət nñe domun dèñç-pe dəntəf nde dətərò kò nde daranta mò.

²⁰ Ntɔf yayɔkɔ yɔ kusunƙa ka aka Yuda ɲanasɔtɔ kɛyer ka kɛ disrɛ dɛcor dɛcor.

²¹ Sɛdare nse sɛyi dɛkɛlɔpsɛr da antɔf ɲa kusunƙa ka Yuda mɔ ntende kɛlɛncɛr ka Edɔm nde Nɛkɛf kɛca kɛtɔt ntende dec dɛmpɛ mɔ. Si sɛnayɔnɛ: Kabɛcel, Eder, Yakur, ²² Kina, Dimona, Adada, ²³ Kɛdɛs, Hacɔr, Yitnan, ²⁴ Sif, Telem, Beyalɔt, ²⁵ Hacɔr-Hadata, Keriyaɔt-Hɛcɛron nke kɛyɔnɛ Hacɔr mɔ, ²⁶ Amam, Sema, Molada, ²⁷ Hasar-Kada, Hesbon, Bɛt-Palet, ²⁸ Hasar-Suhale, Berseba, Bisiyoteya, ²⁹ Bala, Hiyim, Hɛsɛm, ³⁰ Eltoladu, Kesil, Horma, ³¹ Cikɛlak, Madamana, Saɲsana, ³² Lebayot, Silhim, Ayin kɔ Rimon. Kɛberɛnɛ ka sɛdare sasɔkɔ fɛp sɛkɔ sɛdare wɛco mɛrɛɲ kɔ camɛt-manƙɛle (29) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

³³ Sɛdare nse sɛyi aranta nde pɛntilsɛrne pa antɔf ɲa tantɔf mɔ: Estɔl, Corha, Asna, ³⁴ Sanowa, En-Kanim, Tapuwa, Enam, ³⁵ Yarmut, Adulam, Soko, Aseka, ³⁶ Sarayim, Aditayim, kɔ Kedera nke aɲwe sɔ Kederotayim mɔ. Sɛdare wɛco kɔ manƙɛle (14) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

³⁷ Cenan, Hadasa, Mikɛdal-Kad ³⁸ Dilhan, Mispe, Yokɛtel, ³⁹ Lakis, Bocɛkat, Ekilɔɲ, ⁴⁰ Kabon, Lahamas, Kitɛlis, ⁴¹ Kederɔt, Bɛt-Dakɔɲ, Nahama, kɔ Makeda. Si sɛnayɔnɛ sɛdare wɛco kɔ camɛt-tin (16) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁴² Libana, Hɛtɛr, Asan, ⁴³ Yifta, Asna, Necibi, ⁴⁴ Keyila, Akɛsibu kɔ Maresa. Si sɛnayɔnɛ sɛdare camɛt-manƙɛle (9) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁴⁵ Ekɛron, kɔ sɛdare sɛfɛt sa di, ⁴⁶ kɛyɛfɛ ka Ekɛron sɛdare nse sɛyi Asdodi kɛsɛk mɔ fɛp, ⁴⁷ Asdodi kɔ sɛdare sɛfɛt sa di, Kasa kɔ sɛdare sɛfɛt nse sɛyi di kɛsɛk mɔ, haɲ nde kɛɲgbɔkɔ ka Misira, haɲ nde Kɛba Kɛpɔɲ kɔ agbɛp ɲa ki.

⁴⁸ Nde dɛmɛrɔ: Samir, Yatir, Soko, ⁴⁹ Dana, Kiriyaɔt-Sana, nde pɛyɔnɛ Debir mɔ, ⁵⁰ Anaba, Esitemo, Anim, ⁵¹ Kosɛɲ, Holon kɔ Kilo. Si sɛyɔnɛ sɛdare wɛco kɔ pin (11) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁵² Araba, Ruma, Esan, ⁵³ Yanum, Bɛt-Tapuwa, Afeka, ⁵⁴ Humeta, Kiriyaɔt-Arba nde pɛyɔnɛ Hebɛrɔɲ mɔ, kɔ Cihɛr. Si sɛyɔnɛ sɛdare camɛt-manƙɛle (9) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁵⁵ Mahon, Karmɛl, Sif, Yuta, ⁵⁶ Yisrel, Yɔkdeham, Sanowa, ⁵⁷ Kayin, Kibeya, kɔ Timna. Si sɛyɔnɛ sɛdare wɛco (10) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁵⁸ Halhul, Bɛt-Cur, Kedɔr, ⁵⁹ Maharat, Bɛt-Anot, kɔ Eltɛkon. Si sɛnayɔnɛ sɛdare camɛt-tin (6) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁶⁰ Kiriyaɔt-Bahal nde pɛyɔnɛ Kiriyaɔt-Yeyarim mɔ, kɔ Raba, si sɛnayɔnɛ sɛdare mɛrɛɲ (2) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁶¹ Nde dɛtɛgbɛrɛ: Bɛt-Araba, Midin, Sekaka, ⁶² Nibɛsan, Hir-Mela, kɔ En-Kedi, si sɛnayɔnɛ sɛdare camɛt-tin (6) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

⁶³ Aka kusunƙa ka Yuda ɲanatam fɛ kɛbaɲɛr aYebus aɲɛ ɲanandɛ Yerusalɛm mɔ, kɔ aYebus ɲandɛ kɔ aka kusunƙa ka Yuda nde Yerusalɛm haɲ mɔkɔ.

16

Antɔf ɲa kɛ ɲa kusunƙa ka Isifu

¹ Ntɔf nyɛ anasɔɲ aka kusunƙa ka Isifu mɔ yɛnayɔnɛ, nte aɲkɔt yampun-pun mɔ, kɛyɛfɛ ka Yurɔɲ nde Yeriko kɛsɛk kɛca ka ntende domun da Yeriko ntende dec dɛmpɛ mɔ, kɛcɛpɛr ka dɛtɛgbɛrɛ kɛpɛrnɛ ka Yeriko kɛkɔ ka nde dɛmɛrɔ ma Betel. ² Ki kɛcɛpɛr Betel kɔ Lus, kɛkɔ kɛcɛpɛr kɛca ka kɛlɛncɛr ka aka Arki nde Atarot, ³ kɛtɔr ntende dec dɛɲkɛle mɔ, kɛca ka kɛlɛncɛr ka aYafɛlet haɲ nde antɔf ɲa Bɛt-Horon-Tantɔf, haɲ Keser kɛkɔ-futɛr nde dɛkɛba. ⁴ Kɛ kaɲkɔ cusunƙa ca Efrayim kɔ Manase awut a Isifu ɲanasɔtɔ.

⁵ Antɔf ɲa aka Efrayim ɲɔ ɲaɲɛ dɛcor cor: Kɛlɛncɛr kɔ kɛ kaɲan kɛnayɔnɛ ntende dec dɛmpɛ mɔ, Atarot-Adar haɲ Bɛt-Horon Takɛron. ⁶ Kɛlɛncɛr kɛnabɛp Kɛba Kɛpɔɲ ntende dec dɛɲkɛle mɔ, kɛca ka Mikɛmetat ntende kɛca kɛmeriya. Kɛkɛfɛlɛr ntende dec dɛmpɛ mɔ, kɛca ka Tahanat-Silo, kɛcali ntende dec dɛmpɛ mɔ, kɛca ka Yanoha. ⁷ Kɔ kɛyɛfɛ Yanoha, kɔ kɛntɔr Atarot kɔ Nahara, kɔ kaɲkɔ kɛsɛɲkɛlɛr Yeriko, kɔ kaɲkɔ kɛnarnɛ Yurɔɲ. ⁸ Kɛyɛfɛ Tapuwa, kɔ kɛlɛncɛr kaɲkɔ kɛca nke dec dɛɲkɛle mɔ, ntende kaɲgbɔkɔ ka Kana kɛkɔ-narnɛ nde dɛkɛba. Kɛ kaɲkɔ kɔ kusunƙa ka Efrayim ɲanasɔtɔ dɛcor dɛcor, ⁹ kɛlɛkɛnɛ ka sɛdare nse anacɛmbɛrɛ aka Efrayim nde antɔf ɲa kɛ ka Manase mɔ, kɛlɛkɛnɛ sɛdare sɛfɛt sa si. ¹⁰ ɲa sɔ ɲanabaɲɛr fɛ aKanahan aɲɛ ɲandɛ

Keser mɔ, aKananan nɔndɛ afum a Efrayim daco hanj mɔkɔ, mba nɔyi acar anjɛ nɔmbɛcɛ afum a Efrayim mɔ daco.

17

¹ Anacɛmbɛrɛ sɔ kusunja ka Manase coco ca Isifu atɔf nɔ kɛ. Awut a Makir coco ca Manase papa wɛka Kaladu, nɔnasɔtɔ antɔf, bawo fum wɛka kɛwan ɛnayi. Anacɛmbɛrɛ nɔ Kaladu kɔ Basan. ² Anacɛmbɛrɛ sɔ afum a Manase alpɛs antɔf nɔ kɛ dɛcor dɛcor, kɛlekɛnɛ afum a Abiyeser, a Helek, a Asriyel, a Sɛkɛm, a Hefer, kɔ afum a Semida. Awut arkun a Manase wan ka Isifu nɔnayi akakɔ dɛcor dɛcor.

³ Celofahad wan ka Hefer, wan ka Kaladu, wan ka Makir, wan ka Manase, ɛnayo fɛ wan wɛrkun, mɛnɛ awut aran. Mewe manjan mɛmɛ: Mahala, Noha, Hokɛla, Milka, kɔ Tirsa. ⁴ Kɔ awut aran anjɛ nɔnjɔ fɔr ya wɛlonjɛ Elasar, Yosuwe wan ka Nun kɔ akirin, kɔ nɔlɔku: «Kanu Kɛpɔn kɛnasom Musa a pasɔn sɔ sɛna kɛ awɛnjɛ asu daco.» K'asɔn nɔ kɛ awɛnjɛ anjan daco pɛmɔ tɔkɔ Kanu Kɛpɔn kɛnalɔku ti mɔ. ⁵ K'anacɛmbɛrɛ Manase ntɔf wɛcɔ, kɛlekɛnɛ antɔf nɔ Kaladu kɔ nɔ Basan nɔjɛ nɔyɛ Yurdɛn kɛca kɛnkɔ ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ, ⁶ bawo awut aran a kusunja ka Manase nɔnasɔtɔ kɛ awut arkun a kusunja ɔn daco. Kɔ antɔf nɔ Kaladu nɔjɔnɛ nɔ awut arkun alpɛs a kusunja ka Manase akɔ.

⁷ Kɛlɔnjɛr ka Manase kɛnjɛ-kɔ kɛyɛfɛ Aser hanj Mikɛmetat, ndɛ pɛntɛfɛrɛnɛ kɔ Sɛkɛm, kɔkɔ kɛca kɛtɔt ntɛndɛ antɔf nɔ aka En-Tapuwa. ⁸ Atɔf nɔ Tapuwa nɔ Manase nɔnayi, mba dare da Tapuwa, ndɛ dɛnayi kɛlɔnjɛr ka Manase kɛrɔn mɔ, aka kusunja ka Efrayim nɔ nɔnananɛ di. ⁹ Kɛlɔnjɛr kɛnkɔ kɛnjɛ-tor ndɛ kɛngbɔkɔ ka Kana. Sɛdare sɛlɔma sa Efrayim sɛnayi sɛdare sa Manase daco ndɛ kɛca kɛtɔt ka kɛngbɔkɔ ntɛndɛ dec dɛmpɛ mɔ. Ntɛndɛ dec dɛnkɛlɛ mɔ, kɛlɔnjɛr ka Manase kɛnjɛ-futɛr dɛkɛba. ¹⁰ Itɔ tatɔkɔ antɔf nɔ kusunja ka Efrayim nɔnayi kɛca kɛtɔt ka ndɛ dec dɛmpɛ mɔ, k'antɔf nɔ Manase nɔyɛ kɛca kɛmeriya. Kɛba kɛnɔnɛ nɔ kɛlɔnjɛr ka ndɛ dec dɛnkɛlɛ mɔ, antɔf nɔnanan nɛmbɛp antɔf nɔ Aser ntɛndɛ kɛca kɛmeriya, kɔ nɛmbɛp antɔf nɔ Yisakar ntɛndɛ dec dɛmpɛ

mɔ. ¹¹ Anacɛmbɛrɛ kusunja ka Manase sɛdare nɛnɛ ndɛ ntɔf ya Aser kɔ Yisakar: Bɛt-San, Yibɛleham, afum aka Dɔr, afum aka En-Dɔr, afum aka Tahanak, kɔ afum aka Mekido, sɛdare sa Nafet maas, kɔ sɛdare sɛfɛt sɛfɛt sa si fɛp. ¹² Aka Manase nɔnatam fɛ kɛbanjɛ ka sɛdare sasɔkɔ, bawo aka Kananan sɔ nɔfanjɛ kɛyɛ ka atɔf nɔnjɔkɔ. ¹³ Ntɛ aka Yisrayel nɔndɛsɔtɔ fɛnɔntɛr mɔ, kɔ nɔnjɛmbɛrɛ aka Kananan yɛbɛc yanjan, mba nɔnatam fɛ kɛbanjɛr nɔ antɔf mɛlmɛl.

¹⁴ Kɔ afum a Isifu nɔlɔku Yosuwe ntɛ mɔ: «Ta ake tɔ mɛsɔnɛ em tofo tin gbonjɛ kɛ-ɛ? Mɛnjɛrɛ a afum em nɔla, bawo kɛtolanɛ ka Kanu Kɛpɔn kɛsɔrɔy' im darɛn hanj ndɛkɛl.» ¹⁵ Kɔ Yosuwe oloku nɔ: «Kɔ mɛyɔ afum alarɛm-ɛ, mɛpɛ ndɛ dɛkulum, mɔkɔ mɛcɛpɛs kɛfo ndɛ ntɔf ya aPɛrisi kɔ aRefay, bawo antɔf ndɛ mɛrɔ ma Efrayim nɛwɛkɛn' am.» ¹⁶ Kɔ aka Isifu nɔlɔku: «Antɔf nɔ ndɛ mɛrɔ nɔjɛ nɔfɔtɛnɛ su kɛndɛ. Ta mɛrɛn ta ti, cibil ca kɛwan ca fɛc cɛyɛ nda aKananan anjɛ nɔyɛ ndɛ aranta nɔ di mɔ, anjɛ nɔyɛ aranta nɔ Bɛt-San kɔ sɛdare sɛfɛt sa di, kɔ akɔ nɔyɛ ndɛ aranta nɔ Yisrel ndɛ mɛrɔ daco mɔ.» ¹⁷ Kɔ Yosuwe oloku aka cusunja ca Isifu, Manase kɔ Efrayim: «Afum alarɛm nɔ nɔyɔnɛ, kɔ nɔyɔ sɔ fɛnɔntɛr. Nɛfɔdɛyɔ kɛfo kin gbonjɛ, ¹⁸ mba nɔnjɛ antɔf nɔ dɛmɛrɔ mɛlmɛl. Ali ntɛ nɔyɔnɛ kulum mɔ, nɛndɛcɛpɛs ki, ntɔf fɛp yɛndɛyɔnɛ yonu. Nɛndɛbanjɛr aKananan antɔf nɔnanan, ali ntɛ nɔyɔ cibil ca fɛc kɔ nɔyɔ sɔ fɛnɔntɛr mɔ.»

18

Kɛyɛr ka ntɔf cusunja cɛlpɛs

¹ Kɔ aka Yisrayel fɛp nɔlonjɛnɛ Silo, kɔ nɔcɛmbɛrɛ di anjɛbanjan nɔ dɛkɛbɛpɛnɛ kɔ Kanu. Nɔnanan antɔf, nɔyɛ nɔ kiyɛ kɛnan. ² Mba pɛnjɛmɛ cusunja camɛt-mɛrɛn ca aka Yisrayel anjɛ nɔnatɔ-sɔtɔ kɛrɛsna kɛ kɛnan mɔ. ³ Kɔ Yosuwe oloku aka Yisrayel: «Ake tɛm tɔ nɛndɛsak kɛdɛnjɛcɛs kɛlɛk ka kɛ nkɛ Kanu Kɛpɔn, Kanu ka awisi anjɛ kɛsɔn' un mɔ? ⁴ Nɛwurɛ afum maas maas dɛcusunja dɛcusunja. Isom nɔ nɛndɛyɛfɛ nɔkɛtɛnɛ antɔf nɔkɛkɛ nɔpirint nɔ, nɔdɛr nɔsɔn' im. ⁵ Nɛndɛyɛrɛnɛ antɔf mɔpoc camɛt-mɛrɛn. Aka Yuda nɔnjɛkɛyɛ Nɛkɛf, antɔf nɔnanan ntɛndɛ kɛca kɛtɔt ka ndɛ dec

dempɛ mɔ, kɔ aka kusunja ka Isifu ɲa ɲayi nde antɔf ɲaɲan ntende kɛca kɛmeriya. ⁶ Kɔ nɛna nɛkɔ nɛkɔkɛ atɔf mofɔ camɔt-mɛrɛɲ, nɛde nɛlok' im ti nnɔ. Kɛkot' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kɛpɔɲ Kanu kosu kirin. ⁷ Mba aLewy ɲa ɲafɔsɔtɔ antɔf ɲa kɛ nɛna dacɔ, bawo ɲa ɲatɔmpɛr teta Kanu Kɛpɔɲ, ti tɔyɔnɛ kɛ kɛɲan. Kɔ Kadu, Ruben kɔ kusunja dacɔ ka Manase ɲanasɔtɔ nde Yurdɛn kɛsɛk ntende dec dempɛ mɔ kɛ kɛɲan nkɛ Musa wɛcar ka Kanu Kɛpɔɲ ɛnasɔɲ ɲa mɔ.»

⁸ Kɔ afum aɲɛ ɲayɛfɛ, kɔ ɲaɲkɔ. Yosuwe ɛnaloku akɔ ɛnasom kɛkɔ-cic mɛgbɛkɛrɛ maɲan ma antɔf mɔ nte: «Nɛkɔ nɛnɔɲkɛr antɔf, nɛkɔkɛ nɛder nɛlok' im, bawo kɛkot' on k'inder yampun-pun fɔr ya Kanu Kɛpɔɲ kirin teta kɛyɛrɛnɛ ka antɔf nde Silo.» ⁹ Kɔ afum aɲɛ ɲaɲkɔ, kɔ ɲaɲcali antɔf, kɔ ɲacic dɛbuk tɔkɔkɛ ta mofɔ mmɛ camɔt-mɛrɛɲ, sɛdare sɛdare. Kɔ ɲaluksɛrɛnɛ nnɔ Yosuwe eyi mɔ, nde saɲka sa Silo. ¹⁰ Kɔ Yosuwe oɲkotɛ ɲa yampun-pun fɔr ya Kanu Kɛpɔɲ kirin nde Silo, k'eyer antɔf ɲa Yisrayel afum akanɛ dacɔ, pɛmɔ tɔkɔ anayer mɔ.

Antɔf ɲa Benyamɛn

¹¹ K'anjɔt yampun-pun kɛyɛr ka kɛ ka kusunja ka aka Benyamɛn dɛcor dɛcor, aɲcɛmbɛr ɲa antɔf nde kusunja ka Yuda kɔ kusunja ka Isifu dacɔ. ¹² Kɛca kɛmeriya ka nde dec dempɛ mɔ, kɔ kɛlɛɲcɛr kɛɲan kɛɲcop kɛyɛfɛ ka Yurdɛn. Kɔ kɛmpɛrɛnɛ pɛtɛmbɛlɛr pa Yeriko kɛca kɛmeriya, kɔ kɛmpɛrɛnɛ mɔrɔ ntende dec dɛɲkalɛ mɔ, kɔkɔ kɛfutɛr ntende dɛtɛgbɛrɛ ta Bet-Awɛn. ¹³ Kɛlɛɲcɛr kɛɲan kɛc-cɛpɛr Lus, kɔ nde pɛtɛmbɛlɛr pa Lus, nde pɛyɔnɛ Betel kɛca kɛtɔt ka ntende dec dempɛ mɔ, kɔ kɛntɔr Atarot-Adar, kɔ kɛmpɛ tɔrɔ tɔkɔ teyi kɛca kɛtɔt Bet-Horon-Tantɔf mɔ. ¹⁴ Ntende dec dɛɲkalɛ mɔ, kɔ kɛlɛɲcɛr kɛɲkafɛlɛr ntende kɛca kɛtɔt kɛyɛfɛ ka tɔrɔ nte tɛntɛfɛrɛnɛ kɔ Bet-Horon kɛca kɛtɔt mɔ, kɔ kɛɲkɔ kɛnarnɛ Kiriyat-Bahal, nde pɛyɔnɛ Kiriyat-Yeyarim, dare da aka kusunja ka Yuda. Tatɔkɔ tɔ kɛlɛɲcɛr ka ntende dec dɛɲkalɛ mɔ kɛnafɛntɛrɛ.

¹⁵ Kɛlɛɲcɛr ka kɛca kɛtɔt nde dec dempɛ mɔ kɛc-yɛfɛ Kiriyat-Yeyarim, kɛkɔ-narnɛ nde domun dɛɲc-pɛ mɔ nde Nɛftowa. ¹⁶ Kɛlɛɲcɛr kɛɲkɔ kɛc-tor dɛkɛlɛpsɛr da

mɔrɔ mmɛ mɛntɛfɛrɛnɛ kɔ aranta ɲa Ben-Hinɔm mɔ, kɛca kɛmeriya ka nde dec dempɛ aranta ɲa aRefay mɔ. Kɛsolnɛ aranta ɲa Hinɔm nde mɔrɔ dacɔ, pɛtɛmbɛlɛr pa aYebus ntende kɛca kɛtɔt ka nde dec dempɛ mɔ, ki kɛtor haɲ En-Rokɛl. ¹⁷ Kɔ kɛɲkafɛlɛr kɛca kɛmeriya ka nde dec dempɛ mɔ, kɛkɔ kɛnarnɛ En-Sɛmɛs, kɛcɛpɛr kɛkɔ kɛsumpɛr Kelilot, nde pɛntɛfɛrɛnɛ kɔ Kɛpɛ ka Adumim, kɛkɔ kɛtor nde Tasar ta Bohan wan ka Ruben. ¹⁸ Kɛkɔ kɛcɛpɛr pɛtɛmbɛlɛr pa kɛca kɛmeriya ka tɔrɔ nde dec dempɛ mɔ, nde pɛntɛfɛrɛnɛ kɔ Araba, kɔ kɛntɔr nde Araba disrɛ. ¹⁹ Kɛlɛɲcɛr kɛɲkɔ kɛc-cɛpɛr nde pɛtɛmbɛlɛr pa kɛca kɛmeriya ka nde dec dempɛ Bet-Hokɛla mɔ, kɛkɔ-futɛr nde dobo da Kɛba Kɛdokɛt ntende kɛca kɛmeriya ka nde dec dempɛ mɔ, ntende dobo da kɛɲgbɔkɔ ka Yurdɛn kɛca kɛtɔt ka nde dec dɛɲkalɛ mɔ, tatɔkɔ tɔ kɛlɛɲcɛr ka kɛca kɛtɔt kɛnafɛntɛrɛ. ²⁰ Ntende dec dempɛ mɔ, Yurdɛn yɛnayɔnɛ kɛlɛɲcɛr.

Kɛ ka aka kusunja ka Benyamɛn kɛnayi kɛɲkɔ dɛcor dɛcor, kɔ cɛlɛɲcɛr cɛɲan fɛp.

²¹ Sɛdare sa kusunja ka Benyamɛn sɛnayi nɛ dɛcor dɛcor: Yeriko, Bet-Hokɛla, Hemek-Kecic, ²² Bet-Araba, Cemarayim, Betel, ²³ Awim, Para, Hofra, ²⁴ Kefar-Amoni, Hofni kɔ Keba, sɛdare wɛcɔ kɔ mɛrɛɲ (12) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si.

²⁵ Kabayɔɲ, Rama, Beyerot, ²⁶ Mispɛ, Kɛfira, Mosa, ²⁷ Rɛkɛm, Yirpɛl, Tarala, ²⁸ Cela, Hɛlɛf, Yebus yi yɔyɔnɛ Yerusalɛm, Kibeya kɔ Kiriyat, sɛdare wɛcɔ kɔ maɲkɛlɛ (14) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si. Kɛ ka aka kusunja ka Benyamɛn kɛnayi kɛɲkɔ dɛcor cor.

19

Antɔf ɲa kusunja ka Simɔɲ

¹ Topoc ta mɛrɛɲ mpɛ anawurɛ mɔ pɛnayɔnɛ pa kusunja ka Simɔɲ dɛcor dɛcor. ɲa ɲanasɔtɔ kɛ kɛɲan awut a Yuda dacɔ. ² Kɔ ɲa ɲasɔtɔ kɛ nkɛ kɛyɔnɛ sɛdare sa Berseba, Seba, Molada, ³ Hasar-Suhala, Bala, Hɛsɛm, ⁴ ɛltoladu, Betula, Horma, ⁵ Cikɛlak, Bet-Markabot, Hasar-Susa, ⁶ Bet-Lebayot kɔ Saruhɛn, sɛdare wɛcɔ kɔ maas (13) kɔ sɛdare sɛfɛt sa si. ⁷ Ayin, Rimon, Hɛtɛr kɔ Asan, sɛdare maɲkɛlɛ kɔ sɛdare sɛfɛt sa si, ⁸ kɛlɛkɛnɛ ka sɛdare sɛfɛt sɛfɛt sɛkɔ sɛnɔɲkɛr sɛdare sasɔkɔ mɔ fɛp, haɲ nde

Balat-Ber nde pəyənə Ramat-Nekəf mə. Ke ka aka kusunja ka Siməŋ kənayi kaŋkə dəcor dəcor. ⁹ Atəf ŋa ke ka kusunja ka Siməŋ, ke ka kusunja ka Yuda ŋ' anabelər ki, bawo ke kəŋan kənabəkər ŋa pəpəŋ, ke kəŋan disrə anasətənə kusunja ka Siməŋ ke kəŋan.

Antəf ŋa Sabulon

¹⁰ Topoc ta maas pənayənə ke ka kusunja ka Sabulon dəcor dəcor. Kələŋcər kəŋan kənəkə haŋ Saridi. ¹¹ Kəpərne kəca nke dec deŋkalə mə, kə kəca ka Marala, kəkə kəgbuŋənə Dabaset, kəyefe dənda kəkə nde kəŋgbəkə ka Yokonam tekiriŋ mə. ¹² Nte kəyefe Saridi mə, kə kələŋcər kəŋkafələ kəca nke dec dəmpə mə ntende kələŋcər ka Kislət-Tabor, kəkə kənarnə Daberat, kə kəpərne Yafiya. ¹³ Kə kəyefe dəndo kə kəŋcəpər ntende dec dəmpə Kat-Hefer, kə Et-Katsin, kəkə kənarnə Rimon, kə kəkafələr haŋ Neha. ¹⁴ Kə kələŋcər kaŋkə kəŋkə kəkafələr ntende kəca kəmeriya ka nde dec dəmpə Hanaton mə, kəkə kəfutər nde məro dacə nde aranta ŋa Yifta-El. ¹⁵ Ke kəŋan kələkənə Katat, Nahalal, Simrəŋ, Yidala, kə Betlehəm. Nanasətə sədare wəco kə mərəŋ (12), kə sədare səfət sa si. ¹⁶ Antəf ŋa ke ŋa aka Sabulon kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare səpəŋ sasəkə kə sədare səfət sa si.

Antəf ŋa Yisakar

¹⁷ Topoc ta maŋkələ pənayənə pa Yisakar, ke ka kusunja ka Yisakar dəcor dəcor. ¹⁸ Kələŋcər kəŋan kənəkə haŋ Yisrel, Kesulət, Sunem, ¹⁹ Hafarayim, Siyəŋ, Anaharat, ²⁰ Rabit, Kisiyon, Abec, ²¹ Rəmet, En-Kanim, En-Hada kə Bet-Pacəc. ²² Kələŋcər kəŋan kəŋkə kəgbuŋənə Tabor, Sahacima, Bet-Seməs, kəkə kəfutər Yurdən, sədare wəco kə camət-tin (16) kə sədare səfət sa si. ²³ Ke ka kusunja ka aka Yisakar kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare səpəŋ sasəkə kə səfət sa si.

Antəf ŋa Aser

²⁴ Topoc ta kəcamət mpe pənawur mə pənayənə pa kusunja ka Aser dəcor cor. ²⁵ ŋa ŋanayə kələŋcər kəyefe ka Helkat, kəkə Hali, Betən, Aksaf, ²⁶ Alamelek, Hamhadu kə Misal, kəkə kəgbuŋənə tərə ta Karmel

kə Sihər-Libnat, ²⁷ kə kəŋkə kəkafələr kəca nke dec dəmpə mə, nde Bet-Dakəŋ, kəkə sə kəgbuŋənə Sabulon, kə nde aranta ŋa Yifta-El nde məro dacə ntende kəca kəmeriya ka nde dec dəmpə Bet-Hemek kə Neyel mə, kəkə kənarnə Kabul, kəca kəmeriya, ²⁸ kə kəca ka Ebərəŋ, Rehobo, Hamon kə Kana, haŋ Sidəŋ dare dərəŋ. ²⁹ Kə kələŋcər kaŋkə kəŋkə kəkafələr kəca ka Rama haŋ nde dare da saŋka da Tir, kə kəca ka Hosa, kə kəŋkə kəfutər nde dəkəba, kəcəpərənə ta Akəsibu, ³⁰ kələkənə ka Huma, Afek kə Rehobo, sədare wəco mərəŋ kə mərəŋ (22) kə sədare səfət sa si. ³¹ Ke ka kusunja ka Aser kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare səpəŋ sasəkə kə səfət sa si.

Antəf ŋa Naftali

³² Topoc ta camət-tin pənayənə ke ka kusunja ka Naftali dəcor dəcor. ³³ Kələŋcər kəŋan kəŋc-kə kəyefe ka Helef kə kətək kəpəŋ kəŋkə kəyi Cananim kəsək mə, kəcəpər ta Adami-Nekəbu kə Yabanel, haŋ Lakum, kə kəŋkə kəfutər Yurdən. ³⁴ Kə kələŋcər kaŋkə kəŋkə kəkafələr ntende dec deŋkalə Asnət-Tabor mə, kə kəŋkə kənarnə Hukək, kə kəŋkafələr Sabulon kəca kətət ka ntende dec dəmpə mə, nde Aser kəca nke dec deŋkalə mə, kə Yehuda. Yurdən yeyi kələŋcər kaŋkə nde dec dəmpə mə. ³⁵ Sədare sa saŋka sasəkə sənayənə: Cidim, Cer, Hamat, Rakat, Kineret, ³⁶ Adama, Rama, Hacər, ³⁷ Kədəs, Edereyi, En-Hacər, ³⁸ Yiron, Mikədal-El, Horem, Bet-Hanat kə Bet-Seməs, sədare wəco kə camət-maŋkələ (19) kə sədare səfət sa si. ³⁹ Ke ka kusunja ka Naftali kənayi kaŋkə dəcor dəcor, sədare səpəŋ kə sədare səfət sa si.

Antəf ŋa Dan

⁴⁰ Topoc ta camət-mərəŋ mpe pənawur mə pənayənə ke ka kusunja ka Dan dəcor dəcor. ⁴¹ Anacəmbərə ŋa Corha, Estəl, Hir-Seməs, ⁴² Sahalabin, Ayalon, Yitala, ⁴³ Elon, Timna, Ekəron, ⁴⁴ Elteke, Kibeton, Balat, ⁴⁵ Yehudu, Bene-Berak, Kat-Rimon, ⁴⁶ Domun da Yarkon kə Rakon, kə antəf ŋəkə ŋentəfərənə kə Yafa mə.

⁴⁷ Nte ke kəŋan, atəf ŋaŋan ŋende ŋəsələr ŋa mə, kə awut a Dan ŋaŋkə ŋawəkərne aka Ləsem kə ŋandif ŋa. Kə ŋambaŋ antəf ŋaŋəkə, kə ŋəyənə ŋaŋan, kə ŋandə di, kə ŋawe di Dan,

tewe ta kas kəŋan. ⁴⁸ Kε ka kusunja ka Dan kənayi kəŋkə dəcor dəcor, sədare sasəkə kə sədare səfət sa si.

⁴⁹ Nte aka Yisrayel ŋalip kəyerene cəgbe ca antəf mə, kə ŋampocə Yosuwe wan ka Nun antəf ŋa ke ŋa dacə, ⁵⁰ pəmō təkō Kanu Kəpəŋ kənasom ti mə. Kə ŋasəŋ kə dare dəkō enafəŋ mə, Timnat-Sera, nde mərə ma Efrayim. Yosuwe oluksərne kəcəmbər dare dadəkō, k'endε.

⁵¹ Antəf ŋa ke ŋaŋəkō ŋə wəlonne Elasar, Yosuwe wan ka Nun, kə abε a cusunja ca Yisrayel ŋanakot yampun-pun, anacəmbər mopoc fər ya Kanu Kəpəŋ kirin nde Silo, nde dəkəberε da aŋbaŋcan ŋa dəkəbərεne kə Kanu. Nte tō ŋanalip kəyer antəf.

20

Sədare nse anayek-ye kəgbəpəne teta ayek ŋa mecir mə

¹ Kə Kanu Kəpəŋ kəloku Yosuwe: ² «Məloku aka Yisrayel: Nəndεs-dεs sədare nse wədif fum ta eyefene ti entam kəyacne mə nse isom Musa kəsəŋ' un mə. ³ Nwe endif fum ta eyefene ti mə, entam kəyekse pəde pənde di. Nte təŋsəŋe wəkayi pəyacne ta wəkō pəlukse kə ayek ŋa mecir mə. ⁴ Wədif ka fum wəkakō entam kəyekse pəkō dare din sədare sasəkō dacə, k'əŋkə-ε, pəkō pəcəme dare dəkusu, pəloku abeki a dare tes təkō eləsər mə. Nambəŋ kə dare dadəkō disre, ŋamentər' kə kəfo nke əŋkənde ŋa dacə mə. ⁵ Kə wəlukse ayek eŋcεpse kə darəŋ kəbeləs-ε, abeki a dare ŋafəwosε kəsəŋ kə kə, bawo eyefene fe kədif ka wεŋc, nwe enatə-yəne wəterene kən mə. ⁶ Pəyi dare dadəkō haŋ tem nte aka Yisrayel ŋandekō kiti kə mə, kə pəyone fe ti-ε wəlonne wəpəŋ pəfi. Tem tatəkō, wədif fum wəkō eyekse mə, entam kəlucus nde dare dən, nde kəlō kən, nde dare dəkō enayekse mə.»

⁷ Kə ŋalεk sədare nse: Kεdεs ka Kalile nde mərə ma Naftali, Səkεm nde mərə ma Efrayim, kə Kiriyat-Arba nde pəyone Hebərəŋ mə, nde mərə ma Yuda. ⁸ Kəca kəŋkə ntende Yurdεn ntende dec dempe Yeriko mə, kə ŋalεk Bεcer nde dətεgberε, pəgbantəkəla mpe pəyone pa kusunja ka Ruben mə, Ramot da Kaladu nde kusunja ka Kadu disre, kə Kolan ka Basan

nde kusunja ka Manase disre. ⁹ Sədare sasəkō sə aka Yisrayel ŋanatəŋne kəyone ka sədare nse, wəkə Yisrayel kə pəyone fe ti-ε, wəcikəra, kə endif fum ta eyefene ti-ε, wəkakō entam kəyekse pəde pənde di ta alukse kə ayek ŋa mecir kədif kən fum haŋ kəlonkanε ka afum a Yisrayel kəbər ŋabocε kə kiti.

21

Anacəmbərε aLewy sədare kə culum

¹ Kə abε a kusunja ka aLewy ŋaŋcəŋne wəlonne Elasar kəsək, kə Yosuwe wan ka Nun, kə abeki a dəcor dəcor ca cusunja ca aka Yisrayel. ² Kə ŋaloku ŋa nte nde Silo antəf ŋa Kanahan: «Kanu Kəpəŋ kəsom Musa a kəsəŋ su sədare a pənde si, kə culum ca si a pac-kεk ci yəcol yosu.» ³ Kə aka Yisrayel ŋasəŋ aLewy sədare sələma kə culum ca si kəberene ka ntəf yaŋan pəmō təkō Kanu Kəpəŋ kənaloku ti mə.

⁴ K'əŋkote yampun-pun aka cor ca Kehat. K'awurε aLewy afum a wəlonne Aruna sədare wəco kə maas (13) nde cusunja ca Yuda, Siməŋ kə Benjamine, k'asəŋ ŋa si. ⁵ Kə cusunja cəlpəs ca Kehat ŋasətō sədare wəco (10) nde antəf ŋa cusunja ca Efrayim, Dan, kə kusunja dacə ka Manase. ⁶ K'əŋkot yampun-pun, kə afum a Kerson ŋasətō sədare wəco kə maas (13) nde antəf ŋa aka cusunja ca Yisakar, Aser, Naftali, kə aka kusunja dacə ka Manase nde Basan. ⁷ Kə afum a Merari dəcor dəcor, ŋasətər sədare wəco kə mērəŋ (12) aka cusunja ca Ruben, Kadu, kə Sabulon. ⁸ Kə aka Yisrayel ŋaŋkot yampun-pun kə ŋasəŋ aLewy sədare sasəkō kələkene culum ca si, pəmō təkō Kanu Kəpəŋ kənasom ti Musa mə.

⁹ Nde ntəf ya cusunja ca Yuda kə Siməŋ anasəŋ sədare ¹⁰ afum a Aruna, aka kor ka Kehat wan ka Lewy, bawo ŋa ŋə yampun-pun yenanunjenε kəmentər. K'anabončər ŋa sədare sasəkō mewe. ¹¹ Kə aka Yisrayel ŋasəŋ aka Kehat Kiriyat-Arba kə culum cacəkō cənəŋkər di mə. Aŋwe sə dare dandε tewe ta Hebərəŋ. Arba enayone papa wəkə Anak. ¹² Mba sədalε sa dare dəpəŋ kə sədare səfət sa si k'asəŋ Kalebi wan ka Yefune. ¹³ Kə ŋasəŋ awut a wəlonne Aruna Hebərəŋ, dare da kəgbəpəne nde

wədif fum ta eyefene ti entam kəyacne mɔ, Libana, ¹⁴ Yatir, Esitemo, ¹⁵ Holon, Debir, ¹⁶ Ayin, Yuta kɔ Bət-Semes, sədare camət-man̄kələ (9) ca cusun̄ka ca Simən̄ kɔ Benyamin kələkene culum ca si. ¹⁷ Nde atəf ɲa Benyamin kɔ ɲasətɔ Kabayən̄, Keba, ¹⁸ Anatot, kɔ Halmon. Itɔ tata kɔ sədare man̄kələ kɔ culum ca si. ¹⁹ Aloɲne an̄e ɲanayɔne aka kusun̄ka ka Aruna mɔ ɲanasətɔ sədare wəco kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

²⁰ Cor ca aka Kehat cəlpəs an̄e ɲanayɔne kusun̄ka ka Lewy mɔ, kɔ ɲasətɔ sədare nde antəf ɲa kusun̄ka ka Efrayim. ²¹ K'asən̄ ɲa Sekem dare da kəgbəpəne nde mɔrɔ ma Efrayim, Keser, ²² Kibasayim, kɔ Bət-Horon, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ²³ K'asən̄ kusun̄ka ka Dan: Elteke, Kibeton, ²⁴ Ayalon, kɔ Kat-Rimon, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ²⁵ K'asən̄ kusun̄ka dacɔ ka Manase: Tahanak kɔ Kat-Rimon, sədare mɛrən̄ (2) kələkene culum ca si. ²⁶ Cor ca afum a Kehat alɔma cənasətɔ sədare wəco (10) kɔ culum ca si.

²⁷ K'asən̄ afum a Kerson cor ca aLewy dacɔ: ɲasətər aka kusun̄ka dacɔ ka Manase nde Yurdən kəsək ntende dec dɛmpɛ mɔ sədare mɛrən̄ (2) kɔ culum ca si: Kolan nde Basan disrɛ, dare da kəgbəpəne, kɔ Bestara. ²⁸ K'asən̄ kusun̄ka ka Yisakar: Kisiyon, Daberat, ²⁹ Yarmut, kɔ En-Kanim, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ³⁰ K'asən̄ kusun̄ka ka Aser: Misal, Abadon, ³¹ Həlkat, kɔ Rehobo, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ³² K'asən̄ kusun̄ka ka Naftali: Kedes nde Kalile, dare da kəgbəpəne, Hamot-Dər, kɔ Kartan, sədare maas (3) kələkene culum ca si. ³³ Sədare sa aka Kerson dəcɔr dəcɔr sən̄akɔ sədare wəco kɔ maas (13) kɔ culum ca si.

³⁴ K'asən̄ aLewy alpəs akɔ ɲanayɔne cor ca afum a Merari mɔ, kɔ ɲa ɲasətər aka kusun̄ka ka Sabulon: Yokonam, Karta, ³⁵ Dimna, kɔ Nahalal, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ³⁶ K'asən̄ kusun̄ka ka Ruben: Bɛcɛr, Yahas, ³⁷ Kedemot, kɔ Mefahat, sədare man̄kələ (4) kələkene culum ca si. ³⁸ K'asən̄ kusun̄ka ka Kadu: Ramot nde Kaladu dare da kəgbəpəne, Mahanayim, ³⁹ Hesbon, kɔ Yaser, sədare man̄kələ (4)

kələkene culum ca si. ⁴⁰ Nte an̄kot yampun̄-pun̄ mɔ kɔ afum a Merari ɲawurɛ dəcɔr dəcɔr akɔ ɲanayɔne aka kusun̄ka ka Lewy alpəs mɔ, ɲasətɔ sədare wəco kɔ mɛrən̄ (12).

⁴¹ Sədare sa kusun̄ka ka aLewy ntəf ya aka Yisrayel dacɔ sən̄akɔ sədare wəco man̄kələ kɔ camət-maas (48) kɔ culum ca si. ⁴² Sədare sasəkɔ fəp sən̄ayɔ culum nɛ cən̄-cən̄kər si mɔ, itɔ sədare səkɔ fəp sən̄ayi.

⁴³ Tata kɔ tɔ Kanu Kəpən̄ kənasən̄əs aka Yisrayel atəf mələməl ɲɛ kən̄adɛrmɛ atem an̄an kədəsən̄ ɲa mɔ, kɔ ɲambaɲ ɲi kɔ ɲandɛ. ⁴⁴ Kɔ Kanu Kəpən̄ kəsən̄ ɲa kən̄esəm, mofɔ fəp pəforu tun̄ pɔ ɲanayinɛ, pəmɔ təkɔ ɛnadɛrmɛ ti atem an̄an mɔ. Ali ater an̄an akin ɲanatam fɛ kəcəmə ɲa fər kirin̄, kɔ Kanu Kəpən̄ kələk ater an̄an kɔ kəmbɛr ɲa dəwaca. ⁴⁵ Moloku mətət mɛ Kanu Kəpən̄ kənaloku aka Yisrayel mɔ, ali tin̄ tən̄ayi fɛ nte ɛnatɔ-yɔne ɲa mɔ, kɔ kələs mi fəp.

22

Cusun̄ka ca Yisrayel nde dec dɛmpɛ Yurdən mɔ

¹ Kɔ Yosuwe ewe aRuben, aKadu, kɔ aka kusun̄ka dacɔ ka Manase. ² K'oloku ɲa: «Nəyɔ təkɔ Musa wəcar ka Kanu Kəpən̄ ɛnalok' un mɔ fəp, kɔ nən̄cən̄kəl sɔ dim dem, təkɔ ilok' un mɔ. ³ Nəsumpər awɛɲc un an̄a kəyefɛ nte tən̄ayi mɔ han̄ ndəkəl, kɔ nələləs sɔ dim ndɛ Kanu Kəpən̄ Kanu konu kənalok' un mɔ. ⁴ Ndekəl oɲ nte Kanu Kəpən̄ kəsən̄ awɛɲc un an̄a pəforu mɔ pəmɔ təkɔ ɛnaloku ɲa ti mɔ, nələk oɲ səpɔ sa cəbal conu nde ntəf yəkɔ yəyɔne yonu mɔ, nyɛ Musa wəcar ka Kanu Kəpən̄ ɛnasən̄ un nde Yurdən kəsək ntende dec dɛmpɛ mɔ. ⁵ Ta nəgbaymɛ mɛtəksɛ kɔ sariyɛ yəkɔ Musa wəcar ka Kanu Kəpən̄ ɛnalok' un mɔ: Nəbətər Kanu Kəpən̄ Kanu konu, nəsolnɛ səpɔ sən̄ fəp, nəcəmə dim dən̄ darən̄, nələtərne kɔ, nəbəcɛ kɔ bəkəc yosoku pɛs doru o doru.»

⁶ Kɔ Yosuwe ontola Kanu te tan̄an, k'oloku ɲa nwe o nwe a pəkɔ nde abal ɲən, kɔ ɲan̄kəkəs-kəs nde cəbal cən̄an. ⁷ Musa ɛnasən̄ kusun̄ka dacɔ ka Manase kəfo kələma Basan, kɔ Yosuwe nkən̄ ɔsən̄ kusun̄ka dacɔ kən̄kɔ kəfo kələma awɛɲc an̄a kəsək nde Yurdən ntende dec dɛɲkələ mɔ. Nte Yosuwe oloku ɲa kəkɔ ka nde

cəbal cəjan mə, k'ontolanə ɲa, ⁸ k'oloku ɲa: «Nəlukus nde cəbal conu kə daka dəpən, kə yəcəl yelərəm, kə pəsəm, kəma, kəpər, fəc kə yamos yelərəm. Nəyerənə kə awənɟ un aɲe yəsətə ya aterənə anu.

Anɟəmbər anɟbip Yurden kəsək

⁹ Kə kusunɟa ka aka Ruben, aka Kadu, kə aka kusunɟa dacə ka Manase ɲalukus, kə ɲasak aka Yisrayel nde Silo antəf ɲa Kana- han, kə ɲanɟə nde antəf ɲa Kaladu, antəf ɲa kə ɲɲe ɲanasətə mə Kanu Kəpən kənasom Musa kədesən ɲa ɲi. ¹⁰ Nte ɲambərə sədare nse səyi Yurden nde antəf ɲa Kanahan mə, kə aRuben, aKadu kə aka kusunɟa dacə ka Manase ɲanɟəmbər anɟbip kəɲbəkə kəsək, anɟbip ɲəpən, ɲətət teyi. ¹¹ Kə aka Yis- rayel ɲane pac-loku: «Nəgbətne nte aRuben, aKadu kə aka kusunɟa dacə ka Manase ɲalompəs anɟbip ɲetəfərne antəf ɲa Kana- han mə, nde Yurden kəsək kəca ka aka Yisrayel.»

¹² Nte ɲane ti mə, kə aka Yisrayel fəp ɲalonɟkanə Silo kəkə-sutenə kə ɲa. ¹³ Kə aka Yisrayel ɲasom Pinahas wan ka wəlonɲe Elasar nda aka Ruben, aka Kadu, kə afum a kusunɟa dacə ka Manase nde antəf ɲa Kaladu, ¹⁴ kə ɲanɟə kə akirinɲ wəcə akin akin aka cusunɟa cacəkə dəcor dəcor. Fəp faɲan akirinɲ a dəcusunɟa ɲə ɲanayənə afum alarəm aka Yisrayel akakə dacə. ¹⁵ Kə afum aɲe ɲanɟə nde aRuben, aKadu, kə aka kusunɟa dacə ka Manase nde antəf ɲa Kaladu, kə ɲanɟə ɲaloku ɲa: ¹⁶ «Nte tə kəlonɟkanə ka afum a Kanu Kəpən fəp ɲaloku: Ake dətənɲi ləɲəs də nəyə Kanu ka aka Yisrayel tantə-ɛ? Nəɲyənɟ kəlukus dim da Kanu Kəpən darən, nəɲəmbər anɟbip nte tənɲənə nəyənɟər Kanu Kəpən domp məkə mə! ¹⁷ Kiciya nke sənayə nde Peyər mə kənayənə mes mələc. Haɲ məkə antasəkəsne fə. Kiciya kosu kənasənə kəlonɟkanə ka afum ən arom ɲələc. ¹⁸ Kə nəna nəɲyənɟ məkə kəlukus dim da Kanu Kəpən darən! Kə nəyənɟər məkə Kanu Kəpən domp-ɛ,alna aka Yisrayel fəp ɲə endewurər mətələ maməkə. ¹⁹ Kə nəɲcəm- cəmne a antəf ɲonu ɲəsək fə-ɛ, nəcəpər on antəf ɲɲe ɲəyənə ɲa Kanu Kəpən mə, nde Kanu Kəpən kəyi mə, təm tatəkə nənde su dacə, mba ta nəyənɟər Kanu Kəpən

domp, ta nəyənɟər su səbomp kəcərə fə nəcəmbər anɟbip ɲələma ɲɲe ɲəntəyənə ɲa Kanu Kəpən Kanu kosu mə. ²⁰ Nte Akan wan ka Sera ənalukus kəcəmə Kanu darən teta ca cəkə Kanu Kəpən kənamənə kələk mə, aka Yisrayel fəp ɲə Kanu Kəpən kənawurər mətələ mən. Nəɲcərə ti bel-bel a bafə Akan sona ənafinə kiciya kənɟə.»

²¹ Kə afum a Ruben, Kadu, kə aka kusunɟa dacə ka Manase ɲaloku abə akirinɲ aka cor ca Yisrayel: ²² «Kanu ka canu, Kanu Kəpən! Kanu ka canu, Kanu Kəpən, Ki kənɟərə ti! Aka Yisrayel ɲandəcərə ti! Kə pəyənə fə kətə-cənɟəl kə kəyənɟər domp kə- ɛ, ta pədeyəc su dəsək dadəkə! ²³ Kə pəyənə fə səɲcəmbər anɟbip ɲosu kədegbəkəl Kanu Kəpən səde səc-lonɲe di yolonɲe yəcəf-ɛ, kə pəyənə fə ti yolonɲe ya məgbən, kə pəyənə fə səlonpəs anɟbip ɲanə səde səc-lonɲe di yolonɲe ya pəforu Kanu Kəpən-ɛ, awa, Kanu Kəpən kədegbəkərə ti! ²⁴ Bafə itə teyi! Səlonpəs anɟbip ɲanə bawo sənəsə taalna awut anu ɲade ɲac-yif akosu fə: «Ak' eyi nu dacə kə Kanu Kəpən, Kanu ka Yisrayel- ɛ? ²⁵ Kanu Kəpən kəmboc kələɲcər Yurden nəna kə sənə dacə, aRuben, kə aKadu, ali tes teyi f' on sə dacə kə Kanu Kəpən!» Teta awut anu tendəsənə ta awut asu ɲanɲesə sə Kanu Kəpən-ɛ. ²⁶ Itə səɲcəm-cəmne fə: Səmərenə səcəmbər anɟbip, bafə səde səc- lonɲe di de, ²⁷ mba ɲeyi su dacə kə nəna pəmə sedə. Nəyi sə awut asu dacə kə awut anu ɲac-lonɲe yolonɲe ya yəcəf kə yolonɲe ya pəforu Kanu Kəpən fər yən kirinɲ, nte tənɲənə ta ɲade ɲac-loku dəsək dələma a tələm o tələm teyi fə awut asu dacə kə Kanu Kəpən! ²⁸ Kə səloku: «Kə ɲande ɲaloku su tantə, kə pəyə fə ti ɲaloku awut asu ti-ɛ, moloku məmə mə səndeluxe ɲa: «Nəgbətne teyi ta anɟbip ɲa Kanu Kəpən ɲɲe atem asu ɲanacəmbər mə, bafə teta yolonɲe yəcəf kə yolonɲe yələma tə anacəmbərə ɲi de, mba ɲəyənə sedə su dacə kə nəna ɲec-cəm-cəməs su.» ²⁹ Səmbələnə kəyənɟər Kanu Kəpən domp, kə kəyi ta səɲcəmə ki darən məkə-ɛ, kəcəmbər kosu anɟbip ɲa kəlonɲe yolonɲe yəcəf, yolonɲe ya məgbən, kə yolonɲe ya pəforu, səfəlonɲe kəfo kəcuru Kanu Kəpən Kanu kosu, ta pəyənə fə nde anɟbanɟan ɲa Kanu Kəpən-ɛ!»

³⁰ Nte wəlonɲe Pinahas, kə abe akirinɲ a kəlonkanɲe kə abeki a cor ca Yisrayel aɲe ɲanayi di ɲane moloku maməkə afum a Ruben, Kadu, kə kusunɲka dacə ka Manase ɲanaloku mə, kə moloku maməkə məmbət ɲa. ³¹ Kə Pinahas wan ka wəlonɲe Elasar oloku afum a Ruben, Kadu, kə afum a Manase: «Səɲcərə məkə a Kanu Kəpəɲ kəyi su dacə, bawo nəntalukus fɛ kəcəmə Kanu Kəpəɲ darəɲ, kə nəyac sə aka Yisrayel ta Kanu Kəpəɲ kəboc ɲa kiti.»

³² Kə Pinahas wan ka wəlonɲe Elasar kə akirinɲ a cor cəɲan ɲalukus kəyefe ndena afum a Ruben kə Kadu nde atəf ɲa Kaladu kəkə nde antəf ɲa Kanahan ndena aka Yisrayel aɲe ɲanakə ɲalukɲe moloku məkə ɲanasətər ɲa mə. ³³ Kə moloku maməkə məmbət aka Yisrayel, kə ɲaɲkor-koru Kanu Kəpəɲ. ɲaloku fɛ sə kəkə-mələk antəf ɲɲe afum a Ruben kə afum a Kadu ɲanandɛ mə. ³⁴ Afum a Ruben kə afum a Kadu ɲasəɲ aɲɲbip ɲaɲəkə tewe, ɲac-kule fə: «Təyənɛ su tɛnɛpələ a Kanu Kəpəɲ kəyənɛ Kanu.»

23

Moloku mɛlpəs ma Yosuwe

¹ Tɛm tobolu-bolu tɛnacɛpər kəyefe ka nte Kanu Kəpəɲ kənasəɲ aka Yisrayel kəɲesəm mə, kəber ɲa aterɛnɛ aɲan acəsək fəp dəwaca. Yosuwe ɛnasikər oɲ tɛm tatəkə. ² Kə Yosuwe ewe aka Yisrayel fəp kəyefe abeki, abe afet dəcɔr dəcɔr, aboc kiti, kəbər ka abe akirinɲ aɲan, k'oloku ɲa: «Iyənɛ oɲ wətem. ³ Kə nənəɲk təkə Kanu Kəpəɲ Kanu konu kənayə afum aka təf nyɛ fəp mə te tonu, bawo Kanu Kəpəɲ kəsutnɛn' on. ⁴ Nənəɲk nte inɲkot yampun-pun a k'iyer un təf ya kɛ konu dəcusunɲka dəcusunɲka mə, təf nyɛ yɛɲcəmə kəbanɲ Yurdɛn ntende dec dɛɲkalɛ mə, kə təf nyɛ inim haɲ nde Kəba Kəpəɲ mə. ⁵ Kanu Kəpəɲ kəndewɛnəs afum aka təf yayəkə, kə nənde nəc-lətəs yi-ɛ, nəndɛndɛ ntəf yayəkə pəmə təkə nkən Kanu Kəpəɲ Kanu konu kənasəɲ un temer ta ti mə. ⁶ Nəwure fənəntər, nəsumpər nələləs moloku mɛ acicəs buk ba sariyɛ sa Musa mə, ta nəɲbaymɛ kəca kəmeriya, ta nəɲbaymɛ kəca kətət, ⁷ ta nədenəɲkələnɛ afum a təf akakə ɲayi nu dacə mə! Ta nəbɔɲc canu cəɲan, ta nəkornɛ ci kədəɛɛm.

Ta nəkor-koru ci, ta nətontnɛ ci fər kirinɲ! ⁸ Mba nəsumpər Kanu Kəpəɲ Kanu konu pəmə təkə nənalɛk ti kəyə haɲ məkə mə. ⁹ Kanu Kəpəɲ kəmbanɲər təf yəpəɲ aka fənəntər, ali fum ɛntatam fɛ haɲ məkə kəcəmə konu fər kirinɲ. ¹⁰ Nəna fum wəkin gbonɲ ɛɲc-beləs aterɛnɛ anu pɛcəp pin, bawo Kanu Kəpəɲ Kanu konu kəɲc-sutnɛn' on, pəmə təkə kənalok' un mə. ¹¹ Nəkəmbərnɛ nəbətər Kanu Kəpəɲ Kanu konu! ¹² Kə nəlukus Kanu Kəpəɲ darəɲ-ɛ, kə nəcəmə afum acuru aɲe ɲayi nu dacə mə darəɲ-ɛ, kə nənɛɲcɛnɛ-ɛ, kə nənəɲkələnɛ-ɛ, ¹³ nəcərə a Kanu Kəpəɲ Kanu konu kəfɔdecəmə sə kəbanɲsər ɲa afum akakə təf yaɲan fər yonu kirinɲ, mba afum akakə ɲandeyən' on mowul, mɛnəmp, yala, cəɲɲban-gban ca cəsək conu, kə gbɛc dəfər yonu, haɲ nəlip kəməlkɛ atəf ɲobotu ɲaɲɛ Kanu Kəpəɲ Kanu konu kəsəɲ' un mə.

¹⁴ «Awa, nəcəɲkəl im! Məkə tɛm tɛmbəp kəkə ka nde ca ca doru fəp yendekə mə. Nəcərə ti bəkək yonu yosoku pɛs, a moloku mobotu mɛmɛ Kanu Kəpəɲ Kanu konu kənalok' un mə, ali tin teyi fɛ nte əntəyən' on mə, ali tin teyi fɛ nte əntələs mə. ¹⁵ Kanu Kəpəɲ kələs kəyənɛ ka pətət pəkə ɛnaloku kəyən' on mə, mba ɛntam sə kələs ka pələc pəkə eyi kənɛps' on mə, pəmələk un antəf ɲobotu ɲaɲɛ əsəɲ' un mə. ¹⁶ Kə nəsak mɛtəɲnɛ mosu mɛmɛ Kanu Kəpəɲ kəndəɲk' on mə-ɛ, kə nəɲkə nəc-lonɲɛ canu cələma-ɛ, kə nəɲkə nəc-tontnɛ canu cələma fər kirinɲ-ɛ, abəkək ɲa Kanu Kəpəɲ ɲɛmpɛ nnə nəyi mə. Tɛm tatəkə nəɲməlkɛ antəf ɲobotu ɲaɲɛ Kanu Kəpəɲ kəsəɲ' un mə, nəlip.

24

Aka Yisrayel fəp kədəɛɛm kəɲan kəkornɛ Kanu Kəpəɲ

¹ Kə Yosuwe olonɲka cusunɲka ca Yisrayel fəp Sɛkɛm. K'ewɛnɛnɛ sə abeki a Yisrayel, abe aɲan, aboc aɲan kiti, kə akirinɲ aɲan, kə ɲamentərnɛ nnə Kanu Kəpəɲ kəyi mə. ² Kə Yosuwe oloku afum fəp: «Nte tɔ Kanu Kəpəɲ Kanu ka Yisrayel kəlɔku: «Tɛm tobol-bolu atem anu, Terah papa wəka Abraham kə papa wəka Nahor nde kəɲɲgbəkə ka Efərat ntende dec dɛmpɛ mə kə ɲanandɛ, ɲac-kornɛ

canu cələma. ³ K'ilek wətem konu Abraham dəndo kəngbəkə ntende dec dēmpε mə, k'injkatene kə antəf ɲa Kanahan fəp. K'isəɲe afum ɔn kəla, k'isəɲ kə Siyaka. ⁴ K'isəɲ Siyaka awut: Yakuba kə Esay. K'isəɲ Esay Təɔ ta Seyir nte təyənε antəf ɲən, kə Yakuba kə awut ɔn ɲa ɲantor Misira. ⁵ K'isom Musa kə Aruna kədemar afum anu. K'isut Misira fəɔ yonu kirin a k'indewurenε afum anu di. ⁶ Nte iwurε awisi aɲa Misira, kə nəmbəp dəkəba mə. Kə aka Misira ɲaɲcəme ɲa darəɲ kəbeləs haɲ nde Kəba ka Cəɲkəlma, ɲac-beləs ɲa dəfələs kəron kə cibil ca kəwan. ⁷ Nte awisi aɲa ɲaweswes kəmar ka Kanu Kəpəɲ mə, kə kəntore kubump kəpəɲ aka Misira kə nənna daco. Kə Kanu kəngbətəs ɲa dəkəba. Nənataɲne mes mme inayə Misira mə fəɔ yonu kirin. Kə nəwon kənde dətəgbere meren melarəm. ⁸ Təm tatəkə t'inakekər' on antəf ɲa aka Amər aɲe ɲanandε Yurdən kəsək ntende dec dēmpε mə. Kə nəsutene kə ɲa, mba k'ilek aka Amər k'imber'un ɲa dəwaca. Kə nəmbaɲər ɲa antəf ɲaɲan, k'imələk ɲa fəɔ yonu kirin. ⁹ Kə Balak wan wəka Sipər wəbe wəka Mohab εwəkərne aka Yisrayel. K'osom Balam wan wəka Beyər a pətolan' on pələc, ¹⁰ mba k'ifati kəcəɲkəl kə. Pətət gbəcərəm pə Balam ɔɲc-tolan' on, k'iyac nu fənəntər fən. ¹¹ Kə nəɲcali kəngbəkə ka Yurdən, kə nənder Yeriko. Kə aka Yeriko kələkene aka Amər, aPerisi, aKanahan, aHit, aKirkasa, aHiwy, kə aYebus ɲasutene kə nənna, k'ilek ɲa k'imber' un dəwaca. ¹² K'isom deme nde dənayi nu kirin kə dəmbeləs abε a Amər mərəɲ mə. In' enasəɲ on kətam ɲa. Bafə sakma sonu, bafə mbəɲcəran yonu yə nənatame aterene anu de! ¹³ In' ɔsəɲ un antəf ɲɲe nəntəbəc haɲ nətaka mə, kə nənde sədare nse nəntəcəmbərə waca wonu mə. Kə nəndi yeri ya sədale nse nəntəbifti mə, nəc-di yokom ya tək nyε nəntəbəf mə.»

¹⁴ Ndekəl ɔɲ nənese Kanu Kəpəɲ, nəkorne Kanu kə bəkəc yosoku pəs! Nəcəme kə darəɲ tēm fəp. Nəcə canu nce atem anu ɲaɲc-korne nde kəngbəkə ka Efərat ntende dec dēmpε kə nde Misira mə. Nəkorne ɔɲ Kanu Kəpəɲ! ¹⁵ Kə nəntəwose ɔɲ kəkorne Kanu Kəpəɲ-ε, nəbɔɲc məkə anə nənde nəc-korne-ε, kə pəyənε canu nce atem anu ɲaɲc-korne ntende Efərat kəca ka ntende dec dēmpε

mə, kə pəyənε fε ti-ε, canu ca aka Amər aɲe nəyi kənde antəf ɲaɲan mə. Mba ina kə aka kələ kem disre Kanu Kəpəɲ kə sənde səc-korne!»

¹⁶ Kə afum ɲalukse kə: «Səmbələne kəsak Kanu Kəpəɲ a səc-korne canu cələma! Səfətam kəyə tatəkə! ¹⁷ Kanu Kəpəɲ kənaɲwure atem asu kə sənna dacar dəndo antəf ɲa Misira, Kənaɲə megbəkəre məpəɲ nde fəɔ yonu kirin. Kəc-bum su dəpə kəcmar su kəcəpər təf ya afum alarəm. ¹⁸ Kanu Kəpəɲ kənabeləs afum aka təf yayəkə fəp, kələkene aka Amər aɲe ɲanandε di mə. Sənna sə səndekorne Kanu Kəpəɲ, bawo Kanu kosu k'əyənε!»

¹⁹ Kə Yosuwe oloku afum: «Nəfədetam kəc-korne Kanu Kəpəɲ, bawo kəcempi kə əyənε! Kanu kə nke kəyə kəraca mə nke kətəɲaɲnεne kətəɲ konu ləɲəs, kə kiciya konu mə. ²⁰ Kə nəlukus Kanu Kəpəɲ darəɲ-ε, kə nəkorne canu cəcuru-ε, Kanu kəndekafələ kətəfərne nənna. Kəndeləsər on mes, kəndemələk nu, ali nte cəkə-cəkə kənaɲ' on pətət mə.»

²¹ K'afum ɲalukse Yosuwe nte: «Ala, səndekorne Kanu Kəpəɲ!» ²² Kə Yosuwe oloku afum: «Nəwose kəyənε sede sa nte nəloku mə ba? Antəɲne ɔɲ a Kanu Kəpəɲ kə nənde nəckorne!» Kə afum ɲaloku: «Atəɲne a ti ɲə səyənε!» ²³ Kə Yosuwe oloku: «Awa, nəsak canu cəcuru nce cəyi nu daco mə, nəcəme Kanu Kəpəɲ Kanu ka Yisrayel darəɲ kə abəkəc ɲosoku pəs!»

²⁴ Kə afum ɲaloku Yosuwe: «Səndekorne Kanu Kəpəɲ Kanu kosu, Ki kə səndecəɲkəl!»

²⁵ Dəsək dadəkə dəndo Səkem kə Yosuwe eɲcicəs mes ma danapa nde ɲasek mə, k'ələmər afum a Yisrayel tiɲ tiɲ tiɲ mɛfan fəp kə sariye nse Kanu kənaɲocər kə mə.

²⁶ Kə Yosuwe eɲcicəs moloku mme dəbuk ba sariye sa Kanu. K'elek tasar təpəɲ k'əɲcəmbər pi kətək tantəf nde aɲgbaɲcan ɲa Kanu. ²⁷ Kə Yosuwe oloku afum fəp: «Nəgbətne pi, tasar pampε peyi su daco, bawo pi pətəɲne moloku mme Kanu Kəpəɲ kənaloku su mə fəp. Sede sə pəyənε kə nəlukus Kanu darəɲ-ε. ²⁸ Nte Yosuwe elip kəloku mə k'əsak afum kəkə, kə fəp fəlukus nde antəf ɲa kə ɲən.

Defi da Yosuwe

²⁹ Ntɛ mes maməkɔ mɛɲɕɛpər mə, Yosuwe wan ka Nun wəcar wəka Kanu Kəpɔɲ efi. Meren mən mɛnakɔ tasar tin kɔ wəcɔ (110).

³⁰ Anawup kɔ nde antɔf ɲa kɛ kɔn, nde Timnat-Sera nde mɔrɔ ma Efrayim, kəca kəmeriya ka Tɔrɔ ta Kahas. ³¹ Aka Yisrayel ɲaɲɕ-kornɛ Kanu Kəpɔɲ mata ma Yosuwe fəp, haɲ kɔ abeki aɲɛ ɲanasol kɔ Yosuwe mɔ ɲalip kəfi. Abeki aɲɛ ɲanatəɲɛ mes fəp mme Kanu Kəpɔɲ kənayɔnɛ aka Yisrayel mə.

³² Bent ya Isifu nyɛ aka Yisrayel ɲanakɛrɛ kəyɛfɛ Misira mə, anawup yi nde Sɛkɛm nde dale nde Yakuba ɛnawayər awut a Hamər papa wəka Sɛkɛm mɛɲɕəmbəl ma gbeti tasar tin (100). Itɔ dale dandɛ dɛnayɔnɛ kɛ ka kusɲka ka Isifu.

³³ Kɔ Elasar wan wəka Aruna efi, k'awup kɔ nde Kibeya nde mɔrɔ ma Efrayim, antɔf ɲɛ anasɔɲ wan kɔn Pinahas mə.

Rut

Pələcər pa afum a Elimələk

¹ Təm nte aboc kiti njanatəmpər dəbe da Yisrayel mə, kə dor dende deyī dətəf. Kə fum wəka dare da Betləhem, nde atəf nja Yuda, ende pəkə nkən kə wəran kən kə awut ən arkun mərəj, kəkə-cepərəne tēm nde sədale sa Mohabu. ² Tewe ta fum wəkəkə tənayəne Elimələk, pacwe wəran kən Noyemi, kə mewe ma awut ən arkun akakə mərəj mənayəne Maləj kə Kilyəj. Fəp fañan aka kor ka Əfərat nja njanayəne, dare da Betləhem nde atəf nja Yuda. Kə njaner sədale sa Mohabu kə njanə di. ³ Kə Elimələk wos ka Noyemi ende pəfi dəndo, kə Noyemi eyi di oñ kə awut ən arkun mərəj. ⁴ Kə awut akakə njanə njanəncə aran aMohabu. Wəran wəcəkə-cəkə ancwe «Ərpa,» kə wəka mərəj ancwe «Rut.» Kə nja di meren wəco. ⁵ Maləj kə Kilyəj njanə nja fi, kə Noyemi ende pəyi oñ, əyə fə wərkun, əyə fə sə awut.

Rut kəcəmbər kən Noyemi Betləhem

⁶ Kə Noyemi əyefə nkən kə aran a awut ən sədale sa Mohabu, bawo analoku kə dəndo sədale sa Mohabu, a Kanu Kəpəj kəmar afum ən, kə kəmpocə nja yeri. ⁷ Kə Noyemi əyefə dalə dadəkə ənayi mə, kə aran a awut ən mərəj, kə njasumpər dəpə kəluku ka nde atəf nja Yuda.

⁸ Kə Noyemi oloku aran a awut ən mərəj: «Awa, nəlukus nwe o nwe nde kələ ka iya kən! Kanu Kəpəj kələs layidi dəkə kənaləke nu mə, pəmə təkə kənaləse di akə nja fi mə, akə nəna nələse di sə ina mə. ⁹ Intolanə nu: Kanu Kəpəj kəpocə nu nwe o nwe pəforu nda wərkun!» K'oncup nja, kə nja yefə kəbok. ¹⁰ Kə aran a awut ən nambupərə: «Ala! Sən' endekə kə mənə nde afum am nja fi mə.» ¹¹ Kə Noyemi oloku: «Nəlukus aran a awut em! T' ake tə nəndecəpsən'em darəj-ə? İfəsətam kəsəto awut ən njanətam sə kənəncə nu mə. ¹² Nəlukus nde ndoronu aran a awut em, nəkə! Bawo imbək oñ wərkun kədəsənənc'em. Ali icloku fə isəreğbəkər Kanu amera, ali pibi pampə

pə səyi kəfo kin kə wərkun, ikom sə awut, ¹³ nəndətam kəkər nja nja bək, nəndəfat'ənə ti oñ kələ? Ala, Awut em! Bawo pələc mpe pəsət'em mə, poncu pətəs pəkə pəsəto nu mə, in' ə Kanu kətəfərnənə pucuy pampə.»

¹⁴ Kə nambok sə. Kə Ərpa nkən oncup kəncərə kən Noyemi, k'elembərnə kə, k'osumpər dəpə, k'əjkə. Mba Rut nkən owosə fə kəsək kəncərə kən Noyemi pəkə. ¹⁵ Kə Noyemi oloku Rut: «Məməmən wərəs'am, oluku ndena afum ən kə canu cən. Məyə təkə əyə mə, mənə sə məkə nde ndaram!» ¹⁶ Mba kə Rut oloku kə: «Ta məsəj'em kəsək'am, məsəj'em kəluku'səm darəj! Nde mənəkə mə, di fə ina sə indekə. Nde mənəyēi mə, ina sə di fə indekə-yi. Afum am, afum em nja. Kanu kam, Kanu kem kə. ¹⁷ Nde mənəkə-fi mə, di fə indekə-fi, pawup'im di. Kanu Kəpəj kədənər'im pələc pəpəj kə pəyənə fə fə defī gbəcərəm dendesəjə su kəsəkənə kə mənə-ə.»

¹⁸ Nte Noyemi ənəjk fə Rut ənğbək kəkə kə nkən mə, k'əsək kəluku kə sə te ta kəluku. ¹⁹ Kə njasol mərəj mañan kəkə, hañ kə nja bərə dare da Betləhem.

Nte nja bərə Betləhem mə, kə pənciyənə afum fəp te tañan. Kə aran njanjiftənə: «Noyemi ə fə wəkawə ba?» ²⁰ Kə Noyemi oloku nja: «Ta nəw'em sə «Noyemi» («Wəyi dəpəbotu»), nəcw'em «Mara» («Wəyi dəpəcuy»). Bawo Kanu nke kəntam mes ma doru fəp mə, kəsəj'im pəcuy. ²¹ Nte incyefə də kəkə mə, waca wem wənalarə kə Kanu Kəpəj kəluku'səm waca wəsəkər. Awa! Nəsək kəw'em «Noyemi», bawo Kanu, kəjkəfələrn'em, kə kəsəj'im pəcuy.»

²² Tatəkə tə Noyemi ənayefə sədale sa Mohabu kə Rut wəMohabu, wəran ka wan kən. Nte nja bərə Betləhem mə, pətəp kəcəp kətəl ka mənğbən mme ambəf nde atəf nja Yisrayel mə.*

2

Rut əjkə dəkəğbetəs atəl a Bəs tadarəj

¹ Noyemi ənayə wəkəməne ka wos wələma. Fum wəpəj ənayi, pəyə sə daka. Bəs b' ancwe kə. ² Kə Rut wəMohabu oloku kəncərə kən Noyemi. «İkə nde dalə ikə

* **1:22** f. = «orge» mənğbən mme ambəf nde atəf nja Yisrayel. Antam kəcoñ mi pəmə malə, tələma ənəwos mi kə kəcə, itə asəto farin fañfə f' ənğlompəs kəcom mə.

icgbetās wātel nwe ɔŋkə-wos'em kəyi kə darəŋ mə.» Kə Noyemi oloku Rut: «Məkə, wan kem.»

³ Kə Rut ɔŋkə dəkəgbetās atel darəŋ. Kə tɔyɔne fə dale nde encgbetās mə da Bəs də, Bəs nwe enayɔne wəkomene ka Elimɛlek mə.

⁴ Pəwon fe kə Bəs emberɛ kəyefe ka Betlehem. Kə Bəs eyif atel ɔn, k'oloku ŋa: «Kanu Kəpəŋ kəsɔle nu!» K'atel ŋantolane kə nte: «Awa! Məna sɔ, Kanu Kəpəŋ kəpoc'am pətət!» ⁵ Kə Bəs eyif wəcar kən, nwe enatəmpər kəməmən ka atel ɔn mə: «An' ɔyɔ wəyecəra nwe-ε?» ⁶ Kə wəcar wəkako oloku kə: «Wan wəran wəMohabu ɔ fə, nwe ŋander kə Noyemi, kəyefe ka sədale sa Mohabu mə. ⁷ Nte oloku mə: «Icəme atel darəŋ icgbetās, icwetsene sɔ mənɟben min min məkə mɛntempene toka dacə mə.» Kəyefe nte enderna nnə bət-bət a k'encəme mə, haŋ ndəkəl. Pəpic p' enesəm dəkələ.»

⁸ Kə Bəs oloku Rut: «Məcəŋkəl'im belbel wan kem: Ta məkə sɔ dəkəgbetās tofo tocuru. Ta məbɔle sɔ nnə dale dem, ta nəbɔlene sɔ kə acar em. ⁹ Məgbətəne belbel nde afum em ŋantel mə, məcəme aran akə ŋaŋgbetās mə darəŋ. Mənəŋk iloku acar em, ta ŋagbuŋen'am. Kə domun dendenabas'am-ε, məkə nde dətəbəl, məkət domun nde acar em ŋaŋkerɛ mə.» ¹⁰ Kə Rut ɔntontnene Bəs haŋ k'efəntərə dəntəf. K'oloku Bəs: «Cəke c' iyə-ε, nte məndeyən'em mame, ina nwe məntəcərə mə?» ¹¹ Kə Bəs oloku kə: «Aləmər'im mi tin tin tin mes mme məyɔ kəncərə kam, kəyefe nte wos'am efi mə, təkə məsak papa kam, iya kam, k'atəf ŋam ŋɛ aŋkom'am mə, məcder nnə, nda afum aŋe mənətəcərə təcəkə-cəkə mə. ¹² Kanu Kəpəŋ kəluks'am təkə məyɔ mə! Kanu Kəpəŋ kəsəŋ'am ti kəway, nkən Kanu ka Yisrayel nke mənder mənde katəkəp kən dəntəf mə.» ¹³ Kə Rut oloku: «Məmbaŋ'im belbel kə t' əmbət'im. Moloku mam məsəŋ'em abəkəc kəfəntərə, kə mənəkə məməmən ti-ε, ali wəcar kam wəkin səfətəŋnene.»

¹⁴ Nte tɛm ta kədi yeri tendebəp mə, kə Bəs oloku Rut: «Məde mədi yeri nnə səyi mə, məbaŋ kəcom, məcɛm ki nnə dəmenc.» Kə Rut ɔŋkə pənde atel kəsək. Kə Bəs ɔsəŋ kə yeri. Kə Rut endi yeri, k'enembərə,

k'eməŋkərne yelpəs. ¹⁵ Kə Rut eyefe sɔ kəgbetās, kə Bəs oloku acar ɔn: «Nəcə kə sɔ pəgbetās nde dətoka, ta nəməmənene kə. ¹⁶ Nəcwak kəcsul-sulu səbomp sa ɔrs sələma yati nəcgbale kə, nte tənɟəŋe kə pəcwetās si mə, ta nəcməmənene kə, ta nəloku kə tələm ɔ tələm.»

¹⁷ Kə Rut enɟbetās haŋ dəfəy, k'esepər ɔrs ŋəkə enagbetās mə, k'əsətə mənɟben ma ɔrs pan pin.

¹⁸ Kə Rut ɛlek ɔrs ŋɛ k'esare, k'enkekərə ŋi, k'ɔŋkə pəmentər kəncərə kən. K'owure sɔ yeri yən yeləpəs, k'əsəŋ kə. ¹⁹ Kə kəncərə kən eyif kə: «Deke mənɟbetās ɔrs ŋɛ fəp məkə-ε? Dale d' ana də məmbəcna-ε? Kanu Kəpəŋ kəmar nwe enkekəsən'am mə!»

Kə Rut oloku kəncərə kən: «Abəf ŋa wərkun wələma ŋ' imbəcna, pacwe kə Bəs.»

²⁰ Kə Noyemi oloku wəran ka wan kən: «Inəŋk fə Kanu Kəpəŋ nke kəsərɔlase sənayi doru layidi, pəmə akə ŋafi mə. Kanu kəmar wərkun wəkawɛ!» K'oloku wəran ka wan kən: «Wərkun wəkawɛ, fum kosu wəka dəkəca ɔ fə. ŋa ŋə pəmar ŋacəme su dəntəf.»

²¹ Kə Rut wəMohabu oloku sɔ: «Olok'im sɔ, mələtərne acar em haŋ ŋalip kətəl'em fəp.»

²² Kə Noyemi oloku Rut wəran ka wan kən: «Wan kem pəntese ti tatəkə, nəsumpərəne kə akakə, ta mətor dale da nwe ɔ nwe.»

²³ Kə Rut ŋasumpərəne kə acar a Bəs kəgbetās haŋ kə kətəl ka ɔrs ŋa dale* kə ɔrs ŋa dəmərɔ† kəncəpər. ŋasərɔyi kə kəncərə kən.

3

Rut kəcepərəne pibi nde wəcək wa Bəs tantəf

¹ Kə kəncərə ka Rut, Noyemi, oloku kə: «Wan kem, ifaŋ kəsəŋ'am kələ, məna sɔ mənɟsəm, nte tənɟəŋe pəbət sɔ məna mə.

² Ndekəl ɔŋ, Bəs nwe esak'am məcbəc kə acar ɔn mə, məlan ti ɔŋ a fum kosu ɔ fə? Məncərə sɔ a pibi pa məkə p' aŋkə-foy nde dəkur mənɟben maməkə anatele kə mə?

³ Məyefe, məbikɛ, məsəkəp, məsope moro, məkə dəndo aŋkə-sepər mə! Ta məwurər kə ta ɛntalip kədi yeri kə kəmun de!

⁴ K'endena pəkə dəkəfəntərə-ε, məgbəkərə da enfəntərə mə. Kə məyefe-ε, məkə məfeni

* **2:23** Mənɟben mowurene malə, mme aŋwe databo «orge» mə. † **2:23** Malə mme aŋwe cətabo «blé» mə, mi mə aŋlompse «farine».

kɔ kəloto nde dɔwɛcɛk, mɛfɛntɛrɛ. Nkɔn Bɔs yati ŋkɔ-lok'ɔm tɔkɔ pɛmar a mɔyɔ mɔ.»
⁵ Kɔ Rut oloku kɔncɛra kɔn: «Inkɔ-yɔ tante mɛlok'im mɔ fɛp.»

⁶ Kɔ Rut ŋkɔ nde dɔkur, k'ɔyɔ tɔkɔ kɔncɛra kɔn ɛnaloku kɔ mɔ fɛp. ⁷ Kɔ Bɔs endi yeri, k'omun, kɔ pɛmbɔt kɔ dɛris. K'ŋkɔ pɛfɛntɛrɛ nde kur kɛlɛpsɛr mɔ. Kɔ Rut ŋkɔ pɛfɛni kɔ kəloto dɔwɛcɛk, k'ɛmbɛrɛ, k'ɛfɛntɛrɛ.

⁸ Pɛndeyi cɛk-cɛk, kɔ dis dɛyɛfɛ wɛrkun nwe, endekafɛlɛ: k'ɛmbɔp wɛran pɛfɛntɛrɛ kɔ wɛcɛk tantɔf. ⁹ K'eyif: «An' ɔ fɔ-ɛ?» Kɔ Rut oloku kɔ: «In' ɔ fɔ, ina Rut, wɛcar kam. Mɛnasɛr'im, bawo pɛmar mɛnasɛr ina wɛcar kam.» ¹⁰ Kɔ Bɔs oloku: «Kanu Kɛpɔŋ kɛpɔc'ɔm pɛtɔt wan kem! Layidi dandɛ mɛntɛp kɛclas mɔ, dɛmentɛr sɔ kɛbɔtɛr ka kɔncɛra kam pɛtas tɔkɔ mɛnayɔ mɔ. Bawo mɛncɛmɛ fɛ atɛmp darɛŋ ŋayɔ daka, ŋayɔ fɛ daka. ¹¹ Ndekɛl ɔŋ wan kem ta mɛnesɛ, nte o nte tɔ mɛloku, inɔyɔn'am ti, bawo dare fɛp dɛncɛrɛ a wɛran wɛtɔt mɔyɔnɛ. ¹² Ndekɛl ɔŋ, kance kɔ pɛmar a icɛmɛ nu dɛntɔf, mba wɛlɔma eyi nwe ɔlɔtɛrɛ dokom kɔ wɔs'ɔm pɛtas ina mɔ. ¹³ Mɛcɛpɛrɛnɛ nnɔ pibi. Bɛt-bɛtana, k'ɛfan kɛlɛk kɛ kɔn ka kɛcɛmɛ nu dɛntɔf-ɛ, tentɛsɛ, pɛcɛmɛ nu dɛntɔf. Mba k'ɔntɔfan kɛcɛmɛ nu dɛntɔf-ɛ, ina incɛmɛ nu dɛntɔf, Kanu Kɛpɔŋ kɛyi dɛ! Mɛfɛntɛrɛ han dec dɔcsɔk.»

¹⁴ Kɔ Rut ɛfɛntɛrɛ kɔ wɛcɛk tantɔf han kɔ dec dɔsɔk, k'ɛyɛfɛ pɛpan-pan, tɛm nte antɔtam kɛncɛpɛlɛnɛ mɔ. Kɔ Bɔs oloku kɔ: «Ta pacɛrɛ a mɛndɛrsa nnɔ dɔkur dɛ!» ¹⁵ Kɔ Bɔs oloku kɔ: «Mɛcipi kɛfakɛl nkɛ mɛncɛpɛnɛ mɔ, mɛsumpɛr ki bel-bel.» Kɔ Rut osumpɛr kɛfakɛl, kɔ Bɔs ɛmbɛrɛ kɔ mɛŋgbɛn ma ɔrs tafala camɛt-tin, k'ɔnɔŋkɛr kɔ, kɔ Bɔs ŋkɔ dare.

¹⁶ Kɔ Rut ŋkɔ ndena kɔncɛra kɔn Noyemi, kɔ wɛkakɔ eyif kɔ: «Mɛn' ɔ fɔ wɛkawɛ wan kem?»

Kɔ Rut ɔlɔmɛr kɔncɛra kɔn mes mɔkɔ wɛrkun nwe ɛnayɔnɛ kɔ mɔ fɛp. ¹⁷ Kɔ Rut oloku: «Ɔsɔŋ'im ɔrs mafala camɛt-tin mmɛ, pɛcloku: «Ta mɛlukus waca wɔsɔkɛr ndena kɔncɛra kam!»» ¹⁸ Kɔ Noyemi oloku Rut: «Mɔyi nnɔ, wan kem, han mɛcɛrɛ kɔ tɔkɔ mes mɛmɛ mɛndɛlɛpsɛr mɔ, bawo

wɛrkun wɛkawɛ, ɔfɔsɔtam kɛndɛ k'ɔntɔlip mes mɛmɛ mɔkɔ-ɛ!»

4

Bɔs ɛlɛk kɛ ka Elimɛlɛk

¹ Kɔ Bɔs ŋkɔ dɛkɛbɛrɛ da dare danɔn k'ŋkɔ pɛndɛ. Pɛwɔn fɛ kɔ wɛkomɛnɛ ka Elimɛlɛk wɛka dɛkɛca, nwe Bɔs ɛnaloku a wɛkakɔ ɛnanɔkanɛ kɛlɔtɛrɛnɛ kɛcɛmɛ ka Rut dɛntɔf pɛtas kɔ mɔ, kɔ wɛrkun nwe encɛpɛr, kɔ Bɔs ewe kɔ: «Mɛcɔŋnɛ mɛdɛ mɛndɛ nnɔ, mɛna kare!» Kɔ wɛkakɔ ɔncɔŋnɛ k'ŋkɔ pɛndɛ. ² Kɔ Bɔs ɛlɛk afum abeki wɛcɔ dare disrɛ, k'oloku ŋa: «Nɛndɛ nnɔ!» Kɔ akakɔ ŋandɛ. ³ Kɔ Bɔs oloku wɛkɔ pɛnamar a pɛcɛmɛ Rut dɛntɔf mɔ: «Nte Noyemi ɛyɛfɛ atɔf ŋa Mohabu, k'ɛfan kɛcamɛs antɔf ŋkɔ ŋɛnayɔnɛ ŋa wɛnc kosu Elimɛlɛk mɔ. ⁴ K'incɛm-cɛmɛnɛ kɛsɔŋ'am ti kɛcɛrɛ, ilok'ɔm ti: Mɛsɛp mɛway di, fɔr ya abeki a afum asu kirinɔ kɔ afum acuru akɔ ŋandɛtɛŋnɛ ti mɔ! Kɔ mɛfan kɛway di-ɛ, mɛway! Kɔ mɛntɔsɔfan di-ɛ, mɛsɔŋ'em ti kɛcɛrɛ, bawo sariyɛ sa kɛ kanɔkɛ, kɔ mɛna mɛyɛfɛ day-ɛ, in' ɔ pɛmar icɛmɛ.» Kɔ wɛrkun nwe oloku Bɔs: «Ifan kɛway dalɛ dadɔkɔ yati.» ⁵ Kɔ Bɔs endɛŋɛr: «Kɔ mɛway dalɛ Noyemi dɛwaca-ɛ, mɛnɛ mɛnasɛr sɔ Rut wɛMohabu, wɛran ka wɛfi. Nte tɔŋsɔŋɛ ta tewɛ ta wɛfi tɔsɔlɛ kɛ kanɔkɛ kɛrɔŋ mɔ.» ⁶ Nwe ɛnalɔtɛrɛnɛ dokom mɔ, oloku: «Ifɔtam kɛway kɛ nkɛ kɛntɔdɛyɔnɛ ka awut ɛm, kɛyɔnɛ ka awut a Rut mɔ. Mɛna mɛway kɛ nkɛ pɛmar iway mɔ, bawo ifɔtam kɛway ki.»

⁷ (Cɔkɔ-cɔkɔ Yisrayel, kɛcɛpɛs ka dim da fum, tɔyɔnɛ fɔ kɛway kɛ kɛsɛpɛrɛnɛ, kɔfta kɔ mɛwure, mɛsɔŋ ki wɛkɔ nɛyi kɛlɔmpɛs mes mɔ. Tɔyɔ tatɔkɔ tɛnayɔnɛ tɛcɔŋsɛ moloku cɔkɔ-cɔkɔ atɔf ŋa Yisrayel). ⁸ Kɔ wɛrkun nwe pɛnamar kɛway dalɛ ndɛ mɔ, oloku Bɔs: «Bɔs, mɛna mɛway!» Kɔ wɛrkun nwe owure kɔfta kɔn. ⁹ Awa, kɔ Bɔs oloku abeki kɔ afum fɛp: «Tɛyi mɔkɔ fɔr yonu kirinɔ, a inɔkɔ-sɔtɛr Noyemi dɛwaca ca nyɛ yɛnayɔnɛ ya Elimɛlɛk fɛp mɔ, kɛyɛfɛ ka Kilyɔŋ han kɛbɛp ka Malɔŋ. ¹⁰ Iwosɛ sɔ kɛnasɛr Rut wɛMohabu, wɛran ka Malɔŋ, nte tɔŋsɔŋɛ pɛdɛ pacwɛnɛ kɔ kɛ kɔn mɔ, ta pɛdɛpɛlɛrɛnɛ tewɛ tɔn awɛnc aŋa dɛcɔ dare dandɛ mɔ. Tɛyi fɔr yonu kirinɔ mɔkɔ?» ¹¹ Kɔ afum akɔ ŋanacɛmɛ dɛkusunɔka mɔ fɛp fanɔn kɔ abeki

ηαμβαηεε: «Teyi fər yosu kirij! Kanu Kəpəη kəpocε wəran wəkawε awut pəmō Leya kō Rasel, aran aηε mēpəη aηε ηaηkom afum a atəf ηa Yisrayel mō. Kanu Kəpəη kəsəη'əm fənəntər aka kusunka ka Efərat dacō, məsətō tewe nde Betlehēm! ¹² Kanu Kəpəη kəsəη'əm kō wəran wəkawε awut alarəm, Kanu kəsəηε afum am ηade ηayi pəmō awut a kəlō ka Perεc, aηε Tamar εnakomε Yuda mō!» ¹³ Kō Bəs ενεεε Rut, k'ombocərne kō. Kō Kanu Kəpəη kəsəηε Rut kəbəkəs, k'əηkom wan wərkun. ¹⁴ Kō aran ηaloku Noyemi: «Səηkor-koru Kanu Kəpəη nke kəsəηε məkō k'əηkom fum nwe endekəkəs'əm mō. Kanu kəde kəpocε wan kam fənəntər Yisrayel. ¹⁵ Endekafəl'əm teyi, pəkəkəs'əm detembəra dam disrε. Bawo wəran ka wan kam nwe əmbətər'əm mō, okom kō. Wəran ka wan kam nwe encəpər'əm awut arkun camət-mēpəη mō.» ¹⁶ Kō Noyemi εlek wan k'εnekne, nkən Noyemi εnadusum wan kakō. ¹⁷ K'andε a Noyemi ηasəη kō tewe, ηacloku: «Noyemi oηkom wan!» Kō ηawe kō Obəd. Nkən εnayəne papa wəka Yisay, Yisay εnayəne papa wəka Dawuda.

Mewe ma atem a Dawuda

¹⁸ Mewe ma awut a Perεc mεmε: Perεc okom Hεcəron, ¹⁹ Hεcəron okom Ram, Ram okom Aminadabu, ²⁰ Aminadabu okom Nasəη, Nasəη okom Salməη. ²¹ Salməη okom Bəs, Bəs okom Obəd, ²² Obəd okom Yisay, Yisay okom Dawuda.

Kəbaru Kətət Luk

Kəberε ka kəcop moloku ma Luk

¹ Nte afum alarəm ɲaɲcop kəlompəs ka mes mme mənacepər su daco mə, ² pəmə təkə akə ɲananəɲk mi dəkəcop, akə ɲanasom kəloku ka afum toloku ta Kanu mə. ³ Kələləs kam, Teyofil, itə pəwuren'em fə pəntese ina sə, nte inten mi bel-bel kəyefe dəkəcop mə. Awa, isəɲ'am mi kəcəre dəmecicəs pəmə təkə inatəkəs mi mə, ⁴ nte təɲsəɲe məcəre kaɲce ka mes mme antəks'am mə.

*Mələke moloku kədəkom ka Aɲnabi Saɲ**

⁵ Təm nte Herodu enayəne wəbe ka atəf ɲa Yude mə, wəloɲne ka Kanu wələma enayi pac-we kə Yakariya, wəka kəgba ka aloɲne nke aɲc-wene wətem Abiya mə enayəne; wəran kən pəwur dokom da Aruna, pac-we kə Elisabet. ⁶ Məɲəɲ maɲan fəp ɲanalomp fər ya Kanu kirin, ɲacəme sə dəpə kə mosom ma Kanu Kəpəɲ fəp darəɲ pəmə təkə pəmar mə. ⁷ Mba ɲanayə fə wan, bawo Elisabet enayəne fə wəran wəkombəra, məɲəɲ maɲan fəp ɲanasikər.

⁸ Dəsək dələma Yakariya pəc-bəc yəbəc yən ya kəloɲne ka Kanu, bawo kəgba kəɲan kənəkə kətəmpər kəloɲne kaɲkə. ⁹ Pəmə təkə aloɲne a Kanu ɲaɲyə ti mə, k'əɲgbal kəla†; kə kəla kəmentər Yakariya dəsək dadəkə kəberε ka dəkəfo kəcempi ka kələ kəpəɲ pəkə-mote Kanu Kəpəɲ curay. ¹⁰ Afum alarəm ɲanayi nde dabanɲa ɲac-lok-lokər **Kanu** təm tatəkə aɲc-mot curay mə. ¹¹ Awa, kə mələke ma Kanu mowurər Yakariya, məcəme nde kəca kətət ka aɲgbip nɲe aɲmot curay mə. ¹² Nte Yakariya enəɲk mələke mme mə, kə pəyi kə yama-yama, kə kənese kəsumpər kə. ¹³ Mba kə mələke mme moloku kə:

«Ta mənese Yakariya,
bawo Kanu kələk kətola kam:
Elisabet, wəran kam, endekom'am wan
wərkun
məde məwe kə tewe ta Saɲ‡.

* **1:4** «Saɲ Batis» = Yaya; itə «Saɲ, wəgbət afum dəromun teta kəsəkəs bəkəc yaɲan.» † **1:9** «kə kəla kəmentər nwe Kanu kəfaɲ mə.» K'əɲgbal kəla: tatəkə tə aɲc-yek-yek wəloɲne aloɲne daco nwe pəc-mar kəberε kəfo kəcempi kəkə-mote Kanu curay nde kələ kəpəɲ mə. ‡ **1:13** a. «Yaya» = «Saɲ»

¹⁴ Wan wəkəkə endesəɲ'am kəyektı domp pəbət'am sə mes;

kəkom kən kəndesəɲe afum alarəm kəsəlsər.

¹⁵ Bawo fum wəpəɲ endeyi fər ya Kanu Kəpəɲ kirin;

əfəde pəc-mun member, əfəde pəc-mun yomunəs nyε yeɲcisəs mə,

endelarε **Amera** Nəcempi **ɲa Kanu** pəsəɲə-yi kərə dəkor.

¹⁶ Endelukse awut a Yisrayel alarəm nno Kanu Kəpəɲ, Kanu kəɲan, kəyi mə.

¹⁷ Kanu kəndesak Saɲ pəyi Wəbe kirin kəderεne amera kə fənəntər ya wədəɲk wəka Kanu Eliya.

Endekafəli bəkəc ya cas nno awut ɲayi mə, bəkəc ya ataɲi ləɲəs nno kəsək domp ka alompu kəyi mə,

pəlompəs afum aɲe ɲandeyi kiya ka Kanu Kəpəɲ təm fəp mə.»

¹⁸ Kə Yakariya eyif mələke: «Cəke cə indecəreɲe, a kaɲce kə-ε? Bawo wətem iyəne kə wəran kem sə embək.» ¹⁹ Kə mələke məsəɲe kə kəcəre, moc-loku kə : «Ina əyəne Yibirila nwe eɲcəme Kanu fər kirin mə! Asom'im kəsom dəm kədəlok-lokər'am, ilok'am toloku tətət tantε. ²⁰ Mba nte məntələɲ moloku mem mə, məfədesətam kələk-loku haɲ dəsək nde tendeyi mə, təm nte Kanu kəndefan mə.» ²¹ Nte afum fəp ɲac-kar Yakariya nde dabanɲa mə, kə pənde pəcıyanε ɲa, bawo oɲc-won dəndo kəfo kəcempi. ²² Yakariya endewur, entam fə kələk-lokər ɲa, kə afum ɲaɲcəre a Kanu kəsəɲe Yakariya kənəɲk tes tələma dəndo kəfo kəcempi disre. Kə Yakariya əyəne wətətam kələk-loku, k'eyefe kələk-lokəre ɲa waca.

²³ Nte mataka mən ma yəbəc məɲcepər mə, k'olukus nde kələ kən. ²⁴ Pəwon fε, kə wəran kən Elisabet embəkəs. K'əɲgbəpne yof kəcəmat, pəc-loku: ²⁵ «Nte tə Kanu Kəpəɲ kəyən'em, kəntep oɲ kədewose kəwur'em malap nno afum ɲayi mə.»

Mələke moloku kədəkom k'Aɲnabi Yesu

26 Nɔf ɲa camət-tin ɲa kəbəkəs kən, kə Kanu kəsom mɛlɛkɛ Yibirila nde dare dəkə aɲwe Nasaret mə, atəf ɲa Kalile, 27 ndena wan wəran wətəcərə wərkun, nwe aɲc-we Mari mə. Isifu wəka dokom da Dawuda ɛɲc-fac kə. 28 Kə mɛlɛkɛ mɛmbɛrɛ ndena Mari, kə moloku: «Pəbət'am, mənə nwe Kanu kəmar kəfili mə; Kanu Kəpəɲ kəsol'am!» 29 Kə toloku tatəkə təsəɲɛ kə pəyi Mari yama-yama. K'eyifnɛ nte kəyif kanjə kəloku mə. 30 Kə mɛlɛkɛ moloku kə: «Ta mənɛsɛ Mari, bawo məsətə kəmar kəfili nke kəyɛfɛ ndena Kanu mə. 31 Mənəɲk fɛ! Kəbəkəs kə mənder, məkom wan wərkun, məde məwe kə tewe ta Yesu. 32 Fum wəpəɲ endeyi, pac-we kə wan ka Wəbɛ wəka dareɲc, Kanu Kəpəɲ kəndesəɲ kə kəɲgbasar § ka dəbɛ da Dawuda, wətem kən. 33 Nkən endekekərə dəbɛ da doru o doru nnə aka dolom da Yakuba * ɲayi mə, dəbɛ dən dəfədɛlip.»

34 Kə Mari eyif mɛlɛkɛ: «Cəke cə tatəkə tentam kəyi-ɛ, bawo ɲcərə fɛ wərkun?» 35 Kə mɛlɛkɛ moloku kə: «**Amera** Njɛcɛmpɪ **ɲa Kanu** ɲendeder'am, fənəntər fa Wəbɛ wəka dareɲc fəkump'am katəkəp kən. Ito endesəɲɛ wan nwe andekom mə kəcemp, pac-kulɛ kə «Wan ka Kanu.» 36 Mənəɲk fɛ! Elisabet wəkomɛnɛ kam, nkən sə ɛmbəkəs wan wərkun detembərə dən disrɛ. Nkən nwe aɲc-kulɛ kətə-kom mə, ɲof ɲən ɲa camət-tin ɲa kəbəkəs ɲeyi ɲaɲɛ, 37 bawo Kanu kəfətarɛnɛ tes o tes.» 38 Kə Mari oloku: «Kanu kəyən'em tatəkə mənɛp kəc-loku mə. Wəcar ka Kanu Kəpəɲ iyənɛ; intola teyi pəmə tantɛ məlok'im ti mə.» Kə mɛlɛkɛ mɛyɛfɛ kə day kə mənəkə.

Mari kəkətəs ndena Elisabet pəkə-nəɲk kə

39 Mata maməkə, kə Mari ɛyɛfɛ kəkə katəna-katəna dare da Yuda dəlɔma, nde atəf ɲa dəmərə. 40 K'əɲkə pəbɛrɛ kəlɔ ka Yakariya, k'eyif Elisabet. 41 Elisabet endene kəne dəm kəyif ka Mari, kə wan ɛsɛp kə dəkər. Kə **Amera** Njɛcɛmpɪ **ɲa Kanu** ɲɛlarɛ

katin Elisabet, 42 kə ɲəsəɲɛ Elisabet kəgbəɲɛ kəloku:

«Kanu kəmpoc'am pətət aran fəp daco, 43 Ak' iyənɛ nte iya wəka Wəbɛ kem endeder kəyif'im mə? 44 Nte ine kəyif kam mə, kə wan ɛsɛp'im dəkər pəbotu disrɛ. 45 Pəbət nwe ɛnalan mə, bawo nte Kanu Kəpəɲ kənaloku kə mə tendeyi.»

Teɲ ta Mari tokor-korɛ Kanu

46 Kə Mari oloku ɲɲ: «ɲɲkor-koru Kanu Kəpəɲ kətam kem fəp, Kanu kəpocɛ pətət pokom pa kor kam! 47 Amera ɲem ɲɛlarɛ pəbotu teta Kanu Kəpəɲ Wəyac kem; 48 bawo owosɛ kəgbal fər nnə ina, wəcar kən wəfəfər iyi mə. Ey, kəyɛfɛ ndəkəl hanj tɛm fəp, afum ɲande ɲac-lok'im a pəmbət'im, 49 bawo Wəka fənəntər nwe ɔyən'em mes məpəɲ mə, tewe tən tɛɲcɛmp! 50 Kəbət ka Kanu amera kəɲyɛfɛ dɛtɛmp kə dɛtɛmp akə ɲalɛləs ki mə. 51 Kəmentər fənəntər fa kəca kən: kə kəsaməsər afum akə ɲanabək bəkəc mə; 52 kə kəɲgbal abɛ apəɲ dəbɛ danjan kə kəɲcəmbər afəfər kirin. 53 Kə kəsəɲɛ kənɛmbərə pətət aɲɛ dor dənayə mə; kə kəmbɛləs akə ɲanayə daka mə waca wəsəkər. 54 Kə kənder kədəmar aka Yisrayel, amarəs ɲn: kəmpələrɛnɛ fɛ kəmentər dobotu amera dən 55 a Abraham kə yuruya yən ta doru o doru –pəmə təkə ɛnaloku ti atem asu mə.»

56 Kə Mari ɲayi kə Elisabet hanj yof maas, k'olukus nde ndərən.

Kəkom ka Aɲnabi Saɲ Baptist†

57 Kə tɛm tɛmbəp nte pənamar Elisabet pəkəp mə, k'əɲkom wan wərkun. 58 Andɛ ɲn kə akomɛnɛ ɲn ɲane, a Kanu kəntorɛ kə pəforu disrɛ, kə pəmbət ɲa fəp fanjan. 59 Tataka ta camət-maas ta kəkom kən, kə ɲander kədəkəɲc ka wan, kə ɲasəɲɛnɛ kə tewe ta kas Yakariya. 60 Mba kə kɛrɛ ɛlɛk

§ 1:32 «kəɲgbasar» = «dɔcɔm da dəbɛ», ti tɔyənɛ tɛgbəkərə ta dəbɛ.

* 1:33 «Kəlɔ ka Yakuba» = «afum aka Yisrayel»

† 1:56 Saɲ Baptist; məməmən 1:6

moloku, k'oloku: «Ala, Saŋ sɔ andewe kɔ.»
 61 Mba afum ŋaloku kɔ: «Ali fum eyi fɛ dokom dam nwe aŋwe tewe tantɛ mɔ.» 62 Kɔ afum ŋayɛfɛ kɔyifɛtɛ kas waca, tewe ta wan nte ɛfaŋ pawe kɔ mɔ. 63 Kɔ Yakariya ewe tabam, k'ɛŋcic: «Saŋ sɔ andewe kɔ.» Kɔ pɛŋciyanɛ afum fɛp. 64 Kɔ kusu kɔn kɛmɛpɛ katina, kɔ temer tɔn tɛyɛfɛ; k'ɛyɛfɛ kɔkor-koru ka Kanu. 65 Kɔ kɛnesɛ kɔyi andɛ ɔn fɛp, kɔ mes mamɔkɔ mɛmbaŋ atɔf ŋa Yude fɛp, pac-yifɛtɛnɛ mi. 66 Nwe o nwe ene pac-loku mi, tenyi kɔ dɛbɛkɛc, ŋac-yifɛ: «Ake wan wɛkɛkɔ endeyɔnɛ ɔŋ-ɛ?» Kɔ fɛnɔntɛr fa Kanu Kɛpɔŋ fɛŋcɛmɛ kɔ darɔŋ.

Teles ta Yakariya tokor-kore Kanu

67 K'Amɛra Nɛcɛmpi ŋa Kanu ŋɛlare Yakariya papa ka Saŋ, k'ɛyɛfɛ kɛdɛŋk moloku mɛnɛ Kanu kɛnasɔŋ kɔ kɛloku mɔ, pɛc-loku:

68 «Iŋkor-kor'ɛm mɛna Kanu Kɛpɔŋ, Kanu ka aka Yisrayel, bawo kɛnder kɛmar afum ɔn, kɔ kɛmbaŋ ŋa.

69 Kɛwure su wɛyɛc wɛpɔŋ, dokom da Dawuda, wɛmarɛs kɔn.

70 —Itɔ Kanu kɛnalok-lokɛ cusu ca adɛŋk ɔn acɛmpi kɔyɛfɛ nte pɛnawon mɔ—

71 kɛnasɔŋ su temer kɛdebaŋ su atɛrɛnɛ asu dɛwaca kɔ kɛtam ka akɔ ŋantɔfaŋɛ su pɛtɔt mɔ.

72 Itɔ kɛnamentɛrɛ amɛra ŋobotu ŋa ki atɛm asu,

kɔ kɛŋcɛm-cɛmɛnɛ **kɛcaŋɛs kɛcɛmpi kɛŋan kɔyi tes tin.**

73 Pɛmɔ **kɛdɛrɛm** kaŋkɔ Kanu kɛnadɛrmɛ Abraham wɛtem kosu, itɔ ɛlasɛ su ki,

74 a kɔ kɛndebaŋ su atɛrɛnɛ asu dɛwaca-ɛ, kɛndɛsɔŋɛ su tɛm tatɔkɔ pac-kor-koru kɔ bɛkɛc yoforu disrɛ,

75 nte tɔŋsɔŋɛ pakor-koru kɔ decɛmpi kɔ dolompu disrɛ fɛr yɔn kirin kiyi kosu doru fɛp mɔ.

76 Kɔ mɛna wan kem, wɛdɛŋk wɛka Wɛbɛ wɛka dɛrɛŋc ɔ andew'am.

Mɛna endeyi Wɛbɛ kirin, mɛc-lompɛs sɛpɔ sɔn.

77 Mɛkɔ mɛsɔŋɛ afum ɔn kɛcɛrɛ a Kanu kɛnder kɛdeyɛc ŋa,

kɛŋaŋnɛnɛ ŋa kiciya kɛŋan. 78 Ɛy! Tɛta dɛrɛŋc kɔ dobotu amɛra da Kanu kosu,

kɛmot su pɛwanɛkɛra pa dɛrɛŋc, mɛpɛ powurɛnɛ kɔ pɛwanɛkɛra pa dɛc dɛrɛŋcɛ mɔ.

79 Nte tɔŋsɔŋɛ akɔ ŋayi kubump kɔ akɔ ŋayi katɛkɛp ka dɛfi dɛntɔf mɔ, ŋasɔtɔ pɛwanɛkɛra,

kɛsolɛ su sɔ dɔpɔ da pɛforu.»

80 Kɔ wan ɛmbɛk, pɛc-sɔtɔ fɛnɔntɛr fa amɛra. K'ɛyi dɛndo dɛtɛgbɛrɛ haŋ dɔsɔk ndɛ ɛnamentɛrɛnɛ nnɔ afum aka Yisrayel ŋayi mɔ.

2

Kɛkom ka Aŋnabi Yesu (Isa)

(Mt 1:18-25)

1 Mata mamɔkɔ mɔ, Okustu wɛbɛ wɛpɔŋ wɛka tɔf ya Rom fɛp, osom kɛlɔm ka afum aŋɛ ŋanayi dɛbɛ dɔn dɛntɔf mɔ fɛp. 2 Kɛlɔm kɛcɔkɔ-cɔkɔ kaŋkɔ kɛnayi tɛm nte Okustu ɛnacɛmbɛr Kurenio, pɛyɔnɛ wɛbɛ ka atɔf ŋa Siri mɔ. 3 Kɔ afum fɛp ŋaŋkɔ kɛsɔŋnɛ mewe nwe o nwe ndɛ dare dɔn dɔpɔŋ ndɛ aŋkom kɔ mɔ.

4 Kɔ Isifu nkɔn sɔ ɛmpɛ kɔyɛfɛ dare da Nasarɛt atɔf ŋa Kalile kɛkɔ dare da Dawuda ndɛ aŋwe Betlɛhɛm mɔ, bawo Isifu wɛka kɛlɔ kɔ dokom da Dawuda dɔ ɛnayɔnɛ. 5 Nte tɔŋsɔŋɛ pɛsɔŋnɛ tewe kɔ Mari, wɛran nwe ɛŋc-fac mɔ, wɛkɛkɔ pɛbɛkɛs.

6 ŋanasɔrɔ-yi di, kɔ tɛm ta Mari tokom tɛmbɔp, 7 k'ɔŋkom wan kɔn wɛcɔkɔ-cɔkɔ wɛrkun. K'ɔfɛktɛr kɔ dɛkɛloto, k'ɔŋkɔ pɛbɔc kɔ dɛtaŋku nte aŋc-bɛrɛ yɔcɔl yeri mɔ, bawo ŋanasɔtɔ fɛ kɛfo dɛndo dɛkarwanɛ.

Mɛlɛkɛ ma Kanu mowurɛr akɛk yɔcɔl

8 Atɔf ŋin ŋaŋɔkɔ ŋɛnayo akɛk aŋɛ ŋaŋc-cɛpɛrɛnɛ pibi dɛkulum kɛbum ka yɔcɔl yaŋan mɔ. 9 Kɔ mɛlɛkɛ ma Kanu Kɛpɔŋ mowurɛr ŋa, kɔ **pɛmot pa dɛbɛki da Kanu Kɛpɔŋ** pɛŋkɛl ŋa. Kɔ kɛnesɛ kɛpɔŋ kɔyi ŋa. 10 Mba kɔ mɛlɛkɛ moloku ŋa: «Ta nɛnesɛ! Bawo toloku tɔtɔt tɔ inder kɛdeloku nu, nte tendɛbɔtɛs afum fɛp bɛkɛc mɔ: 11 Mɛkɔ, ndɛ dare da Dawuda disrɛ, aŋkom'ɔn wɛyɛc, nwe ɔyɔnɛ Wɛbɛ, nwe Kanu kɔyɛk-yɛk mɔ. *

* **2:11** «Wɛsom ka Kanu» = «Krist» tokulɛ tɔ = «Nwe Kanu kɔyɛk-yɛk kɛsom mɔ».

¹² Nte tendeyɔn'on tenepɔle taka ti: Nɔɔnkɔ-bɔp kɔnaka pafaktɔr ki dɔkɔloto, kɔfɔntɔre dɔtanju nte ambere yɔcɔl yeri mɔ.

¹³ Pɔwɔn fɛ, kɔ kɔnay ka mɛlekɛe ma darenɔc kɛmɛpnɛ katina mɔcɔkɔ-cɔkɔ kɔkor-koru ka Kanu, moc-loku: ¹⁴ «**Debeki da Kanu** deyi darenɔc, bɛkɔc yɔfɔr akɔ ɔayi dɔntɔf ak' ɔmbɔtɔr ɔa mɔ!»

Akek kɔkɔ kɔɔɔn Betlehem

¹⁵ Nte mɛlekɛe mɛsak ɔa kɔ mɛmpɛ darenɔc mɔ, kɔ akek ɔalokɛnɛ: «Awa, panjkɔn han Betlehem, pakɔ panɔnk tɔkɔ teyi mɔ, nte Kanu Kɔpɔɔ kɔsɔɔɔ su kɔcɔre mɔ.» ¹⁶ Kɔ akek ɔambɛlkɔr kɔkɔ, kɔ ɔɔnkɔ ɔabɔp Mari kɔ Isifu, kɔnaka kɔfɔntɔre tanju pɛbere pa yɔcɔl yeri. ¹⁷ Nte ɔalip kɔnɔnk ti mɔ, kɔ ɔalɔm tɔkɔ analoku ɔa teta wan kakɔ mɔ. ¹⁸ Akɔ ɔnanacɔnkɔl moloku mɔkɔ akek ɔɔnc-lɔmɔr ɔa mɔ fɔp, kɔ mɛɔciyanɛ ɔa. ¹⁹ Kɔ Mari ɛmɛɔnkɔrne moloku mamɔkɔ fɔp, pɔc-cɛm-cɛmɛnɛ mi dɛbɛkɔc. ²⁰ Kɔ akek ɔalukɔsɔrne sɔ nde ɔnanayɛfɛ mɔ, ɔɔc-cam **debeki** da Kanu, ɔɔnc-kor-koru Ki teta moloku mɔkɔ mɛlekɛ mɛnaloku ɔa, a kɔ ɔnanɔnk sɔ mi mɔ.

Kɔwure ka ɔɔnabi Yesu doru

²¹ Nte kɔkom ka wan kɔsɔtɔ mata camɔt-maas mɔ, k'ɔnkɔɔnc kɔ, k'awe kɔ Yesu, tewe nte mɛlekɛ mɛnabɔɔncɔr ɔa, ta antabekɔs kɔ mɔ.

Kɔmentɔr ka ɔɔnabi Yesu nde kɔlɔ kɔpɔɔ ka Kanu

²² Nte mataka manjan ma kɔsɔkɔsɛnɛ melip pɔmɔ nte sariyɛ sa Musa sɔloku ti mɔ, kɔ ɔɔnkɛkɔre kɔ Yerusalem kɔkɔ-mentɔr kɔ Wɔbɛ Kanu. ²³ ɔnanayɔ mɔyɔ mɔkɔ ɔɔnc buk ba sariyɛ sa Wɔbɛ disrɛ mɔ: «Awut arkun acɔkɔ-cɔkɔ ɔɔɔ aran ɔɔnkɔm mɔ fɔp, pɔmar pasɔɔ ɔa Wɔbɛ Kanu ɔayɔnɛ acɛmpi.» ²⁴ Pɔmar sɔ akɔmbɔra a wan wɔkakɔ ɔalɔɔnɛ Kanu «mɔpay mɛrɔɔ, kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ, ntantoriya yowut mɛrɔɔ,» pɔmɔ tɔkɔ aloku ti sariyɛ sa Wɔbɛ disrɛ mɔ.

²⁵ Tɛm tatɔkɔ fum wɔlɔma ɛnayi Yerusalem pac-we kɔ Simɔɔ. Fum wɔlɔmpu ɛnayi pɔcɔmɛ dɔpɔ da Kanu darɔɔ, pɔc-kar nwe endeyac Yisrayel mɔ, **Amera Nɛcɛmpi ɔa Kanu** ɔɔnayi kɔ kɔrɔɔ. ²⁶ Amera Nɛcɛmpi ɔɔɔnkɔ ɔɔnasɔɔnɛ kɔ kɔcɔre, a ɔfɔfi

ta ɛnɔnk Krist, wɔbɛ nwe Kanu Kɔpɔɔ kɔyɛk-yɛk mɔ. ²⁷ Kɔ **Amera Nɛcɛmpi ɔa Kanu** ɔɔncɔɔɔs kɔ, k'ɔnkɔ nde **kɔlɔ kɔpɔɔ ka Kanu**. Nte akɔmbɔra a Yesu ɔɔnkɛkɔre kɔ kɔkɔ-yɔnɛ kɔ tɔkɔ sariyɛ sɔloku mɔ, ²⁸ kɔ Simɔɔ ɛlek wan dɔwaca k'ɔnkɔr-koru Kanu pɔc-loku: ²⁹ «Wɔbɛ, mɔntam ɔɔ kɔsak wɔcar kam pɔfinɛ abɛkɔc ɔfɔru pɔmɔ tɔkɔ mɔnaloku ti mɔ, ³⁰ bawo fɔr yem yati yɔ inɔnkɛ nte mɔyɔ kɔyac ka afum am mɔ— ³¹ Nwe mɔlɔmpɔs afum fɔp fɔr kirɔɔ mɔ — ³² endeyɔnɛ pɔmɔ pɔmot mɔpɛ pendesɔɔ afum a tɔf ya doru fɔp pɔwanjkɔra it' ɔɔsɔɔnɛ ɔcɔre Kanu. Nwe endeyɔnɛ pɔlel pa afum am, aka Yisrayel.»

Simɔɔ kɔloku ka tɔkɔ Kanu kɔndeyɔ mɔ

³³ Kɔ pɔnciyanɛ akɔmbɔra a Yesu nte Simɔɔ ɔɔnc-loku teta Yesu mɔ. ³⁴ Kɔ Simɔɔ ontolanɛ ɔa, k'oloku Mari iya wɔka Yesu: «Kanu kɔnkɛre wan wɔkawɛ kɔdesɔɔnɛ aka Yisrayel alarɔm kɔtɛmpɛnɛ, pɔyɛkti sɔ alarɔm. Paka pa Kanu pɔ mɔpɛ pendesɔɔnɛ afum kɔgbɛkɔlɛnɛ mɔ. ³⁵ Endɛbɛr pɔwanjkɔra bɛkɔc ya akɔ ɔayɔ mɛcɛm-cɛmɛnɛ mɔgbɔpɛnɛ mɔ. Kɔ mɔna Mari, pɔcuy pendefut'ɔm abɛkɔc pɔmɔ tɔkɔ kɔɔgbasar kɔɔfutu mɔ.»

Wɔdɔɔnk wɔka Kanu wɔran Hana

³⁶ Wɔdɔɔnk wɔran wɔlɔma ɛnayi pac-we kɔ Hana, wan ka Panuyɛl, wɔka kusɔɔka ka Aser. Wɔran wɔsikɔr ɛnayi. ɛnalɔ nda wɔrkun meren camɔt-mɛrɔɔ kɔyɛfɛ nte anagbanɛnɛ kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ wos ende pɔfi, k'eyi ɔɔ ta ɔyɔ wɔrkun-ɛ. Hana pɔsɔtɔ meren 84 k'eyi, ta ɔmbɔlɛ **kɔlɔ kɔpɔɔ ka Kanu-ɛ** pɔc-bɔc mɛfan ma Kanu dan kɔ pibi **kɔlɔk-lokɔr Kanu** kɔ kɔsɔɔ disrɛ. ³⁸ Kɔ nkɔn ɔɔnkɔ sɔ pɔbere di tɛm tatɔkɔ Simɔɔ ɔɔnc-loku teta wan pɔc-kor-koru sɔ Kanu mɔ; pɔc-yif Kanu nɔwali, pɔc-loku teta wan akɔ ɔɔnc-kar Kanu kɔdeyac Yerusalem mɔ.

Kɔlukus ka Nasarɛt

³⁹ Nte akɔmbɔra a Yesu ɔalip kɔyɔ ka mɔyɔ mɔkɔ aloku sariyɛ sa Kanu Kɔpɔɔ disrɛ mɔ, kɔ ɔalukus nde ndarɔɔn Kalilɛ, nde dare da Nasarɛt. ⁴⁰ Awa, wan pɔc-bɛk, pɔc-sɔtɔ fɔnɔntɔr. Pɔlarɛ kɔcɔre ka pɔkɔt, kɔmar kɔfili ka Kanu kɔyi kɔ kɔrɔɔ.

Ajnabi Yesu kəkə ka nde Kəlo kəpəŋ teren tən ta wəco kə mərəŋ

⁴¹ Kəren o kəren, akombəra a Yesu ŋaŋc-kə Yerusalem kətəŋne kəsata ka aSuyif ka Kəcepər.†

⁴² Nte Yesu əsətə meren wəco kə mərəŋ mə, kə akombəra ən ŋasole kə kəkə-təŋne kəsata ka Kəcepər dəndə Yerusalem pəmə təkə ŋaŋc-yə ti kəren o kəren mə. ⁴³ Nte mataka ma kəsata melip mə, kə akombəra a Yesu ŋasumpər dəpə kəluku ndaraŋan, mba kə wan Yesu nkən eyi Yerusalem, ta akombəra ən ŋaŋcərə ti-ε. ⁴⁴ Akombəra ən ŋanacəm-cəmne a Yesu ŋasol kə alukus, kə ŋaŋkət tataka tin. Kə ŋantən Yesu akomene kə acərəne aŋan daco. ⁴⁵ Mba ŋananəŋk fe kə. Kə ŋaluksərne sə Yerusalem ŋac-tən kə. ⁴⁶ Mata maas disre, kə ŋaŋkə ŋanəŋk kə nde **kəlo kəpəŋ ka Kanu** disre, pənde atəkse daco pəc-cəŋkəl ŋa, pəc-yifət ŋa moloku. ⁴⁷ Aŋe ŋaŋc-cəŋkəl kə mə fəp, cusu cənaŋwos ŋa dosoku domp dən, kə moloku mme ŋc-lukse ŋa mə. ⁴⁸ Nte akombəra ən ŋanəŋk kə mə, kə pəŋciyanə ŋa. Kə kere eyif kə: «Wan kem, ta ake tə məyənə su tante-ε? Papa kam kə ina, bəkəc yelecə-lecə su kəten kam!» ⁴⁹ Kə Yesu eyif ŋa: «Ta ake tə nəntən'em-ε? Nəŋcərə fe a mēne isumpər yebəc ya Papa kem?» ⁵⁰ Mba akombəra ən ŋanacərə fe tedisre ta toloku tatəkə. ⁵¹ Kə Yesu eyefe kə ŋasol kə akombəra ən kəkə ka Nasaret, bawo Yesu ənaleləs ŋa. Kə iya kən emenjkərne dəbəkəc mes maməkə fəp.

⁵² Yesu pəc-bərəne kəcərə pətət, pəc-ŋaŋkanə kəbək, pəc-sətə kəmar kəfili ka Kanu kə afum.

3

Kawandi ka Ajnabi Saŋ

(Mt 3:1-12; Mk 1:1-8; Saŋ 1:19-28)

¹ Teren ta wəco kə kəcəmət ta wəbe wəka atəf ŋa Tiber, tēm tatəkə sə Pəŋse Pilat pəyənə wəbe wəka atəf ŋa Yude, Herodu nkən pəyənə wəbe ka atəf ŋa Kalile, wəŋc Filip pəyənə wəbe wəka təf mərəŋ; nde Iture kə atəf ŋa Tirakoniti. Lisaniyas pəyənə wəbe nde atəf ŋa Abilen. ² Tēm ta alonəne a Kanu apəŋ Hana kə Kayifa tenayi sə. Kə toloku

ta Kanu tender Saŋ, wan ka Yakariya, nde dətəgbərə. ³ Kə Saŋ ŋkət sədare sa Yurdən fəp, pəc-kawandi kəgbət afum dərōmun teta kəsəkpər mera yaŋan, ŋacəme pəlōmpu darəŋ, nte tənəŋe Kanu kəŋaŋne ŋa kiciya kəŋan mə. ⁴ Pəmə təkə aŋcic mi nde buk ba moloku ma wədəŋk wəka Kanu Esayi mə: «Dim da wəkə eyi kəkule-kule nde dətəgbərə mə də:

Nəlōmpəs dəpə da Kanu Kəpəŋ,
Nəlōmpə məpə mən!

⁵ Andelas mərə daco fəp,

mərə kə pəŋeci fəp yendetor,

Səpə sənūtəsne fəp səndelomp,

Səpə səcumbul-cumbul fəp, andeyukur si,

⁶ Afum fəp ŋandenəŋk kəyəc ka Kanu.»

⁷ Afum alarəm akə ŋaŋc-der nkən Saŋ pədegbət ŋa dərōmun mə, ŋə ŋc-loku ti: «Nəna aŋe nəyi pəmə bok mə! Anə etəks'on kəyeksər ka mətəle mme mender mə-ε? ⁸ Nəmentər dəməyə a nəŋsəkpər mera, kə nəŋcəme pəlōmpu darəŋ. Nəsak kəc-lokunə: «Abraham əyənə wətem kosu.» Bawo ic-lok'un a Kanu kəntam kəkafəli masar mame awut a Abraham. ⁹ Ndekəl ŋə tomunt təfaŋ kəcop kəcəpəs tək haŋ ntəntəl ya yi: Kətək nke o nke kətəkom yokom yətət, aŋcəp ki paləm ki dənəŋc.»

¹⁰ Kə cəgba ca afum cəyefe kəyifət kə: «Cəke cə səndeyə ŋə-ε?» ¹¹ K'oloku ŋa: «Məna nwe məŋyə suma mərəŋ mə, məpocə wəkə əntəyə mə, məna nwe məŋyə yeri mə, məpocə wəkə əntəyə mə.» ¹² Kə abəŋəs dut ŋander a Saŋ pəgbət ŋa dərōmun, ŋac-yifət kə: «Wətəkse, cəke cə pəmar sədeyə ŋə-ε?» ¹³ K'oloku ŋa: «Ta nədeŋər mpe o mpe antəlōk'un kəbaŋ mə.» ¹⁴ Kə asədar ŋayif kə sə: «A səna-a, cəke cə pəmar səyə ŋə-ε?» K'oloku ŋa: «Ta nəmentər nwe o nwe fənəntər, ta nədeŋə sə nwe o nwe yem, kəway konu kətəŋn'on.»

¹⁵ Nte afum fəp ŋanayi kəkar mə, kə ŋaŋyifne dəbəkəc kə pəyənə bafə Saŋ əyənə Krist, nwe Kanu kəpəŋ kəyək-yek mə. ¹⁶ Kə Saŋ oloku ŋa: «Ina dərōmun iŋgbət'un de, mba wələma eyi kəder nwe əyə fənəntər pətas'im mə, ali cəfta cən iyə fe dofum nde pəmarə isikəli ci mə. Wəkəkə, **Amera**

† **2:41** «Kəsata ka kəcəpər» Kəsata kəpəŋ ka Yisrayel kə, nke kəŋcəm-cəməs ŋa təkə mēleke mēŋc-difət awut acəkə-cəkə a Misira a məc-sak akəŋan mə.

Necempi **ŋa Kanu** disre kɔ nɛŋc yɔ ende pɛc-
gbat'un. ¹⁷ Pɛtɔmpɛr kɛgbo kɔn pɛc-fɛŋɛt
kur kɔn; endecɛŋ-cɛŋ yika nyɛ endecɔfɛ
nɛŋc ndɛ dɔntɔdenimɛ mɔ, pɛlɛk malɔ mɔn
pɛbɛr dɛkɛlɛ.»

¹⁸ Saŋ oŋc-loku sɔ afum moloku mɔtɔt
pɛc-yɛŋkɛs ŋa sɔ bɛkɛc bel-bel. ¹⁹ Mba
kɔ Saŋ ɛnal wɛbɛ Herodu teta Herodiyas,
wɛran nwe ɛnabaŋɛr wɛŋc k'ɛnɛŋcɛ mɔ,
kɔ teta mes mɛlɛc mɔkɔ Herodu ɛnayɔ
mɔ. ²⁰ Kɔ Herodu ende pɛnanŋkanɛ kɛlɛsɛr:
k'osumpɛr Saŋ, k'ɛmbɛr kɔ dɛbili.

Kɛsɔkɛs ka Aŋnabi Yesu
(Mt 3:13-17; Mk 1:9-11)

²¹ Ntɛ afum ŋasɔtɔ kɛgbat dɛromun mɔ,
kɔ Yesu nkɔn sɔ ɔsɔtɔ kɛgbat dɛromun.
Eyi **kɛlok-lokɛr Kanu**, kɔ kɔm kɛŋgbite,
²² kɔ **Amera Necempi ŋa Kanu** ŋontorɛr kɔ,
ŋɛtɛŋkɛlɛ dis d' abɛmp, pɛmɔ antantoriya.
Kɔ dim dontor kɛyɛfɛ darenɛ: «Wan kem
nwe imbɔtɛr mɔ mɛyɔnɛ, pɛbotu pem fɛp pɔ
imbɛr'am.»

Akombɛra a Aŋnabi Yesu
(Mt 1:1-17)

²³ Yesu ɛnasɔtɔ meren 30, a pɛdecop
yɛbɛc yɔn. Wan ka Isifu ɛnayi pɛmɔ tatɔkɔ
anacɛm-cɛmnɛ ti mɔ, wɛka Heli,
²⁴ wɛka Matat, wɛka Lewy,
wɛka Melki, wɛka Yannay, wɛka Isifu,

²⁵ wɛka Matatiyas, wɛka Amɔs,
wɛka Nahum, wɛka Hesɛli, wɛka Nakay,
²⁶ wɛka Mahat, wɛka Matatiyas,

wɛka Semeyin, wɛka Yosɛk, wɛka Yoda,
²⁷ wɛka Yohanan, wɛka Resa, wɛka
Sorobabel,

wɛka Salatiyɛl, wɛka Neri,
²⁸ wɛka Melki, wɛka Adi, wɛka Kosam,
wɛka Elmadam, wɛka Er,

²⁹ wɛka Yesu,* wɛka Eliyɛsɛr, wɛka Yorim,
wɛka Matat, wɛka Lewy,
³⁰ wɛka Simɔŋ, wɛka Yuda, wɛka Isifu,

wɛka Yonam, wɛka Eliyakim,
³¹ wɛka Meleya, wɛka Mɛnna, wɛka Matata,

* **3:29** g. «Yesu» = h. «Yosuwe» † **3:37** h. «Kenan» = g. «Kayinam» * **4:** Sentani = <g. «diabolos» = «wɛfor», itɔ wɛbɛ
wɛka yɔŋk yɛlɛc, ŋi ŋɔsɔŋɛ afum kɛciya; wɛtɛr ka Kanu wɛcɔkɔ-cɔkɔ ŋɔ ɔyɔnɛ.

wɛka Natan, wɛka Dawuda,

³² wɛka Yisay, wɛka Obɛd, wɛka Bɔs,
wɛka Sala, wɛka Nasɔŋ,

³³ wɛka Aminadabu, wɛka Admin,

wɛka Arni, wɛka Hɛcɛron,
wɛka Pɛrɛc, wɛka Yuda,

³⁴ wɛka Yakuba, wɛka Isiyaka, wɛka Abra-
ham,

wɛka Terah, wɛka Nahor,

³⁵ wɛka Seruk, wɛka Rehu, wɛka Pɛlɛk,
wɛka Heber, wɛka Sala,

³⁶ wɛka Kayinan, wɛka Arpaksadu,
wɛka Semy, wɛka Nuha, wɛka Lɛmɛk,

³⁷ wɛka Metusela, wɛka Henok,

wɛka Yɛrɛdu, wɛka Mahalalel, wɛka Ke-
nan,†

³⁸ wɛka Enɔs, wɛka Sɛt,
wɛka Adama, wɛka Kanu.

4

Sentani* kɛfaŋ kɛsɔŋɛ Aŋnabi Yesu kɛciya
(Mt 4:1-11; Mk 1:12-13)

¹ Kɔ Yesu ɛnder kɛyɛfɛ Yurdɛn, pɛlarɛ
Amera Necempi ŋa Kanu. Kɔ Amera
Necempi ŋaŋɔkɔ ŋɛŋkɛkɛrɛ kɔ ndɛ dɛtɛgbɛrɛ,
² ndɛ sentani sɛnawakɛs kɔ kɛsɔŋɛ kɔ kɛciya
mata 40 disrɛ mɔ. Ali paka ɛnadi fɛ mataka
mamɔkɔ disrɛ, ntɛ mataka mamɔkɔ melip
mɔ, kɔ dor dɔyɔ kɔ. ³ Kɔ sentani sɛlɔku
kɔ: «Kɔ mɛyɔnɛ Wan ka Kanu-ɛ, mɛlɔku oŋ
tasar tantɛ tɔyɔnɛ kɛcom.» ⁴ Kɔ Yesu oloku
sentani: «Aŋcic ti dɛbuk ba sariyɛ sa Kanu:
«Bafɔ kɛcom gbɛcɛrɛm kɛŋsɔŋɛ fum kiyi ka
doru.»»

⁵ Kɔ sentani sɛmpɛnɛ kɔ sɔ tofo tɛjɛci
kɛron, kɔ sɛmentɛr kɔ pipic tɔf ya doru
fɛp. ⁶ Kɔ sɛlɔku kɔ: «Indɛsɔŋ'am kɛtam fɛp
kɔ **pɛmot pa pɛlɛl pa dɛbɛ** da tɔf yayɛ
fɛp; bawo anasɔŋ'im yi, ina sɔ ic-tam kɛsɔŋ
yi nwe o nwe infaŋ mɔ. ⁷ Awa, kɔ mɛna
mɛntontnɛn'em fɛr kirin-ɛ, yayɛ fɛp yam yɔ
yɔŋyɔnɛ.» ⁸ Kɔ Yesu oloku sentani: «Aŋcic ti
dɛbuk ba sariyɛ sa Kanu: «Kanu Kɛpɔŋ nkɛ
kɛyɔnɛ Kanu kam mɔ, pɛmar mɛc-tontnɛnɛ;

nkən gbəcərəm ə pəmar sə məc-cəpəs tewe tən.»»

⁹ Kə sentani sənjkekəre kə sə Yerusalem, kə sənj kə səcəmbər kə nde **kəlō kəpəñ ka Kanu** kəronj. Kə səloku kə: «Kə pəyənə fə Wan ka Kanu məyənə-ε, məyokə onj ma nnə dəntəf. Bawo anjic ti dəbuk ba Kanu: ¹⁰ «Kanu kəndesak mələkəe ən anjə nande kəc-bum'əm mə;» ¹¹ k'anjic sə: «Nəndetəmpər'əm dəwaca nte tənşənə ta məmpət tasar mə.»» ¹² Kə Yesu oloku Sentani: «Anjic ti dəbuk ba sariyə sa Kanu: «Ta məwakəs Kanu Kəpəñ, Kanu kam.»» ¹³ Nte Sentani səlip kəwakəs Yesu kəciya mə, kə səmbələ kə hanj tən tələma.

Añnabi Yesu kəcəp ka yəbəc yən Kalile
(Mt 4:12-17; Mk 1:14-15)

¹⁴ Kə Yesu olukus Kalile kə fənəntər fa Amera nja Kanu disre, kə tewe tən təsam dətəf fəp. ¹⁵ Pəc-təksə afum nde **dəkəcəpəs** dañan, kə afum fəp **ñac-cam debeki dən.**

Kəbeləs ka Añnabi Yesu nde Nasaret
(Mt 13:53-58; Mk 6:1-6)

¹⁶ Kə Yesu ender Nasaret nde anadusum kə mə, k'embere **dəkəcəpəs** simiti, dəsək da kəñesəm, pəmə təkə əñc-yə ti mə. K'eyefe kəkə-kəranj, ¹⁷ k'asəñ kə buk ba wədəñk wəka Kanu Esayi. K'emperi buk, k'embəp da anjic:

¹⁸ «Amera nja Kanu Kəpəñ nje'yim kəronj, bawo Kanu kəyək-yək'im nte təsənə iloku afum atəyə daka toloku tətət mə;

Kanu kəsom'im kədədəñk kəyac ka acar anjə asumpər dəkəwan mə.†

Ideloku atənəñk a nandenəñk; kədəkekəre anjə nja'yı kətam disre mə, bəkəc yoforu disre

¹⁹ kədədəñk kəren ka kəmar nke Kanu kəndənənənə afum səbe nse nantəmpər mə.»‡

²⁰ Nte Yesu elip kəkəranj mə, k'ənəp buk, k'əsəñ bi wəmarəs nwe enatəmpər teta səbuk mə, k'əñkə pəndə. Akə njanayi **dəkəcəpəs** disre mə fəp kə njanğətne kə. ²¹ Kə Yesu eyefe kəlök-lokər nja: «Məkə toloku tecic tatəkə nəne mə, telarə.» ²² Kə fəp fəmentər kə nte pəmbət kə nnə eyi mə, kə təkə pənçiyənə nja moloku ma kəmar

kəfili mme moñc-wur kə dəkusə mə, kə njanjifətənə: «Bafə wan ka Isifu əfə ba?»

²³ Kə Yesu oloku nja: «İncərə a nəndelok'im capafə nce: «Wətən-cəl mətaməsne mənə sərkə!» Nəndəsə-lok'im: «Səne mes məkə məñcəpərəne Kapərnayum mə fəp, məyə sə mes min mayi nnə anjkom'əm mə.»» ²⁴ Kə Yesu oloku nja sə: «Kəñce k'indelok'un: Ali wədəñk wəka Kanu wəkin afəsələnə bel-bel nde anjkom kə mə. ²⁵ Kəñce kə kəñkə indəsə-lok'un mə: Aran anjə awos anjə njanafi Yisrayel mə njanala tən ta Eliya, tən nte kəm kənağbətne meren maas yof camət-tin mə, a kə dor dəpəñ dosumpər atəf mə. ²⁶ Mba kənasom fə Eliya nda nwe o nwe, mənə nda wəran wətələ wələma, nde Sarepta nde atəf nja Sidəñ. ²⁷ Acunə sen alarəm njanayi sə Yisrayel tən ta sayibə Elise. Mba ali wəkin nja dacə anasəkəs fə, mənə Naman wəka Siri.»

²⁸ Nte afum akə njanayi dəkəcəpəs, njanane moloku maməkə mə, kə metele meyi fəp fañan. ²⁹ Kə nja'yefe kəbeləs kə kəwurenə dare, kə njankekəre kə nde tərə tənəcı ta dare da Nasaret kəronj nde njanacəmbər dare dañan mə, kəkə-wən kə pətəmpənə. ³⁰ Kə Yesu embere-bere nja dacə, k'əñkə.

Fum nwe njanj njelec njanakafəli-kafəli mə
(Mk 1:21-28)

³¹ Kə Yesu ontor dare da Kapərnayum atəf nja Kalile; k'əñkə pəc-təksə simiti, dəsək da kəñesəm. ³² Pənaciyanə afum tatəkə əñc-təksə mə, bawo kəñce kənayi moloku mən.

³³ Fum wələma ənayi dəndo **dəkəcəpəs**, nwe njanj njelec njetəsək njanayi mə, pəc-kule-kule pəpəñ: ³⁴ «Ta ake tə məmbərəne mes mosu-ε, Yesu wəka Nasaret? Səna njo mənder kələsər? İncərə bel-bel wəkə məyənə mə: Wəcəmpi wəka Kanu!» ³⁵ Kə Yesu ənğbəñ-ğbəñər nji, pəc-loku: «Məməp kusu! Məwur fum wəkawə!» Kə njanj njelec njanğbal fum wəkəkə dəntəf afum dacə, kə njo'wur kə, ali pələc njanayə fə kə. ³⁶ Kə cusu cəwos afum fəp, kə nja'yefe kəyifətənə: «Ake toloku tə tantə-ε? Fənəntər kə kətam kən k'əñlök-lokərə njanj yələc yətəsək, yoc-lukus afum darəñ.» ³⁷ Kə tewe tən təsam dətəf fəp.

† **4:18** «Kədədəñk kəyac ka acar anjə asumpər dəkəwan mə» kə pəyənə fə ti-ε, «Kədəloku acar kəsək kəñan nja'yı tefan tañan.» ‡ **4:19** Esayi 61:1-2

Aɲnabi Yesu kɔtamɔs kɔn acuy alarɔm
(Mt 8:14-17; Mk 1:29-34)

³⁸ Nte Yesu eyefe dɔndo **dɔkɔcɔpɔs** mɔ, k'ɔɲkɔ ndena Simɔɲ. K'ɔɲkɔ pɔbɔp iya wɔka wɔran ka Simɔɲ pɔc-yikcɛnɛ fiba fɔpɔɲ, kɔ akakɔ ɲayefe kɔletsɛnɛ Yesu a pɔmar ɲa.
³⁹ Kɔ Yesu entilsɔrne wɔran nwe k'ɛɲgbɔɲ-gbɔɲɔr fiba fafɔkɔ, kɔ fiba fɔsak wɔran nwe. Gbɔɲcɔna babɔkɔ kɔ wɔran nwe eyefe k'eyerɔs afum yeri.

⁴⁰ Nte dec dɛɲkale mɔ, aɲɛ ɲanayɔ acuy mɔ fɔp, kɔ ɲaɲkenɛ ɲa Yesu. K'ɛndɛɲɔsɔr ɲa waca fɔp, kɔ ɲantamne. ⁴¹ Kɔ yɔɲk yelec yolukus afum alarɔm darɔɲ, yoc-kule-kule: «Mɔna ɔyɔnɛ Wan ka Kanu!» Kɔ Yesu ɛɲgbɔɲ-gbɔɲɔr yi, ta ɔɲwɔsɛ a yolok-loku-ɛ, bawo yɛnacɔrɛ a nkɔn ɔyɔnɛ nwe Kanu kɔyɛk-yɛk mɔ.

Aɲnabi Yesu kɔkawandi kɔn dɔkɔcɔpɔs
(Mt 4:23; Mk 1:35-39)

⁴² Dec dɛndɛsɔk, kɔ Yesu owur k'ɔɲkɔ nde kɔfo kɔyer-yer kɔlɔma. Kɔ afum alarɔm ɲawur kɔtɛn kɔ, kɔ ɲaɲkɔ ɲabɔp kɔ dɔndo kɔfo kɔɲkɔ. ɲanafaɲ fe kɔsak Yesu pɔkɔ.
⁴³ Mba k'oloku ɲa: «Nɔsak'im ikɔ-dɛɲk sɔ sɔdare sɔlɔma moloku mɔtɔt ma **dɛbɛ da Kanu**; bawo itɔ anasom'em.» ⁴⁴ Kɔ Yesu ɛɲkawandi afum dɔndo **dɔkɔcɔpɔs** da sɔdare sa Yude.

5

Yesu kɔwe acɛpsɛ ɔn darɔɲ acɔkɔ-cɔkɔ
(Mt 4:18-22; Mk 1:16-20)

¹ Dɔsɔk dɔlɔma, Yesu pɔcɔmɛ agbɛp ɲa kɔba ka Kenesaret, afum ɲamɛpɲɛ kɔ ɲac-cɔɲkɔl toloku ta Kanu. ² K'ɛnɔɲk dɔndo kɔba kɔsak cɔbil mɛrɔɲ, nɛ awɛnt ɲanawur disrɛ, ɲac-yak manta maɲan mɔ. ³ Kɔ Yesu ɛmbɛkɛ abil ɲin disrɛ, ɲɛ ɲɛnayɔnɛ ɲa Simɔɲ mɔ, k'oloku kɔ a pɔbɔlɛnɛ agbɛp pipic. K'ɛndɛ debil pɔc-tɔksɛ kɔnay kɔɲkɔ kɔnacɔmɛ dɔntɔf mɔ.

⁴ Nte ɛsak kɔlok-loku mɔ, k'oloku Simɔɲ: «Mɔcɔɲnɛ nde pɔntukmɛ mɔ, nɔgbal manta monu nɔsumpɔr lop.» ⁵ Kɔ Simɔɲ oloku kɔ: «Wɔkirinɲ, pibi pampɛ fɔp sɔc-gbal manta, mba ali paka sɔsɔtɔ fe. Mba nte mɔloku ti mɔ, kɔgbal k'inder manta.»
⁶ Nte ɛɲgbal manta mɔ, k'osumpɔr lop yɛlarɔm haɲ kɔ manta mɔɲcɔp kɔwale. ⁷ Kɔ

ɲawe anapa aɲan akɔ ɲanayi abil ɲa mɛrɔɲ ɲɔkɔ disrɛ mɔ, kɔdemar ɲa. Kɔ akakɔ ɲander, kɔ ɲalas cɔbil cacɔkɔ mɛrɔɲ haɲ cɔc-faɲ kɔkale. ⁸ Nte ɛnɔɲk tatɔkɔ mɔ, kɔ Simɔɲ Piyɛr ɛntɛmpɛnɛ Yesu wɛcɔk dɔntɔf, k'oloku: «Wɔbɛ, mɔbɔl'em! Fum wɔciya iyɔnɛ.» ⁹ Kɔ kusu kɔwos kɔ, nkɔn kɔ akɔ ɲanayi mɔ fɔp, tɛta lop yɔkɔ ɲanasumpɔr mɔ.
¹⁰ Itɔ pɔnayi sɔ asol a Simɔɲ, Sak kɔ Saɲ, awut a Sebede. Kɔ Yesu oloku Simɔɲ: «Ta mɔnesɛ! Kɔyɛfe mɔkɔ, afum ɲɔ mɔndɛ mɔc-fɛkɔs ɔɲ.» ¹¹ K'asumpɔr lop akakɔ ɲampɛnɛ cɔbil dɛgbɛp, kɔ ɲasak ca fɔp, kɔ ɲaɲcɛpsɛ Yesu darɔɲ.

Yesu ɔsɔkɔs wɔtɔtamne
(Mt 8:1-4; Mk 1:40-45)

¹² Dare dɔlɔma dɔ Yesu ɛnayi. Kɔ wɔrkun wɔlɔma nwe sen sɔnasumpɔr dis fɔp mɔ, ɛnder. Nte ɛnɔɲk Yesu mɔ, k'ɛntɛmpɛnɛ dɔntɔf, k'ɛɲcɔpɛ Yesu tobu, k'ɛletsɛnɛ kɔ: «Wɔbɛ, kɔ mɔfaɲ-ɛ, mɔntam kɔsɔkɔs'im.» ¹³ Kɔ Yesu ɛntɛɲc kɔca, k'ɔɲgbuɲɛnɛ kɔ, k'oloku: «Ifaɲ ti! Mɔsɔk!» Gbɔɲcɔna babɔkɔ kɔ sen sɔsak fum wɔkɔkɔ. ¹⁴ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta mɔloku ti fum o fum, mba mɔkɔ mɔmentɔrne wɔlɔɲnɛ ka Kanu. Mɔlɔɲnɛ sɔ tɛta kɔsɔkɔs kam pɔmɔ tɔkɔ Musa ɛnacɛ ti mɔ, nte tɔɲsɔɲɛ afum fɔp ɲacɔrɛ a mɔntamne mɔ.» ¹⁵ Tewe tɔn tɛɲc-sam kɔsam dɔm, afum alarɔm ɲac-lɔɲkanɛ kɔcɔɲkɔl kɔ, kɔtɛn ka kɔtamɔs ka docu daɲan. ¹⁶ Mba kɔ Yesu owur afum dacɔ, k'ɔɲkɔ nde dɔtɛgbɛrɛ **dɔkɔlok-lokɔr Kanu**.

Yesu kɔtamɔs kɔn fum nwe ɛnatɔ-tam kɔkɔt mɔ
(Mt 9:1-8; Mk 2:1-12)

¹⁷ Dɔsɔk dɔlɔma Yesu pɔc-tɔksɛ. AFarisi kɔ atɔksɛ a sariyɛ ɲandɛ. ɲayɛfe-yɛfe sɔdare sa tɔf ya Kalile kɔ Yude, kɔ dare da Yerusalem. Kɔ fɔnɔntɔr fa Kanu Kɔpɔɲ fɔyi kɔ Yesu, nte tɔɲsɔɲɛ pɔc-tamɔs acuy mɔ. ¹⁸ Kɔ afum ɲander, ɲagbaɲnɛ wɔtɔkɔt dɔyala, ɲac-sɛp kɔbɛrɛ kɔkɔ-boc kɔ fɔr ya Yesu kirinɲ.
¹⁹ Nte dɛlay da afum dɔsɔɲɛ ɲa kɔtɔsɔtɔ dɔkɔbɛrɛ mɔ, kɔ ɲafɔrɔɲk kɔlɔ kɔrɔɲ, kɔ ɲaɲkɔ ɲafɛni kɔlɔ dɔrɛɲc kɔfo kɔlɔma, kɔ ɲantɔrɛ wɔtɔkɔt nwe pɔyi dɔyala yɔn afum dacɔ, Yesu fɔr kirinɲ. ²⁰ Nte Yesu ɛnɔɲk kɔlaɲ kɔɲan mɔ, kɔ Yesu oloku fum nwe: «Aɲaɲnɛn'am kiciya kam!» ²¹ Atɔksɛ sariyɛ

kɔ aFarisi ɲayefe kɛcem-cɛmnɛ, ɲac-yifne: «Fum wɛre ɔfɔ wɛkawɛ ɛɲfani Kanu mɔ? Ana ɛntam kɛɲaɲnɛnɛ kiciya, kɔ pɛntɔyɔnɛ Kanu sona-ɛ?» ²² Kɔ Yesu ɛɲcɛrɛ pɛcem-cɛmnɛ paɲan, k'oloku ɲa: «Ta ake tɔ nɛɲcem-cɛmnɛnɛ mɛcem-cɛmnɛ mamɛ dɛbɛkɛc-ɛ?» ²³ Ake 'cuca kɛloku pɛtas: «Aɲaɲnɛn'am kiciya kam,» kɔ kɛkulɛ ka fɔ: «Mɔyefe mɛkɔt-ɛ?» ²⁴ Awa kɛsɔɲɛ konu kɛcɛrɛ a Wan ka fum ɛntam nnɔ doru kɛɲaɲnɛnɛ ka kiciya: K'oloku wɛtɔtam kɛkɔt, «Ic-lok'am: Mɔyefe! Mɛlɛk yala yam, mɛkɔ nde ndaram!» ²⁵ Gbɛɲcana babɛkɔ kɔ fum wɛkakɔ fɔr yaɲan kirin, k'ɛlɛk yala yɔn, k'osumpɛr dɔpɔ kɛkɔ nde ndɔrɔn **pɛc-cam debeki** da Kanu. ²⁶ Kɔ cusu cɛwos afum fɔp, kɔ ɲayefe **kɛcam debeki** da Kanu. Kɔ kɛnɛsɛ kɛyi ɲa, ɲac-loku: «Sɛnɛɲk mɛkɔ nte sɛntatɔ-nɛɲk mɔ.»

Yesu kɛwe kɔn Lewy
(Mt 9:9-13; Mk 2:13-17)

²⁷ Nte tatakɔ tɛɲcɛpɛr mɔ, kɔ Yesu owur k'ɛnɛɲk wɛbaɲɔs dut wɛlɔma, nwe aɲcwe Lewy mɔ, pɛndɛ nde aɲgbɛɲcan ɲa abɛɲɔs dut. Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɔyefe mɛcɛm'em darɛɲ.» ²⁸ Kɔ Lewy ɛsak mes fɔp, k'ɛyɛfe k'ɛɲcɛpɛsɛ Yesu darɛɲ. ²⁹ Kɔ Lewy ɔɲkɔ pɛbocɛ kɔ kɛsata kɛpɔɲɛ nde kɛlɔ kɔn. Abɛɲɔs dut alarɛm ɲanayi di, ɲandɛs-ndɛs dɛmɛsa kɔ afum alɔma kɔ Yesu. ³⁰ AFarisi kɔ anapa aɲan atɛkɛsɛ sariyɛ aɲɛ ɲanayi di mɔ, ɲac-cɔpɛnɛ, ɲac-loku aɲcɛpɛsɛ a Yesu darɛɲ: «Ta ake tɔ nɛndinɛ yeri, nɛc-munɛs kɔ abɛɲɔs dut kɔ aciya-ɛ?» ³¹ Mba Yesu oloku ɲa: «Bafɔ atamɛnɛ ɲafan wɛtɛn-cɔl de, mba acuy ɲafan kɔ. ³² Bafɔ alompu ɲɔ inder kɛwe, mba aciya ɲɔ inder kɛwe ɲatam **kɛsɛkpɛr mera, ɲacɛm pɛlompu darɛɲ.**»

Yesu kɔ kɛsun
(Mt 9:14-17; Mk 2:18-22)

³³ Kɔ ɲaloku Yesu: «Aɲcɛpɛsɛ a Saɲ darɛɲ kɔ aɲcɛpɛsɛ a aFarisi darɛɲ, ɲaɲsun tɛm fɔp ɲac-cɔpɛs, kɔ mɛna akam ɲandi yeri ɲac-mun.» ³⁴ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nɛntam kɛsɔɲɛ anapa a wɛfura kɛsun ɲayi kɔ wɛfura kɛsata kɛɲan disrɛ ba? ³⁵ Mataka meyi mɛnɛ ɲandɛgbɛyɛnɛ kɔ wɛfura mɔ, awa ɲandɛsun mata mamɛkɔ.» ³⁶ Kɔ Yesu oloku

ɲa sɔ capafɔ nɛɛ: «Fum o fum ɔfɔwali kɛpɔl dɛkɛloto kɛfu kɛkɔ-cɔpɛ kɛkur. Bawo tɔɲsɔɲɛ kɛpɔl ka kɛloto kɛfu kɛɲkɔ ɛwali mɔ, kɛtɔmar kɛloto kɛkur kɛnkɔ ɛfan kɛlomɛpɛs mɔ. ³⁷ Fum o fum ɔfɔbɛr mɛmbɛr dɛkɛfala. Kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, mɛmbɛr montɔɲ, mɛmbɛr molɔɲɛ, mɔyi ɔɲ ta mɛsɔtɔ mɛmbɛr mam-ɛ; ³⁸ mba pɛmar pabɛr mɛmbɛr dɛcɛbuntɛlɛ. ³⁹ Nwɛ o nwɛ omun mɛmbɛr mokur, ɔfɔsɔ-fan mofu, bawo ɔɲloku: «Mokur mɛntɔɲnɛ.»»

6

Aɲnabi Yesu kɔ simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm
(Mt 12:1-8; Mk 2:23-28)

¹ Simiti sɛlɔma, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm,* kɔ Yesu eyi kɛcali dalɛ, kɔ aɲcɛpɛsɛ ɔn darɛɲ ɲaɲɲosɛru malɔ ɲac-gbac-gbaci mi ɲac-sɔm. ² Kɔ aFarisi alɔma ɲaloku ɲa: «Ta ake tɔ nɛɲyɔnɛ nte antɔwosɛ kɛyɔ simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm mɔ?» ³ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nɛmɔmɔn fɛ yɛcicɛs ya Kanu disrɛ tɔkɔ Dawuda ɛnayo, nte dor dɛnayo kɔ, kɔ afum ɔn mɔ? ⁴ —Dawuda ɛnabɛrɛ kɛlɔ kɛpɔɲ, k'ɛlɛk kɛcom nɛɛ alɔɲnɛ Kanu nɛɛ pɛntɔmar fum o fum pɛsɔm mɛnɛ wɛlɔɲnɛ ka Kanu mɔ, kɔ nkɔn Dawuda ɔsɔm ki, k'omɛpɔcɛ afum ɔn akɔ dor dɛnayo mɔ.» ⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Wan ka fum ɔyɔnɛ wɛbɛ ka simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm.»

Fum wɛfi kɛca
(Mt 12:9-14; Mk 3:1-6)

⁶ Kɔ simiti sɛlɔma, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm sɛndɛ sɛbɛp, kɔ Yesu ɔɲkɔ nde **dɛkɛcɔpɛs** kɛtɛkɛsɛ afum. Wɛrkun wɛlɔma ɛnayi di, pɛfi kɛca kɛtɔt. ⁷ Atɛkɛsɛ sariyɛ kɔ aFarisi ɲaɲkɔkɛsɛ Yesu bel-bel, kɔ pɛyɔnɛ fɔ ɔɲkɔtamɛs fum simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm-ɛ. ɲanayo ti nte tɔɲsɔɲɛ ɲasɔtɔ tɛyɛmsɛnɛ kɔ mɔ. ⁸ Mba Yesu ɛnacɛrɛ mɛcem-cɛmnɛ maɲan, k'oloku wɛrkun nwe kɛca kɔn kɛnafi mɔ: «Mɔyefe mɛcɛmɛ nnɔ dacɔ.» Kɔ wɛkakɔ ɛyɛfe, k'ɛɲcɛmɛ. ⁹ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Ic-yif'un ma: Cɛkɛ cɔ awosɛ kɛyɔ ka simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm-ɛ? Pɛmar payɔ pɛtɔt, ka pɛlɛc pɔ pɛmar payɔ; patamɛs fum, ka pace kɔ pɛfi?» ¹⁰ Awa, kɔ Yesu ɔmɔmɔn ɲa dɛcɛrɔ fɔp fanan, k'oloku wɛrkun nwe: «Mɛtɛɲci

* **6:1** simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm sariyɛ sɛmɔnɛ aEbɛru fɔp kɛbɛc tataka ta camɛt-mɛrɛɲ lokun o lokun. Difɔ aɲwe simiti «simiti, dɔsɔk da kɛɲɛsɛm».

kæca!» Kò wàrkun nwè entençi kæca, kò kæca kòn kàntamnè. ¹¹ Mba kò pàntèlè acicàs a sariyè kò aFarisi, kò ñayèfè kəgbekələnè nte ñantam kəyò Yesu m̀.

Yesu kəyèk-yèk Asom ɔn wəco kò m̀erəŋ
(Mt 10:1-4; Mk 3:13-19)

¹² Təm tatòkò, kò Yesu empè nde dətòrò kəkò-sali, k'òŋkò pəcepərənè pibi fəp kəlok-lokər Kanu. ¹³ Nte dec dəsək m̀, k'ewe acəpsè ɔn darəŋ, k'èyèk-yèk ña dacò afum wəco kò m̀erəŋ, aŋe enasəŋ tewe ta «asom» ɔn m̀. ¹⁴ K'ewe Siməŋ, nwè enasəŋ tewe ta Piyer m̀; kò wəŋc Andərə, Sak, Saŋ kò Filip, Bartelemy, ¹⁵ Matiye, Tòma, Sak, wan ka Alfe, Siməŋ, wəsəŋka-səŋka† ¹⁶ Yude, wan ka Sak, kò Yudas wəka dare da Iskariya, nwè enadesəŋ Yesu adif ɔn m̀.

Yesu pəc-təksè pəc-taməs
(Mt 4:23-25)

¹⁷ Kò Yesu ñantor kəyèfè dətòrò kò ña, k'òŋkò pəcəmè kəfo kətəŋnè nke acəpsè ɔn alarəm, k'afum alarəm alòma ñanayi m̀: afum aka Yude fəp, Yerusalem, kò afum aka kəba kəsək nde sədare sa Tir kò Sidəŋ. ¹⁸ Afum akanjè fəp ñanader kədecəŋkəl kò, pətaməsənè sò docu danjan. Afum aŋe yəŋk yèlèc yəŋc-tərəs m̀, ñanatamnè. ¹⁹ Afum fəp ñac-səp kəgbuŋənè kò, bawo fənəntər fəŋc-wur kò nfe fəŋc-taməs acuy fəp m̀.

Pətət kò pələc
(Mt 5:1-12)

²⁰ Kò Yesu ɔməmən acəpsè ɔn darəŋ, k'òlòku:

«Pəbət'un nənə atəyò daka,
bawo nənə ɔyò **dəbè da Kanu!**

²¹ Pəbət nənə aŋe dor dəyò tantè m̀,
bawo nəndenəmbərə!
Pəbət'un nənə aŋe nəyi kəbok m̀,
bawo nəndesèl!

²² Pəbət'un kò afum ñandeter'un-è, ñac-beləs'un, ñac-ləməs'un, ñac-ləsər'un mewe bawo nəlanj dim da «Wan ka fum.» ²³ Nəde nəwoləs kò dəsək dadəkò dendeder-è, nəyok-yokènè pəbotu, bawo kəpocè kəpəŋ kəŋkar'un nde dareŋc. Tantè tò atem aŋan ñaŋc-yò adəŋk a Kanu.

²⁴ Pələc pey'un nənə aŋe nəyò daka m̀!

Bawo nəlip kəsətò pənempəsè ponu mpè pənamar'un kədəkò-sətò m̀.

²⁵ Pələc pey'un nənə aŋe ca fəp yèlar m̀,
bawo dor dendekò-yò nu!

Pələc pey'un nənə aŋe nəyi kəsəl m̀,
bawo nəndekò-yi kəbal kò kəbok disrè!

²⁶ Pələc pey'un nənə nwè afum fəp ñandeloku pətət ponu m̀,
tantè tò atem aŋan ñaŋc-yò kò akò ñaŋc-baŋənè kəyənè adəŋk a Kanu m̀.»

Kəbətər ka aŋe ñanter'un m̀
(Mt 5:38-48; 7:12)

²⁷ «Mba, ñlòku ti nənə aŋe nəŋcəŋkəl'im m̀: Nəbətər aterènè anu, nəyò pətət aŋe ñanter'un m̀! ²⁸ Nətolanè pətət aŋe ñantolan'on pələc m̀, nətolanè aŋe ñaŋlòməs'un m̀! ²⁹ Kò fum efer'am kæca dakanja-è, məcəŋc sò akanja ña m̀erəŋ ñəkò pəsut sò ñaŋəkò. Kò fum èlèkər'am duma dakəron-è, məcə kò sò pələc duma dam dedisrè. ³⁰ Məpocè nwè o nwè ontol'am m̀; kò fum èlèkər'am paka mpè pəyənè pam m̀, ta məwerəs kò pi. ³¹ Nəyənè afum təkò nəfan a ñayən'on m̀. ³² Kò nəmbətər gbəcərəm akò ñambətər'un m̀, kəway kərə kò nəŋgbəkər sò mera-è? Ali aciya ñambətər aŋe ñambətər ña m̀! ³³ Kò pəyənè fò akò ñaŋyən'on pətət m̀ gbəcərəm ñə mənəyənè pətət-è, kəway kərə kò məntam kəgbəkər amera-è? Ali aciya tatəkò tò ñaŋyò! ³⁴ Kò pəyənè fò akò nəyò amera kədəluks'on m̀ gbəcərəm ñə nəntam kəbər-è, kəway kərə kò nənə nəntam kəgbəkər amera-è? Bawo ali aciya sò ñambər aciya nte tənəŋjè ña kədəsətò pətəŋnè payi m̀. ³⁵ Nəbətər ater anu, nəbər ña nəwure kəlukkè debe dadəkò amera. Nəndesətò kəpocè kəpəŋ, nəyənè sò awut a Wəbè wəka dareŋc, bawo Kanu kəntesè nnə apələrne pətət kò ayenki bəkəc ñayi m̀. ³⁶ Nəbət mera pəmò təkò Papa konu əmbət amera m̀.»

Ta nəcin afum alòma
(Mt 7:1-5)

³⁷ «Ta nəcin fum, afəkò-cin nu; ta nəboc kiti ka Kanu nnə fum eyi m̀, afədəkò-kiti nu; nəŋaŋnè akò, andekò-ŋaŋnən'on. ³⁸ Nəpocè, andekò-poc'on; andekò-bər nde yuba yonu yəpəŋ ya duma donu potubucè

† 6:15 Siməŋ, nwè aŋc-we «wəsəŋka saŋka», ou «wəsimsè» m̀, nwè efan a atəf ña Yisrayel ñowur kətam kò dəbè da Rom.

pətət, pasumpər, pasənk-sənk, pəlonjər. Bawo yotubuce nyε nəntubuce mə, yə andekə-tubuce nu kəlukse nu kəway.

³⁹ Kə Yesu olok-lokər ɲa capafə: «Wətənənk entam kəkətene wətənənk ba? Kə pəyənε fε ti-ε mērəɲ maɲan fəp mə ɲantempene abi disre. ⁴⁰ Ali wətəkəs wəkin eɲcepər fε wətəkse kən; mba wətəkəs nwe entəkəs bel-bel mə, eɲyi pəmə wətəkse kən. ⁴¹ Ta ake tə məɲməmənε ayika ɲɲe ɲeɲyi wεɲc'am dərəfər, a ta məntam kəkəkce togbu təkə teyi məna sərka dərəfər mə? ⁴² Cəke cə məntam kəloku wεɲc'am: «Wεɲc'im məwose a ilin'am ayika ɲɲe ɲey'am dərəfər mə!» məna nwe məntənənk togbu ta dərəfər dam mə? Məna wəbaɲene dofum! Məlin kəresna togbu ta dərəfər dam, itə əɲsəɲ'am kənənk bel-bel məlin ayika ɲəkə ɲeyi wεɲc'am dərəfər mə.»

Kətək kə yokom ya ki
(Mt 7:16-20; 12:33-35)

⁴³ «Kətək kətət kəfəkom yokom yelec, kətək kelec kəfəkom yokom yətət. ⁴⁴ Kətək nke o nke kə, yokom ya ki yə aɲnepəle ki. Afəpim tumbunyi‡ dəgbec, afəpim resen§ dəbenk. ⁴⁵ Fum wətət nde abəkəc ɲən ɲətət eɲlek məyə mətət, kə fum wəlec nde abəkəc ɲən ɲelec eɲlek məyə məlec. Bawo nte o nte kusu kəɲloku mə, ti teyi nde dəbəkəc.»

Wələ mērəɲ
(Mt 7:24-27)

⁴⁶ «Ta ake tə nəɲwen'em «Wəbe! Wəbe!» ta nəɲyə mes məkə ɲloku mə-ε? ⁴⁷ Nwe o nwe eder'im, pəne moloku mem, pəkət mi, imentər'un nwe owurēne mə: ⁴⁸ Owurēne fum nwe eyi kəcəmbər kələ mə. Fum wəkəkə eɲkay dəntəf bel-bel kə pəntukmε, k'εɲcəmbər kələ kən tasar kəronj. Ali wəcafən ontuf pələrəm, domun dəfəntərə, kələ kən kəfətam kətempene, bawo anacəmbər ki gbiɲ. ⁴⁹ Mba nwe o nwe ene moloku mem, ta əɲkətene mi-ε, fum wəkəkə ɲawurēne kə nwe eɲcəmbər kələ kən katina dəntəf, ta eɲkay pəcəmbər ki tasar kəronj mə. Kə wəcafən ontuf, domun dəfəntərə-ε, kələ kanj kəntempene katina, kələce few!»

7

Aɲnabi Yesu kətaməs kən wəcar ka wəbe ka asədar 100
(Mt 8:5-13)

¹ Nte Yesu elip kəlok-lokər afum aɲe ɲaɲc-cəɲkəl kə mə, k'əɲkə Kapernayum. ² Dəndo kəfo kanj kə, wəbe ka asədar tasar tin (100) wəRom wələma eɲayə wəcar nwe tetən tenayenjk kə mə. Wəcar wəkəkə enatamne fε, pəc-faɲ kəfi. ³ Nte wəbe ka asədar nwe ene pac-loku teta Yesu mə, k'osom abeki aSuyif aləma, ɲəkəwene kə Yesu pədetaməse kə wəcar kən. ⁴ Kə abeki akəkə ɲander ɲabəp Yesu kə ɲaletse ne kə ɲac-gbəkəre, ɲac-loku: «Əyə dofum nde pəmar məyənε kə ti mə, ⁵ bawo wəbe wəkawe əmbətər atəf ɲosu, nkən enacəmbər **dəkəcəpəs** dosu.» ⁶ Kə Yesu əɲkə kə ɲa. ɲanabələne fε kələ ka wəsədar, kə wəsədar osom anapa əɲ kəkə-loku kə: «Wəbe ta mətərəsne, bawo isətə fε dofum nde pəmar'am kəberε kələ kem mə. ⁷ Itə əsəɲe nte ina sərka intəna-kə ɲnə məyi mə. Mba məloku toloku tin, wəcar kem pətamne. ⁸ Bawo ina wəkawe yati abe'em ɲə iyi dəntəf, k'ina sə iyə asədar aləma aɲe ɲay'im dəntəf mə. Nwe ɲɲkule fə məkə mə, wəkayi əɲkə, k'iloku wəkə fə məder-ε, wəkayi ender. K'iloku wəcar kem fə məyə nte-ε, əɲyə ti.» ⁹ Nte Yesu ene moloku maməkə mə, kə teta wəsədar nwe teɲciyanε kə. K'εɲkafəle, k'entefərne afum akə ɲanacəmə kə darəɲ mə, k'oloku: «ɪc-lok'un, ali nde Yisrayel inanənk fε kəlanj pəmə kanjke!» ¹⁰ Kə asom a wəsədar nwe, ɲalukus ndərən. Kə ɲabəp wəcar nwe enatə-tamne mə, pətamne keɲ.

Yesu kətimi kən wəfi

¹¹ Nte telip mə, k'əɲkə dare nde aɲc-we Nayin mə. Atəkəs əɲ kə afum alarəm ɲanasol kə nkən kəkə. ¹² Nte ɲalətərne kəberε ka dare mə, kə ɲambəpene kə afum ɲaɲc-kekəre fum wəfi dəkəwup, mba fum nwe sona gboɲ sə kere enakom kə; wos pəfi sə. Afum alarəm a dare dadəkə ɲaɲc-kekəre wəfi wəkəkə dəkəwup. ¹³ Kə Yesu enəɲk wəran nwe, k'əyənε kə nənəfər, k'oloku kə: «Ta məbok!» ¹⁴ Kə Yesu əɲcəɲne k'əɲgbuɲene kanj kərə ka wəfi. Aɲe ɲanatəmpər kə mə

‡ 6:44 f. = «figue» § 6:44 Pokom mpe pəɲkom nde Yisrayel, pi pəkə aɲfəc kəsətə member mme aɲwe «weɲ» mə.

ɲaŋcɛmɛ. Kɔ Yesu oloku: «Wɛtɛmp, ina olok'am: Mɔyɛfɛ!» ¹⁵ Kɔ wɛfi ɛyɛfɛ k'ɛndɛ, k'onɔcop kɛlok-loku. Kɔ Yesu olukɛ wɛfi nwe kɛrɛ. ¹⁶ Kɔ fɛp fɛnɛsɛ; kɔ ɲayɛfɛ **kɛcam debeki** da Kanu, ɲac-loku: «Wɛdɛŋk wɛka Kanu wɛpɔŋ ɛyɛfɛ su daco! Kɔ Kanu kɛnder kɛmar afum ɔn!» ¹⁷ Kɔ tɔyɔ ta Yesu tatɔkɔ tɛsam atɔf ɲa Yude fɛp, kɛbɛp ka sɛdare sɛkɔ sɛŋkɛl Yude mɔ.

*Asom a Aŋnabi Saŋ
(Mt 11:2-19)*

¹⁸ Kɔ aɛpɛsɛ a Saŋ darɔŋ ɲaŋkɔ ɲaloku kɔ mes mamɔkɔ fɛp. Kɔ Saŋ ewe aɛpɛsɛ ɔn darɔŋ daco afum mɛrɔŋ, ¹⁹ k'osom ɲa kɛkɔ-yif Wɛbɛ Yesu kɔ pɔyɔnɛ nkɔn ɔyɔnɛ nwe eyi kɛder mɔ ba, ka pɛmar pakar wɛlɔma? ²⁰ Ntɛ ɲambɛp kɔ mɔ, kɔ afum aŋɛ ɲaloku kɔ: «Saŋ wɛgbɛt afum dɛromun osom su kɛdeyif'am: «Mɛna ɔyɔnɛ, nwe eyi kɛder mɔ ba, ka pɛmar sɛkar wɛlɔma?»» ²¹ Afum akakɔ anasom mɔ ɲaŋkɔ ɲabɛp Yesu pɛc-tamɛs docu da atɔtamɛnɛ alarɛm, lanyiru, aŋɛ yɔŋk yɛlɛc yɛŋcɛmɛ darɔŋ mɔ, k'ɔsɔŋɛ atɔnɔŋk alarɛm kɛnɔŋk. ²² Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nɛkɔ nɛlɔku Saŋ tɔkɔ nɛnɔŋk kɔ tɔkɔ nɛnɛ mɔ:

Atɔnɔŋk ɲanɔŋk, atorɛr ɲaŋkɔt,
k'asɔkɛs aka sen, atɔnɛ ɲane,
afi ɲatimɛ, andɔŋk toloku tɔtɔt nnɔ atɔyɔ
daka ɲayi mɔ.

²³ Pɛbɔt nwe tetem tɔntɔdesɔŋɛ kɛlɔŋɛ* mɔ!»

²⁴ Ntɛ asom a Saŋ aŋɛ ɲaŋkɔ mɔ, kɔ Yesu ɛyɛfɛ kɛlɔku afum tɛta Saŋ pɛc-yif: «Ake nɛnakɔ kɛmɔmɛn nde dɛtɛgbɛrɛ-ɛ? Awo nɲɛ afɛf ɲeyikɛc mɔ ba? ²⁵ Mba ake nɛnakɔ ɔŋ kɛmɔmɛn di-ɛ, fum wɛbɛrnɛ duma dɔtɔt? Mba abɛrnɛ suma sɛtɔt, ɲayi pɛtɔt disrɛ ɲandɛ wɛlɔ wa abɛ disrɛ. ²⁶ Ake nɛnakɔ ɔŋ kɛmɔmɛn-ɛ, wɛdɛŋk wɛka Kanu-ɛ? ɛy, ic-lok'un, Saŋ entɛsɛ pɛtas wɛdɛŋk wɛka Kanu. ²⁷ Nkɔn ɔyɔnɛ nwe yɛcicɛs yɛcɛmpi yoloku tɛtɔn mɔ:

«Isak wɛsom pɔy'im kirin
pɛkɔ-cɛpɛs dɔpɔ dam fɔr yam kirin.»†

²⁸ Kɔ Yesu oloku: «Ic-lok'un, aŋɛ aran ɲaŋkom mɔ fɛp, ali wɛkin eyi fɛ nwe ɛŋɛpɛr Saŋ mɔ. Mba nwe ɛfɛtɛ nde **dɛbɛ da Kanu** mɔ, ɔyɔnɛ nwe ɛŋɛpɛr Saŋ mɔ. ²⁹ Afum aŋɛ

ɲanane kɔ kɛlok-loku mɔ fɛp, kɛbɛp awɛrɛs dut, kɔ ɲawosɛ dolompu da Kanu; ti disrɛ kɔ ɲawosɛ a Saŋ pɛgbɛt ɲa dɛromun; ³⁰ mba aFarisi kɔ atɛksɛ a sariyɛ ɲanawosɛ fɛ ntɛ Kanu kɛnafanɛ ɲa mɔ, kɔ ɲafati a Saŋ pɛgbɛt ɲa dɛromun. ³¹ Anɔ indɛtubɛnɛ afum a dɛtɛmp dandɛ-ɛ? Anɔ ɔ ɲawurɛnɛ-ɛ? ³² Aŋɛ ɲɔ ɲawurɛnɛ: ɲawurɛnɛ awut aŋɛ ɲandɛ kɛfo nkɛ afum fɛp ɲambɛpsɛnɛ mɔ, a ɲac-wɛnɛnɛ kɛkɔ-loku:

«Sɛfulanɛ nu aluk, kɔ nɛntɔpɛsɛ!

Kɔ sɛlɛŋsɛ nu mɛlɛŋ ma defɛ, kɔ nɛntɔbok.» ³³ Bawo ntɛ Saŋ wɛgbɛt afum dɛromun ɛnɛdɛr mɔ, ɔŋc-sɔm fɛ kɛcom, ɔŋc-mun fɛ member, kɔ nɛlɔku: «Wɛka ɲaŋk ɲɛlɛc ɔfɔ!» ³⁴ Kɔ Wan ka fum endɛr, pɛc-sɔm kɛcom pɛc-mun member kɔ nɛlɔku: «Wɛɛlɛk kɔ wɛcis ɔfɔ, wanapa ka abanɔs dut k'aciya!» ³⁵ Mba awut a kɛcɛrɛ pɛtɔt ɲawosɛ dolompu da ki.»

Yesu nde kɛlɔ ka Simɔŋ wɛFarisi

³⁶ Kɔ wɛFarisi wɛlɔma ewe Yesu kɛkɔ-di yeri kɔ nkɔn. Kɔ Yesu ɛmbɛrɛ nde kɛlɔ ka wɛFarisi wɛkakɔ, k'ɔŋkɔ pɛndɛ amɛsa kirin. ³⁷ Wɛran wɛciya wɛlɔma ɛnɛyi dare dadɔkɔ, ntɛ ene a Yesu ɔŋkɔ nde kɛlɔ ka wɛFarisi nwe mɔ, k'ɛlɛk tɔkɔ-bɔ pɛtɔt pɛlarɛ labundɛ, ³⁸ kɔ wɛran nwe ɔŋkɔ pɛcɛmɛ Yesu kumunt darɔŋ pɛsumpɛr kɔ wɛcɛk. K'ɛyɛfɛ kɛbok pɛc-cɛŋkɛsɛ mɛŋɛɛr mɔn wɛcɛk wa Yesu, k'ɛfɛŋɛtɛ wɛcɛk wa Yesu cɛfon cɔn, pɛc-cup wi, pɛc-lɔŋsɛr wi labundɛ. ³⁹ Ntɛ wɛFarisi nwe ɛnawɛ Yesu nde ndɔrɔn, ɛnɔŋk tatɔkɔ mɔ, k'olokunɛ dɛbɛkɛc: «Fum wɛkawɛ ɔŋyɔnɛ wɛdɛŋk wɛka Kanu-ɛ, k'ɛŋɛɛrɛ wɛran nwe ɔŋgbuŋɛnɛ kɔ mɔ, fum nwe ɔyɔnɛ mɔ—Wɛran wɛciya.» ⁴⁰ Kɔ Yesu ɛlɛk moloku, k'oloku: «Simɔŋ, iyɔ toloku tɔlɔma tolok'am.» Kɔ Simɔŋ oloku kɔ: «Mɛlok'im ti, Wɛtɛksɛ.» ⁴¹ «Wɛbɔs-bɔsɛr wɛlɔma afum mɛrɔŋ ɲanatɔmpɛrɛ dɛbɛ: Wɛkin nwe pɛtɔmpɛrɛ kɔ gbɛti mɛŋcɛmbɛl masar kɛcamɔt (500); kɔ wɛka mɛrɔŋ pɛtɔmpɛrɛ kɔ mɛŋcɛmbɛl 50. ⁴² Mba ntɛ wɛbɔs-bɔsɛr nwe ɛnɔŋk fɔ alɛkɛr ɔn sɛbɛ ɲayɔ fɛ gbɛti bolukɛ kɔ mɔ, k'ɛŋaŋnɛnɛ mɛrɔŋ maŋan fɛp. Akakɔ mɛrɔŋ anɔ endɛnanɛkanɛ kɛbɔtɛr kɔ pɛtas wɛkɔ-ɛ?» ⁴³ Kɔ Simɔŋ oloku kɔ: «Pɛwurɛn'em, a

* 7:23 kɛsɔlɛ † 7:27 Malaki 3:1

wəkə enatəmpərə kə gbeti belarəm mə.» Kə Yesu oloku kə: «Gbəs, məloku kançel!»
 44 Kə Yesu ençafələ k'entəfərne wəran nwe, k'oloku Siməŋ: «Mənəŋk wəran nwe? Imberena nnə kəb kam mba məsəŋna f'em domun ibikenə wəcək; mba nkən ençançkəsə wəcək wem meŋcər mən, k'efenətə wi cəfon cən. 45 Məŋcupna f'em, mba nkən kəyefe nte imberena nnə mə, a k'ənçop kəcupəs'im wəcək mə, haŋ ndəkəl itə eyi kəyə. 46 Məsopna f'em moro dərəmp,‡ mba wəran wəkawə osop'im labunde dəwəcək. 47 Itə əsəŋe nte intam kəlok'am fə, kiciya kəlarəm nke ençiya mə, aŋaŋnənə kə ki, bawo nkən əmbətər pənaŋkanə. Məna nwe aŋaŋnənə pipic mə, pipic pə məmbətər.»
 48 Kə Yesu oloku wəran nwe: «Aŋaŋnen'am kiciya kam.» 49 Afum aŋe ŋanandə amesa kirin kə nkən mə, ŋaŋçop kəc-lokune dəbəkək: «Anə əfə wəkawə enaŋnənə ali kiciya mə?» 50 Mba kə Yesu oloku wəran: «Kəlan kam kəyac'am, məkənə abəkək ŋoforu.

8

Aran aŋe ŋaŋsol kə Yesu mə

1 Nte tēyefe dənda mə, kə Yesu ende pəc-kət sədare; pəc-kawandi pəc-dəŋk moloku mətət ma **dəbe da Kanu**. Ŋasol kə Asom ən wəco kə mēreŋ, 2 kəberenə ka aran aləma aŋe enataməs docu da dis kə da yəŋk yelec mə: Mari wəkə aŋc-we «Wəka Makdala» mə, nwe anabeləs yəŋk yelec camət-mēreŋ mə; 3 Yohanna (wəran ka Cusa, wəlompəs ka mes ma kəb disre ka Herodu), Susan kə aran alarəm aləma aŋe ŋaŋc-wurə daka daŋan kəmar ka Yesu kə Asom ən mə.

Capafə ca wəbəf

(Mt 13:1-9; Mk 4:1-9)

4 Kə afum alarəm ayefe sədare sələma ŋamepənə kə. Kə Yesu oloku capafə nce: 5 «Nte wəbəf owur kəkə-gbal malə mən mə, eyi kəgbal malə kə meŋgben mələma məntempənə dəpə. Afum ŋac-nas-nas mi, kə gbaŋa yəsəm mi fəp. 6 Kə meŋgben mələma məntempənə dəmasar; nte mompon mə, kə mowos, bawo mēnayə fə pədəm. 7 Kə meŋgben mələma məntempənə dəbeŋk,

kə beŋk yompon kə meŋgben maməkə kə yentasərne mi. 8 Kə meŋgben mələma məntempənə antəf ŋətət kəron. Nte maməkə mompon mə, kə yonkoməs; kə popon mpe o mpe ponkom meŋgben tasar tin (100).» Yesu oŋc-loku toloku tatəkə, pəc-gbəŋe: «Məna nwe məŋyə ləŋəs məc-ne mə, məcəŋkəl!»

Ta ake tə Yesu oŋc-loke capafə-ε? (Mt 13:10-17; Mk 4:10-12)

9 Kə acəpse ən darəŋ ŋayif kə nte capafə cacəkə cəloku mə. 10 K'oloku: «Nəna ŋə asəŋ kəcərə məgbəpənə ma **dəbe da Kanu**; kə ako dəcapafə aloku ŋa ti, mba: <Ŋagbətne kə ŋantə kəc-nəŋk; kə ŋaŋcəŋkəl ta ŋaŋne-ε.>»

Yesu kəloku tedisre ta capafə ca wəbəf

11 «Tedisre ta capafə cançə tēntə: Dəfet, toloku ta Kanu tə. 12 Meŋgben mme məntempənə dəpə daco mə, mi məyənə afum aŋe ŋaŋne mə; ŋəŋk ŋeləc ŋeder ŋeliŋ ŋa dəbəkək toloku ta Kanu təkə enane mə, nte tənşəŋe payaməsər ŋa kəlan nke kəntam kəyac ŋa mə. 13 Meŋgben məkə meyi dəmasar mə, afum ŋə, aŋe ŋaŋc-kənəne toloku ta Kanu, pəbət ŋa mə. Mba ŋayə fə ntentəl,* ŋalan tēm tələma, kə tēm teyenki tender ŋa-ε, ŋasak. 14 Meŋgben mme məntempənə dəbeŋk mə, mi məyənə afum aŋe ŋaŋcəŋkəl moloku ma Kanu, kə ŋalasərne mes məpəŋ mme məntasərne ŋa mə: Məcəm-cəmne məlarəm, kəsətə ka daka kə məfaŋ mobotu ma doru, ŋa ŋafəsəŋ yokom yololu. 15 Meŋgben mme meyi antəf ŋətət mə, afum ŋə, aŋe ŋaŋcəŋkələ toloku abəkək ŋətət ŋosoku, ŋameŋkərne ti, ŋacəme ti darəŋ mə, ŋa ŋaŋsəŋ yokom yətət.»

Capafə ca lamp

(Mk 4:21-25)

16 «Nwe o nwe əfəmot lamp a pəkufun di kalonji, əfəsə-bersənə di kəfəŋc dəntəf; mba endət di kədet dəm, nte tənşəŋe aŋe ŋambere dukələ mə, ŋanəŋkne pəwaŋkəra. 17 Mpe o mpe pəmeŋkənə, antam pi kənəŋk. Nte o nte tənşəŋe mə, antam ti kəcərə, towur tēfəntərə pəwaŋkəra. 18 Nəkembərne təkə nənçəŋkəl mə; bawo andekə-bereŋe ako

‡ 7:46 Aka Yisrayel moro mə ŋaŋc-sop acikəra aŋan alel

* 8:13 «kəntentəl», «ntentəl» = «kəcəŋc», «ŋcəŋc»

ɲayɔ mɔ; pabelɔr akɔ ɲantɔyɔ mɔ ali pɔkɔ ɲaɲgbɛkɔr mɛrɔ kɔyɔnɛ paɲaɲ mɔ.»

*Iya kɔ awɛɲɔ a Yesu
(Mt 12:46-50; Mk 3:31-35)*

¹⁹ Kɔ iya ka Yesu kɔ awɛɲɔ ɔɲ ɲander ɲabɔp kɔ, mba ɲaɲɔ-tam fɛ kɔlɔtɔrɛnɛ kɔ nte afum ɲala mɔ. ²⁰ K'ɲɔkɔ paloku kɔ ti: «Iya kam kɔ awɛɲɔ'ɔm ɲaɲa ɲayi nde dɔru, mɔn' ɔ ɲafɔɲ kɔnɔɲk.» ²¹ Kɔ Yesu oloku: «Iya kem kɔ awɛɲɔ'im ɲaɲa, ɲayɔnɛ ɲɛ ɲaɲɔɲkɔl toloku ta Kanu ɲacɔmɛ sɔ ti darɔɲ mɔ.»

*Yesu kɔcɔmbɔrɔs kɔn afɛf ɲɔpɔɲ
(Mt 8:23-27; Mk 4:35-41)*

²² Dɔsɔk dɔlɔma kɔ Yesu embɛkɛ debil kɔ acɛpɛ ɔɲ darɔɲ. K'oloku ɲa: «Pacali ntende kɔba mokuru.» Kɔ ɲaɲkɔ. ²³ ɲayi kɔcali, kɔ Yesu endirɔrɛnɛ. Kɔ afɛf ɲɔpɔɲ ɲɛyɛfɛ kɔwɔr dɔkɔba kɔ abil ɲɛfɔɲ kɔkɔlɛ, kɔ ɲayi dɔpɔwɛy-wɛy. ²⁴ Kɔ acɛpɛ ɔɲ darɔɲ ɲander ɲatimi kɔ, ɲac-kulɛ-kulɛ: «Wɔtɔksɛ! Wɔtɔksɛ! Kɔfi kɔ sɔnder!» Nte entimɛ mɔ, k'ɛyɛfɛ kɔgbɔɲ-gbɔɲɔr afɛf, kɔ yam yɔpɔɲ yɔkɔ yɛnɔyɛfɛ mɔ, kɔ yɛsak few. Kɔ pɔyɔ yɛɲ, ali tes ɲɔc-ne fɛ sɔ. ²⁵ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Deke kɔlanɲ konu kɔyɔ-ɛ?» Nte ɲanesɛ a kɔ cusu cɔwɔs ɲa mɔ, kɔ ɲayifɛnɛ: «Anɔ ɔfɔ wɔkɔwɛ? Wɔkɔwɛ ɛɲgbɔɲ-gbɔɲɔr ali afɛf kɔ yam, yɛcɔmɛ sɔ tɛfɔɲ tɔn darɔɲ!»

*Yesu kɔtamɔs ka fum nwe yɔɲk yɛlɛc
yɛnɔcɔmɛ darɔɲ mɔ*

(Mt 8:28-34; Mk 5:1-20)

²⁶ Kɔ Yesu ɔɲkɔ pɔnɔɲk yɛcic yɔlɔma nde atɔf ɲa Kadara, nde pɔntɛfɔrɛnɛ kɔ Kalile mɔ. ²⁷ Nte Yesu ontɔr dɔntɔf mɔ, k'ɛnɔɲk fum wɔlɔma wɔka dare dadɔkɔ fɔr yɔn kirinɲ, nwe yɔɲk yɛlɛc yɛlarɔm yɛnɔcɔmɛ darɔɲ mɔ. Kɔyɛfɛ nte pɔnɔwɔn mɔ, ɛɲɔc-bɛrɛnɛ fɛ duma, ɛnɔyɔ fɛ kɔlɔ kɔyɔ, mɛnɛ pɔyɔ nde ɲɔwɔpɛnɛ mɔ. ²⁸ Nte fum nwe ɛnɔɲk Yesu mɔ, kɔ ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɔsɔɲɛ kɔ kɔkulɛ-kulɛ, k'ɛntɛmpɛnɛ Yesu wɛcɔk dɔntɔf, k'oloku pɔpɔɲ: «Cɔke cɔ mɔfɔɲɔr'im-ɛ, Yesu, Wan ka Kanu Wɔbɛ wɔka dareɲɔ? ɲɛtsɛn'am ta mɔtɔrɔs'im!» ²⁹ Bawo Yesu ɔɲɔc-loku ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɛ ɲɛnɔbɛrɛ fum wɔkɔkɔ dɔrɛs pɔwɔn mɔ kɔwɔr. Gbɛkɛ yɔ ɲɔc-kɔtɔrɛnɛ fum wɔkɔwɛ dɔkɔcɔk kɔ afɛc ɲɔpɔɲ, mba ɔɲɔc-cɔpu gbɛkɛ yayɔkɔ, ɲɔɲk ɲɛlɛc ɲɔsɔlɛ kɔ ɲɛkɛkɔrɛ nde dɔtɛgbɛrɛ.

³⁰ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Cɔke cɔ ɲɔw'am-ɛ?» Kɔ fum nwe oloku Yesu: «Ina ɲɔwɛ «Pɔlarɔm.»» Bawo yɔɲk yɛlɛc yɛlarɔm yɛnɔcɔmɛ kɔ darɔɲ. ³¹ Kɔ yɔɲk yɛlɛc nyɛ yɛlɛtsɛnɛ Yesu kɔsɔk yɔ, ta pɔsɔɲɛ yɔ kɔwɔr yɔkɔ dɔpɔcɔca. ³² Awa, ɲanɔbɔlɛnɛ fɛ sɔp yɛlarɔm yɔlɔma nyɛ yɔɲɔc-sɔmɔt dɔndɔ tɔrɔ kɔrɔɲ mɔ. Kɔ yɔɲk yɛlɛc yɔntɔla Yesu kɔwɔsɛ ka kɔbɛrɛ ka dɔsɔp nyɛ, kɔ Yesu owɔsɛ yɔ. ³³ Kɔ yɔɲk yɛlɛc yɔlukus fum nwe dɔrɛs, kɔ yɔɲkɔ yɛmbɛrɛ dɔsɔp. Kɔ sɔp nyɛ fɔp yɔntɔr kɔyɛfɛ dɔtɔrɔ, kɔ yɔɲkɔ yɔtɔr dɔkɔba, kɔ yɛɲgbɔtɔsɛ, kɔ yɛfis-fis fɔp. ³⁴ Nte afum ɲɛ ɲaɲɔc-kɛk sɔp nyɛ ɲanɔɲk ti mɔ, kɔ ɲayɛksɛ kɔ ɲaɲkɔ ɲaloku ti dare dɔɲaɲ kɔ aka sɔdɔrɛ sɔkɔsɔk. ³⁵ Kɔ afum ɲander kɔmɔmɔn tɔkɔ tɛnɔcɛpɔr di mɔ. Kɔ ɲander nɔnɔ Yesu eyi mɔ, kɔ ɲambɔp fum wɔkɔ yɔɲk yɛlɛc yɛnalukus darɔɲ mɔ, pɔndɛ Yesu dɔntɔf, pɔbɛrɛnɛ yɔmɔs pɔc-yɔ mes bel-bel, kɔ afum ɲɛ ɲanɔdɛr kɔmɔmɔn mɔ ɲanesɛ. ³⁶ Afum akɔ ɲananɔɲk mes mamɔkɔ mɛnɔcɛpɔr mɔ, ɲalɔmɔr akɔ ɲanɔdɛr kɔmɔmɔn tɔkɔ anɔyɔc kɔ mɔ. ³⁷ Kɔ afum a atɔf ɲa Kadara fɔp ɲaloku Yesu a pɔyɛfɛ ndarɔɲaɲ pɔkɔ, bawo ɲananɔɲkanɛ kɔnɛsɛ. Kɔ Yesu embɛrɛ debil k'olukus. ³⁸ Fum wɔkɔ Yesu ɛnalukɛ yɔɲk yɛlɛc darɔɲ mɔ, ɛlɛtsɛnɛ Yesu a pɔtam kɔcɛ kɔ pɔyɔ kɔ dɔntɔf. Mba kɔ Yesu ombɔpɔrɛ kɔ pɔc-loku: ³⁹ «Mɔlukus nɔnɔ ndaram. Mɔkɔ mɔc-loku afum tɔkɔ Kanu kɔyɔn'am mɔ fɔp.» Kɔ fum nwe ɔɲkɔ pɔlɔku dare disɛ fɔp mes mɔkɔ Yesu ɛnɔyɔnɛ kɔ mɔ.

*Wan wɔran wɔka Sayirus, kɔ wɔran wɔka
ɛnɔgbɔɲɛnɛ yɔmɔs ya Yesu mɔ*

(Mt 9:18-26; Mk 5:21-43)

⁴⁰ Yesu kɔlukus kɔn, kɔ afum ɲaɲkɔ ɲafaynɛ kɔ, bawo fɔp fɔɲɔc-kar kɔ. ⁴¹ Kɔ fum wɔlɔma, pac-we kɔ Sayirus, nwe ɛnɔyɔnɛ wɔbɛ wɔka **dɔkɔcɔpɔs** mɔ, owɔr nde pɔc-dɛr. Kɔ Sayirus ɛfɔntɔrɛ dɔntɔf, k'osumpɔr Yesu wɛcɔk, pɔc-lɛtsɛnɛ kɔ kɔwɔsɛ kɔdɛr ka kɔlɔ kɔn. ⁴² Bawo ɛnɔyɔ wan wɔran wɔkin gbɔɲ, nwe ɛnasɔtɔ mɛrɛn wɔcɔ kɔ mɛrɔɲ mɔ, pɔc-fi. Nte ɛyɛfɛ kɔkɔ mɔ, kɔ kɔnɔy kɔmɛpɛnɛ kɔ hanɲ ɲac-yɔmɔsɔr kɔ kɔɲɛsɔm. ⁴³ Wɔran wɔlɔma ɛnɔyɔ di, wɔkɔkɔ pɔc-yɔk kɔyɛfɛ ka mɛrɛn wɔcɔ kɔ mɛrɔɲ ta pɔɲɔcɔmbɔrɔs-ɛ. Wɔran nwe ɛnɔbɛrɛsɛ dɔka dɔn fɔp nɔnɔ atɛn cɔl ɲayi mɔ, nte tɔɲsɔɲɛ

pataməs kə mə. Mba ali fum enatam fə kətaməs kə. ⁴⁴ Kə wəran nwe ələtərne Yesu tadarəŋ, k'ongbuŋəne dobol da duma dən. Gbəŋcana babəkə kə kəwur mecir kaŋkə kənayi kə mə kəsakə. ⁴⁵ Kə Yesu eyif: «Anə ogbuŋən'em-ε?» Nte afum fəp ŋambupərə ti mə, kə Piyer oloku: «Wətəkse afum ŋaŋkel'am waca nwe fəp!» ⁴⁶ Kə Yesu oloku: «Fum wələma oŋgbuŋən'em, bawo iŋcərə a fənəntər fələma fəwur'im dəris.» ⁴⁷ Nte wəran nwe eŋcərə a Yesu eŋcərə fə fum oŋgbuŋəne kə mə, k'ender pəc-yikce, k'entəmpəne Yesu wəcək dəntəf. K'oloku afum fəp fər kirin tes təkə tenasəŋe kə kəgbuŋəne ka duma da Yesu mə, kə təkə docu dən denatamne gbəŋcana babəkə mə. ⁴⁸ Kə Yesu oloku kə: «Wan kem, kəlan kam kəyac'am, məkəne abəkəc ŋoforu.» ⁴⁹ Yesu eyi kəlok-loku kaŋkə, kə fum wələma ender kəyefe ka ndena wəbe ka **dəkəcpəs** da dare, k'ender pəloku: «Wan kam efi, ali mənəras fə sə wətəkse kəkə di.» ⁵⁰ Mba Yesu enane fum nwe kəloku ka wəbe wəka **dəkəcpəs** defi da wan kən, k'oloku wəbe nwe: «Ta mənese! Məlan gbəcərəm, wan kam entamne.» ⁵¹ Nte ŋalukus dəkər mə, Yesu owose fə fum kəberə kə nkən mənə Piyer, Saŋ, Sak, wan wəran nwe kas kə kərə gbəcərəm, ŋə enawose kəberə nnə wan wəran wəfi nwe eyi mə. ⁵² Kə afum fəp ŋambok ŋac-ləm pəcuy paŋan tetən. Kə Yesu oloku: «Ta nəbək! Efi fə, kədire k'endə.» ⁵³ Kə afum ŋayefe kəsələr Yesu, bawo afum aŋe ŋanacərə a wan wəran nwe efi. ⁵⁴ Kə Yesu osumpər wan wəran nwe kəca, k'oloke dim dəpəŋ: «Wəyecərə, məyefe!» ⁵⁵ Kə amera ŋən ŋender kə, gbəŋcana babəkə k'eyefe, kə Yesu oloku a pasəŋ kə yeri. ⁵⁶ Kə cusu cəwos akombəra aka wan wəran nwe, kə Yesu oloku ŋa a ta ŋaləmər nwe o nwe nte tenjepər mə.

9

Yesu osom acəpse ən darəŋ wəco kə merəŋ (Mt 10:5-15; Mk 6:7-13)

¹ Kə Yesu ewe Asom ən aŋe wəco kə merəŋ, k'əsəŋ ŋa fənəntər kə kətam ka kəbeləs yəŋk yelec fəp, kələkənə kətam ka kətaməs ka docu. ² Kə Yesu osom ŋa kəkə-dəŋk **dəbe da Kanu**, kə kətaməs ka docu. ³ K'oloku ŋa: «Ta nətəmpərəne daka o daka

teta dəpə, ta nətəmpər togbo, ta nətəmpər tələba, ta nətəmpər tocom, ta nətəmpər pəsam, ta nwe o nwe pətəmpər suma mərəŋ. ⁴ Nnə o nnə aŋkə-baŋ'un waca mərəŋ mə, nəyi di, difə nəndəkə-wur a nəsumpər dəpə donu kəkə. ⁵ Nnə o nnə afum ŋantəkə-wos'on kəyi mə, kə nəndewur dare dadəkə-ε, nəkoŋ-kəŋ wəcək wonu, itə endeyəne sede nnə ŋayi mə. ⁶ Kə asom aŋe ŋawur ŋac-kət sədare; ŋac-dəŋk toloku tətət ta Kanu, ŋac-taməs acuy mofo fəp.

Pəciyanə pa Herodu

(Mt 14:1-12; Mk 6:14-29)

⁷ Nte Alkaly Herodu ene mes mme meŋc-cepər mə, kə pəŋciyanə kə. Bawo aləma ŋaŋc-loku a Saŋ entime afi daco; ⁸ aləma ŋac-loku, a Eliya eder, aləma ŋac-loku, a wədəŋk wəka Kanu wəcəkə-cəkə wələma oluksərne sə kəder. ⁹ Kə Herodu nkən oloku: «Inagbinti Saŋ domp! Anə əyənə fum wəkawə aŋloku tetən mə-ε?» Kə Herodu efaŋ kənəŋk kə.

Yesu kəsəŋe ka afum wul kəcəmət (5000) kənəmbərə

(Mt 14:13-21; Mk 6:30-34; Saŋ 6:1-14)

¹⁰ Kə asom ŋander ŋalukse Yesu təkə ŋanayo mə fəp. Kə Yesu elək ŋa kə ŋawurne kəsək, ntende dare da Betsayida. ¹¹ Kə afum ŋaŋcərə kəwur kəŋan kə ŋaŋcepse ŋa darəŋ. Kə Yesu owose ŋa kəder, k'əŋkə pəc-loku ŋa teta **dəbe da Kanu**, k'entaməs sə aŋe ŋanətətamne mə. ¹² Nte dec dəyefe kəkəle mə, kə Asom ən ŋalətərne kə ŋac-loku: «Məyə oŋ məsak afum akanə ŋakə ŋaten dəkədire kə yeri nde sədare nse səŋkel nnə mə; bawo dətəgberə ayi wəkawə.» ¹³ Kə Yesu oloku ŋa: «Nəna nəsəŋ ŋa yeri.» Kə Asom ən ŋaloku kə: «Cəcom kəcəmət kə lop mərəŋ gbəcərəm yə səyə, məfaŋ oŋ a səkə səwaye kənay kaŋkə yeri ba?» ¹⁴ Mba afum aŋe ŋaŋc-bəp afum wul kəcəmət (5000). Kə Yesu oloku Asom ən: «Nəyə ŋa ŋaləŋkanə afum 50-50.» ¹⁵ Kə asom ən ŋayə təkə Yesu enaloku ŋa kəyə mə, kə ŋandəs ŋa fəp. ¹⁶ Kə Yesu elək cəcom nce kəcəmət kə lop nyə mərəŋ, k'eyekti fər dareŋc, k'ontolanə yeri nyə nnə Kanu kəyi mə. Kə tēyefe dənda k'entipi yeri nyə a k'endesəŋəs yi acəpse a ŋayerəs kənay kaŋkə. ¹⁷ Kə afum akəkə fəp ŋandi yeri nyə kə ŋanəmbərə. Nte anawetəs

yeri yeləpəs nye mə, yenayə cəfala wəco kə merəŋ.

Piyer oloku a Yesu əyəne nwe Kanu kəyək-yək mə

(Mt 16:13-19; Mk 8:27-29)

¹⁸ Dəsək dələma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** taciŋa, acəpsə ən darəŋ ŋaləŋkanə kə kəsək. Kə Yesu eyif ŋa: «Toloku ta afum, anə iyəne-ε?» ¹⁹ K'acəpsə ən darəŋ ŋaloku kə: «Nte aləma ŋaloku mə, a Saŋ wəgbət afum dərömun məyəne, k'aləma ŋaloku a Eliya məyəne; aləma a wədəŋk wəka Kanu wəcəkə-cəkə wələma ə məyəne nwe eyefe afi dacə mə.» ²⁰ Kə Yesu eyif ŋa sə: «Kə cəke cə nəna nəŋcem-cəmnən'em kəyəne-ε?» Kə Piyer oloku Yesu: «Wəyək-yək wəka Kanu məyəne.»

Yesu kəcam defi dən kə kədeyefe kən afi dacə

(Mt 16:20-28; Mk 8:30-9:1)

²¹ Kə Yesu entin-tin ŋa kəcaŋke ti, ta ŋaloku ti fum o fum. ²² K'ənəcər a pənamar dis dələl Wan ka fum bel-bel; abeki, aləŋne apəŋ kə atəkse sariye ŋabeləs kə; padif kə; pəyefe defi tataka tən ta maas.

²³ K'oloku afum fəp nte: «Kə fum efaŋ kəcəps'em-ε, wəkayı pəsək kəcəm-cəmne tetən ta sərka, wəkayı pəwose kəsək məfaŋ mən pəwose kətərə haŋ pəfi * dəsək o dəsək, pəcəm'em darəŋ. ²⁴ Bawo, nwe o nwe efaŋ kəyac kəyi doru kən mə, kəŋsalpər kə; mba nwe o nwe ə kiyi kən doru kəsalpər kə tetem mə, eyac ki. ²⁵ Ake təyə fum kəsətə kən doru dandə fəp-ε, kə pəyəne fə wəkayı eyi kəgbaləne kə pəyəne fe ti wəkayı pəc-ləsərne-ε? ²⁶ Nwe o nwe elapərn'em kə moloku mem, Wan ka fum endekə-sədəmnə-wose kəyac mənə wəkayı k'endeder **pəmot pa pələl pa dəbe** da Papa-ε, kə mələkəe mecempi. ²⁷ Ic-loku nu kaŋce: Afum akin akin ŋayı nno kəfo kaŋke aŋe ŋantədewak defi ta ŋantanəŋk **dəbe da Kanu** mə.»

Piyer, Saŋ kə Sak ŋanəŋk Yesu pəyi pəmotu pa debeki da Kanu disre

(Mt 17:1-8; Mk 9:2-8)

²⁸ Nte Yesu oloku moloku maməkə mə, kə mata camət-maas məŋcəpər, k'ələk Piyer,

Saŋ kə Sak, kə ŋampe tərə kəroŋ **kəkə-lok-lokər Kanu**. ²⁹ Yesu eyi kəsali, kə kəro kən kəsəkər, kə yamos yən yənəŋkanə kəferə yoc-motər-motər. ³⁰ Pəwən fe kə afum merəŋ ŋayefe kələk-loku kə nkən: Musa kə Eliya ŋanayı, ³¹ aŋe aŋc-nəŋk **pəmot pa pələl** pa debeki da Kanu disre mə. Nəcəloku Yesu kəkə kən nke kəŋkəyi Yerusalem mə. ³² Tetəŋne Piyer k'asol ən ŋac-dire pəpəŋ; nte ŋantime mə, kə ŋanəŋk Yesu pəmot pa debeki da Kanu disre, kə afum merəŋ akə ŋanacəme kə nkən mə. ³³ Təm nte afum akəkə merəŋ ŋaŋc-gbəyene kə Yesu mə, kə Piyer oloku kə: «Wətəkse pəntese su kiyi ka nno. Səcəmbər **cəbal cəcpe-cəpe** maas, ŋin ŋam, ŋin ŋa Musa, kə ŋin ŋa Eliya.» Piyer ənacəre fe nte oŋc-loku mə. ³⁴ Nte oŋc-loku tatəkə mə, kə kəp kənder kəgbəpərne ŋa kə kənese kəsumpər acəpsə a Yesu darəŋ nte ŋananəŋk kəp kaŋkə kəc-der kəgbəpərne ŋa mə. ³⁵ Kə dim dowur kəp kaŋkə disre, doc-loku: «Wəkawe əyəne wan kem, nkən iyək-yək: Nəcəŋkəl kə!» ³⁶ Nte ane dim dadəkə mə, k'anəŋk Yesu pəcəme sona. K'acəpsə a Yesu darəŋ ŋaŋcaŋk ali fum ənaloku fe sə wəkəs tələma nte ənəŋk mə mata maməkə.

Yesu kətaməs ka wan nwe ŋəŋk ŋələc ŋenatəŋkulu-toŋkulu

(Mt 17:14-18; Mk 9:14-27)

³⁷ Dəcəkəsək nte ŋantor kəyefe dətərə mə, kə afum alarəm ŋander kədəfayne Yesu. ³⁸ Kə fum wələma oŋkulərne kənay kaŋkə dacə: «Wətəkse ilətsen'am məməmən wan kem, bawo wəkin wəkawe gbəŋ iyə. ³⁹ Nəŋk ŋələc ŋələma ŋembere kə, kə ŋəsəŋe kə kəkule-kule gbəŋcana babəkə, kə ŋeyikəc kə pəpəŋ, kə ŋəsəŋe kə kəfoc kəwur kə dəkusu; kə ŋələləs kə dis, a kə ŋendesək kə. ⁴⁰ İlətsene acəpsə-am darəŋ kəbeləs ka ŋi, mba ŋantam fe ti.» ⁴¹ Kə Yesu oŋkulərne: «Nəna afum alec a təm tante, atələŋ Kanu, təm cəke tə pəmar sə iyi kə nənə-ε? Təm cəke tə pəmar sə itəmpər te tonu-ε? Məkere wan kam nno.» ⁴² Nte wan wəkəkə oŋc-lətərne Yesu mə, kə ŋəŋk ŋeŋgbal kə dəntəf kə ŋeyikəc kə pəpəŋ. Mba kə Yesu əŋgbəŋ-gbəŋər ŋəŋk ŋələc ŋaŋəkə, k'əntaməs wan wəkəkə, k'əsəŋ

* **9:23** «kəgbəŋne kətək ka gbekə kən» = ti disre: «kəwose kəsəŋne defi dəsək o dəsək pəmə təkə Yesu ənayə ti mə.»

kɔ kas. ⁴³ Kɔ cusu cəwos afum fəp kənanj kə fənəntər fəpən fa Kanu.

*Yesu kəgbəkərə kən kəloku defi dən
(Mt 17:22-23; Mk 9:30-32)*

Nte mes maməkɔ Yesu ɔnc-yɔ mɔ mec-ciyenɛ afum mɔ, k'oloku acɛpsɛ ɔn darən:
⁴⁴ «Nəna nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mamɛ: Kəbɛr k'ander Wan ka fum afum dəwaca. ⁴⁵ Mba acɛpsɛ ɔn darən ŋanacərə fɛ tedisrɛ ta toloku tatəkɔ ɔnc-loku mɔ; tənagbɔpne ŋa, nte tənɔŋe ta ŋanɔcərə ti mɔ. Kɔ ŋanese kəyifət kɔ tedisrɛ ta toloku tatəkɔ.

*Anɔ ecepər nu fəp-ɛ?
(Mt 18:1-5; Mk 9:33-37)*

⁴⁶ K'acɛpsɛ ɔn darən ŋayefɛ kəyifətene nte tənɔŋe ŋacərə nwe eŋcepər ŋa dəkəcəme mɔ. ⁴⁷ Yesu nwe ɛnacərə mɛcɛm-cɛmnɛ mme meyi ŋa dəcɔr mɔ, ɛlɛk wan wəfət wəkin, k'eŋcəmbərɛne kɔ. ⁴⁸ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nwe o nwe ɛbanj wan wəkawɛ kəbanj kətət tetem, ɛmban'im ina sərka pətət; nwe o nwe ɛban'im, ɛmbanj wəkɔ osom'im mɔ. Bawo fum wəkɔ eŋcəmbərɛne dəkəcəme defət mɔ, ɔyɔne wəkɔ eŋcepər nu fəp.»

*Nwe ɔntɔc'am mɔ, ɛfan'am
(Mk 9:38-40)*

⁴⁹ Kɔ Saŋ ɛlɛk moloku k'oloku: «Wətəkse sənənəŋk fum wəlɔma pəc-beləsɛ yəŋk yelec tewe tam; kɔ səfanj kəmɔne kɔ, bawo wəkayi eŋcəme f'am darən pəmɔ səna.» ⁵⁰ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Ta nəmɔne kɔ ti; bawo fum nwe ɔntɔc'am mɔ, ɛfan'am.»

Dare dəlɔma da Samari kəfati kəbanj ka Yesu

⁵¹ Nte dəsək delek da Yesu doru dənɔc-lətəs mɔ, k'olokune a mɛne pəkɔ Yerusalem gbəs.
⁵² K'osom afum alɔma ŋayi kɔ kirinj. Kɔ akakɔ ŋayi kirinj kɔ ŋanj kɔ ŋabəp dare da Samari dəlɔma, nte tənɔŋe ŋalompəsneɛ kɔ mɔ. ⁵³ Mba kɔ aka dare dadəkɔ ŋafati kəbanj kɔ, bawo Yerusalem ŋanɔc-kɔ. ⁵⁴ Nte afum aŋe ŋanəŋk ti mɔ, acɛpsɛ a Yesu darən, Saŋ kɔ Sak ŋaloku: «Wətəkse, məfanj səlɔku nɛŋc dotor kəyefɛ dəkəm deləsər ŋa?» ⁵⁵ Kɔ Yesu eŋkafələ k'entefərɛne ŋa, k'ɛgbəŋ-gbəŋər ŋa. ⁵⁶ Kɔ ŋayefɛ kɔ ŋanj kɔ dare dəlɔma.

*Aŋe ŋafanj kəcəme Yesu darən mɔ
(Mt 8:19-22)*

⁵⁷ Nte ŋanayi dɔpɔ kəkɔ mɔ, kɔ fum wəlɔma oloku kɔ: «Inɔcəm'am darən nɔ o nɔ mənjkɔ mɔ.» ⁵⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Yeterer yəyɔ bi kɔ bɛmp yəyɔ wəlɔ wa yi; mba Wan ka fum ɔyɔ fɛ nɔ ɛntam kəboc domp mɔ.»
⁵⁹ Kɔ Yesu oloku fum wəlɔma: «Məcəm'em darən.» Kɔ fum wəkakɔ oloku kɔ: «Wətəkse, məwos'em kərəsna ikɔ iwup papa kem.»
⁶⁰ Kɔ Yesu oloku fum wəkakɔ: «Məsak afi ŋawup afi; kɔ mənə, məkɔ mədəŋk **dɛbɛ da Kanu.**»

⁶¹ Kɔ fum wəlɔma oloku: «Kəcəm'am k'inder darən Wəbɛ, mba məkar ikɔ kərəsna ilembərɛne aka kəlɔ kem disrɛ.»
⁶² Kɔ Yesu oloku kɔ: «Nwe o nwe edebifte cəna a wəkayi pəc-məmən tadarən, entesɛ fɛ kədəŋk ka **dɛbɛ da Kanu.**»†

10

*Kəsom ka acɛpsɛ darən 72
(Mt 10:7-16)*

¹ Nte tatəkɔ tənɔcəpər mɔ, kɔ Wəbɛ ɛyɛk-yɛk sɔ afum 72 alɔma, k'osom ŋa mɛrən mɛrən ŋayi kɔ tekirinj kəkət ka sədare kɔ mofɔ fəp mme pənamar kɔ kəkɔ mɔ. ² K'oloku ŋa: «Dale detel dembek, mba atel ŋampice. Nələtsenɛ wəkə dale detel dandɛ, pəsak atel ŋade ŋatɛl dale dən. ³ Awa! Nəkɔ, isak'un nəkɔ pəmɔ nte aŋsak ŋkesiya calma daco mɔ. ⁴ Ta nətəmpərəne pəsam pa delek, ta nətəmpərəne ləba, ta nətəmpərəne cɔfta, ta nəyifɛne sɔ kɔ fum o fum dɔpɔ. ⁵ Kəlɔ nke o nke nəndekɔ-bɛrɛ mɔ, nəkulɛ kərəsna: «Kanu kəbɛrɛ pəforu kəlɔ kanjkɛ!» ⁶ Kɔ pəyɔne, fum wəkə pəforu eyi kəlɔ kanjkɔ-ɛ, pəforu ponu penyi kɔ kəronj; kɔ pəyɔne fɛ ti-ɛ, pəforu papəkɔ poluksərn'on. ⁷ Nəyi kəlɔ kanjkɔ, nədi yeri, nəmun domun da kəlɔ kanjkɔ; bawo pəmar pasəŋ wəbəc kəway kən. Ta nəc-cali-cali wəlɔ de! ⁸ Dare ndɛ o ndɛ nəbɛrɛ a paban'un mɔ, nədi yeri yəkɔ aŋsəŋ'un mɔ. ⁹ Nətaməs acuy akɔ ŋayi di mɔ, nəloku ŋa: «**dɛbɛ da Kanu** dələtərn'on.» ¹⁰ Dare ndɛ o ndɛ nəkɔ ta amban'un mɔ, nəkɔ ndɛ abanjka ŋanjan nəloku: ¹¹ «Səŋkəŋər'un kəbof ka dare donu ali nke kəsoptɛ su dəwɛcək mɔ, səluks'on ki; nətam

† 9:62 «entesɛ fɛ kədəŋk ka dɛbɛ da Kanu» kɔ pəyɔne fɛ ti-ɛ, «ɛmar fɛ dɛbɛ da Kanu.»

kɛcɛrɛ a **dɛbɛ da Kanu** dɔlɔtɛrnɛ.» ¹² Ic-lok'un a dɔsɔk dadɔkɔ, tɔyɔ nte andeyɔ dare dadɔkɔ mɔ, tendeyɛnk tecepɛr ta Sodom.»

Sɔdare nse sɔfati kɛlanj mɔ
(Mt 11:20-24)

¹³ «Pɛlɛcɛr'am mɛna dare da Korasin! Pɛlɛcɛr'am mɛna, dare da Betsayida! Bawo **mes mɛwɛy-wɛy mmɛ Kanu kɛmmɛntɛr** ayɔ nnɔ ndoronu mɔ, m' anayɔ sɔdare sa Tir kɔ Sidɔn-ɛ, kɔ njanasɛkpɛr mera pɛwɔn, nɔcɛmɛ pɛlɔmpu darɛnj, nɔbɛrne yamos yanjan ya kɛbɛl, nɛnde nɔmɔncnɛ! ¹⁴ Itɔ endesɔnjɛ dɔsɔk da kiti ka Kanu dadɔkɔ, pɛfɔdeyɛnkɛr Tir kɔ Sidɔn pɛmɔ nɛna. ¹⁵ Kɔ mɛna, dare da Kapɛrnayum, mɛncɛm-cɛmɛnɛ a andekɔ-pɛn'am hanj darenc? Ala! Andekɔ-tor'am dɛntɔf hanj nnɔ afum afi nɔayi mɔ. ¹⁶ Nwɛ ɛncɛnkɛl'un mɔ, ɛncɛnkɛl'im. Kɔ nwɛ ɛnɔwɛnɛs'un mɔ, ɛwɛnɛs'im, k'ɛwɛnɛs wɛkɔ osom'im mɔ.»

Kɛlukus ka acɛpse darɛnj 72

¹⁷ Kɔ afum 72 anjɛ anasom mɔ nɔalukus pɛbotu disrɛ kɔ nɔaloku: «Wɛbɛ! Ali yɔnk yɛlɛc fɛp yɛnayi su dɛntɔf tewe tam.» ¹⁸ K'oloku nɔa: «Indɛnanɛnk Sentani kɛtɛmpɛnɛ kɛyɛfɛ darenc pɛmɔ tɔkɔ pɛnjmot mɔ. ¹⁹ Nɛcɛnkɛl: Isɔnj'un kɛtam kɛkɔt ka bok kɔ mɛkɛlɛncɛr kɛronj kɛlɛkɛnɛ fɛnɔntɛr fa ater anu fɛp, daka o daka dɔfɔtam kɛyams'on ti. ²⁰ Mba ta pɛbɔt'un nte yɔnk yɛlɛc yeyi nu dɛntɔf mɔ, mba pɛbɔt'un nte anjic mewe monu nde darenc, ndena Kanu mɔ.»

Pɛbotu pa Yesu
(Mt 11:25-27; 13:16-17)

²¹ Tɛnatɔnjɛ, **Amera Njɛcɛmpi nɔa Kanu** nɔsɔnjɛ pɛnanjkanɛ kɛbɔt Yesu, k'oloku: «Injɛk-yekɛs'am, Papa, Wɛbɛ wɛka darenc kɔ dɛntɔf, nte mɛmɛnkɛr abeki kɔ asoku sɔbomp mes mamɛ, a kɔ mɛmɛntɛr mi awut afɛt mɔ. Ey, Papa, bawo tatɔkɔ tɔ mɛfanj ti. ²² Ic-lok'un a Papa kem ɛmbɛr'im ca fɛp dɛwaca. Nwɛ o nwɛ ɛncɛrɛ fɛ nwɛ ɔyɔnɛ Wan mɔ, kɔ pɛntɔyɔnɛ Papa-ɛ; nwɛ o nwɛ ɛncɛrɛ fɛ sɔ nwɛ ɔyɔnɛ Papa mɔ, kɔ pɛntɔyɔnɛ Wan-ɛ, kɔ afum akɔ Wan ɛnfɛnj kɛlɔku ti mɔ.»

²³ Kɔ Yesu ɛnkɛfɛlɛ k'ɛntɛfɛrnɛ acɛpse ɔn darɛnj, k'ɛyɛl dim, pɛc-loku nɔa: «Pɛmbɔt fɛr yɔkɔ yɛnjɛnk mɔkɔ nɔyi kɛnɛnk mɔ! ²⁴ Bawo adɛnjɛ a Kanu kɔ abɛ a tɔf yɛlarɛm njanafɛnj

kɛnɛnk mmɛ nɔyi kɛnɛnk mɔ, mba njananɛnk fɛ mi; njanafɛnj kɛnɛ mmɛ nɔyi kɛnɛ mɔ, mba njanane fɛ mi.

Capafɔ ca wɛSamarɛ wɛtɔt

²⁵ Kɔ wɛtɔkɛ sariyɛ wɛlɔma ɛyɛfɛ k'oloku Yesu, nte ɛfanj kɛcɛrɛ kɔ towul mɔ. K'ɛyif Yesu: «Wɛbɛ, cɛkɛ cɔ pɛmar iyɔ kɛsɔtɔ ka kɛyi wɛyɛnj katina-ɛ?» ²⁶ Kɔ Yesu ɛyif kɔ: «Cɛkɛ cɔ anjic nde buk ba sariyɛ-ɛ? Cɛkɛ cɔ mɛnkɛranj bi disrɛ-ɛ?» ²⁷ Kɔ fum nwɛ oloku Yesu: «Pɛmar mɛbɔtɛrɛ Wɛbɛ Kanu abɛkɛc nɔam fɛp, amɛra nɔam fɛp, fɛnɔntɛr fam fɛp, kɔ kɛsɔk kam domp fɛp. Kɔ telip-ɛ, mɛbɔtɛr wɛnc'am pɛmɔ tɔkɔ mɛmbɔtɛrnɛ mɛna sɛrka mɔ.» ²⁸ Kɔ Yesu oloku kɔ: «Mɛlɔku ti bel-bel, mɛyɔ tatɔkɔ nte tɔnsɔnj'am kɛyi wɛyɛnj katina mɔ.» ²⁹ Mba nte wɛbɛ wɛka sariyɛ nwɛ ɛfanj kɛmɛntɛr dolɔmpu dɔn mɔ, k'ɛyif Yesu: «Anɔ ɔyɔnɛ wɛnc'im-ɛ?» ³⁰ Kɔ Yesu ɔnjɛbkɛrɛ moloku k'oloku: «Fum wɛlɔma ɛnɔyɛfɛ Yerusalem pɛc-kɔ Yeriko. Kɔ afum wɛkakɔ ɔnkɔ pɛbɛrɛ afum alɛc dacɔ, kɔ afum alɛc akakɔ nɔambanɛr kɔ daka dɔkɔ ɛnatɔmpɛr mɔ fɛp, kɔ nɔasut kɔ hanj pɛc-but kɛfi, kɔ nɔasumpɛr dɔpɔ kɔ nɔanjɔ. ³¹ Kɔ to-surɛnɛ wɛlɔnjɛ wɛlɔma osolnɛ sɔ dɔpɔ din dadɔkɔ; nte wɛlɔnjɛ nwɛ ɛnɛnk fum wɛkɔ anasut mɔ, k'ɛncɛpɛr dɔpɔ ntɛndɛ pɛbɔlɛ kɔ. ³² Kɔ wɛLewy wɛlɔma ɛndɛr sɔ kɛfo kin kanjɔ; kɔ wɛkakɔ sɔ ɛnɛnk fum nwɛ, kɔ nkɛn sɔ ɛncɛpɛr ntɛndɛ pɛbɔlɛ kɔ. ³³ Kɔ wɛSamarɛ wɛlɔma nwɛ ɔnjc-kɔ dɛlɛk mɔ, ɛndɛr pɛbɔp fum wɛkawɛ nte ɛnɛnk kɔ mɔ, kɔ nɔnɔfɛr dɛyi kɔ. ³⁴ Kɔ wɛSamarɛ nwɛ ɔlɔtɛrnɛ fum nwɛ, k'olonɔr runjɛ yɔn mɛmber, k'ɔmbɔy yi moro; k'ɛsɛktɛr yi. Kɔ wɛSamarɛ nwɛ ɛlɛk fum wɛkakɔ k'ɛndɛnj kɔ pɔkɔtɛnɛ pɛn kɛronj, k'ɛnjɛkɛrɛ kɔ karwanjɛ kɛlɔma, k'ɔnkɔ pɛbɔc kɔ di, k'ɛncɛmɛ tetɔn. ³⁵ Dɔckɔsɔk kɔ wɛSamarɛ nwɛ owurɛ gbɔlɛnj mɛrɛnj ba pɛsam, k'ɔsɔnj bi wɛka karwanjɛ. K'oloku kɔ: «Mɛgbɛkɛrɛ kɔ, mɛpɛ o mɛpɛ mɛndɛsɔnj kɔ mɔ, indɛlɛks'am pi dɛkɛlukus dem.» ³⁶ Kɔ Yesu ɔnɔcɛr: «Afum akanjɛ maas dacɔ anɔ ɔ mɛna mɛncɛm-cɛmɛnɛ kɛyɔnɛ ka wɛncɛ ka fum wɛkɔ afum alɛc njanasut mɔ?» ³⁷ Kɔ wɛbɛ wɛka sariyɛ nwɛ oloku: «Nwɛ ɛnɛmɛntɛr kɔ amɛra nɔbotu mɔ.» Kɔ Yesu

oloku wàbè wàka sariye nwe: «Awa, m̀ana s̀o m̀ak̀o m̀aỳo tat̀ak̀o.»

Yesu ndena Marta k̀o Mari

³⁸ Yesu ñayi d̀ap̀o k̀ak̀o k̀o acẽpse ɔn darəñ, k̀o ñamberẽ dare d̀al̀oma, k̀o wəran wə̀l̀oma pac-we k̀o Marta, emban k̀o nde ndərən. ³⁹ Marta enaỳo wəñc wəran wə̀l̀oma nwe añc-we Mari m̀o, k̀o wəñc nwe ɔñk̀o pəndè Wəbè dəntəf, pəc-cəñkəl moloku mən. ⁴⁰ Marta nkən pəsumpər yebəc yelərəm. K̀o Marta ender pəloku Yesu: «Wəbè t̀əfət̀ərəs'əm tante wəñc'im wəran ende pənd'am dəntəf pəsakər'em yebəc yayè sona m̀o? Məloku k̀o pəde pəmar'im.»

⁴¹ K̀o Yesu oloku k̀o: «Marta, Marta! M̀ayi k̀acəm-cəm̀nè k̀o k̀asimse teta mes melərəm.

⁴² Mba tes tin gbon t̀oỳo d̀ək̀acəmè. Mari èlèk da pəntesè m̀o, afəsə-bañər k̀o dənda.»

11

Yesu k̀o sali

(Mt 6:9-13; 7:7-11)

¹ Dəsək d̀al̀oma Yesu **pəc-lok-lokər Kanu** kəfo kə̀l̀oma. Nte elip m̀o, k̀o wəcẽpse kən darəñ wə̀l̀oma eyif k̀o: «Wətəkse, mətəkse su kəlòk-lokər Kanu, pəm̀o t̀ak̀o San enatakse acẽpse ɔn darəñ kəlòk-lokər Kanu m̀o.» ² K̀o Yesu oloku ña: «K̀o nənde k̀ac-lok-lokər Kanu-è, nəlòku: Papa!

Pacərə decempi da tewe tam;

Dèbè dam deder!

³ Məc-səñ su dəsək o dəsək kəcom kosu ka dəsək;

⁴ Məñanənè su kiciya kosu!

Awa, səna s̀o, səñanənè nwe o nwe ençiyane su m̀o.

Ta məsak su səcəm-cəm̀nè kəciya.»

⁵ K̀o Yesu oloku ña s̀o: «Ano entam kəyo wəkòs wəkin nu dacə, nwe enyefè cək-cək pək̀o pəbəp wanapa kən nde ndərən pəc-loku k̀o: «Wanapa məbər'im cəcom maas, ⁶ bawo wəbət kem wə̀l̀oma edər nde nderem cək-cək cañcè, mba ali paka iỳo fè mpe inşəñ k̀o pədi m̀o.» ⁷ K̀o wanapa kən wəkak̀o, eyi dukə̀l̀o m̀o oloku k̀o: «Ta mətərs'im! Anğbət kumba, səfəntərə k̀o awut'em, ifətam kəyefè isəñ'əm cəcom,» ⁸ ic-lok'un ti: Ali pəyənè f̀o əfəyefè pəsəñ k̀o ci bawo wanapa kən əf̀o, endeyefè pəsəñ k̀o daka o daka ndè efəñ m̀o, bawo wanapa

kən enğbəc gbəs a mənè pəsəñ k̀o. ⁹ K̀o ina, ilok'un: Nətola, anşəñ'un; nətən, nəñnəñk; nəsut-sut kumba, anğbite nu. ¹⁰ Bawo m̀ana nwe məntola m̀o, ampoç'am; m̀ana nwe məntən m̀o, məñnəñk; pagbite nwe onşut-sut kumba m̀o. ¹¹ Kas kərə kəyi nu dacə, nke wan kən ontola k̀o alop, pəsəñ k̀o abok m̀o? ¹² K̀o pəyənè fè ti-è, wan kən pətola k̀o ames nğbèñ, nkən pəsəñ k̀o tekələncər? ¹³ K̀o pəyənè f̀o nəna anğ nələcè m̀o, nəñcərə kəsəñ awut anu ca yətət, ta ake t̀o Kas nke kəyi nde dareñc m̀o, kəñkəsəñ Amera Nəcempi ñən anğ nənwer k̀o ñi m̀o!»

Yesu kəlukse moloku ma yem nyè an-abonçè k̀o m̀o

(Mt 12:22-30; Mk 3:22-27)

¹⁴ Dəsək d̀al̀oma Yesu pəc-beləs nən k nğlèc nğ nğnasəñe fum wə̀l̀oma kətə-lok-loku m̀o. Nte nən k nğlèc nən k nğwur k̀o m̀o, k̀o wətəlok-loku wəkak̀o olòk-loku, k̀o pəñciyane afum. ¹⁵ Mba k̀o afum al̀oma ñaloku: «Belsebul wəbè wəka yəñk yelèc, embelse yəñk yelèc.» ¹⁶ Nte al̀oma ñafəñ kəsumpər k̀o dəmòlòku m̀o, k̀o ñaloku k̀o a pəmentər t̀oỳo **təgbəkərè tin ntè tenjmentər a Kanu kəsom k̀o m̀o.** ¹⁷ Mba nte Yesu enacərə pəcəm-cəm̀nè pañan m̀o, k'oloku ña: «Dare ndè aka di ñandeyefərənè tanjan m̀o, dənłəpsər kələcè. Wə̀l̀o wa di wətempnè win win. ¹⁸ K̀o pəyənè f̀o Sentani eyi kəyefərənè k̀o nkən sərka-è, cəke c̀o dare dən dəntam kətèsè-è? Bawo nəlòku a Belsebul imbelse yəñk yelèc. ¹⁹ K̀o pəyənè f̀o ina Yesu, Belsebul imbelse yəñk yelèc-è, awut anu on, anə ɔ ñambelse yəñk yelèc-è? Itə ɔsəñe nte ña yati ñande kiti nu m̀o. ²⁰ Mba k̀o pəyənè f̀o fənəntər fa Kanu f̀o imbelse yəñk yelèc-è, **dèbè da Kanu** dender han nno nəyi m̀o. ²¹ K̀o fum wəka fənəntər ɔntəmpər posutnənè-è, ombum daka dən bel-bel ta tələm o tələm tənəñk di-è. ²² Mba k̀o fum wə̀l̀oma nwe embək k̀o fənəntər ender pəsut k̀o kəyefərənè pətam k̀o-è, wəkak̀o embanər k̀o yosutənè yən nyè enalan m̀o, pələk ca yən fəp pəyerəs. ²³ Nwe ɔntəyi k̀o ina m̀o, enter'im; mba nwe ɔntələnkan'em m̀o, mənşaməsər'em.»

Kəlucus ka nən k nğlèc

(Mt 12:43-45)

²⁴ «Nte n̄ɔŋk n̄ɛɛc n̄ɔŋkɔ n̄ɔwur fum nwe d̄aris mɔ, n̄ɔc-kɔ n̄ɛc-der n̄ɛc-cep̄er-cep̄er mofomowosu, n̄ɛc-t̄en d̄ak̄ayi. Kɔ n̄ɔnt̄sɔtɔ, kɔ n̄ɔluku: «Ilukus nde k̄alɔ kem nke inayefe mɔ.» ²⁵ Nte n̄ɔlukus mɔ, kɔ n̄ɛb̄ɔp k̄alɔ kan̄kɔ paf̄eŋ ki, palomp̄as di bel-bel. ²⁶ Awa! Kɔ n̄ɔŋk n̄ɛɛc n̄ɔŋkɔ n̄ɔŋkɔ, n̄ɛten akos an̄i ȳɔŋk yeɛc cam̄at-m̄er̄eŋ nȳe yen̄an̄kan̄e k̄al̄eɛc ȳetas ŋi mɔ; kɔ n̄ɔsol̄e yi kɔ yender yeɛc̄ame fum nwe dar̄eŋ. Awa, kɔ p̄al̄ec p̄en̄an̄kan̄e fum w̄akakɔ p̄etas t̄akɔ p̄en̄ayi kɔ mɔ.»

P̄at̄ɔt posoku

²⁷ Yesu eyi k̄aloku moloku mam̄akɔ, kɔ w̄aran w̄al̄oma ŋkul̄arne k̄en̄ay ka afum akakɔ dac̄ɔ: «P̄ab̄ɔt kor nke k̄an̄ab̄ek̄as'am mɔ, kɔ m̄ese m̄me an̄am̄es̄ar'am mɔ!» ²⁸ Mba kɔ Yesu ŋkul̄e: «P̄ab̄ɔt an̄e n̄an̄c̄an̄k̄al̄ toloku ta Kanu, n̄am̄en̄k̄arne ti mɔ!»

K̄awe ka t̄oyɔ t̄egb̄ek̄are t̄al̄oma nte t̄eyefe nde Kanu k̄ayi mɔ

(Mt 12:38-42)

²⁹ Nte k̄en̄ay k̄an̄c̄-m̄ep̄ne Yesu mɔ, kɔ n̄ayefe k̄aloku: «Afum a nd̄ek̄al̄ n̄ant̄ese f̄e; **t̄oyɔ t̄egb̄ek̄are nte t̄eyefe ndena Kanu mɔ** t̄ɔ n̄af̄an̄ k̄an̄an̄k; mba ali tin af̄ɔs̄o-ment̄ar̄ ŋa kɔ p̄aȳone f̄e ta Yunusa-ɛ. ³⁰ Bawo t̄akɔ teta Yunusa ten̄aȳone aka Ninewe t̄oyɔ t̄egb̄ek̄are mɔ, it̄ɔ teta Wan ka fum tend̄es̄o-ȳone afum a t̄em tant̄e t̄oyɔ t̄egb̄ek̄are. ³¹ D̄ɔs̄ak da kiti, w̄ab̄era w̄aka k̄aca k̄at̄ɔt (kɔ m̄ant̄ef̄arne nde dec dem̄pe mɔ), end̄etime t̄em ta kiti, p̄ac̄ame afum a nd̄ek̄al̄ f̄or kirin̄. End̄eyems̄ene ŋa, bawo k̄afo k̄ab̄ol-bolu ka dare d̄al̄oma k̄'en̄ayefe k̄'ender k̄ac̄an̄k̄al̄ k̄ac̄are p̄ak̄ɔt ka Sulemany. Mba fum eyi n̄nɔ nwe en̄cep̄er Sulemany mɔ! ³² D̄ɔs̄ak da kiti, afum aka Ninewe n̄and̄ek̄o-yef̄ar afum a nd̄ek̄al̄ n̄ayems̄ene ŋa, bawo aka Ninewe n̄anas̄akp̄ar m̄oyɔ man̄an, kɔ n̄anc̄ame p̄alomp̄u dar̄eŋ, nte n̄anane moloku ma Yunusa mɔ. Mba w̄al̄oma eyi n̄nɔ nwe en̄cep̄er Yunusa mɔ.»

Capaf̄ɔ ca lamp da dis

(Mt 5:15; 6:22-23)

³³ «Fum nwe o nwe ɔf̄om̄ot lamp p̄ek̄an̄k di kɔ p̄aȳone f̄e ti-ɛ p̄am̄en̄k di, mba p̄afos

p̄o an̄c̄amb̄ar di nte t̄an̄s̄an̄e an̄e n̄amb̄ere mɔ n̄an̄an̄k p̄owan̄k̄ara. ³⁴ D̄ɔf̄ar dam d̄oȳone lamp da dis. Kɔ d̄ɔf̄ar dam dentes̄e-ɛ, dis dam f̄ap̄ don̄mot̄ne; mba kɔ d̄ɔf̄ar dam d̄ant̄ates̄e-ɛ, dis dam s̄o kubump kɔ den̄yi. ³⁵ M̄ak̄emb̄arne ta p̄owan̄k̄ara m̄pe pey'am d̄aris mɔ p̄oȳon'am kubump. ³⁶ Kɔ dis dam domot ta tofo o tofo teyi nte teyi kubump mɔ, t̄em t̄at̄akɔ dis dam f̄ap̄ dem̄ar, p̄am̄o t̄akɔ lamp don̄mot'am kɔ dend̄emar-ɛ.»

Yesu k̄ab̄on̄ce aFarisi kɔ at̄ak̄se a sariye kiciya

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

³⁷ Nte Yesu en̄ayi k̄alok-loku mɔ, kɔ w̄aFarisi w̄al̄oma ɛ̄lets̄ene kɔ k̄ak̄o-di yeri d̄ɔs̄ak dad̄akɔ nde nd̄ɔr̄on. Kɔ Yesu emb̄ere k̄'ɔŋk̄o p̄and̄e am̄esa kirin̄. ³⁸ Kɔ p̄an̄ciyan̄e w̄aFarisi nwe nte Yesu en̄at̄o-gb̄ɔt waca d̄aromun * k̄aresna a p̄adedi yeri mɔ. ³⁹ Mba kɔ W̄ab̄e oloku kɔ: «N̄ana aFarisi, p̄alet kɔ s̄ap̄ɔt tadar̄eŋ ȳo n̄an̄s̄ak̄as, mba b̄ak̄ac̄ yonu disre n̄elas̄arne deke d̄aris kɔ k̄aȳo mes m̄eleɛ. ⁴⁰ N̄ana at̄ac̄are mes an̄e n̄aȳone mɔ, Kanu nke k̄alomp̄as tadar̄eŋ mɔ, baf̄o ki k̄alomp̄as s̄o tedisre ba?† ⁴¹ N̄ac-p̄oc̄e at̄oyɔ daka m̄pe pen̄yi s̄ap̄ɔt kɔ d̄ap̄alet yonu mɔ, f̄ap̄ fa yi f̄and̄es̄ak̄ n̄nɔ n̄ayi mɔ.

⁴² Mba p̄al̄ec̄ar'un n̄ana aFarisi! Bawo n̄an̄s̄on̄ Kanu farile fa m̄er̄ket kɔ mal̄an̄kan; mba n̄ac-p̄al̄er dolomp̄u kɔ k̄ab̄ɔt̄ar ka Kanu. Tat̄akɔ t̄o p̄amar paȳo, ta amp̄al̄arne t̄akɔ-ɛ. ⁴³ P̄al̄ec̄ar'un n̄ana aFarisi! bawo n̄amb̄ɔt̄ar d̄ak̄and̄e d̄ac̄ak̄o-c̄ak̄o **d̄ak̄ac̄ap̄as**, kɔ k̄ayif̄ k̄al̄el̄ nde amb̄aps̄ene mɔ. ⁴⁴ P̄al̄ec̄ar'un! bawo n̄ayi p̄am̄o cufu n̄ce ant̄ogb̄ek̄are mɔ, pac-k̄at̄ ci k̄aron̄ ta an̄c̄are-ɛ.»

⁴⁵ Kɔ fum w̄al̄oma at̄ak̄se a sariye dac̄ɔ ɛ̄lek̄ moloku, k̄'ɔŋkul̄arne: «W̄at̄ak̄se, kɔ m̄aloku tat̄ak̄o-ɛ, m̄an̄s̄unu s̄o s̄ana!» ⁴⁶ Kɔ Yesu oloku: «P̄al̄ec̄ar s̄o n̄ana, at̄ak̄se a sariye! Bawo n̄an̄sar̄es̄ar afum yesare nȳe n̄ant̄ot̄am mɔ, ta n̄an̄gb̄un̄en̄ene yi ali tel̄ar tonu-ɛ.»

⁴⁷ «P̄al̄ec̄ar'un! Bawo n̄ana ɔŋl̄o cufu ca ad̄an̄k a Kanu an̄e at̄em anu n̄an̄adif mɔ. ⁴⁸ K̄ament̄ar kɔ m̄and̄e tant̄e a m̄ana s̄o m̄awos̄e m̄oyɔ ma at̄em anu mam̄akɔ, bawo ŋa n̄an̄adif ad̄an̄k a Kanu, kɔ n̄ana n̄an̄l̄o cufu

* **11:38** C̄aFarisi, kɔ fum ɔŋk̄o k̄adi yeri-ɛ, m̄ene p̄agb̄at̄ k̄aresna waca d̄aromun. † **11:40** Kanu nke k̄alomp̄as tadar̄eŋ mɔ, baf̄o ki k̄alomp̄as s̄o tedisre ba? kɔ p̄aȳone f̄e ti-ɛ, nwe olomp̄as tadar̄eŋ mɔ, baf̄o nk̄an̄ olomp̄as s̄o tedisre ba?

cəŋan! ⁴⁹Itə əsəŋe kəcəre kətət ka Kanu disre, kəloku: «Indekene ɲa adəŋk kə asom.» Kə ɲandif aləma, kə ɲantərəs aləma, ⁵⁰itə endesəŋe afum a ndəkəl kədəkə-sare kiciya ka kədif ka adəŋk a Kanu akanje fəp, kəyefe nte doru doru cop mə, ⁵¹kəyefe mecir ma Abel, haŋ kəbəp ka ma Yakariya, nwe anadif nde Kələ kəpəŋ ka Kanu, kəfo kəcempi kə **an**gbip dacə mə. Ey, inlok'un ti: Andekə-yif ti afum a tɛm tantɛ.»

⁵²«Pələcər'un, nəna atəkse a sariye! Bawo nəliŋ tasapa pa kəcəre; nəna sərka nəmbere fe, nəwose fe sə acuru ɲabere akə ɲanafan kəbere mə.»

⁵³Nte Yesu owur nde kələ kanjə mə, kə pəntele atəkse sariye kə aFarisi nno eyi mə. Kə ɲayefe kəgbəŋ-gbəŋər kə, ɲac-yifət kə mes fəp, ⁵⁴ɲac-cəpe kə mowul, nte təŋsəŋe ɲanene kə yem dəmoloku mə.

12

Nəkembərne ta nəbaŋene dofum (Mt 10:26-27)

¹Tɛm tatəkə afum wul wul ɲanaləŋkanɛ, pəwurene pəmə ɲadenşərəne, kə Yesu oloku acəpse ən darəŋ kərəsna: «Nəkembərne lebin da aFarisi nde dəyənɛ kəbaŋene dofum mə. ²Tes o tes təgbəpne teyi fe nte pəntəmar paloku mə, nte o nte təŋgbəpne fe nte pəntəmar pacəre mə. ³Itə əsəŋe nte o nte tə nəloku kubump, andene ti daŋ pəŋ; kə nte məŋmənəkəs fum deləŋəs dukələ mə, andedəŋk ti kələ kəroŋ.»

Nwe pəmar nənese mə (Mt 10:28-31)

⁴«Ic-lok'un ti, nəna anapa'em: Ta nənese aŋe ɲandif dis gbəcərəm, kə tɛyefe dənda ta ɲantam tələm o tələm sə mə. ⁵Indementər'un nwe pəmar nənese mə: Nənese nwe endif pəkafələ sə pətam kələm'am Yahanama mə. Ey! Ic-lok'un, nkən pəmar nənese! ⁶Bafə gbaŋa kəcəmət y'aŋcaməs pəsam gbələŋ mərəŋ? Awa! Ic-lok'un a Kanu kəfəpəl ali ɲin yi dacə. ⁷Ali cəfon ca domp donu aləm ci fəp. Ta nənese; bawo pələl ponu pəŋcəpər pa gbaŋa yelərəm!»

*Amera Nəcempi ɲa Kanu ɲendetəkse pəmar acəpse a Yesu kəloku mə
(Mt 10:32-33; 12:32; 10:19-20)*

⁸«Ic-lok'un ti: Nwe o nwe owose afum alarəm dacə a wəcəpse kem darəŋ əyənɛ; Wan ka fum endesərəmnɛ-wose nno fər ya mələkɛe a Kanu kirin, a wəkən fum wəkəkə əyənɛ. ⁹Mba mənə nwe məndekə-bupərə ti afum dacə mə, Wan ka fum endesərəmnɛ-ce mənə wəkayi mələkɛe a Kanu fər kirin. ¹⁰Nwe o nwe oloku pələc pa Wan ka fum, andekə-ɲaŋnɛnɛ wəkayi; mba nwe o nwe ələməs **Amera Nəcempi ɲa Kanu**, afədəkə-ɲaŋnɛnɛ kə.»

¹¹«K'ande pac-liŋəs'un kəkekərə nde **dəkəcəpəs**-ɛ, kə pəyənɛ fe ti nda aboc kiti, kə pəyənɛ fe ti abɛ-ɛ, ta nəcəm-cəmne nte nəŋkəyacne, kə təkə nəŋkəloku mə; ¹²bawo **Amera Nəcempi ɲa Kanu** ɲendekə-təks'on gbəŋcana babəkə təkə pəmar nəndekə-loku mə.»

Capafə ca wəka daka wətəcərə tes

¹³Kə fum wələma oloku Yesu kənaŋ kanjə disre: «Wətəkse, məloku wəŋc'im a səyerɛnɛ kɛ kosu!» ¹⁴Kə Yesu oloku fum wəkəkə: «Anə ə 'cəmbər'im kəyənɛ ka wəboc kiti nu dacə, kə pəyənɛ fe ti, wəyer'un daka donu-ɛ?» ¹⁵Kə tɛyefe dənda, kə Yesu oloku ɲa: «Nəkembərne kəbətər ka kəyə daka delarəm, bawo bafə daka dadəkə dətəmpər tecepərəne ta fum doru, ali wəkayi pəyə daka delarəm.»

¹⁶Kə Yesu oloku ɲa capafə cələma: «Fum wəka daka wələma ɛnaŋə ntəf nyɛ yəŋc-tesɛ yəbəf mə. ¹⁷Pəc-cəm-cəmne, pəc-yifnɛ: «Cəke cə indeyə-ɛ? Bawo iyə fe kəfo nkɛ inləlonka yətɛl yem fəp mə.» ¹⁸Kə fum nwe olokunɛ, «Nte tə indeyə: Kəwəkəc kə inlə cələ cem, isɛl nce cəmbək mə, ilonka ci disre malə kə ca yem yələma. ¹⁹Kə tɛyefe dənda-ɛ, ilokunɛ dəbəkəc: «Iyə daka delarəm dəmənəkərne meren məlarəm; inşəm oŋ, idi, imun iwoləs.» ²⁰Mba kə Kanu kəloku kə: «Mənə Wəbəc, Wətəcərə tes! Pibi pa məkə yati pə andewer'am kiya kam doru; təkə məlompəs mə, anə ə məndesəkərə ti-ɛ?» ²¹Kə Yesu ənəcər: «Itə pəyi fum nwe endelonka daka dən, a ta Kanu kəŋnəŋk kəyə kən daka mə-ɛ.»

Kələŋ Kanu (Mt 6:25-34)

²²Kə Yesu oloku acəpse ən darəŋ: «Itə əsəŋe nte ilok'un: Ta nəcəm-cəmne teta

doru donu—ake nandedi-ε. Ta nacementemne sɔ teta dis donu—ake nandebɛrɛnɛ-ε. ²³ Bawo kɛyi doru kɛnɛpɛr yeri, kɔ dis deɛpɛr yamos. ²⁴ Nɛkɔkɛ bɛmp ya ser: Yɔfɔbɔf, yɔfɔtɛl, yɔfɔmɛɲkɛrɛnɛ, yɔyɔ fɛ cɛlɛ, mba Kanu kɛɲsɔɲ yi yeri. Nɛna nɛnɛpɛr bɛmp yayɔkɔ pɛbɔlɛ! ²⁵ Anɔ ɔ kɛcɛm-cɛmne kɔn kɛntam kɛbɛrɛnɛ kururu katin gbɔɲ kɛwon kɔn doru-ε? ²⁶ Kɔ pɛyɔnɛ a nɛfɔtam ali tes tɛfɛt-ε, ake nɛɲkɔcɛm-cɛmnɛnɛ tɔkɔ tɛɲcɛmɛ mɔ? ²⁷ Nɛgbɔtɛnɛ nte yɛlɛɲk ya dale yomprɔɲ mɔ: Yɔfɔbɔc, yɔfɔdu yamos, mba ic-lok'un, ali wɔbɛ Sulemany kɔ daka da debeki dɔn, ɛnɔyɔ fɛ yamos nyɛ yɛnatesɛ pɛmɔ pɛlɛɲk papɔkɔ pin mɔ. ²⁸ Yika yeyi mɔkɔ dale,alna pac-lɛm yi dɛnɛɲc, mba Kanu kɛɲsɔɲɛ pɛmar yi. Nɛna, aɲɛ kɛlanɲ konu kɛmpicɛ mɔ, nɛntam kɛlanɲ tes tin: Pipicɛ ɔɲ cɛke o cɛke, itɔ Kanu kɛndeyɔn'on! ²⁹ Kɔ nɛna, ta nɛtɔrɛsnɛ kɛcɛm-cɛmne teta yeri yɔkɔ nɛnde nɛc-di mɔ, ta nacementemne teta yomunɛs yɔkɔ nɛnde nɛc-munɛs mɔ. ³⁰ Bawo acuru a doru dandɛ ɲɔɲcɛm-cɛmne teta ca yayɔkɔ. Kɔ nɛna, Papa konu ɛɲcɛrɛ a nɛfanɲ yi. ³¹ Nɛtɛn **dɛbɛ da Kanu**; nkɔn Kanu endesɔɲ'un yɛlɛpɛs yɔkɔ.»

Daka kiyi ka dareɲɛ
(Mt 6:19-21)

³² «Ta mɛnesɛ, Atɛkɛs'em darɛɲ! Bawo pɛmbɔt Papa konu kɛsɔɲ konu daka da dɛbɛ dɔn fɛp. ³³ Nɛcamɛs daka donu, nɛpɔcɛ kɛway kɛɲkɔ atɔyɔ daka. Nte tɔɲsɔɲɛ nɛmɛɲkɛrɛnɛ daka daalna ndena Kanu mɔ. Daka da ndena Kanu dɔfɔlip! Dɛndo wɛke eyi fɛ nwe ɔɲlɔtɛrɛnɛ di mɔ; ate ɲeyi fɛ ɲɛ ɲɔɲsɔm di mɔ. ³⁴ Bawo da daka donu deɲyi mɔ, difɔ abɛkɛc ɲonu ɲɛɲyi.»

Abɔc aɲɛ ɲambum mɔ

³⁵ «Nɛgbɔɲcɛnɛ sɛbɛlɛt dɛfi, nɛmot sɛlamp sonu, nɛcɛmɛ bel-bel! ³⁶ Nɛyi pɛmɔ abum aɲɛ ɲandekar wɔbɛ kɛɲan kɛder kɛyɛfɛ dɛɲgbɔɲnɛ mɔ, nte tɔɲsɔɲɛ wɛkɔkɔ ɔɲc-kɔnɛnder pɛsut-sut kumba, ɲa ɲagbite kɔ ki katɛna mɔ. ³⁷ Pɛbɔt acar akakɔ wɔbɛ kɛɲan, ɔɲc-kɔnɛnder pɛbɔp kɔ pɛc-kar kɛgbite kɔ mɔ. Amina! Ic-lok'un ti: Endɛgbɔɲcɛnɛ bɛlɛt, pɛdɛs acar akakɔ dɛmɛsa kɛkɔ-di yeri, nkɔn pɛyerɛs ɲa yi. ³⁸ Ali pɛyɔnɛ fɔ cɛk-cɛk cɔ ender, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ε dɔsɔka, mba k'ɛmbɔp ɲa ta ɲandirɛ-ε, pɛbɔt ɲa!»

³⁹ «Nɛcɛrɛ bel-bel a kɔ wɔbɛ wɛka kɛlɔ ɛɲcɛrɛ tɛm nte wɛke ender mɔ-ε, ɔfɔsak kɔ pɛwɔkɛc kɛlɔ kɔn. ⁴⁰ Nɛna sɔ, nɛcɛmɛ bel-bel! Bawo Wan ka fum endeder tɛm nte nɛntɔyɔ kɔ amera mɔ.»

Wɔbɔc wɔlompɔ kɔ wɔbɔc wɔtɔlomp
(Mt 24:45-51)

⁴¹ Kɔ Piyɛr eyif Yesu: «Wɔbɛ, sɛna gbɛcɛrɛm ɲɔ mɛɲlɔku capafɔ canɛcɛ, ka fɛp fɔ mɛɲlɔku ti ba?»

⁴² Kɔ Wɔbɛ oloku: «Wɛcɛmbɛr-cɛmbɛr daka wɛrɛ olomp, pɛsɔk dɔmp-ε? Nkɔn ɔyɔnɛ nwe wɔbɛ ɔɲlɔku: <Isɔɲ'am yɛbɛc nyɛ: Mɛc-sɔɲ yeri afum aɲɛ ɲayi kɛbɛc'em mɔ, tɛm nte pɛmar mɔ.» ⁴³ Pɛbɔt wɛcar wɛkɔkɔ wɔbɛ kɔn ɔɲlukus pɛbɔpɛ kɔ yɛbɛc yayɔkɔ mɔ! ⁴⁴ Ilok'un ti, kɛɲcɛ kɔ: Nkɔn ɔ wɔbɛ kɔn ɔɲsɔɲ yɛbɛc ya kɛcɛmbɛr-cɛmbɛr ka daka dɔn fɛp! ⁴⁵ Mba kɔ wɛcar olokunɛ dɛbɛkɛc: <Wɔbɛ kem ɛntayɛfɛ fɛ kɛder,> pɛyɛfɛ kɛsut ka amarɛs arkun kɔ aran-ε, pɛc-di, pɛc-mun hanɲ pɛcis-ε, ⁴⁶ wɔbɛ ka wɛcar kakɔ endeder dɔsɔk ndɛ ɔntɔyɔ kɔ amera mɔ, dɛc ndɛ ɔntɔcɛrɛ mɔ, tɛm tatɔkɔ ɛmbɛlɛs wɛcar wɛkɔkɔ, pɛsɔɲ kɔ kɛway nke pɛmar pasɔɲ acar atɔnɛnɛ wɔbɛ kɛɲan mɔ. ⁴⁷ Wɛcar nwe ɛɲcɛrɛ tɛfanɲ ta wɔbɛ kɔn mɔ, ta olompɛsnɛnɛ kɔ mɔ, ta ɔɲyɔ tɔkɔ wɔbɛ kɔn ɛfanɲ mɔ, aɲsut wɛcar wɛkɔkɔ kɛsut kɛpɔɲ. ⁴⁸ Mba wɛcar nwe ɔntɔcɛrɛ tɛfanɲ ta wɔbɛ kɔn mɔ, pɛciya-ciya kɛlompɛs mɔ, wɛcar wɛkɔkɔ pɛpic pɔ aɲsut kɔ. K'anɛsɔɲ fum pɛlarɛm-ε, pɛlarɛm pɔ aɲwer kɔ. K'anɛsɔɲ kɔ kɛmɛɲk pɛlarɛm-ε, aɲɲanɲkanɛ kɛwer kɔ pɛlarɛm.»

Teta Yesu tɔsɔɲɛ afum kɛgbɛyɛnɛ
(Mt 10:34-36)

⁴⁹ «Nɛɲc d' inder kɛbɛr doru, k'ifanɛ di kɛmar! ⁵⁰ Pɛmar isɔtɔ kɛgbɔt dɛromun, kɔ kɛɲwon'im kɛyi. ⁵¹ Nɛɲcɛm-cɛmne a pɛforu pɔ ɲɲkɛrɛ kɛsɔɲ doru ba? Ala de, mba kɛgbɛy k'ɲɲkɛrɛ. ⁵² Kɛyɛfɛ ɔɲ tantɛ aɲɛ o aɲɛ ɲayi kɛcamɔt kɛlɔ disrɛ, ɲandɛgbɛyɛnɛ akɔ ɲayi maas akɔ ɲayi mɛrɛɲ. ⁵³ Kas kɛgbɛy wan wɛrkun, wan wɛrkun pɛgbɛy kas; kɛrɛ kɛgbɛy wan wɛran, wan wɛran pɛgbɛy kɛrɛ; kɔɲcɛra kɛgbɛy wɛran ka wan kɔn, wan-sɔ pɛgbɛy kɔɲcɛra.»

Kɛcɛrɛnɛ ka kɔm
(Mt 16:2-3)

⁵⁴ Kò Yesu oloku sò kə̀nay: «Kò nənə̀nk kə̀p kə̀gbə̀pər̀ne ntende dec dən̄kale m̀ə, nən̄kule katina: «Kə̀der kò wə̀cafən endeder!» Pə̀fə̀won wə̀cafən pə̀der. ⁵⁵ Mba kò nənə̀nk afef ɲa kə̀ca kətət ɲoc-wur-ε, nəloku: «Kə̀wone kò pə̀nder,» təkò nən̄loku ti m̀ə, itò ten̄yi. ⁵⁶ Nə̀na Aban̄ene dofum! Nə̀ntam kə̀cə̀re megbekə̀re ma təkò antə̀f kò kəm̄ yen̄yi m̀ə; ta ake tò nə̀ntə̀tam kə̀cə̀rene tegbekə̀re ta tem̄ tantε, nte teyεfe ndena Kanu m̀ə-ε?»

*Mə̀ten katə̀ɲne kò wə̀terene kam
(Mt 5:25-26)*

⁵⁷ «Ta ake tò nə̀ntə̀cə̀rene nə̀na sərka təkò pə̀mar nə̀yò m̀ə-ε? ⁵⁸ Kò mə̀ndeko kò wə̀yefə̀rene kam dən̄kiti-ε, mə̀wose nətə̀ɲne də̀pò kə̀resna. Kò pə̀yone fe ti-ε, en̄kekər'əm dabε. Wə̀boc kiti pə̀sə̀ɲ'am wə̀sə̀dar, wə̀sə̀dar εber'am də̀bili. ⁵⁹ Ic-lok'am mə̀fə̀wur də̀bili kò mə̀ntə̀lip kə̀sə̀ɲ pə̀sam pəkò mə̀ntə̀mpə̀re wə̀kekə̀re kam də̀bili m̀ə.

13

Nəsə̀kpər mera, nə̀cə̀me pə̀lompu darə̀ɲ, kò pə̀yone fe ti-ε, nə̀fi!

¹ Tem̄ tatəkò kò afum alə̀ma ɲander ɲalə̀mər Yesu təkò Pilat enadifət aKalile alə̀ma nte ɲaɲc-loɲne Kanu m̀ə. Itò tatəkò Pilat enanə̀nkəl mecir ma afum kə̀loɲne kə̀ɲan. ² Kò Yesu oloku ɲa: «Nə̀ɲcem-cemne a k'anadifət aKalile akakò tatəkò-ε, a tementər oɲ a ɲananə̀nkane kə̀ciya ɲatas aKalile alə̀pəs akò anatə̀-dif m̀ə ba? ³ Ala! Ic-lok'un: Mba kò nə̀ntə̀sə̀kpər mera nə̀cə̀me pə̀lompu darə̀ɲ-ε,* tatəkò tò nə̀ndeləsərne fə̀p pə̀mò akakò. ⁴ Kò pə̀yone fe ti-ε, afum aɲε wə̀co kò camət-maas aɲε kə̀lò ka Siloye kə̀nawekərne kədif m̀ə, nə̀ɲcem-cemne a ɲa ɲananə̀nkane kə̀ciya ɲatas aka Yerusalem alə̀pəs aɲε ba? ⁵ Ala, ic-lok'un, mba kò nə̀ntə̀sə̀kpər mera nə̀cə̀me pə̀lompu darə̀ɲ-ε, nə̀na sò fə̀p nən̄fi pə̀mò ɲa!»

Capafə̀ ca kətək kə̀kom nke kə̀natə̀-yò yokom m̀ə

⁶ Kò Yesu oloku sò capafə̀ nce: «Fum wə̀lə̀ma enabə̀f kətək ka tumbunyi dale dən̄ dacò. K'ender kə̀ten yokom ya ki, mba

k'embə̀p kətək ka tumbunyi nke ta kə̀ɲkom-ε. ⁷ Awa, k'oloku wə̀bə̀c kən̄ wəkò oɲc-bumε kò dale m̀ə: «Meren maas m̀ə mame nte inder kə̀pim yokom ya kətək kə̀ɲke m̀ə, mba ifəsətə̀. Awa məcə̀p ki! Ta ake tò kə̀ndecə̀mene, kə̀ban̄ antə̀f gbə̀cə̀rəm-ε?» ⁸ Kò wə̀bum ka dale oloku kò: «Wə̀bε, məsak kətək kə̀kom kə̀ɲke kə̀ren nke gbə̀cə̀rəm pamə̀mən sò; indekay haɲ inə̀nkər, iber ma sò ɲcek-cək-a. ⁹ Kò tatəkò teyi-ε, tələ̀ma kə̀ɲkom dok, kò pə̀yi fe ti-ε, məcə̀p ki.»

Yesu kataməs ka wə̀ran wə̀lə̀ma simiti, dəsək da kə̀ɲesəm

¹⁰ Kətə̀kse kò Yesu ɲc-nde **dəkə̀cpəs** də̀lə̀ma, simiti, dəsək da kə̀ɲesəm. ¹¹ Wə̀ran wə̀lə̀ma enayi də̀nda nwe ɲə̀ɲk ɲεlec ɲenasə̀ɲε kətə̀-kət kə̀yεfe meren wə̀co kò camət-maas m̀ə; enanutne, ta entam kə̀ten̄ce-ε. ¹² Nte Yesu enə̀ɲk wə̀ran nwe m̀ə, k'ewe kò, k'oloku kò: «Wə̀ran, docu dam dəsək'am.» ¹³ Kò Yesu enden̄ kò kə̀ca. Gbə̀ɲcana babəkò kò wə̀ran nwe enten̄ce, k'eyεfe **kə̀cam** debeki da Kanu. ¹⁴ Mba kò pə̀ntεle wə̀be wə̀ka **dəkə̀cpəs** dadəkò, nte Yesu enataməs wə̀ran wəkakò simiti, dəsək da kə̀ɲesəm m̀ə, kò wə̀be nwe oloku afum: «Mata camət-tin meyi mme pə̀mar pac-bə̀c m̀ə, nə̀der nə̀ten kə̀taməsne mata maməkò disre, mba ta nə̀der simiti, dəsək da kə̀ɲesəm.» ¹⁵ Kò Yesu oloku kò nte: «Nə̀na aban̄ene dofum: Simiti, dəsək da kə̀ɲesəm, anə̀ ɲntə̀gbeki wana wən̄, kò pə̀yone fe ti-ε, sɔfale sən̄ pə̀kekə̀re kəkò-mun-ε? ¹⁶ A wə̀ran nwe owur dokom da Abraham, a kò Sentani səsumpər səkot kə̀yεfe meren wə̀co kò camət-maas m̀ə, pə̀mar fe pasikə̀li kò bə̀nda yayəkò simiti, dəsək da kə̀ɲesəm ba?» ¹⁷ Yesu kə̀loku moloku maməkò, kò təsə̀ɲε ater ɲn fə̀p kə̀lapərne; mba pə̀nabət kə̀nay fə̀p, mə̀yò mə̀pə̀ɲ maməkò Yesu ɲc-yò m̀ə.

*Capafə̀ ca ten̄gben tefet
(Mt 13:31-32; Mk 4:30-32)*

¹⁸ Kò Yesu oloku sò: «Ake **dεbε da Kanu** dowurenε-ε? Ak' indetubcə̀ne di-ε? ¹⁹ Ten̄gben tefet† nte fum εlek, pə̀lə̀m dale dən̄ disre m̀ə. Ten̄gben tatəkò topoɲ, pə̀yone

* **13:3** «Nə̀ntubi» itò «Nəsə̀kpə̀re mə̀yò mətət mə̀yò mεlec.» nte tompon̄ m̀ə-ε, kətək ka ki kə̀mbek pə̀tas tək yə̀lə̀ma ya dale.

† **13:19** «ten̄gben tefet» Ti tə̀ ten̄gben tefet ta tək ya dale,

kətək kəpən, bəmp yeder yələ wara wawəko kəronj mə.»

Capafə ca lebin
(Mt 13:33)

²⁰ Kə Yesu oloku sɔ: «Ak' indetubcɛnɛ **dɛbɛ da Kanu**-ɛ? ²¹ **Dɛbɛ da Kanu** dowurɛnɛ kə lebin ndɛ wəran ɛnjɛk pəbɛr kəcom nke ɛnalompəs kə abek ɲa farin dacɔ mə, a kə kəcom kanjə kəmpɛ fəp mə.»

Capafə ca dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ
(Mt 7:13-14,21-23)

²² Ntɛ Yesu ɛɲcali sədare səfɛt kə səpən kəkə ka Yerusalem mə, pəc-təksɛnɛ sɔ afum. ²³ Kə fum wələma eyif kɔ: «Wətəkɛ, afum apic ɲə Kanu kəndekə-yac ba?» Kə Yesu oloku ɲa: ²⁴ «Nəna sɔ nəsep nədekə nəbɛrɛ dəkəbɛrɛ dɛwɛkɛnɛ dadəkə, bawo ic-lok'un: Afum alarəm ɲandesɛp kəbɛrɛ ka di, mba ɲafədekə-tam.»

²⁵ «Kə wəka kələ endekə-yɛfɛ pəcaɲ kumba, nəna aɲɛ nəɲyi doru mə, nədeyɛfɛ kəsut-sut kumba, nəc-loku: «Wətəkɛ! Məgbite su!» Tɛm tatəkə endekulɛ nu: «ɲɛcərə fɛ kəca nke nəyɛfɛ mə!» ²⁶ Tɛm tatəkə tɔ nəndekə-cop kəluku: «Sənadi yeri, səmun kə mənə, məc-təkɛ ndɛ mirit məpən ma dare dosu.» ²⁷ Nkən pəc-lok'un, «ɲɛcərə fɛ aka ndɛ nəyənɛ mə! Nəbəl'em day, nəna akanɛ nəɲyɔ mes mɛlɛc mə!» ²⁸ Difə afum ɲandekə-bok, ɲac-ɲaɲərənɛ sek, kə nəɲkənəɲk Abraham, Isiyaka, Yakuba kə adəɲk a Kanu fəp **dɛbɛ da Kanu** dəntəf, a paləm nəna dabanjka-ɛ. ²⁹ Afum ɲandekə-yɛfɛ kəca nke dec dɛmpɛ kə nke dec dɛɲkale mə, kəca kətət, kə kəmerya, ɲader ɲandɛ dɛmɛsa ndɛ **dɛbɛ da Kanu** dəntəf. ³⁰ Tɛm tatəkə, aləma aɲɛ ɲayənɛ məkə aləpsər mə, ɲandekə-yənɛ akirinj; akə ɲayənɛ akirinj mə, ɲayənɛ aləpsər.»

Yesu kə Yerusalem
(Mt 23:37-39)

³¹ Tɛm tatəkə, kə aFarisi aləma ɲander ɲaloku kɔ: «Məyɛfɛ nnə məkə! bawo Herodu ɛfanj kədifəm.» ³² Kə Yesu oloku ɲa: «Nəkə nəloku ayɔfən ɲaɲəkə: Kəbɛləs yəɲk yɛlɛc kə kətaməs k'iyinɛ məkə kə alna, a indeləpəs yɛbəc yem tataka ta maas. ³³ Mba mɛnɛ ikət məkə, alna kə dəsəkə; bawo pəmar fɛ wədəɲk wəka Kanu efi kəfə kəcuru ta pəyənɛ Yerusalem-ɛ.»

³⁴ «Yerusalem! Yerusalem! Nɲɛ ɲendif adəɲk a Kanu mə, ɲɛc-cacas aɲɛ Kanu kəsom nnə ɲeyi mə; pənabas'im kələnka ka awut'am pəmɔ ntɛ acəkə ɲokombərə ɲonjənka awut banca ya ɲi dəntəf mə! Mba kə nəntəfanj ti. ³⁵ Awa, kəsakər'on k'ander kələ konu. Mba ic-lok'un: Nəfəsə-nəɲk'im, haɲ tɛm tɛbəp ntɛ nəndeloku: «Kanu kəpocɛ pətət nwɛ endeder tewe ta Kanu Kəpən mə.»»

14

Yesu kətaməs ka wəcuɲ wələma

¹ Dəsək da kəɲesəm da aSuyif dələma, k'awe Yesu ndɛ kələ ka wəbɛ ka aFarisi wələma kəkə-di yeri, kə akakə ɲaɲkəkɛ kə. ² Kə fum wələma nwɛ docu dɛnakəfəs mə, pəcəmə kə fər kirinj. ³ Kə Yesu eyif atəkɛ a sariyɛ kə aFarisi: «Aɲwosɛ kətaməs ka wətətamnɛ simiti, dəsək da kəɲesəm ba, ka afəwosɛ?» ⁴ Kə afum aɲɛ ɲaɲcaɲk. Awa kə Yesu ongbuɲɛnɛ wətətamnɛ nwɛ, kə wəkəkə ɛntamnɛ, k'ɛsak kə a pəkə. ⁵ Ntɛ tɛɲcɛpər mə, kə Yesu eyif ɲa: «Anə eyi nu dacɔ nwɛ wan kən, kə pəyənɛ fɛ ti wana wən wɛntɛmpɛnɛ dəkələmp simiti, dəsək da kəɲesəm, ta ɛmpɛnɛ wi dəsək dadəkə mə?» ⁶ Kə abɛ akakə ɲantətam kəlukkɛ kə məcəp.

Ntɛ aɲyɛk-yɛk dəkəndɛ, kə ntɛ aɲwɛnɛ fum tɛs mə

⁷ Kə Yesu olok-lokər afum aɲɛ anawɛ dəkəsata mə, bawo ɛnakəkɛ ntɛ akakə aɲc-gbutələnɛ dəkəndɛ dəcəkə-cəkə mə. K'oloku ɲa: ⁸ «Kə fum ew'am kəkə-təɲnɛ kəsata ka kəgbanɲɛ kən-ɛ, ta məkə məndɛ dəkəndɛ dəcəkə-cəkə, bawo tələma wəka kəsata ewɛ sɔ fum wələma kəsata kanjə, nwɛ ɛɲcɛpər mənə mə. ⁹ Ta təsəɲɛ wəkə ewɛ nu kəsata mə, kədɛlok'am: «Məyɛfɛ məsakərə nwɛ dəkəndɛ dadəkə.» Kəlapərɲɛ kə mənəkə kəyɛfɛ dəkəndɛ dəcəkə-cəkə dadəkə kəkəndɛ dadarən dəkə. ¹⁰ Mba, k'aw'am kəsata-ɛ, məkə məndɛ dəkəndɛ dadarən, ntɛ tɛɲsəɲɛ nwɛ ew'am kəsata mə k'ender pənəɲk'am-ɛ, pəlɔk'am: «Wanapa, məcəɲnɛ kirinj.» Awa tɛm tatəkə mənə məlɛlɛ nnə afum aɲɛ nəɲkə-paɲnɛ amɛsa kədi yeri mə. ¹¹ Nwɛ o nwɛ ɛlɛkɲɛ, andɛtorɛ kə; nwɛ o nwɛ otɔrɛnɛ andɛpɛnɛ kə.»

¹² Kə Yesu oloku fum nwɛ ɛnawɛ kə kəsata mə: «Kə məwɛ afum kədi yeri yɛraɲ,

kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti yɔrɔfɔy-ɛ, ta mɔwɛnɛ yi akos'am anja, ta mɔwɛnɛ yi awɛɲc'am anja, ta mɔwɛnɛ yi akomɛnɛ am, ta mɔwɛnɛ yi andɛ am aka daka. Ntɛ tɔɲsɔɲɛ ta ɲadetam kɛlukɛ ayɛk ɲa kɔwɛnɛ yeri mɔ. ¹³ Mba kɔ mɔndɛwɛnɛ afum yeri-ɛ, mɔwɛ atɔyɔ daka, lanyiru, atorɛr kɔ atɔnɔɲk. ¹⁴ Tɛm tatɔkɔ pɛbɔt'am, bawo ɲayɔ fɛ daka ndɛ ɲaɲkɔ-luks'am kɔway ka pɛtɔt papɔkɔ mɔ. Kanu gbɛcɛrɛm kɛndɛkɔ-tam kɛluks'am kɔway kanjɔ, ndɛ ayɔ pɛtɔt ɲandɛkɔ-yɛfɛ defɛ mɔ.»

Capafɔ ca yeri ya kɛsata
(Mt 22:1-10)

¹⁵ Ntɛ afum ɲane moloku mamɛ mɔ, kɔ fum wɛlɔma nwɛ ɛnandɛ dɛmɛsa mɔ, oloku Yesu: «Pɛbɔt mɔna nwɛ mɔndɛkɔ-di yeri ndɛ **dɛbɛ da Kanu** dɛntɔf mɔ!» ¹⁶ Kɔ Yesu oloku fum wɛkɔkɔ: «Fum wɛlɔma ɛnabɔc kɛsata kɛpɔɲ, k'ɛwɛnɛ ki afum alarɛm. ¹⁷ Ntɛ tɛm ta kɛdi yeri yayɔkɔ tendɛbɔp mɔ, k'osom wɛcar kɔn kɛkɔ-loku afum anjɛ ɛwɛ kɛsata mɔ: «Nɛdɛr! Alip kɛcɔɲ.» ¹⁸ Mba kɔ kan-kan ɛyɛfɛ kɛlɛtsɛnɛ kɔ. Kɔ wɛcɔkɔ-cɔkɔ oloku kɔ: «Mɔɲaɲɲɛn'em, dɛlɛ d' iway idɔ pɛmar ikɔ imɔmɔn; ilɛtsɛn'am ta mɛsɔmpɛr'em ti!» ¹⁹ Kɔ wɛka mɛrɛɲ oloku kɔ: «Iway cɛna cɛbɛftɛ wɛcɔ, ic' ifan kɛkɔ-wak; ilɛtsɛn'am ta mɛsɔmpɛr'em ti!» ²⁰ Kɔ wɛka maas oloku sɔ: «Intɛp kɛc-gbanjɛ, itɔ intɔtam kɛkɔnɛ!» ²¹ Kɔ wɛcar olukus k'ɔɲkɔ pɛloku moloku mamɔkɔ wɛbɛ kɔn. Kɔ pɛntɛlɛ wɛbɛ kɔn, k'oloku wɛcar: «Mɛkɔ katɔna ndɛ mofɔ mɔpɔɲ kɔ ndɛ dɛmirɛt ma dare! Mɔwɛn'em atɔyɔ daka, lanyiru, atorɛr kɔ atɔnɔɲk.» ²² Kɔ wɛcar ɛndɛr pɛloku kɔ: «Wɛbɛ ntɛ mɛsɔm'im mɔ telip, mba yeri yɔsɔrɔcɛmɛ!» ²³ Kɔ wɛbɛ oloku kɔ sɔ: «Mɛkɔ dɔpɔ da dɛkulum kɔ dɛɲgbɔɲɛn, mɛloku afum ɲabɛrɛ ntɛ tɔɲsɔɲɛ kɛlɔ kem kɛlarɛ mɔ.» ²⁴ Bawo, ic-lok'un: Arkun akakɔ inanɔɲkɛnɛ kɔwɛ kɛsata kanjɛ mɔ, ali wɛkin ɔfɔsɔ-di yeri ya ki.»

Cɔkɛ cɔ anyi a patam kɔyɔnɛ wɛcɛpsɛ ka Yesu darɛɲ-ɛ
(Mt 10:37-38)

²⁵ Kɔnɔy kɔnacɛmɛ Yesu darɛɲ, kɔ Yesu ɛɲkafɛlɛ, k'oloku ɲa: ²⁶ «Mɔna nwɛ mɔɲcɛps'em darɛɲ mɔ, pɛmar mɔtam kɛcɛ papa kam kɔ iya kam, kɔ wɛran kam, kɔ awut'am, awɛɲc'am anja arkun, akirɛ am

kɔ kiyi kam doru yati, kɔ pɔyi fɛ ti-ɛ, fum wɛkɔkɔ ɔfɔtam kɔyɔnɛ wɛcɛpsɛ kem darɛɲ. ²⁷ Mɔna nwɛ o nwɛ mɔntɔwɔsɛ kɛgbɔɲɛnɛ kɛtɔk kɛpɔndɔn ka defɛ nkɛ anjɛ anjɛ ɲandɛf afum mɔ, mɔfɔtam kɔyɔnɛ wɛcɛpsɛ kem darɛɲ. ²⁸ Bawo nɔna akanjɛ dacɔ, mɔna nwɛ mɔɲfan kɛcɛmbɛr kɛlɔ mɔ, mɔfɔndɛ kɛrɛsna mɛlɔm daka dɔkɔ mɔɲkɔbɛrsɛ tɛta kɛlɔ kam mɔ, kɔ pɔyɔnɛ fɔ daka dadɔkɔ dɛntam kɛlip kɛcɛmbɛr ka kɛlɔ kanjɔ-ɛ. ²⁹ Mba kɔ nɔɲcɔp kɛcɛmbɛr kɛlɔ ta nɛlip kɛcɛmbɛr ki, nwɛ o nwɛ ɛnɔɲk ki, ɛndɛsɛlɛr'un ³⁰ pɛc-loku: «Afum akanjɛ ɲaɲcɔp kɛcɛmbɛr kɛlɔ mba ɲantam fɛ ki kɛlɔpɛs.» ³¹ Itɔ pɔyi wɛbɛ nwɛ ɛɲfan kɛkɔ-sutɛnɛ kɔ wɛbɛ wɛlɔma mɔ, mɛnɛ pɛndɛ pɛmɔmɔn kɔ pɔyɔnɛ, afum wul wɛcɔ (10.000) ɲantam kɛsutɛnɛ kɔ afum wul wɛcɔ mɛrɛɲ (20.000) aka wɛbɛ wɛkɔ ɲaɲkɔsutɛnɛ mɔ. ³² Kɔ pɔyɔnɛ fɛ ti-ɛ, ɲaɲsɔrɛbɔlɛnɛ, wɛbɛ wɛka afum wul wɛcɔ (10.000) pɛsɔm nda wɛbɛ wɛka afum wul wɛcɔ mɛrɛɲ (20.000) wɛkɔ ɲaɲkɔsutɛnɛ mɔ, ntɛ pɛmar pɛkɔt ta ɲasutɛnɛ mɔ. ³³ Awa, mɔna nwɛ o nwɛ mɔntɔcɛ ca yɔkɔ mɔyɔ mɔ, mɔfɔtam kɔyɔnɛ wɛcɛpsɛ kem darɛɲ.»

Mɛr mɛmɛ mɛndɛɲcɛ mɔ
(Mt 5:13; Mk 9:50)

³⁴ «Paka pɛtɔt pɔ mɛr mɔyɔnɛ, mba kɔ mɛr mɛndɛɲcɛ-ɛ, ak' antam mi kɛbɔtsɛ-ɛ? ³⁵ Mɛr mɛdɛɲc mɔfɔtɛsɛ tɛm tatɔkɔ antɔf, mɔfɔtɛsɛ ɲcɛk-cɛk ya yɔbɔf, mɛnɛ pagbal mi dɛyika. Mɔna nwɛ mɔɲyɔ lɔɲɛs mɛc-ne mɔ, mɔnɛ ti!»

15

Capafɔ ca anjɛsiya nɲɛ ɲɛnasɔlɛ, k'anɔɲk sɔ ɲi mɔ
(Mt 18:12-14)

¹ Abɔɲɛs dut kɔ afum aciya ɲalɔtɔrnɛ Yesu kɛkɔ-cɛɲkɛl kɔ. ² AFarisi kɔ acicɛs a sariyɛ ɲac-cɔpɛnɛ: «Fum wɛkawɛ ɛɲsɛlɛnɛ aciya, pɛwɔsɛ kɛdi yeri kɔ ɲa.»

³ Mba kɔ Yesu oloku ɲa capafɔ nɛcɛ: ⁴ «Nɔna afum akanjɛ dacɔ, anɔ ɔɲyɔ ɲkɛsiya tasar tin (100), a ɲin ɲɔsɔlɛr kɔ, a pɛsak yɔkɔ 99 dɛtɛgbɛrɛ kɛkɔ-tɛn ɲin ɲɔkɔ ɲɔsɔlɛr kɔ mɔ, hanj pɛnɔɲk ɲi-ɛ? ⁵ Kɔ wɛkayɛ ɔɲkɔ pɛnɔɲk ɲi-ɛ, pɛgbɔɲɛ ɲi amɛra ɲɔbotu disrɛ, ⁶ ɔɲc-kɔna-bɛrɛ ndɛ ndɔrɔn, ɛwɛ anapa ɔn kɔ andɛ ɔn ndɛ ndɔrɔn, pɛloku ɲa: «Nɛwolɛs

kə ina, bawo inəŋk aŋkesiya ŋem ŋəkə ŋenasələr'im mə.›⁷ Ic-lok'un: Pəbotu pəŋkə-yi dareŋc teta fum wəkin nwe əŋkə-səkpər amera pəcəme dəpə dolompu darəŋ mə, pətas teta afum 99 aŋe ŋantəmar kəsəkpər mera, bawo ŋalomp mə.»

Capafə ca pəsam gbəleŋ mpe penasəle, k'anəŋk sə pi mə

⁸ «Kə pəyənə fə ti-ε, wəran wəre əŋyə pəsam gbəleŋ wəco, a gbəleŋ bin bəsələr kə ta omot lamp, ta efəŋ kələ, ta entən pi bel-bel, haŋ pənəŋk pi mə? ⁹ Kə wəran nwe enəŋk pəsam gbəleŋ mpe-ε, eŋwe anapa ən, kə andə ən, pələku ŋa: «Nəwoləs kə ina bawo inəŋk pəsam gbəleŋ mpe penasələr'im mə.»¹⁰ Ic-lok'un, pəbotu peyi mələkəe a Kanu daco teta fum wəciya wəkin gboŋ nwe eŋsəkpər amera pəcəme pələmpu darəŋ mə.

Capafə ca wətemp wəsəle, k'anəŋk kə sə mə

¹¹ Kə Yesu oloku sə: «Fum wələma enayo awut arkun mərəŋ. ¹² Kə wəkə efete mə, oloku kas: «Papa məsəŋ'im da pəmar idəsətə kə kam mə.» Kə kas eyer daka dən awut ən akanə mərəŋ daco. ¹³ Nte mataka mepic meŋcepər mə, kə wan wəfet eŋcaməs daka dəkə enasətə mə fəp. K'osumpər dəpə k'əŋkə pəbələ, atəf ŋocuru. Nde enakə pəyi yama-yama pəc-ləsər-ləsər daka dəkə enayo mə. ¹⁴ Nte wan nwe elip kədi daka dən mə, kə dor dəpəŋ dəmbərə atəf ŋaŋəkə enayi mə, kə ca yoncop kəbut kə. ¹⁵ K'əŋkə pəyi nda fum wələma wəka atəf ŋaŋəkə, wəkə enasəŋ kə kəkək ka səp yən mə. ¹⁶ Wan nwe pəfan kədi yeri ya səp, mba ali fum enasəŋ fə kə yi. ¹⁷ Awa, k'eyefə kəcəm-cəmne teyi tən, k'olokunə: «Afum cəke ŋayi kəbəc ndena papa kem aŋe ŋayə cəcom cələrəm mə, a ina ic-finə nnə dor. ¹⁸ Kəyefə k'inder ikə ndena papa kem ikə iloku kə: Papa iŋciya Kanu, k'iŋciya sə mənə. ¹⁹ Imbut pələli mpe pəmar məsumpər'em pəmə wan kam. Mba məsumpər'im oŋ pəmə wəbəc kam.»²⁰ Kə wan nwe elək dəpə k'olukus ndena kas.»

«Əsərəbələ, kə kas enəŋk kə, kə nənəfər dəpəŋ dosumpər kə. Kə kas eyəkse kəkə-fayənə kə, k'ənepsərne kə dəkilim, k'ocup kə. ²¹ Kə wan oloku kə: «Papa, iŋciya Kanu, k'iŋciy'am, pəmar fə sə məsumpər'im pəmə wan kam.»²² Mba kə kas kələku acar ən:

«Nəkərə duma dətət nəber kə! Nəber kə kurunde dətələr, nəsəŋ kə cəfta! ²³ Nəkərə tana tetifi təkə, nədif pi. Padi yeri, pawoləs! ²⁴ Bawo wan kem wəkawə nəŋnəŋk mə, enafi, mba olukus sə kəder doru! Enasələ, mba inəŋk kə sə!› Kə ŋayefə kəwoləs. ²⁵ Tenatəŋne Coco pəyi dale. Nte wəkakə ender pələtərne kələ kəŋan mə, k'ene təkə aŋfer pac-pise mə. ²⁶ Kə Coco ewe wəcar wəkin k'eyif kə tes nte teyi kələ kəŋan mə. ²⁷ Kə wəcar oloku Coco: «Wəŋc'am eder, mba nte olukus kətamne disre mə, itə papa kam endife tana petifi pəkə.»²⁸ Kə pəntələ Coco nwe, ta efan sə kəberə deker-ε. Kə kas owur kəkə-letsənə kə. ²⁹ Mba kə wan wəcəkə-cəkə nwe oloku kas: «Meren mələrəm mə mamə, iyi'am darəŋ ic-bəc'am pəmə wəcar, ali dəsək din iŋgbəkəl fə mosom mam, mba ali dəsək din sə mənə məsəŋ f'em tir idif səwoləs kə anapa'em. ³⁰ Mba nte wan kam wəkawə ender mə, nwe əŋkə pələsər-ləsər daka dam kə aran ayama-yama mə, nkən taŋ məndife kə tana petifi pəkə!›³¹ Kə kas kələku Coco, «Mənə wan kem, səna eyi də kə mənə, daka ndə o ndə iyə nnə mə, dam də! ³² Mba pəmar yati paboc kəsata, pawoləs: Bawo wəŋc'am wəkawə məŋnəŋk mə, enafi, k'olukus sə kəyi doru; enasələ, k'anəŋk kə sə.»»

16

Capafə ca wəcəmbər-cəmbər daka

¹ Kə Yesu oloku acəpse ən darəŋ mə: «Fum wəka daka wələma enayo wəcəmbərə-cəmbərə daka, k'ander payemsənə kə, a eŋləsər-ləsər daka da wəbe kən. ² Kə wəbe nwe ewe kə, pəc-loku kə: «Cəke cə ine te tam-ε? Məsəŋ'em kəcərə təkə məŋcəmbər-cəmbər daka dem mə, bawo məfəsə-yənə wəcəmbər-cəmbər daka dem.»³ Kə wəcəmbər-cəmbər daka nwe olokunə dəbəkəc: «Cəke cə indeyə-ε, bawo wəka daka nwe oloku kəwur'em kəcəmbər-cəmbər daka dən? Iyə fə fənəntər kədəyənə wəbifti antəf, ilapərne sə kəc-tola. ⁴ Iŋcərə oŋ nte indeyə, a afum ŋabaŋ'im wələ waŋan disre kə wəkawə owur'em kəcəmbər-cəmbər daka dən-ε.»⁵ Kə wəcəmbər-cəmbər daka nwe ewe fum wəcəkə-cəkə wəkə enatəmpərə wəbe kən debe mə. K'eyif kə: «Cəke cə məntəmpərə wəbe kem debe-ε?»⁶ Kə wəkakə oloku kə: «Moro m'olif cokos

tasar tin (100).» —«Awa, mælek areka, mænde mæcic: 50.» ⁷ K'eyif sɔ wəlɔma: «A mæna-a, cæke cɔ mæntɔmpær-ε?» Kɔ wækakɔ oloku: «Malɔ busul tasar tin (100).» —«Awa, mænde mælek areka, mæcic 80.» ⁸ Kɔ wæka daka nwe ɔŋkor-koru wæcæmbære-cæmbære kɔn daka wətɔlomp nwe nte ɔŋkɔt bel-bel mɔ. Awa, afum a doru ŋaŋcære kəyɔ mes taŋan pətəs akɔ ŋayɔne aka pəwanjæra mɔ.»

⁹ Kɔ Yesu ɔnɔcɔr: «Ic-lok'un: Nætene daka dɔtɔsɔk anapa, itɔ ɔŋsɔŋe kɔ dendelip-ε, pabaŋ'un nde nəkəyi doru o doru mɔ. ¹⁰ Mæna nwe anjaŋ teta tes tɛfɛt mɔ, antam sɔ kələŋ'əm teta tes tɔpɔŋ. Mæna nwe mæntɔlomp teta tes tɛfɛt mɔ, mæfɔlomp teta tes tɔpɔŋ. ¹¹ Kɔ mæntɔlomp kæcæmbær-cæmbær ka daka dɔtɔsɔk nde deyɔ doru dandɛ mɔ, anɔ endesɔŋ'əm kæcæmbær-cæmbær ka daka dosoku-ε? ¹² Kɔ mæntɔlomp teta daka da fum-ε, anɔ endesɔŋ'əm nde dɔyɔne dam mɔ-ε? ¹³ Ali wæcar wækin ɔfɔtam kəbæce abe mæraŋ. Kɔ pəyi ti-ε, enter wækin pəbɔtər wæka mæraŋ; kɔ pəyɔne fɛ ti-ε, pæcəŋkələ wækin ta eŋcəŋkələ wæka mæraŋ-ε. Nəfɔtam kəbæce Kanu kɔ pəsam.»

*Moloku mənəŋksal ma Yesu
(Mt 11:12-13; 5:31-32; Mk 10:11-12)*

¹⁴ AFarisi, anje ŋanabɔtər pəsam mɔ, kəne ka moloku mamɛ, kɔ ŋayɛfɛ kəfani Yesu. ¹⁵ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nəna, nəŋcæmbærne afum alompɔ nno awɛŋc'un anja ŋayi mɔ, mba Kanu kəŋcər'on bəkək; bawo nte afum ŋampene dareŋc mɔ, itɔ Kanu nkɔn eŋce. ¹⁶ Təm ta sariye sa Musa kɔ yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu tənawon haŋ tɛm ta Saŋ. Kəyɛfɛ ɔŋ tɛm tatəkɔ, k'əŋcɔp kədəŋk moloku mɔtɔt ma **dɛbɛ da Kanu**, nwe o nwe kəsɛp k'endɛ kəbɛrɛ ka di. ¹⁷ Mba pəfəfərəne kəm kɔ antɔf kəsələ, pətəs tofɔ tɛfɛt ta pecic pin* pa sariye kətempene. ¹⁸ Mæna nwe mənje wəran kam mənɛŋce sɔ wəlɔma mɔ, məyi kiciya kəpɔŋ disrɛ.† Mæna nwe mənɛŋce wəran nwe wos eŋce mɔ, dalakɔ dɔ nəyi disrɛ.»‡

Capafɔ ca wæka daka kɔ Lasar

¹⁹ «Wæka daka wəlɔma ɛnəyi, pæc-bɛrne yamos yɔtɔt, yeyɛŋki kəway; dəsək o dəsək pəyi pətɔt disrɛ, pæc-di yeri yɔtɔt. ²⁰ Kəlɔ

kɔn kirin, fum wətɔyɔ daka o daka wəlɔma, nwe anj-c-we Lasar mɔ, pəyɔ ruŋc, pəfəntərə kusunja kɔn. ²¹ Lasar nwe pəfaŋ kæc-wɛtəs yeri nyɛ yɛntɛmpene-tempene amɛsa dəntɔf ŋa wæka daka nwe mɔ, pədi. Mba kɔ cen yender yɛc-nɛntəs ruŋc yɔn. ²² Kɔ Lasar efi, kɔ mɛlɛkɛɛ mender mælek kɔ, kɔ mɛŋkɛkərə kɔ kəkɔ-ŋesəm nde Abraham kəsək. Kɔ wæka daka nwe ender pəfi, k'awup kɔ. ²³ Nde kəfɔ nke afi ŋaŋkɔ mɔ, kɔ wæka daka eyɛkti fər; k'ɛnəŋk pəbɔlɛ Abraham kɔ Lasar pæc-ŋesəm kɔ kəsək. ²⁴ Kɔ wæka daka nwe ɔŋkulərne: «Papa Abraham, məyɔn'em nɔnɔfər! Məsom Lasar pəgbɔt tɛlər tɔn dərɔmun pəder pəcəŋkəs'im temer; bawo kətɔrɔ k'indɛ nno nɛŋc dandɛ.» ²⁵ Kɔ Abraham oloku kɔ: «Wan kem, mæcem-cɛmne a mənəsɔtɔ daka dam nte mənəyi doru mɔ, kɔ Lasar nkɔn ɔsɔtɔ pəcuy kiyi kɔn doru. Ndɛkəl ɔŋ, kəŋesəm k'eyi, mæna məyi sɔ dəmne pəcuy. ²⁶ Kɔ tɛyɛfɛ dənda-ε, dobo dɔpɔŋ deyɔ su dacɔ kɔ nəna nte tɔŋsɔŋe nwe eŋfaŋ kəcɛpər pəder nno səyi mɔ, ta ɛntam-ε.» ²⁷ Kɔ wæka daka nwe oloku: «Iɛtsɛn'am, Papa, məsom Lasar nde kəlɔ ka papa kem. ²⁸ Bawo, iyɔ di awɛŋc anja kəcamət, Lasar pəkɔ pəlɔku ŋa nte tɛyi nno mɔ, nte tɔŋsɔŋe ta ŋa sɔ ŋadeder nno pəcuy pampɛ pɛyi mɔ.» ²⁹ Kɔ Abraham oloku: «Ala, awɛŋc'əm anja ŋayɔ Musa kɔ adəŋk a Kanu; ŋacəŋkəl ŋa.» ³⁰ Kɔ wæka daka nwe oloku Abraham: «Ala, Papa, kɔ fum ɛyɛfɛ nno afi ŋayi mɔ pəkɔ pəlɔk-lokər ŋa-ε, ŋaŋsəkpər mɛra ŋacəme pəlompɔ darəŋ.» ³¹ Kɔ Abraham oloku kɔ: «Kɔ ŋantɔcəŋkəl Musa kɔ adəŋk a Kanu, ali fum ɛyɛfɛ nno afi dacɔ, ŋafəkɔ-cəŋkəl wəkayɔ.»»

17

*Kiciya kɔ kəŋaŋne
(Mt 18:6-7; Mk 9:42)*

¹ Kɔ Yesu oloku acɛpsɛ ɔn darəŋ: «Pəfɔtam kəyi ta mes meyi mme məsɔŋe fum kəciya mɔ. Mba pələc pəyi wəkɔ ɔŋsɔŋe ti mɔ. ² Pəfəfərəne kəkɔt wəkayɔ tasar tɔpɔŋ dəkilim pagbal kɔ dəkəba, kɔ pəyɔne wəkayɔ pəsɔŋe wəfəfər wəkin kəlɔŋe-ε*. ³ Nəkɛmbərne bel-bel!

* 16:17 itɔ ɔyɔne cəsoma «sigirɛ» † 16:18 dalakɔ dɔ məyi kɔ wəran wəkakɔ ‡ 16:18 dalakɔ dɔ nəyi * 17:2 pəsɔŋe fum wəfəfər kəciya

Ko wəŋc'am eŋciya-ε, məgbəŋ-gbəŋər kə; **k'ésàkpər amera pəcamə pəlompu darəŋ-ε**, məŋaŋnənə kə. ⁴ Ko wəŋc'am eŋciy'am camət-məŋəŋ dəsək din disre-ε, a pəluksərne kəder'am camət-məŋəŋ pəc-lok'am: «Kəsəkpər k'inder amera fəw, iŋcəmə pəlompu darəŋ-ε,» məŋaŋnənə kə.»

⁵ Ko asom a Yesu darəŋ ŋaloku Wəbε: «Məberənə su kəlan!» ⁶ Ko wəbε oloku ŋa: «Ko nəntəmpər kəlan nke kəyi pəmo tənɣben tɛfət mə, nəntam kəloku kətək nke: Məgbukte nnə məkə məcəmə nde dəkəba, kətək kanjə kəyə tɛfan tonu.»

⁷ «Nəna akanjε daco, anə əyə wəcar nwe embifti, kə pəyənə fε ti wəkayɪ pəc-kək, a pəc-kəna-yɛfε dalε, pəloku kə: «Məder katəna məder mənɔde demesa!» ⁸ Nte oŋloku kə mə: «Məlompəs'em yeri yem, məberne duma məsəŋ'im yeri, haŋ ilip kədi yeri imun; k'ilip-ε, məna mədi yeri məmun.» ⁹ Wəka wəcar kakə eŋyek-yekəs kə bawo əyənə kə mes məkə efan mə ba? Ala! ¹⁰ Tin tayi tə kə nəna, kə nəlip k'əyə mes məkə afaŋər'un mə fəp-ε, nəloku: «Acar gbəcərəm ŋə səyənə; nte pəmar su kəyə mə, tə səyə.»»

Yesu kataməs kən aka sen wəco

¹¹ Yesu eyi kəkə Yerusalem, kə Yesu eyɛfε kəcali atəf ŋa Samari kə ŋa Kalile daco mə. ¹² Eyi kəberε tadare təloma, kə afum wəco aka sen aləma ŋander ŋafayne kə; kə ŋaŋcəmə pəbəlε. ¹³ Ko ŋampənε sim ŋac-loku: «Yesu, Wəkiriŋ, məyənə su nənəfər!» ¹⁴ Nte Yesu eŋəŋk ŋa mə, k'oloku ŋa: «Nəkə nəmentərne aləŋnε nde kələ kəpəŋ ka Kanu.» Afum aŋjε ŋayi kəkə, kə pəyənə fə ŋasək a kə ŋandebεrε di. ¹⁵ Nte wəkin eŋəŋk fə eŋtamnε mə, k'oluksərne pəc-cam debeki da Kanu dim dəpəŋ. ¹⁶ K'ɛfəntərə dəntəf, k'osumpər Yesu wεcək, k'eyek-yekəs kə.† Fum wəkakə, wəSamari eŋayi. ¹⁷ Ko Yesu eyif kə: «Bafə asəkəs afum aŋjε wəco? Deke aləpəs aŋjε camət-maŋkələ ŋayi-ε? ¹⁸ Ali wəkin eŋcəm-cəmnε fε kəluksərne **pədecam debeki da Kanu**, mənε wəcikərə wəkin wəkawε?» ¹⁹ Ko Yesu oloku kə: «Məyɛfε məkə, kəlanj kam kəyac'am.»

Kəder ka dεbε da Kanu (Mt 24:23-28,37-41)

²⁰ Nte aFarisi ŋayif Yesu tēm nte **dεbε da Kanu** dendeder mə, k'oloku ŋa: «**Dεbε da Kanu** dəfəder pagbətne di fəp. ²¹ Afəkulε di, «Idendε nnə!», «Idəkə ndel!» Bawo **dεbε da Kanu** nəna ŋə deyi daco.»

²² Nte Yesu elip kəloku ŋa ti mə, k'oloku acəpse ən darəŋ: «Dəsək dendeberε nde nəndefan kənəŋk dəsək din da Wan ka fum mə, mba nəfəsə-nəŋk di. ²³ Andelok'un: «Eyi nnə!» kə pəyənə fε ti-ε «Eyi ndel!» Ta nədekə di, ta nədeyeksərne kəkə ka di.

²⁴ Pəmo təkə pəmot pəŋmot a pəyə wəŋkərə dareŋc kəyɛfε kəsək kin haŋ ka məŋəŋ mə, tatəkə tə Wan ka fum endeyi kə dəsək dən.

²⁵ Mba mənε pətərə pəpəŋ kərəs, afum a tēm tante ŋawənəs kə. ²⁶ Təkə tənəcəpər tēm ta Nuha mə, tendəcəpər sə dəsək da Wan ka fum. ²⁷ Afum ŋaŋc-di yeri, ŋac-mun, arkun kə aran ŋac-nəŋcənε, haŋ dəsək nde Nuha eŋabere debil mə: Kə domun dɛlarəm dender nde dɛnamələk ca fəp mə.‡ ²⁸ Pəndeyi pəmo tēm ta Lət. Afum ŋaŋc-di yeri, ŋac-mun, ŋac-way, ŋac-caməs, ŋac-bəf, ŋac-cəmbər wəlɔ. ²⁹ Mba dəsək nde Lət owur Sodom mə, nɛŋc kə pərbəlɔ yənətuf Sodom kə yemələk ca ya di fəp.§ ³⁰ Itə pəndeyi dəsək nde andementər Wan ka fum mə.»

³¹ «Dəsək dadəkə məna nwe məŋyi dəkεr, ca yam yeyi dukəlɔ mə, məfətam kəberε mələk yi. Məna nwe tɛmbəp dalε mə, məfətam kəluksərne kəlɔ kam nde dare. ³² Nəcəm-cəmnε wəran ka Lət.* ³³ Məna nwe məndesεp kəkəkəs kəyi doru kam mə, kəndesalpər'am, kə məna nwe kənasalpər mə, məndesətɔ ki. ³⁴ Ic-lok'un: Pibi papəkə, afum məŋəŋ ŋandefəntərə kəfəŋc kin, pasumpər wəkin pasak wəkə; ³⁵⁻³⁶ aran məŋəŋ ŋandeyi kəcə kirir kin, pasumpər wəkin pasak wəkə.† ³⁷ Ko acəpse ən darəŋ ŋayif kə: «Deke tatəkə tendekə-yi-ε, Wəbε?» Ko Yesu oloku ŋa: «Nde pefi peyi mə, difə yəfən yəŋlonkanε.»

18

Capafə ca wəran nwe wos efi mə, kə wəboc kiti

† **17:16** «k'eyek-yekəs kə» = «k'eyif Yesu nəwali teta kətaməs kən.» ‡ **17:27** Dəkəcop 6:9-7:24 § **17:29** Dəkəcop 19:24 * **17:32** məməmən Dəkəcop 19:26 † **17:35-36** Andəŋər yeyicəs yəloma [Arkun məŋəŋ ŋandeyi dalε din dayi, pasumpər wəkin pasak wəkə.]

¹ Kò Yesu oloku ña capafò, kamentər ña fò mēne **ñac-lok-lokər Kanu** tem o tem ta dis dɔlɔl ña. ² K'oloku: «Dare dɔlɔma dənayi dɔyɔ wəboc kiti nwe enatɔ kəc-nesē Kanu mɔ, ali fum ta eleləs-ε. ³ Dare dadəkɔ dɔyɔ sɔ wəran wətɔlɔ wəlɔma nwe enj-der pəc-loku kɔ: «Məboc'em kiti kɔ wəyefərəne kem dacɔ!» ⁴ Kɔ wəboc kiti nwe efatər kɔ han, k'ende pəlokunε dɛbəkəc: «Ali nte intɔcərə Kanu, ta ileləs nwe o nwe mɔ; ⁵ nte wəran nwe wos efi, əlɔləs'im dis mɔ, ibocε kɔ kiti kɔ wəyefərəne kən dacɔ, nte tendesənjε kɔ kətɔ-ɡbəkərə-ɡbəkərə sɔ kəder mɔ, pədenanjkanε kəlɔləs'im dis mɔ.» ⁶ Kɔ Wəbε Yesu ənɔcər: «Nəcənəkəl nte wəboc kiti wətɔlomp onjloku mɔ. ⁷ Kanu nkən əfɔdekɔ-bocε afum ən anjε kiti ba, anjε njambokər kɔ pibi kɔ dan mɔ? Endesənjε ña kəwon kəkər ba? ⁸ Ic-lok'un: Əfɔdesənjε ña kəwon kəkər, ende-bocε ña kiti katəna-katəna. Mba kɔ Wan ka fum endeder-ε, endebəp kəlanj doru ba?»

Capafò ca wəFarisi kɔ wəwərəs dut

⁹ Kɔ Yesu oloku sɔ capafò nce afum alɔma anjε njanacəm-cəmne kəlomp, a ñac-fəfərəs akɔ mɔ: ¹⁰ «Kɔ afum mərənj njampe kəkɔ-tola Kanu nde **kəlɔ kəpɔnj ka Kanu**; wəkin nwe pəyɔne wəFarisi, wəkɔ pəyɔne wəwərəs dut. ¹¹ WəFarisi nwe pəcəmε pəc-lok-lokər Kanu dɛbəkəc nte: «Kanu, iyek-yekəs'am* nte intɔyi pəmɔ afum aləpəs akɔ njayɔne abanjəs ca ya afum mɔ, ta njalomp, ñac-sumpər dalakɔ, kɔ intɔyi pəmɔ wəwərəs dut nwe mɔ. ¹² Kəmerənj k'injsunj dəsək doluksər disrε, ic-sənj sɔ farilε fəp fa yəsɔtɔ yem.» ¹³ Wəwərəs dut nwe nkən pəcəmε pəbɔlε, pəc-nesε kəyektɔ fər darenj yati, mba pəc-sut-sutnε abəkəc kəc-loku: «Kanu mənjanjen'em, ina wəciya!» ¹⁴ Ic-lok'un: Fum wəkakɔ enalomp nnɔ Kanu kəyi mɔ, a k'endelukus nde ndərən; mba wəFarisi enalomp fε nnɔ Kanu kəyi mɔ. Nwe o nwe elɛknε, andetorε kɔ; nwe o nwe otontnε, andepənε kɔ.»

Yesu kətolanε kən awut afɛt (Mt 19:13-15; Mk 10:13-16)

¹⁵ Afum ñac-kərə Yesu ali cənaka nte tənjsənjε pəc-denjər ña waca pətolanε ña mɔ. Nte acəpse ən darənj njanənj kɔ ti mɔ, kɔ njanjbənj-ɡbənjar ña.

¹⁶ Mba kɔ Yesu əlɔtərnənε awut pəc-loku: «Nəcə awut njader nnɔ iyi mɔ! Ta nəmənε ña, bawo **dɛbε da Kanu**, anjε njayi pəmɔ awut mɔ, njayɔ nj. ¹⁷ Awa! Ic-lok'un nwe o nwe əntəbanj **dɛbε da Kanu** pəmɔ wan wəfɛt mɔ, əfɔbərə njε disrε few!»

Wərkun wəka daka dɛlarəm (Mt 19:16-30; Mk 10:17-31)

¹⁸ Kɔ wəbε wəlɔma eyif kɔ: «Wəbε wətɔt, cəke cɔ pəmar'im kəyɔ, isɔtɔ kəyi wəyən katina-ε?» ¹⁹ Kɔ Yesu eyif kɔ: «Ta ake tɔ mənwen'em «Wətɔt»-ε? Ali fum əyɔne fε wətɔt, mənε Kanu ɡbəcərəm. ²⁰ Mənçərə mosom ma Kanu: Ta məsumpər dalakɔ; ta mədif fum; ta məkiyε; ta məbanjε fum yem disrε; məleləs akombərə am- papa kam kɔ iya kam.» ²¹ «Injəmε maməkɔ fəp darənj kəyefε nte inafetε mɔ,» fum wəkakɔ pəc-loku. ²² Nte Yesu ene kɔ dim mɔ, k'oloku kɔ: «Awa tes tin tobut'am: Məcəməs daka dam, məyer pəsam papəkɔ atəyɔ daka, məndekɔ-sɔtɔ daka dəpənj nde darenj. Kɔ tɛyefε dənda-ε, məder məcəps'em darənj.» ²³ Nte fum nwe ene moloku ma Yesu mɔ, kɔ abɔc njembərə kɔ, bawo enayɔ daka dɛlarəm. ²⁴ Nte Yesu enənj kɔ abɔc njembərə kɔ mɔ, k'oloku: «Pənçuca aka daka kəbərə ka **dɛbε da Kanu** dəntɔf. ²⁵ Pəfəfərəne yəkəmε kəbərə ka abi ña tɛsembε pətəs wəka daka kəbərə ka **dɛbε da Kanu** dəntɔf.» ²⁶ Anjε njanç-cənəkəl Yesu mɔ njayif kɔ: «Anɔ antam onj kəyac-ε?» ²⁷ Kɔ Yesu oloku ña: «Nte tentambər afum mɔ, Kanu kəntam ti.» ²⁸ Kɔ Piyer oloku: «Səna səsak daka dosu kɔ sənçəm'am darənj.» ²⁹ K'oloku ña: «Awa! Ic-loku nu kançε: Fum eyi fε, nwe enjsak kəlɔ kən, wəran kən, wənç, akomənε ən, kɔ awut ən teta **dɛbε da Kanu**, ³⁰ ta wəkayɔ njkəsɔtɔ pəlarəm doru dandε, kɔ dekirinj nde anjkəyi wəyən katina mɔ.»

Yesu endənj ta maas defɔ dən kɔ kədəyefε kən afɔ dacɔ

(Mt 20:17-19; Mk 10:32-34)

³¹ Kɔ Yesu elɛk Asom ən wəcɔ kɔ mərənj, k'oloku ña: «Yerusalem andepε. Mes mmε adənj a Kanu njanacəs teta Wan ka fum mɔ fəp, mendekɔ-yi. ³² Bawo andekɔ-bər kɔ atəyɔne Suyif dəwaca; andekɔ-fani kɔ, andekɔ-tərəs kɔ, andekɔ-yuksər kɔ lin,

* **18:11** «iyek-yekəs'am» = «iyif'am nəwali teta . . .»

³³ andekò-sute kò tərənkan, a padedif kò. Tataka ta maas ta defi dən, pəyefe afi dacò.»
³⁴ Mba Asom ən njanane fe ti təlòm o təlòm. Njanacəre fe nte tatəkò toloku m̀.

Yesu kataməs kən wətənəjk
(Mt 20:29-34; Mk 10:46-52)

³⁵ Nte n̄ayi kələtərne Yeriko m̀, tetənjne wətənəjk wəloma pənde dəpò kəsək pəc-tola. ³⁶ K'ene pəkət pa kənay, k'eyif daka nde dender m̀. ³⁷ K'aloku kò: «Yesu wəka Nasaret eyi kəcepər!» ³⁸ K'ən̄kulərne: «Yesu wəka† Dawuda m̄yən'em nənəfər!»
³⁹ An̄e njanasol kò Yesu n̄ayi kò tekirin̄ m̀, n̄ayefe kəgbənj-gbən̄ər kò a pəcənj, mba wəkakò pəc-nan̄kanə kəkule-kule: «Wəka Dawuda m̄yən'em nənəfər!» ⁴⁰ Kò Yesu en̄cəme, k'osom a pakere kò fum nwe. Nte alətərne kò m̀, k'eyif kò: ⁴¹ «Cəke cò məfan̄ a iyən'am-ε?» K'oloku: «Wəbe, iluksərne sò kənəjk!» ⁴² Kò Yesu oloku kò: «Məluksərne sò kənəjk! Kəlan̄ kam kəyac'am.» ⁴³ Gbən̄cana babəkò kò fum nwe en̄əjk, k'eyefe k'en̄cəme kò darənj **pəc-cam debeki** da Kanu. Nte afum fəp njanəjk tatəkò m̀, kò n̄ayefe kəkər-koru Kanu.

19

Yesu kò Sasey

¹ Nte Yesu embere Yerikò m̀, k'en̄cali dare. ² Awa, kò fum wəloma, nwe an̄c-we Sasey, nwe en̄ayəne wəbe ka awerəs dut, pəyò daka delarəm, ³ pəc-tən kəcəre fum nwe an̄we Yesu m̀; mba en̄c-tam fe ti, bawo afum njanala, nkən pəbumpsene. ⁴ Kò fum nwe en̄cepər kirin̄ k'ən̄kò pəfərən̄k dəkətək nte tən̄səne kò kənəjk Yesu m̀, bawo dif' enakò kəcepər. ⁵ Nte Yesu embəp kətət kan̄kò dəntəf m̀, k'eyekti fər k'en̄əjk fum nwe, k'oloku kò: «Sasey məkufe mətər; bawo nde kəlò kam in̄kò məkò iyi.» ⁶ Kò Sasey embəlkər kətər, k'emban̄ Yesu pəbotu disre. ⁷ Nte afum njanəjk ti m̀, kò n̄ayefe kəcəpene, n̄ac-loku: «Ndena fum wəciya en̄kò pəyi.» ⁸ Mba Sasey nwe enacəme wəbe fər kirin̄ m̀, oloku: «Wəbe, indesən̄ atəyò daka dacò da kəsətò kem; nwe o nwe inanan̄kanə kəban̄ər pəlarəm m̀, indesən̄ wəkayi kəman̄kəle ka təkò inaban̄ər kò m̀.» ⁹ Kò Yesu oloku kò:

«Məkò, Kanu kəyac aka kəlò kan̄kə, bawo mən̄a sò wəka Abraham m̄yən̄e! ¹⁰ Bawo Wan ka fum ender kədeten̄ kò kəyac ka an̄e njanasəle m̀.»

Capafò ca mən̄cəmbəl ma kema
(Mt 25:14-30)

¹¹ Afum n̄ayi kəcən̄kəl Yesu. Kò Yesu ən̄cər capafò cəloma, bawo njanalətərne Yerusalem, afum n̄ac-cem-cemne a **dəbe da Kanu** dən̄kəwur gbən̄cana babəkò. ¹² Kò Yesu oloku: «Fum wətət tokom wəloma, en̄ayefe k'ən̄kò atəf n̄obol-bolu kəkò-tən dəbe a pədeder. ¹³ Kò fum nwe ewe acar ən̄ wəcò, k'əsən̄ n̄a nwe o nwe kemə kəpən̄ kin, k'oloku n̄a: «Nəc-kafəle-kafəle ki waca han̄ ic-der.» ¹⁴ Mba afum aka dare dadəkò njanater kò, kò n̄asom kəkò-loku nde fum nwe en̄c-kò kətən̄ dəbe m̀: «Səfan̄ fe a fum wəkawə pəyən̄e su wəbe!» ¹⁵ Kò fum nwe en̄kò pəsətò dəbe, nte olukus m̀, k'ewe acar ən̄ an̄e wəcò kədecəre nte nwe o nwe en̄kafəli-kafəli waca m̀. ¹⁶ Kò wəcar wəcəkò-cəkò ender, k'oloku: «Wəbe, isətò wəcò wa kema kən̄kò mən̄asən̄'im m̀.» ¹⁷ Kò fum nwe oloku: «Tentesə, wəcar wətət m̄yən̄e, bawo məlomp teta tes tefet, indesən̄ sədare wəcò m̄yən̄e wəbe kəjan.» ¹⁸ Kò wəcar wəka mən̄ən̄ ender, kò wəkakò oloku kò: «Wəbe, kəcəmət ka kən̄kò mən̄asən̄'im m̀, k'isətò.» ¹⁹ Kò fum nwe oloku sò wəkakò: «Isən̄'am sədare kəcəmət, m̄yən̄e wəbe kəjan.» ²⁰ Kò wəloma ender pəloku: «Wəbe kema kam kən̄kə, inafəktər ki dəkəloto kətət imən̄k. ²¹ Bawo inanes'am nte mən̄cuca mes m̀: Mən̄lək m̄pə mən̄təboc m̀; mətel nde mən̄atə-bəf m̀.» ²² Kò fum nwe oloku wəcar kən̄: «Moloku mam m' indekit'am, mən̄a wəcar wələc! Mən̄acəre a in̄cuca; k'in̄lək m̄pə intəboc m̀, ic-təl da intəbəf m̀. ²³ Ak' enasən̄e nte mən̄atə-bəs-bəsər pəsam pem m̀, kò nte ilukus m̀, k'in̄kò iban̄ pi paden̄ərən'em kəntəngbe?» ²⁴ K'oloku afum akò njanayi di m̀: «Nəban̄ər kò kema kan̄kò nəkenə ki wəkò əsətən'em wəcò m̀.» ²⁵ Kò afum n̄aloku: «Wəbe, wəkakò əsətò wəcò!» ²⁶ Kò fum nwe oloku n̄a: «Ic-lok'un: Mən̄a nwe m̄yən̄ m̀, ambere nte sò mən̄a wəkayi. Mba mən̄a nwe mən̄təyò m̀, amban̄ər'am ali depic pəkò m̄yən̄ m̀. ²⁷ Ta

† 18:38 «Wan ka Dawuda,» Ti t̄yən̄e tokule ta aYisrayel = «wəyac kəjan.»

merəŋ tayi, nəker'em ater'em aŋe ŋanatəfan a iyəne ŋa wəbe mə, nəfay ŋa mera fər yem kirin.»»

*Yesu kəkə kən Yerusalem
(Mt 21:1-11; Mk 11:1-11; Saŋ 12:12-19)*

²⁸ Nte Yesu elip kəloku afum moloku maməkə mə, k'osumpər dəpə afum kirin kəkə Yerusalem. ²⁹ Nte Yesu ɔlətərne sədare sa Bətfaŋe kə Betani mə, kəca ka tərə təkə aŋwe Tərə ta Olif mə, kə Yesu osom acəpse ɔn darəŋ merəŋ. ³⁰ K'oloku ŋa: «Nəkə nde dare nde antefərne mə, kə nəŋkəberə-ε, nəŋkəbər di səfale səfət pakot si, nse fum o fum entatənde mə. Nəsikəli si, nəkerε. ³¹ Kə fum eyif nu: «Ta ake tə nəŋsikəle si-ε?» Nəloku kə gbəcərəm: «Bawo Wəbe efaŋ si.»»

³² Kə afum aŋe anasom mə ŋaŋkə, kə ŋaŋkə ŋabər səfale səfət pakot si pəmə təkə Yesu enaloku ŋa mə. ³³ ŋayi kəsikəli səfale səfət, kə asərka ŋayif ŋa: «Ta ake tə nəŋsikəle səfale sasəkə-ε?» ³⁴ Kə acəpse ɔn darəŋ merəŋ aŋe ŋaloku aka səfale: «Wəbe efaŋ si.» ³⁵ Kə afum aŋe ŋaŋkene Yesu səfale səfət nse, kə ŋandenəsər si suma səŋan, kə Yesu ende si kəron. ³⁶ Təkə əŋc-kə kirin mə, itə afum ŋaŋc-pere kə suma səŋan dəpə. ³⁷ Nte ŋalətərne Yerusalem nde pətəmbələr pa Tərə ta Olif mə, kə pəmbət kənay kəŋkə kənacəpse kə darəŋ mə fəp. Kə ŋayefe kəkorkoru Kanu pəpəŋ, bawo ŋananəŋk **mes mεwεy-wεy mmε Kanu kəmməntər mə.** ³⁸ Kə ŋac-loku:

«Kanu Kəpəŋ kəpocε pətət wəbe nwe enderεne tewe tən mə!
Pəforu peyi dareŋc,
kə **pəmot pa pələl pa dəbε dən** peyi dareŋc!»

³⁹ AFarisi akin akin akə ŋanayi kənay kəŋkə dacə mə, ŋaloku Yesu: «Wəbe, məloku acəpse am darəŋ ŋacaŋk!» ⁴⁰ Kə Yesu oloku ŋa: «Kə ŋaŋcaŋk-ε, masar moŋkule-kule!»

Yesu kəbok kən teta Yerusalem

⁴¹ Nte ŋalətərne Yerusalem, a kə Yesu enəŋk dare mə, k'eyefe kəbok teta di, ⁴² k'oloku: «Yerusalem, mənə əŋcərə məkə təkə aŋyə pasətə pəforu mə! Mba ndəkəl tatəkə təŋgbəpən'am, məfətam ti kənəŋk. ⁴³ Bawo dəsək dendeder nde ater'am ŋandenəŋkər'am kandε, ŋakəl'am, a ŋadewəpərən'am waca fəp mə.

⁴⁴ ŋandeləsər'am haŋ awut am, ali tasar tin ŋafədesakər'am mpε pəndenərne pələm mə, bawo mənacərə fe tēm nte Kanu kənader kəmar'am mə!»

*Yesu kəberε kən nde kələ kəpəŋ ka Kanu
(Mt 21:12-17; Mk 11:15-19; Saŋ 2:13-22)*

⁴⁵ Nte Yesu emberε nde **kələ kəpəŋ ka Kanu** mə, k'eyefe kəbeləs acaməs. ⁴⁶ K'oloku ŋa: «Dəyəcicəs Kanu kəloku: «Kələ kem, tofo nde **aŋlok-lokər Kanu** tə, mba nənə nəŋkəfəli ki aŋgbəŋcan nŋe akiye ŋaŋgbəpne mə.»»

⁴⁷ Dəsək o dəsək Yesu əŋc-təkse afum dəndə **kələ kəpəŋ ka Kanu** disrε. Aloŋne apəŋ, atəkse sariye, kə abeki a dətəf ŋac-tən kədif kə. ⁴⁸ Mba ta ŋaŋcərə nte ŋaŋyə, bawo afum fəp ŋaŋc-cəŋkəl moloku ma Yesu, ta ŋafaŋ kəbut ali toloku tən tin kəne-ε.

20

*Deke kətam mes ka Yesu kəyefe-ε?
(Mt 21:23-27; Mk 11:27-33)*

¹ Dəsək dələma, nte Yesu eyi kətəkse afum nde **kələ kəpəŋ ka Kanu** mə, pəc-dəŋk moloku mətət. K'aloŋne apəŋ, kə atəkse a sariye kələkene abeki a dətəf ŋamberər kə, ² kə ŋaloku Yesu: «Məloku su ma sariye nse səsəŋ'am kəyə ka mes mame mə, kə pəyənε fe ti-ε, məboŋcər su nwe osom'am kəyə ka mi mə.» ³ Kə Yesu oloku ŋa: «Ina sə, k'iyif'un k' inder toloku tin: ⁴ Anə enasom Saŋ kədəgbət fum dəromun-ε, Kanu ba, ka afum?» ⁵ Kə ŋayefe kəgbəkələne taŋan, ŋac-loku: «Kə səloku fə Kanu-ε, əŋyif su: «Ta ake tə nənatə-laŋ-ε?» ⁶ Mba kə səloku ndəkəl fə: «Afum ŋanasom kə-ε,» afum a dətəf fəp ŋaŋcacas su, bawo ŋaŋcərə fəp a Saŋ wədəŋk wəka Kanu ɔ enayənε.» ⁷ Kə ŋaloku Yesu: «Səŋcərə fe.» ⁸ Kə Yesu oloku ŋa: «Ina sə ifəboŋcər'un nwe osom'im kəyə ka mes mame mə.»

*Capafə ca abum dale alec bəkəc
(Mt 21:33-46; Mk 12:1-12)*

⁹ Kə Yesu eyefe kəloku afum capafə nce: «Fum enabəf tək yokom dale, k'əŋcəmbər yi səkε, k'owur k'əŋkə atəf ŋələma nŋe enəkə pəwon mə. ¹⁰ Nte tēm tēmbəp mə, kə fum nwe osom wəcar nno abum a dale aŋe ŋayi mə, a ŋapocε kə yokom yələma ya tək yayəkə. Mba kə abum a dale ŋasut kə, kə

ņasak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹¹ Kə fum nwe əngbəkəre sə kəsom ka wəcar wələma; kə abum a dale ņasut sə wəkakə, kə ņasapəs kə, kə ņasak kə, k'olukus waca wəsəkər. ¹² Kə fum nwe osom sə wəka maas, kə abum a dale ņasapər wəkakə, kə ņasapəs kə. ¹³ Kə wəka dale nwe eyifne: «Cəke cə indeyə-ε? Wan kem nwe imbətər mə indesom; tələma ņasələləs wəkakə.» ¹⁴ Mba nte abum a dale ņasənk wəkakə mə, kə ņasələne: «Wədəlek kə kən əfə wəkakə. Padif kə nte tənşəne dale dede dəyənə dosu mə.» ¹⁵ Kə abum a dale ane ņasumpər wan ka wəka dale, kə ņasurənə kə dale kəsək kə ņasidif.»

Kə Yesu eyif acənkəl ən, «Cəke cə pəmar wəka dale nwe pəyə ņas-ε?» ¹⁶ Kə Yesu ənəcər: «Pəmar wəka dale nwe pəder pədif abum a dale akakə fəp, pəbanj sə dale pəsənj abum aləma.» Nte afum ņasəne moloku mme mə, kə ņasəne: «Ta tatəkə tətəm kəyi!» ¹⁷ Kə Yesu ənkafəli kəro k'əməmən ņas, k'eyif: «Cəke cə toloku tecic tantə toloku ən-ε? «Tasar nte acəmbər kələ ņasace mə, ipede pəyənə ən tasar mpe posumpər kələ mə.» ¹⁸ Nwe o nwe etempənə pi kəronj, entepə; mənə nwe pəntempənə sə kəronj mə, pomputək'am.»

Abə a dine aSuyif kəfanj kənan kəkənkələ-kanjələ Yesu
(Mt 22:15-22; Mk 12:13-17)

¹⁹ Atəkse a sariyē kə aləne apənj ņas-tən kətəp kə waca təm tatəkə, bawo ņasacərə a te tanjan tə Yesu ənalokə capafə cacəkə; mba ņas-nesə afum akə ņasayə di mə. ²⁰ Kə ņasəfə kəkənkələ-kanjələ Yesu. Ti disre, kə ņasom afum ane ņasabanənə kəcənkəl moloku mən mə. Afum ņasayə ane anasom kəkə-sumpər Yesu dəmoloku mə, nte tənşəne ņasatəm kəber kə wəbe dəwaca, nwe ənatəmpər kətəm kə fənəntər dətəf mə. ²¹ Kə afum asom ane ņasənj kə moloku: «Wətəkse, sənçərə fə moloku mamə mənlokə məc-təkse mi afum mə məsək; məfəkiti fum kənənk kən, mba kanjə kə məntəkse afum kəkət nke kəmbət Kanu mə. ²² Awa, məlokə su ma, pəmar kəsənj dut dosu wəbe wəka Rom* ba, ka pəmar fə ti?» ²³ Mba kə Yesu ənepəl kətə kənan, k'oloku ņas: ²⁴ «Nəmentər'im

pəsəm gbələnj bin. Kəro ka ana kəyi pəsəm papəkə-ε, kə tewe ta wəkayə?» Kə ņasəne, «Wəbe wəka Rom.» ²⁵ Kə Yesu oloku ņas: «Awa, nəşənj wəbe wəka Rom pəkə pəyənə pən mə, kə Kanu sə pəkə pəyənə pa Ki mə.» ²⁶ Afum ane ņasatəm fə kəsumpər kə dəmoloku kənay nke dacə; mba nte moloku ma Yesu mənciyənə ņas mə, kə ņasənj.

Kəyif ka kədəyefə ka defi afi dacə
(Mt 22:23-33; Mk 12:18-27)

²⁷ Kə aSadisi aləma ņasəndər nno Yesu eyi mə. ASadisi akakə ņas-ε-ε, kəyefə kəyi fə sə. Kə ņasəfə Yesu moloku mme: ²⁸ «Wətəkse, nte tə Musa ənacice su: «Kə wənç kə fum efi pənənçə mba ta əyə wan-ε, wənç wəkə eyi doru mə, əntəm kənasər wəran ka wəfi pəkome kə awut.» ²⁹ Mba awənç camət-mərən ņasayə tələma. Kə wəkəkə-cəkə ənənçə, k'efi ta esak wan-ε. ³⁰ Kə wəka mərən ənasər wəran kən, ³¹ kə tēyefə dənda kə wəka maas ənasər kə. Tatəkə tə tenəkə hanj kə awənç anj ane camət-mərən fəp ņasənçə wəran wəkin nwe, ta nwe o nwe esak wan-ε. ³² Tələpəs ənj, kə wəran nwe efi. ³³ Kə dəsək dəyefə da afi dēndəp-ε, anə endelek wəran wəkawə-ε? Bawo awənç anj akanjə camət-mərən fəp ņasənənçə kə!» ³⁴ Kə Yesu oloku ņas: «Arkun kə aran a doru dandə ņasənənçənə. ³⁵ Mba nde doru dakə dender mə, Kanu kənənk fə pəmar alompə ņasəfə defi, a ņasətə kəyi wəyən doru dadəkə-ε, ņasəfə ņas-nənçənə. ³⁶ ņasətəm sə kəfi, bawo pəyi ņas pəmə mələkə, ņas ņasəyənə awut a Kanu, bawo Kanu kəyektə ņas defi. ³⁷ Musa oloku pəsokə pəs a afi ņasəyefə defi. Kəfo nke ançic tətə tərəntəm nte tənç-mar mə, Musa ewe Kanu dənda «Kanu ka Abraham, Kanu ka Isiyaka, Kanu ka Yakuba.» ³⁸ Kə Yesu ənəcər, «Kanu bafə ka afi kə, mba ka ayi wəyən; bawo nno Kanu kəyi mə, fəp fənçə wəyən.» ³⁹ Kə acicəs a sariyē aləma ņasək moloku, kə ņasəne: «Wətəkse, məlokə belbel!» ⁴⁰ Kə ņas-ε-ε sə kəyif kə moloku mələma.

Wəyək-yək wəka Kanu kə Dawuda
(Mt 22:41-46; Mk 12:35-37)

⁴¹ Kə Yesu oloku ņas: «Cəke cə antəm kələkə a Wəyək-yək wəka Kanu wəka

* 20:22 «Wəbe wəka Rom» = «Sesar» ti təyənə tokulə ta wəbe wəka Rom.

Dawuda ɔyɔnɛ-ε? ⁴² Bawo Dawuda nkɔn yati oloku buk ba Yabura Dawuda disre:

«Wɔbɛ ɛnaloku wɔbɛ kem:

Mɔder mɔndɛ nnɔ kɛca kem kɛtɔt,

⁴³ Ifaŋ kɛbocɛr'ɛm aterɛnɛ am dɛntɔf mɛnas-nas ŋa.»[†]

⁴⁴ Kɔ Dawuda ewe wɔsom ka Kanu «wɔbɛ kɔn»-ε, cɛke cɔ wɛkɛkɔ ɛntam kɔyɔnɛ wan kɔn-ε?»

Yesu oloku a pakɛmbɔrnɛ mɔyɔ ma atɛkse sariyɛ

(Mt 23:1-36; Mk 12:38-40)

⁴⁵ Ntɛ afum ŋayi kɛcɛŋkɛl Yesu mɔ, k'oloku acɛpɛ ɔn darɛŋ: ⁴⁶ «Nɛkɛmbɔrnɛ atɛkse sariyɛ: Ŋambɔtɛr kɛkɔtɔsɛ suma sɛpɔŋ, ŋambɔtɛr pac-yif ŋa kɔyif kɛtɔt mofɔ mmɛ mɛŋlarɛ mɔ, ŋambɔtɛr dɛkɛndɛ dɛcɔkɔ-cɔkɔ **dɛkɛcɛpɛs**, kɔ sɛcɔm sɛcɔkɔ-cɔkɔ mofɔ mmɛ aŋkɔ kɛdi yeri mɔ. ⁴⁷ Ŋa ŋambɔŋɛr aran aŋɛ awos aŋa ŋafi mɔ daka danɛn, ŋa ŋambɔlɔsɛ sali ntɛ tɔŋsɔŋɛ pagbɛkɛrɛ ŋa mɔ. Andɛkɔ-kiti ŋa kiti kɔyɛŋki!»

21

Kɛpɔcɛ ka wɛran wɔtɔyɔ daka nwɛ wos ɛnafi mɔ

(Mk 12:41-44)

¹ Kɔ Yesu eyɛkti fɛr, k'ɛnɛŋk ntɛ aka daka ŋaŋc-bɛr kɛpɔcɛ kɔŋan dɛtafala ta **kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu** mɔ. ² K'ɛnɛŋk sɔ wɛran wɔtɔyɔ daka wɛlɔma nwɛ wos efi mɔ, pɛc-bɛr mɛŋcɛmbɛl mɛfɛt mɛrɛŋ ma kɛpɛr. ³ K'oloku: «Ic-lok'un, kaŋcɛ: Wɛran wɔtɔyɔ daka wɛkawɛ wos ɛnafi mɔ, ompɔcɛ pɛtas aka fɛp. ⁴ Bawo afum alɛpɛs aŋɛ fɛp, ntɛ daka dɛlar ŋa mɔ, itɔ ŋambɛr kɛpɔcɛ kɔŋan dɛnda, mba nkɔn, kɛtɔyɔ kɔn daka, ɔsɔŋ pɔkɔ pɛmar pɔsɔŋɛ kɔ kɛtam kɔyi doru mɔ.»

Yesu kɛdɛŋk kɛdɛlɔsɛr ka kɛlɔ kɛpɔŋ

(Mt 24:1-2; Mk 13:1-2)

⁵ Afum alɔma ŋaŋc-loku tɛta **kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu**: «Kɛntɛsɛ k'alompɛsɛ ki masar mɔtɔt kɔ ca yɔtɔt ya ki nyɛ aŋsɔŋ Kanu kɛpɔcɛ mɔ.» Kɔ Yesu oloku: ⁶ «Dɔsɔk dɛndɛdɛr, ndɛ nɛntɔdɛnɛŋk tɛsar tɛdɛŋsɛ tɛsar kɛrɔŋ mɔ, fɛp fayi andɛwun yi.

Pɛlɛc kɔ kɛtɔrɛs

(Mt 24:3-14; Mk 13:3-13)

[†] 20:43 Psaumes 110:1

⁷ Kɔ ŋayif kɔ: «Wɛtɛksɛ, ake tɛm tɔ tatɔkɔ tendɛyi-ε? Tɔyɔ tɛgbɛkɛrɛ tɛrɛ tendɛmɛntɛr mɛs mamɔkɔ mɛmbɔp-ε?»

⁸ Kɔ Yesu oloku ŋa: «Nɛkɛmbɔrnɛ, ta nɛsaknɛ patalɛr'un! Bawo afum alarɛm ŋadɛdɛr ŋac-kɔtɛnɛ tɛwɛ tɛm, ŋac-lok'un: «Ina ɔyɔnɛ wɔsom ka Kanu,» kɔ, «Tɛm tɛmbɔp!» Mba ta nɛdɛcɛmɛ ŋa darɛŋ! ⁹ Kɔ nɛndɛnɛ tɛta kɛwan, k'afum a dɔtɔf ŋayɛŋkɛr abɛ aŋan bɛkɛc-ε, ta nɛnɛsɛ; bawo mɛnɛ tatɔkɔ tɔŋnɔŋkɛnɛ tɛdɛr kɛrɛsna, mba bafɔ ndɛkɛl doru dɛndɛ dɛndɛlip.»

¹⁰ K'oloku ŋa sɔ: «Afum alɔma ŋandɛyɛfɛrɛnɛ kɔ afum alɔma, atɔf ŋɔlɔma ŋayɛfɛrɛnɛ kɔ atɔf ŋɔlɔma; ¹¹ antɔf ŋɛndɛyikɛ mofɔ mɔlɔma, dor kɔ docu yɛndɛyi mofɔ mɛlarɛm; mɛs mɛwɛy-wɛy mɛndɛyi, kɔ **mɛgbɛkɛrɛ mɔpɔŋ mmɛ mɛndɛyɛfɛrɛ ndɛ Kanu Kɔyi mɔ**. ¹² Mba mamɔkɔ mɛndɛbɔp, pasumpɛr'un, patɔrɛs'un, pasɔŋ'un kɛkɔ-kiti **dɛkɛcɛpɛs** a pɛdɛbɛr'un dɛbili. Abɛ a dɔtɔf ŋandɛkit'un tɛta tɛwɛ tɛm. ¹³ Tatɔkɔ tendɛmar'un kɛlɔku ka tɔkɔ nɛŋcɛrɛ tɛtɛm mɔ. ¹⁴ Ta tɔyɔ nu kɛcɛm-cɛmnɛ tɔkɔ nɛndɛyɔ a nɔyɛcɛnɛ mɔ. ¹⁵ Ina wɛkawɛ yati ina ɛndɛsɔŋ'un tɛmɛr kɔ kɛcɛrɛ ka kɛtɔt nkɛ atɛr anu, nwɛ o nwɛ ɔntɔdɛtam kɛgbɛkɛl mɔ. ¹⁶ Akɔmɛnɛ, awɛŋc aŋa, anapa, kɔ abɔt anu yati ŋandɛsɔŋ nu, ŋasɔŋɛ alarɛm kɛfi nu dacɔ. ¹⁷ Fɛp fɛndɛtɛr'un, tɛta tɛwɛ tɛm. ¹⁸ Mba ali kɛfon konu ka dɛrɔmp kin kɛfɔdɛsɔlɛ; ¹⁹ Kɔ nɛmbɛrɛnɛ kɛsumpɛr bɛl-bɛl-ε, nɛndɛyɛcɛnɛ nɔyi doru.»

Yesu ɛndɛŋk kɛdɛlɔsɛr ka Yɛrusalɛm

(Mt 24:15-21; Mk 13:14-19)

²⁰ «Kɔ nɛndɛnɛŋk asɔdar ŋakɛl Yɛrusalɛm-ɛ, nɛcɛrɛ tɛm tatɔkɔ a kɛlɔsɛr ka di kɛlɔtɛrnɛ. ²¹ Tɛm tatɔkɔ akɔ ŋayi Yude mɔ, ŋac-yɛksɛ kɛpɛrnɛ ka dɛmɔrɔ; akɔ ŋayi Yɛrusalɛm dacɔ mɔ, ŋac-wur; akɔ ŋayi dɛkulum mɔ, ta ŋabɛrɛ sɔ dare-ε. ²² Bawo dɔsɔk dadɔkɔ d' andɛboc kiti, ntɛ tɔŋsɔŋɛ mɛs mmɛ anacɛic mɔ fɛp meyi. ²³ Pɛlɛc pɛyi dɔsɔk dadɔkɔ aran aŋɛ ŋambɛkɛs, kɔ akɔ ŋaŋmɛsɛr mɔ! Bawo pɛyɛŋki pɔpɔŋ pɛndɛyi dɔsɔk dadɔkɔ dɔtɔf, kɔ mɛtɛlɛ mɔpɔŋ ma Kanu nnɔ afum akakɔ ŋayi mɔ. ²⁴ Sakma sɔ andɛdɛfɛtɛ ŋa, tɔf fɛp yosumpɛr-sumpɛr ŋa yɛkɛkɛrɛ ŋa pɛbɔlɛ;

tem tatəkō afum acuru ḡaban ḡerusalem, han tem nte asəḡ ḡa mō tec-lip.»

Kader ka Wan ka fum
(Mt 24:29-31; Mk 13:24-27)

²⁵ «Məyō meḡbekərəe mme meyefe nde Kanu kəyi mō mendeyi dādec, dəḡof kō dācōs; dāntōf, bəkək yendelēce-lēce afum teta pukule-kule pa dəkəba kō yam ya ki. ²⁶ Afum ḡandefine kənese ka kəcem-cemne ka təkō tendeder dāntōf mō, bawo fənəntər fa kəm fəndeyikce. ²⁷ Tem tatəkō tō andenəḡk Wan ka fum kəder dəkəp; dəfənəntər, kō **dəpəmot pa pələl pa dəbe dən** disre d' ender. ²⁸ Kō məyō maməkō mendecop kəder-ε, nəlomp, nəyekti səbomp, bawo kəsəḡ konu kəway kəlōtərne.»

Cəke cō kətək kəkom kənatakse-ε?
(Mt 24:32-35; Mk 13:28-31)

²⁹ Kō Yesu oloku ḡa capafō cin: «Nənəḡk kətək kəkom* kō tək yeləpəs nyε. ³⁰ Nəḡc-kōna-nəḡk yi yopəḡ bəpər, nəcərə katin a kətəḡ kəlōtərne. ³¹ Itō nəna nəndesə-yō, kō nəndenəḡk mes maməkō mec-der-ε, nəcərə fō **dəbe da Kanu** dəlōtərne. ³² Ic-lok'un kance: Afum a tem tantε ḡafədēlip kəfi fəp, a ta teyi-ε. ³³ Kəm kō antōf yendesələ mba moloku mem məfədesələ.»

Ta nədirərne!

³⁴ «Nəkembərne bel-bel! Ta nəsak bəkək yonu yetasərne cəsata kō kəcis, kō kəcem-cemne ka doru dandε, kō pəyi ti tatəkō-ε, dəsək dəpəḡ dadəkō dendebəpən'am, ³⁵ pəmō nte manta meḡḡbəpərne lōp mō. Bawo dəsək dadəkō dendebəpene afum a doru fəp. ³⁶ Ta nədirərne, **nəc-lok-lokər Kanu** tem fəp, nte təḡsəḡe nəde nəsətō fənəntər fəmulpene mes məkō mendeder mō fəp, nədekō nəcəme, nəmentərne Wan ka fum, ta nəlapərne.»

³⁷ Dəsək dadəkō, Yesu pəc-təkse afum dāndo **kələ kəpəḡ ka Kanu**, k'owur kəkō-cepərēne pibi nde aḡwe «Tərō ta Olif» mō. ³⁸ Afum fəp, kō dec dəsək-ε, ḡaḡc-kō nde **kələ kəpəḡ ka Kanu** kəkō-cəḡkəl kō.

* 21:29 f. «figuier» * 22:17 «k'okor-koru Kanu,» kō pəyənε fe ti-ε, «k'eyif Kanu nəwali teta apōt»

22

Abε kətəḡne kəyō ka Yesu pələc
(Mt 26:1-5; Mk 14:1-2; Saḡ 11:45-53)

¹ Kō kəsata ka aSuyif ka **sali sa cəcom cətənəḡkəl lebin** nke aḡwe «Pak» mō kəlōtərne. ² Aləḡne apəḡ kō atəkse sariye ḡayefe kəten ka nte ḡaḡyō a ḡadif Yesu mō, mba ḡac-nese afum.

Yudas kəwose kən kəmar abε a aSuyif a ḡasumpər Yesu
(Mt 26:17-25; Mk 14:10-11)

³ Kō Sentani səmbere Yudas, nwe aḡc-Iskariyət mō, nwe aḡc-ləm asom a Yesu wəcō kō merəḡ dacō mō. ⁴ Kō Yudas əḡkō ḡanenene kō aləḡne apəḡ kō abε aḡe ḡaḡc-bum **kələ kəpəḡ ka Kanu** mō, təkō pəmar pəsəḡ ḡa Yesu mō. ⁵ Kō pəmbət ḡa, kō ḡantəḡne kəpocε kō pəsam. ⁶ Kō Yudas owose. K'eyefe oḡ kəten təyō nte əḡyō a pəsəḡ Yesu ta afum ḡaḡcərə ti mō.

Yesu kəsəḡ ka kəlompəs yeri ya Pak
(Mt 26:17-25; Mk 14:12-21; Saḡ 13:21-30)

⁷ Kō dəsək da **sali sa cəcom cətənəḡkəl lebin** dəmbəp nde pəmar padif aḡkesiya ḡoləḡne mō. ⁸ Kō Yesu osom Piyer kō Saḡ, pəc-loku ḡa: «Nəkō nəlompəsε su yeri ya Pak, nte təḡsəḡe səde sədi yi mō.» ⁹ Kō ḡayif Yesu: «Deke məfan a səlompəs yi-ε?» ¹⁰ Kō Yesu oloku ḡa: «Kō nəndena nəc-bere dare disre-ε, nəḡkəbərēne kō wərkun wələma pəsare tōbəl pa domun. Nəcəme kō darəḡ han nde kələ kəḡkō əḡkəbere mō. ¹¹ Nəloku wəka kələ kančo: «Wəbe osom su a səder səyif'am, a dukələ dere d'endedi yeri ya Pak kō acεpse ən darəḡ-ε?» ¹² Endekəmentər'un kələ kəron, dukələ dəpəḡ kō ca yəkō pəmar mō fəp. Dəndo kəfo kančo kō nəḡkəlompəs yeri ya Pak. ¹³ Kō afum aḡe ḡaḡkō, kō ḡaḡkō ḡabəp ca fəp pəmō təkō Yesu enaloku ḡa ti mō, kō ḡalompəs yeri ya Pak.

Kəyer ka kəcom ka Pak
(Mt 26:26-30; Mk 14:22-26)

¹⁴ Nte tem tēmbəp mō, kō Yesu endε dēmεsa kədi yeri kō Asom ən. ¹⁵ Kō Yesu oloku: «Pəmbas'im kədi yeri ya Pak yayε kō nəna, a idetərō. ¹⁶ Bawo ic-lok'un, ifəsō-di yi, han tem nte teta yi tendekō-lare nde

dɛbɛ da Kanu dɛntɔf mɔ.» ¹⁷ Kɔ Yesu ɛlɛk apɔt, k'okor-koru Kanu,* k'oloku: «Nɛlɛk apɔt nɛɛ, nɔyɛrɛnɛ pɛdisrɛ pa ɛɛ; ¹⁸ bawo ic-lok'un, ifɔsɔ-mun wɛn haɲ **dɛbɛ da Kanu** deder.» ¹⁹ Kɔ tɛyɛfɛ day, k'ɛlɛk kɛcom, nte elip kɛkor-koru Kanu† mɔ, k'entepi ki, k'ɔsɔɲ ɲa pɛc-loku: «Dis dem dɔ dandɛ, ndɛ asɔɲɛ te tonu mɔ; nɛdɛ nɛc-cɛm-cɛmn'em.» ²⁰ Nte ɲalip kɛdi yeri mɔ, k'ɛlɛk sɔ apɔt, k'ɔsɔɲ ɲa, pɛc-loku: «Apɔt ɲaɲɛ ɲɔyɔnɛ **kɛcaɲɔs kɛfu kɛyi ka tes tin** kɔ Kanu. Wɛn wawɛ weyi apɔt ɲaɲɛ disrɛ mɔ, wɔyɔnɛ mecir mem mɛmɛ alɔɲɛ tes tonu mɔ. ²¹ Ti disrɛ, fum nwɛ endesɔɲ'im padif mɔ, ɛndɛ nnɔ amɛsa ɲaɲɛ kɔ ina. ²² Wan ka fum ɛntas, pɛmɔ tɔkɔ aloku ti mɔ; mba pɛlɛc pɛyi fum wɛkɔkɔ endesɔɲ kɔ padif mɔ.» ²³ Kɔ acɛpsɛ a Yesu darɔɲ ɲayɛfɛ kɛyifɛtɛnɛ dɛnda, fum nwɛ eyi ɲa dacɔ nwɛ endesɔɲ kɔ padif mɔ.

Anɔ ɛcɛpɛr'un fɔp-ɛ?

²⁴ Kɔ kɛgbɛkɛlɛnɛ kɛpɔɲ kɛyɛfɛ acɛpsɛ a Yesu darɔɲ dacɔ, tɛta kɛcɛrɛ ka nwɛ ɛɲɛpɛr ɲa dacɔ fɔp mɔ. ²⁵ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Abɛ a tɔf ɲayi afum aɲaɲ kɛrɔɲ pɛmɔ abɛ, aɲɛ ɲaɲkɔtɛnɛ kɛtam nnɔ ɲayi mɔ, ɲafɔɲ a pawɛ ɲa «abɔt a afum». ²⁶ Bafɔ tin tayi tɔ kɔ nɔna! Mba mɛnɛ nwɛ ɛɲɛpɛr'un fɔp mɔ, pɛyi pɛmɔ nwɛ ɛfɛtɛ nu dacɔ fɔp mɔ; nwɛ ɔyɔnɛ wɔbɛ mɔ, pɛyi pɛmɔ wɛcar. ²⁷ Bawo, nwɛ ɛɲɛpɛr nu mɔ ɔyɔnɛ, nwɛ ɛndɛ dɛmɛsa mɔ ba, ka nwɛ ɛɲkɛrɛ kɔ yeri dɛnda mɔ? Bafɔ nwɛ ɛndɛ dɛmɛsa mɔ ɔfɔ? Kɔ ina, iyi nu dacɔ, pɛmɔ nwɛ ɛɲkɛrɛ nu yeri dɛmɛsa mɔ.»

²⁸ «Nɔna ɛnasimɔs kɔ ina tɛm nte inayi tɔrɔ disrɛ mɔ. ²⁹ Itɔ ɔsɔɲɛ nte papa kem ɔsɔɲ'im dɛbɛ mɔ, ina sɔ isɔɲ'un di: ³⁰ Nte tɔɲsɔɲɛ nɛdi yeri, nɛmun amɛsa ɲɛm kɛrɔɲ ndɛ dɛbɛ dem dɛntɔf mɔ. Nɛndɛ sɛcɔm sa abɛ kɛrɔɲ, nɔbɔc kiti ka cɛsunka wɛcɔ kɔ mɛrɔɲ ca Yisrayel.

Yesu ɛndɔɲka Piyɛr ɛndɛbaɲɛnɛ kɛtɔcɛrɛ kɔ (Mt 26:31-35; Mk 14:27-31; Saɲ 13:36-38)

³¹ Kɔ Yesu oloku Simɔɲ Piyɛr: «Simɔɲ, Simɔɲ! Mɛkɛmbɛrɛnɛ! Sentani sɛntola kɛdɛs-dɛs'un dɛsifitɛ pɛmɔ kɛcom. ³² Mba intolan'am, nte tɔɲsɔɲɛ ta abɛkɛc

ɲɛkafɔl'am‡ mɔ. Kɔ mɛndɛdɛr'im-ɛ, mɔyɛɲkɔs bɛkɛc ya awɛɲc'ɔm aɲa.» ³³ Kɔ Piyɛr oloku kɔ: «Wɔbɛ, iwosɛ kɛkɔ dɛbili kɔ mɔna, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, ifi kɔ mɔna.» ³⁴ Mba kɔ Yesu oloku kɔ: «Piyɛr, ic-lok'am, mɛndɛbaɲɛnɛ kɛtɔ-cɛr'em kɛmaas a kicipi kɛc-cam.»

Pɔsam pa delek, alɔba, kɔ dakma

³⁵ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Nte ɲɲc-som'un ta ɲɲsɔɲ'un pɔsam, ta ɲɲsɔɲ'un alɔba ɲɛbɛrɛ yamos, ta ɲɲsɔɲ'un cɔfta cɛbɛrɛnɛ mɔ, paka pɛnayi yi dacɔ mɛpɛ nɔnatɔ-sɔtɔ mɔ ba?» Kɔ acɛpsɛ ɔn darɔɲ ɲaloku: «Ala! Ali pin pɛnayi fɛ.» ³⁶ Kɔ Yesu oloku ɲa: «Nɛkɛl mɛs mɛsɛkpɛ! Mɔna nwɛ mɔɲyɔ pɔsam mɔ, mɛlɛkɛnɛ pi; mɔna nwɛ mɔɲyɔ alɔba ɲɛbɛrɛ yamos mɔ, mɛlɛkɛnɛ ɲi; kɔ mɔna nwɛ mɔntɔyɔ dakma mɔ, mɛcamɔs yamos yam, mɔway din! ³⁷ Bawo, ic-lok'un: Mɛnɛ tɔkɔ aɲɲic mɔ telarɛ nnɔ iyi mɔ: «Analɔm kɔ ayɛɲki bɛkɛc dacɔ.» Nte tɔyɔnɛ temi mɔ, kɛyi kɔ tender.» ³⁸ Kɔ acɛpsɛ ɔn darɔɲ ɲaloku kɔ: «Wɔbɛ mɔbaɲ sakma nɛ mɛrɔɲ.» Kɔ Yesu oloku ɲa: «Pɛntɔɲɛ tantɛ.»

Yesu kɔlok-lokɔr Kanu ndɛ tɔrɔ ta Olif (Mt 26:36-46; Mk 14:32-42)

³⁹ Pɛmɔ tɔkɔ ɔɲc-yɔ ti mɔ, Yesu ɛndɛwɔr k'ɔɲkɔ ndɛ tɔrɔ ta Olif. K'acɛpsɛ ɔn darɔɲ ɲaɲɛpɛr kɔ.

⁴⁰ Nte ɲambɔp kɛfɔ kanjɔ mɔ, k'oloku ɲa: «**Nɔlok-lokɔr Kanu**, ta nɛsaknɛ nɛbɛrɛ kicipi disrɛ.» ⁴¹ K'ɔmbɔlɛ ɲa, pɛmɔ kɛlɔm ka tasar katin, k'ɛɲɲɔp suwu, k'ontola Kanu, ⁴² pɛc-loku: «Papa kɔ mɔwosɛ-ɛ, mɔbɔlɛn'em pɛcuy pampɛ. Ti disrɛ, ta tɛfɔɲ tɛm teyi, mba tam teyi.» ⁴³ Kɔ mɛlɛkɛ mɔlɔma mowurɔr kɔ kɛyɛfɛ darɲɲc, kɛdɛyɛɲkɔs kɔ abɛkɛc. ⁴⁴ K'abɛkɛc ɲɛlɛcɛ-lɛcɛ kɔ, k'ɛyɛfɛ kɔlok-lokɔr Kanu, k'abɛkɛc ɲɛmpɛ kɔ, kɔ kawɔnɛ kɔn kɛyi pɛmɔ nte mocul ma mecir mɛndɛtɛmpɛnɛ dɛntɔf mɔ. ⁴⁵ Kɔ Yesu ɛsak sɔ kɔlok-lokɔr Kanu kɛɲkɔ ɛnayi mɔ, k'ɔɲkɔ pɛbɔp acɛpsɛ ɔn darɔɲ ɲadireɲɛ bɛkɛc yɛrɲɲc. ⁴⁶ Kɔ Yesu eyif ɲa: «Ta ake tɔ nɛndireɲɛ-ɛ? Nɔyɛfɛ, **nɔlok-lokɔr Kanu** ta nɛsaknɛ nɛbɛrɛ kicipi disrɛ!»

† **22:19** «kɛkor-koru Kanu» kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, «kɛyif Kanu nɔwali tɛta kɛcom» ‡ **22:32** «ta abɛkɛc ɲɛkafɔl'am,» kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, «ta kɛlan kam kɛsolɛ»

*Kasumpər ka Yesu**(Mt 26:47-56; Mk 14:43-50; Sanj 18:3-11)*

⁴⁷ Yesu enalip fe kəlok-loku kə afum alarəm nander, fum wəkə aŋc-we Yudas, acεpse ɔn darəŋ wəco kə mērəŋ dacə mə, pəyi ɲa kirin. K'əltərne Yesu kəkə-cup kə. ⁴⁸ Kə Yesu eyif kə: «Yudas, kəcup kə mändeləke Wan ka fum məsəŋ kə ater ɔn ba?»

⁴⁹ Nte asol a Yesu ɲanəŋk tatəkə tenakə-cəpər mə, kə ɲayif Yesu: «Wəbe, səntam kəsutnəne sakma sosu ba?» ⁵⁰ Kə fum wəkin asol a Yesu dacə, eŋcəp wəcar ka wəlonne wəpəŋ aləŋəs ɲa kəca kətət. ⁵¹ Kə Yesu eyac ɲa pəc-loku: «Nəce tatəkə!» K'əŋgbuŋəne aləŋəs ɲa fum wəkəkə, k'entamne.

⁵² Kə Yesu eyif alonne apəŋ, abe a abum a **kələ kəpəŋ ka Kanu** kə abeki a dətəf aŋe ɲanader kəsumpər kə mə: «Pəmar nəder nətəmpər sakma kə tək, pəmə nte nənder kəsumpər kalbante mə ba?» ⁵³ Dəsək o dəsək səna aŋc-yi nde **kələ kəpəŋ ka Kanu** kə nəna, mba nənasumpər f'em. Ndekəl ɔŋ, tɛm tonu tɛbəp, kə kətam ka kubump.»

*Piyer embanne kətə-cərə Yesu**(Mt 26:57-58,69-75; Mk 14:53-54,66-72; Sanj 18:12-18,25-27)*

⁵⁴ Nte ɲalip kəsumpər Yesu mə, kə ɲankekəre kə nde kələ ka wəlonne wəpəŋ. Mba kə Piyer eŋgbəkəre ti pəbəle. ⁵⁵ Kə ɲamot neŋc abanaka dacə kə ɲandε. Kə Piyer endε ɲa dacə. ⁵⁶ Nte wəcar wəran wələma enəŋk kə pənde ɲa dacə neŋc kirin mə, k'oloku: «ɲa ɲayina kə fum wəkawε.» ⁵⁷ Mba kə Piyer eŋgbəkəl wəran nwe, pəc-loku: «Wəran, iŋcərə fe fum wəkawε!» ⁵⁸ Pəwon fe kə wələma enəŋk kə, k'oloku: «Məna sə akin ayi ɲə nəyənε.» Kə Piyer oloku wərkun nwe: «Ala! Bafə akin ayi ɲə səyənε.» ⁵⁹ Kə dec din deŋcəpər mə, kə fum wələma eŋgbəc kəloku: «Fum wəkawε ɔŋwurene kənayi kə nkən, bawo wəKalile əfə.» ⁶⁰ Kə Piyer oloku: «Məna, ina iŋcərə fe tantε mənkerε kəloku mə.» ɲayi kəlok-loku kə kicipi kəŋcam. ⁶¹ Kə wəbe Yesu eŋkafələ k'eŋgbətne Piyer. Kə Piyer eŋcəm-cəmne toloku təkə wəbe Yesu enaloku kə mə: «Məndebaŋəne kətə-cər'em kəmaas a kicipi kəc-cam.» ⁶² Kə Piyer owur nde dabanaka, k'əŋkə pəbok bel-bel.

*Kələməs kə kəsut ka Yesu**(Mt 26:67-68; Mk 14:65)*

⁶³ Arkun aŋe ɲanə-c-bum Yesu mə ɲafani kə, ɲac-sut kə. ⁶⁴ ɲac-kump kə kəro, a ɲac-yifət kə nte: «Məmentər su ɔŋ a wədəŋk wəka Kanu ɔ məyənε! Məboŋc ma nwe osut'am mə!» ⁶⁵ Kə ɲales-les kə moloku mələməs mələrəm.

*Yesu nde aboc kiti apəŋ fər kirin**(Mt 26:59-66; Mk 14:55-64; Sanj 18:19-24)*

⁶⁶ Nte dec dəsək mə, kə abeki a dətəf, alonne apəŋ, k'atəkse sariye ɲambəpəsene. Kə ɲankekəre Yesu nde aboc kiti aŋan apəŋ ɲayi mə. ⁶⁷ Kə ɲayif kə: «Kə pəyənε fə məna əyənε nwe Kanu kəyək-yək mə-ε, məloku su ti.» Kə Yesu oloku ɲa: «K'iloku nu ti-ε, nəfəlan ti, ⁶⁸ k'iyif'un sə-ε, nəfəluks'em moloku. ⁶⁹ Kəyefe ndekəl, Wan ka fum endekə nde kəca kətət ka fənəntər fa Kanu.» ⁷⁰ Kə afum fəp ɲambaŋəne: «Məna əyənε ɔŋ Wan ka Kanu ba?» K'oloku ɲa: «Nəna oloku ti: Nkən iyənε.» ⁷¹ Kə ɲaloku: «Cəke cə afaŋ sə kəcərə-ε? Səna yati, səna enenε kə ti dəkusu.»

23*Yesu fər ya Pilat kirin**(Mt 27:1-2,11-14; Mk 15:1-5; Sanj 18:28-38)*

¹ Kə ɲayefe fəp faŋan, kə ɲasole Yesu kəkəkəre kə nde fər ya Pilat kirin. ² Kə ɲayefe kəyemsene kə, ɲac-loku: «Wəkawε sənəkə səbəp pəc-gbiŋər afum kəyənker su səbomp, ɲafati kəsəŋ wəbe ka doru fəp dut, pəc-wenε sə «Wəyək-yək wəka Kanu, wəbe wəka atəf.» ³ Kə Pilat eyif kə: «Wəbe wəka aSuyif məyənε?» Kə Yesu oloku kə: «Məna oloku ti.» ⁴ Kə Pilat oloku wəlonne wəpəŋ wəka kələ kəpəŋ ka Kanu kə kənay ka afum: «Inəŋk fe tələm o tələm nte pəmar pasumpərə wərkun wəkawε mə.» ⁵ Mba kə ɲangbəc gbəs, kəloku: «Afum ɲə eŋgbiŋər, pəc-təkse afum atəf ɲa Yude disre fəp kəyefe atəf ɲa Kalile nde enacop mə, haŋ nnə.»

Yesu fər ya Herodu kirin

⁶ Nte Pilat ene teta Kalile mə, k'eyif kə: «Wəka Kalile məyənε ba?» ⁷ Nte Pilat ene a wəka Kalile əfə mə, k'oloku a fum wəkawε, Herodu pəmar pəkiti kə. K'oloku a pakenε kə Herodu nwe enayi mata maməkə Yerusalem mə. ⁸ Nte Herodu enəŋk Yesu

ma, ko pambot ko, bawo enç-ten kananj ko kayefe nte panawon ma, teta mes mako enç-ne pac-loku ton ma, payo amera kananj ko, payo **tayo tegbekare nte teyefe nde Kanu kayi ma** for yon kirinj. ⁹ Ko Herodu eyifat Yesu mes melarəm, mba Yesu enalukse fe ko nte o nte. ¹⁰ Wəlonne wəpəŋ ko atakse sariye nanayi di, nac-nanjane kayemsene ko. ¹¹ Herodu ko abum on nafani ko, ko nayo ko pələc pələc; ko namber ko yamos ya abe, ko nasəŋ ko a pakenē Pilat. ¹² Dəsək dadəko yati do Pilat ko Herodu nanabot on, nanaterene cəkə-cəkə.

Antəŋne kədif Yesu

(Mt 27:15-26; Mk 15:6-15; Saŋ 18:39-19:16)

¹³ Ko Pilat ewe wəlonne wəpəŋ, abe a dətəf, ko afum. ¹⁴ K'oloku na: «Nəŋker'em fum nwe a nkən ençbiŋər afum kayenj səbomp. Mba for yonu kirinj iyifat ko, ali tes tin inəŋk fe nte əyo mes mame nəmbonçə ko ma, nte pəmar padife ko ma. ¹⁵ Herodu so enəŋk fe ali tin, bawo olukse su ko. Awa! Fum wəkawe əyo fe nte o nte pəmar padife ko ma. ¹⁶ Kəsak ko k'inder k'andelip kəsut kə-ε.» ¹⁷ Kəsata ka Pak nke o nke, Pilat enç-sake na wəyi dəbili wəkin. ¹⁸ Ko nambəŋene fəp kəkule-kule: «Mədif wəkawe! Məsake su Barabas!» ¹⁹ Anaber Barabas dəbili teta kədifətene kəloma nke kənayi dare ma, ko kədif ka fum. ²⁰ Ko Pilat əŋgbəkəre so kəloku na kəfan kən kəsak Yesu. ²¹ Mba ko ŋaloku gbes: «**Məcaŋ ko dəkətək ka defi!** Məcaŋ kə!» ²² Ko Pilat eyif na so tamaas: «Pələc pere pəyo-ε? Inəŋk fe nte o nte pəmar padife ko ma. Kəsak ko k'inder k'alip kəsut kə-ε.» ²³ Ko nampene sim kəbupəre, nac-loku: «Pacaŋ kə!» Ko sim səŋan səŋkalərne. ²⁴ Ko Pilat owose kəyo təkə ŋanafan ma. ²⁵ Ko Pilat esak Barabas wəko ŋanawer ko ma. Barabas nwe anaber dəbili teta kədifətene, ko kədif ka fum ma. Ko Pilat elək Yesu, k'ember na dəwaca nayo ko təkə ŋanafan ma.

Kəcaŋ ka Yesu

(Mt 27:32-44; Mk 15:21-32; Saŋ 19:17-27)

²⁶ Nte nayi kəkekəre Yesu ma, ko nambəpene ko wərkun wəloma pac-we ko Siməŋ, wəka atəf na Siren enayi pəyefe dale, ko nasarsər ko **kətək kəpandən ka defi** a pəcəme Yesu darəŋ pəkekəre ki. ²⁷ Ko kənay

ka afum alarəm ko aran ŋəncəme ko darəŋ nac-sut-sutne bəkəc nac-yəne ko nənəfor. ²⁸ Ko Yesu ençkafəle nnə nayi ma, k'oloku: «Aran a Yerusalem, ta nəboke tetem! Mba nəboke te tonu ko ta awut anu! ²⁹ Bawo dəsək dendeder nde andeloku: «Pəmbot aran aŋe ŋantəbekəs ma, pəmbot cor nce cəntəkom ma, ko mese mme məntəmesər ma!» ³⁰ Afum ŋandeloku mərə dəsək dadəko: «Mətempene su kəron!» ko mofo meŋeci, «Məgbəpərne su!» ³¹ Bawo k'ayo ti kətək kəcaŋk-ε, cəke cə andeyə kəwosu-ε?

³² Ko ŋasolene so kəkekəre calbante merəŋ aŋe anakə-difene ko Yesu ma. ³³ Nte nambere kəfo kanəko aŋwe «Kəmbəmbəle» ma, ko **ŋaŋcaŋ ko dəkətək kəpandən ka defi** dəndo. Kələkene calbante akako merəŋ; wəkin pəyi ko kəca kətət, wəko pəyi ko kəca kəmerya. ³⁴ Ko Yesu oloku: «Papa məŋaŋnene na, bawo ŋəncəre fe nte nayi kəyo ma.» Ko asədar aŋaŋe nayerene yamos yəŋ nac-gbale ti kəla. ³⁵ Afum nacəme, nac-məməŋ. Abe nac-fani Yesu, nac-loku: «Bawo eyac akə, pəyacne on ma nkən sərka, ko pəyone fo Krist, nkən əyone Wəyek-yek nwe Kanu kəsom ma-ε!» ³⁶ Ko asədar so ŋaŋcəŋne kəkə-fani ko, ko nasəŋ ko member modokət. ³⁷ Nac-loku: «Ko pəyone fo mənə əyone wəbe ka aSuyif-ε, məyacne on ma, mənə sərka!» ³⁸ Anacic ko domp takəron: «Wəkawe əyone wəbe ka aSuyif.»

³⁹ Kalbante kin akako anacaŋ ma, pəc-ləməs Yesu, pəc-loku: «Bafə mənə əyone Wəyek-yek wəka Kanu? Məyacne on ma, ko səna!» ⁴⁰ Mba ko kalbante kamerəŋ kəŋko anacaŋ ma, kəŋgbəŋ-gbəŋər ko, kəc-loku: «Cəpə məfənesə Kanu ba, mənə nwe andeyə pəmə səna ma?» ⁴¹ «Ta səna, kançə ko, tante tə pəmar pasəŋ su kəway ka meləsər mosu; mba wəkawe əyofe tələm o tələm təc.» ⁴² K'oloku: «Yesu məde məcəm-cəmn'em ko məndəkə-bere dəbe dam dətəf-ε.» ⁴³ Ko Yesu oloku ko: «Kançə ko, ic-lok'am: Məko, səna aŋkəyi Ariyana ko mənə.»

Defi da Yesu

(Mt 27:45-56; Mk 15:33-41; Saŋ 19:28-30)

⁴⁴ Daŋ dənabəp, dec dosurene afum dəsəbomp, ko kubump kəkəbaŋ atəf fəp, tənabəle kətəŋc haŋ dec maas. ⁴⁵ Dec dənakale, pənabiyε. Ko kəloto nke anagbək

kækump ka kəfo kəcempi ka kəlo kəpəŋ ka Kanu mə, kəwale dacə. ⁴⁶ Kə Yesu oŋkulərne dim dəpəŋ: «Papa, ilək amera ŋem, k'imbər'əm dəwaca!» Nte elip kəloku moloku maməkə mə, k'əŋgbij kifir. ⁴⁷ Nte wəsədar wəRom wəbe ka asədar tasar tin (100) ənəŋk mes maməkə mənəcəpər mə, **k'əŋcam debeki** da Kanu pəc-loku: «Kaŋce kə, fum wəkawə enalomp!» ⁴⁸ Nte kənay ka afum aŋe ŋanader kədetəŋne mes maməkə mə, ŋanəŋk nte tenəcəpər mə, kə ŋalukus ŋac-sut-sutne bəkəc nənəfər. ⁴⁹ Aŋe ŋanacəre Yesu mə fəp, kə aran akə ŋanacəmbər kə kəyefe Kalile mə, ŋanacəme pəbəle, ŋac-məmən təkə mes meŋcepər mə.

Kəber ka Yesu dəkufu

(Mt 27:57-61; Mk 15:42-47; Saŋ 19:38-42)

⁵⁰ Wərkun wələma enayi pac-we kə Isifu. Wəboc kiti wəpəŋ wələma nkən enayəne sə; fum wətət, pəlomp. ⁵¹ Nkən enawose fə kətəŋne kəsek ka moloku maməkə, kə məyə ma akə sə mə. Wəka dare da Arimate enayəne, atəf ŋa Yude; pəc-kar **dəbe da Kanu**. ⁵² K'əŋkə nde Pilat eyi mə, k'ewer kə fure fa Yesu. ⁵³ K'ontore kə dəkətək* nde anacəŋ kə mə, k'ənepsər kə kasaŋke, k'əŋkə pəboc kə nde dəkufu nke anakay dətasar mə; kufu kənayi nke anatə-boc fum o fum ki disre kərəsna mə. ⁵⁴ Yuma yenayi, dəsək da kəlompəsne Simiti, nse aŋŋesəm mə səc-faŋ kəcop. ⁵⁵ Aran aŋe ŋanacəmbər Yesu kəyefe Kalile mə, ŋander kə Isifu; kə ŋaməmən kufu disre, kə ŋanəŋk təkə anaboc Yesu mə. ⁵⁶ Nte ŋalip kəməmən kə mə, kə ŋalukus dare, kəkə-lompəs moro kə labunde da dərīs. Simiti, kə ŋaŋesəm, pəmə təkə Kanu kəsom ti mə.

24

Yesu kəyefe kən afi dacə

(Mt 28:1-10; Mk 16:1-8; Saŋ 20:1-10)

¹ Sandeŋ bət-bət suy, kə aran aŋe ŋaŋkə sə dəndo dəkufu, ŋakekəre moro mobotu ambəŋc mme ŋanalompəs mə. ² Kə ŋaŋkə ŋabəp pabijkəli tasar təkə anasəŋce kufu mə; ³ kə ŋamberə, mba ŋanabəp fə fure fa Yesu. ⁴ Nte tes tatəkə teŋciyanə ŋa mə, kə arkun mərəŋ ŋawurər ŋa, ŋaberne yamos

yomotər-motər. ⁵ Kənesə kəŋan disre, kə ŋaŋcəp cəro fəp faŋan dəntəf; mba kə afum aŋe mərəŋ ŋayif ŋa: «Ta ake tə nəntəne wətəfi afi dacə-ε? ⁶ Eyi fə de! Eyefe afi dacə! Nəcem-cemne təkə enalok'un nte nənayi kə nkən atəf ŋa Kalile mə. ⁷ Nte oŋc-loku: «Mene palek Wan ka fum paber kə aciya dəwaca, **ŋacəŋ kə dəkətək ka defi**, pəyefe defi tataka tən ta maas.»

⁸ Kə ŋaŋcem-cemne toloku ta Yesu tatəkə. ⁹ Kə ŋayefe dəndo dəkufu kəkə-loku ti asom a Yesu aŋe wəco kə pin, kəbəp ka afum aləpəs akə. ¹⁰ Mari Madelen, Yohanna, Mari wəka Sak kə aran aləma; aŋe ŋananəŋk sə mes maməkə mə, ŋaloku sə tin tayi asom a Yesu. ¹¹ Mba moloku maməkə mənayi ŋa pəmə nte abəc ŋandelok-lokər ŋa mə, ŋanalaŋ fə moloku ma aran akakə. ¹² Kə Piyer eyefe, k'eyekse kəkə nde dəkufu. Nte ontulne kəməmən mə, ənəŋk fə daka o daka mēne mopol ma kəlotə məkə mənafəntərə dəntəf mə; k'eyefe k'əŋkə ndərən, pəciyanə kə təkə ənəŋk mə.

Nde dəpə da Emayus

(Mk 16:12-13)

¹³ Dəsək din dadəkə, acəpse a Yesu darəŋ mərəŋ ŋac-kə dare dələma nde aŋc-we Emayus mə, dare dənayi, nde dənabələne Yerusalem kəkət ka dec mərəŋ mə. ¹⁴ Afum akanə mərəŋ ŋac-lokene mes məkə meŋcepər mə fəp. ¹⁵ ŋayi kəlokene mes maməkə, ŋac-gbəkələne, kə Yesu olətərne ŋa, kə ŋasol. ¹⁶ Mba paka pələma pəŋc-yaməs ŋa kənəpəl kə. ¹⁷ Kə Yesu eyif ŋa: «Ake moloku mə nəyi tante nəŋkə mə?» Kə ŋaŋcəme, kə dis dēndēŋce ŋa. ¹⁸ Kə wəkin wəkə aŋc-we Kəleyopas mə, oloku kə: «Məna sona gbəŋ, məna eyi məkə Yerusalem nwe əntəcərə nte teŋcepər mata mame mə?» ¹⁹ K'eyif ŋa sə: «Ake?» Kə akakə ŋaloku kə: «Nte teŋcepər teta Yesu wəka Nasaret, nwe enayəne wədəŋk wəka Kanu wəpəŋ mə; enamentər ti dəməyə kə dəmoloku, fər ya Kanu kirij, kə nnə afum ŋayi mə. ²⁰ Aloŋne apəŋ asu, kə abe asu aka dətəf ŋalək kə, kə ŋamber kə afum dəwaca, **k'əŋcəŋ kə dəkətək kəpəndən ka defi**.* ²¹ Səŋcem-cemne fə nkən enader kəwurəs

* **23:53** «dəkətək» ito əyənə «kətək ka kəpəndən.»
dəkətək»

* **24:20** «aŋcəŋ kə» = ampəndən kə dəkətək kə = «aŋgbek kə

pəbaŋ Yisrayel, mba mamε oŋ fəp, tataka fa maas tō tantε, nte mes mamε meŋcepər mō. ²² Kaŋce kō: A aran alōma ŋayi su dacō, aŋε ŋasōŋε kō pəciyanε su mō; ŋanunŋkenεna kəkō nde dəkufu, ²³ nte ŋantōna-nəŋk fure fa Yesu mō, kō ŋander ŋaloku su a mələkεε mowurərna ŋa, kō moloku a eyi doru. ²⁴ Kō afum alōma ŋayina su dacō, kō ŋaŋkō dāndo dəkufu, kō akakō ŋaŋkō ŋabəp mes pəmō tōkō aran ŋalokuna su mō, mba nkōn, ŋa ŋanəŋkna fε kō.» ²⁵ Kō Yesu oloku ŋa: «Nəna afum atəsək səbomp, bəkəc yonu yonwōn kəlan moloku mme adəŋk a Kanu ŋanaloku mō! ²⁶ Pənamar dis dələl Krist Wəyek-yek wəka Kanu tantε a pədeberε debeki dōn dōn disrε?» ²⁷ Kəyεfε ka buk ba Musa kəbəp ka yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu aləpəs aŋε fəp, kō Yesu oləmər ŋa tōkō Yecicəs yosoku fəp yoloku tetōn mō.

²⁸ Nte ŋalōtərne tadare tōkō ŋaŋc-kō mō, kō Yesu əyō pəmō nte eŋfan kəcepər pəkō pəbōle mō. ²⁹ Mba kō ŋamōne kō kəcepər, ŋac-loku: «Məyi nnō kō səna, dec dəfan kəkale, kəbiye kō pənde. Kō Yesu emberε kəkō-yi di kō ŋa.» ³⁰ ŋandε dəmesa kəkō-di yeri, kō Yesu elək kəcom, k'ontola Kanu; k'entepi ki k'əsōŋ ŋa. ³¹ Kō fər yaŋan yemere, kō ŋanepəl kō; mba k'əsōle sō fər yaŋan kiriŋ. ³² Kō afum aŋε ŋayεfε kəlōkene: «Pəyina fε pəmō nte neŋc denyi su dəcōr, nte endenasəkəse su moloku mecic nde dəpō mō?» ³³ Kō ŋayεfε gbəŋcana babəkō kō ŋalukus Yerusalem, kō ŋaŋkō ŋabəp acεpse darəŋ a Yesu aŋε wəcō kō pin ŋac-lōŋkanε kō asol aŋan, ³⁴ ŋac-loku: «Kaŋce kō: Wəbe eyεfε afi dacō, k'ōŋkō pəwurər Siməŋ!» ³⁵ Kō afum aŋε mērəŋ ŋalōm sō tōkō tenacepər dəpō mō, kō tōkō ŋananepəl kō kətepi kōn kəcom pəsōŋ ŋa mō.

*Yesu kəmentərne kən acεpse ən darəŋ
(Mt 28:16-20; Mk 16:14-18; Saŋ 20:19-23;
Mes 1:6-8)*

³⁶ ŋayi kəlōku moloku maməkō, kō Yesu nkōn sərka owurər ŋa, k'oloku: «Pəforu peyi nu!» ³⁷ Kō ayek-yek ŋontorər ŋa, kō ŋanesε, kō pəyi ŋa pəmō nte ŋaŋnəŋk tubəri mō. ³⁸ Mba kō Yesu eyif ŋa: «Ta ake tō pəyine nu yama-yama tantε-ε, ta ake tō nəŋgbekəlneε dəbəkəc-ε? ³⁹ Nəmōmən ma wəcək wem kō waca wem-a, ina əfō yati! Nəgbunəŋ'em, nəmōmən! Tubəri tōyō fε

səm, tōyō fε bent. Mba ina, iyō yayōkō fəp.» ⁴⁰ Yesu eyi kəlōku moloku maməkō, k'ementər ŋa waca wōn kō wəcək. ⁴¹ Mba nte pənanəŋkanε kəbət ŋa haŋ ta ŋantam kəlan mō, kō ŋayi pəciyanε disrε. Kō Yesu eyif ŋa: «Nəyō paka pəlōma pedi ba?» ⁴² Kō acεpse ən darəŋ ŋawurε alop ŋenəkət ŋin kō ŋasōŋ kō. ⁴³ Kō Yesu elək alop ŋaŋkō k'əsōm ŋi fər yaŋan kiriŋ.

⁴⁴ Nte elip kəsōm alop nŋε mō, k'oloku ŋa: «Mes mamε m' iŋc-lok'un nte inayi kō nəna mō; mēne mes məkō aŋcic tetem Tawureta Musa, yecicəs yecempi ya adəŋk a Kanu kō Yabura Dawuda mō fəp meyi.» ⁴⁵ Kō Yesu əsōŋε ŋa kəsək səbomp nte tōŋsōŋε ŋacərə Yecic ya Kanu fəp mō. ⁴⁶ Kō Yesu oloku ŋa: «Nte tō aŋcic dəyecicəs ya adəŋk a Kanu, a dis dendələl Wəyek-yek wəka Kanu, kō tēyεfε dānda-ε, pəde pəyεfε afi dacō tataka tōn ta maas. ⁴⁷ Mēne pacamε kəsəkpər mera pacamε pəlompu darəŋ tewe tōn, kəyεfε ka Yerusalem, nte tōŋsōŋε paŋaŋnene afum a tōf fəp kiciya kəŋan mō. ⁴⁸ Nəna ŋō mes mamε meŋcepər fər yonu kiriŋ. ⁴⁹ Kō ina, kəkere nu k'inder daka nde Papa kem enasōŋ'un temer kəsōŋ mō; nəyi nnō dare dandε haŋ Kanu kəlas nu fənōntər fa dareŋc.»

*Yesu kəpε kən dareŋc
(Mk 16:19-20; Mes 1:9-11)*

⁵⁰ Kō Yesu osole ŋa k'ēŋkekərə dare kəsək ntende Betani, nte ŋambəp di mō, k'empene waca dareŋc, k'ontolanε ŋa. ⁵¹ Eyi kətolanε ŋa, k'əsak ŋa, k'empε dareŋc. ⁵² Kō ŋaŋcəpε kō mobu kəsōŋε kō pələli, kō ŋalukus Yerusalem, pəbotu disrε; ⁵³ tēm o tēm ŋaŋc-kō oŋ nde **kələ kəpəŋ ka Kanu**, ŋac-kor-koru Kanu.

Yebac ya Asom a Yesu

Asəŋ asom a Yesu temer ta kəder ka Amera Nəcempi ŋa Kanu

¹ Wanapa Teyofil,

Inacicəs kitabu kem kəcəkə-cəkə disre mes mme Yesu enacop kəyɔ kə kətəkse mə, ² haŋ dəsək nde anapene kə dareŋc, nte elip kəsom asom ɔn Amera Nəcempi ŋa Kanu disre, aŋe enayek-yek mə. ³ Asom akako ŋə Yesu enamentər kaŋce ka mes mɛlarəm nte enayefe pucuy pa defi mə. K'owurər ŋa mata 40 pəyi wəyey, pəc-loku ŋa mes ma dɛbe da Kanu. ⁴ Dəsək dələma nte ŋayi kədi yeri kə Yesu mə, k'oloku ŋa: «Ta nəbɔle dare da Yerusalem, mba nəkar tes nte Papa enasəŋ temer kədesəŋ mə, təkə nənane ic-loku mə: ⁵ Dəromun Saŋ eŋc-gbət afum teta Kanu, mba nəna kəgbət Amera Nəcempi ŋa Kanu disre kə nəndesətɔ mata mamɛ.»

Kəpe ka Yesu dəkəm

⁶ Akə ŋanaləŋkanɛ mə kə ŋayif Yesu: «Wəbe, tɛm tantɛ tɔ məndelompəsɛ Yisrayel dɛbe ba?»

⁷ K'oloku ŋa: «Tɛŋcəme fe nu dɔpɔ kəcərə ka tɛm kə dəsək nde Apa Kanu eŋcem-cemne kəyɔ tɛfaŋ tɔn kətam kən disre mə. ⁸ Mba nəndesətɔ fənəntər kə Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋendeder nu-ɛ, tɛm tatəkə nəndeyəne atəŋne aŋe mes mənɛpər fər yaŋan kirin mə nde dare da Yerusalem, atɔf ŋa Yude fəp kə atɔf ŋa Samari kəkə-bəp cəpəc ca doru fəp.» ⁹ Nte elip kəloku tatəkə mə, afum aŋe ŋanayi di mə fəp ŋanagbətne Yesu nte eŋc-pe dareŋc mə, kə kəp kəŋkump kə. ¹⁰ Nte Asom ɔn ŋanagbətne kəm Yesu pəc-pe dareŋc mə haŋ k'əsɔle. Gbəŋcana babəkə kə mɛlekɛ-e mɛrəŋ mɛmbɛrne yamos yomotər-motər mementərne ŋa, ¹¹ kə moloku: «Afum a Kalile, ta ake tɔ nəŋcəmɛne kəməmən kəm-ɛ? Yesu, wəkəkə empe dəkəm fər yonu kirin mə, tantɛ nəŋgbətne kə pəc-pe mə, t' endesəder.»

Wəcəŋc ka Yudas

¹² K'asom a Yesu ŋalukus Yerusalem kəyefe nde tərɔ təkə aŋwe «Tərɔ ta tək ya

Olif», mpe pəntəbəlɛne dare mə. Pəbol-bolu mpe dine da aSuyif doŋc-wose fum kəkət pabəp dəsək da kəŋesəm mə. ¹³ Nte ŋambɛre dare mə, kə ŋampe dukələ da kəroŋ nde ŋaŋc-nde mə. Afum aŋe ŋanayi di mə: Piyer, Saŋ, Sak kə Andəre, Filip kə Təma, Bartelemy kə Matiye, Sak wan ka Alfe, Siməŋ wəsəŋka-səŋka* kə Yudas wan ka Sak. ¹⁴ Fəp faŋan kəfo kin kə ŋaŋc-kə kətola Kanu tɛm o tɛm kə aran, kəbəp ka awɛŋc a Yesu, kə iya kən Mari.

¹⁵ Dəsək dələma mata maməkə disre, afum aŋe ŋanayi di mə, ŋaŋc-kə haŋ afum tasar tin kə wəco mɛrəŋ (120). Kə Piyer eyefe awɛŋc ɔn dacɔ, k'oloku: ¹⁶ «Awɛŋc im aŋa: Pənamar yecicəs ya dəkitaabu yelare. Ti disre Amera Nəcempi ŋa Kanu nŋe Dawuda enanunɛne kəloku teta Yudas, nwe enasole aŋe ŋanasumpər Yesu mə. ¹⁷ Analəm Yudas su dacɔ, səpaŋne yebac yin yayi. ¹⁸ Nte elip kəsətəne abɔf pəsam pa kiciya kən mə, k'ɛŋgbekne, k'entempene tekirin k'ewaline kor kə təsəŋe sumpa sən fəp kəsaməsər dəntɔf. ¹⁹ Tes tɔ nte aka Yerusalem fəp ŋanacərə mə, it' enasəŋe pawe dale dadəkə «Hakeldama», itɔ tatəkə kusu kəŋan «Dale da mecir»† ²⁰ Bawo anacic nde Yabura Dawuda disre:

«Kələ kən kəyɔ fos,

ali fum ta pəyi ki!»

K'ɛnacicəs sɔ:

«Wələma pələk dəkəcəme dən!» ‡

²¹⁻²² Mɛne paməmənɛ afum aŋe ŋaŋc-cəmbər su tɛm nte Yesu eŋc-pe pəc-tor kə sənə mə, mɛne wəkin pəyi su dacɔ nwe endeyəne wətəŋne mes mme mənəpər fər yən kirin kəyefe ka Yesu afi dacɔ, mɛne wəkayi sɔ pəyənə wənətəŋne mes fəp kələk kəgbət ka Saŋ teta Kanu, haŋ dəsək nde Yesu enayefe su dacɔ mə.»

²³ Awa kə ŋamentər afum mɛrəŋ: Matiyas, kə Isifu nwe aŋc-we Barsabas, pac-dəŋər kə sɔ tewe ta Yusutu. ²⁴ Kə ŋantola Kanu nte: «Wəbe, mənə nwe mənɛcərə bəkəc ya fəp mə, mamentər su gbasŋa wəkin nwe mələk kədecəŋc Yudas akaŋe mɛrəŋ dacɔ mə. ²⁵ Təsəŋe wəkayi kəcɔp su dacɔ yebac yən, pələk dəkəcəme nde Yudas enasak a

* **1:13** Məməmən Luk 6.13; † **1:19** «Kiciya ka Yudas», məməmən Mat. 26:47-53; 27:3-8. ‡ **1:20** Yabura Dawuda (Psaumes) 69.26; 109.8.

k'ɔŋkɔ kəfo nkɛ kəmar kɔ mɔ.» ²⁶ Kɔ ŋaŋkot yampun-pun § kɔ tosurɛnɛ Matiyas nwe anaberɛnɛ Asom aŋɛ wəco kɔ pin mɔ.

2

Kader ka Amera Nəcempi ŋa Kanu

¹ Nte Dɔsɔk da kəsata ka aSuyif «Pantɛkɔt» denabəp mɔ, alan a Yesu fəp ŋanaloŋkane kəfo kin.* ² Gbəŋcana babɔkɔ kɔ pukule pəyɛfɛ dəkɔm mpe pənawurɛnɛ pukule pa afef ŋəpəŋ mɔ, kɔ pɛlas kəlɔ kaŋkɔ ŋanande disrɛ mɔ. ³ Kɔ memer mowurər ŋa mme menawurɛnɛ ma nɛŋc mɔ. Kɔ meyerəsɛnɛ fəp faŋan, kɔ temer tentəpɛnɛ nwe o nwe dətobu. ⁴ Kɔ Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋender ŋa fəp, kɔ ŋayɛfɛ kəcɔp nwe o nwe kusu kəcuru. Amera Nəcempi ŋəŋc-səŋɛ ŋa kəcɔp tatako.†

⁵ Awa tɛm tatako aSuyif asumpər dine gbiŋ aŋɛ ŋanayɛfɛ tɔf ya doru fəp mɔ, ŋanande dare da Yerusalem. ⁶ Nte ŋane pukule mpe mɔ, kɔ ŋayɛksɛ kəkɔ di. Kɔ pəŋciyanɛ acikəra fəp nte ŋane afum a Kalile ŋac-cɔp nwe o nwe kusu k'acəkəra mɔ. ⁷ Pəciyanɛ, kɔ kusu kəwos kaŋkɔ disrɛ, kɔ ŋayifɛnɛ: «Afum akanɛ ŋalok-liku mɔ, bafɔ aka Kalile ŋə ba? ⁸ Ake 'səŋɛ nte sənə dacɔ, fum o fum ene ŋac-cɔp kusu kən mɔ? ⁹ AParto, aMede, aka Elam, aka Mesopotami, aka Yude, aka Kapados, aka Ponto, kɔ aka Asi, ¹⁰ aka Firiki, aka Paŋfili, aka Misira, aka Libi andɛ a atɔf ŋa Siren, aRom, ¹¹ aSuyif kɔ acikəra aŋɛ ŋəŋc-tubucnɛ pətɔt pa dine da aSuyif mɔ: Aka Krit, aka Arabi, səŋne ŋa ŋac-liku cusu cosu mes məpəŋ ma Kanu!» ¹² Kɔ cusu cəwos ŋa kɔ pəyi ŋa yama-yama, kɔ ŋayifɛnɛ taŋan: «Cəke cɔ tantɛ toloku-ɛ?» ¹³ Mba kɔ alɔma ŋaŋfani ŋa, ŋac-liku: «Member mobotu mɔ ŋanembərə!»

Kəcam ka Piyer

¹⁴ Kɔ Piyer ɛyɛfɛ k'ɛŋcəmɛ kɔ asom a Yesu aŋɛ wəco kɔ pin, k'ɛmpɛnɛ dim pəc-liku kənay nkɛ: «Afum a Yude kɔ nənə aŋɛ nənde

dare da Yerusalem mɔ, nəsu ləŋəs, nəcəŋkəl bel-bel moloku mem! Nəcərə ti: ¹⁵ Afum akanɛ ŋaŋcis fɛ pəmɔ təkɔ nəcəm-cəmɛnɛ ti mɔ, bawo bət-bət b'ayi bambɛ. ‡ ¹⁶ Mba təkɔ aŋnabi Yowel ɛnaloku mɔ teyi kəcɛpər:

¹⁷ «Kɔ Kanu kəlɔku mata mɛləpəs:

«Indesaməsər Amera ŋem nnɔ afum fəp ŋayi mɔ.

Awut anu arkun kɔ aran ŋande ŋac-dəŋk cəsayibɛ-e.

Indesəŋ awut atɛmp anu kənəŋk ka mɔyɔ mem,

indewɛrəpəs sɔ afum anu atɛm.»

¹⁸ «Ey,» Kanu kəlɔku, «Indeyerəs Amera Nəcempi ŋem acar em arkun kɔ aran, mata maməkɔ, ŋandedəŋk cəsayibɛ-e.

¹⁹ Indementər mes mɛwɛy-wɛy mɛlarəm dəkɔm

kɔ mɛgbəkərə ma Kanu nnɔ dəntɔf: Mecir, nɛŋc, kɔ acul ŋa kinimɛ.

²⁰ Dec dendesəkpe kubump,

kɔ ŋof ŋesəkpe mecir.

Maməkɔ mendecepər a dəsɔk da Wəbɛ dedebəp,

dəsɔk dadəkɔ dəmbɛk kɔ dentesɛ.

²¹ Nwe o nwe endebɔŋc tewe ta Wəbɛ Kanu mɔ endefis.»

²² Afum aka Yisrayel, nəcəŋkəl moloku mamɛ! : Yesu wəka Nasarɛt, fum nwe Kanu kəmentərə nu debeki dən mɔ, dəmes mɛwɛy-wɛy, dəməpəŋ, dəmɛgbəkərə pəmɔ tatako nəŋcərə ti mɔ, ²³ fum wəkawɛ anasəŋ nu kədif kən pəmɔ təkɔ Kanu kənawosɛ ti kɔ kəsəŋ təkətɛnɛ ta ti mɔ. Nənim kɔ nəŋcaŋ kɔ dəkətək kəpandən kəmar ka waca wa acikəra. § ²⁴ Kanu kəyɛkti kɔ kəŋgbintər kɔ pəcuy pa defi, bawo defi dənataɛ fɛ kəmɛŋkərɛnɛ kɔ. ²⁵ Dawuda ɛnanuŋkɛnɛ kəlɔku dəyɛcicəs yecempi teta Yesu:

«ŋəŋc-nəŋk Wəbɛ tɛm fəp fər yem kirin, ifəyikɛ, bawo ey' im kəca kətət.

²⁶ It' əsəŋɛ nte abəkək ŋem ŋeyi dəkəsata mɔ, kɔ temer tem tesikələ dəpəbotu.

Dis dem yati dendekɔ-ŋesəmɛ kəgbəkər am-era.

²⁷ Bawo məfɔdekɔ-sak im dabiya

§ 1:26 Nte ŋanafəŋ kəcərə tɛfaŋ ta Kanu mɔ, kɔ ŋambɛr ca yowurɛnɛ mɛrəŋ dələba. Pin tewe ta Matiyas, pəkɔ tewe ta Barsabas. Dəkəwurɛ da yi, kɔ wəkin (Matiyas) əsətɔ. * 2:1 Pantɛkɔt, Məməmən Lev 23.15-21; Deut 16.9-11. Itɔ kərən o kərən aSuyif ŋamboc kəsata ka kətɛl tatako tataka ta wəco kəcəmɔt (50) kɔ Pak pəŋcɛpər-ɛ. † 2:4 Məməmən 1.5, 8 (toloku ta kəsəŋ temer Amera Nəcempi ŋa Kanu.) ‡ 2:15 «bawo dec dɛŋc-tɛp kəc-pɛ.» itɔ kusu ka aka Kresi koloku: «Dec maas da dəsɔk dɔ dandɛ» = 9:00, bərbət. § 2:23 «acikəra», = afum atətəmpər sariyɛ, atəyɔnɛ Suyif.

məfədəkə-sak wəsoku kam pəte.

²⁸ Məsəŋ' em kəcərə səpə sa kəcəpərəne doru, kiyi kam ina kəsək kəndekə-las' im pəbotu.»*

²⁹ Awəŋc im aŋa! Nəwosə iloku nu nte kəlanj disrə teta wətem Dawuda: Ənafi, k'awup kə, kə kufu kən kəyi su sə məkə dacə. ³⁰ Mba nte Dawuda ənayəne sayibe mə, eŋcərə sə a Kanu kənədəmə kə a kəndedəs wan-sə kən wələma dəcəm da dəbe dən kəronj. ³¹ Dawuda ənənənəkene pənənjk kəyefe ka Krist dəkufu †, ənənənjk nte tendeder mə k'oloku ti: a anasak fe Krist dabiya, dis dən dənate fe dəkufu. ³² Yesu wəkakə, Kanu kəyektə kə, səna fəp səyənə atəŋne aka ti. ³³ Kə Kanu kəmpene Yesu kəfo kələli, k'endəs kə kəca kən kətət. Kə Yesu əsətər nkən apa Kanu Amera Nəcempi nŋe analoku kədesəŋ mə, k'eyerəs tatəkə nənənjk kə nəne mə.

³⁴ Bafə Dawuda ənapə dareŋc, nkən yati oloku:

«Wəbe Kanu oloku wəbe kem: «Mənde nno kəfo kələli, kəca kem kətət,

³⁵ haŋ ic-lip kəboc atərənə am fər yam kirinj mənəs-nas ŋa.»

³⁶ Pəmar aka Yisrayel fəp ŋacərə ti bel-bel: Kanu kənəsəŋe Yesu kəyənə wəbe wəyek-yek kən, Yesu wəkakə nəŋcaŋ dəkətək kəpandən mə.»

³⁷ Nte afum ŋane moloku maməkə mə, kə mosumpər ŋa, kə ŋayif Piyer kə asom a Yesu akə: «Awəŋc su aŋa, cəke cə pəmar səyə oŋ-ε?»

³⁸ Kə Piyer oloku ŋa: «Nəsəkpər mera yonu, nəlomp! Nwə o nwə pəsətə kəgbət dəromun tewe ta Yesu Krist disrə, nte tənəŋe paŋaŋənene kiciya ka wəkayi mə, nəndesətə sə Amera Nəcempi ŋa Kanu. ³⁹ Bawo, kəpocə nke Kanu kənəsəŋe temer mə, konu kə, kə awut anu kəbər ka akə ŋayi pəbələ mə, haŋ kənay ka afum nke Wəbe Kanu kosu endewe mə.»

⁴⁰ Kə Piyer oloku ŋa sə moloku mələrəm nte tənəŋe ŋanene kə mes mme menəcəpər fər yən kirinj mə. K'əŋgbiŋər ŋa, pəc-loku: «Nəyacne dətəmp dandə deŋkafələ-kafələ mə!» ⁴¹ Afum alarəm ŋawosə

kəgbət dəromun teta Kanu. Dəsək dadəkə afum wul maas (3.000) ŋambərənə akə ŋananənkenə kəlanj mə.

⁴² Kə ŋaŋcənjkəl tēm fəp kə bel-bel mətəksə ma asom a Yesu, kiyi kəŋan tes tin, kəpaŋne kəŋan dap da yeri, ‡ kə kətola Kanu. ⁴³ Kə kənese kəsumpər nwə o nwə bawo Kanu kəŋc-mentərə mes məpəŋ kə mes məwəy-wəy mələrəm waca wə asom a Yesu. ⁴⁴ Akə ŋanalanj mə fəp ŋanayi tes tin ŋac-yerənə mpe o mpe ŋaŋsətə mə. ⁴⁵ Kə ŋaŋcaməs daka dəkə ŋanayə mə, kə ŋayer pəsam papəkə ŋac-məmən təkə pəcucanə pənəcəpərəne mə. ⁴⁶ Dəsək o dəsək ŋaŋc-lonjkane nde kələ kəpəŋ ka Kanu, ŋac-dinene yeri kəfo kin nde wələ waŋan, ŋac-dine yi mera yobotu kə bəkəc yoforu. ⁴⁷ ŋac-kor-koru Kanu, kə mes maŋan məmbət afum fəp. Kə Wəbe Yesu nkən əmbərənə dəsək o dəsək kəgba ka aŋe eŋc-yac mə.

3

Wəbəc wətəkət entamne

¹ Dəsək dələma Piyer kə Saŋ ŋampe nde kələ kəpəŋ ka Kanu dec dərəfəy, dec nde antola Kanu mə. ² Tosurenə pasare wəbəc nwə aŋkome kətə-kət mə. Dəsək o dəsək aŋc-kekərə kə padəs nde kusunja ka kələ kəpəŋ ka Kanu. Dəndo wəbəc nwə oŋc-tolanə daka nənəfər disrə afum aŋe ŋaŋc-bərə kələ kəpəŋ mə. Kusunja nke aŋc-we «Kusunja Kətət». ³ Nte ənənjk Piyer kə Saŋ aŋe ŋaŋc-kə kəberə kələ kəpəŋ mə, k'eyefe kətola akəkə nənəfər disrə. ⁴ Piyer kə Saŋ ŋaŋgbətne kə, kə Piyer oloku: «Məgbətne su!» ⁵ K'əŋgbətne ŋa pəc-kar kədesətər ŋa paka pələm.

⁶ Mba kə Piyer oloku oŋ: «Ali pəsam iyə fe, mba mpe iyə mə, ip' indesəŋ' əm: Tewe ta Yesu Krist wəka Nasarət, məyefe, məkət!»

⁷ Gbəŋcana babəkə kə ŋasumpər kə kəca kətət kə ŋayektə, wəcək kə məgbəlkəc mən yeŋcəp. ⁸ Kəsərne katin k'eyefe k'əŋcəme, k'elek wəcək kəkət. K'osol kə ŋa, kə ŋambərə kələ kəpəŋ ka Kanu disrə, pəc-kət, pəc-yokə, pəc-kor-koru Kanu. ⁹ Kə afum fəp ŋanənjk wəbəc nwə pəc-kət, pəc-kor-koru Kanu. ¹⁰ Aŋc-nəpəl kə, nkən eŋc-ndə nde kələ kəpəŋ nde «Kusunja Kətət» mə, pəc-tolanə

* **2:28** Yabura Dawuda 16:8-11. † **2:31** Krist = Wəbe nwə Kanu kəyək-yek mə, Wəyek-yek ka Kanu ‡ **2:42** cəKresi = «kətəpene kəcom kəyerənə ki mə»

daka nɔnɔfɔr disrɛ. Kɛnesɛ kɔ pɛciyanɛ kɛmbɛp afum fɛp tɛta tɔkɔ tɛnabɛp kɔ mɔ.

Moloku ma Piyer nde kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu

¹¹ Ntɛ fum nwe ɛnader pɛyi ɔŋ ta ɛɲyɛfɛ Piyer kɔ Saŋ dɛntɔf mɔ, kɛnesɛ disrɛ kɔ afum fɛp ɲayɛksɛ kɛkɔ nde akɛr ɲɛ aŋwɛnɛ «Akɛr ɲa Suleman», nde Piyer kɔ Saŋ ɲanayi mɔ.

¹² Ntɛ Piyer ɛnɔŋk ti mɔ, k'oloku afum: «Aka Yisrayel! Ake 'sɔŋɛ ntɛ tantɛ t' ɛɲciyanɛ nu mɔ? T'ake tɔ nɔŋgbɛtnɛnɛ su pɛmɔ fɛnɔntɛr fosu, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, dosoku dosu disrɛ dɔsɔŋɛ fum wɛkawɛ kɛkɔt? ¹³ Kanu ka atɛm asu Abraham, Isiyaka, kɔ Yakuba kɛyɛk-yɛkɛs wɛcar kɔn Yesu. Mba nɔna nɛlɛk, kɔ nɛsɔŋ abɛ, nɔŋcɛ kɔ fɔr ya Pilat kirin, mba Pilat ɛnacɛm-cɛmnɛ kɛsak kɔn. ¹⁴ Nɔna nɛnace nwe ɔyɔnɛ wɛcɛmpi kɔ wɛlɔmpu kɔ nɛloku a pawosɛ kɛsakɛ nu wɛdifɛt afum dare disrɛ. ¹⁵ Nɛnadif wɛkirin wɛka doru, mba Kanu kɛyɛkti kɔ afi dacɔ. Sɛn' ɔyɔnɛ atɛŋnɛ aka ti. ¹⁶ Anasɔŋ fɛnɔntɛr fum wɛkawɛ nɔŋgbɛtnɛ kɔ nɔŋcɛrɛ mɔ. Kɛlan kɔn Yesu gbɛcɛrɛm kɛsɔŋ fum wɛkawɛ fɛnɔntɛr. Kɛlan kɔn, kɛlan Yesu yati kɛsɔŋ kɔ kɛtamnɛ kɛŋ fɛp fɔr yonu kirin.

¹⁷ Nɛkɛl ɔŋ, awɛɲc im aŋa, ɲɛcɛrɛ a kɛtɔ-cɛrɛ konu kɛnasɔŋɛ nu kɛyɔ tatɔkɔ, nɔna kɔ abɛ anu. ¹⁸ Kanu kɛnalas tɔkɔ kɛnanunɲkɛnɛ kɛloke cusu ca sayibɛ-e ɔn fɛp mɔ: A pɛnamar dis dɔlɔl Krist, wɛyɛk-yɛk kɔn. ¹⁹ Nɛsɛkpɛr bɛkɛc yonu, nɛluksɛrnɛ ntɛ tɔŋsɔŋɛ pɛaŋaŋnɛnɛ kiciya konu mɔ; ²⁰ ntɛ tɔŋsɔŋɛ Wɛbɛ Kanu pɛkɛrɛ tɛm ta kɛŋɛsɛm, pɛkɛrɛ nu sɔ Wɛyɛk-yɛk kɔn, Yesu, nwe ananunɲkɛnɛ kɛcam nu mɔ. ²¹ Nkɔn kɛm kɛntɔmpɛr haŋ tɛm ntɛ mes mɛmɛ Kanu kɛnalokɛ tɛm tobol-bolu cusu ca sayibɛ ɔn sɛcɛmpi mɔ mɛlarɛ. ²² Aŋnabi Musa ɛnaloku: «Wɛbɛ, Kanu konu, endekɛrɛ nu sayibɛ pɛmɔ ina. Fum wɛkin wɛka awɛɲc anu dacɔ endeyi, nɛdɛ nɛcɛŋkɛl moloku mamɔkɔ endɛ pɛc-loku nu mɔ fɛp. ²³ Nwe o nwe ɔntɔdecɛŋkɛl wɛdɛŋk wɛkakɔ mɔ, andɛlɛsɛr kɔ. Endɛmɛlkɛ afum a Kanu dacɔ.»

²⁴ Sayibɛ-e fɛp kɛyɛfɛ aŋnabi Samiyɛl haŋ aŋɛ ɲanacɔŋc kɔ mɔ, ɲanaloku tɛta mataka mamɔkɔ, kɔ ɲaŋdɛŋk mi. ²⁵ Nɔna, awut a sayibɛ-e ɲɔ nɛyɔnɛ, kɔ nɛyɔnɛ sɔ awut a

temer tɔkɔ Kanu kɛnacɔŋɛs kɔ atɛm anu mɔ, kɛc-loku Abraham: «Afum a doru fɛp ɲandɛsɔtɔ kɛpɔcɛ kɛtɔt kem tɛta kɛbɛnda ka dokom dam.» ²⁶ Tɛ tonu tɔ, Kanu kɛnanunɲkɛnɛ kɛyɛkti wɛcar kɔn, k'osom kɔ kɛdɛtolanɛ nu, pɛsɛkpɛr nu nwe o nwe abɛkɛc ɲɔn ɲɛlɛc, ɲɔyɔnɛ kɔ ɲɔtɔt.»

4

Piyer kɔ Saŋ fɔr ya aboc kiti aSuyif kirin

¹ Piyer kɔ Saŋ ɲanayi kɛlok-lokɛr afum tɛm ntɛ aloŋnɛ a kɛlɔ kɛpɔŋ ka Kanu ɲanabɛrɛ kɔ wɛbɛ ka asɔdar aŋɛ ɲaŋc-bum ki mɔ, kɔ aSadisi. ² Pɛnatɛlɛ ɲa ntɛ ɲanane Piyer kɔ Saŋ ɲac-tɛksɛ kɔ ɲac-cam afum kɛyɛfɛ ka defɛ fɛnɔntɛr fa Yesu. ³ Kɔ ɲasumpɛr Piyer kɔ Saŋ, kɔ ɲandɛs ɲa pac-bum ɲa dɛbili haŋ dɛckɔsɔk, bawo pɛnabiyɛ. ⁴ Afum alarɛm alɔma aŋɛ ɲanane moloku maŋan mɔ, ɲanalan, kɔ kɛgba kɛŋan kɛŋc-bɛp arkun wul kɛcamɛt (5.000).

⁵ Dɛckɔsɔk abɛ aŋan, abeki apɔŋ a dɔtɔf, kɔ atɛksɛ a yɛcicɛs ya Aŋnabi Musa ɲambɛpsɛnɛ Yerusalem ⁶ kɔ wɛloŋnɛ wɛpɔŋ Anas, kɔ Kayifa, Saŋ, Aleksandɛr, kɔ akɔ ɲanayɔnɛ aka kɛbɛnda ka dokom da aloŋnɛ apɔŋ mɔ. ⁷ Kɔ ɲaŋcɛmbɛr Piyer kɔ Saŋ fɔr yaŋan kirin kɛyifɛt: «Fɛnɔntɛr fɛrɛ, kɔ tɛwɛ ta ana tɔ nɛyɔnɛ tantɛ-ɛ?»

⁸ Awa kɔ Amɛra ɲɛcɛmpi ɲa Kanu ɲɛlarɛ Piyer, kɔ ɲɔsɔŋɛ kɔ kɛloku ɲa: «Abɛ a afum kɔ abeki a dɔtɔf: ⁹ Ayifɛt su mɔkɔ tɛta pɛtɔt mɛpɛ ayɔnɛ wɛbɛc mɔ, kɔ ntɛ antamɛs kɔ mɔ. ¹⁰ Nɛcɛrɛ ti bel-bel, fɛp fonu kɛbɛp ka aYisrayel: Tɛwɛ ta Yesu Krist wɛka Nasarɛt, wɛkɔ nɛnacɔŋ dɛkɛtɔk kɛpandɔn, akɔ Kanu kɛntimi kɔ afi dacɔ mɔ, tɛwɛ tɔn tɔsɔŋɛ ntɛ fum wɛkawɛ ɛɲcɛmɛ nu dacɔ pɛtamnɛ mɔ. ¹¹ Nkɔn Yesu «ɔyɔnɛ togbu mɛpɛ nɔna acɛmbɛr kɛlɔ nɛnater mɔ, mba ɛnayɔnɛ togbu pɛtɔt, pa dacɔ.» * ¹² Nkɔn gbɛcɛrɛm ɛntam kɛsɔŋ su kɛfis. Kanu kɛnasɔŋ fɛ tɛwɛ tɔlɔma ta fum nɔnɔ doru dandɛ ntɛ pɛmar payacnɛnɛ mɔ.»

¹³ Ntɛ abeki aŋɛ ɲanɔŋk Piyer kɔ Saŋ ɲabaŋsɛ mɔ, kɔ pɛŋciyanɛ ɲa, bawo ɲanacɛrɛ a afum gbɛcɛrɛm ɲanayi aŋɛ ɲanato-tɛkɛs mɔ. Kɔ ɲanɛpɛl ɲa dacɔ akɔ ɲanayi kɔ

* **4:11** Yabura Dawuda 118:22. CɛKresi = «Nkɔn ɔyɔnɛ tasar mɛpɛ nɔna acɛmbɛr kɛlɔ nɛnater mɔ, akɔ pɛyɔnɛ pɛtɔt pa dɔtɔŋkubut.»

Yesu ma. ¹⁴ Mba nte abeki apɔŋ ɲaŋc-ɲaŋk fum nwe anataməs pəcəme ɲa fɔr kirin ma, ɲanayo fe toloku. ¹⁵ Ko aboc kiti a aSuyif ɲaloku Piyer ko Saŋ kəwur ka dukəlo nde aŋc-yifət ɲa ma, ko ɲaməŋksene taŋan, ¹⁶ ko ɲayifene: «Cəke c' andeyo afum akanɛ-ɛ? Bawo təsəkər aka Yerusalem fəp a ɲa ɲasɔŋe ko tɛgbəkəre ta Kanu tantɛ teyi. Afɔtam kəgbəkəl ti. ¹⁷ Mba, nte aɲyo a ta tɛsam nnɔ afum ɲayi ma, pabɛŋne ɲa, paməne ɲa kəc-lok-lokər nwe o nwe tewe tatako.

¹⁸ Ko ɲawe ɲa, ko ɲambɛŋne ɲa kətɔ-loku ko kətɔ-təksɛ afum tewe ta Yesu. ¹⁹ Piyer ko Saŋ ɲayif ɲa: «Pəmar fɔr ya Kanu kirin paleləs nəna patas Kanu Nkɔn ba? Nəna nəməmən ti bel-bel, ²⁰ bawo səna səfɔtam kəyi ta səloku təkɔ sənəŋk ko təkɔ səne mə-ɛ.»

²¹ Ko aboc kiti ɲaŋgbəkəre sɔ kəbɛŋsne ɲa, ko ɲasak ɲa. ɲasɔtɔ fe tes nte tɔŋsɔŋe ɲa kəsumpər ma teta afum. Fəp fəŋc-kor-koru Kanu teta təkɔ tənayi ma. ²² Fum nwe enasɔtɔ tɛgbəkəre ta kətaməs tatako ma, enatam kəsɔtɔ meren wəco maŋkələ pəcepər.

Katola ka alaj

²³ Nte asak Piyer ko Saŋ ma, ko ɲaŋko ɲalɔmər afum aŋan təkɔ aloŋne apɔŋ ko abeki a dɔtɔf ɲanaloku ɲa ma. ²⁴ Nte ɲane moloku mamɛ ma, kətəŋne disre ko ɲampene sim nnɔ Kanu kəyi ma, ɲac-loku: «Wəbe, mənə nwe məlompəs kəm, antɔf, kəba ko ca yəkɔ yeyi ki ma fəp, ²⁵ dəAmerə ɲecempi ɲo mənalokɛ kusu ka kas kosu Dawuda wəmarəs kam:

«Ake 'sɔŋe nte mətɛle məpɔŋ mɛŋcepərər afum a tɔf ma?»

Ake 'sɔŋe nte afum ɲantəŋne mes mme məntɔdeləpsər ma?»

²⁶ Abɛ a doru kər-kər ɲalompəsne teta kəyɛfərene,

ko akirin ɲalonkane ko ɲantəŋne pələc nnɔ Wəbe Kanu ko wəyək-yək kɔn ɲayi ma.»

²⁷ Bawo kaŋce, Herodu ko Pəŋse Pilat ɲantəŋne pələc dare dandɛ disre atəyɔne Suyif ko aYisrayel nnɔ wəmarəs kam wəcempi Yesu eyi ma, nwe mənayək-yək ma. ²⁸ ɲanayo mes fəp mme mənanunkenɛ kəwosɛ kəyo ma. ²⁹ Ndekəl oŋ, Wəbe, məgbəkəre kəbɛŋsne kəŋan, məsɔŋe acar am kəbaŋsɛ kəlɔku toloku tam kaŋce

disre. ³⁰ Mətenɔci kəca nte təsɔŋe kətaməs, məgbəkəre, ko mes məwɛy-wɛy meyi tewe ta wəcar kam wəsoku Yesu.

³¹ Nte ɲalip kətola Kanu ma, ko kəfo kəŋko ɲanalonkane ma kəyikcɛ, ko Amerə ɲecempi ɲəsɔŋe fəp faŋan kəlɔku toloku ta Kanu kəbaŋsɛ disre.

Alaj Yesu ɲawosɛ kəyerene daka danan

³² Kənay nke kənalaj ma, ɲasɔtɔ bəkəc yin yayi, ko ɲayɔne sɔ akin ayi. Nwe o nwe oŋc-loku fe a nkɔn sona əyo daka dɔn, mba a fəp faŋan fɔ ɲanapəŋne di. ³³ Asom a Yesu ɲaŋc-loku təkɔ ɲananəŋk kəyɛfe ka Wəbe Yesu afi dacɔ ma. Ko kəmar ka Kanu kəyi alaj fəp kəroŋ. ³⁴ Afum akanɛ dacɔ, nwe o nwe abəkəc ɲenalɛcɛ fe sɔ teta kətɔ-yɔ kɔn daka, bawo aŋe ɲanayo dale, ko pəyɔne fe ti, wəlo ma, ɲanacaməs yi. Ko ɲaŋkɛre kəway ka ca yayəkɔ, ³⁵ ko ɲaŋc-bocər ki asom a Yesu dantɔf. Kəway kaŋko k' aŋc-yer nwe o nwe ko təkɔ pəcuca peyi ko ma.

³⁶ Isifu wəka kor ka Levy enayi, nwe asom a Yesu ɲaŋc-we Barnabas ma, tatako kusu kəŋan «Wəcəpəs bəkəc.» Nde dare da Sipər anakom ko. ³⁷ Nkɔn enacaməs antɔf ɲɛ enayo ma, k'ɛŋkɛre kəway kaŋko fəp k'ender pəbocər ki asom a Yesu dantɔf.

5

Ananiyas ko Safira

¹ Wərkun wəloma enayi pac-we ko Ananiyas, ko wəran kɔn Safira, ko ɲaŋcaməs antɔf ɲaŋan. ² Kətəŋne disre ko wəran kɔn, k'Ananiyas embelər kəway ka antɔf ɲaŋkɔ, k'ɛŋkɛre kəway kələpəs nke k'ɔŋko pəbocər ki asom a Yesu dantɔf.

³ Ko Piyer eyif ko: «Ananiyas, ake 'sɔŋe nte məwosɛ Sentany səsɔŋ am kəyembər Amerə ɲecempi ma? Məmbelər kəway ka dale. ⁴ Nte dale dandɛ dənayɔne dam ma, ak' enasɔŋe ta məmɛŋkərne di-ɛ? Ali nte mənacaməs di ma, pəsam papəkɔ, bafɔ pam pənayi ba? Ake 'sɔŋ' am kəyo tantɛ-ɛ? Bafɔ afum ɲo məyembər de, mba Kanu!»

⁵ Nte Ananiyas ene moloku maməkɔ ma, k'ɛntɛmpene, k'ɛŋgbin kifir, k'efi. Ko kənese kəpɔŋ kəsumpər akɔ ɲanane ti ma fəp. ⁶ K'atemp ɲayɛfe ko ɲanəpsər ko dəkasəŋke, ko ɲaŋko ɲawup.

⁷ Nte dec maas denɕepər mə, kə wəran ka Ananiyas emberɛ, ta eɲcərə təkə tenacepər mə. ⁸ Kə Piyer eyif kə: «Məlok' im ma kanɕe: Kəway kanɕe kə nəɲcaməs dale ba?»

Kə wəran nwe oloku «Ey, kəway kanɕe yati kə.»

⁹ Kə Piyer oloku kə: «Ake 'səɲe nte nəntəɲne kə nəwak Amera ɲa Wəbe mə-ɛ? Məcərə a aɲe ɲawup wos əm mə, ɲayi nde dəkusunɕa, kəkəkərə kə ɲander sə məna.»

¹⁰ Gbəɲcana babəkə k'entempene kə wɛcək dantəf, k'engbin kifir. Kə atemp ɲambere kə ɲambəp kə pəfi. Kə ɲanɕekərə kə, kə ɲanɕe ɲawup wos kəsək. ¹¹ Kə kənesə kəpəɲ kəsumpər kəlonkanɛ ka alanɕ fəp kə akə ɲanane moloku maməkə mə.

Asom a Yesu ɲanatəmpər mes mɛwɛy-wɛy mɛlarəm ma Kanu

¹² Asom a Yesu ɲanɕ-yə mɛgbəkərə kə mes mɛwɛy-wɛy mɛlarəm mme mənyai afum daco mə. Alanɕ fəp ɲanacəmə kəfo kin nde akər nɲe aɲc-wene «Akər ɲa Suliman» mə.

¹³ Afum aləpəs ɲanɕ-nese kəpəɲkəl ɲa, mba ɲanɕ-yek-yekəs ɲa. ¹⁴ Kənyai ka arkun kə aran aɲe ɲanalanɕ Wəbe mə, ɲanɕ-la oɲ kəla dəm. ¹⁵ Pac-kere atətamne səpə, pac-kere ɲa dəyala kə dəsəpoko nte təsəɲe kə Piyer ender-ɛ, andulu ɲən gbəcərəm ɲetam kəbəp wəlmə. ¹⁶ Kənyai ka afum aɲe ɲanayi sədare nse sənakel Yerusalem mə, ɲanɕ-yekse kəkərə Yerusalem atətamne kə afum aɲe yəɲk yelec yenasəɲ dəbəc mə nde asom a Yesu ɲanayi mə, fəp faɲan anataməs ɲa.

Antərəs asom a Yesu teta kəlan kəɲan

¹⁷ Wəlonɲe wəpəɲ kə asadisi aɲe ɲasol mə ɲayefene kəraca. ¹⁸ Kə ɲantəp asom a Yesu waca kə ɲamber ɲa dəbili. ¹⁹ Pibi papəkə disre kə mɛleke ma Wəbe Kanu mɛɲgbiti cumba ca bili babəkə, kə mowurene ɲa. Kə mɛleke moloku ɲa: ²⁰ «Nəkə kəpəɲ, nəloku afum moloku kə mes fəp ma təkətene ta doru dande.»

²¹ Nte ɲane moloku maməkə mə, kə asom a Yesu ɲanɕ bət-bət suy nde kəpəɲ, kə ɲanɕop kətəkse di afum.

Kə wəlonɲe wəpəɲ ender kə akə enasole mə. Kə ɲawe aboc kiti aləpəs aSuyif kə abeki apəɲ aka Yisrayel fəp, kə ɲasom a pakə pawurene asom a Yesu dəbili, pakere.

²² Kə asədar ɲafə ɲakə, mba ɲambəp fe ɲa

dəbili, kə ɲalukus. Kə ɲanɕə ɲaloku ti abe aɲe ɲanasom ɲa mə, ɲac-loku: ²³ «Səɲkə səbəp cumba ca bili pacanɕ ci bel-bel, abum a ci ɲacəmə dəkəcəmə danan, mba səɲgbiti ali fum səɲbəp fe bili disre.» ²⁴ Nte ɲane moloku maməkə mə, kə pəyi wəbe ka asədar a kəpəɲ kə alonɲe apəɲ yama-yama te tanan, kə ɲanɕyifne cəke cə tes tante tendeləpəsər-ɛ?

²⁵ Kə fum wəlmə ende pəloku ɲa: «Afum aɲe nənaber dəbili mə ɲayi nde kəpəɲ, ɲac-təkse afum.»

²⁶ Asədar a kəpəɲ kə wəbe kəɲan ɲanɕə kəkək asom a Yesu, kə ɲanɕkərə ɲa pəforu disre, bawo ɲananese afum kəcacas ɲa. ²⁷ Nte asədar ɲanɕkərə asom a Yesu mə, kə ɲanɕəmbər ɲa fəp ya aboc kiti aSuyif kirinɕ. Kə wəlonɲe wəpəɲ eyifət ɲa, ²⁸ k'oloku: «Bafə sənaməne nu kətəkse sə afum teta tewe tante ba? Nəlas Yerusalem mətəkse monu! Kə nəloku gbəs a mənə nəlonɲər su pələc pa defi da fum wəkawɛ.»

²⁹ Piyer kə asom a Yesu ɲaloku: «Kəcəɲkələ Kanu kəɲcepər ka afum! ³⁰ Kanu ka atem asu kəntimi Yesu nwe nənacənɕ dəkətək kəpəndən kə nəmələk kə mə. ³¹ Kanu kəndəs kə kəca kən kətət pəmə nte əyənə wəkirinɕ kə wəyac mə, nte tənɕəɲe pəsəɲ aka Yisrayel kəsəkpər bəkək ɲacəmə dəpə da Kanu darəɲ, paɲanɲene ɲa kiciya kəɲan mə. ³² Səna səyənə atəɲne a moloku kə mes maməkə fəp, səna kə Amera Nəcəmpi nɲe Kanu kəsəɲ aɲe ɲalələs kə ɲawose toloku tən mə.»

³³ Pənatelɛ aboc kiti aɲe ɲanɕ-cəɲkəl ɲa mə haɲ pəcəpərər, kə ɲafanɕ kədif ɲa. ³⁴ Mba wəFarisi wəlmə enayi ɲa daco, pac-we kə Kamaliyel. Wətəkse sariye enayi, nwe afum fəp ɲanabətər mə. K'eyefe aboc kiti aSuyif daco, k'oloku a pawurene afum akanɲe kərəsna, ³⁵ k'oloku: «Arkun a Yisrayel! Nəkembərne bel-bel nte nəndeyə afum akanɲe mə. ³⁶ Towon fe, Tudas enalɛkne, afum masar maɲkələ (400) ɲanacək kə darəɲ. Mba anamələk kə, afum akə enasole mə fəp k'ambələs ɲa. Ali wəkin anasak fe. ³⁷ Nte tatəkə tenɕepər mə, kə Yudas wəKalile eyefe tɛm nte aɲc-ləm afum a dətəf mə. K'osole sə afum alarəm. Nkən sə anamələk kə, aɲe enasəp kəkafəli kəcəmə kə darəɲ mə fəp, kə ɲasaməsər. ³⁸ Ndekəl ic-lok' un, ta nəcəpsər afum akanɲe, nəsak ɲa ɲakə. Kə

pəyɔnɛ fɔ mɛfan, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti mɔyɔ manjan nda fum mɛnjɛfɛ-ɛ, mɛndɛsɔlɛ. ³⁹ Mba kɔ pəyɔnɛ fɔ nda Kanu mɛnjɛfɛ-ɛ, nɛfɔdetam kəsɔlɛnɛ mi de! Nəkɛmərɛnɛ kədəyɛfərənɛ kɔ Kanu de!» Kɔ njane moloku maməkɔ Kamaliyel ɛnasɛp kəlɔku njamɔ.

⁴⁰ Kɔ njawe asom a Yesu, kɔ njasut njam, kɔ njamɔnɛ njam kətɔsɔ-lok-lokɛ tewe ta Yesu, kɔ njasak njam.

⁴¹ Kɔ asom a Yesu njawur njam aboc kiti dacɔ. Kɔ pəmbɔt njam kətərəs kənjam teta kələlɛs ka tewe ta Yesu. ⁴² Dəsək o dəsək pəyɔnɛ nde kələ kəpɔnjam ka Kanu kɔ pəyɔnɛ fɛ ti nde wɔlɔ wanjan, njanasak fɛ kək-təkɛ kɔ kəcam moloku mətɔt: A Yesu ɔyɔnɛ Krist, wəbɛ nwe Kanu kəyɛk-yɛk mɔ.

6

Ayɛk-yɛk arkun camət-mərən kəmar ka asom a Yesu

¹ Mata maməkɔ nte acɛpsɛ a Yesu njanɔ- la kələ dəm mɔ, aSuyif acɔp kusu ka Kresi njayɛfɛ kəcɔpəsɛnɛ teta akɔ njanɔ-cɔp Ebərə mɔ. Aran acɔp cəkresi anɛ awos anjan njafi mɔ njanɔ-sɔtɔ fɛ yeri pəmɔ acɔp Ebərə dəsək o dəsək kɔ andeyer-ɛ. ² Kɔ Asom wəcɔ kɔ mərən njawe kənjam ka acɛpsɛ a Yesu kənənɔkɛnɛ, kɔ njalɔku: «Pəmar fɛ su kəsak kəcam kɔ kətəkɛ tolɔku ta Kanu teta kəyer yeri. ³ Awa awɛnjɔ su anja, nəyɛk-yɛkɛnɛ arkun camət-mərən, anɛ afum njanɔcərə kəyɔ mera yɔtɔt mɔ, njalare sɔ Amera Nəcɛmpi njam Kanu kɔ kəcərə kəkɔt. Səsənɛ ayɛk-yɛk anu akakɔ yebac yayəkɔ. ⁴ Səna səsumpər bel-bel kətola ka Kanu kɔ yebac ya kəcam kɔ kətəkɛ tolɔku ta Kanu tɛm fəp.»

⁵ Kɔ moloku maməkɔ məmbɔt afum fəp, kɔ njayɛk-yɛk Etiyən, fum wəlan njam wəpɔnjam, pəlare Amera Nəcɛmpi njam Kanu; kɔ Filip; kɔ Pirəkər; kɔ Nikanər; kɔ Timon; kɔ Parmenas; kɔ Nikola, wəka dare da Antiyək, nwe ɛnayɔnɛ wəcikərə kəbərə ka dinɛ da aSuyif mɔ. ⁶ Kɔ njanɔ njamentər ayɛk-yɛk akakɔ asom a Yesu nte njalip kətola Kanu mɔ, kɔ njanden njam waca kədəs kənjam.

⁷ Moloku ma Kanu mɛmɛ anɔc-təkɛ mɔ mɛnjɔ-sam kəsam dəm, kɔ acɛpsɛ a Yesu njala katəna-katəna Yerusalem, kɔ alɔnjɛ Kanu alarəm njawosɛ kəlan njam Yesu.

Kəsumpər ka Etiyən

⁸ Kanu kənamar Etiyən kɔ kəsənɛ kɔ kətam kəyɔ ka mes mɛwɛy-wɛy kɔ mɛgbəkərə mɔpɔnjam ma Kanu afum dacɔ. ⁹ Afum alɔma aka kələ ka dəkətola Kanu da aSuyif anɛ anɔc-wɛ ki «kələ ka Awur dacar» mɔ, njanayinɛ fɛ Etiyən. Njam njanayɔnɛ afum aka atɔf njam Siren, aka dare da Aleksandər kɔ afum a atɔf njam Silisi, kɔ aka atɔf njam Asi. Nte tɔ kɔ njambərə kəgbəkələnɛ kɔ Etiyən. ¹⁰ Mba njanatam fɛ kəsumpər kɔ dəmɔlɔku, bawo Amera Nəcɛmpi njam Kanu njenasənɛ kɔ kəlɔk-lokɛ dɛcɛrən.

¹¹ Ti disrɛ, kɔ afum akakɔ njasənɛ calbante pəsam anɛ njanalɔku nte: «Səna sənɛnɛ kɔ kələməs Musa kɔ Kanu!»

¹² Kɔ njambərəs afum mɛr kəyɛfɛ abeki a dətɔf hanɛ atəkɛ sariyɛ. Kɔ njasumpər Etiyən, kɔ njanɔkərə kɔ fər ya aboc kiti aSuyif kirin.

¹³ Kɔ njanɔkɛnɛnɛ sɔ calbante akakɔ njanawosɛ kəyɛmɛ mɔ, njac-loku: «Fum wəkawɛ eyi fɛ nte o nte mɛnɛ kəlɔku pələc pa kəfo kəsoku kanɔkɛ kɔ sariyɛ sa Musa. ¹⁴ Sənɛnɛ kɔ pəc-loku a Yesu wəNasaret wəkawɛ endələsər kəfo kanɔkɛ, pəsəkɔpər sɔ mɔyɔ mɛmɛ Musa ɛnasakɛ su mɔ.»

¹⁵ Aboc kiti aSuyif fəp njanagbətɛ Etiyən, bawo kəro kən kənjɔ-mot pəmɔ ka mɛləkɛ.

7

Etiyən nde fər ya aboc kiti kirin

¹ Kɔ wəlɔnjɛ wəpɔnjam wəka kələ kəpɔnjam ka Kanu eyif Etiyən: «Itɔ teyi ba?»

² Kɔ Etiyən olɔku: «Awɛnjɔ im anja, Papa kem anja, Nəcənɔkəl im! Kanu nkɛ debeki dən dənɔmot mɔ kənjawurər Abraham, wətem kosu, nte ɛnayi Mesopotami, ta ɛntadeder kəndɛ Haran mɔ. ³ Kɔ Kanu kəlɔku Abraham: «Məwur atɔf njam, dənɔkom dam, məkɔ nde atɔf njam indekəmentər' əm mɔ.»

⁴ Kɔ Abraham owur atɔf njam Kaldi, k'ənɔkɔ pəndɛ dare da Haran. Dəndɔ, nte defɛ da kas dənɔcɛpər mɔ, kɔ Kanu kənɔcɛpərənɛ kɔ atɔf njam nəndɛ ɔnjam ndəkəl mɔ. ⁵ Kanu kənasənɛ fɛ Abraham kɛ atɔf njam, ali dəkəcəmbər kəkək, mba kənələkɛ kɔ temer kədəsənɛ kɔ njam kəbər kəbənda ka dokom dən kɔ nkən ɛnjɔcɛpər-ɛ, mba tɛm tatəkɔ ta ɛntayɔ wan-ɛ. ⁶ Kɔ Kanu kəlɔku Abraham nte: «Kəbənda ka dokom dam kəndeyi dɛcikərə atɔf njam. Andəkə-cəmbər njam

di dacar, patoras na meren masar mankale (400). ⁷ Mba afum aka atof njanoko nandekocambor na dacar mo, in' endekobocor na kiti. Ko tenjepor-e, nandewur ndekor-kor im nno kfo kanke.»*

⁸ Nte tatoko tenjepor mo, ko Kanu kanjanos kiyi kon tetin ko Abraham, ti toyone kamengkorne ka kakonj arkun. Ti disre ko Abraham onkom Isiyaka, k'engkong ko tataka ton ta camat-maas. Ita Isiyaka enayo so Yakuba, ko Yakuba oyo so ti awut on arkun waco ko meron, ane nayoone cas ca cusunka waco ko meron ca Yisrayel mo.

⁹ Nte atem asu, awut a Isiyaka, nanayone wenj kanan Isifu karaca mo, ko nanjamos ko nte tonsone pakekore ko Misira mo. Mba Kanu kanayi ko Isifu, ¹⁰ kanayac ko pacuca fop. Kanu kanc-mar Isifu, kac-onj ko kacore kakot nde Firawona wabe ka Misira for kirinj. Firawona enasonj Isifu dekirinj da Misira ko da kalo kon disre fop mo.

¹¹ Ko dor doponj dende deyi Misira fop ko atof na Kanahan. Pacuca penabek, atem asu nanj-soto fe yeri. ¹² Ko Yakuba ende pone a cagbay cayi Misira, k'osom tocoko-coko awut on ane nantonne atem asu mo. ¹³ Ta meron, ko Isifu owurorne awenj on, nte to ko Firawona osoto kacore on akomene a Isifu. ¹⁴ Ko Isifu osom awenj on a pakere ko kas Yakuba, kalekene ka afum on fop, ane nanj-bop afum waco camat-meron ko kacamot (75) mo. ¹⁵ Ko Yakuba ontor atof na Misira. Difon enafi, ko atem asu aloma. ¹⁶ K'anjekore cabel canan Sakem, k'anjo pawup nde kufu nke Abraham enawaye pasam nno kusunka ka Hamor kayi mo.

¹⁷ Tem nte panamar a Kanu kalas temer nte kanaleke Abraham mo tenalotorne. Ko dokombora dembek, ko afum nanja on kala dam Misira, ¹⁸ hanj ko wabe walama ender pande debe da atof njanoko nwe enatocore Isifu mo. ¹⁹ Wabe wakako ender pac-nempas, pac-toras atem asu. K'ende pasone na kesak canaka canan, nte tonsone ta akako nantam kayi doru mo.

²⁰ Tem tatoko t' anakom Musa, nwe enabot Kanu kanonj mo. K'antompor ko yof maas nde kalo ka kas disre, ²¹ mba nte toyo tenatoyi mene kagbal kon mo, ko wan

ka wabe ka Misira wanan efir ko, k'onjo padusum payo ko wan. ²² Kacore kakot fop k' aMisira k' anadusume Musa, k'osoto fanontar damoloku ko damoyo.

²³ Nte Musa osoto meren waco mankale (40) mo, k'ende pacem-cemne kaka-nanj awenj ana, afum a Yisrayel. ²⁴ Ko Musa onjo potonne wenj wakin waka Misira pac-cakora, k'engamene wenj wakako anj-toras mo. K'olukse ayek na wenj, k'endif waMisira. ²⁵ Ko Musa enjem-cemne a awenj ana nanjam kac-gbekore a Kanu kantam kaban na ko nanjame ko daronj-e, mba nanacore fe ti. ²⁶ Dackosak, ko Musa onjo pobop aYisrayel meron njac-sutene, k'eyac na, k'olompas na daco. K'eyif na: «Ta ake to nansutnene tante-e? Dewenja do nayo!»

²⁷ Mba wako enj-cakora wenj mo, ewen Musa pac-yif: «An' osonj' am kayone wabe ko waboc kiti sana daco-e? ²⁸ Kadif' im ko mafan ba, pamo toko mandifsa waMisira mo?» ²⁹ Ko moloku mamako masone Musa kayekse, k'onjo pande decikora atof na Madiyan. Difon enakom awut arkun meron.

³⁰ Nte meren waco mankale menjepor (40) mo, ko meleke mowuror Musa nde tegbere ta toro ta Turisnina damemer ma nenj nde denjmar derantam mo. ³¹ Nte Musa enonj ti mo, ko panjiane ko kanonj ka tes tewey-wey tatoko, nte onj-cenje kaka-gbekore mo, ko dim da Wabe Kanu dender ko: ³² «In' ofo, Kanu ka atem am: Kanu ka Abraham, ka Isiyaka ko Yakuba!» Musa pac-yikce, ta onjwose so kagbatne di-e.

³³ Ko Wabe oloku ko: «Mawure cofa cam dawecak, bawo kfo kanjo manjame mo, kfo kacempi ko. ³⁴ Inonj pacuy pa afum em ane nayi Misira mo, ine kagbis kanan: Intor ideyac na. Ndekaj on, mader isom am Misira.»

³⁵ Musa wakako nanace a njac-loku: «An' osonj' am kayone wabe ko waboc kiti sana daco-e?» Nkon Kanu kanasom payone wabe ko wayac, kabereke ka meleke mme menawuror ko nde derantam mo. ³⁶ Nkon Musa enawurene aYisrayel Misira pac-yo mes mewey-wey ko megbekore ma Kanu, nde kaba Kayim ko nde dategbere, meren mme waco mankale (40) disre.

* 7:7 Dakocop 15:13-14

³⁷ Nkɔn Musa wɛkɛkɛ yati ɛnaloku aY-israyel: «Kanu kɛndekere nu sayibe pɛmɔ ina, nwɛ kɛndeyek-yek awɛnɔ anu dacɔ mɔ, pɛsom kɔ nnɔ nɔyi mɔ.» ³⁸ Nkɔn Musa, nte afum ɛnalɔnkane nde dɛtegbere mɔ, nkɔn ɛnayɔne sɔ wɛcepɛrene moloku atem asu dacɔ kɔ mɛleke mme monɔ-loc-locɛr kɔ nde dɛtɔrɔ ta Turisnina mɔ. K'ɔsɔtɔ moloku meyi wɛyɛn, nte tɔnɔnɛ sɛcɛre mi mɔ.

³⁹ Atem asu ɛnanafɛn fɛ kɛcɛnkɛl kɔ, kɔ ɛwɛnɛs kɔ. ɛnanacɛm-cɛmnɛ dɛbɛkɛc kɛluksɛrne Misira. ⁴⁰ Kɔ atem asu ɛnaloku Aruna, «Mɛlompɛse su mɛrɛnka, mme mendesole su mɔ, bawo Musa nwɛ owurɛne su Misira mɔ, sɛncɛre fɛ nte tɔsɔtɔ kɔ mɔ.»

⁴¹ Mata mamɔkɔ, kɔ ɛnalompɛs tɛrɛnka ta tura, kɔ ɛnalɔnɛ nnɔ tɛrɛnka kirin, kɔ ɛnamboce kɛsata yebac ya waca wanɛn.

⁴² Mba kɔ Kanu kɛmber ɛa kumunt, kɔ kɛsake ɛa kɛkor-koru ca ya darenc. It' ɛncic ti buk ba sayibe-e disre:

«Nɛna aka Yisrayel,
meren wɛcɔ mankɛle (40) mme nɛncepɛrene
dɛtegbere mɔ, in' ɔ nɛnc-dife sɛm
kɛlonɛne disre ba?»

⁴³ Nɛnakekɛre abal ɛa tɛrɛnka ta Mɛlɔk kɔ tɛrɛnka ta kɔs ka kanu konu Refɛn. Nɛnapat mɛrɛnka teta kɛc-tontnɛne ka mi fɔr kirin!

Ti disre kɛkekɛre nu k' inder decikɛra Babilɔn tadarɛn.»

⁴⁴ Atem asu ɛnanɔ dɛndo dɛtegbere abal ɛa sede nɛɛ ɛnanɛnk walake wa masar nwɛ Kanu kɛnacice Musa mɔ. Tatɔkɔ tɔ wɛlok-locɛr ka Musa ɛnaloku kɔ a pɛyɔ, a ɛwurene kɔ ɛkɔ ɛnanɛnk mɔ. ⁴⁵ Nte atem asu ɛnasɔtɔ ɛni mɔ, kɔ ɛnɛkɛre nde atɔf nɛɛ Kanu kɛnabelɛs afum fɔr yanɛn kirin mɔ. Yosuwe pɛyɔne ɛa wɛkirin. Abal ɛnanɔkɔ ɛnɛayi di han tɛm ta Dawuda. ⁴⁶ Kɔ Dawuda ɔsɔtɔ kɛmar ka Kanu, k'ontola sɔ kɛsɔn kɔ kɛfo nke ɛnkɔcɛmbɛre Kanu ka Yakuba dɛkɛyi mɔ. ⁴⁷ Mba Sulemany ɛnader pɛlɔ kɛlɔ kanɛkɔ.

⁴⁸ Mɛnɛ nte Wɛbɛ wɛka darenc ɛntɔwɛse kɛyi paka disre mpe kɛca ka fum kɛlompɛs mɔ, pɛmɔ tɔkɔ sayibe sɛlɔku ti mɔ:

⁴⁹ «Wɛbɛ oloku:
«Kɛm kɛyɔne dɛcɛm dem da dɛbɛ,
kɔ antɔf ɛyɔne dɛkɛcɛmbɛr dem wɛcɛk.
Ake kɛlɔ kɔ nɛyi kɛcɛmbɛr em-ɛ?»

Kɛfo kɛre k' inde ic-ɛsɛm-ɛ?»

⁵⁰ Bafɔ kɛca kem kɛlompɛs mamɛ fɛp ba?»

⁵¹ Nɛna afum atanɛ lɛnɛs, ayɔ bɛkɛc pɛmɔ bilakoro! Han mɔkɔ nɛna nɛyi kɛwɛnɛs Amera Nɛcɛmpi ɛa Kanu pɛmɔ atem anu!

⁵² Sayibe sɛre atem anu ɛnanatɔ-tɔrɛs-ɛ? ɛnanadif ɛnɛ ɛnananɛnkɛne kɛcam kɛder ka Wɛlompɛu nwɛ nɛna nɛnasɔn ɔn a kɔ andif mɔ. ⁵³ Nɛna ɛnɛ nɛnasɔtɔ sariye sa Musa nse mɛleke ma Kanu mɛnaloku kɔ mɔ, mba nɛnakɔtɛne fɛ si, nɛmɛnkɛrne fɛ sɔ si.»

Kɛdifka Etiyen

⁵⁴ Nte Etiyen ɔnc-loc-locɛr mɔ, afum akɔ ɛnɛnc-ne moloku mamɔkɔ mɔ, pɛnananɛnkɛne kɛtɛle ɛa han ɛnɛnc-ɛnɛnɛne sek nnɔ eyi mɔ.

⁵⁵ Mba Amera Nɛcɛmpi ɛa Kanu ɛnɛnc-bɛc Etiyen dɛris. K'ɛnɛnbɛtne kɛm, k'ɛnɛnk nɔrɔ da debeki da Kanu, Yesu pɛcɛmɛ kɛca kɛn kɛtɔt. ⁵⁶ K'oloku: «Inɛnk kɛm kɛgbite, Wan ka fum pɛcɛmɛ kɛca kɛtɔt ka Kanu!»

⁵⁷ Kɔ afum ɛnɛ ɛnɛnkɛle-kɛle pɛpɔn, kɔ ɛnasɛncɛ lɛnɛs, kɔ ɛwɛtne fɛp fanɛn kɛkɔ-bɛp Etiyen. ⁵⁸ Kɔ ɛnɛmbɛlɛs kɔ han kɔ ɛwurene kɔ dare, kɔ ɛnɛncacas kɔ masar. Atɛnɛnɛ aka ti ɛnanaboc suma sanɛn sa kɛron ɛwɛtɛmp dɛntɔf, nwɛ ɛnc-we Sol mɔ.

⁵⁹ Nte ɛnɛnc-cacas kɔ mɔ, kɔ Etiyen ontola pɛc-locɛr: «Wɛbɛ Yesu, mɛbanɛ amera ɛnem.»

⁶⁰ Nte tɔ kɔ Etiyen ɛncɛp suwu, k'ɛnkɛle-kɛle: «Wɛbɛ, ta mɛsarsɛr ɛa kiciya kanɛkɛ!» Nte elip kɛlɔku tatɔkɔ mɔ, k'ɛnɛnbɛn kifir.

8

¹ Sol ɛnawɛse kɛdif ka Etiyen.

Sol ɛnc-tɔrɛs kɛlonɛne ka alan Yesu

Dɔsɔk dadɔkɔ d' anacɔp kɛtɔrɛs kɛlonɛne ka alan Yesu dɛndo Yerusalem. Kɔ alan fɛp fanɛn ɛnasamɛsɛr nde tɔf ya Yude kɔ Samari, mɛnɛ asom a Yesu. ² Kɔ afum alomp alɔma ɛwup Etiyen, kɔ ɛnɛmbok kɔ bel-bel.

³ Kɔ Sol nkɔn ɛyɛfɛ kɛtɔrɛs ka kɛlonɛne ka alan Yesu, pɛc-bɛre dɛwɛlɔ wanɛn, pɛc-wurene ɛa, pɛc-sumpɛr arkun kɔ aran, pɛc-bɛr ɛa dɛbili.

Filip kɛcam kɛn moloku mɛtɔt atɔf ɛa Samari

⁴ Alan ɛnɛ ɛnasamɛsɛr mɔ, ɛnɛnc-cam moloku mɛtɔt mofɔ fɛp mme ɛnɛnc-cɛpɛr mɔ.

⁵ Filip nwe enator dare da Samari ma, enccam teta, nwe Kanu kayek-yek kayone Wabe ma. ⁶ Kanay k'afum katene disre nanc-cankal bel-bel toko Filip onc-loku ma, nte nanc-ne ko nac-nank so megbekare ma Kanu mme onc-yo ma. ⁷ Yank yelec yonc-kule-kule kawur afum alaram daris aka dare dadako. Anatamas atorar ko afum alaram ako nanafi wacak ma. ⁸ Ko pabotu papan pambere dare da Samari.

⁹ Warkun walama enayi di pac-we ko Siman. Enawon dare dadako, payone dure, pac-sone aka Samari cusu kawos, pac-wene so fum wapan. ¹⁰ Afum fap, kayefe wanfet han wabeki nanaleas ko, nac-loku: «Fum wakawe yone fanantar fa Kanu, fanantar fako anwe <Fapan> ma.» ¹¹ Nanacame ko daran, bawo enawon kawosas na cusu teta dureya dan. ¹² Mba nte nanalan moloku ma Filip, nwe enccam moloku motot ma debe da Kanu ko tewe ta Yesu Krist ma, k'angbat arkun ko aran daromun. ¹³ Ko Siman nkon yati elan moloku ma Filip, k'owose kagbat daromun. K'enccame Filip dantaf tem fap. Nte Siman enank megbekare ko mes mewey-wey ma Kanu mme mencc-yi ma, ko kusu kawos ko.

¹⁴ Nte asom a Yesu nanayi Yerusalem ko nane a aka Samari nawose toloku ta Kanu ma, ko nasom Piyer ko San kak di. ¹⁵ Nte Piyer ko San nantor dare da Samari ma, ko nantolane na nte tonsone nasoto Amera Necempi na Kanu ma, ¹⁶ bawo han tem tatako Amera Necempi nentorar fe nwe o nwe karesna dando. Mene kagbat daromun gbacaram ko nanasoto tewe ta Yesu Krist. ¹⁷ Awa Piyer ko San nandenar na waca, ko nasoto Amera Necempi na Kanu.

¹⁸ Nte Siman enanank a kadenar kaca ka asom a Yesu gbacaram kanasone afum Amera Necempi ma, k'enkere na pasam pac-loku: ¹⁹ «Nasone im ina so katam! Nwe o nwe indedenar waca ma, wakayi pasoto Amera Necempi na Kanu.»

²⁰ Mba ko Piyer oloku ko: «Kanu kasone malece ko pasam pam, bawo manccem-cemne kasotene pi kapore ka Kanu! ²¹ Mana mayo fe daka, mayo fe tofokal nno tes tante disre, bawo abekac nam nolomp fe for ya Kanu kirin. ²² Maluksarne Wabe

Kanu, maletsene ko, matola ko nte tonsone pananen' am mecem-cemne melecc ma abekac nam ma, ko Kanu kawose ti-e. ²³ Bawo inank fo mecem-cemne melecc ma karaca mentam am, ko kato-lomp kasekat'am.»

²⁴ Ko Siman oloku ko: «Natanan' em Kanu Wabe, nte tonsone mame naloku ma ta tolom o tolom tosot'em.»

²⁵ Piyer ko San nancam nte nananank ko toko nanane teta Yesu ma, ko nalukus Yerusalem, nac-cam toloku totot ta Kanu sadare salaram sa Samari.

Filip ko warkun wapan waka ataf na Ecopi

²⁶ Meleke ma Wabe maloma mender nde Filip eyi ma moc-loku: «Mako ntende kacakatot, masolne dapo deyer-yer nde denyefe Yerusalem doc-tor Kasa ma.» ²⁷ Ko Filip eyefe katin, k'entas. Warkun wapan waka Ecopi enayi pabane ko. Nkon enatampar kacambor-cambor ka daka da Kandas, wabera waka ataf na Ecopi fap. Enader Yerusalem kadekor-koru Kanu. ²⁸ Kalukus k'encc-nde ndaron pande peyeksene pan karon, pac-karan papan buk ba anabi Esayi. ²⁹ Ko Amera na Kanu noloku Filip: «Maconne malotarne peyeksene mre.»

³⁰ Ko Filip eyekse kaka dando, k'ene waka Ecopi nwe pac-karan buk ba anabi Esayi. K'eyif ko: «Mancere nte mayi kakaran ma ba?»

³¹ Ko wacopi nwe oloku Filip: «Cake c'intam ti kacare-e, k'intayo nwe entaks'em ma?» K'oloku Filip a papesa pande ko kasak peyeksene pan karon.

³² Moloku ma kitabu mme encc-karan ma menayone mme:

«K'ankere ko dakadif pam ankesiya.

Pamo ankesiya nowut nne nontokule-kule wafon waka ni dantaf ma,

enawani fe kusu.

³³ Owose katore kon banca, k' ambanar ko kancc kon.

An' endetam kalom teta kabanda ka dokom dan-e?

Bawo anim kiyi kon doru antaf nane karon.»*

³⁴ Ko warkun wabane nwe eyifne Filip: «Iletsen' am, malok'im: Tes ta ana to sayibe saloku tante-e? Ta nkon wasarika ba, ka fum wacuru?» ³⁵ Ko Filip elek moloku k'onccop

* 8:33 Esayi 53:7

damoloku ma kitabu mamako, k'oloku ko toloku totot ta Yesu.

³⁶⁻³⁷ Nte njanasolne dapo nac-ko ma, ko nanke nabap domun. Ko warkun wabane oloku: «Domun do dandε: Ak'endeyamεs on kεgbat kem daromun teta Kanu-ε?»† ³⁸ Ko Filip oloku a pacambap peyeksene, ko nantor daromun. ko Filip engbat ko daromun teta Kanu. ³⁹ Nte nampε daromun ma, ko Amera Necempi na Wabe Kanu nempene Filip. Ti disre, wabane waka Ecopi nwe enank fe ko so, k'osolne dapo don abakac robotu disre. ⁴⁰ Ko Filip ankε panankne dare da Asot. K'oloku moloku motot ma Kanu sadare fap nse enj-cepap ma, han k'ankε pabap dare da Sesari.

9

Kanu kanjambap Sol dapo datot (22:3-16; 26:9-20)

¹ Tem tatoko Sol pac-benεsne kadifat acepse a Wabe Yesu daranj, k'ankε ndena wolonne wapan waka kelo kapan ka Kanu. ² Ko Sol ewer wolonne wapan reka teta wolo wa dakatola Kanu da aSuyif nde Damas, nte tansane k'embap di akin akin-ε, payane arkun payane aran ane nanjame dapo da Yesu daranj ma, patam kasumpap na pakekare Yerusalem. ³ Dapo Sol enayi pac-lotarne dare da Damas, gbancana babako ko pamot peyefe dakom, ko pasan pawankara mpe penakel ko ma. ⁴ K'entempene dantaf. K'ene dim nde denayif ko: «Sol! Sol! T' ake to mantaras em-ε?» ⁵ Ko Sol eyif ko, «Wabe, mana an' ofo-ε?»

«Ina, Yesu iyane, nwe mayi kataras ma. ⁶ Mba mayefe, mabere dare, ankε-lok' am toko pamar mayo ma.» ⁷ Ko arkun ane njanasol ko nkon Sol ma nanjame, ta nantam kalok-loku-ε kanese disre, nac-ne dim mba ta nanjank fum-ε. ⁸ Ko Sol eyefe dantaf pamapi far, mba ta enjank paka o paka-ε. K'asumpap ko kaca, k'ambarsene ko dare da Damas. ⁹ K'eyi di mata maas ta enjank-ε, ofodi peri, ofomun.

¹⁰ Dando dare da Damas wacepse waka Wabe Yesu daranj walo ma enayi di pac-we

ko Ananias. Ko Wabe oloku ko kanank disre: «Ananias!»

K'owose: «Iyi nno, Wabe!»

¹¹ Ko Wabe Yesu oloku ko: «Mako dapo doko anwe «Dolompu» ma, mako maten nde kelo ka Yudas fum wako anwe Sol ma, waka dare da Taras yane. Bawo ontola Kanu, ¹² ko Kanu kanamentar ko kanank disre fum nwe anwe Ananias ma paberar ko. K'endenar Sol waca, nte tansane ko so kanank ma.»

¹³ Mba Ananias olukse: «Wabe, inene afum alaram nac-lom palec mpe fum wakako yo afum am acempi nde Yerusalem ma. ¹⁴ Nno kεfo kanke yati ko alonne apoj aSuyif nanawure Sol a padesumpap nwe o nwe ombonj tewe tam ma.»

¹⁵ Mba ko Wabe oloku Ananias: «Mako! Bawo fum wakako paka po mpe inayek-yek kakatene tewe tem nno abe a taf ya doru ko aka Yisrayel far kirinj ma. ¹⁶ Ina yati in' endementar Sol pacuy fap pako pamar padeceperene teta tewe tem ma.»

¹⁷ Ko Ananias ankε. Nte embap kelo kanke ma, k'embele, k'endenar Sol waca. K'oloku: «Sol Wenj im, Wabe Yesu, nwe enawurar am nde dapo nde manasolne macder Damas ma, osom im nte tansane' am so kanank, a malare so Amera Necempi na Kanu ma.» ¹⁸ Gbancana babako, ko ca yonkone ko dafar pamε wokwok, ko far yon yentam so kac-nank. Ko Sol eyefe, k'asoto kεgbat daromun teta Kanu. ¹⁹ Nte elip kadi yeri ma, k'asoto so fanantar.

Sol kacam kon toloku ta Kanu dare da Damas

Ko Sol enjceperene mataka maloma ko acepse a Wabe Yesu ako nanayi dare da Damas ma. ²⁰ K'eyefe kacam katina dawolo wa dakatola Kanu da aSuyif, pac-loku a Yesu Wan ka Kanu yane. ²¹ Ko panjiyane afum fap ane nanj-ε polok-loku pa Sol ma, ko nayif: «Bafε nkon nde Yerusalem enj-fanj kamalak ane nanj-bonj tewe tante ma ba? Bafε kasumpap kanan k'enaderene nno, pakekare na nde alonne apoj nayi ma ba?» ²² Mba Sol pac-yo kayo dam katam

† 8:36-37 Yecias yoloma anjenar moloku maloma: Ko Filip oloku: «Ko malanj abakac nam fap-ε, santam ti.» Ko wεCopi wabane oloku: «Ina na Yesu Krist yane Wan ka Kanu.»

pac-səŋe aSuyif aŋe ŋanayi dare da Damas mə kəciyanə, kəc-mentər a Yesu əyənə Krist, wəbe wəyək-yək wəka Kanu.

²³ Nte mataka mələma meŋcepər mə, aSuyif aŋe ŋanayi Damas mə ŋantəŋne kənim ka Sol. ²⁴ Kə Sol ende pəcərə tetəŋne taŋan. ASuyif ŋaŋc-bum daŋ kə pibi dəkəwur da dare nte təŋsəŋe ŋatam kənim kə mə. ²⁵ Mba pibi papəkə kə acəpse a Wəbe Yesu darəŋ ŋambər kə dəkəsaksaka, kə ŋayokənə kə damba da saŋka sa dare darəŋ.

Kəyi ka Sol Yerusalem

²⁶ Nte Sol embərə Yerusalem mə, k'əŋsəp kəŋəŋkələne acəpse a Wəbe Yesu darəŋ. Mba fəp fəŋc-nese kə, ta ŋalaŋ a nkən sə əyənə wəcəpse wəka Yesu darəŋ-ə. ²⁷ Mba kə Barnabas əlek kə, kə ŋaŋkə nde asom a Yesu ŋayi mə. Kə Barnabas əlmər ŋa nte Sol enanəŋk Wəbe Yesu dəpə, a kə Yesu olək-ləkər kə mə, kə nte tewe ta Yesu kənasəŋe kə kəbaŋse mə. ²⁸ Sol əŋc-kə pəc-der kə ŋa dəndo Yerusalem pəc-lok-lokə kəlaŋ disre tewe ta Wəbe Yesu. ²⁹ Sol pəc-lok-loku, pəc-gbəkələne kə afum aKresi, mba, ŋa sə, ŋac-tən kənim kə. ³⁰ Nte awəŋc alaŋ ŋaŋcərə ti mə, kə ŋasəŋe Sol kətor Sesari, k'ələk dəpə k'əŋkə dare da Tarəs.

³¹ Kəlonkənə ka alaŋ Yesu a atəf ŋa Yude, atəf ŋa Kalile kə atəf ŋa Samari, ŋa fəp ŋanayi pəforu disre. Alaŋ Yesu ŋaŋcəpəsənə bəkək, ŋayinə kənese ka Wəbe Kanu disre. Amera ŋecempi ŋa Kanu ŋeŋc-marəs kəlonkənə ka alaŋ Yesu, ti disre ŋaŋc-la kəla dəm.

Kataməs ka Eney

³² Piyer nwe əŋc-cepər sədare sasəkə fəp mə, enader pətor sə ndena afum acempi aŋe ŋanandə dare da Lida mə. ³³ K'əŋkə pəbəp di fum nwe aŋc-we Eney mə, ta əŋkət-ə, pəfəntərə debik meren camət-maas disre. ³⁴ Kə Piyer oloku kə: «Eney, Yesu Krist entaməs əm! Məyefe mənə wəsərka mənəp abik ŋam!» Gbəŋcana babəkə k'eyefe, k'əŋcəm. ³⁵ Nte aka Lida kə aka Sarəŋ fəp ŋanəŋk kə mə, kə ŋaŋkafəli mera yaŋan nno Wəbe Yesu eyi mə.

Kəyektə ka Tabita defi

³⁶ Wəran wəcəpse ka Wəbe Yesu darəŋ wələma enayi dare da Yope, pac-we kə Tabita. Kusu kəŋan disre aŋc-we kə sə

Dorkas, ti təyənə «were». Wəran wəkəkə əŋc-yə mes mətət mələrəm, kə kəmar. ³⁷ Mata maməkə disre, k'əfəntərə docu, k'efi. K'ambikə kəbel kən, k'ampənə ki nde dukulə da kələ dərəŋc. ³⁸ Nte acəpse a Wəbe Yesu darəŋ ŋane a Piyer eyi Lida nde dələtərnə dare da Yope mə, kə ŋasom arkun mərəŋ kəkə-lətsənə kə: «Ta məwon kəcəpər nde ndorosu.»

³⁹ Kə Piyer eyefe kə ŋaŋkə kə asom aŋe mərəŋ. Nte ŋambərə mə, k'ampənə kə nde dukulə da kələ dərəŋc. K'acəbokərə fəp ŋander ŋabəp kə ŋac-bok, ŋac-mentər kə səbrumus kə yamos nwe Dorkas enalompəs nte enayi kə ŋa mə.

⁴⁰ Kə Piyer owurənə afum fəp nde doru, k'əŋcəp suwu, k'ontola Kanu tetən. Nte elip mə, k'əŋkafələ nde kəbel kəyi mə, k'oloku: «Tabita, məyefe!» Awa kə Tabita emepi fəp, nte enəŋk Piyer mə, k'eyefe, k'endə. ⁴¹ Kə Piyer əsəŋ kə kəca, k'eyektə kə. K'ewe afum acempi kə acəbokərə, k'ementər ŋa Tabita pəyi wəyən. ⁴² Kə aka dare da Yope fəp ŋaŋcərə ti, kə alarəm ŋaŋcəp kəlaŋ Wəbe Yesu. ⁴³ Kə Piyer eyi dare da Yope mataka mələrəm, ndena Siməŋ wələma nwe əŋc-bək kata mə.

10

Kəwe ka Piyer ndena Kərnəli

¹ Wərkun wələma enayi Sesari pac-we kə Kərnəli, pəyənə wəbe ka kəgba ka asədar tasar tin (100). Kəgba kəŋkə k'aŋc-we «Kəgba Itali.» ² Nkən kə aka kələ kən disre fəp ŋaŋc-nese Kanu, ŋacəmə təfaŋ ta ki darəŋ. Kə Kərnəli əŋc-yənə afum nənəfər, pəc-tola Kanu təm fəp. ³ Dəsək dələma dec dəwəfəy, k'ənəŋk pəsoku pəs kəŋəŋk disre, melekə ma Kanu mələma meberə nde kələ kən disre, kə mewe kə: «Kərnəli!»

⁴ K'əŋgbətne mi, kə kənese kəyi kə, k'eyif mi: «Acəke Wəbe?»

Kə melekə maməkə moloku kə: «Motola mam kə kəyənə kam afum nənəfər, mes maməkə fəp mēmpə nde Kanu fəp kirin, kə kəŋcəm-cəmne mi. ⁵ Məsom oŋ afum dare da Yope ŋakəwen' am fum wələma nwe aŋwe Siməŋ mə, pac-dəŋər kə tewe ta «Piyer». ⁶ Ndena Siməŋ wələma eyi, wəkəkə wəbək kata əfə, kələ kən kəyi kəba kəsək.»

⁷ Nte mēleke maməkō mēnalok-lokər kō mō mēnadelukus, kō Kōrneli ewe amarəs ɔn mērəŋ kō wəsodar wēcəme mēfan ma Kanu darəŋ wəlōma aŋe ŋanayi kō dāntof mō. ⁸ Nte Kōrneli elip kəlōmər asodar ɔn mes məkō mēnacepər nkən kō mēleke dacō mō, k'osom ŋa Yope.

⁹ Dōckəsək, nte ŋanayi dōpō, a ŋac-lōtərne dare da Yope mō, kō Piyer empese aker ŋa kəlō kən kakəron kəkō-tola Kanu, tenatəŋne dan de-c-bəp. ¹⁰ Kō dor dōyō kō, k'efan kədi yeri. Tem təkō anayi kəlompəsē kō yeri mō, kō kənəŋk kənder kō. ¹¹ K'ənəŋk kəm kəgbite, paka pəlōma mpē penawurene kō manta mōpəŋ mme anasumpər moŋkubut maŋkələ mō, montor haŋ kō mēfəntərə dāntof. ¹² Sem dokom fəp yənayi manta maməkō disre, kəyefe sem ya wēcək maŋkələ, yeliŋe-liŋe haŋ kəbəp bəmp ya dareŋc. ¹³ Kō dim dōlōma doloku kō: «Piyer, Məyefe, mədif, məsəm!»

¹⁴ Kō Piyer oloku: «Ala Wəbe! Təlōm o təlōm tentasəŋe f'em kəsōm paka mpē sariye sēmōne mō.»

¹⁵ Ta mērəŋ kō dim nde dolok-lokər kō sō: «Paka mpē Kanu kəcempəs mō, ta mēna məyik-yikəs pi.»

¹⁶ Kō teyi kəmaas, pəwon fe k'ampene dəkōm manta maməkō mēnayō sem mō.

¹⁷ Kō tedisre ta kənəŋk kaŋkō teyi Piyer yama-yama. Tem tatəkō tō asom a Kōrneli, nte amentər ŋa kəlō ka Siməŋ mō, kō ŋaŋkō ki nde dəkusunka. ¹⁸ Kō ŋawe, kō ŋayif kō pəyōne fō kəlō kaŋkō kō Siməŋ nwe andeŋər tewe ta «Piyer» mō eyi-ε.

¹⁹ Nte Piyer eyi kəcem-cemne tedisre ta kənəŋk kən mō, kō Amera ŋa Kanu ŋoloku kō: «Arkun maas ŋayi nde dabanka ŋac-ten əm. ²⁰ Mətor, nəsol nəkō kō ŋa, ali kənese ta kəy' im, bawo In' osom ŋa.»

²¹ Kō Piyer ontor k'eyif arkun aŋe: «Ina nənten, ta ake tō nənderene nnō-ε?»

²² Kō ŋaloku kō: «Kōrneli, wəbe wəka asodar tasar tin (100), fum wəlōmpu pəc-nese Kanu, nwe aSuyif fəp ŋaŋcərə dətət dən akō ŋaloku mes mən mətət mō, ndəron Kanu kəsom mēleke mosoku, a pəsak su sədew' am pəkō-cəŋkəl' əm nte pəmar məloku kō mō.» ²³ Awa kō Piyer embərse ŋa dəkər, k'əsəŋ ŋa dəkəyi.

Dōckəsək kō Piyer eyefe, k'əŋkō kō ŋa. K'awençc alaŋ a dare da Yope alōma ŋaŋcəmbər kō. ²⁴ Kō ŋambere Sesari dōckəsək, Kōrneli pəc-kar ŋa, k'ewe akomene ɔn alōma nde ndəron kō anapa ɔn atət. ²⁵ Kəbere ka Piyer, kō Kōrneli ŋkō pəfayne kō, k'entempene kō wēcək dāntof. K'əŋcəpə kō suwu. ²⁶ Mba kō Piyer eyekti kō, k'oloku: «Məyefe, ina sō fum iyōne.»

²⁷ ŋayi kəlōk-loku kō Kōrneli, k'embere k'embəp afum alarəm ŋalōŋkanε. ²⁸ Kō Piyer oloku ŋa: «Nəŋcərə a amōne aSuyif kəbət kō acikəra, kō pəyōne fe ti-ε, pəbere ndəron. Mba Kanu kəmentər im a pəmar fe a pakule fum o fum a eyik-yik, kō pəyōne fe ti-ε, pəmar fe sō a pakule fum o fum a əsək fe fər ya Kanu kirin. ²⁹ It' əsəŋe nte məsom a pakō-w' em mō, k'inder ali ta iŋcem-cemne-ε. Ndekəl iyif əm, T' ake tō məwen' em-ε?»

³⁰ Kō Kōrneli oloku: «Təsətō mata maŋkələ ic-tola nnō nderem, dōfəy dendebəp. K'inəŋk fər yem kirin wərkun wəlōma pəberne yamos yomotər-motər. ³¹ Kō fum wəkakō oloku: «Kōrneli, Kanu kəmbaŋ kətola kam, k'əŋcem-cemne sō kəyōne kam afum nənəfər. ³² Məsom fum dare da Yope pakō-wen' am Siməŋ nwe andeŋər tewe ta «Piyer» mō, nde kəlō ka Siməŋ, wəbəc kata, nwe kəlō kən kəyi kəba kəsək mō.» ³³ K'isom katina fum, kō mēna məsətō abəkəc ŋətət kəder. Ndekəl ŋə səyi fəp fosu Kanu fər kirin, sədecəŋkəl moloku məkō Wəbe osom əm kəlōku mō.»

Moloku ma Piyer ndena Kōrneli

³⁴ Awa kō Piyer elek moloku, k'oloku: «Kaŋce: Iŋcərə ŋə a Kanu kəyi fe kəsək kin. ³⁵ Mba afum fəp dacō mēna nwe məŋnese Kanu, məcəme pəlōmpu darəŋ mō, Kanu kəmbaŋ əm. ³⁶ Kanu kənakenε aka Yisrayel toloku, pəc-loku ŋa moloku mətət ma pəforu mpē Yesu Krist eŋkere afum fəp mō: Nkən əyōne Wəbe ka afum fəp. ³⁷ Nəna nəŋcərə təkō teyi Yude fəp mō, Kalile tenacop, nte Saŋ enacam kəgbət dərōmun mō. ³⁸ Kanu kənbəy Yesu wəka Nasaret Amera Nəcempi ŋən kō fənəntər. Nnō o nnō eŋc-cəpər mō, əŋc-yō pətət, pəc-taməs afum fəp aŋe amera ŋelεc ŋəŋc-tərəs mō, bawo Kanu kənayi kō nkən Yesu.

³⁹ Səyənə atəjnə a mes fəp mme Yesu enayə nde atəf ɲa aSuyif kə Yerusalem mə. Nkən nwe ɲananim, ɲacan kə dəkətək mə, ⁴⁰ mba Kanu kənatimi kə tataka tən ta maas. Kə kəsəɲ kə kəmentərne, ⁴¹ bafə nnə afum fəp ɲayi mə, mba nnə atəjnə mes aɲe Kanu kənanunʒene kəyek-yek, kə sənə aɲe sənadi yeri, səmun kə nkən nte enayefe afi dacə mə. ⁴² K'osom su kəloku afum, səmentər a nkən Yesu, nkən ə Kanu kəɲcəmbər kəyənə nwe endeboce afum afi kə ayi wəyeɲ kiti mə. ⁴³ Sayibe-e fəp sənaloku tetən: Nwe o nwe egbekər kəlan kən Yesu mə, endesətə nde Kanu kəyi mə kəɲaɲnənə ka mes mən məlec teta tewe ta Yesu.»

Atəyənə Suyif ɲəsətə Amera Nəcempi ɲa Kanu

⁴⁴ Moloku maməkə mə Piyer enayi kəloku, nte Amera Nəcempi ɲa Kanu ɲenatorər afum akə ɲaɲc-cəɲkəl moloku mən mə. ⁴⁵ Cusu cənawos alan a Kanu, akəɲc akə ɲanader kə Piyer mə, kənəɲk a kəpocə ka Amera Nəcempi kənasaməsər kəbər han acikəra aɲe ɲantəyənə aSuyif mə, ⁴⁶ bawo ɲaɲc-ne ɲa kəkər-koru Kanu cusu c' acikəra.

Awa kə Piyer əɲgbəkəre: ⁴⁷ «Antam kəfatənə kəgbət afum dəromun nnə akanə ɲəsətə Amera Nəcempi pəmə sənə mə ba?» ⁴⁸ K'oloku a pagbət akakə dəromun tewe ta Yesu Krist. Kə ɲaletsenə Piyer kəyi dəndo mataka mələma.

11

Piyer kəsəksər alan a Yerusalem mes məkə mənacəpər dare da Yope mə

¹ Asom a Yesu kə awəɲc aɲa alan aɲe ɲanayi atəf ɲa Yude mə ɲane a acikəra, aɲe ɲantəyənə Suyif mə, ɲawosə toloku ta Kanu. ² Nte Piyer enape Yerusalem mə, kə afum aɲe anakəɲc mə ɲayefe kənal kə, ³ ɲac-loku: «Məmbere ndena afum aɲe antəkəɲc mə, kə məndi yeri kə ɲa, bawo aSuyif ɲanamənə ti!»

⁴ Awa kə Piyer eyefe kələmər ɲa tin tin tin mes məkə mənacəpər mə: ⁵ «Ina, nde dare da Yope inayi, dəsək dadəkə ic-tola Kanu kə kənəɲk kənder im. Ti disre, k'inəɲk paka pələma poc-tor powurenə kə manta pasumpər pi moɲkubut məɲkələ, kə pontor

kəyefe dəkəm han nnə inayi mə. ⁶ Nte in-agbətne pi disre mə, k'inəɲk səm ya wəcək məɲkələ, səm ya dop, yeliɲe-liɲe, kə bəmp ya dəkəm. ⁷ K'ine sə dim doc-lok' im: «Məyefe Piyer! Mədif, məsəm.»

⁸ K'iloku: «Ala Wəbe! Tələm o tələm tentasəɲe f'em kəber paka pətəcəmp dəkusu, mpe Kanu kəmənə kədi mə.»

⁹ Kə dim nde dəɲgbəkəre sə kəyefe dəkəm: «Paka mpe Kanu kəɲcəmpəs mə, ta mənə məlokə pi kətə-cəmp!» ¹⁰ Kə teyi kəmaas, pəwon fe kə ca nye fəp yolokus sə dəkəm.

¹¹ Gbəɲcana babəkə, kə arkun maas aɲe anasom nde nderem kəyefe dare da Sesari mə, ɲander ɲacəmə dəkusunʒa ka kələ kəɲkə sənayi mə. ¹² Kə Amera Nəcempi ɲolok' im a səsol səkə kə ɲa, ali inese fe. Kə awəɲc asu aɲa alan camətətin aɲe ɲacəm' em darəɲ, kə səɲkə səberə ndena Kərnəli. ¹³ Kə Kərnəli oloku su nte enanəɲk mələkə nde ndərən, kə moloku kə: «Məsəm fum dare da Yope pakə wen' am Siməɲ, wəkə andəɲər tewe ta «Piyer» mə. ¹⁴ Nwe endelok' əm moloku mme mendeyac' əm, kəbər aka kələ kam disre fəp mə.»

¹⁵ Iyi kəlok-loku, kə Amera Nəcempi ɲa Kanu ɲontorər ɲa pəmə nte ɲenatorər sənə sə dəkəcop mə. ¹⁶ Awa k'inəcəm-cəmne toloku ta Wəbe nte enaloku: «Səɲ enagbətə afum domun, mba nənə Amera Nəcempi ɲa Kanu ɲə nəndəsətənə kəgbət teta Kanu.» ¹⁷ Kə pəyənə fə kəpocə kin kayi kə ɲanasətər Kanu pəmə sənə aɲe səlan Yesu Krist mə-e, anə inatam kəyənə-e nte inʒəyamsər Kanu mə?»

¹⁸ Nte ɲane moloku maməkə mə, kə bəkək yontor ɲa, kə ɲaɲkər-koru Kanu, ɲac-loku: «Kanu kəsəɲ sə acikəra aɲe ɲantəyənə Suyif mə kətam kəsəkpər bəkək, nte təɲsəɲe ɲəsətə tecepərəne doru nte Kanu kəfan mə!»

Kəlonkanə ka alan Yesu nde dare da Antiyək

¹⁹ Nte andif Etiyen mə, k' aɲcop kətərəs afum alan kə təsəɲe ɲa kəsaməsər. Aləma ɲanakə atəf ɲa Fenisi, aləma ɲakə Sipər, aləma ɲakə han Antiyək, ɲaɲc-lukse fe nwe o nwe sə toloku ta Kanu mənə aSuyif gbəcərəm. ²⁰ Afum akakə dacə, aləma ɲanayi, aɲe ɲanader dare da Antiyək kəyefe

ka sɔdare sa Sipər kɔ Siren mɔ, ɲaɲc-lok-lokər aka kusu ka Kresi, ɲac-loku ɲa toloku tɔtɔt ta Wəbe Yesu. ²¹ Kəca ka Wəbe Yesu kənayi alan akakɔ kəronj. Kɔ afum alarəm ɲayɔne alan, kɔ ɲaɲkafəli bəkəc yaɲan nɔ Wəbe Yesu eyi mɔ.

²² Kɔ moloku maməkɔ mɛmbere kəlonkanɛ ka alan Yesu ka Yerusalem dələnəs, k'asom Barnabas Antiyək.

²³ Kəberɛ kən di, nte enadenəɲk pətɔt kɔ pəbotu mpɛ Kanu kənayɔne alan a Antiyək mɔ, kɔ pəmbɔt kɔ. K'ɛɲgbiɲər ɲa kəgbəkər ka Wəbe Yesu mera yaɲan fəp kəlanj disrɛ.

²⁴ Barnabas fum wətɔt ɛnayi. Kəlanj kənayi kɔ dɛbəkəc kɔ Amera ɲecempi ɲa Kanu ɲeyi kɔ sɔ darəɲ. Kɔ afum alarəm ɲaɲcəmə dəpɔ da Wəbe Yesu darəɲ.

²⁵ Kɔ Barnabas ɔɲkɔ dare da Tarəs kələk Sol. ²⁶ Nte Barnabas ɛnəɲk Sol mɔ, k'ɛɲkəkərɛ kɔ Antiyək. Teren tin camcam, ɲac-təɲne kəlonkanɛ ka alan, kɔ ɲaɲtəkse kənay ka afum. Dəndo Antiyək, difɔ anacop tɔcɔkɔ-cɔkɔ kəwe acɛpsɛ a Wəbe Yesu darəɲ «aka Krist.»*

²⁷ Mata maməkɔ, kɔ adəɲk a Kanu alɔma ɲantɔr dare da Antiyək kəyɛfɛ Yerusalem.

²⁸ Wəkin ɛnayi ɲa dacɔ pac-we kɔ Akabus, k'ɛyɛfɛ, kɔ Amera ɲecempi ɲɔsɔɲɛ kɔ kədəɲk a dor dendeyi doru fəp. Dor dadɔkɔ dɛnader deyɛ tɛm nte Kələd ɛnayɔne wəbe ka tɔf ya Rom fəp mɔ. ²⁹ Kɔ acɛpsɛ a Yesu ɲaɲcɛm-cɛmnɛ kəfɛk teta kəmar ka awɛɲc aɲa alan aɲɛ ɲanayi atɔf ɲa Yude mɔ, nwe o nwe kɔ nte ɛnatam kəfɛk mɔ. ³⁰ Itɔ ɲanayɔ: Kɔ ɲasom Barnabas kɔ Sol kəkene ki abeki aɲɛ ɲanayi kəlonkanɛ ka alan a Yude mɔ.

12

Kədif ka Sak, kɔ kəber ka Piyer dɔbili

¹ Tɛm tatɔkɔ tɔ wəbe wəka atɔf Herodu ɛnatəpsər afum alan alɔma waca teta kətərəs kəɲan. ² K'endifɛ Sak wɛɲc ka Saɲ dakma. ³ Nte Herodu ɛnanəɲk a mɔyɔ mən maməkɔ məɲc-bət aSuyif mɔ, k'ɛɲcɛm-cɛmnɛ sɔ kətəp Piyer waca, nte tɔɲsɔɲɛ pəcaɲər kɔ mɔ. Mataka ma kəsata kəpɔɲ ka aSuyif mənayi: Kəsata ka cəcom cətənəɲkəl lebin. ⁴ Nte Herodu osumpər Piyer, k'ɛmber kɔ dɔbili mɔ, k'ɔsɔɲ cəɲba maɲkələ ca asɔdar

kəbum kən, kəɲba o kəɲba kənayɔ asɔdar maɲkələ. ɛɲc-cɛm-cɛmnɛ kəbocər Piyer kiti fər ya afum fəp kirɲ kɔ kəsata ka Pak kəɲcɛpər-ɛ.

⁵ Aɲc-bum Piyer dɔbili, mba afum alan ɲaɲc-tolane kɔ bel-bel nɔ Kanu kəyi mɔ tɛm fəp.

Kəwure ka Piyer dɔbili

⁶ Nte dəsək ndɛ Herodu ɛnacɛm-cɛmnɛ kəbocər Piyer kiti dɛmbəp mɔ, pibi papəkɔ, pakote Piyer gbekce mɛrəɲ, pəfəntərə pəc-dirɛ asɔdar mɛrəɲ dacɔ. Nde dəkumba, asɔdar ɲanacəmə sɔ dəndo ɲac-bum bili.

⁷ Gbəɲcana babakɔ, kɔ wəsom wəka dareɲc, mɛleke ma Wəbe, mender, kɔ pəmot pəsɔɲ pəwanjərə bili disrɛ. Kɔ mɛleke mɛmɛ mɛntimi Piyer k'oc-sut-sut kɔ kəsək, kɔ moloku kɔ: «Məyɛfɛ katəna!» Kɔ gbekce yɔɲkɔɲɛ kɔ dəwaca.

⁸ Kɔ mɛleke moloku kɔ: «Mələk yamos yam, məberne cɔfta cam!» Kɔ Piyer ɔyɔ maməkɔ fəp. Kɔ mɛleke moloku kɔ sɔ: «Məberne yi, məcəm' em darəɲ!» ⁹ Kɔ Piyer ɛɲcəmə mɛleke mɛmɛ darəɲ. ɛnacərə fɛ a kəmar ka mɛleke kaɲkɔ a kaɲce kɔ: kənəɲk ka dareɲc kɔ nkən ɛnacɛm-cɛmnɛ.

¹⁰ Nte ɲaɲcɛpər abum acɔkɔ-cɔkɔ kɔ aka mɛrəɲ mɔ, kɔ ɲambəp kumba ka fɛc nkɛ kənatefərne dare mɔ. Kɔ kumba kəɲgbite ki sərka fər yaɲan kirɲ, kɔ ɲawur, kɔ ɲasumpər dəpɔ dəlɔma. Gbəɲcana babakɔ, kɔ mɛleke mɛsak Piyer.

¹¹ Nte pəndecɛɲɛ Piyer mɔ, k'oloku: «ɲcərə ɔɲ a Wəbe osomna mɛleke mən, mede mɛbaɲ' im waca wa Herodu disrɛ, kɔ pələc pəkɔ aSuyif ɲanafan em mɔ fəp.»

¹² Nte ɛɲcərə ti ɔɲ mɔ, k'ɔɲkɔ ndɛ kələ ka Mari, iya wəka Saɲ, nwe aɲc-dɛɲər tewe ta «Mark» mɔ, ndɛ afum alarəm ɲanalonkanɛ ɲac-tola Kanu mɔ. ¹³ Nte Piyer osut-sut kumba ka dəkəberɛ mɔ, kɔ wəyɛcərə wəlɔma pac-we kɔ Rodu, ɔɲcɔɲne kəkə-cəɲkəl. ¹⁴ Kɔ Rodu ɛnɛpəl dim da Piyer, mba pəbotu disrɛ ɛɲgbite fɛ kumba. K'ɛyɛkɛ kəkə-loku afum aɲɛ ɲanayi dəkələ mɔ a Piyer ender, k'ɛɲcəmə dəkumba.

* 11:26 «Kretiyən,» itɔ təkɔ kusu ka Kresi «kristianos», itɔ 'mentər cəBaka «awurɛne a Krist.», pəyɔne fɛ ti-ɛ, «aka Krist.»

15 Kò afum ñaloku Rodu: «Məna məntamnə fə!» Mba k'əngbəc a təkò oloku mə itò teyi. Kò ñaloku: «Mələkə mən mə!»

16 Piyer nkən pəc-sut-sut kəsut-sut dəm kumba. Nte ñaṅgbiti kumba kò ñanəṅk Piyer mə, kò cusu cəwos ña. 17 K'olok-lokərə ña kəca a ñacəṅk, k'ələmər ña nte Wəbə owurə kò dəbili mə. K'oloku: «Nəloku ti Sak kò awəṅc asu.» K'owur k'əṅkə kəfo kələma.

18 Nte dec dəsək mə, kò pəyama-yama pəpəṅ peyi asədar dacə: Ake 'sotə Piyer-ε, Deke eyi-ε? 19 Kò Herodu osom a patən Piyer, mba ñananəṅk fə kò. K'ombocər asədar akakò ñaṅc-bum Piyer mə kiti, kò Herodu oloku a padif ña. Nte telip mə, kò Piyer eyefə atəf ña Yude, k'ontor dare da Sesari kəkə-cəpərənə di təm tələma.

Kəfi ka wəbə Herodu

20 Herodu enayi kəyefərənə kò aka sədare sa Tir kò Sidəṅ. Mba kətəṅnə disre aka sədare sasəkò ñander ñabəp Herodu. Nte ñasəp kəsətər Bəlastus nwe enayənə wətəmpər ka mes ma dukulə dən kəwosə kəyac ña mə, kò ñantola wəbə Herodu pəforu, bawo nde atəf ñən difə yaṅan yəṅc-sotə yeri.

21 Nte tataka taṅan tetəṅnə tərbəp mə, kò Herodu əmbərənə yamos yən ya dəbə, pəndə nde aṅgbəṅcan ñən pəc-lok-lokər ña. 22 Təm nte afum fəp ñaṅc-kulə-kulə, a ñac-loku: «Bafə dim da fum də dandə, mba da kanu də!» 23 Gbəṅcana babəkə kò mələkə ma Wəbə mosut kò, bawo enayek-yekəs fə Kanu, kò yet yəṅcəp kəsəm kò, k'efi.

24 Toloku ta Wəbə tənç-sam oṅ kəsəm dəm təc-kə kirin.

25 Barnabas kò Sol nte ñalip kəkətənə kəsom kəṅan nde dare da Yerusalem mə, kò ñalukus, ñac-ləkənə Saṅ, nwe aṅc-dəṅər tewe ta «Mark» mə.

13

Ayek-yek Barnabas kò Sol kəkətənə ka moloku ma Kanu

1 Kəlonkanə ka alaṅ Yesy aṅe ñanayi dare da Antiyək mə, sayibə-e kò atəkse ñanayi ña dacə: Barnabas, Siməṅ nwe aṅc-dəṅər tewe ta «Wəbi» mə, Lusiyus wəka Sirən, Manahəṅ nwe anadusum kəfo kin kò Herodu wəbə wəka topoc tin k'ayer atəf

kəmaṅkələ-ε, kò Sol. 2 Dəsək dələma, nte alaṅ akakò ñaṅc-kor-koru Kanu mə, ñac-sun, kò Amera Nəcempi ña Kanu ñoloku: «Nəcəmbər em kəsək Barnabas kò Sol, teta yebəc yəkò inawənə ña mə.» 3 Nte alaṅ ñalip kəsun kò kətola Kanu mə, kò ñandenər Barnabas kò Sol waca, kò ñasom ña.

Kəyi ka Barnabas kò Sol nde Sipər

4 Nte Amera Nəcempi ña Kanu ñosom Barnabas kò Sol mə, kò ñantor atəf ña Selusi, dəndo ñanalek abil kò ñaṅcali kəkə ka mokuru ma Sipər. 5 Nte ñambərə Salamin mə, kò ñaṅcəp kəlukse toloku ta Kanu nde kələ ka dəkətola Kanu da aSuyif. Saṅ enayi di pəc-mar ña.

6 Nte ñaṅcali mokuru haṅ dare da Pafəs mə, kò ñambəp di fum wəwəṅkə wələma pəc-wənə sayibə, mba ta əyənə si-ε. WəSuyif enayi, pəc-we kò Bar-Yesu. 7 Wəwəṅkə wəkakò ndena Serkus Polu enayi, nwe enayənə wəkirin wəka sədare sa atəf ñaṅkə mə. Nkən Serkus Polu wərkun wəcempi domp enayi. K'ender k'ewe Barnabas kò Sol pəc-tən kənənə ña toloku ta Kanu. 8 Elimas, itə tatəkə «wəwəṅkə» kusu kəṅan, əṅc-gbəkəl moloku ma Barnabas kò Sol, pəc-tən kəkafəli kəlaṅ ka wəkirin Serkus Polu. 9 Mba Sol, nwe aṅc-we sə Pol mə, Amera Nəcempi ñeyi kò darəṅ, k'əngbətənə Elimas. 10 Kò Sol oloku kò: «Məna wəkakò məla mowul kò yem mə, wəka amera ñələc, wəter pələmpu fəp, məfəsək kəkafəli-kafəli səpə sa Wəbə Kanu nse səlomp mə ba? 11 Ndekəl kəca ka Wəbə kəy' əm kəron: Wətəṅəṅk məndeyənə! Təm tendəbəp, məndeyi ta mənəṅk pəwanəkəra pa dec-ε.»

Gbəṅcana babəkə kò fər yəyə kò pafulu kò kubump kəwəkərənə kò. K'eyefə kənanana pəc-tən kəca nke kəṅkəsompər kò kəsolə mə. 12 Nte wəkirin ka dətəf enəṅk nte tenəcəpər mə, k'əyənə wəlaṅ. Mətəkse mme enanənə Barnabas kò Sol teta Wəbə mə mənabət kò dəbəkəc.

Pol kò Barnabas dare da Antiyək nde Pisi

13 Nte Pol kò asol ən ñayefə dare da Pafəs mə, kò ñayekti abela kəkə ka Perke, nde atəf ña Paṅfili. Kò Saṅ Mark əṅgbey ña, k'olukus Yerusalem. 14 Kò ñayefə Perke ñacəmə dəpə danan darəṅ haṅ Antiyək, atəf ña Pisi. Kò

ɲaŋkə kələ ka dəkətola da Kanu da aSuyif dəsək da kəŋesəm, kə ɲandɛ. ¹⁵ Nte alip kəkaraŋ Tawureta Musa kə Sayibe-e mə, kə abe a kələ ka dəkətola da Kanu nde ɲaloku Barnabas kə Pol: «Awɛŋc su aŋa, kə nəyɔ toloku tecəpəse abəkəc nte nəŋfaŋ kəloku afum mə, nəloku ti.»

¹⁶ Kə Pol eyefe, k'ondot kəca, k'oloku: «Arkun a Yisrayel, kə nəna aləpəs aŋe nəŋnese Kanu mə, nəcəŋkəl! ¹⁷ Kanu ka afum akaŋe, Kanu ka Yisrayel, kənaɣek-yek atem asu, kə kəsəŋe ɲa kələ tɛm nte ɲanayi decikəra Misira mə, kə Kanu kin kaŋkə kəwurene ɲa atəf ɲaŋkə fənəntər fa kəca kən. ¹⁸ Kə kələke ɲa mes mɛlec maŋan nde dətɛgbere meren wəco maŋkələ (40). ¹⁹ Nte Kanu kənim afum a cusuŋka camət-merəŋ nde atəf ɲa Kanahan mə, kə kəsəŋ atəf ɲaŋkə afum ɔn nte təŋsəŋe ɲəyɔne ɲa ke mə. ²⁰ Mes maməkə fəp mənawon meren masar maŋkələ kə wəco kəcamət (450).

Nte tatakə teŋcepər mə, kə Kanu kəsəŋ ɲa aboc kiti, aŋe ɲanatəmpər dəbe da aka Yisrayel mə haŋ kəbər ka tɛm ta aŋnabi Samiyel. ²¹ Kə tɛyefe dənda kə aka Yisrayel ɲawer Kanu wəbe. Kə kəsəŋ ɲa Sawul wan ka Kis pəyɔne ɲa wəbe meren wəco maŋkələ (40). Fum wəka kusuŋka ka Benyamin ɛnayi. ²² Nte Kanu kəfən Sawul mə, kə kəsəŋ ɲa wəbe Dawuda, nwe Kanu kənalokɛ nte mə: «Inəŋk Dawuda wan ka Yisay, fum ɔfɔ nwe səwurene bəkəc mə, iŋcem-cemne a endeyɔ mɛfaŋ mem fəp.»*

²³ Kəbənda ka dokombəra da nkən Dawuda, difɔ Kanu kənasəŋ kəkom ka Yesu Krist kədəyɔne ka nwe endeyac afum a Yisrayel, pəmɔ nte kənasəŋ ti atem asu temer mə. ²⁴ Ta Yesu ɛntader-ɛ, Saŋ ɛnacam kəgbət dərɔmun, nte təŋsəŋe afum a Yisrayel fəp ɲasəkpər bəkəc yaŋan yetefərne Kanu mə. ²⁵ Nte Saŋ ɛŋc-ləpəs yebac nye Kanu kənasom kə mə, ɛŋc-yif: «Pecem-cemne ponu, an' iyɔne-ɛ? Nwe nəŋcem-cemne a nkən iyɔne mə, bafɔ nkən iyɔne de! Mba endeder tadarəŋ tem nwe pəntəmar' im yati kəsikələ cɔfta dəwecək mə.»

²⁶ Awɛŋc im aŋa, nəna awut aka dokom da Abraham, kə nəna akə nəŋnese Kanu mə, səna ɲə anakere toloku nte tendeyac su mə.

²⁷ Mba aka Yerusalem kə abe aŋan ɲanacəre fe fum nwe Yesu ɛnəyɔne mə. ɲanagbəkəre fe sɔ moloku ma sayibe-e mme aŋc-karaŋ dəsək o dəsək da kəŋesəm mə, mba ɲanader ɲalas moloku maməkə nte ɲanabocər Yesu kiti mə. ²⁸ ɲanasətɔ fe nte o nte təkə pənamar a ɲadife Yesu mə, mba ɲantola Pilat kədif kən. ²⁹ Nte ɲalip kəyɔ mes fəp məkə anacic tetən mə, kə ɲantore kə dəkətək kəpəmpəl, kə ɲaŋkə ɲaboc kə dəkufu. ³⁰ Mba Kanu kənaɣekti kə afum aŋi dacɔ. ³¹ Kə Yesu owurər mataka melarəm akə ɲanape kə nkən kəyefe Kalile kəkə ka Yerusalem mə. ɲa ɲayɔne oŋ aŋe ɲanatəŋne kəyefe ka Yesu aŋi dacɔ mə, ɲa ɲantam sɔ kəlukse ti afum aləma.

³² Kə səna toloku tətət tətəkə tɔ səloku nu: Temer mpe anasəŋ atem asu mə, ³³ Kanu kələse su ti bel-bel, səna dokomene danan, kəyekti ka Yesu, pəmɔ təkə aŋcic ti Yabura Dawuda ya merəŋ disre mə:

«Wan kem məyɔne,
bawo in' okom əm kəyefe məkə.»

³⁴ Kanu kənaloku a kəndeyekti kə aŋi dacɔ, nte təŋsəŋe ta oluksərne pəte mə. It' ɛnasəŋe pəloku:

«Indesəŋ un memer mosoku mme inasəŋ
Dawuda mə,
memer mme məyɔne kaŋce mə.»

³⁵ Itə Kanu kəlokene kəfo kələma Yabura Dawuda disre:

«Məfədesak Wəsoku wəkam pəte dəkufu.» †

³⁶ Dawuda nkən ɛnabəc tɛfaŋ ta Kanu dɛtemp dən disre, k'ɛfəntərə k'efi, k'awup kə nde atem ɔn kəsək, k'ente dəkufu. ³⁷ Mba fum nwe Kanu kənatimi aŋi dacɔ mə, nkən ɛnate fe.

³⁸ Awɛŋc im aŋa, nəcəre ti: Teta nkən Yesu t' aŋcame nu kəŋaŋnene ka kiciya, kiciya nke sariye sa Musa sənətə-tam kəsəkəs nu mə. ³⁹ Ti disre, nwe o nwe omboc kələŋ kən nno Yesu eyi mə, Kanu kəndesəkəs kə. ⁴⁰ Nəkembərne nte təŋsəŋe mes məkə sayibe-e ɲaŋcic mə ta mɛbər nu:

⁴¹ «Nəməmən nəna afum aŋe nəbətər kəfani mə!

Nəyi pəciyanɛ disre, nəsələ!

Bawo ina kəyɔ k'inder tes tələma kiyi konu doru kaŋke disre,

* 13:22 I Sam. 15:23 † 13:35 Es 55:3

tes nte nantodelan ko fum olok' un ti-ε.»

⁴² Dəkəwur danan, ko afum ɲaletsene ɲa kəder so dəsək da kəɲesəm dəkə dender mə kədegbəkəre moloku min mayi. ⁴³ Nte kəɲay kəsəkətene mə, aSuyif alarəm ko ako ɲambere dine d' aSuyif mə ɲaɲcepse Pol ko Barnabas kəlok-loku kəɲan disre. Ko akako ɲasep kəcəpəs ɲa bəkək teta kəsumpər kəmar ka Kanu.

⁴⁴ Dəsək da kəɲesəm nde denacəɲc mə, ko aka dare fəp ɲalɔɲkanε kəkə-cəɲkəl toloku ta Wəbe. ⁴⁵ Nte aSuyif ɲananəɲk kəɲay ka afum mə, ko ɲayə kəraca kəpəɲ. Ko ɲayefe kəgbəkəl Pol, ɲac-ləməs ko.

⁴⁶ Pol ko Barnabas ɲambaɲse kəloku ɲa: «Nəna yati pənamar a pacop kəluksε toloku ta Kanu. Mba nte nənabupəre ti, ko nəncəm-cəmmε a pəmar fε a nəsətə kəyi wəyeɲ ka doru o doru mə, ndekəl oɲ səna səndekafəle səkə ndena ako ɲantəyənε aSuyif mə. ⁴⁷ Bawo Wəbe osom su nte:

«Isəɲ' am kəyənε pəwanəkəra pa təf, nte təsəɲε məkekəre kəyac ka afum haɲ nde cəpəc ca doru fəp cəyi mə.»

⁴⁸ Nte afum ɲane ti mə, ko pəmbət atəyənε Suyif dəkəkək. Ko ɲaɲkor-koru toloku ta Wəbe, aɲε Kanu kənacəmbəre kəyi wəyeɲ ka doru o doru mə, ko ɲayənε alaɲ.

⁴⁹ Ko toloku ta Wəbe tēsaməsər dətəf fəp. ⁵⁰ Mba ko aSuyif aləma ɲaɲgbiɲər aran abeki akor-koru Kanu, ko abeki a dare, ko ɲaɲcop kətərəs Pol ko Barnabas teta kəlaɲ kəɲan ko ɲambeləs ɲa dare danan. ⁵¹ Pol ko Barnabas ɲaɲkoɲər ɲa kəbof ka wəcək waɲan, ko təyənε sede sa kəfati kəɲan kəcəɲkəl toloku ta Kanu, ko ɲaɲko Ikoniyon. † ⁵² Pəmbət acəpse a Yesu darəɲ, ko Amera Nəcempi ɲa Kanu ɲenayi ko ɲa.

14

Pol ko Barnabas nde dare da Ikoniyon

¹ Dəndo dare da Ikoniyon, Pol ko Barnabas ɲambere kəb ko dəkətola da aSuyif. Ko ɲaloku moloku mme menasəɲε aSuyif ko aKresi alarəm kəlaɲ Yesu mə. ² Mba ko aSuyif ayenki səbomp aɲε ɲamberəs afum

atəyənε Suyif mər kəter ka awenɲc aɲa alaɲ. ³ Ti disre, Pol ko Barnabas ɲambələse kiyi kəɲan dəndo dare dadəkə. Ko ɲalok-loke kəgbəkər mera yaɲan teta Wəbe. Ko Wəbe əsəɲ ɲa fənəntər fəyənε mes mεwεy-wεy ko megbəkəre, pəc-mentər so kəɲce ka mes məko Pol ko Barnabas ɲaɲc-cam teta kəmar ka Wəbe. ⁴ Ko kəɲay ka afum a dare dadəkə ɲayersenε. Aləma ɲanayinε aSuyif, aləma ɲayinε asom a Yesu. ⁵ Mba, aSuyif ko acikəra kəbəp ka abε aɲan ɲanalompəsne kəkə-tərəs Pol ko Barnabas kəcacas kəɲan masar haɲ ɲadif ɲa. ⁶ Nte Pol ko Barnabas ɲane ti mə, ko ɲayeksε kəkə-yacnε nde Listər ko Dərbε, sədare sa atəf ɲa Likayoni, ko səkəsək sayi. ⁷ Dəndo so ɲaɲc-cam toloku tətət ta Yesu.

Pol ko Barnabas nde dare da Listər

⁸ Fum wələma enayi Listər pəyənε wəbəc, wəcək wən wənafi. Kəyefe nte aɲkom ko mə, ali əɲc-kət fε. Enandε, ⁹ pəc-cəɲkəl moloku ma Pol. Ko Pol enɲbətne ko. Nte enəɲk a wəbəc əyə kəlaɲ nke kəntam kəyac ko mə, ¹⁰ ko Pol oloke ko dim dəpəɲ: «Məyefe! Məcəme wəcək wam kəroɲ, məlompl!» Ko wərkun nwe oyoknε, k'eyefe k'εɲcəme kəkət.

¹¹ Ko kəɲay ka afum akako ɲanəɲk nte Pol əyə mə, ko afum kəɲay ɲampənε cəbebe ɲac-loku cəLikayoni: «Canu cəntəɲkəle afum ko cəntor nno ndorosu!» ¹² It' enasəɲε ɲawe Barnabas «Sus», ɲawe Pol nkən «Hermes», bawo Pol nkən enɲ-cəpərənε moloku. *

¹³ Wələnənε ka Sus enakere mura ko yenekəs nde dəkəberε da kəb ko dəkələnε nke kəyi nde dare dəkusu mə. Pənasas ko kələnε mi, nkən ko kəɲay ka afum nno Pol ko Barnabas ɲayi mə.

¹⁴ Mba nte asom a Yesu Barnabas ko Pol ɲane ti mə, ko ɲawal-wali yamos yaɲan, ko ɲambere afum dacə ɲac-kule-kule: ¹⁵ «Anapa! Ta ake tə nəyənε tantε-ε? Səna so, afum ɲə səyənε, palompəs su tin tayi pəmə nəna. Səlok' un toloku tətət nte tənəɲε nəsək mes mεyama-yama mamε! Nəkafələr Kanu fər nke kəyi wəyeɲ mə, Kanu nke kəlompəs kəm, antəf ko kəba, ko ca yəkə yeyi ki mə

† **13:51** «Ko akako ɲaɲkoɲər ɲa kəbof ka wəcək waɲan,» pəmə təkə Wəbe Yesu enaloku ti acəpse ən darəɲ mə: a dare o dare dəkə ɲaɲko a tawosε kəcəɲkəl toloku ta Kanu mə, a ɲakoɲər dare dadəkə kəbof ka wəcək waɲan. Ti t' enmentər a ɲanacəpər dare dadəkə ako antəwosε kəcəɲkəl toloku ta Kanu. * **14:12** Dine da aKresi «Sus» enayənε wəbe ka canu, ko «Hermes» enayənε wəcəpərənε kən moloku.

fəp. ¹⁶ Dətemp dəkə dənacepər mə, Kanu kənaʋosəne afum a təf ya doru fəp ɲac-tam kəcəme dəpə darəɲ dəkə ɲaɲfan mə. ¹⁷ Ali nte nkən Kanu kənatə-sak kəc-mentər' un dətət dəməyə ma Ki mə, bawo kəɲc-səɲ un wəcafən, kəɲc-səɲe sə yəbəf yonu kəkom pəlarəm, kə kəɲc-səɲ un sə yeri yəlarəm, kə kəɲc-las' un sə pəbotu dəbəkəc.» ¹⁸ Ali nte Pol kə Barnabas ɲanaloku moloku maməkə mə, pəcuca pənayi ɲa kəyamsər ka kənay kəɲkə kəlonɲe cəna nke ɲanafan kəyənə ɲa mə.

¹⁹ Kə aSuyif aləma ɲander kəyefe Antiyək ɲa Pisidi kə Ikoniyon mə, kə ɲasəp haɲ kə ɲantalər kənay ka afum akakə. Nte tə kə kənay ka afum aɲe ɲayefe kəcacas Pol. Tələpəs kə ɲaliɲəs kə haɲ dare kəsək, ɲacem-cemne a efi. ²⁰ Mba nte acəpse a Wəbe ɲanadenɲkər Pol mə, k'eyefe, k'oluksərne dare. Dəkəsək kə ɲaɲkə dare da Dərbə, nkən kə Barnabas.

Kəlukus ka Pol kə Barnabas Antiyək atəf ɲa Siri

²¹ Nte Pol kə Barnabas ɲambəp dare da Dərbə kə ɲaɲcam dəndo toloku tətət ta Yesu. Kə ɲasətə di afum alarəm aɲe ɲanalan teta Yesu mə. Nte tə kə ɲalək dəpə kəlukus ka Listər, Ikoniyon kə Antiyək ɲa Pisidi. ²² Kə ɲacəpəs acəpse darəɲ bəkəc, ɲac-gbiɲər ɲa kəyine kəlan, ɲac-loku: «Kə səna, mənə səcepərəne pəcuy pəlarəm a səc-bərə nde dəbe da Kanu deyi mə.» ²³ Kə ɲayək-yəke ɲa abeki dəkəlonkane fəp da alan. Nte ɲalip kətola Kanu kə kəsun mə, Pol kə Barnabas ɲasəɲ ɲa Wəbe nwe ɲanagbəkər kəlan mə kəbum kəɲan. ²⁴ Kə ɲaɲcepər dəpə da atəf ɲa Pisidi kə ɲambərə atəf ɲa Paɲfili. ²⁵ Nte ɲalip kəloku toloku ta Wəbe dare da Perke mə, kə ɲantor dare da Atali.

²⁶ Dəndo Atali, difə Pol kə Barnabas ɲanalek abil kə ɲaɲcali kəkə Antiyək ɲa Siri, dare nde anatolanə ɲa kəmar ka Kanu teta yebac nyə ɲanalip mə. ²⁷ Nte ɲambərə mə, kə ɲalonka alan a Antiyək fəp, kə ɲaləm təkə Kanu kənayənə ɲa mə, kə təkə nkən Kanu kənasəɲe atəyənə Suyif kəlan mə. ²⁸ Pol kə Barnabas ɲawon dəndo dare dadəkə kə acəpse a Wəbe Yesu darəɲ.

15

Kəbəpsənə ka alan nde Yerusalem

¹ Afum aləma ɲanayefe atəf ɲa Yude, ɲac-təkse awəɲc aɲa alan nte: Kə nəntəyə pakəɲc' un pəmə təkə təyə tokur ta Musa toloku ti mə, Kanu kəfədewosə kəyac nu. ² Nte Pol kə Barnabas ɲangbəkələnə kə arkun akakə kəliɲənə kəɲan moloku mə, kə ɲantəɲne a nkən Pol kə Barnabas kəbəp ka akin akin arkun akakə dacə, ɲakə Yerusalem kəkə-nənə moloku maməkə nno asom a Yesu kə abeki a kəlonkane ka alan fər kirin. ³ Kə kəlonkane ka alan a Antiyək ɲasəɲ ɲa daka nde pənamar a ɲayə teta marənt mə. Nte ɲaɲcepər atəf ɲa Fenisi kə atəf ɲa Samari mə, kə ɲaləmər ɲa nte atəyənə Suyif ɲaɲkafəli bəkəc yaɲan nno Wəbe eyi mə, ɲac-səɲe awəɲc aɲa alan fəp pəbotu. ⁴ Nte ɲambərə Yerusalem mə, kə kəlonkane ka alan, asom a Yesu, kə abeki a kəlonkane ɲambəɲ ɲa. Nte tə Pol kə Barnabas ɲaləm təkə Kanu kənayə fəp kə ɲa mə.

⁵ Awa kə aFarisi aləma aɲe ɲanayənə alan mə ɲayefe kə ɲaloku: «Pəmar pakəɲc atəyənə Suyif, pagbiɲər ɲa sə kələləs sariye sa Musa.»

⁶ Asom a Yesu kə abeki a alan aka Yerusalem ɲanabəpsənə kəkə-məmən ka tes tatəkə. ⁷ Nte kəgbəkələnə kəwon ɲa dacə mə, kə Piyər eyefe k'oloku: «Arkun, awəɲc im aɲa, nəɲcərə ti: A pəwon nte Kanu kənayək-yək im nəna dacə kəcam ka toloku tətət ta Yesu, nte təɲsəɲe atəyənə Suyif ɲatam kəne ti kə kəlan ti mə. ⁸ Kanu kəɲcərə bəkəc ya afum, Ki yati kəmentər a kəmbəɲ atəyənə Suyif, bawo kəsəɲ ɲa sə Amera Nəcempi pəmə səna. ⁹ Ali kəgbey kəfet eɲgbey fe su kə atəyənə Suyif, bawo kəlan k' əsəkəsə ɲa bəkəc. ¹⁰ Ndəkəl oɲ, ta ake tə nəfan kədəkətərə Kanu-ε? Nte nəfan kəsarsər acəpse a Yesu tes tocu nte, kəyefe atem asu haɲ səna yati səntətam kəsərə mə. ¹¹ Mba səlan a andeyac su kəmar ka Wəbe Yesu disre pəmə ɲa atəyənə Suyif.»

¹² Kənay ka afum fəp ɲanacəɲk, k'əɲcəɲkəl oɲ moloku ma Barnabas kə Pol. Kə ɲaləm mes məwəy-wəy kə məgbəkərə mme Kanu kənasəɲe ɲa kəyə atəyənə Suyif dacə mə. ¹³ Nte ɲalip kəloku mə, kə Sak endəɲər: «Awəɲc im aɲa! Nəcəɲkəl im!

wəSuyif nwe enader pəlan Yesu mə, mba kas pəyone wəkresi. ² Awenç anja alan aka Listər kə İkoniyon njanatəne kəyɔ kən mes mətət. ³ Kə Pol efan kəkəkəre Timote, k'elək kə k'ənəkənç teta aSuyif akə njanayi atəf njanəkə mə, bawo fəp fənacəre a Timote kas wəkresi enayi. ⁴ Sədare nse njanç-cepər mə, njanç-lukse moloku mme asom a Yesu kə abeki alan a Yerusalem njanasom njanəkətene mə, nte tənşəne alan atəyone Suyif njanəme mi darəy mə. ⁵ Alonkanə alan njanç-cəpəs bəkəkə kəlan disre, njanç-bere ne kəla dəsək o dəsək.

Pol enasətə kənənk kəyefe darenc

⁶ Nte Amera Nəcempi njan Kanu njanamse Pol kə Silas kəloku toloku tətət ta Kanu atəf njan Asi mə, kə njançali atəf njan Firiki kə atəf njan Kalat. ⁷ Nte njanətərne atəf njan Misi mə, kə njanəp kəkə atəf njan Bitini, mba Amera njan Yesu njanawosene fe njan ti. ⁸ Kə njanəsolne atəf njan Misi kə njanətor dare da Torowas. ⁹ Pibi disre kə Pol əsətə kənənk kəyefe ka darenc. Ti disre, wəka Masedon pəcəme kə kəsək pəc-letsene kə: «Məder Masedon, məmar su!» ¹⁰ Pol enadesətə kənənk kanəkə, kə sənəten katina kəkə ka atəf njan Masedon, səc-boc ti a Kanu kəwe su kəkə-cam di toloku tətət ta Yesu.

Ludy kəlan kən Wəbe Yesu

¹¹ Kə səyefe Torowas kə səyekti abela kə sənəfərne kəkə ka Samotiras, dəkəsək kə səmberə Neyapoli. ¹² Kə səyefe dəndo, kə sənəkə Filipi, dare dəpən da atəf njan Masedon dəloma nde aka Rom alarəm njanandə mə. Kə sənəcepərne mataka mələma dare dadəkə.

¹³ Dəsək da kənşəm kə səwur dare dəkusu kənğbəkə kəsək, nde sənəcem-cemne kəfo nke sənətam kətola Kanu mə. Kə sənəde kəlok-lokər aran anje njanalonkanə di mə. ¹⁴ Wəran wələma enayi njan daco pəc-we kə Ludy, pəc-caməs cəloto ca karə. Pakom kə dare da Tiyatir. Wəyek-yekəs Kanu enayi. Pəc-cənəkəl su, kə Wəbe enğbiti kə abəkək, nte tənşəne kə kəc-ne bel-bel moloku mme Pol onç-loku mə. ¹⁵ Nte anəğbət kə dərömun teta Kanu mə, Ludy kə aka kələ kən disre mə, k'ewe su kəyi nde ndərən mataka mələma, pəc-tola: «Kə nənçem-cemne fə ilan Wəbe bel-bel-ε, nəder

nnə nderem, nəyi nnə kə səna.» K'elətsene su kəyi di.

Kəcanər ka Pol kə Silas nde bili ba Filipi

¹⁶ Dəsək dələma səc-kə dəkətola Kanu da aSuyif, kə wəyecərə wəcar wələma ender pəbəp su, pəyɔ nənç nje nənşəne kə kəloku nte tender mə. Wəyecərə nwe ənç-sətəne ti abe ən pəsam pəlarəm teta kəloku kən mes mme mender mə. ¹⁷ Kə wəyecərə nwe ençepsə su darəy Pol kə səna, pəc-kule-kule: «Afum akanje acar a Kanu nke kəyi darenc mə njan! Dəpə da kəyac də njan kəmentər un!» ¹⁸ Nte wəyecərə əyɔ mes maməkə mata məlarəm mə, kə tələləs Pol dis. K'ənçafələ, k'oloku nənç: «Tewe ta Yesu Krist ilok' əm, məwur wəyecərə wəkawə dərīs!» Gbənçana babəkə kə nənç njanəkə njanur kə dərīs.

¹⁹ Nte abe ən njanənç fə təsətəne tanjan pəsam təsələr njan mə, kə njanəpər Pol kə Silas, kə njankekəre njan nde abənçka njan dare daco abe a dare fər kirin. ²⁰ Kə njanəkə njanəntər njan aboc kiti, njanç-loku: «Afum akanje pəyama-yama pə njan kəbersene dare dosu. ASuyif njan njanəne, ²¹ anje njan kəcam məyɔ manjan mme pəmar fe su kəwosə kəyɔ ka mi, səna anje səyone aka Rom mə.» ²² Kə kənay ka afum njanəfe kə njançəme njan dəkəkək. Kə aboc kiti a dare dadəkə njanurə njan yamos, k'asute njan cənğban-ğban. ²³ Nte alip kəsut njan pəlarəm mə, kə njanber njan dəbili, kə abe njanəloku wəbum bili a pəkəmərne njan bel-bel. ²⁴ Nte wəbum bili ene moloku maməkə mə, k'əmber njan nde bili mbe njanəntəm kəwur mə, k'onçkətərne njan wəkək məmbənç ma tək.

²⁵ Cək-cək cəndebəp, Pol kə Silas njanç-tola Kanu, njanç-lənşəs melen njan mokor-kore Kanu, kə ayi dəbili njanəne sim sənjan. ²⁶ Gbənçana babəkə kə antəf njanəyikce pəpən, kə təsənəne kələ ka bili tantəf kəkəkələ. Kə cumba fəp cənğbite, kə gbekce fəp yonçənə. ²⁷ Kə wəbum bili entime, k'ənənç nte cumba ca bili cənğbite mə, k'owurə dakma dən pəc-kə kədifne, bawo enəcem-cemne a afum anje ambər dəbili mə njanəkse. ²⁸ Kə Pol onçkule-kule pəpən: «Ta məyone pələc, səyi nnə fəp fosu!»

²⁹ Kə wəbum bili ewe nənç, k'əmberə katəna-katəna, k'onçkə pətəmpəne fər ya Pol kə Silas kirin, pəc-yikce kənese disre.

³⁰ K'owurɛnɛ ɲa nde doru k'eyif ɲa: «Abɛ, cɛkɛ cɔ pɛmar iyɔ nte tendeyac im mɔ-ɛ?»

³¹ Pol kɔ Silas ɲaloku kɔ: «Mɔlanj Wɔbɛ Yesu, andekɔ-yac ɔm, mɔna kɔ aka kɛlɔ kam disrɛ fɛp.» ³² Kɔ ɲaloku kɔ toloku ta Wɔbɛ, kɔ afum akɔ ɲanayi nde kɛlɔ kɔn mɔ fɛp. ³³ Pibi papɔkɔ kɔ wɔbum bili ɛlek ɲa, k'ɛɲkɛkɛrɛ ɲa kɛkɔ-yak gbali yanjan. Wɔbum bili kɔ afum ɔn fɛp ɲasɔtɔ gbɛɲcɔna babɔkɔ kɛgbɔt dɛromun teta Kanu. ³⁴ K'ɛmpɛnɛ ɲa nde ndɔrɔn, k'ɛɲcɔmbɛr amɛsa, kɔ ɲawolɛs kɔ aka kɛlɔ kɔn disrɛ pɛbotu pa kɛlanj kɔn Kanu.

³⁵ Nte dec dɔsɔk mɔ, kɔ aboc kiti a dare ɲasom afum anjan alɔma kɛkɔ-loku wɔbum bili: «Mɛsak afum akanjɛ.» ³⁶ Kɔ wɔbum bili olukɛ moloku mamɔkɔ Pol: «Aboc kiti a dare ɲasom afum nnɔ iyi mɔ, a isak' un. Awa nɔwɔr nɛkɔnɛ bɛkɛc yoforu.»

³⁷ Mba kɔ Pol oloku ɲa: «Nte ɲalip ɔɲ kɛsut su fɔr ya afum kirinj mɔ, ta ankiti su-ɛ, sɛna anjɛ sɔyɔnɛ aka Rom mɔ, ɲabɛr su dɛbili. Ndekɛl ɔɲ yɔk-yɔk yɔ ɲandefan kɛsak su ba? Tatɔkɔ tɔfɔyi, ɲader ɲa sɛrka ɲasak su!»

³⁸ Kɔ asɔdar ɲanjɔ ɲalukɛ moloku mme aboc kiti, kɔ ɲanɛsɛ nte ɲanane a Pol kɔ Silas aRom ɲɔ ɲayɔnɛ mɔ. ³⁹ Kɔ aboc kiti a dare ɲander ɲalɛtsɛnɛ Pol kɔ Silas kɔnjanjɛ, kɔ ɲasak ɲa. ɲac-loku a ɲawur dare dandɛ. ⁴⁰ Nte ɲawur dɛbili mɔ, Pol kɔ Silas ɲanjɔ ndena Ludy. Kɔ ɲanɛɲk awɛɲc anja alanj, kɔ ɲacɛpɛs ɲa bɛkɛc. Kɔ ɲasumpɛr dɔpɔ, kɔ ɲanjɔ.

17

Pol kɔ Silas nde dare da Tesaloni

¹ Nte ɲanɛpɛr Anjipoli kɔ Apoloni mɔ, kɔ ɲambɛrɛ dare da Tesaloni, nde aSuyif ɲanayɔ kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu mɔ. ² Kɔ Pol ɔɲkɔ pɛmɔ tɔkɔ ɔɲc-yɔ mɔ, dɔsɔk dɛɲɛsɔm maas ɲac-gbɛkɛlɛnɛ dɛyɛcicɛs yɛcɛmpɛ kɔ ɲa. ³ Pol ɛɲc-mentɛr ɲa kɛsɔk pɛs dɛkitabu a pɛnamar dis dɔlɔl Krist, a pɛdɛyɛfɛ afi dɛcɔ. Pol ɔɲc-loku ɲa: «Yesu nwe ɲɛcamɛr nu tetɔn mɔ, nkɔn ɔyɔnɛ Krist, wɔbɛ nwe Kanu kɛyɛk-yɛk mɔ.» ⁴ Anasɛp hanj kɔ anjɔkɛfɛli alɔma ɲa dɛcɔ kɔ ɲalanj ti, kɔ ɲanɛcɔmɛ moloku ma Pol kɔ Silas darɛɲ, kɛbɛp ka akor-koru Kanu aKresi alarɛm, kɛlɛkɛnɛ sɔ aran abeki alɔma.

⁵ Mba kɔ aSuyif aka dare da Tesaloni alɔma ɲayɔ kɛrɛca. Kɔ ɲalɔɲka afum alɛc alɔma dɔpɔ dɛcɔ, kɔ ɲayɛkti pɛyama-yama dare disrɛ. Kɔ ɲanjɔ ɲamɛpɛnɛ kɛlɔ ka Yason, ɲac-tɛn Pol kɔ Silas kɛkɛkɛrɛ ɲa kɔnay ka afum fɔr kirinj. ⁶ Nte ɲantɔnɛɲk Pol kɔ Silas mɔ, kɔ ɲalinjɔs Yason kɔ awɛɲc anja alanj alɔma fɔr ya abɛ a dare kirinj. ɲac-kulɛ: «Afum akanjɛ ɲanjɔkɛfɛli-kɛfɛli doru dandɛ fɛp mɔ, ɲayi ɔɲ nnɔ, ⁷ kɔ Yason nkɔn ɛmban ɲa!» Afum akanjɛ fɛp ɲanɛcɛ moloku mme wɔbɛ wɛka tɔf ya Rom fɛp oloku mɔ, ɲac-loku a wɔbɛ wɛlɔma eyi, pac-we kɔ Yesu!» ⁸⁻⁹ It' ɛnasɔɲɛ ɲayɛkti pɛyama-yama kɔnay ka afum dɛcɔ. Nte abɛ a dare ɲane ti mɔ, ɲambanɛr Yason kɔ awɛɲc anja alanj pɛsam, kɔ ɲasak ɲa.

Pol kɔ Silas nde dare da Bere

¹⁰ Pibi papɔkɔ disrɛ kɔ awɛɲc anja alanj ɲasak Pol kɔ Silas kɛkɔ dare da Bere. Nte ɲambɛrɛ di mɔ, kɔ ɲanjɔ nde kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu da aSuyif. ¹¹ Akakɔ ɲanabɔt mes ɲatas aka Tesaloni, kɔ ɲanɛɲkɛl toloku ta Kanu bel-bel pɛbotu disrɛ. ɲac-kɛkɛ sɔ kitabu bel-bel dɔsɔk o dɔsɔk kɛcɛrɛ kɔ pɛyɔnɛ fɔ moloku min mayi mɔ kɔ tɔkɔ Pol kɔ Silas ɲanjɔloku ɲa dɛkɛtola Kanu mɔ. ¹² Kɔ afum alarɛm ɲa dɛcɔ ɲayɔnɛ alanj, kɛlɛkɛnɛ aran aKresi anjɛ ɲanabɛk dɛkɛcɛmɛ mɔ, kɔ arkun alarɛm.

¹³ Mba nte aSuyif aka Tesaloni ɲanadɛcɛrɛ a Bere sɔ Pol eyi kɛcam toloku ta Kanu mɔ, kɔ ɲander sɔ dɛndo kɛdɛyɛkti pɛyama-yama ɲabɛr kɔnay ka afum mɛr. ¹⁴ Kɔ awɛɲc anja alanj ɲambɛlkɛr kɛkɛkɛrɛ Pol kɛca ka dɛkɛba, mba Silas kɔ Timote ɲayi dɛndo Bere. ¹⁵ Afum anjɛ ɲanasolɛ Pol mɔ, ɲanakekɛrɛ kɔ hanj dare da Atɛn. Dɛkɛlukus danjan kɔ Pol osom ɲa nde Silas kɔ Timote ɲayi mɔ, a ɲabelɛr kɔ katɛna-katɛna.

Pol nde dare da Atɛn

¹⁶ Nte Pol ɛɲc-kar Silas kɔ Timote nde dare da Atɛn mɔ, kɔnɛɲk ka dare dadɔkɔ dɛlarɛ mɛrɛɲka kɔnabɛr-bɛrɛ Pol dɛbɛkɛc. ¹⁷ Pol ɛɲc-gbɛkɛlɛnɛ kɔ aSuyif kɔ alɔma akɔ ɲanader kɛkor-koru nde kɛlɔ ka dɛkɛtola Kanu mɔ, pɛc-gbɛkɛlɛnɛ sɔ dɔsɔk o dɔsɔk kɔ afum akɔ ɲanɛc-yi nde abanɲka ɲa dare mɔ. ¹⁸ Acɛpɛ mɛtɛkɛ ma Epikuru kɔ ma Seno darɛɲ alɔma ɲander ɲacan kɔ moloku.

Aloma nac-loku: «Walok-loku ofo wakawε! Cεke c' εfan kaloku tantε?» Akε nac-loku: «Wakawε pawurεne pεmε nte endecam teta canu cεcikεra mε!» Nanaloku ti bawo toloku tεtεt ta Yesu kε kayεfe kεn afi dacε kε Pol εnc-loku.

¹⁹ Awa kε nalεk Pol, kε nankekεre kε tepesa mpe εnc-we Areyopako mε kεron, kε nayif Pol: «Mεloku su kεtakε kafu kanke mεyi kaloku ta ki mε, ²⁰ bawo moloku mamε mεyi kaloku mε, mεyεne lanεs yosu mofu. Sεfan kacεre tedisre ta mi.» ²¹ Awa dεmεyε ma aka dare da Aten kε acikεra anε nanayi di mε fεp, nanε-cεpεrene di tem tanan fεp kεc-loku, kε pεyεne fe ti-ε, nac-cεnkεl moloku mofu.

²² Pol pεcεmε tepesa ta Areyopako kεron, k'oloku: «Arkun a dare da Aten, inεnk a afum asumpεr dine bel-bel nε nεyεne. ²³ Nte indenakεt dare donu mε, k'inεnk merεnka monu, k'inεkεce εngbip nεnu nεlεma pacic ni nte: «Ta kanu nke antεcεre mε.» Awa tes tεkε nanεkor-koru ta nanεcεre ti mε, tatεkε yati t' inder kalok' un.

²⁴ Kanu nke kεlompεs doru kε daka nde dεyε mε fεp, nkεn nwe εyεne Wεbe wεka kεm kε antεf εfεtam kεyi kεlε kεpεn nke alompεse waca wa fum teta kεkor-koru kεn mε. ²⁵ Waca wa fum wεfεtam kεmar Kanu kεyi, pεmε nte kanfanεr fum tεlεm mε. Nkεn ompece afum yeyine yanεn doru, kεpεne kifir kε kεtεre, kεbεp ka ca yelεpεs nyε fεp. ²⁶ Dεfum wεkin ε Kanu kεwure tεf ya afum alεpεs a doru anε fεp, nte tεnsεnε nande antεf fεp kεron mε. Kε Kanu kεnanunεne kεcic cεlanεcεr ca tεf yayεkε fεp. Kε kεlompεs dεrεn kε kεtan teren o teren disre. ²⁷ Kanu kεnayε ti nte tεnsεnε naten kε hanε nanεnk kε kεbuma-buma disre mε, bawo Kanu kεmbεle fe nwe o nwe. ²⁸ Nte tε nεne moloku mamε: «Nkεn εsεnε su kεyi doru, nkεn εnsεnε su kεcepe, nkεn εsεnε su kεyi tante ayi mε.» Itε alεnεse anu alεma nεloku:

«Kεbεnda ka dokom da Kanu kε sεna sε sεyi.»

²⁹ Kε pεyεne fε kεbεnda ka dokom dεn kε sεna sε sεyi-ε, pεmar fe a pacem-cεmne a Kanu kεwurene kε kεma, kε gbεti, kε pεyεne fe ti-ε, tasar mpe fum εncεm-cεmne k'εmpate dεcεrεnε dεn mε. ³⁰ Kanu kεnacepεr fe afum akε nanayi tem nte

anatεcεre mes mε, mba kεfanε onε afum a doru fεp a nεsεkpεr bεkεc. ³¹ Kε Kanu kεmbonεc dεsεk ndε kεndεkε-bocε afum a doru fεp kiti kεlompε mε. Kanu kεnayεk-yεk fum nwe endεkε-boc kiti kanεkε mε, kεnasεnε afum fεp kεcεre wεkayi nte kεnayεkti kε afi dacε mε.»

³² Nte nεne Pol pεc-loku teta kayεfe ka defi mε, kε alεma nεyεfe kεfani kε, mba alεma nεloku: «Sεndεsε-cεnkεl' εm kaloku ka tatεkε dεsεk dεlεma.» ³³ Kε Pol owur nε dacε, k'εnkε. ³⁴ Kε afum alεma nεsumpεr moloku mεn kε tεsεnε nε kεyεne ka alεnε Yesu, pεmε Denis wεka kεgba ka Areyopako, wεran wεlεma pac-we kε Damaris, kε afum alεma.

18

Pol nde dare da Kεrent

¹ Nte tatεkε tεncεpεr mε, kε Pol εyεfe dare da Aten k'εnkε Kεrent. ² K'εnkε pεbεp di wεSuyif wεlεma pac-we kε Akila, nwe anakom dare da Pεnt mε, pεtεp kεc-der atεf nε Itali kε wεran kεn Pirsila, bawo wεbe Kεlod εnaloku a aSuyif fεp nεawur Rom. Kε Pol εnkε pεbεp nε. ³ Nte tεnasurεne nεpanεne yεbεc yin yayi mε, kε eyi ndaranεn, nac-bεc, nac-lompεs cεbal. ⁴ Dεsεk da kεnεsεm fεp Pol εnc-gbεkεlεne kεlε ka dεkεtola da aSuyif pεc-sεp dεmoloku a aSuyif kε aKresi nεawose kεcεmε moloku mεn darεn.

⁵ Nte Silas kε Timote nεanator Masedon mε, kε Pol εncεmε onε gbεcεrεm kεcam ka toloku tεtεt, pεc-sεnε aSuyif kεlanε a Yesu εyεne wεbe nwe Kanu kεyεk-yεk mε. ⁶ Mba nte aSuyif nεanc-gbεkεl kε nac-lεmsεne kε mε, k'εnkεn-kεnεr nε yamos yεn teta kεyεnkεs kεnanε sεbomp, k'oloku: «Doru donu deyι nu dεwaca! Kε ina, isεk ti disre. Ndekal onε, nda atεyεne Suyif indekε.»

⁷ Kε Pol εyεfe di, k'εnkε nda Titi Yusutu wεkor-koru Kanu wεlεma, nwe kεlε kεn kεnasεnkεrεne kε kεlε ka dεkεtola da aSuyif mε. ⁸ Krispεs, wεbe ka kεlε ka dεkεtola wεlεma εnalεnε teta Wεbe Yesu kε aka kεlε kεn disre fεp. Kε aKεrent alarεm anε nεanc-cεnkεl mε nεanayεne alεnε, kε εngbεt nε dεromun teta Kanu.

⁹ Pibi disre kε Wεbe oloku Pol kεnεnkε disre: «Ta mεnesε! Mεlok-loku, ta mεcεnkε de, ¹⁰ bawo ina iyi kε mεna! Fum o fum

ofotap' am kaca kayo 'm tes telec, bawo iyo afum alaram dare dandε disre.» ¹¹ Kε Pol eyi na daco teren tin ko yof camet-tin pac-takse na toloku ta Kanu.

¹² Tem tatoko to Rom denadas Kaliyoh kayone ka wabe nde atof na Akaya. Ko aSuyif aloma ntantone kayefarene ko Pol, ko nankekare ko danjiti. ¹³ Ko naloku: «Fum wakawe, afum n' efan a nacame doro da Kanu daroh, nde denjiane ko nde sariye saloku mo.»

¹⁴ Pol eyefe kaka-loku, mba Kaliyoh oloku aSuyif: «Pac-yone a fum endif, ko payone fe ti, tes telec topoh toloma toyo-e, k'inchankal nu, nana aSuyif! ¹⁵ Mba nte payone fo damoloku, damewe, ko payone fe ti, teta sariye sonu nana a sarka so nayi kagbekalene mo, nana no tatoko tomoman. Ina intola fe kayone waboc kiti kanjo.» ¹⁶ Ko Kaliyoh embelas na dando danjiti. ¹⁷ Ko aSuyif nanjo ntatop Sosten wabe waka kalo ka dakatola Kanu waca, ko nayefe kasut ko dando danjiti, mba Kaliyoh enawe fe ti ali daka.

Pol olukus Antiyok

¹⁸ Ko Pol owon dare da Korant mataka moloma, k'ender palembarne awenjo ana alan, k'elek abil kaka atof na Siri, nkon, Pirsila ko Akila. K'ofonne domp nde dare da Senjare komentor ka kalip ka tes nte enaderme teta Kanu mo. ¹⁹ Nte nambere dare da Efesi mo, ko Pol esak Pirsila ko Akila. Ko Pol njoko kalo ka dakatola da aSuyif ko nanjagbekalene ko na. ²⁰ Ko akako ntantola ko kayi ka dando dare danjan karesna, mba enawose fe. ²¹ K'elembarne na pac-loku: «Indelukus nno ndoronu ko Kanu kawose-e.» K'elek abil dare da Efesi, ²² k'ontor dare da Sesari nde enacop marant mon mo. K'empe kares Yerusalem kaka-yif alan. Nte elip mo, k'ontor dare da Antiyok na Siri.

²³ Nte tem toloma tenjepor mo, ko Pol njoko k'enjepor atof na Kalat ko Firiki pac-capε acerpse a Yesu bakac fap.

Apolos nde sadare sa Efesi ko Korant

²⁴ Wasuyif waloma njc-we Apolos, enader Efesi. Dare da Aleksandar* do anakom ko, fum wacare kalok-loku enayi, pacare so kitabu bel-bel. ²⁵ Dororo da Wabe do

anatakse ko, ko kasumpor ka mes bel-bel, kanje k' onj-loke, pac-takse teta Yesu, mba mene kagbat daromun ka San gbacaram ko enacare. ²⁶ K'eyefe kalok-loke kalan disre nde kalo ka dakatola da aSuyif. Nte Pirsila ko Akila nane ko kalok-loku mo, ko nalek ko ndaranan, ko nambere ko katakse kacare kanjo kanabut ko teta dororo da Kanu mo.

²⁷ Nte Apolos enacem-cemne kacepor ka Akaya mo, ko awenjo ana alan nanjbinor ko. Ko nanjice acerpse a Yesu daroh ane nayi Akaya mo areka, nac-loku na kaban ko bel-bel. Nte embere mo, k'entese afum aka di, ako kamar ka Kanu kanasone kayone alan mo. ²⁸ Bawo fanontor fo Apolos njc-gbekale aSuyif for ya afum alaram kirinj pasone na kacare dakitabu a Yesu oyone wabe nwe Kanu kanayek-yek mo.

19

Pol nde dare da Efesi

¹ Tem nte Apolos enayi Korant mo, ko Pol nwe enacepor sadare sa karon mo, ontor dare da Efesi. K'embap di acerpse a Wabe Yesu daroh aloma. ² K'eyif na: «Nanasoto Amera Necempi na Kanu kayefe nte nanayone alan Yesu mo ba?»

Ko nalukse Pol: «Santane fe yati teta Amera Necempi.»

³ Ko Pol eyif na so: «Ko kagbat daromun kare ko nasoto-e?»

Ko nalukse Pol: «Kagbat ka San.»

⁴ Ko Pol oloku: «Kagbat daromun ka San, kasakpor mera yati kanayi teta Kanu. Mba San njc-loku afum a nalan wako endeder nkon tadaroh mo, ito tatoko Yesu.» ⁵ Nte nane moloku mamoko mo ko nasoto kagbat daromun tewe ta Wabe Yesu. ⁶ Ko Pol endenoh na waca, ko Amera Necempi nender na, ko nayefe kaloku cusu nce ntatocare mo, nac-danj so moloku motot mme Kanu kanasom na kadanj mo. ⁷ Arkun akako njc-bap waco ko meroh.

⁸ Ko Pol embere kalo ka dakatola da aSuyif, pac-lok-loke di kabanse disre hanj yof maas, pac-gbekalene, pac-sep kasone afum kacare mes ma debe da Kanu. ⁹ Mba nte ayenki sabomp aloma njc-fati kalan mo, nac-fani dororo da Wabe nno kanay kayi mo. Ko Pol

* 18:24 Aleksandar, dare doroh nde Misira nde afum alaram a doru fap nanjo katakas mes.

ombòle ña, k' elékene acépse a Yesu darəñ alòma, kò ñawenne kəsək, kò ñanlok-lokərene dəsək o dəsək nde dəkətəksə da Tirano. ¹⁰ Tatəkò tenawon meren merəñ, kò təsəñe aSuyif kò aKresi ane ñanayi atəf ña Asi mò kəne toloku ta Wəbe.

Awut a Sefa

¹¹ Kanu kəñc-səñe waca wa Pol kəyò mes mēwēy-wēy mme menacuca kənəñk mò. ¹² Tenasəñe pac-bəcəse acuy cəloto, kò pəyənne fē ti-ε kəpol nke kəñgbuñene Pol mò, kò ayò ti-ε, docu donç-wur wəkayi, kò yəñk yelēc yoc-wur sò wəkayi dəris.

¹³ Kò aSuyif alòma ñanəkəs-kəs mofò melarəm, kò ñatubucne Pol kəbeləs ka yəñk yelēc nnò acuy ñayi mò, ñac-loku: «Ilok' əm: Məwur wəcuy wəkawē tewe ta Yesu wəkò Pol eñcam mò.» ¹⁴ Wəlòñne wəpəñ wəka aSuyif wəlòma enayi pac-we kò Sefa. Awut ən atəmp camət-merəñ ña ñanç-yò məyò maməkò. ¹⁵ Mba kò ñawak kəbeləs ñəñk ñelēc-ε, ñi ñoloku ña: «Yesu, inçərə kò. K' inçepəl sò bel-bel fum nwe Pol əyənne mò, mba nənə, an'ò nəyənne-ε?» ¹⁶ Kò fum wəkò ñəñk ñelēc ñenayi mò eñgbəpərne ña kəyefərəne, k'entam ña fəp k'ambopər-bopər atəmp ane, kò ñayekse fəp fanan dis fos kò ñasak kəlò.

¹⁷ ASuyif kò aKresi aka dare da Efesi ñançərə toloku tatəkò, kò kənese kəyi ña fəp, kò ñaleləs oñ tewe ta Wəbe Yesu. ¹⁸ Afum alarəm ane ñanawose kəlan Yesu mò, ñanç-der ñaloku fər ya afum fəp kirin pələc mpe ñanç-yò mò. ¹⁹ Kò afum akò ñanayənne dure mò, ñanç-kerε səbuk səñan sa dure kò ñançəf si fər ya afum fəp kirin. Kəway ka səbuk sasəkò kənbəp mēñcəmbəl ma gbeti wul wəcò kəcamət (50.000). ²⁰ Ti disre kətam ka toloku ta Wəbe kəsam kò kəsətò fənəntər.

Pəyama-yama dare da Efesi

²¹ Nte tençepər mò kò Pol olompəsne kəkò dare da Yerusalem pəc-çepərəne təf ya Masedon kò Akaya. K'oloku: «K'inçəberε Yerusalem-ε, mēne idekəsə-məmən Rom.» ²² Kò Pol osom Masedon amar ən merəñ Timote kò Erasto, mba kò nkən Pol eyi mataka məlòma atəf ña Asi.

²³ Təm tatəkò tò pəyama-yama pəpəñ pənayi Efesi teta dəpə da kəlan ka Wəbe Yesu. ²⁴ Wəgbec wəlòma enayi di, pac-we

kò Demeteri, pəc-tubucne kəlompəs ka wəlò wa terəñka mpe anç-we Artemi mò. Agbəc a wəlò wa gbeti wawəkò ñanç-sətəne wi daka dələrəm. ²⁵ Kò Demeteri olonka agbəc kò akò ñanç-dine yebac yayəkò mò, k'oloku ña: «Arkun! Nəñçərə ti bel-bel a yebac yayē y' andine. ²⁶ Mba nənəñk kò nənə a nnò Efesi kəbəp ka atəf ña Asi Pol pampē esep kəsəñe afum alarəm kəlan han pəc-kafəli ña mera kəlòku a merəñka mme waca wa fum wolompəs mò, bafò canu cò. ²⁷ Moloku maməkò mentam kəsəñe yebac yosu kələcε. Təsəñe sò teta kəlò ka terəñka Artemi təyò sò abəc. Afəde sò pac-loku a Artemi terəñka a kanu kò, kanu kəran nke afum fəp ñançor-koru nnò atəf ña Asi, kò doru kər-kər mò.»

²⁸ Nte afum ñane moloku maməkò mò, kò metelē mēñçepərər ña, kò ñayefε kəkule-kule: «Artemi kanu ka Efesi kəyənne kəpəñ!» ²⁹ Kò pəyama-yama papəkò posumpər dare fəp, kətəñne disre kò afum ñambəpsene abançka ñançan ñəpəñ. Kò ñalinəs asol a Pol Kayus kò Aristarko, ane ñanayefε Masedon mò, kò ñançekərə. ³⁰ Pol enafan kəkò-mentərne afum fər kirin, mba acépse a Wəbe darəñ ñanawosene fē kò ti. ³¹ Abε alòma a atəf ña Asi, ane ñanayənne anapa a Pol mò, ñanasom afum nnò eyi mò ñac-lətsene kò a ta pəkò dəndo abançka ñançan ñəpəñ de!

³² Kò pəyama-yama pəñçop afum dacò, ane ñac-kul-kulene nte, akò ñac-kul-kulene təkò. Afum alarəm ña dacò ñanacərə fē nte o nte anabəpsenene mò. ³³ Kənay kançkò dacò kò afum alòma ñaləmər Aleksandər, nwe aSuyif alòma ñanacəñəs kəkò-lok-loku fər ya afum kirin mò. Kò Aleksandər efek kəca, pəfan kəlòk-loku pəyacne. ³⁴ Mba nte ñanadenepəl a Aleksandər wəSuyif əyənne mò, kò fəp fəyefε kəkule-kule han dec merəñ: «Artemi kanu ka Efesi kəyənne kəpəñ!»

³⁵ Kò wəbe wəlòma wəka di entam kətore-tore afum bəkəc pəc-loku: «Arkun a Efesi, an'ətəçərə a dare da Efesi dətəmpər kəbum ka kəlò kəpəñ ka kanu kosu Artemi kò terəñka tən mpe pontor kəyefε dareñç mə-ε? ³⁶ Fum əfətam kəgbekəl tatəkò, pəmar nənde nəçanç ta nəbelkər kəyò nte o nte. ³⁷ Nte təsək mò, afum ane nənçkerε mò ñaləsər fē kəlò kosu kəpəñ, ñaləməs fē sò kanu kosu Artemi. ³⁸ Kò Demeteri kò

awenɔ anja apanne on yebac nyayo kabokene teta fum-ε, dakaboc kiti deyi ko aboc kiti nyayi, dando pamar jako nabokene! ³⁹ Ko nyayo so tobokene taloma-ε, andeko-lompas ti pamo tako sariye seloku ti mo nde aboc kiti njanlonkane mo. ⁴⁰ Nakembarne, bawo antam kabonɔe su kasone payama-yama pampɛ kayi, teta mes mamɛ menɔepɛr de moko mo, bawo ali toloku safotam kasoto kaloku nte tasone afum kabapsene tante mo.» Nte wabe elip kaloku tatoko mo, k'oloku nwe o nwe kalukus nde ndaron.

20

Pol nde tafya Macedon ko Kresi

¹ Nte payama-yama pesak mo, ko Pol ewene acepse a Wabe daron, k'ejcapes ja bakac. Nte elip kalembarne ja, k'onko Masedon. ² Nte ejcepar ataf njanoko mo, k'ejcapes alan bakac damoloku melaram, k'ender ataf ja Kresi. ³ K'eyi di yof maas. Tem nte enadefan kayekti abela kaka ka ataf ja Siri mo, k'asone ko kacare a aSuyif nantohne kayo kon palec, k'ejcem-cemne kaluksarne so dapo da ataf ja Masedon. ⁴ Afum ane njanacambor ko mo, njanayone: Sopateri wan ka Purus waka Bere, Aristarko ko Sekondu aka Tesaloni, Kayus waka Derbe, Timote, Tikiko, ko Tirofimo aka ataf ja Asi. ⁵ Afum akako nanyi su kirin kaka, ko njan ko jakar su Torowas. ⁶ Ko sana nte mataka ma kasata ka cacom catoyo lebin menɔepɛr mo, ko salek abil dare da Filipi. Mata kacamət disre ko sambap ja dare da Torowas, nde sanacepɛrene mata camət-merɛn mo.

Kacepar kalapas ka Paul dare da Torowas

⁷ Tataka tɔcoko-coko ta tataka tolukser, ko salonkane katepi ka cacom. Pol nwe panamar kaka dɔckosok mo eyi kalok-loku ja, k'ombalse moloku han cek-cek. ⁸ Selamp salaram sanayi dando dukulo da darenc dadoko salonkane mo. ⁹ Watemp waloma pac-we ko Eyutik enande binjali ba wunder karon tem tatoko Pol onɔc-lok-loku mo. Ko mere menɔepɛrne ko, k'entempene kayefe dukulo dakaron da maas. Ankolok ko, tetohne efi. ¹⁰ Ko Pol ontor, k'onko pasipne ko, k'elek ko dawaca, k'oloku: «Ta payi nu yama-yama. Eyi wayen!» ¹¹ Nte Pol empe so mo, k'entepi kacom kasom, k'oncop so

moloku man han dosoka. Nte elip mo, k'onko. ¹² K'ankeere watemp wakako payi wayen, ko toyone tecapse bakac taron.

Marant kayefe Torowas han Mileto

¹³ Sana, sananunkenɛ kalek abil kaka dare da Asos nde Pol enaloku a sandekolek ko mo, bawo kororu k'enafan kaka. ¹⁴ Nte enabap su Asos mo, ko salek ko kaka ka Mitilen. ¹⁵ Nte sayefe kacali dakaba dando mo, ko sambere dɔckosok Kiyoo. Dɔckosok damerɛn ko sangbuɛne Samos, tataka ta maas ko sambap Mileto. ¹⁶ Pol enafan kacepar dare da Efesi takaron ta ejcamboras di-ε, nte tansone ta owon so Asi mo. Yerusalem enɔc-belkar kabap, ko tentam kayi-ε, a dosok da Pantekot dec-bap.

¹⁷ Tem nte enayi Mileto mo, k'osom dare da Efesi kaka-wene ko abeki a kalonkane ka alan aka di. ¹⁸ Nte nander kawe kon mo, ko Pol oloku ja nte: «Nancare fap fonu tako isumpar nu mo, kalek dosok dɔcokocoko nde injambor kacak ataf ja Asi mo. ¹⁹ Imbace Wabe katore banca disre, ic-bok, ic-toro, bawo aSuyif nanc-fan kay' em palec. ²⁰ Tes o tes tentam katese nu iloku nu ti far ya afum kirin kaka han dawalo wonu disre, ali tin imenkar fe nu. ²¹ K'inɔbinar so aSuyif ko aKresi kasakpar bakac jakafale nno Kanu kayi mo, jagbekar Wabe kosu Yesu kalan.

²² Ndekəl on Amera ja Kanu nesekat' im, Yerusalem inko. Incare fe nte tɔnko-bap im di mo, ²³ mene Amera Necempi ja Kanu nonlok' im dare o dare nte: A katoro k'inder, paber' im dabili. ²⁴ Teta ina, mes ma ina daron meyi, tafan ta ina toyone kakotene kasom nke asom im mo, mes mme Wabe Yesu olok' im kayo mo fap m' ifan kayo, nte toyone kamentar sede sa toloku totot ko kamar ka Kanu mo.

²⁵ Ndekəl on intas, incare a nafoso-nanj im, nana fap ane inacepar kacam debe da Kanu mo. ²⁶ Ilip kaloku nu moloku fap mme Kanu kanasom im kaloku nu teta kayac konu mo. Ko nantoyo on tako inatoks' on mo, te mi teyi fe so ti, ²⁷ bawo iloku nu mefan ma Kanu fap, ali tin imenkar fe nu. ²⁸ Nakemarne nana sarka kabap ka alan ane nyayi pamo yocol nye Amera Necempi ja Kanu nason nu kakek mo. Nakembarne kalonkane ka alan a Kanu, mecir man yati masotone ja.

²⁹ Inçare a k'indekät-ε, afum alεc ηandetöräs kəlonkanε konu pəmə calma cəwey-wey nce cəmbere cəntədesak yəcəl mə. ³⁰ K'inçare a aləma nənə dacə yati ηandeyefe kəloku yem, nte tənşəne acəpse alan ηacəme ηa darəη mə. ³¹ Nəde nəkemərne, ta nəpəler a meren mme maas pibi kə dan isak fe kəlok' un dəmençər a nəkembərne!

³² Ndekəl oη isəη nu Kanu kə toloku ta kəηəηne kən. Toloku tatəkə tentam kəcəpəs' un bəkəc kə kəsəη on ke, nənə aηe ηayəne afum ən mə. ³³ Inafəη fe pəsam, inafəη fe kema, inafəη fe yamos ya fum. ³⁴ Nənə yati nəηçare a waca wem wawe w' imbəce kətən ka yeri yem kə ya afum aηe inşole mə. ³⁵ Imentər nu a kə mənəbəc tatəkə-ε, mēne nəmar atəyə fənəntər. Məc-cem-cemne moloku ma Wəbe Yesu, nkən nwe enaloku: «Kəpocε kəηçepər kəsətə.» »

³⁶ Nte Pol elip kəloku moloku maməkə mə, k'ēηçəp suwu kətola Kanu kə ηa fəp faηan. ³⁷ Afum fəp kəbok disre ηanəpsərne Pol dəkilim ηac-cup kə, ³⁸ nənəfər dənənanəkanε kəyi ηa nte Pol enaloku a ηafəsə-nəηk kə mə. Nte telip mə, kə ηaηçəmbər kə nde dəkətənta.

21

Pol əηkə Yerusalem

¹ Nte səmbəηərne ηa mə, kə səyekti abela kəkə ka Kəs. Dəckəsək kə sənçepər sə haη Rodu, kə səyefe dəndo kə sənəkə dare da Patara. ² Nte səmbəp di abil nηe ηeηç-cali kəba kəkə ka ntende atəf ηa Fenisi mə, kə səmbəkε ηi, kə sənçali. ³ Sənadeteferne Sipər, kə səsək si kəca kəmeriya, kə sənəkə kəca ka atəf ηa Siri, kə sənəkə səpe dare da Tir nde pənamar abil ηotore ca yəkə ηenayə disre mə. ⁴ Nte sənabəp di acəpse a Yesu mə, kə səyi di mata camət-mərəη. Kəcəηəs ka Amera ηa Kanu disre kə ηaηgbinər Pol a ta pəpe Yerusalem. ⁵ Nte kiyi kosu dəndo kənalip mə, kə sənəkə. Kə alan fəp ηaηçəmbər su, kəyefe aran kəbəp awut haη kə səwur dare disre, kə sənəkə səçəp suwu dəndo dəgbəp kətola Kanu. ⁶ Nte sənələmbərne ηa mə, kə səmbəkε debil, kə ηa ηalukus ndaraηan.

⁷ Kə sənə, kələpəs kosu kəkət kə səmbəkε dare da Tir kəkə ka dare da Pətolemay. Nde sənəkə səyif awēηç asu aηa alan mə,

kə sənçepərne di dəsək din. ⁸ Dəckəsək də sənayefe di kəkə dare da Sesari. Dəndo sənabere kələ ka Filip, wəcam ka toloku tətət, nwe enayəne wəkin ka afum camət-mərəη aηe anayek-yek Yerusalem mə. Kə sənçepərne dəndo mata camət-mərəη. ⁹ Filip enayə awut aran maηkəle aηe ηanətə-cəre arkun mə, aηe ηaηç-dəηk moloku mme Kanu kəηç-mar ηa kəcəm mə.

¹⁰ Nte sənayi di mataka mələrəm mə, kə sayibe sələma səntor dare da Sesari kəyefe ka atəf ηa Yude, pac-we kə Ak-abus. ¹¹ Nte eηç-der nnə səyi mə, k'elek belet ba Pol, k'əηkotne wəcək kə waca. K'oloku: «Nəcəηkəl nte Amera Nəcempi ηa Kanu ηoloku mə: Fum nwe əyə belet bambe mə, tante tə abe aSuyif aləma ηandekot kə Yerusalem, ηaber kə atəyəne Suyif dəwaca.»

¹² Nte sənə toloku tatəkə kə afum akə ηanayi su kəsək mə, kə sələtsene Pol ta pəpe Yerusalem. ¹³ Mba kə Pol olukse su: «Ta ake tə nəmbokε, nəsəη' em abəkəc kələcε-ε? Iwose kəkot kem, iwose sə kəfi kem Yerusalem teta tewe ta Wəbe Yesu.» ¹⁴ Nte anasəp kə antə-tam Pol dəmoloku mə, kə sənçε kə. Kə səntola: «Kanu kəsəηe tefəη ta Wəbe teyi!

¹⁵ Nte sənçepərne mataka maməkə dare da Sesari mə, kə sələmpəsne, kə səlek dəpə kəpe ka Yerusalem. ¹⁶ Kə səsol kə acəpse a Yesu aləma kə sənder kəyefe ka dare da Sesari. Kə ηaηkəkəre su nda fum wələma nwe pənamar səyi ndərən mə, pac-we kə Manasəη. WəSipər enayi, enayəne wəcəpse wəka Yesu darəη kəyefe nte pənawon mə.

Pol ndena Sak

¹⁷ Kəberε kosu Yerusalem, kə awēηç asu aηa alan ηaselene su pəbotu disre. ¹⁸ Dəckəsək kə səsol kə Pol, kə sənəkə ndena Sak. Kə abeki a kəlonkanε ka alan a Yerusalem fəp ηambəpsene dəndo. ¹⁹ Kə Pol efayne ηa, k'eyefe kələmər ηa tin tin tin mes fəp mme Kanu kənamar kə kəyə aSuyif dacə mə.

²⁰ Nte ηalip kəcəηkəl Pol mə, kə ηayek-yekəs Kanu. Kə ηaloku Pol: «Məməmən, wēηç kosu, afum asu wul wələrəm ηayəne alan Yesu ηasumpərne sə sariye waca mərəη. ²¹ Awa aSuyif aləma ηacem-cemme kəne a kətəkse kam disre a məloku aSuyif aηe ηayi afum acuru dacə mə a ηasak sariye

sa Musa: Ta njakɛnjɛ awut, ta njacɛmɛ mɔyɔ mokur ma aSuyif darɛnj. ²² Cɛke c' andeyɔ-ɛ? Bawo njankɔ-ne a mɛnder nnɔ. ²³ Awa mɔyɔ tɔkɔ sɛndelok' ɛm mɔ. Sɔyɔ nnɔ arkun mankɛle anjɛ njanasɔnj Kanu temer mɔ. ²⁴ Mɛlek njɛ, nɛkɔ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu, mɛsɔkɛsnɛ kɔ njɛ. Kɔ mɛwosɛ-ɛ, mɛlek kɛwure pɛsam pa kɛway kɛjan ka kɛlonjɛ, nte tɔnsɔnjɛ njafonne sɛbomp mɔ. Ti disre fɛp fɛndetam kɛcɛrɛ a mes mɔkɔ asɔnjɛ njɛ kɛlanj tetam mɔ fɛp mɔyɔnjɛ fɛ kanjɛ, a mɛna sɔ yati mɛlelɛs teta sariyɛ sa Musa. ²⁵ Nte tɔyɔnjɛ ta atɔyɔnjɛ Suyif anjɛ njayɔnjɛ alanj mɔ, sɛnɔnjɛ fɔ pɛntesɛ kɛcice njɛ reka kɛboce njɛ tɔnjɛ: A ta njasɔm sɛm nyɛ alonjɛnɛ molom mɔ, ta njadi mecir, ta njasɔm sɛm nyɛ antɔfay mera mɔ, ta njasumpɛr dalakɔ.»

²⁶ Dɔckɔsɔk kɔ Pol ɛlek afum anjɛ, kɔ njɛncɔp kɛsɔkɛsnɛ, k'ɛmbɛrɛ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu disre, k'ɔnjɛ pɛbɔnjɛ dɔsɔk ndɛ kɛsɔkɛsnɛ kɛjan kɛndelip mɔ, kɔ dɔsɔk ndɛ andelonjɛnɛ nwe o nwe mɔ.

Kasumpɛr ka Pol ndɛ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu disre

²⁷ Dɛkɛlɛpɛsɛr da mataka mamɔkɔ camɛt-mɛrɛnj, nte aSuyif alɔma anjɛ njayɛfɛ atɔf njɛ Asi njanɔnjɛ Pol kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu disre mɔ, kɔ njampɛnɛ bɛkɛc ya afum fɛp, kɔ njasumpɛr kɔ. ²⁸ Njɛc-kule-kule: «Arkun a Yisrayel, nɛdɛr nɛmar su! Wɛkawɛ ɛntɔkɛ afum fɛp kɛfo o kɛfo tɔkɔ tɔntɔtesɛ afum asu, sariyɛ sosu, kɔ nnɔ kɛfo kanjɛ mɔ! Ali aKresi ɛmbɛrsɛnɛ njɛ nnɔ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu, k'ɛyik-yikɛs kɛfo kɛsɔku kanjɛ!» ²⁹ Njanabokɛnɛ nte bawo tɔcɔkɔ-cɔkɔ njananɔnjɛ Pol kɔ Tirofimo wɛka Efesi njasol dare disre, kɔ njɛncɛm-cɛmnɛ a Pol ɛnabɛrsɛnɛ kɔ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu disre.

³⁰ Kɔ dare mɛl-mɛl deyi yama-yama, kɔ afum njayɛfɛ waca fɛp kɔ njasumpɛr Pol, kɔ njalinjɛs kɔ kɛwureɛnɛ abanjɛ njɛ kɛlɔ kɛpɔnj ka Kanu disre, k'anjanjɛs cumba katina. ³¹ Nte njanayi kɛsɛp kɛdif kɔ mɔ, k'anjɛ paloku wɛbɛ wɛsɔdar wɛRom a pɛyama-yama peyi Yerusalɛm fɛp. ³² Gbɛnjɛcana babɔkɔ kɔ wɛbɛ wɛsɔdar wɛpɔnj nwe ɛlek asɔdar kɔ abɛ anjan alɔma kɔ njayɛkɛ kɛkɔ di. Nte aSuyif njanɔnjɛ asɔdar anjɛ kɔ abɛ anjan mɔ, kɔ njasak kɛsut Pol.

³³ Kɔ wɛbɛ wɛpɔnj wɛsɔdar nwe ɔnjɛnjɛ, k'osumpɛr Pol, k'osom a pakotɛ kɔ gbekce mɛrɛnj. K'ɛyif fum nwe ɔyɔnjɛ mɔ, kɔ tɔkɔ ɔyɔ mɔ. ³⁴ Kɛnɔy kanjɛ daco, alɔma njɛc-kule nte, akɔ njɛc-kule tɔkɔ. Nte ɛnɛdɛr pɛyɔ njɛ ta ɛnjɛ tɔlɔm o tɔlɔm teta pɛyama-yama papɔkɔ mɔ, kɔ wɛbɛ oloku a pakekɛrɛ Pol dɛkɛdirɛ da asɔdar. ³⁵ Nte Pol ɛmbɛp dɛkusunjɛ mɔ, kɔ asɔdar njasipɛnɛ kɔ, bawo njanɛsɛnɛ kɔ pɛlec pɔkɔ afum njanɛfanj kɛyɔ kɔ mɔ. ³⁶ Kɛnɔy ka afum kɛnacɛmɛ Pol darɛnj, njɛc-kule: «Pamɛlɛk kɔ!»

Pol kɛyɛcɛnɛ kɛn dɛmoloku

³⁷ Tɛm nte anɛdɛkɔ-fanj kɔ kɛbɛrsɛnɛ dɛkɛdirɛ da asɔdar mɔ, kɔ Pol ɛyif wɛbɛ wɛsɔdar cɛKresi: «Anjɛwɔs'ɛm kɛlok' ɛm tes tɔlɔma ba?» Kɔ wɛbɛ ɛyif kɔ: «Mɛnjɛcɛrɛ kɛcɔp cɛKresi ba? ³⁸ Bafɔ wɛMisira mɔyɔnjɛ, wɛkɔ ɛntɛp kɛc-sɔnjɛ pɛyama-yama kɛyɔ mɔ, mɛkɛrɛ adifɛt afum wul manjɛkɛle (4000) ndɛ dɛtɛgbɛrɛ ba?»

³⁹ Kɔ Pol oloku: «Awɔnjɛ! Ina, wɛSuyif iyɔnjɛ, dare da Tarɛs atɔf njɛ Silisi anjɛkom im, fum wɛka dare dɔpɔnj de! Intol' am, mɛwosɛ ilok-lokɛr afum.»

⁴⁰ Kɔ wɛbɛ wɛsɔdar owosɛ kɔ ti. Kɔ Pol ɛmpɛ k'ɛnjɛcɛmɛ dɛkusunjɛ, k'ɛfɛk afum kɛca. Kɔ afum fɛp njɛncɛnjɛ, k'olok-lokɛr njɛ cɛArame, kusu ka aSuyif aka di.

22

¹ «Awɛnjɛ im anjɛ, Abek' ɛm anjɛ!» Pol ɔnjɛ-loku, «Nɛcɛnjɛkɛl ɔnjɛ moloku mɛmɛ iyɔ mɛyɛcɛnɛnɛ mɔ.» ² Nte njɛnɛ pɛc-cɔpɛr njɛ kusu kɛjan cɛArame mɔ, kɔ pɛnanjɛkanɛ kɛyɔ yɛnjɛ.

K'oloku: ³ «WɛSuyif iyɔnjɛ, pakom im dare da Tarɛs, atɔf njɛ Silisi. Mba nnɔ dare dandɛ d'andusum im nnɔna Kamaliyɛl nwe afum fɛp njɛncɛrɛ mɔ. Nwe ɛntɛks' ɛm bel-bel sariyɛ sa atɛm asu mɔ, k'inasumpɛr sɔ teta Kanu bel-bel kɔ abɛkɛc fɛp, pɛmɔ tantɛ pɛyɔ nɛna sɔ mɔkɔ mɔ. ⁴ K'inatɔrɛs afum alɔma anjɛ njanɛcɛmɛ dɔpɔ da Yesu dandɛ darɛnj mɔ hanj kɔ njafi. K'injɛkot aran kɔ arkun, k'imber njɛ dɛbili. ⁵ Wɛlonjɛ wɛpɔnj kɔ abeki a dɔtɔf fɛp njayɔnjɛ atɛnjɛnɛ aka ti. Inasɔtɛr njɛ reka kɛkɛnɛ afum ɛm aka Damas, ndɛ njɛc-kɔ kɛkɔ-sumpɛr alanj akɔ njanayi di mɔ, ikɛrɛ njɛ fɔr ya abɛ kirinjɛ ndɛ Yerusalɛm pakɔ-sut.

Pol alom tɛcɛmɛ tɔn dɔpɔ dɔtɔt

⁶ Dɔpɔ inayi ic-lɔtɔrne Damas, dan pen, gbɛncana babɔkɔ, kɔ pɛmot pɔpɔn pɛyɛfɛ darenɔ kɔ pɛnkɛl im pɛwanɔkɛra. ⁷ K'intɛmpɛnɛ dɔntɔf, k'ine dim ndɛ dɔnɔc-lok' im: «Sol, Sol, ta ake tɔ mɛntɔrs' em-ɛ?»

⁸ K'iyif: «Wɛbɛ, mɛna an'ɔfɔ-ɛ?»

K'olok' im: «Ina, Yesu wɛka Nasarɛt iyɔnɛ, nwɛ mɛna mɛyi kɛtɔrɛs mɔ.» ⁹ Afum anɛ sɛnasol mɔ nɛnanɛnk pɛwanɔkɛra papɔkɔ bel-bel, mba nɛnane fɛ dim da nwɛ ɔnɔc-lokɛr im mɔ.

¹⁰ K'iyif kɔ: «Cɛke cɔ pɛmar iyɔ-ɛ, Wɛbɛ?»

Kɔ Wɛbɛ olok' im: «Mɛyɛfɛ, mɛkɔ dare da Damas, dɛndo anɔkɔlok' ɛm tɔkɔ pɛmar' ɛm kɛyɔ mɔ fɛp. ¹¹ Mba nte pɛwanɔkɛra pa pɛmot papɔkɔ pɛnasɔn' em kɛtɔ-nɛnk mɔ, afum akɔ sɛnasol mɔ nɛsɛmpɛr im kɛca kɔ nɛnkɛkɛr' em han kɔ imbɛrɛ Damas.

¹² Mba fum wɛlɔma ɛnayi di pac-we kɔ Ananiyas, pɛcɛmɛ tɛfan ta Kanu darɛn pɛmɔ tɔkɔ sariyɛ sɛloku ti mɔ. Nwɛ aSuyif anɛ nɛnandɛ di nɛnacɛrɛ kɔ dɔtɔt amera mɔ. ¹³ Kɔ Ananiyas ender nnɔ iyi mɔ, k'ɛnɔcɛm' em kɛsɛk, k'olok' im: «Sol, wɛnɔc im, mɛluksɛrne sɔ kɛnɛnk.» Gbɛncana babɔkɔ k'inɛnk nkɔn Ananiyas.

¹⁴ Kɔ Ananiyas olok' im: «Kanu ka atem asu kɛsɔn ɛm kɛcɛrɛ ka tɛfan tɔn, mɛnɛnk Wɛlɔmpu, mɛne sɔ dim dɔn, ¹⁵ bawo mɛndɛkɔ-yɔnɛ kɔ sedɛ fɔr ya afum fɛp kirin ta nte kɔ nte mɛne sɔ mɔ. ¹⁶ Nɛkɛl ɔn ta ake tɔ mɛyi kɛwɔnɛ-ɛ? Mɛyɛfɛ mɛyɔ pagbɛt ɛm dɛromum tɛta Kanu, payak' ɛm kiciya kam kɛwe ka Wɛbɛ disrɛ.»

Kɛsom ka Pol decikɛra

¹⁷ Nte ilukus Yerusalem mɔ, ic-tola ndɛ kɛlɔ kɛpɔn ka Kanu, kɔ kɛnɛnk kɛnder im kɛyɛfɛ darenɔ. ¹⁸ Ti disrɛ, k'inɛnk Wɛbɛ Yesu, nwɛ ɛnalok' im: «Mɛkufɛ mɛwɔr Yerusalem, bawo nɛfɔdewosɛ kɛnɛ sedɛ sɛkɔ mɛsɛmpɛr tetem mɔ.»

¹⁹ K'iloku kɔ: «Wɛbɛ, nɛncɛrɛ a inɔc-kɔ dɛwɔlɔ wa dɛkɛtola da aSuyif, ic-sut, ic-bɛr afum dɛbili anɛ nɛnalanɛ tetam mɔ. ²⁰ Nte analɔn mecir ma sedɛ sam Etiyɛn mɔ, ina wɛkawɛ yati inayi di, kɔ mes manɛn mɛmbɔt im. In' ɛnamɛnkɛ akakɔ nɛnadif kɔ mɔ yati yamos.»

²¹ Mba kɔ Wɛbɛ olok' im: «Mɛkɔ! Pɛbɔlɛ pɔ ina indesom ɛm, ndɛ atɔyɔnɛ Suyif nɛyi mɔ.»»

Pol kɔ wɛbɛ wɛsɔdar wɛRom

²² Afum nɛnacɛnkɛl kɔ hanɛ tɛm nte ɛnalokɔ tolɔkɔ tatɔkɔ mɔ, mba ndɛkɛl ɔn kɔ nɛmpɛnɛ sim nɛc-loku: «Pamɛlɛk kɔ! Ta pasak fum pɛmɔ wɛkawɛ pɛyi doru.»

²³ Kɔ nɛnkɛlɛ-kɛlɛ, kɔ nɛngbal suma sɛnan kɔ nɛlɛm kɛbof darenɔ. ²⁴ Kɔ wɛbɛ wɛsɔdar wɛRom osom asɔdar ɔn a pɛbɛrsɛnɛ kɔ dɛkɛdirɛ danɛn. K'olokɔ a pasut Pol nte tɔnɛsɔnɛ pɛloku-loku, pacɛrɛ tɛ tɔkɔ ɔyɔ nte tɔsɔnɛ afum kɛkɛlɛ-kɛlɛ tetɔn mɔ. ²⁵ Nte anakot Pol kɛkɔ sut kɔ mɔ, kɔ Pol eyif wɛbɛ wɛsɔdar wɛkɔ ɛnayi di mɔ: «Awos' am kɛsut wɛkom wɛRom nwɛ antɛkiti mɔ ba?»

²⁶ Nte wɛbɛ wɛsɔdar nwɛ ɛnɛ tolɔkɔ tatɔkɔ mɔ, k'ɔnkɔ pɛyif wɛbɛ wɛsɔdar wɛpɔn, pɛc-loku: «Cɛke mɛndeyɔ-ɛ? Wɛkom wɛRom ɔfɔ.»

²⁷ Kɔ wɛbɛ wɛpɔn wɛsɔdar wɛRom ender k'eyif kɔ: «Mɛlok' im kanɛ, wɛkom wɛRom mɛyɔnɛ ba?»

Kɔ Pol owosɛ: «ɛy.»

²⁸ Kɔ wɛbɛ wɛpɔn wɛsɔdar wɛRom nwɛ olɔkɔ sɔ: «Ina, pɛsam pɛlarɛm p' isɔtɔnɛ kɛyɔnɛ ka wɛRom!»

Kɔ Pol olɔkɔ: «Ina, anɔkom em ti kɛkomɛ dɛm.»

²⁹ Gbɛncana babɔkɔ, akɔ pɛnamar nɛsɔnɛ Pol kɛlokɔ-loku mɔ nɛmbɔlɛ, kɔ wɛbɛ wɛsɔdar ɛnɛsɛ, kɛcɛrɛ a wɛkom wɛRom yati ɔsɔnɛ k'anɔkɔt.

Pol ndɛ fɔr ya aboc kiti kirin

³⁰ Dɔckɔsɔk wɛbɛ wɛka asɔdar nwɛ pɛfan kɛcɛrɛ tɛs tɔkɔ aSuyif akakɔ nɛmbɔnɔcɛ Pol mɔ, k'olokɔ a pasikɛli kɔ, k'olokɔ sɔ alɔnɛ apɔn kɔ aboc kiti aSuyif fɛp kɛlɔnkɛnɛ. Kɔ wɛbɛ ɛnkɛrɛ Pol k'ɛnɔcɛmbɛr kɔ fɔr yanɛn kirin.

23*Pol kɛyɛcɛnɛ kɛn ndɛ fɔr ya aboc kiti kirin*

¹ Pol pɛgbɛtnɛ aboc kiti aSuyif anɛ, k'olokɔ: «Kɔ ina, awɛnɔc im anɛ, amera nɔsokɔ pɛs n' inɔkɛtɛnɛ fɔr ya Kanu kirin han mɛkɔ.» ² Ananiyas wɛlɔnɛnɛ wɛpɔn olɔkɔ akɔ nɛnayi Pol kɛsɛk mɔ a nɛfɛr kɔ kɛca dakanɔca. ³ Kɔ Pol olɔkɔ kɔ: «Kanu kɛndɛsut'»

əm, məyɔnɛ pəmɔ damba dete ndɛ aŋcɛm alom ŋɛfer mə! Məndɛ nnɔ məc-kit' im pəmɔ tɔkɔ sariyɛ səlɔku mə, mba məc-loku a pasut em, tɔkɔ sariyɛ səmɔnɛ mə!»

⁴ Afum akɔ ŋanayi di mə, ŋaloku: «Wəlɔŋnɛ wəpɔŋ ka Kanu məyi sɔ kəlɔməs ba?»

⁵ Kɔ Pol olukɛ ŋa: «Awɛŋc im aŋa, iŋcərə fɛ a nkɔn ɔyɔnɛ wəlɔŋnɛ wəpɔŋ. Itɔ aŋcic kitabu disrɛ: «Pəmar fɛ məlɔməs wəkiriŋ wəka afum am.»*

⁶ Ntɛ tɛnayɔnɛ a alɔŋkanɛ ŋanayi kəsək kin aSadisi kɔ kəŋkɔ aFarisi mə. Kɔ Pol ɛyɛfɛ k'ɛmpɛnɛ dim dɛndo aboc kiti ŋaŋc-yifət kɔ mə: «Awɛŋc im aŋa! Ina sɔ, wəFarisi iyɔnɛ, wan ka aFarisi! K'aŋcəmbər im kəkiti-ɛ, kəlan kem a afi ŋandeyɛfɛ defɪ kəsɔŋɛ ti!»
⁷ Ntɛ Pol oluku moloku maməkɔ mə, kɔ kəgbəkəlɛnɛ kəyi aFarisi kɔ aSadisi daco, kɔ kəgbɛyɛnɛ kəyi. ⁸ Kɔ aSadisi ŋaloku a kəyɛfɛ defɪ kəyi fɛ, mɛlɛkɛ meyi fɛ, yɔŋk kɔ arkifin yeyi fɛ. aFarisi kəca kəŋan, ŋanalan a maməkɔ fəp meyi doru.

⁹ Kɔ sim səmpɛ han, kɔ atəkɛ sariyɛ kəca ka aFarisi ŋayɛfɛ kɔ ŋambupərə pəpɔŋ, ŋac-loku: «Sənəŋk fɛ ntɛ o ntɛ tɛlɛc nnɔ fum wəkawɛ eyi mə! Aŋcərə fɛ: Tɔlɔma ŋəŋk, kɔ pəyɔnɛ fɛ ti-ɛ, mɛlɛkɛ molok-lokər kɔ.»
¹⁰ Ntɛ kəgbəkəlɛnɛ kəŋc-cɔŋnɛ oŋ kəcɔŋnɛ dəm kirin mə, kɔ wəbɛ wəsɔdar wəpɔŋ enesɛ a ta ŋawatəri-watəri Pol, k'oloku asɔdar a ŋator ŋakɔ ŋalɛk Pol ŋalukɛ kɔ ndɛ asɔdar ŋandirɛ mə.

¹¹ Dɔckɔsək pibi kɔ Wəbɛ Yesu ender Pol kənəŋk disrɛ, k'oloku: «Məbanɛ! Tɔkɔ mənayɔn' em sede fər ya aboc kiti ndɛ Yerusalem mə, mɛnɛ məkɔ sɔ məyɔn' em si Rom.»

Kəsək kədif ka Pol

¹² Ntɛ dec dəsək mə, k'aSuyif alɔma ŋasək kədif Pol, kɔ ŋantəŋnɛ kəsɔŋɛnɛ temer kətɔ-di yeri, kətɔ-mun han ŋac-lip ti. ¹³ Afum aŋɛ ŋanasek kədif Pol kəŋkɔ mə, ŋaŋc-kɔ han ŋacɛpər afum wəco maŋkələ. ¹⁴ Kɔ ŋaŋkɔ ŋabəp alɔŋnɛ apɔŋ kɔ abeki a dətɔf kəkɔ-loku ŋa: «Səsɔŋɛnɛ temer kətɔ-di peri ta səntalip kədif Pol-ɛ. ¹⁵ Nəna oŋ ndɛkəl kəbəp ka aboc kiti aSuyif, nəkɔ nətola wəbɛ wəsɔdar pəkɛrɛ nu Pol pəmɔ ntɛ nəŋfan

kəmɔmən tetɔn bel-bel mə. Səna səŋcəmə səc-kar kədif kɔn ta ɛntabəp un-ɛ.»

¹⁶ Ntɛ wan ka wəkirɛ ka Pol ene pac-loku tolɔku ta kəcərə kɔ towul pədifɛ pən mə, k'əŋkɔ ndɛ asɔdar ŋandirɛ mə, k'ɛmbɛrɛ k'oloku ti Pol.

¹⁷ Kɔ Pol ewe wəsɔdar wəpɔŋ wəlɔma k'oloku kɔ: «Məsɔlɛ wətemp nwe məkenɛ kɔ wəbɛ wəsɔdar wəRom, bawo ɛfan kəsɔŋɛ kɔ kəcərə tolɔku tɔlɔma.»
¹⁸ Kɔ wəsɔdar wəkakɔ ɛlɛk kɔ, kɔ ŋaŋkɔ ndɛna wəbɛ wəsɔdar wəRom.

K'oloku kɔ: «Kɛlmani Pol ew' em k'olok' im a iker' am wətemp wəkawɛ, a ɛfan kəsɔŋ' am kəcərə tolɔku tɔlɔm.»

¹⁹ Kɔ wəbɛ wəsɔdar wəRom osumpər kɔ kəca kɔ ŋawurnɛ kəsək. K'eyif kɔ: «Ake tolɔku tɔ məyɔ ntɛ məfan kəlɔk' im mə-ɛ?»

²⁰ Kɔ wətemp nwe oluku: «ASuyif alɔma ŋantəŋnɛ a ŋawer əm alna Pol mətorɛnɛ ŋa kɔ ndɛna aboc kiti aSuyif, pəmɔ ntɛ ŋaŋfan kəyifət kɔ ŋamɔmən tetɔn bel-bel mə. ²¹ Mba məsɛp ta ŋatam əm dəmɔlɔku de! Bawo afum wəco maŋkələ kɔ tɔlɔm ŋa daco ŋayi kəcərə Pol towul pədifɛ pən. Ŋasɔŋɛnɛ temer kətɔ-di yeri, kətɔ-mun ta ŋantanim kɔ-ɛ. Tɛm tantɛ ŋalip kəlompəsɛnɛ. Kəwosɛ kam gbəcərəm kɔ ŋayi kəkar.»

²² Kɔ wəbɛ wəsɔdar wəRom ɛmɛŋkəs wətemp nwe a ta pəlɔmər sɔ nwe o nwe tolɔku tətəkɔ oluku kɔ mə, k'ɛsak kɔ, k'əŋkɔ.

Pol ndɛ fər ya wəbɛ Felikəs kirin

²³ Kɔ wəbɛ wəsɔdar wəRom ewe asɔdar ən apɔŋ mɛrəŋ, k'oloku ŋa: «Nələk asɔdar masar mɛrəŋ (200), ayɛksɛnɛ fələs wəco camət-mɛrəŋ, kɔ atəmpər mbəŋcəran masar mɛrəŋ (200), ŋalompəsɛnɛ kəkɔ ka Sesari pibi-ana. ²⁴ Nəlompəs sɔ fələs, ntɛ tɔŋsɔŋɛ pakɛnɛ wəbɛ Felikəs Pol pəyi wəyɛn mə.»

²⁵ Kɔ wəbɛ wəsɔdar wəRom ɛŋcicɛ Filikəs areka ŋɛɛ ŋɛnalɔku ntɛ mə:

²⁶ «Ina, Kolodu Lisiyas, iŋcic' am areka ŋaŋɛ mənna wəbɛ kem Felikəs, ic-yif əm.

²⁷ Wərkun wəkawɛ, aSuyif alɔma ŋalɛk kɔ ŋac-kɔ kənim. Mba alok' im a wəkom wəRom ɔfɔ, it' ɔsɔŋ em kəder kɔ asɔdar em kəbanər ŋa kɔ. ²⁸ Ntɛ ifan kəcərə tes ntɛ ambɔŋcɛ kɔ mə, k'intɔrɛnɛ kɔ ndɛ aboc kiti aŋan ŋayi mə. ²⁹ K'inəŋk, k'ambɔŋcɛ kɔ tes-ɛ,

* 23:5 «Pəmar fɛ məlɔməs wəkiriŋ wəka afum am.» Ex. 22:27

kəgbəkələne kə nkə kəŋkotərəne sariye səŋan mə, mba ali tes eləsər fə nte pəmar padifə kə, kə pəyənə fə ti-ε, paber kə dəbili mə. ³⁰ Nte alok' im kəsək kədif ka wərkun wəkawe oŋ mə, itə iŋken' am kə katina. K'ilokene ambonje ən tes, ŋakə ŋabokene tetən nno mənə məyi mə. Dənda əfə ləŋtaŋ.»

³¹ K'asədar ŋayə pəmə tatəkə wəbe kəŋan enasom ŋa mə. Kə ŋalək Pol kə ŋaŋkekərə kə pibi disre haŋ Antipatiri. ³² Dəckəsək kə asədar aləma ŋaluksərne nde ŋandire mə, kə ŋasak ayeksene fələs ŋakekərə kə. ³³ Nte ŋambere Sesari mə, kə ŋasəŋ areka ŋaŋəkə Felikəs wəbe ka dətəf, kə ŋamentər kə Pol. ³⁴ Nte wəbe ka dətəf elip kəkaraŋ areka nŋe mə, k'eyif Pol wəka atəf ŋere ŋ'əyənə-ε. Nte ene a wəka Silisi əyənə mə, ³⁵ kə wəbe Felikəs oloku: «Indecəŋkəl əm kə abonje am tes ŋandeder-ε.» K'osom a pacəŋər Pol nde bili bəkə benayi nde abəŋka ŋa wəbe Herodu mə.

24

Ambonje Pol mes

¹ Nte mata kəcəmət meŋceper mə, kə wəloŋne wəpəŋ Ananiyas ontər kə abeki a dətəf aləma kə wəgbəkələne wəkin pac-we kə Tertulu. Kə ŋaŋkə ŋabokene nno wəbe wəka dətəf eyi mə teta Pol. ² Kə wəbe ka dətəf osom k'awe Pol, kə Tertulu oŋcop moloku mən nte: «Wəbe, mən' əsəŋe nte səyine bəkəc yoforu mə. Kəkətene dəbe kam kətət, kə kəsəkpər ka mes mələma teta atəf ŋosu ŋaŋe, bawo mənayay ŋi nte tender mə. ³ Wəbe Felikəs wələləs kosu, səŋsəto pətət papəkə tēm fəp kə mofə fəp. Səŋyek-yekəs' am ti. ⁴ Mba nte intəfaŋ kələkər əm tēm telarəm mə, it' intolan' am kəcəŋkəl su abəkəc ŋətət disre tēm tepic.

⁵ Səŋkəkce a fum wəkawe wəberəs afum daco əyənə, nkən əŋsəŋe aSuyif fəp kəgbəkələne doru mofə fəp. Wəkiriŋ wəka kəgba ka afum a Nasaret əyənə. ⁶⁻⁷ Ənafaŋ yati kəyik-yikəs kələ kəpəŋ ka Kanu, itə sənasumpərə kə. ⁸ Mənə Wəbe məntam kəyifət kə, məten kəcərə kə pəyənə fə a təkə səmbonje kə mə kaŋce kə-ε.»

⁹ Kə Asuyif aŋe ŋanayi di mə, ŋambaŋe Tertulu, kəc-loku: «Itə teyi yati!»

Pol fər ya Felikəs kirin

¹⁰ Nte wəbe ka dətəf efək Pol kəca a pələk-loku mə, kə Pol oloku nte: «Wəbe, iŋcərə a meren melarəm mə məyi atəf ŋaŋe məc-kiti. Kələŋ kaŋkə disre k'indelokən' am kəyac kem. ¹¹ Təntaceper fə mata wəco kə mərəŋ nte impə dare da Yerusalem kəkə-kor-koru Kanu, məntam ti kəyifət. ¹² Ambəp f'em kələ kəpəŋ ka Kanu, ambəp f'em dəkələ ka dəkətəla Kanu da aSuyif, ambəp f'em dare disre səc-gbəkələne kə fum, kə pəyənə fə ti-ε, ic-gbiŋər afum kəyefərəne. ¹³ Nafətam sə kəc-mentər əm kaŋce ka tes təkə ŋambonje em mə. ¹⁴ Kaŋce intam kəwose nno fər yam kirin a Kanu ka atem em k'iŋkor-koru, k'iŋcəme dəpə da Wəbe darəŋ nde ŋa ŋaŋcəm-cəmnə a yem yə mə. Mba ina ilaŋ nte o nte aŋcic dəkitabı Tawureta Musa kə Sayibe-e mə. ¹⁵ Iŋgbəkər teta Kanu tələma amera, nte ŋa abonje' em mes ŋa sə ŋaŋgbəkər mera mə: It' əyənə a Kanu kəndeyekti afi, alompu kə atələmp. ¹⁶ It' əsəŋe nte ina sə iŋsep tēm fəp kəkətene amera ŋətət fər ya Kanu kə afum kirin.

¹⁷ Nte meren melarəm meŋceper mə, k'inder nno Yerusalem kədəmar afum em, k'iləŋene sə domun. ¹⁸ Kə ŋaŋkə ŋabəp im ic-səkəsne kələ kəpəŋ ka Kanu disre, bafə afum ŋaloŋkane di, bafə pac-gbəkələne. ¹⁹ Məne aSuyif a atəf ŋa Asi aləma akə ŋanayi di mə, ŋa ŋə pəmar kəder nno məyi mə ŋac-boŋje' em mes, kə pəyənə fə a ŋantəmpər em mi-ε. ²⁰ Kə pəyənə fə ti-ε, afum aŋaŋe ŋaloku tes tēlec nte aboc kiti a kələ kəpəŋ ka Kanu ŋananəŋk im nte ŋanakit' im mə. ²¹ Məne pəyənə toloku təkə inalokə dim dəpəŋ, icəme ŋa daco mə de: «Teta kədəyefə defi nkə ilaŋ mə, k'aŋcəmbər' im məkə kiti nno fər yam kirin-ε!»

²² Tənabəp paloku Felikəs bel-bel mes ma dəpə da Wəbe Yesu, k'olukəse kiti dəsək dələma, pəc-loku: «Kə wəbe wəsədar wəRom Lisiyas endeder-ε, indeməmən tes tonu.» ²³ Kə wəbe ka dətəf oloku wəsədar a pacəŋər kə, mba ta pəkət kə, ta pəmənə sə afum ən kəmar kə mes mələma.

Pol fər ya Felikəs kə Durusil kirin

²⁴ Nte mataka mələma meŋceper mə, Felikəs ŋasol kə wəran kən, Durusil, wəSuyif enayi, kə ŋander, kə ŋasom pakə-we Pol.

Ko njançanjkal ko kaloku ka kalan kan Yesu Krist. ²⁵ Mba nte Pol enatēfarnene moloku mon teta palompu, teta kasumparne, ko kiti nke kandeder mo, ko kanese kayi Felikas. K'oloku Pol: «Pantajne makō tante. Makō karesna. K'indesoto tem-ε, indeso w' am.» ²⁶ Felikas enafotoma a Pol onkoson ko pasam. It' onç-somase tem fap, pakō-wene ko Pol naloku-loku.

²⁷ Ko nayi ti disre han ko meren meran mençepar, k'asakpar Felikas debe, k'andas Parsiyus Festus. Mba nte Felikas enafan kabotas abe asuyif mera mo, k'esak Pol debili.

25

Awe Pol for ya wabe waka taf ya Rom for kirin

¹ Kadās ka Festus dōcom da debe tataka ta maas, k'eyefe dare da Sesari kōko ka Yerusalem. ² Alonje apōn ko afum alēl a dotaf asuyif nan ko nabokene nno eyi mo, teta Pol. ³ Ko nançbāc nac-tola Festus kamar kanan pakere Pol Yerusalem, mba ko nalompas towul mpe nantam kadife Pol dapo mo. ⁴ Ko Festus oloku na a ançanar Pol dare da Sesari, a nkōn yati pamar pakō di mata mamakō. ⁵ K'endenar, «Afum acere kalok-loku anje nayi nu daco mo, nasol ko ina, sakō. Ko fum wakawe enalasar tes-ε, jakō nalom kabokene kanan dādo.»

⁶ Festus enaceparene fe mata camat-maas, ko poyone fe ti-ε mata waco Yerusalem, k'olukus dare da Sesari. Dōckōsak k'ende dānkiti, k'osom a pakere Pol. ⁷ Nte Pol ender mo, ko asuyif anje nanator Yerusalem mo nan kel ko, ko nambonçe ko mes mōpōn melarām, mme nanato-tam kōsokōs mo.

⁸ Pol onç-loku kayacne kōn: «Ali tes ilasar fe! Inçiya fe sariye sa asuyif, inçiya fe kelo kōpōn ka Kanu, inçiya fe.»

⁹ Festus, nwe enafan kabotas asuyif mera mo, eyif Pol: «Mafan kape Yerusalem pakō-kit' am di for yem kirin ba?»

¹⁰ Ko Pol oloku: «For ya dānkiti da Sesar y' inçame kirin tante, difo pamar pakit' im. Ali tes ilasere fe asuyif, pamo tatoko mana yati mōncere ti mo. ¹¹ Ko poyone fo inçiya, ko poyone fo iyo nte o nte pamar padif'em mō-ε, ifotola a panan' em. Mba ko poyone fo mes mame ambonç' em moyone fe kançe-ε,

pamar fe nwe o nwe pason im na. Intola ti wabe waka taf ya Rom for pakit' im.»

¹² Awa Festus, nte nalip kamōmōn mes mme ko amar on mo, k'oloku: «Nte maloku a Sesar mafan a pakit' am mo, kōko ko mander Rom pakō-kit' am.»

Pol for ya Akripa ko Bernis kirin

¹³ Nte mataka malom mançepar mo, ko wabe Akripa ko wakire kan Bernis nander dare da Sesari, kadeyif Festus. ¹⁴ Nte nawak di kawon mo, ko Festus olomar wabe nwe teta Pol, pac-loku: «Felikas enasak fum waloma debili. ¹⁵ Nte inako Yerusalem mo, alonje apōn ko abeki a dotaf asuyif nanabokene teton, nac-tola kadif kan.

¹⁶ K'iloku na a aRom nafoson fum kadif ta wakayi nantatefarene ko abonçe on mes-ε, poyacne moloku makō ambonçe ko mo.

¹⁷ It' osone nte natowon kaderene nno mo. Dōckōsak, k'inde dānkiti, k'isom a pakere fum wakako. ¹⁸ Nte abonçe on mes nander mo, ali tes nambonçe fe ko nte inafotone ko mo. ¹⁹ Nançbekelene kabekelene dam teta dine dānan, ko teta Yesu waloma, nwe efi mo, mba ko Pol nkōn oloku a eyi woyen. ²⁰ Ko ina, nte intocare nte indeloku teta mes ma dine dānan mo, k'iyif Pol, ko poyone onwose kōko Yerusalem pakō-kiti ko dādo-ε. ²¹ Mba Pol ontola nte efan mo: A wabe kosu walel pakiti ko, it' osone nte iloku a pacanar ko han ic-tam kōkene ko Sesar wabe waka taf ya Rom for.»

²² Ko Akripa oloku Festus: «Ina so, ifan kacanjkal fum wakawe.» Ko Festus oloku: «Alna mançanjkal ko.»

²³ Dōckōsak Akripa ko wakire kan Bernis nanderene asos nayasne, ko namberē nde dukulo dōko ankiti mo, ko abe apōn asodar aRom, ko afum alēl a dare. Ko Festus osom k'ançere Pol. ²⁴ Awa ko Festus oloku: «Wabe Akripa, ko nana for fonu anje nayi su daco mo, nananj fum wakawe, teton to asuyif alarām akanje nambokene nno iyi mo. Kayefe Yerusalem han nno, nac-kule-kule a pamar fe poyi doru. ²⁵ Ko ina, inanj fe nte o nte pamar a padife ko mo. Mba nte nkōn wasarika ontola a wabe kosu walel pakiti ko mo, it' inçem-çemne kadekene ko Pol wakawe. ²⁶ Nte intayo nte o nte tosoku tecice wabe kosu walel teta fum wakawe

mə, it' injkerene kə fər yonu kirin, pənanjkane mənə wəbe Akripa, nəyifət kə nte tənşəne isətə təkə indecic mə. ²⁷ Bawo, pəwuren' em kəyi samne, kəsəŋ kelmani pac-kekəre Rom ta məsəkəs kəcic mes məkə ambonje kə mə-ε.»

26

Pol kəyacne kən nnə Akripa eyi mə

¹ Kə Akripa oloku Pol: «Awos' am kəloku-loku tetam.»

Kə Pol ondot kəca kələk moloku kəyacne.

² «Pəmbət im, Wəbe Akripa, kənənkne məkə ideyacne nnə məyi mə mes mme aSuyif aləma nambonje em mə. ³ Məncəre bel-bel mes məkur aŋa ma aSuyif kə kəgbekələne ka mi. Iletsen' am məcənkəl im bel-bel.

⁴ ASuyif fəp nənçəre nte tenayəne teyi tem kəyefe dowut dem mə, dəkəcop nte inayi afum em daco Yerusalem mə. ⁵ Nənçər' em kəyefe nte pənawon mə, nantam sə kəbonje ti, bawo fər yaŋan yati nənətəne mes kə məyo ma doru dem fəp, a cəFarisi c' inayi, kəgba ka afum akə nənənənkane kəyənjk mes dine dosu mə. ⁶ Məkə ayi kəkət' im, bawo injbekər amera temer nte Kanu kənəsəŋ atem asu mə. ⁷ Cusunka cosu nce wəco kə merəŋ cənşali tem fəp, dan kə pibi, nayo amera kəsətə ka kələke temer kanjk. Wəbe, teta kəgbekər amera kanjk kə aSuyif nambonje em mes. ⁸ Teta ake tə nənətəfəne kəlan a Kanu kəntam kəyekti fum defi disre-ε?

⁹ Ina wəkawə yati, inacem-cemne kəsıməs kə tewe ta Yesu wəNasaret səpə fəp. ¹⁰ It' enayo Yerusalem, ina wəkawə yati inaber afum acempi alarəm dəbili kətam disre nke abe a aloŋne nənəsəŋ im mə. Nte nənç-loku kədif kəŋan mə, ina sə inç-wose ti. ¹¹ Inç-kə dəwələ wa dəkətola Kanu da aSuyif fəp, ic-tərəs alaŋ, inç-gbəc nə kələməs tewe ta Yesu. Pəc-təl' em nnə nayı mə, inç-beləs nə haŋ sədare səcuru.»

Pol ələm kəkafələ kən amera

¹² «It' enəsəne dəsək nde indekə dare da Damas mə, kətam kə kəsom ka abe a aloŋne arəŋ. ¹³ Dan dəc-faŋ kəbəp, Wəbe Akripa, k'inənk dəndo dəpə pəwanjkəra mpe penakəl im kə afum akə sənəsəl mə. Pəmot mpe pənayefe dəkəm mə, poc-mot petas dec. ¹⁴ Kə sənəmpəne fəp fosu dənətəf, k'ine dim

doc-lok' im cəArame: «Sol, Sol, ta ake tə mənətərəs em-ε? Pənçuc' am kəbər təfaŋ ta wəbe kam.»

¹⁵ K'iyif: «Wəbe, an' əfə-ε?»

K'oluks' em: «In' əfə Yesu, nwe mənə məyi kətərəs mə. ¹⁶ Mba məyefe məcəme wəcək wam kəron. Məcəre tes nte təsəŋ' em kəwurər əm mə: Iyek-yek əm kəyənne ka wəbəc kem, məyənne sə wətəŋne mes məkə mənənk nnə iyi mə kə məkə indesə-wurər əm mə. ¹⁷ Indebaŋ əm afum am akaŋe dəwaca kə atəyənne Suyif nda aŋe indesom əm mə, ¹⁸ kəkə-mepi nə fər. Nte tənşəne nawur dəkəbump nətəfərne pəwanjkəra, nawur kətam ka Sentani nayı kətam ka Kanu disre mə. Kə nalaŋ im-ε, nandesətə kəŋəŋne ka kiciya kəŋan, nəsətə dəkəcəme afum daco aŋe nayoŋne aka Kanu mə.»»

Pol oloku yebac yən

¹⁹ «Ti disre, Wəbe Akripa, iyenkər fe kənənk nke kənyefe dareŋc mə domp. ²⁰ Mba inacam kərəsna afum aka Damas kə aka Yerusalem, kəbəp ka afum aka atəf nə Yude fəp haŋ atəyənne Suyif. Iloku nə kəsəkpər bəkəc nəkafələ nnə Kanu kəyi mə, nayo məyo mətət mme menməntər kəsəkpər kəŋan bəkəc mə. ²¹ Tante tenəsəne kə aSuyif nəsumpər im nde kələ kəpəŋ ka Kanu disre, nəc-faŋ kənim im. ²² Mba kəbum ka Kanu kəsəŋ' em kəyi doru haŋ məkə, inyənne kə wətəŋne mes mme nnə awut kə abeki nayı mə. Ifəloku nte o nte sayibe-e kə Musa nənətə-loku mə, ²³ kəcəre a Krist endekekəre pəcucane, k'əyənne wəyefe wəcəkə-cəkə defie-ε, nkən endecam teta pəwanjkəra nnə aSuyif kə atəyənne Suyif nayı mə.»

Pol kəfaŋ kən kəsəne Akripa kəlan

²⁴ Nte Pol oŋc-loku moloku mən meyacnəne mə, kə Festus oŋkulərne: «Pol cəpə mətamne fe? Kətəkəs kam kələrəm kəsəŋ' am kətə-tamne.»

²⁵ Kə Pol oloku: «Daka o daka dəyo f'em. Intamne keŋ, Wəbe kem wələl, Festus! Moloku ma kanje kə molompəne m' iyi kəloku. ²⁶ Wəbe ençəre maməkə fəp, it' inloke mi kəlan disre fər yən kirin. Inçəre a məncəre mes maməkə fəp, bawo menəcəpər fər ya afum kirin. ²⁷ Məlan sayibe-e ba, Wəbe Akripa? Inçəre bel-bel a məlan nə!»

28 Kɔ Akripa oloku Pol: «Kɔ mɛsɛp kɛbɛrɛnɛ pɛpic-ɛ, mɛnsɔŋ' em kɛyɔnɛ wɛlanj Krist.»

29 Kɔ Pol oloku: «Tɔyɔnɛ fɔ ndɛkɛl kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ, tekirinj, intola kɔ Kanu kɛwosɛ-ɛ, kɛyɛfɛ mɛna hanj akɔ ŋayi kɛcɛŋkɛl im mɛkɔ mɔ, nɛyi pɛmɔ ina, mba ta gbekce yayɛ yeyi ti de.»

30 Awa wɛbɛ ka atɔf, wɛbɛ ka sɛdare sɛlarɛm, Bernis, kɛbɛp ka afum akɔ ŋanandɛ kɔ ŋa mɔ fɛp ŋayɛfɛ. 31 Ntɛ ŋaŋc-wur mɔ ŋac-lokɛnɛ: «Fum wɛkawɛ ɔyɔ fɛ ntɛ o ntɛ pɛmar padifɛ kɔ, kɔ pɛyɔnɛ fɛ ti-ɛ pabɛr kɔ dɛbili mɔ.»

32 Kɔ Akripa nkɔn oloku Fɛstus: «K'antam kɛsak fum wɛkawɛ pɛtɔ-yɔnɛ fɔ ewe wɛbɛ wɛka Rom-ɛ.»

27

Aŋkɛkɛrɛ Pol Rom

1 Ntɛ antɛŋnɛ oŋ a sɛbɛkɛ debil kɛkɔ ka atɔf ŋa Itali mɔ, k'asɔŋ Pol kɔ afum alɔma akɔ ŋanayi dɛbili mɔ wɛsɔdar wɛpɔŋ wɛlɔma nwɛ aŋc-we Yuliyus mɔ. Wɛbum ka wɛbɛ wɛka Rom ɛnayɔnɛ, k'asom kɔ kɛkɛkɛs ŋa. 2 Kɔ sɛmbɛkɛ dɛbil kɛyɛfɛ ka dare da Adaramit kɛkɔ ka cɛgbɛp ca Asi kɔ sɛŋkɔ sɛpɛ. Aristarko wɛMasedon wɛka dare da Tesaloni ɛnayi su dacɔ.

3 Dɔckɔsɔk kɔ sɛmbɛrɛ Sidɔŋ. Yuliyus nwɛ aŋc-yɔ Pol mɛs mɔtɔt mɔ, owosɛ kɔ kɛkɔ ndɛna anapa ɔn kɛkɔ-tɛnɔr ŋa kɛmar kɛlɔma. 4 Ntɛ sɛyɛfɛ dɛndo mɔ, kɔ sɛsumpɛr kɛca ka Sipɛr bawo sɛŋc-gbofnɛ afɛf. 5 Ntɛ sɛŋcali kɛba nkɛ mɛŋc mɔŋsut tɔf ya Silisi kɔ Paŋfili mɔ, kɔ sɛŋkɔ sɛtor dare da Mira, atɔf ŋa Lisi. 6 Dɛndo kɔ wɛbɛ wɛsɔdar ɔsɔtɔ dɛndo abil nŋɛ ŋanakɔ-yɛfɛ dare da Aleksandɛr kɛkɔ ka Itali mɔ, k'ɛmbɛk su ŋi disrɛ. 7 Mataka mɛlarɛm disrɛ sɛc-kɔt mɛtɛn dɛkɛba. Pɛcuca disrɛ pɔ sɛnadbɛp Sinidi, mba ntɛ afɛf ŋɛnatɔ-wosɛ su kɛkɔ pɛbɔlɛ mɔ, kɔ sɛsumpɛr agbɛp ŋa atɔf ŋa Krɛt, kɔ sɛŋcɛpɛr Salmɔn. 8 Kɔ sɛŋgbofnɛ dobo dadɔkɔ pɛcuca disrɛ, kɔ sɛŋkɔ sɛbɛp kɛfo kanj kɔ aŋwɛ «Cɛtɛnta Cɛtɔt,» ta pɛmbɔlɛnɛ di kɔ dare da Laseya.

9 Ntɛ tɛm tɛlarɛm tɛŋc-cɛpɛr, akɔ kɛkɔtɛnɛ abil kɛŋc-yɔ kɛyɔ dɛm wɛy-wɛy mɔ, kɔ mata ma kɛsunj mɛŋcɛpɛr-ɛ. Kɔ Pol ɛŋgbɛŋɛr ŋa: 10 «Anapa, inɛŋk fɔ kɛkɔt kosu kanjɛ kɛyɔ

wɛy-wɛy. Abil kɔ yɛcamɛs yɔkɔ yeyi ŋi disrɛ mɔ yɛndɛlɛcɛ, sɛna aŋɛ sɛyi ŋi disrɛ mɔ yati sɛtorɔ.» 11 Mba wɛbɛ wɛsɔdar pɛlanj wɛgbɛk abil kɔ wɛka ŋi, ta ewe moloku ma Pol daka-ɛ. 12 Ntɛ tendɛŋɔrnɛ ti mɔ, kɛtɛnta kɛnatesɛ fɛ kɛcɛpɛrɛnɛ dɛrɛŋ. Kɔ ayi a abil ŋaŋkɔ disrɛ alarɛm ŋaloku kɛyɛfɛ ka di ŋabelɛr Fenik, kɛtɛnta ka Krɛt nkɛ kɛŋkɛŋkɛnɛ afɛf ŋɛdɛrɛŋ mɔ.

Afɛf ŋɔpɔŋ ŋosut dɛkɛba

13 Kɔ afɛf ŋɛpic ŋɛyɛfɛ kɛwur kɛca-kɛtɔt, kɔ ŋaŋcɛm-cɛmnɛ a ŋantam kɛyɔ tɛfanj tanjan. Kɔ ŋayɛkti abɛla ŋaŋan kɔ ŋasolnɛ dobo da Krɛt, ŋagbɛrɛnɛ di. 14 Pɛwɔn fɛ kɔ afɛf ŋɔpɔŋ ŋɔkɔ aŋc-we «ɛrakilɔŋ» mɔ ŋowur kɛyɛfɛ ka mɔrɔ ma dare. 15 Kɔ afɛf ŋaŋkɔ ŋɛyɛfɛ kɛcɛrŋɛnɛ abil ta antam sɔ kɛcɛmɛ afɛf ŋaŋkɔ kirinj-ɛ, kɔ sɛsaknɛ kɔ ŋɛŋkɛkɛrɛ su ndɛ ŋɛnafanj mɔ. 16 Sɛyi kɛcɛpɛr mokuru mɛfɛt mɔlɔma tantɔf, mɛmɛ aŋc-we Koda mɔ, kɔ sɛntam pɛcuca disrɛ kɛcɛmbɛrɛs abil. 17 Ntɛ sɛlinjɔrnɛ ŋi mɔ, kɔ aŋɛ ŋayi kɛbɛc abil disrɛ mɔ ŋaŋkɔtɛ ŋi bɛnda yɔkɔ yɛnayɔnɛ yɛmɛŋkɛrnɛ mɔ, ŋac-nɛsɛ kɛkɔ-lɔŋɛ agbɛp ŋa atɔf ŋa Siriti, bawo kɛrɛrɛ ka asɛŋc kɛyi di. Kɔ ŋaŋgbal aŋka, mba afɛf ŋosolɛ ŋa. 18 Ntɛ afɛf ŋɛnananjanɛ kɛyikɛc su mɔ, dɔckɔsɔk kɔ ŋaŋgbalɛs yɛcamɛs yɔlɔma dɛkɛba. 19 Tataka ta maas, kɔ abɛc a debil ŋasumpɛr gbalanji ba abil dɛwaca wanjan kɔ ŋaŋgbal yi dɛkɛba. 20 Mataka mɛlarɛm disrɛ dɛc kɔ cɔs yɔŋc-wur fɛ, afɛf ŋɛc-bɛk oŋ kɛbɛk dɛm, tɛlɔpɛs kɔ sɛwure mɛra kɛyi sɔ doru.

21 ŋanadi fɛ yeri kɛyɛfɛ ntɛ pɛnawon mɔ. Itɔ kɔ Pol ɛyɛfɛ k'ɛŋcɛmɛ ŋa dacɔ, k'oloku: «Anapa, pɛc-yɔnɛ fɔ nɛcɛŋkɛl im ta nɛyɛfɛ Krɛt nɛyɛkti abɛla-ɛ, nɛdɛnabumnɛ pɛcuɔ pampɛ pɛsɔtɔ su, kɔ ca nyɛ yɔsɔlɛr su mɔ. 22 Mba ndɛkɛl oŋ, intola a aŋcɛpɛs nu bɛkɛc, bawo ali fum ɔfɔfi nu dacɔ, mɛnɛnɛ abil ŋɛndɛlɛcɛ. 23 Itɔ nnɔ pibi mɛlɛkɛ mɔlɔma ma Kanu nkɛ iyɔnɛ wɛkɔn kɔ nkɛ injkor-koru mɔ, mowurɛrn' em. 24 Kɔ molok' im: «Ta mɛnɛsɛ, Pol! Mɛnɛnɛ mɛcɛmɛ fɔr ya wɛbɛ ka tɔf ya Rom fɛp kirinj, tetam tɔ Kanu kɛsake akanjɛ nɛyi abil ŋaŋɛ disrɛ mɔ fɛp kɛyi doru.» 25 Nɛcɛpɛsɛnɛ bɛkɛc arkun, bawo ilan tɔkɔ Kanu kɛlɔkun' em mɔ tendeyi. 26 Mba mɛnɛnɛ pakɔ-lɔŋɛ mokuru mɔlɔma.»

²⁷ Pibi pa wəco kə maŋkələ p' anakə pafecərene su kəba ka Adiriya. Pibi daco kə akətene abil ŋaŋcəre a alətərne antəf ŋowosu. ²⁸ Kə ŋantore paka pelel pakotər pi kəbānda, kə ŋanəŋk fə putukum pəmbəp mətər wəco maas kə camət-tin. Kə ŋaŋcəŋne kirin kə ŋawak sə, kə ŋanəŋk fə pətukum pəmbəp mətər wəco mērəŋ kə camət-mērəŋ. ²⁹ Nte ŋanesene abil kəcaŋərəne masar mə, itə ŋanəgbale aŋka maŋkələ tadarəŋ, kə ŋandə ŋac-kar pəwanəkəra, mba pəc-won ŋa. ³⁰ Mba nte abəc a debil ŋanafəŋ kəyeksər abil mə, kə ŋantore agbaŋkə, ŋac-loku a ŋakə ŋagbal aŋka tekirin ta abil. ³¹ Kə Pol oloku wəbe wəsədar kə asədar, «Kə afum akaŋe ŋantəyi debil-ε, nəfətam kəyi doru.» ³² Kə asədar ŋaŋcopu bānda ya agbaŋkə, kə ŋasak ŋi kə ŋentempene.

³³ ŋayi kəkar dec kəsək, kə Pol ewene fəp fosu kəkə-di yeri, k'oloku: «Məkə tataka ta wəco kə maŋkələ nte nəyi kəkar, ta nəndi yeri mə. ³⁴ Intola nu oŋ kədi yeri, bawo pəmar nədi yi nte təŋsəŋe nəyacne mə. Ali wəkin nu daco, kəfon kən da dəromp kəfə-sələr kə!» ³⁵ Nte Pol elip kəloku tatəkə mə, k'elek kəcom k'eyek-yekəs Kanu fər ya afum fəp kirin, k'entepi ki, k'eyefe ki kəsəm. ³⁶ Kə fəp fəŋcəp bəkək kə ŋayefe kəsəm cəcom. ³⁷ Səŋayi afum masar mērəŋ wəco camət-mērəŋ kə camət-tin (276) akə ŋanayi abil ŋaŋəkə disre mə. ³⁸ Nte fəp fənembəre mə, kə ŋaŋgbal malə mələpəs dəkəba nte təŋsəŋe abil ŋeberene kəfoy mə.

Kəlonje ka abil

³⁹ Nte dec dəsək mə, abəc a debil ŋananəpəl fe antəf, mba ŋananəŋk kerefe, kə ŋaŋcem-cəmne kəcəŋəs abil haŋ ŋabəp ki. ⁴⁰ Kə ŋasikəli aŋka kə yontor dəkəba, kə ŋasikəlene sə bānda ya yas nye aŋc-gbeke abil mə. Kə ŋayekti abela abil dəkəro, kə afef ŋelek ŋa, kə ŋaŋcəŋəs abil kəca ka dəkerefe. ⁴¹ Mba kə ŋaŋkə ŋapət kerefe acir mērəŋ daco, kə kəro ka abil kəmətne desəŋc, ŋentam fe sə kəcəŋne kirin. Kə yam yəpəŋ yender yosut abil ŋaŋan kə ŋeləsər ŋi tadarəŋ.

⁴² Kə asədar ŋaŋcem-cəmne kədif ka kəlmani-e, ta wəloma pəŋerəŋ pəyeksər ŋa. ⁴³ Mba wəbe wəsədar nwe enacəm-cəmne kəmar Pol ta efi dəkəba mə, eyaməsər

asədar kəyə ka tefəŋ taŋan, k'oloku akə ŋanacəre kəŋerəŋ mə ŋanuŋkene kətor dəkəba ŋaŋerəŋ nte təŋsəŋe ŋape kare mə. ⁴⁴ Afum aləpəs akə ŋandelek cəbam kə cəpom ca abil ŋaŋerəŋ ŋabəp ŋa dəndo kare. Kə afum fəp ŋampe kare, ali wəkin tes tenasətə fe.

28

Pol eyi Malit

¹ Nte səmpə ta tələm o tələm təsətə fum mə, k'aloku su a mokuru maməkə m' aŋwe Malit. ² Kə afum aka di ŋasumpər su bel-bel. Kə ŋaŋkekəre su kəkə-saye neŋc nde ŋanacəl teta wəcafən wəkə enacop kətuf mə, kə kəfe. ³ Pol enawetəs yaŋcan yəloma nye enayi kəcəl dənəŋc mə, mba teta pəwon, kə daf dowur yaŋcan disre kə dēndetərne kə dəkəca. ⁴ Nte aka atəf ŋaŋəkə ŋanəŋk daf dēdetərne Pol dəkəca mə, kə ŋalokene: «Fum wəkawe təloma wədif afum əyənə, bawo entep kəc-cafe dəkəba, mba Pəlompu powose fe nkən kəyi doru.» ⁵ Mba kə Pol ewes abok ŋe dənəŋc, ali ta pəŋcu kə-ε. ⁶ Afum akakə ŋac-kar a pəŋkə-kəf kə dənda abok ŋenadətərne mə, kə pəyənə fe ti-ε pətəmpene pəfi. Nte ŋaŋkar kə pəwon ta ŋaŋnəŋk tələm o tələm təsətə kə mə, kə ŋasəkpər təcəm-cəmne taŋan, kə ŋaloku a kanu kə əyənə.

⁷ Kəfo kaŋkə kəsək antəf ŋəpəŋ ŋenayi di ŋa fum wəbeki wəpəŋ wəka mokuru maməkə wəloma, pac-we kə Pubiliyu. Nkən enasəŋ su dəkəyi dətət mata maas. ⁸ Papa ka Pubiliyu enafəntərə ta entamne-ε, fiba kə kupur yeyi kə. Kə Pol emberər kə, k'əntola Kanu, pəc-dəŋər kə waca, k'entaməs kə. ⁹ Ti disre kə acu aka mokuru aləpəs akə ŋander sə, kə ŋa sə ŋantamne. ¹⁰ Kə aka dare ŋaleləs su bel-bel, nte səndeyefe kəkə mə, k'asəŋ su ca yəkə pənamar su kəyə mə fəp.

Pol kəbəp kən Rom

¹¹ Nte səŋcepərəne yof maas mə, kə səsətə abil ŋe ŋeyefe dare da Aleksandər, kə ŋeŋcepərəne dərəŋ mokuru ma Malit. Abil ŋaŋəkə ŋ' aŋc-we «Diyəskur.» ¹² Nte səmbere dare da Sirakus mə, kə səyi di mata maas. ¹³ Kə səyefe dəndo, səsolne agbep kə səŋkə səsumpər dare da Resiyo. Kə afef ŋa kəca-kətət ŋeyefe dəkəsək, mata mērəŋ disre kə

sambəp dare da Pusəl. ¹⁴ Difo sənabəp awenç su aña alaŋ akə ŋanatola su kəyi di mata camət-məraŋ mə. Təkət tantə tə sənəkət kəberə dare da Rom. ¹⁵ Awenç su aña alaŋ a dare da Rom aŋe ŋanane te tosu mə, ŋander kəfayne su haŋ nde makit ma Apiyus, kə nde aŋc-we Dəkəyikiya Maas mə. Nte Pol enəŋk ŋa mə, k'eyek-yekəs Kanu, k'emberene sə kəcəp abəkək. ¹⁶ Nte sambere Rom mə, k'awose Pol kəyi taciŋa kə wəsədar wəkə oŋc-bum kə mə.

Pol kacam kən toloku tətət ta Kanu Rom

¹⁷ Nte mata maas meŋcepər mə, kə Pol ewe afum alel aSuyif aŋe ŋanayi Rom mə. Nte ŋambərsene mə, k'oloku ŋa: «Awenç im aña, ali tes iləsəre fe afum asu, ali tes iləsər fe ta mes mosu mokur ma atem asu, mba ŋanasumpər im nde Yerusalem kə ŋamber im aRom dəwaca. ¹⁸ Nte ayifət im mə, abe akakə ŋanafan kəsak im, bawo ŋananəŋk fe nte o nte pəmar padif' em mə. ¹⁹ Mba aSuyif ŋawose fe. It' enasəŋ' em kəwe kiti ka wəbe ka təf ya Rom fəp ta ifan kəbənçə afum em tes-ε. ²⁰ Tes tatəkə təsəŋe nte ifan kənəŋke nu, isəŋe nu ti kəcəre mə, bawo teta kəgbəkər amera ka afum a Yisrayel kəsəŋe nte ambər im gbekce yayε mə.»

²¹ Kə afum alel a Rom ŋaloku kə: «Ali areka ŋefət ŋin səsətə fe kəyefe atəf ŋa Yude tetam. Ali awenç su aña wəkin ender fe pəloku su pələc pam. ²² Mba səfan fə sən' am kəlök-łoku mənə yati təkə mənçem-cemne mə, bawo sənçəre a kəgbəkələne kəyi mofə fəp teta kəgba nke məyi mə.»

²³ Kə ŋamboc tataka, kə nte dəsək dadəkə dəmbəp mə alarəm ŋander nda Pol kəcənəkəl kə. Kə Pol enç-mentər ŋa kəsək pəs kitabu disre mes ma dəbe da Kanu fəp, kəyefe sariye sa Musa kəbəp yecicəs ya Sayibe-e. Kəyefe bət-bət haŋ dəfəy kə Pol enç-sep kəsəŋe ŋa kəlaŋ teta Yesu. ²⁴ K'ençkafəli afum aləma kəlaŋ təkə oŋc-łoku mə, mba aləma ŋanalaŋ fe ti. ²⁵ Nte afum ŋaŋc-sakətene kəgbəkələne disre dəndo oŋc-łök-łoku mə, kə Pol endenər nte gbəcərəm: «Amera Nəcempi ŋa Kanu ŋenalök-łökər atem anu bel-bel, dəyecicəs yecempi ya aŋnabi Esayi,

²⁶ nte t' enaloku:

«Məkə nnə afum akançə ŋayi mə, məłoku:
Nəndewon kəcənəkəl, mba nəfədene!

Nəndewon kəgbətne, mba nəfədenəŋk!
²⁷ Bawo bəkək ya afum akançə
yəfətam kəne,

ŋantaŋ ləŋəs, kə ŋamep fər.

Ŋac-nese kənəŋke fər yaŋan,

ŋac-nese kənene ləŋəs yaŋan.

Ŋac-nese kəcərəne mes bəkək yaŋan.

Ŋac-nese kəlüksərn' em nte tənçəŋe itaməs
ŋa mə.»

²⁸⁻²⁹ Nəcəre a kəŋaŋne ka Kanu kançə
atəyənçə Suyif ŋ' anakere ki, ŋa ŋandecənəkəl
ki.»

³⁰ Kə Pol eyi kələ kənçə oŋc-səŋ kəway mə
meren məraŋ, difə akə ŋaŋc-fan kənəŋk kə
mə fəp ŋaŋc-bəp kə. ³¹ Pol pəc-cam dəbe da
Kanu, pəc-təksə afum teta Wəbe Yesu Krist
kəlaŋ fəp disre, ali tes ta ayamsər kə-ε.

Sak An'ɔ Sak ɔyɔn-ε, t'ake tɔ pɔmar pakaraŋεε areka ŋɔn-ε?

Areka ɲefɛt ɲaŋε ɲɔyɔnε yecicəs ya moloku ma Kanu, ɲɲε alaŋ a Krist ɲambɔtɔr kɛkaraŋ doru dandε fɔp mɔ. Wɛnc ka Yesu, Sak, ɛnacicəs ɲi nte tɔŋsɔŋε alaŋ aka Krist ɲacɔpɔs bɛkɛc yaŋaŋ, ali tɔyɔnε a ɲanayi dɔpɔcuca. AKresi ɲaŋkule «Sak», aHebɔru ɲa ɲakule «Yakuba». Tewe tin tayi tɔ.

Sak ɛnayɔnε wɛbeki wɛlɛl acɔkɔ-cɔkɔ a kɛlonkanε ka alaŋ nde Yerusalem daco. Dɛndo Yerusalem Sak ɛnayi, nte kɛbɔpsɛnε kɛpɔŋ ka abeki kɛnacɔpɔr mɔ. K'ɛmar Paul kɔ Barnabas kɛsɔtɔ ka moloku kɔ mɔkɔt mɔtɔt nte ɲanagbɛkɛlɛnε kɔ aSuyif alɔma teta kɛkɛnc ka atɔyɔnε Suyif mɔ. Antam kɛnɛŋk mes mamɔkɔ nde buk ba Yɛbɛc ya Asom a Yesu disrε, sapitɔr 15.

Nnɔ areka ɲaŋε disrε, Sak ɛnacɔŋɔs alaŋ a Yesu nte tɔŋsɔŋε ɲamentɔr kɛlaŋ kɛŋaŋ kɛtɔt dɛmɔyɔ mɔtɔt mɔ. ɛnatɔkɛ alaŋ tɔkɔ pɔmar ɲatam kɛsumpɔr kɛlaŋ kɛtɔt kɔ dine dosoku nde Kanu kɛmbɔtɔr mɔ.

Sak ɛnaloku alaŋ a ɲakɛmbɔrnε kɛbɔtɔr ka mes ma doru, k'ɔlɔm tin tin tin tɔkɔ tɔyɔnε kɛbɔtɔr ka Kanu kɔ kɛbɔtɔr ka afum alɔma mɔ.

Itɔ areka ɲa Sak ɲɲε ɲeyɛŋkɔs alaŋ bɛkɛc haŋ mata mosu mamε ayi mɔ.

Sak

Kɔyif

¹ Ina Sak, wɛcar ka Kanu kɔ Mariki Yesu Krist, incicε nu areka ɲaŋε nɔna afum a Kanu cusuŋka wɛcɔ kɔ mɛrɔŋ (12) aŋε ɲasamsɔr doru mɔ, inyif nu!

Kɛlaŋ kɔ kɛcɔrε

² Awɛnc'im aŋa alaŋ, kɔ nɛncɛpɔrɛnε pu-cuca pɔlɔm-ε, nɛcɛm-cɛmɲε pi pɔbotu disrε, ³ bawo nɛncɔrε kɔ kɛlaŋ kɛŋcɔp kɛwakɔs fɔr kirin-ε, kɛŋsɔŋ kɛkar kɛbol-bolu. ⁴ Mba pɔmar kɛkar konu kɛbol-bolu kaŋkɔ kɛtesε, kɛlɔpsɔr sɔ, nte tɔsɔŋε nu kɛbɛk kɛbɛk dɛm ta nte o nte tɔŋbut kɛlaŋ konu mɔ. ⁵ Mba kɔ afum alɔma ɲayi nu daco aŋε kɛcɔrε

kɛkɔt kɛmbut mɔ-ε, pɔmar ɲa ɲatola ki Kanu, ɛndesɔŋ ɲa ki. Bawo Kanu kɛmpocε afum fɔp abɛkɛc ɲɔtɔt ta kɛnal'am-ε. ⁶ Mba mɛnε mɔtola Kanu kɛlaŋ disrε ta kɛlaŋ kam kɛmbut-ε! Bawo mɛna nwε mɛntolanε kɛnesɔrnε disrε mɔ, mɔyi pɔmɔ yam ya dɛkɛba, nyε afef ɲɛŋyɛkti ɲɛwɛn kɛsɛk mɔ. ⁷ Ta fum wɛkakɔ pɛcɛm-cɛmɲε kɛsɔtɔr paka mpe o mpe yopocε yɔn daco, ⁸ bawo fum wɛkakɔ ɔntɔmpɔr fε tɔyɔ tin, ɔfɔcɔrε dɔpɔ nde o nde ɔŋsumpɔr dɔyɔkɔt yɔn mɔ.

Wɛka daka kɔ wɛtɔyɔ daka

⁹ Pɔmar wɛnc kosu wɛlaŋ wɛtɔyɔ daka pɔpus, bawo Kanu kɛndɛpɛnε kɔ. ¹⁰ Pɔmar wɛka daka pɔpus, bawo Kanu kɛndetɔrε dɛkɛcɛmε dɔn, ɛndekɔ-cɛpɔr pɔmɔ pɛlɛŋk pa dɛkulum. ¹¹ Kɔ dec dowur-ε, nne yowon yowosɔs yika, yɛlɛŋk ya yi yɛtɛmpɛnε, detes da yi dɔsɔlε. Itɔ pɔyi sɔ wɛka daka, ɔŋsɔlε dɛmosumpɔr-sumpɔr mɔn.

Pucuca kɔ mɛwakɔs

¹² Pɔbɔt fum nwε ɛmbɔr mɛwakɔs mɔ! K'ancɔrε kɔ dɛkɛcɛmε dɔtɔt-ε, ɔŋkɔ-sɔtɔ kɛway kɛtɔt ka kiyi kɛn doru nke Mariki ɛnasɔŋ temer kɛsɔŋ afum aŋε ɲambɔtɔr kɔ mɔ. ¹³ Ta nwε o nwε pɛwakɔs pɛlɛc mpe mɛfaŋ mɔn mɛndɛlinɔrnε kɔ mɛc-pɛnε kɔ abɛkɛc a pɔlɔku: «Kanu kɛwak kɛsɔŋ'em kɛciya,» bawo afɔtam kɛsɔŋε Kanu kɛciya, kɔ nkɔn Kanu kɛfɔsɔŋε fum o fum kɛbɛrε kiciya disrε. ¹⁴ Mba nwε o nwε mɛfaŋ mɔn mɛlɛc mɛŋlinɔrnε kɔ kɛwakɔs kɛyɔ tes tɛlɛc, mɛc-pɛnε kɔ abɛkɛc. ¹⁵ Kɔ mɛfaŋ mɛlɛc mɛmbɛkɔs-ε, mɔkom kiciya, kiciya kɛbɛkɔs kɛkom defi. ¹⁶ Awɛŋc'im aŋa aŋε imbɔtɔr mɔ, ta nɛwosε a pɛtiŋkɔr un, ¹⁷ bawo kɛpocε kɛtɔt kɔ kɛtɔŋnε nke o nke darenε kɛŋyɛfε. Kanu Kas nke kɛlompɔs yomɔtɔr-mɔtɔr ya darenε mɔ, otɔrε ki, nkɔn Kanu nke kɛntɔsɛkpɔr ali kɛmɛpɔr ka fɔr mɔ. ¹⁸ Bawo tatɔkɔ t'ɛnafɔŋ ti k'ɔŋkɔmε su sɔ ta mɛrɔŋ tolɔku ta kance, nte tɔŋsɔŋε payɔnε yɛbaŋɔs yɔcɔkɔ-cɔkɔ ya yolompɔs yɔn daco mɔ.

Mɛnε fum wɛtɔt pɔyɔ mɔyɔ mɔtɔt!

¹⁹ Nɛcɔrε tantε bel-bel awɛnc'im aŋa: Pɔmar nwε o nwε pɛcɛlɛk kɛcɛŋkɛl, ta pɛbɛlkɔr kɛlɔk-lɔku, pɛc-won kɛtɛlε kɔ, ²⁰ bawo mɛtɛlε mɛfɔsɔŋ kɛlomp fɔr ya Kanu kirin. ²¹ Nɛlinɔnε pɔyik-yik fɔp kɔ

mes mēlec fəp mme nəc-yə mə, nəbanje waca mērəŋ toloku nte anatəp nu. Toloku nte tentam kəyac kəyi konu doru mə. ²² Nəcəme toloku darəŋ, ta nəyənə acəŋkəl gbəcərəm aŋe ŋantiŋkərne mə! ²³ Nwe o nwe edecəŋkəl toloku ta əŋkət ti mə, owurēne fum nwe endeməmənne kəro demem mə. ²⁴ K'elip kəməmənne bel-bel-ε, pəkə, pəpələrne katəna alulu* ŋən təkə ŋeyina mə. ²⁵ Məna nwe mənjkəkce sariye sətəŋne sətət nse səsikli afum mə, məsumpər si bel-bel, bafə məyənə wəcəŋkəl ka si gbəcərəm nwe empələr mə de, mba wəcəŋkəl nwe encəme mes məyə mətət ma si darəŋ bel-bel mə. Pəbət fum nwe encəme si darəŋ mə. ²⁶ Kə fum encem-cemne kəyənə wəka dinə ta əŋkembərne kəloku-loku-ε, abəkəc ŋən ŋeyi kəmpəs, dinə dən dəsək fε. ²⁷ Dinə dosoku nde dəntəyə ali tēbelək ta pəbir-bir nde fər ya Kanu Papa kosu kirin mə dəyənə nte: Nəgbekəre awut aŋe akere kə akas aŋa ŋafi mə, kə aran aŋe awos aŋa ŋafi mə dəpucuca paŋan. Nəkembərne mes mēlec ma doru fəp.

2

Ta nəcəməne fum

¹ Awənc'im aŋa, kə nəlan Mariki kosu Yesu Krist nwe debeki dən dəmbək mə-ε, ta nəcəməne afum! ² Kə fum emberε nde kələ ka dəkətola donu Kanu pəberne kurunde ka kema dətələr pəberne yamos yətət, wələma wətəyə daka sə pəberε pəberne yamos yelec-ε, ³ nəŋkafəli fər nnə wəberne yamos yətət eyi mə. Nəloku kə: «Məna, mənde nnə dəcəm dətət nde!» Mba nəloku wətəyə daka: «Məna, məcəme nde», kə pəyənə fε ti-ε, nəloku kə: «Mənde nde dətəgbəkəle pəkə.» ⁴ Kə nəyə tətəkə-ε, bafə nəmbocne tətəkə kiti ba? Pəmar fε nu kəyə ti! ⁵ Nəcəŋkəl awənc'im aŋa aŋe imbətər mə: Kanu kəyek-yek atəyə daka doru dandε nte ŋantam kəbek kəlan mə, ŋasətə ke ka dəbe da Kanu nke enasəŋ temer kəsəŋ aŋe ŋambətər kə mə. ⁶ Mba nəna, nəfər-fərəs atəyə daka! Bafə aka daka akakə ŋantərəs un, bafə ŋa ŋaŋkekəre nu dabε kəkə-caŋər nu ba? ⁷ Bafə ŋa ŋaŋləməs tewe tətət ta Mariki ba? ⁸ Kə pəyənə a nəcəme sariye sa abε darəŋ pəmə

təkə yecicəs yosoku yoloku ti mə: Məbətər wənc əm pəmə məna sərka-ε! Kə nəyə nte, nəyə bel-bel. ⁹ Mba kə nəncəməne afum-ε, nənciya tēm tətəkə, sariye səmar kəsumpər un aciya, bawo nəleləs fε si. ¹⁰ Kə fum encəme sariye fəp darəŋ mba pəciya toloku tin gboŋ ta si-ε, sariye səmar kəsumpər əm bawo məleləs fε si fəp. ¹¹ Bawo nwe enaloku: «Ta məsumpər dalakə!» mə, enaloku sə: «Ta mədif fum!» Ti disre, kə məsak kəsumpər dalakə mba mədif fum-ε, pəmar sariye səsumpər əm, bawo məleləs fε si. ¹² Pəmar nəlok-loku kə nəyə pəmə afum aŋe aŋkə-kitine sariye nse səsəŋ afum akakə kəsikəle mə. ¹³ Afədəkə-yənə nənəfər fum nwe əntəyənə akə nənəfər mə, bawo nənəfər dətam kiti.

Kəlan kə məyə

¹⁴ Ake dəkəcəme də tətəkə dəyə-ε, awənc'im aŋa, fum kəc-loku: «Ilan» mba k'ontə kəc-mentər ti dəməyə mətət-ε? Kəlan kəŋkə kəntam kəyac kə ba? ¹⁵ Kə wənc'əm wəkun kə pəyənə fε ti, wənc'əm wəran pəyi ta əyə yamos, ta əyə yeri yən ya dəsək-ε, ¹⁶ mba kə nəlembərne ŋa: «Kanu kəsəle nu! Kanu kəsəŋ nu yamos yətət! Kanu kəsəŋ nu yeri yelərəm!» ta nəsəŋ ŋa ca yəkə yombut ŋa mə-ε, ake dəkəcəme də təyə-ε? ¹⁷ Itə kəlan nke kəntəmentərne dəmes məyə mətət mə kəlan kəfi kə kəyənə. ¹⁸ Mba fum wələma pəloku: «Məna məyə kəlan, kə ina iyə mes məyə mətət.» Ina ic-yif ŋa: «Məmentər'im cəke cə kəlan kəntam kəyi ta mes məyə mətət meyi-ε. Kə pəyənə ina-ε, dəmes məyə mətət mēm inmentər kəlan.» ¹⁹ Məna məlan a Kanu kin kə. Məyə ti bel-bel. Itə yəŋk yelan sə, mba yeyi kəyikcēne kənesε. ²⁰ Məntamne fε ba? Məfan kəcəre, a kəlan nke kəntəsəl kə mes məyə mətət mə kəyə fε dəkəcəme ba? ²¹ Ak'enasəŋe Kanu kələm bembə bosu Abraham wəlompu-ε? Teta mes mən məyə, bawo enasəŋ wan kən Siyaka nde dēŋbip teta kəlonne. ²² Mənəŋk kəlan kən kə mes mən məyə mətət mēnasumpərēne: Dəmes məyə mətət kəlan kəŋmentərne kənaləpsər teta təyə tən tətət təkə əyə mə. ²³ Tante tə yecicəs yenalare, kəc-loku: «Abraham enalan Kanu, kə Kanu kələm kə wəlompu teta kəlan kən.»

* 1:24 «Alulu» = «andulu»

K'awe kə wanapa ka Kanu. ²⁴ Nənəŋk ti oŋ, Kanu kəfənəŋk dolompu da fum teta kəlan kən gbəcərəm, mba kəməmən sə mes mən məyɔ mətət. ²⁵ It'ənayi sɔ teta Rahabu wəran wəyama-yama, bafɔ dəmes mən məyɔ mətət Kanu kənaləm kə wəlompu, nte wəran nwe ɛnaban asom aka Yisrayel mə, k'ɛŋkafələ k'ementər ɲa dɔpɔ dɔlɔma mə ba? ²⁶ Itə pəyi sɔ dis ndɛ dəntəsɔl kə ni mə defɪ, kəlan nke kəntəsɔl kə mes məyɔ mətət mə kəfi.

3

Kəcəmbər temer

¹ Awənc'im aŋa, ta nəwosɛ kəla kəyɔnɛ ka atəkɛ, bawo sənə aŋɛ səntəkɛ mə, andekə-bocɛ su kiti nke kəndekə-yenək kətəs ka afum alpəs akə mə. ² Anciya fəp fosu məyɔ mɛlarəm. Kə fum ɔntə kəc- ciya dətəkə oŋloku mə, fum wəlompu ɔfɔ, nwe ɛntam kəcəmbər dis dən fəp təkə ɛŋfan mə. ³ Aŋgbəməs fələs fɛc dəcusu nte tənɔŋɛ yɛcəmə tɛfan tosu darəŋ mə, antam kəsɔlɛ dis dayi fəp. ⁴ Nəcɛm-cɛmnɛ sɔ cibil cəpəŋ: Kə afɛf ɲəpəŋ ɲɛwɛn ci-ɛ, ɲas ɲɛfɛt ɲɛŋkafəli ɲi, wəgbək pəkəkərə ɲi nnə o nnə ɛŋfan mə. ⁵ Temer sɔ, paka pɛfɛt pə pəyɔnɛ dərɪs, mba pəntam kəpus kəyɔnɛ ka paka pəkə pəŋsəŋɛ mes məpəŋ kəyɛfɛ mə. Nəcɛm-cɛmnɛ nɛnc dɛfɛt ndɛ dɛntam kəcɔf kulum kəpəŋ mə! ⁶ Temer ta fum sɔ nɛnc dɔ! Paka pɛlɛc pə mpɛ peyi su dərɪs mə, pi penyik-yikəs dis dosu fəp. Pi pendikɛc nɛnc da yahanama kəyi kosu doru fəp. ⁷ Fum ɛntam kəcəmbər sɛm ya doru tɛfan tən: Sɛm ya dop fəp, bɛmp, yelɪŋɛ-lɪŋɛ kə sɛm ya dəkəba. Ayi kəcəmbər sɛm ya doru fəp tɛfan ta fum, k'ɛncəmbər yi tɛfan tən. ⁸ Mba fum ɔfɔtam kəcəmbər temer tɛfan tən: Paka pɛlɛc pə kə peyi kəkafələ-kafələ tɛm fəp, pɛlarɛ məkəl* tɛp mɛmɛ mɛŋdɪf mə. ⁹ Pi pə sənkor-korɛ nwe ɔyɔnɛ Mariki kə Papa mə, mba sɔ pi pə səntolanɛ pɛlɛc afum aŋɛ Kanu kəlopəs ɲawurɛnɛ kə nkən mə. ¹⁰ Moloku ma kəkə-korɛ kə ma kətolanɛ awənc'im aŋa pɛlɛc kusu kin kəŋkɛ kə moŋwur. Awənc'im aŋa, pəmar fɛ teyi tatəkə de! ¹¹ Kələmp kin kəfəsəŋ domun dobotu kə dodokət. ¹² Awənc'im aŋa, akomp ɲeyi

ɲɛ ɲəŋkom məntambɛnc mə ba? Kə pəyɔnɛ fɛ ti, alemnɛra ɲəŋkom comp ba? Kələmp ka domun dodokət kəfɔtam kəsəŋ domun dobotu.

Kəcərə nke kəyɛfɛ dərɛnc mə

¹³ Fum eyi nu dacɔ nwe ɛncɛm-cɛmnɛ kəsək domp, pəyɔ sɔ kəcərə kəkət mə ba? Pəmar wəkəkə pəmentər ti dəmes mən mətət mosumpər, pəbətɛ mi amera kə kəcərə kəkət. ¹⁴ Mba kə nəntəmpər bəkɛc yɛlarɛ kəraca kədokət kə amera ɲa kələknɛ-ɛ, nəsak kəpusɛ kəcərə konu mes, nəc-yɛmsɛnɛ kance. ¹⁵ Kəcərə kəkət kəŋkə bafɔ dərɛnc kəyɛfɛ, mba nnə dəntəf kəŋkə kəyɛfɛ dəkəcɛm-cɛmnɛ ka fum kə ka yəŋk. ¹⁶ Bawo nnə o nnə kəraca kə amera ɲa kələknɛ ɲɛŋyi mə, pəyama-yama kə məyɔ mɛlɛc fəp mɛŋyi di. ¹⁷ Mba kəcərə kəkət nke kəyɛfɛ dərɛnc mə, kənuŋkɛnɛ kə kəncɛmp, kə tɛyɛfɛ dənda kə kəyɔ pəforu, dərɛnc, kəcəŋkəl moloku ma afum, kəla nənɔfər kə məyɔ mətət, kəfəyer fum, kəfɔtɛnsər fum kəbət. ¹⁸ Pəmə fum nwe ɔmbɔf mɛŋgbɛn mətət dəntəf k'əsɔtɔ yɛtɛl yətət mə, atɛn pəforu aŋɛ ɲambɔf pəforu disrɛ mə, ɲandesɔtɔ yɛtɛl ya dolompu.

4

Kəbətər ka ca ya doru

¹ ¹ Deke kəwan kələrəm kə deke kəgbeklɛnɛ kələrəm kəŋyɛfɛ nu dacɔ-ɛ, kə pəntəyɔnɛ dəmɛfan mɛlɛc mɛmɛ moŋsutɛnɛ dis donu fəp disrɛ mə? ² Nəfan ta nəsɔtɔ-ɛ. Nədɪf fum, kə nəyɔnɛ afum kəraca, mba nəfɔtam kəsɔtɔ nte o nte. Nəbɛrɛnɛ kəcəp kələrəm kə kəwan kələrəm, mba nəyɔ fɛ, bawo nəntola fɛ Kanu. ³ Nəntola Kanu ta nəsɔtɔ-ɛ, bawo bəkɛc yɛlɛc yə nəntolanɛ, nte tənɔŋɛ nətam kəsɔtɔ kələsər-ləsər teta mɛfan monu mə. ⁴ Asumpər dalakɔ! Nəncərə fɛ a kəyɔnɛ wanapa ka doru dandɛ kəyɔnɛ wəterɛnɛ ka Kanu ba? Məna nwe mənfan kəyɔnɛ wanapa ka pɛlɛc pa doru mə, məsəŋɛnɛ kəyɔnɛ ka wəterɛnɛ ka Kanu. ⁵ Yecicəs yosoku yolok-loku fɛ samnɛ, kəc-loku: «ɛfan haŋ kə amera ɲɛ ɛnabɛr su mə ɲembas kə.» ⁶ Mba kəmar ka kəbət amera nke ɔsəŋ su mə kəmbək, itə Yecicəs yoloku: «Kanu kəntɛfərɛnɛ alɛknɛ, mba atələknɛ ɲə Kanu kəŋsəŋ kəmar ka

* 3:8 məkəl = məkən

kəbət kən amera.» ⁷ Itə pəmar nəyi Kanu darəŋ, kə nəyeŋkər ŋəŋk ŋələc səbomp-ε, ŋeŋyeksər nu pəbələ. ⁸ Nələtərne Kanu, ki sə kəŋlətərne nu. Nəsəkəsne waca nəna aciya! Məsəkəsne abəkəc mənə nwe o nwe məntətəmpər pəcem-cəmne pin mə! ⁹ Nəŋaŋne telər kəyi konu pucuca, nənde kəbal ka pi, nəbok! Kəsel konu kəsəkpər kəyone nu kəbok ka kəbal, pəbotu ponu pəyone nu kəmənne. ¹⁰ Nətorε banca nno Mariki eyi mə, k'endepene nu.

Ta məyemsene wenc əm wəlaŋ

¹¹ Awenc'im aŋa, ta nəyemsene! Nwe eŋyemsene wenc, kə pəyone fe ti-ε, pəkiti kə mə, sariye s'eyi kəyemsene, sariye s'eyi kəkiti. Kə məŋkiti sariye, ta məyone fum nwe encəme si darəŋ mə-ε, wəboc kiti ka si məyone. ¹² Bawo Kanu sona kəsəŋ su sariye, ki kəntam kəboc kiti. Kanu sona kəntam kəyac, kə pəyone fe ti-ε, kəmələk. An'ə mənə məyone oŋ-ε, mənə nwe məŋkiti wənde kam mə?

Ta mələkne

¹³ Nəcəŋkəl'im, ndəkəl oŋ nənə aŋe nəŋloku: «Məkə kə pəyone fe ti alna dare nde də səŋkə, səkə-cepərene di teren tin, səŋkə-caməs, səsətə pəsam pəlarəm.» ¹⁴ Ta nəncəre təkə doru donu deŋyi nu alna mə! Doru donu dowurene kibi nke kəntuf tem tepic kəsake sə mə. ¹⁵ Mba nte tə pəmar nəloku: «Kə Mariki efaŋ ti-ε, səŋyi doru, səyo nte kə pəyone fe ti-ε təkə.» ¹⁶ Mba nəyek-yekəsne kə nəlom. Kəlom fəp mes mələc mə kəyone. ¹⁷ Kə fum encəre təkə aŋyo pətət ta aŋyo pi-ε, wəkakə oyo tes teləc.

5

Kəbeŋne ka aka daka

¹ Ndəkəl oŋ nəcəŋkəl'im, nənə aka daka! Nəbok nəsaŋe-səŋe teta pəcu y mpe pen-debəp nu mə! ² Daka donu dente, yet yəsəm yamos yonu. ³ Kəma konu kə gbeti bonu yosumpər mərka. Mərka mme məŋkə-yone sede nse səndekə-sumpər nu kiti mə, mərka məc-səm dis donu pəmə nenc mə. Mataka məlpəs mame nəwetəs daka. ⁴ Nənəŋk! Kəway nke nənəgbək abəce anu dalə mə, kəŋkule. Kəbokene ka atel anu kəŋkə kəberε Mariki ma asədar a darenc dələŋəs. ⁵ Nənacepərene doru donu kəsətə daka dəlarəm disre kə nəŋcepərər

tefaŋ tonu. Bəkəc yonu yənanəmbəre pəmə nte asəŋəs pəcəl yeri pətəf teta dəsək nde aŋkə-fay pi mə. ⁶ Nənaboc kiti nəsaŋe padif fum wəlompu, nwe əntəgbəkəl nu mə.

Kəkar kə kətola

⁷ Nəŋaŋne nəkar awenc'im aŋa alaŋ, haŋ Mariki pəc-der. Nənəŋk təkə wəbifti dalə eŋkar yetel yətət ya antəf mə: Encəre a mēne wəcafən ka mələfe kə wəka derəŋ dəlpəs pətuf kəresna. ⁸ Nənə sə, nəŋaŋne nəkar, nəyeŋk bəkəc, bawo kəder ka Mariki kələtərne. ⁹ Ta nəbokərene, awenc'im aŋa alaŋ, nte təŋsaŋe ta Mariki eŋkiti nu mə. Wəkiti əltərne, pəmbələ fe sə pəberε! ¹⁰ Awenc'im aŋa alaŋ, nəcem-cəmne sayibe-e aŋe ŋanalok-loke tewe ta Mariki mə. Nətubucne kəkar kəbol-bolu ka aŋe ŋanabər pucuca mə. ¹¹ Nənəŋk təkə səntam kəloku a pəmbət aŋe ŋanabər pucuca mə. Nənane pəc-loku kəkar kəbol-bolu ka Yobu, nəncəre təkə Mariki eŋayone kə təlpəs mə. Mariki əla nənəfər k'əmbət amera. ¹² Pənaŋkanε, awenc'im aŋa, ta nəderme darenc, ta nəderme antəf, ta nəderəm kəderəm nke o nke. Mba «E y» ŋonu ŋəyone «E y», «Ala» ŋonu ŋəyone «Ala», nte təŋsaŋe ta nəntempene kiti dəntəf mə. ¹³ Fum eyi nu dacə nwe eyi pəcuca mə ba? Pəmar pətola Kanu. Fum eyi pəbotu nu dacə ba? Pələŋəs kəkər-koru. ¹⁴ Fum wətətamne eyi nu dacə ba? Pəmar fum wəkakə pəwe abeki a kəlonkanε ka alaŋ, ŋatola Kanu tetən, ŋabəy kə moro mepic dəromp tewe ta Mariki. ¹⁵ Kə fum ontola Kanu kə kəlaŋ-ε, kətola kən kəndesəŋe wətətamne kətamne. Mariki eŋyeki kə pəcəmbər, k'əŋayə mes mələc-ε, Kanu kəndəŋaŋne kə mi. ¹⁶ Nəsəksərene kiciya konu, nətolanene, nte təŋsaŋe nətamne mə. Kətola ka fum wəlompu kəyo fənəntər nfe fəntam kəsəkpər mes mə. ¹⁷ Eli fum eŋayi pəmə səna. Pəc-tola pəyeŋki fəp wəcafən kətəder, kə wəcafən əntətuf haŋ meren maas kə yof camət-tin. ¹⁸ Kə Eli ontola sə Kanu, kə wəcafən ontuf sə, kə antəf ŋəsəŋ sə yokom. ¹⁹ Awenc'im aŋa, kə wəkin eŋgbayme kance-ε, wələma əntam kəliŋərne kə pəsəlnene kə dəpə da kance. ²⁰ Wəkakə pəcəre nte: Nwe oŋsolnene wəciya dəpə da Kanu mə, endeyac kə defi, pəkufun mes mələc məlarəm.